BOIERII GOLEŞTI

www.dacoromanica.ro

ZOE C. GOLESCU

VĂZUTĂ PE LA 1820

TABLOU ÎN ULEI DIN COLECȚIA D-NELOR FANNY DERUSSI ȘI ELENA A. GOLESCU

www.dacoromanica.ro

AŞEZĂMÂNTUL CULTURAL ION C. BRĂTIANU

DIN VREMEA RENAŞTERII NAŢIONALE A ŢĂRII ROMÂNEŞTI

BOIERII GOLEŞTI

DE

GEORGE FOTINO

I

MONITORUL OFICIAL ŞI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAŢIONALĂ, BUCUREŞTI 1939

www.dacoromanica.ro

« . . . avoir toujours devant les yeux l'idée et l'espoir de rendre quelque service à la patrie . . . »

ZOE GOLESCU CĂTRE FIII SĂI,
Vol. III, nr. 268, p. 192.

INCHIN
ACEASTĂ CARTE
DOAMNEI ELISA ION BRĂTIANU

GEORGE FOTINO

www.dacoromanica.ro

Mai toate scrisorile cuprinse în aceste volume se află astăzi în colecţiunile Bibliotecii Ion I. C. Brătianu. Ele i-au fost dăruite de d-l Filip Lahovary, care el însuşi le avea dela părintele său, Grigore Lahovary, fost preşedinte al Înaltei Curţi de Casaţiune şi Justiţie, căruia i le încredinţase pe vremuri prietenul său Ştefan Golescu. Pietăţii acestuia şi nesfârşitei sale iubiri pentru ai săi şi în deosebi pentru maică-sa se datoreşte păstrarea acestor scrisori. Dela micile răvaşe glumeţe ale mamei sale, din anii tinereţii copiilor, până la entuziastele sau sfătoasele ei scrisori care se înşirue de-a-lungul a vreo patru decenii; dela scurtele rânduri frivole ale fratelui său Nicolae, până la lungile scrisori, străbătute de credinţă, ale lui Alexandru-Albul, fratele său mezin; dela aşa de cuminţile scrisori ale sorei sale Ana Racoviţă, până la acelea, naive uneori, duioase alteori, dar cinstite întotdeauna, ale multelor sale nepoate, Ştefan Golescu a strâns şi păstrat mai tot ce şi-au scris între ei Goleştii vreme de aproape jumătate de veac. Numai scrisorile lui ne-au ajuns mai puţine — lacună de care ne pare cu atât mai rău cu cât cele câteva care ni s'au păstrat ne aduc mărturisirea unei alese simţiri. Dar chiar şi cu această lipsă, scrisorile a căror editare am îngrijit-o cu iubire constituesc un lucru aproape unic în literatura noastră istorică. Nu cunosc, în toată această literatură — în afară de scrisorile Brătienilor, dar care privesc o epocă mai târzie — să ni se fi păstrat, atât de întreagă, corespondenţa vreunei alte familii româneşti a cărei vieaţă şi al cărei rost să se fi împletit aşa de strâns cu vieaţa şi rosturile societăţii româneşti în curs de aproape jumătate de veac.

Niciunul din cei cari le-au scris nu s'a gândit că zeci de ani mai târziu scrisorile acestea vor porni în lume, învestmân-

www.dacoromanica.ro

tate în haina tiparului; că indiscreţia Posterităţii le va scotoci sau surprinde şi le va împărtăşi lumii.

Gânduri aşternute pe hârtie şi împărtăşite între mamă şi copii, între fraţi şi surori, între bunici şi nepoţi, între prieteni — pentru a rămânea între aceştia — mărturisiri de bucurii şi amărăciuni, de nădejdi şi desamăgiri — cu atât mai mare este valoarea acestor documente omeneşti pentru definirea notei sufleteşti a celor cari le-au scris. Aceasta e lauda cea mai de seamă ce se cuvine adusă scrisorilor: absoluta lor sinceritate, totala lor desbărare de pregătire sau prefacere literară. Oamenii aceştia nu compun pentru Posteritate, ca doamna de Sévigné sau domnul de Voltaire. Scrisoarea este, pentru ei, mijloc de legătură sufletească, de comunicare de veşti şi gânduri. Scrisoarea merge greu, întârzie săptămâni şi e scumpă. Ea răspunde deci unei nevoi — atunci când îndrăsneşti să o trimiţi. Cei cari scriu sunt o mână de oameni ce se iubesc şi pe cari împrejurările aspre i-au răzleţit în cele patru vânturi. Scrisorile ce-şi scriu sunt aşa dar un drum deschis către gândurile şi nădejdile lor lăuntrice. Un autentic document omenesc. Este adevărat că, rescrise de o familie cu o sensibilitate contemporană, scrisorile ar suna altfel. Cuvintele ar fi mai alese, expresiunile nu s'ar repeta, închegările ar fi mai armonioase, opoziţiile, alternările, cadenţele, toate artificiile meseriei ar ieşi la iveală. Ele însă nu ar mai suna la fel; claviatura pianului nu mai redă sunetul firav, timid şi autentic al clavecinului lui Scarlatti sau Rameau. Este mai frumos, dar este altceva.

In schimb fiecare cuvânt din scrisorile Goleştilor respiră adevărul. Valoarea cuvântului este întreagă. Accentul de sinceritate este atât de veridic încât te subjugă. De aceea chipurile oamenilor cari răsar din scrisori sunt autentice şi vii.

Preţioase documente omeneşti, scrisorile acestea, prin rostul pe care cei ce le-au scris l-au avut în frământările istorice dela jumătatea veacului trecut, pot fi tot atâtea documentări politice asupra epocii de renaştere naţională a Ţării Româneşti.

Izvodind din ele mai mult nota sufletească a acestei epoci şi a oamenilor cari au trăit-o din plin, identificându-se prin aspiraţii, pătimiri şi izbânzi cu însăşi Renaşterea noastră naţională, râvnim mai puţin la reconstituirea şi înşiruirea faptelor însăşi — în mare parte, de altfel, cunoscute — cât la

www.dacoromanica.ro

evocarea veridică — prin autentice documente — a unor vremuri apuse, din care a răsărit România noastră, şi a unor oameni cari au adus istoriei acesteia jertfă şi iubire.

Carte mai mult de evocări decât de destăinuiri de fapte, aşa *vrea să fie cartea aceasta, care, tocmai pentru aceea, se sprijină aproape numai pe scrisorile ce o întovărăşesc şi nu se duce decât cu sgârcenie la literatura istorică, destul de bogată, privitoare la cel de al XIX-lea veac românesc.*

Dând astăzi la iveală acest material documentar care poate resfrânge licăriri asupra anilor cari au precedat şi urmat anului revoluţionar 1848 cum şi asupra revoluţiunii însăşi din acest an, dar care mai ales destăinueşte nota sufletească a societăţii româneşti din acea vreme şi în deosebi a boierilor Goleşti, al căror rost în epoca revoluţionară a fost atât de însemnat, exprimăm toată gratitudinea noastră domnului Filip Lahovary, înţelegerii şi generozităţii căruia datorăm de a putea aduce astăzi această contribuţie la istoria patriei noastre.

Doamnei Elena general Perticari, născută Davila, care a binevoit să ne ajute cu amintirile sale pentru a descrie casa din Goleşti şi a evoca mai credincios lumea care a trăit cândva sub acoperişul acesteia, îi exprimăm aici respectuos sentimentele noastre recunoscătoare.

In expresiunea aceleiaşi gratitudini cuprindem numele doamnelor Fanny Derussi şi Elena A. Golescu, care ne-au pus la îndemână parte din materialul ce ilustrează această ediţiune, înlesnindu-ne astfel o prezentare mai evocatoare a cărţii.

Mulţumirea noastră se îndreaptă de asemenea către domnişoara Maria C. Golescu, care ne-a dăruit scrisoarea nr. 243 a lui Ştefan Golescu — dar cu atât mai preţios cu cât puţine sunt scrisorile ce ni s'au păstrat dela cel mai vârstnic dintre fraţii Goleşti.

D-lui Gheorghe A. Golescu, care ne-a dăruit un număr însemnat de scrisori[1], *îi mulţumim pentru sprijinul acordat, în această formă, lucrării în care este evocat şi părintele său: Al. G. Golescu-Arăpilă.*

D-lui Titu Magheru, consilier la Inalta Curte de Casaţiune şi Justiţie, căruia datorăm de a fi putut completa această cu-

1. N-rele 112, 113, 115, 626—639.

www.dacoromanica.ro

legere de scrisori prin acelea ale bunicului său, generalul Gheorghe Magheru, părtaş de frunte el însuşi la frământările pentru renaşterea noastră naţională, îi exprimăm aici toată gratitudinea noastră, pe care o împărtăşim şi d-lui general Alexandru Magheru, bunăvoinţei căruia datorăm reproducerea frumosului portret al generalului revoluţionar.

Scrisoarea nr. 339 a lui Dumitru Brătianu către Ştefan Golescu şi scrisoarea nr. 340 a lui Ştefan Golescu către Dumitru Brătianu — aşa de mişcătoare prin mărturisirea dragostei lui Ştefan pentru maică-sa, dragoste care definea însăşi nota sufletească a familiei româneşti de odinioară — le avem din arhiva răposatului doctor Dinu Brătianu, a cărui amintire o evoc aici cu un simţimânt de pioasă recunoştinţă.

Scrisorile nr. 1, 191, 203 şi 389 se află în colecţiunile Academiei Române.

Nu ne-am ierta-o dacă nu am mărturisi aici cât datorăm priceperii şi boiereştei curtenii ale d-lui George Dem. Florescu pentru identificarea şi pentru însemnările biografice ale multora dintre personagiile de altădată care apar în cursul scrisorilor cuprinse în aceste volume. Am spune: ale mai tuturor *personagiilor, dacă nu am avea credinţa că acolo unde se va fi putut strecura vreo greşeală vina este a nepriceperii noastre.*

Mulţumim d-lui Henri Stahl pentru priceputa cercetare grafică a câtorva scrisori.

* * *

Din cele 643 de scrisori cuprinse în lucrarea aceasta, 624 sunt inedite. Numai 19 au văzut mai înainte lumina tiparului[1]. *Le reeditãm aici şi pentrucă ele pot ajuta la completarea imaginilor desprinse din restul scrisorilor şi pentrucă unele din ele fuseseră publicate nu în forma lor originală, ci în traduceri pe alocuri defectuoase. Am socotit că o mai credincioasă a lor reproducere era necesară.*

---

1. Nr. 112—115 în *Anul 1848 în Principatele Române*, III, p. 278 şi VI, pp. 12, 18, 27. — Nr. 197 în *Voinţa Naţională*, (25 Decemvrie 1904). — Nr. 410, 412 şi 549 în Al. Cretzianu, *Din arhiva lui Dumitru Brătianu*, Bucureşti, 1933, I, pp. 338—339 şi II, p. 239. — Nr. 433—439 şi 446 în *Democraţia*, 1913, pp. 173—179, 211—217, 261 şi 612. — Nr. 451 în *Calendarul partidului naţional-liberal* (1913). Nr. 640—641 în Elena General Perticari, *Din viaţa şi corespondenţa lui Carol Davila*, Bucureşti, 1935, p. 173—176.

www.dacoromanica.ro

Scrise, cele mai multe, în limba franceză, altele în limba română, iar acelea ale lui Alexandru şi Ana Racoviţă în limba greacă, scrisorile au fost transcrise observându-se credincios originalul. Doar unele mărunte inadvertenţe materiale în textul francez au fost îndreptate, când era vădit că autorii lor ştiu să scrie corect. Textul românesc este reprodus întocmai; de asemenea textul grecesc îşi păstrează ortografia originală, aproape peste tot greşită (ortografia Anei Racoviţă e încă mai greşită şi incoherentă decât aceea a lui Alexandru Racoviţă).

Franţuzeşti, româneşti sau greceşti, scrisorile — pentru o mai uşoară înţelegere — au căpătat o punctuaţie mai logică, iar cuvintele dela începutul frazelor cum şi numele proprii au căpătat — când nu le aveau — iniţiale majuscule.

In ce priveşte traducerea textelor greceşti, îngrijită de d-l Nestor Camariano, ea încearcă să nu se depărteze de original. Numai unde acesta era prea incoherent (ceea ce se întâmplă adesea), traducerea caută să dea înţelesul care reiese din întregul context. Reticenţele şi punctele de suspensie din textul grecesc au însemnat tot atâtea greutăţi în calea traducerii.

Intre < > am cuprins omisiunile din text, cum şi textul şters sau rupt, atunci când el a putut fi în mod sigur reconstituit.

Suprimări n'am făcut în scrisori decât când textul cuprindea amănunte de infimă importanţă. Le-am arătat prin . . . . Nimic din ce ar fi putut aduce vreo lămurire, fie în bine, fie în rău, asupra eroilor noştri, nu a fost însă suprimat.

Pentru ca cititorul să-şi poată face o idee de modul de transcriere a documentelor, am dat câteva scrisori în facsimile ce redau chiar şi hârtia originalelor şi coloarea acesteia. Facsimilele vor putea ajuta, de altfel, şi la recunoaşterea scrisorilor ce se vor mai găsi scrise de eroii noştri şi care vor fi rămas neiscălite de aceştia.

La sfârşitul volumului I am dat indicele general al celor patru volume ce alcătuesc lucrarea aceasta. Scurte însemnări biografice asupra tuturor personagiilor care apar în cursul scrisorilor cuprinse în această lucrare au fost date în note în volumele II, III şi IV şi anume acolo unde numele acestor personagii apărea întâia oară sau apărea cu un rost ce opreşte atenţiunea asupra lor.

www.dacoromanica.ro

Lista ilustraţiilor, care pentru a înlesni evocarea mai credincioasă a oamenilor şi a împrejurărilor de altădată au cerut să fie într'un număr mai însemnat şi într'o tehnică mai îngrijită, apare la sfârşitul volumului I.

* * *

La capătul lucrului, un gând mă stăpâneşte: Goleştii au fost oameni cari au scris pentru ei şi au trăit pentru alţii. Fenomen poate neînţeles pentru vremurile mai nouă. Nu mi-am putut însă înfrânge îndemnul de a-i destăinui Posterităţii — pentru care ei au trăit — şi le cer ca de dincolo de mormânt să mă ierte că i-am pus şi să scrie pentru aceasta. Şi poate că, scriindu-i, ei vor mai fi trăit încă odată pentru alţii.

GEORGE FOTINO

www.dacoromanica.ro

ZOE GOLESCU ŞI COPIII EI

PORTRETE SUFLETEŞTI

www.dacoromanica.ro

Sunt patru ani de când Dinicu Golescu răposase [1]. Zoe Golescu, care în ultimii ani ai vieţii lui Dinicu trăise, pare-se, despărţită de acesta, era încă tânără când îi facem cunoştinţa prin scrisorile către fiii săi şi prin scrisorile acestora către « mămicuţa » lor.

Născută pe la 1792 [2], era fiica lui Alexandru Farfara şi a Dumitranei Pârşcoveanu. Despre Alexandru Farfara ştim doar puţin. Despre înaintaşii săi nimic. Poate că numele Farfara va fi fost numai o poreclă. Cu înţelesul de « fluşturatec », « vorbăreţ », porecla se întâlneşte şi astăzi. In documente — dintre care cel mai vechiu este din 1783 [3] — numele apare doar rareori. La Craiova, pe locul unde astăzi

1. La *5 Octomvrie 1830 Curierul românesc* vesteşte « moartea păgubitoare » a Marelui Logofăt.

2. La *27 Martie 1850* Zoe Golescu aminteşte de cei 57 de ani ai săi. Vol. III, nr. 210, p. 23.

La *12 Iulie 1852* Zoe Golescu scrie că e în vârstă de 60 de ani. Vol. III, nr. 353, p. 359.

La *22 Octomvrie 1878*, la căsătoria nepotului ei Alexandru Al. Racoviţă cu Elena Gr. Samurcaş, Zoe Golescu are 86 de ani — scrie în actul de căsătorie. (Comunicare făcută nouă de d-l George D. Florescu).

3. La *26 Aprilie 1783* aflăm ispravnic la Mehedinţi pe serdarul Alexandru Farfara, în locul stolnicului Costea. V. A. Urechia, *Memoriu asupra perioadei din Istoria Românilor dela 1774—1786*, în *Anal. Acad. Rom.*, 1889—90, Mem. Secţ. Ist., p. 36.

La *30 Septemvrie 1783*, Mihail Vodă Sutzo orândueşte ispravnic la Mehedinţi pe Teodorache Chiseolu, biv vel sluger, în locul lui Alex. Farfara, *ibid.*, p. 431.

La *12 Noemvrie 1785*, Alexandru Farfara este din nou orânduit ispravnic de Mehedinţi, *ibid.*, p. 434.

La *1788* întâlnim ca ispravnic prezident al judecătoriei de Gorjiu un serdar Farfara Al. Stefulescu, *Istoria Târgu Jiului*, 1906, p. 117.

La *30 Iunie 1804* s'a întărit « privileghiurile » locuitorilor birnici din Slătioara, «ot sud Romanaţi», pentru care Slătiorenii vin cu jalbă către Ion Vodă Caragea la *6 Octomvrie 1817*, arătând aceste sineturi şi zicând: « Dumneei Ecaterina Fărfăroaia [aceasta este sora Zincăi Golescu], stăpâna acestei moşii, care a avut această moşie coborîtă prin zestre dela răposatul vornic Pârşcoveanu [este Ştefan Pârşcoveanu] a vândut-o statornică la sărdarul Polihronie ». V. A. Urechia, *Societatea sub I. G. Caragea*, în *Anal. Acad. Rom.*, 1901, Mem. Secţ. Ist., p. 39.

www.dacoromanica.ro

este tipografia *Scrisul Românesc*, se afla către sfârşitul veacului al XVIII-lea casa unui Farfara [1].

Mama Zincăi Golescu cobora dintr'o veche familie oltenească, fiind una din cele «şase fete Pârşcovene» [2], bine cunoscute de genealogişti, căci din ele se trag numeroase familii dincolo şi dincoace de Olt. Poate la Pârşcoveni se va fi gândit Zoe Golescu când se declară, cu mândrie, coborîtoare din neam de panduri [3]. Sau, poate, la părintele său, care va fi fost un boier oltean, numai poreclit Farfara.

Cum îşi va fi trăit Zoe Farfara anii copilăriei, ce creştere va fi primit, nu ştim. Va fi învăţat, probabil, cam ce se obişnuia pe vremea aceea în casele boiereşti: puţină grecească, prin dascălii greci ce se aciuiau pe la curţile boierilor noştri, ceva franţuzească, ce începuse a fi tot mai la modă către amurgul vremii fanariote, ceva geografie, istorie şi « moralicesti lucruri ».

Nu ştim cum va fi scris greceşte. Scrisori greceşti de ale ei nu avem. Franţuzeşte însă — cu toată ortografia uneori bizară şi sintaxa pe alocuri stângace — Zoe Golescu scrie mai bine, de sigur, decât fiii săi, crescuţi şi învăţaţi în ţări străine. Ea scrie *numai* franţuzeşte şi scrie într'un stil personal şi simţit. O tradiţie de familie ne spune că Zoe Golescu a învăţat franţuzeşte mai ales după măritişul ei. Şi este de presupus că aşa va fi fost. Căci Zoe Farfara, când s'a măritat cu Dinicu Golescu, era un copil. Avea 13 ani când a dat naştere primului ei copil, Ana. Era aşa de obosită de această sarcină prea timpurie că adormea în jilţuri şi pe divane, de o luau pe braţe şi o duceau, ca pe un copil, la culcare.

Bărbatul ei, mult mai în vârstă, fusese un om dintre cei mai răsăriţi ai vremii sale, un om de autentice însuşiri. Ce înrâurire va fi avut Dinicu Golescu asupra formaţiunii

---

1. G. Mil. Demetrescu, *Craiova în veacul trecut*, în *Arhivele Olteniei*, anul III, nr. 13, p. 221.

2. Ştefan Pârşcoveanu (pretendentul la Domnie, după pacea dela Chiuciuc-Cainargi — 1774) a avut, din a doua a sa căsătorie, cu Stanca Ştirbey, şase fiice: Măriuţa (= 1° Iordache Cantacuzino şi = 2° Grigore Ralea), Dumitrana (= Alexandru Farfara), Sultana (= 1° Mihail Băläceanu şi = 2° Constantin Bălăceanu), Ancuţa (= Gheorghe Radu Bengescu), Uţa (= Ioniţă Vlădăianu), Zoiţa (= 1° Gheorghe Jianu şi = 2° Constantin Lazaro).

3. Vol. III, nr. 207, p. 16 şi vol. IV, nr. 416, p. 31.

www.dacoromanica.ro

spirituale şi sufleteşti a tinerei sale soţii, dacă lui i se vor fi datorând cunoştinţele ei şi dacă prin umanitarismul lui se vor fi explicând ideile ei liberale, sunt chestiuni care întârzie sub semnul întrebării. Inclinăm să credem totuşi că înrâurirea lui nu va fi fost hotărîtoare. In multele-i scrisori, Zoe Golescu nu pomeneşte decât o singură dată de Dinicu — şi atunci în legătură cu o datorie bănească a acestuia. Casă împreună n'au dus multă vreme. Dela o vreme au trăit despărţiţi.

Se vor fi lămurind oare unele din gândurile Zincăi Golescu prin înrâurirea mai târzie a fiilor ei, după cum asupra formaţiunii sufleteşti a acestora înrâurirea mamei pare neîndoielnică? Am crede că da, dacă luăm seama la multele întâlniri de gânduri şi mai ales la unele potriviri ale gândurilor mamei după acelea ale fiilor săi — cum, de pildă, revenirea Zincăi Golescu, sub înrâurirea fiului cel mic Alexandru-Albul, din entuziasmul ei pentru «liberalismul» maghiar.

Dar ceea ce este al ei însăşi, ceea ce nimeni nu-i putea da, era acel sănătos instinct al mamei, acea simţire a Româncei, acea stăpânire de sine în restrişte. Născută în plin fanariotism, Zoe Golescu a trăit, în copilăria şi prima ei tinereţe, ani întunecaţi ai istoriei ţării sale: iureşuri de oşti străine, oprelişti şi apăsări de tot felul, molimi ce pe atunci făceau prăpăd când veneau. Anii aceştia vor fi adâncit urme în sufletul ei şi-i vor fi dat acea tărie sufletească pe care i-au moştenit-o copiii.

Spre deosebire de mai toţi ai ei — afară de fiică-sa Ana şi de nepoata Alexandrina-Luţa Racoviţă — Zoe Golescu are un real dar epistolar. Mici răvaşe în care se răsfaţă cu copiii, lungi scrisori entuziaste sau sfătoase, epistolele Zincăi Golescu, scrise într'un scris stăpânit, lipsit de înzorzonări, alineat şi urcător, s'ar cere — unele — cuprinse în pagini de antologie.

De o frumuseţe plină de farmec, cu o ţinută de multă distincţie, cu spirit vioiu şi deschis, Zoe Golescu — încă tânără la vremea când îi facem cunoştinţa — era una din femeile cele mai sărbătorite ale Bucureştilor. Portretul ei în colori, care se afla cândva la Goleşti şi cu care deschi-

www.dacoromanica.ro

dem volumul de faţă, îţi duce gândul la frumoasele femei ale Bucureştilor de altădată, pe care Salaberry le descrie « împodobite cu flori şi nestimate » şi care, când se adunau laolaltă, păreau « nişte candelabre luminând un covor de flori smălţuit în cele mai frumoase colori »[1]. Să ne-o închipuim — frumoasă cum era — printre femeile societăţii româneşti de odinioară, pe care Prinţul de Ligne le-a văzut « tolănite pe divane, cu capul dat pe spate sau rezemat pe un braţ ca de alabastru..., pe cap un testemel negru sau stacojiu strălucind de nestimatele care împodobeau acest fel de turban sau căciuliţă...; vestmintele lor orientale sunt din ţesături brodate sau lucrate în fir de aur şi argint şi tivite cu blănuri scumpe... In mâini ţin într'una şiruri de mătănii făcute din diamante, mărgean, lapis-lazuli sau lemn preţios, cu care-şi fac de lucru..., îşi trec vremea şi îşi păstrează vioiciunea degetelor cu unghiile boite în roşu »[2].

Păstrând încă ceva din vieaţa orientală pe care o va fi dus în cei dintâi ani ai tinereţii şi însuşindu-şi destul din moda şi deprinderile mai noui, Zoe Golescu ne apare în vremea domniei lui Alexandru Dimitrie Ghica o femee de lume, « une dame élégante », frecventând balurile Bucureştilor, unde voia să fie « aussi jolie que possible »[3], dar şi gospodină foarte grijulie de nevoile casei şi foarte pricepută în ale moşiei. « Ce face Goleasca nu mai desface nimeni » — spunea unul dintre foştii ei robi, care rămăsese multă vreme în urmă în neamul Goleştilor[4]. « N'est-ce pas que je suis une bien brave maman? Avoue donc si ce n'est pas vrai »[5] — scrie Zoe Golescu la 12 Septemvrie 1839 fiului ei Ştefan, povestindu-i despre vieaţa monotonă dela Goleşti, unde îşi trecea cea mai mare parte din vreme cu grijile moşiei. « Brave maman » într'adevăr — aceasta era trăsătura dominantă a Zincăi Golescu. Iubitoare, duioasă, devotată, înţeleaptă, mândră[6], întruchipează pe adevărata

1. Comte de Salaberry, *Essais sur la Valachie et la Moldavie*, Paris, 1821, p. 36.
2. Maréchal Prince de Ligne, *Lettres et pensées*, Paris, 1809, p. 186.
3. Vol. II, nr. 30, p. 44. — 4. După o tradiţie de familie. — 5. Vol. II, nr. 76, p. 99. — 6. « Une femme qui ne s'est jamais prosternée devant qui que ce soit », vol. II, nr. 76, p. 100.

www.dacoromanica.ro

şi vrednica mamă româncă, al cărei cult l-a avut întreaga generaţie a Renaşterii româneşti. Răspândea în juru-i admiraţie şi respect. Despre « mămicuţa » — acest diminutiv este singurul pe care şi-l îngăduiau copiii şi *numai* aceştia — ginerele ei, Alexandru Racoviţă, deşi mai vârstnic decât ea şi care pentru fiii ei era socotit ca « notre père à tous » [1], scriind cumnaţilor lui nu pomenea în altfel decât ca despre o « excellente mère » [2], « vénérable dame », « respectable maman » [3].

In primii ani ai domniei lui Alexandru Dimitrie Ghica, Zoe Golescu — pe care o aflăm când la Craiova, la fiica ei Ana Racoviţă, al cărei soţ era ispravnicul Craiovei, când la Goleşti, chemată de grijile moşiei — locueşte în casa ei din marginea Bucureştilor, la Belvedere (casa de pe Podul Mogoşoaiei, pe locul căreia se află astăzi Palatul Regal, fusese vândută în 1833), unde făcuse o grădină vestită pe atunci şi multă vreme în urmă, prin noutatea şi frumuseţea ei.

Ana Racoviţă era abia cu 13 ani mai tânără decât mama ei. Mai mult prietene ar fi fost să fie. Ce veneraţie totuşi şi ce respect pentru mama ei, pentru « mămica » [4] ei — cum îi spunea doar rareori — pe care n'a tutuit-o niciodată! Născută la 1805 [5], Ana se căsătorise cu Alexandru Racoviţă, coborîtor din Racoviţeştii moldoveni cari în vremea fanariotă daseră scaunului Ţării Româneşti şi al Moldovei mai mulţi domnitori. Ispravnic al Craiovei încă înainte de începutul domniei lui Alexandru Dimitrie Ghica, Alexandru Racoviţă locueşte cu familia lui în Capitala Banilor, de unde Ana ar vrea să se mute la Bucureşti, ca să scape din această « închisoare » care e Craiova, unde e departe de rudele ei, unde « nu sunt doftori » [6] sau, dacă sunt, sunt « mai ignoranţi decât cei dela Bucureşti » [7] şi unde când cade cineva mai greu bolnav trebue să fie aduşi doftori dela Bucureşti [8].

---

1. Vol. II, nr. 129, p. 221 — 2. Vol. II, nr. 5, p. 8. — 3. Vol. II, nr. 6, p. 8. — 4. Vol. IV, nr. 402, p. 17. — 5. Anul 1803 din nota 3, p. 2, vol. II trebue îndreptat: cel bun este *1805*. — 6. Vol. II, nr. 9, p. 12. — 7. Vol. II, nr. 98, p. 143. — 8. Vol. II, nr. 65—66, p 82—83.

www.dacoromanica.ro

Dintre personagiile pe care scrisorile noastre ni le destăinuesc şi ni le fac cunoscute, Ana este unul despre care istoria nu a vorbit mai de loc; şi fără descoperirea acestor scrisori n'am fi cunoscut sufletul duios şi iubitor, firea cinstită şi dreaptă a Anei Racoviţă, « buna mea fiică » — cum o numeşte « mămicuţa ». Dintre copiii lui Dinicu Golescu, Ana Racoviţă, căreia fraţii îi spuneau « Leliţa », pare a nu fi primit altă învăţătură decât aceea grecească, obişnuită în deosebi pe atunci. Ea nu a ştiut să scrie decât greceşte. In caractere latine pare a nu fi ştiut să scrie [1].

Fraţii ei au avut o altă copilărie şi învăţătură decât a Anei-Leliţa.

« Fraţii Goleşti »! — sub denumirea aceasta sunt cunoscuţi Ştefan, Nicolae, Radu şi Alexandru C. Golescu. Nu-i poţi despărţi pe unii de alţii, căci — firi şi suflete totuşi diferite — atât de mult îi strângea pe unii de alţii iubirea dintre ei, atât de desăvârşit îi contopea dragostea pentru mama lor, atât de strâns îi apropiau aspiraţiunile şi ostenelile comune şi atât de aceleaşi le-au fost bucuriile şi suferinţele pentru ţara lor încât Posteritatea şi-i reaminteşte sub înfăţişarea: « Fraţii Goleşti» — expresiune a unităţii pe care în istoria Renaşterii româneşti o reprezintă Ştefan, Nicolae, Radu şi Alexandru C. Golescu.

* * *

Cel mai vârstnic dintre fraţi, Ştefan, s'a născut la Câmpulung, în 1809 — dacă piatra de mormânt din biserica dela Goleşti mărturiseşte drept. Din actul prin care « Politicească Judecătorie » a Ilfovului i-a dat, la 29 Februarie 1832, « ertarea vârstii » pentru vânzarea caselor de pe Podul Mogoşoaiei şi din însuşi actul de vânzare din 1833 [2] ar reieşi că data naşterii se aşează în 1808. Din scrisoarea dela 17 Martie 1852 [3] a maicii sale, în care ea spune că Ştefan are

1. Numai dintr'o greşeală de transcriere a apărut în vol. II, p. 395, un cuvânt scris în caractere latine: « Ceganul », care este: Σεζάνου=Cesianu.
Despre învăţământul limbii greceşti în Ţara Românească şi în neamul Goleştilor, v. N. Bănescu, *Viaţa şi scrierile marelui vornic Iordache Golescu*, 1910, pp. 11, 88, 100, 102.
2. Emil Virtosu, *Palatul Regal — Cum a fost în trecut*, Bucureşti, 1937, pp. 43, 48. — 3. Vol. III, nr. 325, p. 308.

www.dacoromanica.ro

43 de ani, ar reieşi că acesta s'a născut în 1809, dată asupra căreia ne oprim. Mai tânăr decât Ştefan cu un an, Nicolae s'a născut tot la Câmpulung, în 1810 — după inscripţia funerară dela Goleşti — în 1809, după actul de « ertarea vârstii ». Radu s'a născut la 1814 [1]; iar ultimul, Alexandru-Albul, la 1818 — dacă anii săpaţi pe pietrele de mormânt dela Goleşti sunt cei buni. Pare însă că cel puţin pentru Alexandru-Albul inscripţiunea funerară n'ar mărturisi drept. Bănuiala aceasta o avusese şi George Bengescu, în cartea sa *Les Golesco* [2]. Intr'adevăr, anul naşterii lui Alexandru-Albul — 1818 — s'ar potrivi greu cu cuprinsul scrisorii acestuia nr. 23 [3], în care Alexandru-Albul, povestind câte ceva din copilăria sa, spune că pe când se afla la Braşov « mânuia floreta ». Nu este nicio îndoială asupra anului când Dinicu Golescu a părăsit Braşovul ducându-şi copiii în străinătate. Aceasta s'a întâmplat în 1824. Ar reieşi că Alexandru-Albul mânuia floreta încă dela şase ani, vârstă cam nepotrivită cu sportul acesta. Inclinăm să rectificăm anul 1818 şi să aşezăm naşterea lui Alexandru-Albul în 1815. Vârsta de nouă ani ar fi ceva mai potrivită.

Cei doi fraţi mai vârstnici, trăiţi în copilărie pe lângă tatăl şi mama lor, vor fi primit învăţătura pe care o primeau fiii de boieri: grecească, puţină franţuzească, oarecare cunoştinţe de istorie şi geografie [4]. In 1824 părintele lor îi duse la şcoală în Elveţia, unde nu am putut afla exact ce studii vor fi făcut. George Bengescu afirmă, nedovedit îndeajuns [5], că au urmat câţiva ani cursurile Universităţii din Geneva, de unde dacă Ştefan se întoarce cu o cunoaştere mai deplină a limbii franceze, Nicolae revine cu o cunoaştere destul de aproximativă a acesteia.

Mezinii Radu şi Alexandru-Albul şi-au trăit copilăria mai mult, dacă nu numai pe lângă părintele lor, despărţit dela o vreme de soţie. Dela Braşov, unde în 1821 întovărăşise familia fostului domnitor Alexandru Sutzo, Dinicu

---

1. Piatra funerară mărturiseşte că s'a stins din viaţă la 5 Mai 1882, în vârstă de 68 de ani. — 2. Paris, 1921, p. 238, nota 1. — 3. Vol. II, p. 33. — 4. Georges Bengesco, *loc. cit.* p. 220. — 5. In *Insemnarea călătoriei mele*, Dinicu Golescu scrie doar atât: « am lăsat pe Ştefan şi Nicolae, fiii mei, spre învăţătură » la « Şcoala Universitate »; ediţia Nerva Hodoş, Bucureşti, 1910, p. 138.

www.dacoromanica.ro

Golescu se întoarse în Ţara Românească în 1824, pentru a porni în faimoasa lui călătorie, cu prilejul căreia îşi duse copiii în străinătate: pe cei doi mai vârstnici — am văzut mai sus — în Elveţia, iar pe mezini în Germania, la München, de unde mai apoi vor pleca şi ei în Elveţia, iar mai târziu în Franţa. Copilăria deci şi-au trăit-o aceştia din urmă, pare-se, departe de mamă, de ale cărei mângâieri vor fi fost lipsiţi mai ales în anii când ele sunt aşa de duioase şi de ocrotitoare. « Bieţi copii — scrie Alexandru-Albul dela Paris, în 1835 — cari o iubesc atâta, dar cari, din nefericire, nu cunosc blândele mângâieri şi sărutări ale dragii lor mame ! » [1].

* * *

Ştefan Golescu se arată, încă din tinereţe, « serios, filosof, gândurile-i toate îndreptate spre nefericita-i patrie » [2]. Aşa îl judecau cei ce l-au cunoscut tânăr student la Geneva. Aşa ni-l înfăţişează şi mai târziu o scrisoare a fratelui său Alexandru-Albul: « toţi te ştiu om liniştit, serios, cu judecată, prietenul libertăţii, îndrăgostitul ţării tale » [3]. Aşa avea să fie toată vieaţa Ştefan Golescu. Scrisul său, simplu, total lipsit de mişcări sinistrogire, rotunjit, este al unui om modest, simţitor, serios, poate nu destul de voluntar.

Modest: când Maria C. A. Rosetti îi împărtăşeşte marea ei preţuire, aşezându-l în fruntea generaţiei sale şi socotindu-l « primul dintre Români », Ştefan Golescu îi mărturiseşte umil că ştie cât este de departe de a putea fi învrednicit cu titlul acesta [4].

Simţitor: « până şi scrisorile tale — îi scrie Alexandru Racoviţă — se resimt de platonismul care domneşte în dragostele tale » [5]. Sora Ana Racoviţă îi spune glumeţ: « Cleopatra Trubetzkoi te preferă lui Nicolae, vrea pe cineva care să ofteze mereu, să fie sentimental » [6]. Iar nepoata Felicia Racoviţă, răspunzându-i la o scrisoare, îi spune: « elle nous a prouvé que votre caractère n'avait rien perdu de sa sérénité. J'aurais été, au contraire, très affligée de

1. Vol. II, nr. 13, p. 19. — 2. Vol. II, nr. 23, p. 31. — 3. Vol. III, nr. 225, p. 57 (scrisoare din Iunie—Iulie 1850). — 4. Vol. III, nr. 354, p. 357. — 5. Vol. II, nr. 26, p. 41. — 6. Vol. II, nr. 73, p. 94.

www.dacoromanica.ro

CLEOPATRA TRUBETZKOI

NĂSCUTĂ GHICA

ACUARELĂ DIN COLECȚIILE MUZEULUI MUNICIPAL BUCUREȘTI

www.dacoromanica.ro

vous voir insensible à un beau clair de lune, car c'est une chose qui ne vous est pas naturelle »[1].

Serios: pare-se că printre contimporanii săi era dintre cei mai respectaţi. Vărul său Al. G. Golescu-Arăpilă nu l-a tutuit decât târziu, în 1847[2]. Ion C. Brătianu niciodată; glumind, îi spunea — adăogând cuvântul « Vodă » la numele de răsfăţ « Tefan » — « Tefan-Vodă »[3]. Chiar şi maică-sa, când îi scria, punea o notă de respect. El este « mon Etienne », foarte rar « Tefănică ». Peste expresiunile de dragoste, ea nu-i precupeţea acelea de încredere şi preţuire: « copil drag, — îi scria la 12 Septemvrie 1839 — tu care ştii să exprimi aşa de bine ceea ce simţi pentru mama ta, tu al cărui devotament şi dragoste faţă de cei pe cari îi iubeşti sunt aşa de mari că ar trebui să fie date de model »[4].

Nu îndeajuns de voluntar: Ştefan Golescu vede drept şi sufere sincer. Dar reacţiunile lui se opresc aici; se mărginesc la cinstite manifestări verbale. In conducerea trebilor publice avea să fie ineficace. Realizator nu va fi niciodată: se va menţinea în domeniul ideilor.

* * *

Fratele său Nicolae nu-i seamănă. Scrisorile lui din primii ani ai domniei lui Alexandru Dimitrie Ghica, scrisori care ni-l arată dus de îndatoririle serviciului militar pe la Craiova, Calafat, Călăraşi, Brăila, Piteşti, ne arată un Nicolae Golescu ducând peste tot firea-i veselă, uşuratecă şi înclinată spre petreceri, fire aşa de diferită de a fraţilor săi Ştefan şi Alexandru-Albul.

La vârsta aceasta, epoleţii lucitori, uniformele arătoase, femeile par a-l preocupa în deosebi. Este tânăr şi vieaţa o priveşte sub înfăţişarea-i plăcută[5].

La Constantinopol, unde în 1834 întovărăşea pe Alexandru Dimitrie Ghica, epoleţii constituiau una din « grijile-i cele mai de seamă » — scrie prietenul său Nicolae Aristarchi bey, cu care-i plăcea să colinde lumea actriţelor din Capitala Sultanilor[6].

---

1. Vol. II, nr. 124, p. 210. — 2. Vol. II, nr. 111, p. 166. — 3. După o tradiţie de familie. — 4. Vol. II, nr. 76, p. 98. — 5. Vol. II, nr. 7, p. 9. — 6. Ms. Acad. Rom., dosar Aristarchi, vol. XIV, p. 206.

www.dacoromanica.ro

La Craiova vrea să fie « resplendissant de pieds en cap » [1] şi — cum se plictisea — cere ştiri, care pot fi (şi aceasta e caracteristic) « vraies ou fausses, intéressantes ou non, confidentielles ou non » [2]. Ştiri să fie!

La Călăraşi — unde în Ianuarie 1837 îl aflăm cu garnizoana — dă târcoale femeilor, căci « je suis jeune, je ne suis point marié; ainsi je fais et je ferai la cour à toutes les femmes que je voudrais et j'espère que personne ne trouvera cela mauvais ». Grijuliu la gândul unor supărătoare eventualităţi, boierul Gr.... dela Călăraşi se hotărăşte să-şi ţie mai strâns soţia şi să n'o mai lase să iasă în lume « à cause que nous corrompons les mœurs de sa femme » — scrie zâmbitor şi cu subînţelesuri Nicolae Golescu [3].

La Mehadia întâlneşte « une très jolie dame..., mais elle a le défaut d'être demoiselle et cela ne m'arrange pas du tout » [4]. Căci Nicolae Golescu iubeşte « à sa manière » [5]. Poate mai târziu — scrie el — va iubi « comme il faut aimer, c'est-à-dire une seule personne ». Acum însă are « plusieurs faibles, pour ne rester jamais sans faible » [6]. Iar când se întâmplă o atare tristă eventualitate, se socoteşte « bien à plaindre » [7]. De altfel, succesele îi sunt uşoare, căci « il ne me faut pas des beautés angéliques pour me plaire » [8]. Concluzia: « vive le célibat! » [9].

Fratelui său mai mare, fire mai gravă şi sentimentală, Nicolae îi scrie la Carlsbad glumeţ şi înţepător, gelozindu-l că vedea acolo « femei aşa de frumoase »: « citindu-ţi prima scrisoare, te şi socoteam gata îndrăgostit *à ma manière* şi mă şi bucuram la gândul că la înapoierea ta aici o să te am tovarăş în plimbările mele nocturne; dar sfârşind de citit scrisoarea-ţi, mi-am pierdut iluzia ce-mi făcusem de tine. Aşa dar, cât despre asta, o să mi te întorci acelaşi » [10].

Balurile, care adunau la Curtea domnească frumoasele femei ale Bucureştilor, purtând — unele — rochii în bogate ţesături de veche modă răsăriteană, altele — cele mai multe — rochii de modă nouă apuseană, erau tot atâtea prilejuri de

---

1. Vol. II, nr. 7, p. 9. — 2. Vol. II, nr. 12, p. 14. — 3. Vol. II, nr. 31, p. 45. — 4. Vol. II, nr. 52, p. 74. — 5. Vol. II, nr. 69, p. 86. — 6. Vol. II, nr. 51, p. 73. — 7. Vol. II, nr. 75, p. 97. — 8. Vol. II, nr. 48, p. 70. — 9. Vol. II, nr. 35, p. 52. — 10. Vol. II, nr. 69, p. 86.

www.dacoromanica.ro

petrecere pentru Nicolae Golescu, care ne dă şi o descriere a unui bal dela Curtea domnească a lui Alexandru Dimitrie Ghica. « De ziua numelui lui [Sf. Alexandru 1839], Domnitorul ne-a dat un mare bal, care a fost foarte frumos; noi ăştia, aghiotanţii domneşti, purtam pantaloni scurţi albi şi ciorapi de mătase... Boierii ceilalţi purtau *escarpins*[1] ». Ceea ce face pe Mayer, medicul lui Alexandru Dimitrie Ghica, să scrie batjocoritor lui Aristarchi bey la Constantinopol, la 25 Septemvrie 1839: « noi aici, la Bucureşti, nu ne ocupăm — deşi multe sunt treburile Orientului — decât cu balul *paré* care va avea loc la Sfântul Alexandru. Toţi ofiţerii vor purta ciorapi de mătase şi pantaloni scurţi — ca pe vremea lui Ludovic al XIV-lea. Păcat că nu poţi să vezi mascarada asta »[2]. Pare însă că « mascarada asta » a încântat pe cei ce au luat parte la ea. Consulul Franţei Billecocq, « care a înlocuit de curând pe Chateaugiron », i-a spus lui Nicolae că « dacă cineva i-ar fi închis ochii şi apoi i-ar fi deschis în plin bal, s'ar fi crezut în mijlocul unui bal la Paris, atât de graţioase şi de cu gust îmbrăcate erau femeile ». Şi consulul s'a şi îndrăgostit de frumoasa Mariţica Văcărescu, « madame la Spatharesse, qui vient d'arriver de Mehadia, bien grasse et bien gentille en même temps »[3].

Nicolae Golescu, care cu prilejul zilei de Sf. Alexandru 1839 a fost înaintat colonel[4], se gândeşte de pe acum cu bucurie la balul care va avea loc la 14 Octomvrie « în cinstea sărbătoririi înscăunării Măriei Sale » şi care va fi « încă mai strălucitor ca cel dintâi »[5]. Se gândeşte cu bucurie şi la noua uniformă pe care o vor purta, la marile parăzi, aghiotanţii Domnului: « cisme cu carâmbi înalţi şi pantaloni de piele »[6]. Un portret din vremea aceea ni-l înfăţişează în uniformă de aghiotant domnesc, cu tunica-i albastră strânsă pe trup, răscroită după modă napoleoniană şi înzorzonată cu epoleţi şi fireturi aurii, cu talia-i cuprinsă strâns în eşarfa cu canafuri lungi până în genunchi, cu

---

1. Vol. II, nr. 75, p. 96. — 2. Ms. Acad. Rom., dosar Aristarchi, vol. XIII, p. 77. — 3. Vol. II, nr. 75, p. 97. — 4. Vol. II, nr. 75, p. 97. — 5. Vol. II, nr. 76, p. 100. — 6. Vol. II, nr. 75. p. 96.

www.dacoromanica.ro

pantaloni albi lipiți de pulpe, cu botfori lucitori, cu coif împodobit cu penaj, cu chipul în trăsături subțiri ce-ți amintesc de Zoe Golescu, cu frizura romantică asemenea lui Musset, cu o barbă mică roșcată și obraz roșcovan — de unde și porecla-i « Roșculiță ».

« Roșculiță ».., « dragul ei Roșculiță »., « petit mauvais sujet »[1] — cum îi spunea mămicuța — pare a fi fost cel mai răzgâiat dintre cei patru fii ai ei. « Oh, quel enfant! quel frère que notre Nicolas! — exclamă mămicuța —; l'apparition de mon Roscoulitza [acesta sosise pe neașteptate la Craiova, unde se afla Zoe Golescu] fut pour moi comme un beau jour de soleil après un temps d'orage... Le bon enfant, en me voyant, s'est jeté dans mes bras et ses yeux se sont remplis de larmes; son cœur me parlait alors de choses que sa bouche ne voulait pas prononcer; à ce moment-là, ce langage mystique de cœur à cœur fut pour ta maman une parole du ciel pour la consoler »[2].

Chiar și scrisul său din vremea aceasta a tinereții ne arată un Nicolae Golescu ușuratec, sglobiu, vestimentar. Scrisul îi e pripit, înzorzonat, risipit; finalele aruncate cu agresivitate, semnătura este însoțită de un paraf complicat subliniind și punând în evidență numele: « Nicolas Golesco ».

Așa ne apare, în prima-i tinerețe, firea lui Nicolae Golescu, atât de deosebită de aceea a fraților săi Ștefan și Alexandru-Albul.

Dar, ca și frații săi, este loial, sensibil, emotiv. Evocarea de către fratele său Ștefan a anilor primei lor tinereți trăite în Elveția îi umezește ochii. « Plângeam de bucurie citindu-ți scrisoarea... Cât ești de fericit, dragă frate, că revezi țara aceasta de încântare, țară care-ți inspiră — numai c'o vezi — un simțimânt de respect și de încercată frăție »[3].

* * *

Mai șters decât frații săi mai vârstnici, dar cu același fond sufletesc cinstit și drept, cel de-al treilea frate, Radu, ne oprește mai puțin atențiunea.

1. Vol. II, nr. 10, p. 13. — 2. '14' Februarie 1839, vol. II, nr. 62, p. 80. — 3. Vol. II, nr. 78, p. 101.

www.dacoromanica.ro

NICOLAE C. GOLESCU

VĂZUT ÎNTRE 1834—1842

TABLOU ÎN ULEI DIN COLECŢIA D-NELOR FANNY DERUSSI ŞI ELENA A. GOLESCU

www.dacoromanica.ro

Nu pentrucă va fi jucat în vieaţa ţării sale un rol mai şters decât acela al fraţilor săi mai în vârstă. Nici fratele său cel mic, Alexandru-Albul, nu a jucat un rol mai arătos decât Radu. Dar ce personalitate plină de caracter avea acest Alexandru-Albul!

Fire deschisă şi veselă, Radu era «le bon enfant» al familiei, «le paresseux de la famille»[1], care-i zicea «Pupù», sau «Piupiu», sau «Rodolphina»[2] — mângâieri şi diminutive care, ca şi acel «Roşculiţă» al lui Nicolae, nu se întâlnesc când era vorba de Ştefan, fratele cel mare, care uneori era «Tefănică», dar mai totdeauna «Ştefan» şi «Ştefan-Vodă», sau când era vorba de fratele cel mic, Alexandru-Albul, care era întotdeauna «Alexandru» sau «Papa Golesco». Şi e de observat că dacă lui Nicolae Golescu numai mama şi sora lui îi spuneau «Roşculiţă» — nu şi nepoatele lui, care uneori îşi îngăduiau să-i spună «caimacamul»[3] — lui Radu îi spuneau «Pupù» sau «Piupiu» chiar şi nepoatele lui. Ba una din nepoate îi spune odată chiar «le paresseux». Faptul acesta — neînsemnat în sine — îmi pare că defineşte destul de caracteristic locul fiecăruia dintre fraţi în cuprinsul familiei.

«Tournure Titan, épaules Farnèse, mollets piliers, peu versé dans la langue française. Il ne laisse pas de tenir note de tous les cuirs qui se font dans la troupe et d'y trouver un sujet continuel de gaîté... Possède un rasoir pour son usage et rase gratuitement berbes et imberbes»[4] — aşa îl descrie Töpffer, în a cărui şcoală dela Geneva Radu urmase o vreme.

Aceeaşi notă, uşor ironică, se regăseşte mai totdeauna când se vorbeşte despre Radu-Pupù. Dela Paris, unde în primii ani ai domniei lui Alexandru Dimitrie Ghica îl regăsim împreună cu fratele său Alexandru-Albul şi de unde acesta povesteşte câte ceva despre vieaţa lor, Alexandru-Albul scrie: «iarna trecută [1835] nu am fost niciodată la bal. Şi totuşi dansăm valsul, galopul, contradansul, mazurca. Radu, scundacul, nu dansează rău, dar e cam greoiu.

1. Vol. IV, nr. 450, p. 123. — 2. Vol. II, nr. 83, p. 109. — 3. Vol. III, nr. 211, p. 25. — 4. R. Topffer, *Nouveaux voyages en zig-zag*, Paris, Garnier Frères, 1864, în 8°, p. 3.

www.dacoromanica.ro

Parcă vezi un pietroiu care mişcă. Ăsta e un mic neajuns, mic de tot. Ei şi? Radu povesteşte că numai că s'a uitat la ele şi a şi sedus pe cutare sau pe cutare domnişoară. S'o creadă el, dacă vrea. Totuşi, ca să fiu drept, trebue să spun că Radu, deşi greoiu şi otova, are cap frumos, păr negru, ochi negri, sprâncene negre, obraz roz spălăcit. Acest contrast e ceva plăcut; ba înfăţişarea lui are şi ceva surâzător şi blând. Hai să spunem că, luat în totul, are cap frumos, melancolic sau, dacă vrei, cap italian. Aşa că poate o să aibă o soţie frumoasă; dar îl sfătuesc să şi-o aleagă foarte scundă, dacă vrea ca diformităţile-i să sară mai puţin în ochi »[1].

Câteodată mămicuţa « îl trage de urechi » — pe Radu, nu şi pe fraţii acestuia — şi-l pune « să ude florile », că « tot n'are el nimic de făcut »[2].

Jovial şi glumeţ, îşi scrie uneori scrisorile în versuri; « nu poate suferi proza, că proză face toată lumea ». Recunoaştem însă că Radu, « poetul », are dreptate să-i scrie lui Ştefan: « tu peux rire d'un tel poète »[3].

Dar ce curat fond sufletesc are şi Radu! Sensibil şi duios, are şi el firea Golescului. « Elveţia! — scrie el fratelui său în Noemvrie 1839 — câte amintiri, Ştefan dragă! In sfârşit, revezi această ţară pe care ai părăsit-o acum zece ani, ţară unde ţi-au urmat fraţii, ţară unde libertatea şi egalitatea strălucesc. Adu-ţi aminte ce-mi scriai când eram încă la Geneva: « du-te de vezi *La Dôle* pe un frumos răsărit de soare ». Iată şi eu ţi-o reamintesc: du-te şi vezi *La Dôle*, dragă Ştefane... Şi adu-ţi aminte că peste tot pe unde ai să treci, ai să mergi, poate, pe urmele lăsate de paşii fraţilor tăi, când ei străbăteau munţii aceştia frumoşi, aceşti giganţi apărători ai neatârnării elveţiene. Da, dragul meu Ştefan, salută ţara aceasta frumoasă din partea celor cari nu vor înceta s'o iubească şi cari dacă până acum au vreo părere de rău este de a o fi cunoscut »[4].

Iar când, mai târziu (Iulie 1842), Radu se duse să vadă salinele dela Telega, nu rămase nesimţitor la soarta ocna-

---

1. Vol. II, nr. 23, p. 33. — 2. Vol. II, nr. 83, p. 109. — 3. Vol. II, nr. 79, p. 103. — 4. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

şilor: « iată unde a ajuns omenirea la capătul câtorva mii de ani »[1].

De altfel — părăsind acum pe Radu, pentru a-l reîntâlni mai târziu, după revoluţia din 1848 şi în timpul surghiunului său la Brussa — am vrut să înfăţişăm, deocamdată în linii fugare, şi pe cel mai şters dintre fraţi, dar ale cărui reacţiuni naţionale sufleteşti pornesc din acelaşi instinct sănătos al boierilor Goleşti, din aceeaşi românească inimă care — cum spunea Ion C. Brătianu — nu se înşeală, din aceeaşi românească inimă care niciodată n'a bătut mai tare în vreun trup românesc decât în trupul celui mai mic dintre cei patru fraţi: Al. C. Golescu-Albul.

* * *

Dacă dintre cei patru fraţi cel care a ajuns în cele mai înalte dregătorii a fost Nicolae, iar cel care s'a împărtăşit mai mult din respectul contimporanilor a fost Ştefan, acela care a fost mai iubit a fost Alexandru-Albul.

Cel mai tânăr dintre fraţi şi-a trăit copilăria cel mai puţin aproape de părinţi. Avea trei ani (sau şase — după cum aşezi anul naşterii: 1818 sau 1815) când fusese luat de părintele său la Braşov, în 1821, şi unde Alexandru-Albul rămase până la 1824. Neînţelegerile dintre părinţii săi l-au ţinut departe de mamă. « Fiţi buni, fraţii mei, şi nu vă împotriviţi ca mama să vină la Paris — scria el mai târziu, în 1835, dela Paris, unde se afla la studii — să vină să-şi vază copiii, bieţii ei copii cari o iubesc aşa de mult, dar cari, din nefericire, nu cunosc încă mângâierile şi sărutările dulci ale dragii lor mame. De altfel, nu v'o cerem decât pentru trei luni. Şi e oare prea mult, trei luni de fericire cerească, pentru o vieaţă întreagă de dureri şi suferinţi? »[2].

Când vom cunoaşte inima aşa de gata de a suferi a lui Alexandru-Albul, vom înţelege drama aceasta a tristeţii ce se va fi desfăşurat într'însa.

Copil încă, de şase ani (sau de nouă), este dus — împreună cu Radu — în 1824, de părintele său, în Germania,

1. Vol. II, nr. 101, p. 149. — 2. Vol. II, nr. 13, p. 19.

www.dacoromanica.ro

la München, într'o şcoală unde este primit în clasele inferioare. «De când am părăsit Braşovul n'am mânuit floreta; în Germania am fost la şcoli unde nu se îngăduia mânuirea armelor decât în clasele superioare» [1].

Dela München, cei doi copii au fost curând duşi la Geneva, la şcoala lui Töpffer [2], în tovărăşia căruia îi aflăm într'o excursie la « Grande Chartreuse » şi căruia îi datorăm şi prima mărturie despre Alexandru-Albul copil, mărturie în care parcă vedem pe Alexandru-Albul aşa cum el apare în tot cursul vieţii sale, din nesfârşitele-i şi entuziastele-i scrisori: « Alexandre Golesco a l'esprit mathématique, sentimental, dialecticien, surpris, troublé, enthousiasmé à la fois. Sans cesser de marcher, il discute des problèmes, panégyrise les grands hommes, harangue la belle nature et intente des questions hors de portée aux pauvres habitants des campagnes » [3].

Este aşa de veridică această conturare a profilului lui Alexandru-Albul, «l'arithméticien»! — cum însuşi iscăleşte o scrisoare din 1840, din care aflăm că mai târziu el se ocupa de « mişcarea perpetuă » [4].

Scrisorile lui, din cea dintâi a sa tinereţe până la acelea pe care le avem din anii bătrâneţii sale, mărturisesc — toate — despre desăvârşita unitate a personalităţii celui care le-a scris. Şi aceasta o mărturiseşte nu numai cuprinsul lor, dar şi scrisul însuşi. Dacă înşirăm cronologiceşte scrisorile şi le privim scrisul, omogeneitatea acestuia ne izbeşte — spre deosebire de scrisul lui Nicolae, care *altul* este în tinereţea acestuia şi *altul* avea să fie în anii când Nicolae încărunţeşte. Liniştit, puternic înclinat, rigid alineat, simplu şi citeţ, cu finale înălţate delicat în gesturi de căderlniţare, cu continue corecturi şi cu o continuă vibraţiune în înălţimea literelor, scrisul lui Al. C. Golescu-Albul pare că şi el mărturiseşte despre firea acestuia: egală, uşor de înduioşat, de o desăvârşită onestitate, modestă, doritoare de perfecţionare, puternic emotivă, oarecum mistică.

---

1. Vol. II, nr. 23, p. 33. — 2. N. Iorga, *Goleştii şi alţi elevi ai lui Töpffer în Geneva*, Acad. Rom., Mem. Secţ. Ist., seria III, tom. VI, mem. 4, 1925. pp. 7. — 3. R. Topffer, *loc. cit.*, p. 3. — 4. Vol. II, nr. 87, p. 121.

www.dacoromanica.ro

Acelaşi dela începutul până la sfârşitul vieţii sale: « iubire, iubire şi iarăşi iubire, iată vieaţa lui! Cum nimeni altul şi-a iubit ţara, şi-a iubit familia, a iubit omenirea » — grăieşte cu atâta dreptate piatra-i de mormânt. Nu stăruim mai mult. Mai cuprinzătoare formulare a unităţii vieţii sale, vieaţă legată în toate clipele ei prin firul iubirii, anevoie am afla. Nu-i uşor de găsit, în toată literatura istorică românească, un suflet în care să fi fost mai multă limpede iubire de ţară, de familie, de omenire.

« Patriote enragé » — cum îşi spune într'o scrisoare din anii tinereţii sale (şi noi nu spicuim aici decât din scrisorile tinereţii) — Al. C. Golescu-Albul, care de-ar fi vreodată să se însoare ar cere soţiei sale « să fie în primul rând patrioată » [1], se întreabă dacă fratele său Ştefan — care întârzia să-i dea ştiri din patrie — a pierdut « această nobilă pasiune, iubirea de patrie, cea mai frumoasă din toate iubirile, singura iubire desinteresată » [2]. Se deosebea de atâţia dintre compatrioţii şi contimporanii săi, cari trăind ani îndelungaţi în ţări străine socoteau întoarcerea în patrie — cu răspunderile ce ea comportă — ca o pedeapsă şi întârziau pe unde se aflau, orbiţi de luxul şi înlesnirile vieţii apusene, pe care o preferau necăjitei vieţi româneşti de pe atunci. Al. C. Golescu-Albul, aflat în primăvara lui 1841 la Paris, exultă la gândul întoarcerii în ţară, de care-l prinde dorul: « când o să ne vedem unii lângă alţii?... In şase luni... Oh! prietenii mei, bucuraţi-vă, nu mai sunt nenorocit! » [3].

Ţara şi-o iubeşte în tot trecutul ei şi în toate ostenelile şi jertfele strămoşilor lui. Gândul îi fuge spre trecut, către acea lume « care ne-a apărat strămoşii de năvăliri, de măcelurile Turcilor. Nu-i oare această societate care ne-a ridicat familia la cea mai înaltă treaptă? » [4].

In spiritul şi în sensibilitatea lui Alexandru-Albul, iubirea de familie — familia fiind doar o fărâmă din ţară — şi iubirea de ţară se împleteau, cea dintâi subjugându-se celeilalte: « în afara familiei, înconjurat de câţiva prieteni, nu e fericire pe pământ... Omul simţitor... nu trebue s'o găsească decât în familie şi într'un mic număr de oameni

1. Vol. II, nr. 23, p. 34. — 2. *Ibid.* p. 32. — 3. Vol. II, nr. 90, p. 130. — 4. Vol. II, nr. 23, p. 32.

www.dacoromanica.ro

simţitori şi suferinzi ca şi dânsul, prietenii lui..., cu cari să-şi poată plânge pe şoptite nenorocirile patriei »[1].

In expansiunea puterii sale de a iubi el cuprinde umanitatea însăşi, căreia îi face profesie de credinţă, credinţă mistică aproape: « omul trebue să se jertfească pe sine, soţie, copii şi familie, pentru fericirea societăţii ». Şi la ideea că avânturile sale, astfel mărturisite, ar putea să fie puse pe seama tinereţii sale, ale cărei efuziuni vor mai păli cu vremea, la ideea că fratele său Ştefan ar atribui tinereţii exaltarea patriotismului şi altruismului şi că aceste simţiminte vor slăbi cu trecerea anilor, Alexandru-Albul îi răspunde revoltat dela Paris: « dacă una ca asta s'ar întâmpla, atunci ascultă care e dorinţa mea: doresc şi urez din toată inima ca într'o zi, odată, înainte de a vă vedea, o piatră, o cărămidă, un cal să mă strivească pe loc, să mă facă praf »[2].

Uşor de înduioşat am spus că era Alexandru-Albul: inegalitatea între clasele sociale îl făcea să sufere, egoismul şi nedreptatea îi smulg strigăte de indignare: « pretutindeni inegalitate; nedreptatea, hoţia, chiar şi crima sunt îngăduite oamenilor de rang şi de titlu cari sunt numiţi nobili, dar cari sunt josnici în ochii omului cinstit... Omul amărît nu poate să-şi caute mângâiere şi adăpost decât lângă cei ce sunt amărîţi şi cei ce sufăr... Dacă vreodată..., pentru a-şi alina amărăciunile inimii..., el s'ar refugia lângă cei bogaţi, oh! atunci, nenorocire lui!... Inimile acestora n'au bătut niciodată pentru nenorocirile altora »[3]. Spectacolul arbitrariului şi al inegalităţii din ţara lui şi acela, pe care-l judecă cu asprime, al societăţii bucureştene îl întunecă şi-l amărăsc[4].

Fire cinstită am spus că era Alexandru-Albul. Şi nu-mi pare că afirmarea aceasta se mai cere sprijinită pe citate din scrisorile sale. Dovada ei ţâşneşte la fiece rând pe care Alexandru-Albul îl aşterne pe hârtie, în acele nesfârşite efuziuni, acele declamări, uneori atât de naive, totdeauna atât de sincere. O vieaţă întreagă de om, dela un capăt

---

1. Vol. II, nr. 13, p. 15—18. — 2. Vol. II, nr. 23, p. 32. — 3. Vol. II, nr. 13, p. 16. — 4. Vol. II, nr. 23, p. 35.

www.dacoromanica.ro

la altul al ei, confirmă judecata asupra firii atât de cinstite a lui Al. C. Golescu-Albul.

Alexandru-Albul pune pe hârtie tot ce este în inima lui. Ştie că scrie greu, ştie că scrie rău, că se pierde în disertaţii — dar scrie. « Tu sais comme je suis long à écrire mes lettres... combien j'éprouve de difficulté pour les finir »[1]. Oboseala ochilor — pe cari în vara lui 1841 şi-i îngrijeşte empiric la Viena — şi sănătatea-i firavă, care toată vieaţa — spune el — va merge « clopin, clopant »[2] şi pe care iarăşi o îngrijeşte empiric, după idei proprii şi originale, nu după prescrierile doftorilor[3], îi sunt tot atâtea piedici la scris. Dar asta nu face nimic. Alexandru-Albul scrie continuu, scrie mereu. Niciodată însă fără convingere: « nu vreau să scriu scrisoare în care inima mea să rămână rece »[4].

Ideile foarte personale pe care le are asupra multor chestiuni şi încăpăţânarea cu care se îndărătniceşte în ele se împerechiază la el cu modestia cea mai simplă, căci « la modestie sied si bien à un républicain »[5]. Işi spune « républicain sans-culottes »[6].

Când în vara lui 1840 i se oferă un loc în administraţia Ţării Româneşti, un loc mai de frunte în Bucureşti, cât de simplu şi cât de cuminte îl respinge fiul cel mic al marelui boier Dinicu Golescu! « Mă întrebi dacă vreau să primesc locul la Secretariatul general al Ţării. Nu, nu-l primesc; dar într'un an, când îmi voiu şti bine limba mea românească, aş primi un loc de subocârmuitor... şi iată pentru ce: în chipul acesta, voiu fi pus în cea mai prielnică situaţie ca să mă iniţiez în mersul treburilor ţării, să învăţ a-i cunoaşte nevoile şi interesele..., ceea ce nu pot face la Bucureşti, ci în provincie »[7].

Dovada modestiei lui Al. C. Golescu-Albul ar slăbi dacă — pentru a o sprijini — am mai spicui în ogorul tinereţii sale. Când îl vom ajunge bătrân, când de pildă în 1856, spre sfârşitul pribegiei revoluţionare, îl vom auzi spunând vărului său Al. G. Golescu-Arăpilă: « ah! de ce n'am eu

---

1. Vol. II, nr. 77, p. 100. — 2. Vol. II, nr. 90, p. 129. — 3. Vol. II, nr. 100, p. 147. — 4. Vol. II, nr. 77, p. 100. — 5. Vol. III, nr. 342, p. 334. — 6. Vol. II, nr. 87, p. 120. — 7. Vol. II, nr. 87, p. 120.

www.dacoromanica.ro

capul tău, mijloacele tale intelectuale? »[1], spovedaniile sale vor fi cu atât mai mărturisitoare şi mai doveditoare a acestei modestii cu cât ele sunt aidoma spovedaniilor tânărului student dela Paris, care va rămânea — oricâţi ani vor trece peste dânsul — *acelaşi*.

Contimporanii nu-i vor precupeţi admiraţia şi nu-i vor drămui iubirea. Dumitru Brătianu, într'una din şedinţele *Societăţii studenţilor români* dela Paris, în 1847, adresându-se lui Scarlat Vârnav, acestui boier moldovean care cu a lui osteneală şi cu ai lui arginţi strânsese pe Românii din Paris şi-i înjghebase într'o grupare românească[2], îi spune: « ori încotro mă întorc, întâlnesc pe acelaşi om; şi modestia ta să nu sufere; nu, tu nu eşti singur, mai ai un rival, rival vrednic de tine, căci acela este *cel dintâi dintre Români;* îl cunoaşteţi: *Alexandru Constantin Golescu* »[3].

* * *

Nu am vrea să părăsim pe Al. C. Golescu-Albul, pe care îl vom întâlni de-a-lungul celor mai bine de trei decenii cuprinse în scrisorile ce publicăm, fără a căuta, dacă nu să răspundem unor întrebări ce ni se pun singure, cel puţin să strângem mai de aproape aceste întrebări care se pun în jurul înrâuririlor ce se vor fi putut exercita asupra sufletului atât de sensibil şi receptiv al lui Al. C. Golescu-Albul.

Firește, Alexandru-Albul a venit pe lume cu o structură sufletească de o neobişnuită probitate. Nimeni nu-i putea da credinţa de apostol şi misticismul de vizionar. I le-au tors Ursitoarele în leagăn.

Imi pare totuşi că două înrâuriri mai târzii i-au nuanţat conţinutul iniţial al vieţii sale sufleteşti.

Prima îmi pare a fi aceea a părintelui său.

In sufletul celui mai mic dintre feciorii săi, marele boier Dinicu Golescu îmi pare a fi sădit mai mult sau, în orice caz, a fi sădit mai rodnic decât în sufletul celorlalţi trei feciori ai săi. Nu pot nega, dar nu pot dovedi partea de

1. Vol. IV, nr. 456, p. 142. — 2. N. Iorga, *Istoria Românilor*, Bucureşti, 1938, IX, p. 143. — 3. *Anul 1848 în Principatele Române*, Bucureşti, 1902, I, p. 62.

www.dacoromanica.ro

înrâurire părintească în structura sufletească a celor trei fraţi mai vârstnici ai lui Alexandru-Albul. Dar în structura sufletului acestuia sunt înclinat s'o caut şi parcă s'o şi dovedesc.

Dintre Goleşti, în cursul a mai bine de trei decenii cuprinse în atât de omeneştile documente ce dăm astăzi la iveală, numai Alexandru-Albul pomeneşte de părintele său Dinicu Golescu. Şi încă în ce formă! Această formă ar constitui, singură, dovada că pe urmele părintelui copilul se va osteni să meargă. « Spiritul meu mă readuce lângă tatăl meu. Văd pe tata; el îşi plânge patria, dar — mulţumit de sine — îmi arată cu mândrie urmele-i, pe care eu trebue să-i urmez. Da, nobil şi generos părinte, *voiu încerca să te imit!...* Vreau să mă urască boierii, aceşti josnici linguşitori, şi vreau să fiu iubit de săracii şi cinstiţii ţărani » [1].

Boierii şi ţăranii — antinomic şi simplist prezentaţi — cei dintâi fiind *toţi* răi şi nevrednici, ceilalţi fiind *toţi* buni şi de ispravă, apar *aşa* şi în « *Insemnarea călătoriei* » lui Dinicu Golescu. Indurerat de a vedea « des esclaves..., êtres humains gissant par terre..., abrutis par le fouet du maître..., autour d'un magnifique palais et dans ce palais un homme plus méprisable que l'esclave, qui s'appellera boyard », Al. C. Golescu-Albul scrie, cutremurându-se: « et moi je verrais tout cela et je pourrais m'en réjouir? Oh, non! Il faudrait qu'alors je n'eusse ni cœur, ni entrailles » [2]. Scrisese şi Dinicu Golescu: « se cutremură mintea omului... când îşi aduce aminte că fraţi de-ai noştri stau aşternuţi pe pământ..., o bârnă grea pusă pe pântecele lor »; şi, prin contrast, el vede pe « boierii cu agoniseală nedreaptă... Oh! nelegiuită şi vrednică este de blesteme! » [3].

Două imagini care se vreau apropiate.

Când citim în Al. C. Golescu-Albul: « nu este oare societatea românească aceea care a apărat averile noastre şi pe strămoşii noştri... şi i-a ridicat la cele mai înalte dregătorii? » [4], parcă am citi din « *Insemnarea călătoriei* » lui Dinicu Golescu: « patria care a îmbogăţit, a cinstit pe pă-

1. Vol. II, nr. 23, p. 33. — 2. Vol. II, nr. 13, p. 19. — 3. Constantin (Dinicu) Golescu, *Insemnare a călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825, 1826*, ediţia Nerva Hodoş, Bucureşti, 1910, p. 58, 61. — 4. Vol. II, nr. 13, p. 32.

www.dacoromanica.ro

rinții mei, moși și strămoși... dela cea dintâi dregătorie până la cea din urmă...» [1].

Când după ce citim în Dinicu Golescu că e bine ca tinerii — așa cum lucrul se întâmplă în alte țări — să se « orânduiască în cele mai mici slujbe, iar după ce slujesc trei ani și se praticesc destul să se urce la alta » [2], și când recitim pe Al. C. Golescu-Albul care refuză, la 1840, slujba de seamă ce i se oferea la Secretariatul Țării Românești și nu primește să fie orânduit decât în slujba, mai modestă, de subocârmuitor și numai apoi, « au bout de deux ou trois ans, lorsqu'il se serait fait à la pratique » [3], să se urce la slujba de « ocârmuitor », ar fi greu să nu vedem în cuvintele acestuia din urmă traducerea franțuzească a cuvintelor românești ale celui dintâi.

« In fericirea obștei ne vom găsi fieșcare în parte pre a sa » — scrisese Dinicu Golescu [4]. « O familie nu propășește dacă nu propășește și obștea » — răspunde ecoul târziu al lui Al. C. Golescu-Albul [5].

Când răsfoim « *Insemnarea călătoriei* » lui Dinicu Golescu, care pentru tămăduirea relelor ce decurg din inegalitatea socială găsește că singura soluție — sau, cum spune el, « pasul dintâi, carele pas este unul și numai » [6] — este acesta: « uniți-vă, milostiviți-vă între voi » [7], căci « unirea ne fericește, unirea ne slăvește » [8], și când apoi răsfoim scrisorile lui Al. C. Golescu-Albul care, pentru a pune capăt relelor noastre, găsește că singurul leac și care este simplu « comme le sont toutes les grandes vérités » este acesta: « unissez-vous, consolez-vous ! », căci unirea « nous conduit au bonheur... sans avilir notre honneur » [9], este iarăși greu să vedem, în aceste rânduri, altceva decât două versiuni — românească și franțuzească — ale aceleiași gândiri.

In toate paginile « *Insemnării călătoriei* » sale se gândește Dinicu la nevoia de « învățătură » spre « folosul lumii și podoaba patriei », căci civilizarea unui neam sau — cum spune el — « prefacerea lui spre bine » nu e cu putință « făr' de întâia câștigare a luminei, care își ia începere dela

1. p. 64. — 2. *Ibid.*, p. 62. — 3. Vol. II, nr. 87, p. 120. — 4. p. 108. — 5. Vol. II, nr. 23, p. 32. — 6. p. 184. — 7. p. 65. — 8. p. 143. — 9. Vol. II, nr. 13, p. 17—18.

www.dacoromanica.ro

învăţătură »[1]. Desvoltarea învăţăturii şi artelor, « ce signe d'une civilisation même naissante » — în ţara sa — nu-l lasă nepăsător pe fiul lui Dinicu Golescu. El sprijină pe Dimitrie Bolintineanu, aflător la Paris în 1840, căci « cine ştie tot binele care va putea ieşi din asta pentru ţară? »[2], şi pe pictorul Ion D. Negulici — rugându-şi fraţii să-l sprijine şi ei — căci « speră că peste câţiva ani Ţara Românească va avea un artist care va forma alţii şi aşa mai departe şi în curând gustul artelor va prinde în ţară la noi »[3].

Când urmărind pe Dinicu Golescu în *călătoria* sa îl ajungem la Mehadia, în 1824, Dinicu ne vorbeşte de « apele tămăduitoare » de acolo şi de ocârmuitorii localnici cari « cu durere de inimă de pătimaşele noroade » au avut grije să le capteze, pentru lecuirea suferinţelor. Şi Dinicu Golescu ne spune: « câte asemenea ape sunt şi în patria noastră, dar toate în întunericul pământului, căci chiar noi până acum nu ne-am luminat ca să aducem la lumină asemenea lucruri folositoare obştei, prin care să se folosească şi cei scăpătaţi ce n'au mijloace de a călători în ţări străine spre dobândirea sănătăţii, rămâind câştig de folos numai pe seama bogaţilor, cari sunt foarte puţini pe lângă pătimaşii săraci »[4].

« Apele care sunt şi în patria noastră... în întunericul pământului » s'a luminat « să le aducă la lumină » tocmai fiul cel mai mic al lui Dinicu Golescu, Alexandru-Albul, pe care la 1868 îl găsim îndărătnicindu-se luni întregi să capteze apele « tămăduitoare » dela Căciulata[5], care datorează, astfel, lui Al. C. Golescu-Albul de a fi fost scoase la lumină « din întunericul pământului ».

Nu stărui mai mult şi nu întârzii asupra unei dovezi care-mi pare îndeajuns de conturată.

Mai tare decât în sufletele lui Ştefan, lui Nicolae, lui Radu, în sufletul lui Alexandru-Albul răspunde ecoul glasului stins al părintelui lor Dinicu Golescu.

* * *

1. p. XLI. — 2. Vol. II, nr. 89, p. 124. — 3. Vol. II, nr. 23, p. 36. — 4. *Însemnarea călătoriei*, p. 103. — 5. Vol. IV, nr. 640—641, p. 423—426.

www.dacoromanica.ro

O a doua înrâurire, mai târzie, îmi pare că s'a suprapus sufletului receptiv al celui mai tânăr dintre fraţii Goleşti. Revolta sa sufletească împotriva nedreptăţilor omeneşti şi a inegalităţilor sociale trece dincolo de hotarele ţării sale. Nedreptăţile şi inegalităţile acestea îl revoltă, oriunde s'ar afla ele. Dintr'un sentiment de compasiune umană izvorăsc accentele de răzvrătire împotriva unei umanităţi rău alcătuite [1]. Viziunea unei lumi mai bune îi împăinjeneşte ochii. Al. C. Golescu-Albul trece în hotarul utopicului. Trece împins de curentul teoreticienilor cari pe atunci, în Occident, propovăduiau întocmirea unei lumi noui. Făuritorii de societăţi imaginare şi utopiştii vremii lui Louis-Philippe —evoluând între misticism şi farsă — creaseră un climat în care firi ca aceea a lui Alexandru-Albul prind a se desvolta. Nu este prea mult de când, în Franţa, Enfantin — ca şi Massia — s'a retras pe înălţimile dela Mesnilmontant cu discipolii săi; de când Fourier a creiat falansterul, pentru a asigura fericirea universală; de când Cabet predică renunţarea la bogăţiile personale. O legiune de utopişti mişună sub domnia lui Louis-Philippe. Dar toţi aceşti gânditori, cari aproape toţi sunt deişti, toate aceste individualităţi puternice, apoi Pierre Leroux, Louis Blanc şi Raspail, doctorul-apostol, toţi aceşti militanţi, Barbès, Blanqui, cari alături de Lamartine şi Ledru Rollin propovăduiesc revoluţia, «înalţă discuţiunile într'o sferă de unde egoismul este alungat» [2].

Alexandru-Albul se înflăcărează pentru reparatorii nedreptăţilor omeneşti, pentru deţinătorii de panacee. Se entuziasmează după Proudhon: «proprietatea este un furt» îi pare o formulă magică. Urmează exaltat la Paris, spre sfârşitul lui 1840, cursurile lui Jules Simon asupra «Stoicismului şi Datoriei». Alexandru Albul «şi-ar da un an din vieaţă» — ce spun? — «şi-ar da toată vieaţa», «cu condiţia ca toţi Românii să fi putut auzi pe Jules Simon!» [3].

Asupra unei vieţi pe care Alexandru-Albul şi-ar fi dat-o numai la auzul glasului «si beau et si sublime» al lui Jules Simon, glasul acesta nu va fi trecut fără s'o fi fecundat.

---

1. Vol. II, nr. 13, p. 15—16. — 2. Jules Bertaut, *1848 et la Seconde République*, Paris, 1937, p. 19. — 3. Vol. II, nr. 89, p. 126—128.

www.dacoromanica.ro

* * *

De câte ori am citit pe Al. C. Golescu-Albul — destăinuit de însăşi scrisorile sale — de tot atâtea ori mi-am pus întrebarea: ce limbă va fi vorbit şi scris Alexandru-Albul? E, poate, paradoxală întrebarea. Dar să ne gândim: românește nu ştie — ne-o spune el însuşi. Copilăria şi-a trăit-o prin ţări străine. « Lorsque je saurai mon valaque, volontiers j'accepterai une place de subocârmuitor » — scrie el în prima lui tinereţe (August 1840), refuzând dregătoria mai de seamă ce i se oferise la Secretariatul Ţării Româneşti [1]. « Le cas échéant et la nécessité en face — scrie el mai târziu, în Mai 1852, dela Istambul — vous verrez si tant bien que mal je ne saurais en venir à bout: écrire en roumain ». Iar obsedat de gândul unei propagande entuziaste printre Români, el exclamă: « ah! la langue de notre patrie!... cette langue douce et vigoureuse que je voudrais posséder à perfection, la parler comme un ange, afin de pouvoir m'adresser à mes concitoyens, leur confesser, leur propager l'amour de la patrie et mourir de joie dans les supplices de la prison! » [2]. « Ah! dacă aş putea vorbi eu ca voi românește! » — scrie el mai la bătrâneţe fraţilor săi.

Şi, într'adevăr, nu avem un singur rând în limba românească dela Al. C. Golescu-Albul. Tot ce scrie, scrie în franţuzeşte.

Dar — şi aici apare faptul ce stârneşte întrebarea — nici franţuzeşte nu ştie Alexandru-Albul. Nu mă opresc, firește, la unele insuficienţe ortografice, nici la unele bizare întorsături sintactice. Mă gândesc la altceva: la frecventele întorsături româneşti pe care le găsim în scrisorile franţuzeşti ale lui Alexandru-Albul [3]. Să scrii într'o limbă pe care o cunoşti — singura în care scrii — dar să scrii *nu în spiritul*

1. Vol. II, nr. 87, p. 119. — 2. Vol. III, nr. 342, p. 332—333. — 3. « Am merge în Dobrogea, în Macedonia şi pretutindeni am da peste Români » — spune Al. C. Golescu-Albul, exprimându-se în limba lui Molière aşa : « nous irions en Dobrodja, en Macédoine, et partout nous donnerions sur des Roumains » (vol. III, nr. 333, p. 318). Altădată: « la nouvelle génération grecque travaillait pour la délivrance des populations tant de sous la Turquie que de sous la Russie » (vol. III, nr. 319, p. 292). « Moi, un, j'ai la conviction intime... etc. » — scrie Al. C. Golescu-Albul, mărturisind ce convingere intimă « el, unul, are » (vol. IV, nr. 623, p. 382). Iar scriind: « embrassez-moi notre bonne mamicoutza » (vol. II, nr. 89, p. 128), el se gândeşte românește: « sărută-mi-o ! ».

www.dacoromanica.ro

acesteia, ci în spiritul altei limbi, în care nu ştii să scrii şi pe care n'o cunoşti, este o constatare care te nedumireşte. Să scrii într'o limbă pe care o cunoşti, dar cu sintaxă şi cu întorsături expresive ale unei limbi pe care n'o cunoşti — pare o taină. Aşa scrie Al. C. Golescu-Albul în limba franceză — pe care o cunoaşte: scrie cu întorsăturile expresive ale limbii româneşti — pe care n'o cunoaşte!

De unde vine aceasta? Imi pare că vine din adâncuri şi vine de departe. Vine din lumea strămoşilor lui Al. C. Golescu-Albul, vine din subconştientul propriei sale fiinţe, vine din puternica sensibilitate românească a lui Alexandru-Albul şi care depăşeşte hotarele a ceea ce noi socotim ca fiind domeniul imposibilului. Ecoul îndepărtat al graiului românesc pe care i l-au vorbit strămoşii acopere, pe alocuri, graiul străin în care se rostesc urmaşii.

Ce autentic suflet românesc a trebuit să aibă Al. C. Golescu-Albul!

www.dacoromanica.ro

SUB DOMNIA LUI
ALEXANDRU DIMITRIE GHICA

www.dacoromanica.ro

Cele dintâi dintre scrisorile ce publicăm sunt din vremea când Ştefan şi Nicolae Golescu erau întorşi în ţară de vreo cinci ani. In 1829 ei se înapoiaseră, într'adevăr, din străinătate şi intraseră în miliţia Ţării Româneşti, unde în 1834 îl aflăm pe Ştefan căpitan, iar pe Nicolae maior (acesta a fost înaintat maior chiar în 1834 [1]; Ştefan avea să fie înaintat maior la 6 Decemvrie 1836 [2]), amândoi aghiotanţi ai noului domnitor Alexandru Dimitrie Ghica.

Sprijinit de generalul Kisseleff şi propus Sublimei Porţi de către Curtea protectoare, Alexandru Dimitrie Ghica fusese numit Domn, prin firmanul Sultanului, în Aprilie 1834. In preajma ajungerii la domnie în aceste condiţiuni « neregulate » [3] — căci Ţara, căreia în 1829 i se recunoscuse dreptul de a-şi « alege » Domnul, nu fusese chemată a se rosti — Alexandru Dimitrie Ghica se grăbise să plece la Iaşi, pentru a întâlni pe Kisseleff, care era în drum spre Rusia [4]. Acesta părăsea Principatele Române, lăsând însă aici, sub cuvânt că trebuiau păzite drumurile care duceau dela Prut spre Silistra, o armată de vreo 10.000 soldaţi. Dela Iaşi, noul Domn al Ţării Româneşti întovărăşeşte pe Kisseleff până la Chişinău [5], de unde Alexandru Dimitrie Ghica se întoarce în Bucureşti, după ce primise îndrumările şi instrucţiunile generalului rus, care îi alcătui şi parte din Statul-Major, din ofiţeri de încredere: Anton Garbaski, Alexandru Banov, Ion Solomon şi alţii [6].

La cererea Porţii, noul Domn al Ţării Româneşti trebui să se ducă la Istambul, pentru a-şi primi învestitura. Stârni

1. Vol. II, nr. 1, p. 1. — 2. *Almanahul Statului din Prinţipatul a toată Ţara Românească pe anul 1837*, p. 159. — 3. *Hurmuzaki*, XVII, p. 528. — 4. *Ibid.*, XVII, p. 327. — 5. *Ibid.* XVII, p. 325. — 6. A. D. Xenopol, *Istoria Românilor*, ed. III-a, vol. XI, p. 129.

www.dacoromanica.ro

nemulţumire în ţară cererea aceasta. Căci nu i se dădu urmare fără ca mai înainte Rusia să fi cerut — şi să fi dobândit — în Asia Mică unele câştiguri (două vilaete), cărora avea să răspundă, în folosul Porţii, o sporire a tributului plătit de Ţara Românească.

Odată mai mult, ţările mici plătesc târguelile celor mari.

* * *

Alexandru Dimitrie Ghica porneşte, prin Varna, la Istambul. Maiorul Nicolae Golescu şi căpitanul Ştefan Golescu, aghiotanţii săi, îl întovărăşesc. Sultanul îi dă învestitura şi primeşte o sporire a tributului, care saltă dela 2 milioane piaştri — cât îl fixase tratatul dela Adrianopole — la 3 milioane [1]. Se recunoaşte însă Domnului Ţării Româneşti dreptul de a arbora drapelul naţional. Rusia însă se împotriveşte.

In Iulie 1834, Zoe Golescu, pe care o aflăm la Craiova la fiica ei Ana Racoviţă, îşi aşteaptă feciorii, cari întovărăşeau pe Alexandru Dimitrie Ghica la Istambul. E îngrijorată, căci pe acolo bântuie de multă vreme ciuma. « Aveţi mai multă grije de voi... ; nu vă prea amestecaţi cu poporul... » — îi sfătueşte « mămicuţa » [2]. La gândul acestei molime, ea îşi simte « nervii crispaţi » [3]. Până să sosească cei duşi la Istambul, Zoe Golescu colindă munţii pitoreşti ai Olteniei şi mânăstirile acesteia. Minunându-se de frumuseţile munţilor şi « slăvind pe Creator în lăcaşurile lui de închinăciune », ea îşi înalţă gândurile « curate şi evlavioase » către Cel-de-Sus, pe care nu-l roagă « decât pentru binele copiilor ei » şi pentru « sprijinitorul acestora » [4], noul Domn al Ţării Româneşti.

Dela Istambul, Alexandru Dimitrie Ghica se întoarce pe la jumătatea lui Iulie 1834 în ţară, prin Giurgiu, unde se opreşte în carantină şi unde-i iese în întâmpinare Ion Câmpineanu. Acesta, fiu al unei vrednice şi eroice mame, întruchipa, prin generozitatea firii sale şi prin patriotismul său înflăcărat, tendinţele liberale ale societăţii româneşti şi nădejdile acesteia. Ion Câmpineanu încearcă să câştige de

1. *Hurmuzaki*, XVII, p. 411. — 2. Vol. II, nr. 1, p. 2. — 3. Vol. II, nr. 3, p. 4. — 4. Vol. II, nr. 2, p. 4.

www.dacoromanica.ro

ALEXANDRU DIMITRIE GHICA

VĂZUT DE JOSEPH KRIEHUBER

GRAVURĂ DIN COLECŢIILE ACADEMIEI ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

partea sa pe noul Domnitor, în lupta pentru drepturile ţării şi împotriva Protectoratului rusesc. Deşi altădată fuseseră amândoi în comunitate de simţiri şi gânduri, Ion Câmpineanu nu izbuteşte în încercarea lui [1]. Alexandru Dimitrie Ghica nu era omul hotărîrilor mari. Nici vremea acestora, de altfel, nu sosise. Convenţiunea dela Ackerman din 1826 şi Regulamentul Organic apăsau greu asupra ţărilor române.

Nicolae şi Ştefan Golescu sosesc odată cu Domnitorul în ţară. Amândoi primesc decoraţii. Zoe Golescu îi felicită pentru aceste distincţiuni datorate « bunului nostru Domn » [2], faţă de care ea îi sfătueşte să fie devotaţi şi recunoscători [3], dar ar dori să vadă pe aceşti « messieurs les décorés » primind decoraţii « pentru propriile lor merite şi pentru serviciile ce vor fi adus ţării lor » [4].

Ceilalţi doi fii ai Zincăi Golescu — Radu şi Alexandru-Albul — sunt încă la Paris, la studii, unde se găseşte şi vărul lor Al. G. Golescu-Arăpilă, care izbuteşte să intre în *Şcoala Centrală*. Zoe Golescu i-ar vrea întorşi în ţară şi e supărată că Radu pare a avea de gând să mai întârzie prin străinătate [5].

* * *

Dintru început domnia lui Alexandru Dimitrie Ghica se vesteşte sub auspicii rele. In drum dela Istambul spre ţară, ciuma loveşte pe unul din însoţitorii Domnitorului: « o adâncă tăcere — scrie Zoe Golescu — trebue să fie păstrată asupra pricinii morţii acestui nenorocit », care fu îngropat la Varna [6].

In ţară seceta face prăpăd, distrugând până şi hrana vitelor [7]. La Bucureşti, unde Domnitorul ajunse la 6 August (s. n.), parte din casă i se surpase, omorînd sub dărâmături mai mulţi lucrători. Mitropolitul Grigore al Ungro-Vlahiei, iubit şi venerat de ţară şi a cărui vrednică purtare faţă de Ruşi îl dusese în surghiun — de unde în 1833 îl scosese Barbu Ştirbey, ministrul de atunci al Cultelor — răpo-

1. Alex. Lapedatu, *Ion Câmpineanu*, Bucureşti, 1938, p. 18 — 2. Vol. II, nr. 2, p. 3. — 3. Vol. II, nr. 1, p. 1. — 4. Vol. II, nr. 2, p. 3. — 5. Vol. II, nr. 4, p. 6. — 6. Vol. II, nr. 3, p. 5. — 7. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

sase de curând. Greutăţi financiare mai ales îl aşteptau pe noul Domnitor. Cheltuelile prilejuite de călătoria sa la Istambul, darurile scumpe împărţite celor din jurul Sultanului, sporirea tributului către Poartă adâncesc tot mai tare golul în vistieria ţării.

Inscăunarea noului Domnitor — la care Zoe Golescu ar fi vrut să fie de faţă, dar « îi este greu să vie tocmai dela Craiova..., cale de 12 poşte »[1] — se săvârşeşte în ziua de 14/26 Octomvrie, zi spre sfârşitul căreia căzu o ploaie cu găleata, care puse capăt nemaipomenitei secete.

Atmosfera e apăsătoare. Despre Cârmuire trebue să vorbeşti pe şoptite[2]. Gândurile nu ţi le poţi încredinţa scrisorilor. « Iţi scriu printr'un om de încredere şi prin el poţi să-mi scrii ce mai ştii interesant despre Cârmuire..., fără cea mai mică teamă » — spune Alexandru Racoviţă lui Ştefan Golescu. Marasmul este general. Cârmuirea nu poate face faţă plăţilor. « Această stare de lucruri — scrie Alexandru Racoviţă — otrăveşte inimile patriotice în ţară şi ne pierde în ochii lumii din afară »[3]. « Ce soartă ne-o mai aştepta! » — exclamă el neliniştit[4].

Scăderile administraţiei sunt mari[5]. Alexandru Dimitrie Ghica nu este în măsură să le îndrepte. E om nepotrivit unor atare vremuri. De sigur, este un om de ispravă, are inimă cinstită, gânduri curate, fire înclinată spre romantism. Inteligenţa nu-i este foarte sprintenă, cunoştinţele îi sunt mărginite, se exprimă cu stângăcie, e şovăelnic şi uşor de înrâurit. Incă din Ianuarie 1835 el înlătură pe câţiva din miniştrii săi mai cu greutate: pe George Filipescu, fost mare vornic, om în vârstă, boier de vază, bucurându-se de respectul ţării; pe Barbu Ştirbey, unul din spiritele luminate ale vremii şi cu alese însuşiri gospodăreşti; pe Al. Nenciulescu, fostul vistier[6]. Inlocuitorii lor: Mihail Dimitrie Ghica la Departamentul Trebilor din Lăuntru, Scarlat Mihalescu la Logofeţia Trebilor bisericeşti, Alecu Villarà la Finanţe, nu li se puteau potrivi nici pe departe. Dregătorii cei noui aveau să pricinuiască Domnitorului multe desamă-

1. Vol. II, nr. 2, p. 4. — 2. Vol. II, nr. 5, p. 7. — 3. Vol. II, nr. 6, p. 9. 4. Vol. II, nr. 8, p. 10. — 5. Ion C. Filitti, *Domniile române sub Regulamentul Organic*, Bucureşti, 1915, p. 24. — 6. *Hurmuzaki*, XVII, p. 397.

www.dacoromanica.ro

giri — lucru pe care mai târziu însuşi Alexandru Dimitrie Ghica avea să-l mărturisească. Mai ales nepriceperea lui Mihail Dimitrie Ghica, fratele mai vârstnic al Domnitorului, avea să sporească nemulţumirile — şi aşa destule — împotriva acestuia.

Scăderile unei administraţii astfel inaugurate şi care « mergea ca racii » — cum spune Nicolae Golescu [1] — nu au putut decât slăbi situaţiunea şubredă a Domnitorului şi adâncì nemulţumirea care mocnea în lumea românească. In jurul Cârmuirii stăruia o atmosferă de suspiciune. Se pare că pentru orice numire în slujbe se plăteau sume mari. Cu locurile de subocârmuitor ajunsese să se facă « o adevărată licitaţie » [2]. Măsurile Cârmuirii în vederea alegerilor pentru Obştească Adunare, în 1836, aduc alte nemulţumiri. Condiţiunile ce se cer pentru a fi ales şi alegător par a turbura unele conştiinţe mai liberale. « Este o nedreptate — exclamă cu un liberalism surprinzător Alexandru Racoviţă, la aflarea poruncii Cârmuirii care cere « să fii boier sau fiu de boier » şi « să ai şi proprietăţi personale », pentru a fi ales, iar pentru a fi alegător cere « să fii boier sau fiu de boier » şi « să locueşti acolo unde se face alegerea » — este o nedreptate ce se face celorlalţi, lipsindu-se aceştia cu desăvârşire de drepturile lor politice şi, prin urmare, şi de numele prea dulce de *patriot* » [3].

Pe boierul Alexandru Racoviţă, ca şi pe boierii Goleşti, îl supără nedreptatea, chiar şi dacă e în folosul boierilor, după cum îl supără şi măsurile pe care Cârmuirea le ia pentru lecuirea greutăţilor financiare şi care apasă în deosebi asupra clasei ţărăneşti. Nedreptăţirea acesteia jigneşte în deosebi pe boierul Al. C. Golescu-Albul care, mâhnit, scrie dela Paris: « aruncaţi-vă privirile asupra nefericitei noastre ţări şi veţi vedea egoismul împins până la ultimul grad, în toată urâciunea lui ». Indurerat de imaginea Bucureştilor, oraş unde întâlneşti « sensualismul, imoralitatea, viţiul şi egoismul onorabililor şi nobililor noştri boieri şi foarte respectabililor noştri ciocoi » şi mâhnit de starea ţării, « unde 99 sutimi din locuitori trăiesc în sărăcie şi întuneric,

1. Vol. II, nr. 51, p. 73. — 2. Vol. II, nr. 32—33, p. 46—47. — 3. Vol. II, nr. 21, p. 29.

www.dacoromanica.ro

pentru a procura celeilalte sutimi plăceri uşuratice şi un lux barbar », Al. C. Golescu-Albul ar vrea să-şi afle odihnă sufletească în sânul familiei şi printre câţiva prieteni « cu cari să poată plânge pe şoptite suferinţele patriei sale »... Dar nici când s'ar regăsi în mijlocul familiei el nu şi-ar putea găsi deplină mulţumire, căci în ziua aceea « voioşia, îmbrăţişările şi râsetele ar fi întretăiate de suferinţa şi amărăciunea » de a vedea în juru-i « robi zăcând desbrăcaţi pe pământ, îndobitociţi de biciul stăpânului », iar alături « un palat măreţ în care stă cineva mai de plâns decât robul însuşi şi care se chiamă boierul... Şi eu să văd toate acestea şi să mă bucur? Oh! nu! » — exclamă boierul Al. C. Golescu-Albul [1].

Pentru înţelegerea evoluţiei de mai târziu a simţimintelor Zincăi Golescu în sens umanitarist — sub înrâurirea fiilor săi (şi în această înrâurire credem că Alexandru-Albul va fi avut partea iniţială) — ni se pare sugestiv de pus în faţa expresiunii acestei nestăpânite revolte a lui Alexandru-Albul la vederea spectacolului inegalităţii omeneşti şi a vieţii neomeneşti a robului, rândurile prin care la 18 Iulie 1840 Zoe Golescu, care de altfel are suflet creştinesc şi milos şi care-şi sfătueşte copiii « să nu fie niciodată uitători de a ajuta pe cei sărmani », cere Cârmuirii să-i restitue « 20 de familii de robi ţigani » [2].

Ceilalţi boieri însă se socotesc şi ei îndreptăţiţi a fi împotriva unor anumite stări de lucruri. Alexandru Dimitrie Ghica hotărîse — hotărîre ce-i părea liberală — de a da rang boieresc câtorva profesori. De aici, nemulţumirea unor mari boieri. Se fac şi unele intrigi împotriva Domnitorului, « dar nu au reuşit » — scrie Nicolae Golescu [3].

Printre marii boieri supăraţi, boierii Goleşti nu sunt. Crescuţi în ţări cu un regim social de dreptate şi egalitate [4], ei au cultul acestora şi privesc cu ironie la cei ce au slăbiciunea boieriei şi mai ales la cei ce râvnesc ranguri boiereşti. Intre ei, în glumă, îşi scriu dându-şi uneori unul altuia titluri ca « chevalier » [5], « comte de Golesco » [6], « che-

1. Vol. II, nr. 13, p. 18—19. — 2. Vol. II, nr. 80, p. 105. — 3. Vol. II, nr. 78, p. 102. — 4. Vol. II, nr. 23, p. 31. — 5. Vol. II, nr. 28, p. 43. — 6. Vol. II, nr. 101, p. 149.

www.dacoromanica.ro

valier de la jarretière »[1] şi semnând « de Golesko »[2]. In sufletul mai sensibil al lui Al. C. Golescu-Albul reacţiunea împotriva titlurilor şi a bogăţiilor ostentative ia forme de mai aspră ironie şi revoltă: « sunt fiu de boier, deci nobil — scrie el în 1840 — şi prin urmare sunt în drept să înlătur pe ceilalţi dela orice slujbe, avantagii şi onoruri sociale. Ca atare sunt inteligent şi capabil..., cinstit şi onorat... Duc vieaţă largă, trăsuri, cai, lachei, mese, vânători, jocuri de cărţi, femei. Nimic nu-mi lipseşte. Incasez şi iarăşi încasez ce-mi cade 'n mână, şi mult şi puţin, şi bani curaţi şi necuraţi. La nevoie, cumpăr suflete, dreptate, inocenţă şi chiar cinste; şi asta în văzul lumii, în nasul legilor şi al conducătorilor. In plus, ca boier — şi deşi nu sunt decât o pacoste, o ciumă pentru ţară — sunt scutit de sarcini şi de biruri; am moşii mari şi mici, cu sclavi şi cu aşa zişi oameni liberi »[3].

Mâhnirii lui Al. C. Golescu-Albul, aflat în ţări străine, avea să-i răspundă, în ţară, aceea a fratelui său Ştefan, care priveşte neputincios la ce se petrece în jurul lui. Nicolae Golescu, înclinat — cel puţin în tinereţe — către o vieaţă uşoară şi veselă, are mai mult nemulţumiri de caracter mai personal: că s'au făcut nedreptăţi în armată, că de pildă în 1838 Anton Garbaski, Iuliu Engel şi alţii au fost făcuţi colonei, iar el nu....![4].

Dacă Nicolae Golescu, cu firea lui mai uşuratică, avea, la vremea aceasta, să prindă mai puţin înţelesul a ceea ce mocnea în sufletul multora[5] şi n'avea să-şi oprească prea stăruitor privirea asupra problemelor generale şi asupra scăderilor Cârmuirii ţării sale, fratele său Ştefan, mai grav, mai adânc, punea la inimă tot ce atingea ţara lui şi pe Domnitorul acesteia. Intovărăşise cu devotament şi grije pe Alexandru Dimitrie Ghica în călătoria la Istambul, unde se ţeseau încâlcit iţele diplomaţiei ruseşti şi turceşti. Iubin-

1. *Ibid.*, p. 149. — 2. Vol. II, nr. 35, p. 52. — 3. Vol. II, nr. 85, p. 115 sq. — 4. Vol. II, nr. 50, p. 72 şi nr. 57, p. 78 — 5. In 1840 întâlnim pe polcovnicul Nicolae Golescu făcând parte din comisia de cercetare a complotului « împotriva liniştei obşteşti »; iar în 1841, investit cu sarcina de procuror, avù a susţinea în faţa Inaltului Divan acuzarea împotriva împricinaţilor în acest complot — printre cari se afla şi Nicolae Bălcescu, care fu condamnat la trei ani închisoare. Ion C. Filitti, *loc. cit. supra*, p. 124—129 şi P. P. Panaitescu, *Contribuţii la o biografie a lui N. Bălcescu*, Bucureşti, 1924, p. 19.

www.dacoromanica.ro

du-şi Domnul şi având şi o fire dreaptă, Ştefan Golescu se socoteşte îndatorat să-i atragă atenţiunea asupra greşelilor ce se săvârşesc, pentru ca Domnul — a cărui situaţiune nu era uşoară, strâns cum era între influenţele contrarii ale acelor două Curţi împărăteşti — să poată, măcar în măsura în care atârna de el, să îndrepte unele scăderi lăuntrice.

Incercare zadarnică!

O scrisoare curajoasă, însufleţită de dorinţa de a-şi sluji Domnul — luminându-l — înseamnă şi momentul răcelii dintre acesta şi Ştefan Golescu (Ianuarie 1839) [1]. Dar ea ne mărturiseşte încă odată ce ascundeau cutele sufleteşti ale celui mai vârstnic dintre Goleşti.

« Domnul şi stăpânul său » [2] se depărtează de Ştefan Golescu. S'ar părea — din unele scrisori — că prin vara lui 1839 s'ar fi întors la sentimente mai bune faţă de acesta, care între timp s'a dus mai des prin străinătate [3].

Cu credinţa totuşi că simţimintele Domnitorului faţă de fiul ei sunt bune, Zoe Golescu îl îndeamnă să se întoarcă în ţară [4]. In tot acest timp de disgraţie pentru Ştefan Golescu scrisorile mămicuţei sunt pline de iubire, de sfaturi, de îndemnuri: « încearcă să-ţi faci datoria ca om cinstit şi, dacă nu ţi se va recunoaşte, îţi vei găsi întotdeauna răsplata în conştiinţa ta, căci va veni o zi, mai curând sau mai târziu, când el îşi va recunoaşte greşelile faţă de tine şi atunci vei fi răzbunat » [5].

Intr'adevăr, mai târziu Alexandru Dimitrie Ghica avea să-şi mărturisească părerea de rău pentru răceala legăturilor sale sufleteşti cu Ştefan Golescu.

Fericită, « cea mai fericită dintre mame » [6] că Dumnezeu a dăruit-o cu copii « aşa cum sunt » [7], « înzestraţi cu atâta sensibilitate şi cu atâta delicateţe de simţire » [8], Zoe Golescu, în toată această vreme de mâhnire sufletească a fiului ei Ştefan, îi dă şi-i cere toată iubirea, pe care ea n'ar vrea-o împărţită cu nimeni. E neliniştită la gândul că vreo femeie

1. *Anul 1848 în Principatele Române*, I, p. 2. — 2. Vol. II, nr. 76, p. 99. — 3. Vol II, nr. 67, p. 84, nr. 69, p. 86 şi nr. 72, p. 91. — 4. 16 Iulie 1839, vol. II, nr. 72, p. 91. — 5. Vol. II, nr. 84, p. 110. — 6. Vol. II, nr. 76, p. 98. 7. Vol. II, nr. 102, p. 149. — 8. Vol. II, nr. 72, p. 89.

www.dacoromanica.ro

ar putea să pună stăpânire pe inima fiului ei: «ce vrei? inima unei mame închide tot atâta gelozie câtă iubire»[1]. Iar altădată: «îmi vorbeşti cu prea multă recunoştinţă, Ştefane, de puţinul ce fac pentru tine... Intre mamă şi copii nu se poate vorbi de servicii reciproce... Doar datoria trebue să vorbească mai înainte de orice şi eu nu mi-am făcut decât datoria... Dar ceea ce-ţi cer este iubirea ta, înţelegi tu? Iată unde va fi pusă recunoştinţa ta; şi deşi sunt sigură că iubirea ta o am întreagă, sunt atât de sgârcită cu acest bun şi sunt atât de cu teamă să nu pierd cumva nici cea mai mică fărâmă, că nu mă pot opri de a-ţi repeta: să mă iubiţi, să mă iubiţi, copiii mei, căci asta este singura mea fericire!»[2].

Nemulţumirea lui Ştefan Golescu nu este însă de caracter personal şi nu este o nemulţumire răsleaţă. Ea este pricinuită de stările din ţară, care nemulţumesc pe mulţi şi adânc. Cârmuirea e ţinta tot mai înteţitelor critice. De altfel, de multă vreme lumea românească începuse să se mişte împotriva stării de lucruri, înrăutăţită prin tot mai stăruitorul amestec al Rusiei în treburile noastre lăuntrice. Incă din 1833 se înjghebase «*Filarmonica*», ale cărei ţeluri — nemărturisite de-a-dreptul — nu sunt o taină pentru nimeni[3]. Poziţia Domnitorului este mai de grabă şubredă. Se iveşte şi un conflict personal între acesta şi consulul Rusiei la Bucureşti, baronul Petru de Rückmann, care din primele zile ale sosirii sale în ţară se arată protivnic Domnitorului[4]. Consulul foloseşte orice mijloc când poate jigni pe Alexandru Dimitrie Ghica. Impotriva acestuia, care manifesta unele veleităţi de independenţă, foloseşte şi înteţeşte nemulţumirile boierilor. De asemenea îşi îngădue să facă observaţii şi să se plângă de spiritul de independenţă al Obşteştei Adunări. Asupra acestui punct el se înţelege — singurul pe care se înţelege — cu Domnitorul, care din chiar începutul domniei întâmpină opunerea Adunării. Intre Domnitor şi consulul rus izbucnesc din nimic conflicte. Intr'o zi, acesta din urmă era să fie răsturnat de o birje; atâta îi fu de ajuns ca să se răzbune pe Domnitor, refuzând,

1. Vol. II, nr. 74, p. 95. — 2. Vol. II, nr. 72, p. 90. — 3. A. D. Xenopol, *loc. cit. supra*, XI, p. 130. — 4. *Hurmuzaki*, XVII, p. 551.

www.dacoromanica.ro

în public, să-i întindă mâna şi spunându-i ritos că poliţia este rău făcută. Această atitudine jignitoare şi insolentă face parte dintr'un întreg sistem de desconsiderare pe care Rusia l-a aplicat în Ţările Româneşti.

Jignirile se ţineau şir. Când în Mai 1836 trupele ruseşti evacuaseră Silistra — ceea ce provocase îngrijorare la Bucureşti, faţă de eventuale incursiuni bulgăreşti în Nordul Dunării, căci miliţia Ţării Româneşti avea abia 4.500 de oameni şi n'avea niciun tun — generalul Murawcef, care comanda trupele ruseşti, nu pierdu prilejul de a jigni pe Domnitor. El primi propunerea necugetată şi nesăbuită a colonelului Ion Odobescu de a trece în revistă miliţia românească şi avu cutezanţa de a fixa el, printr'un ordin de zi, ordinea în care se va desfăşura această revistă militară. Domnitorul nu ia în seamă acest ordin de zi. Jignirea însă rămâne [1].

Izbucnesc însă curând evenimente mai grave. Rusia, reînnoind o cerere mai veche a ei, ceru răspicat, acum în vara lui 1836, ca Adunarea Obştească să voteze faimosul articol adiţional prin care o eventuală modificare a Regulamentului nu se va putea face decât cu învoirea celor două Curţi împărăteşti.

Ce mai rămânea din autonomia ţării?

Dar starea de spirit a Adunării era protivnică. Alegerile din 1836 — despre care scrisorile lui Alexandru Racoviţă, ispravnicul Craiovei, dau multe ştiri — aduseseră în Adunare numeroşi opozanţi, conduşi şi însufleţiţi de Ion Câmpineanu. Incă din primele zile ale Obşteştei Adunări se manifestă în sânul ei un curent pentru aplicarea cinstită a Regulamentului Organic şi pentru apărarea autonomiei ţării, prin respectarea vechilor Capitulaţiuni. In jurul partidului naţional se strânge majoritatea Adunării. De partea aceasta erau şi Ilarion, vlădica de Argeş, şi Chesarie, vlădica de Buzău.

Consulul rus socoteşte că trebue să intervină. Alexandru Dimitrie Ghica se vede silit să ceară, prin ofis, Mitropolitului, ca prezident al Obşteştei Adunări, să distrugă « spi-

1. *Ibid.*, XVII, p. 609—610.

www.dacoromanica.ro

ritul răzvrătitor şi primejdios » de care era condusă prin « ambiţioşi şi intriganţi » [1].

Alexandru Dimitrie Ghica, strâns între exigenţele ruseşti şi rezistenţa partidei naţionale, se înţelege în ascuns, peste capul guvernului, care asculta de Ruşi, cu boierii. De altfel, chiar în sânul guvernului, Barbu Ştirbey — în aparenţă susţinând propunerea lui Rückmann — sprijinea pe boieri în rezistenţa lor [2].

In faţa respingerii propunerii lui Rückmann, acesta someză pe Alexandru Dimitrie Ghica să închidă Adunarea şi să-i anuleze desbaterile. La cererea Rusiei către Sublima Poartă, Aristarchi bey este însărcinat să aducă la Bucureşti la 7/19 Mai 1838 un firman care poruncea Adunării să introducă în Regulament articolul cerut de Ruşi, sub ameninţarea că, altfel, « toţi boierii aveau să fie exilaţi » [3].

Aristarchi bey depune pe biroul Adunării şi un act de pocăinţă, pe care boierii trebuiau să-l semneze. Protestările lui Ioan Câmpineanu contra acestui act de brutală ingerinţă în treburile ţării determină o rezistenţă din partea Adunării, care rezistenţă fu însă înfrântă.

Sub presiune, articolul fu « întrupat » în Regulament, iar Adunarea prorogată [4].

Rezistenţei lui Ion Câmpineanu, urmată de acţiunea sa protestatară în străinătate, îi răspunse mai târziu, pentru el, o aspră pedeapsă. Intr'adevăr, « un firman sosi dela Constantinopol — scrie la 12/24 Noemvrie 1839 Nicolae Golescu — prin care Câmpineanu este surghiunit la Filipopoli. Din fericire, în momentul acela el se dusese în străinătate, aşa că a scăpat de surghiun, dar va trebui să rămână totdeauna departe de patrie » [5]. Ion Câmpineanu, îndreptându-se totuşi spre ţară, avea să sufere pedeapsa închisorii, până în 1841.

Situaţia Domnitorului, silit a juca rolul acesta îndoit, care avea să nemulţumească şi pe Ruşi şi pe boierii naţionali, devine tot mai şubredă. Ruşii plănuesc răsturnarea lui. Rückmann e înlocuit prin Titof. Billecocq, noul consul

---

1. Alex. Lapedatu, *loc. cit. supra*, p. 14. — 2. A. D. Xenopol, *loc. cit. supra*, p. 136. — 3. Vol. II, nr. 50, p. 71. — 4. Ion C. Filitti, *loc. cit. supra*, p. 38 sq. — 5. Vol. II, nr. 78, p. 102.

www.dacoromanica.ro

al Franței, înțelegând jocul Rusiei și greșeala partidei naționale, care — fără să vrea — înlesnea acest joc, încearcă să arunce pe Domnitor în brațele acesteia [1].

Tot mai șovăelnic este Alexandru Dimitrie Ghica, strâns între partidul național, către care-l duce inima, și Rusia, de care se teme pentru tronul său.

La situațiunea — și așa destul de grea — a Domnitorului se adaugă și alte pricini de știrbire a autorității sale. Are greutăți cu consulii străini, în deosebi cu Colquhoun, consulul britanic la București și agentul lui Stratford Canning, puternicul ambasador britanic la Constantinopol și adversar înverșunat al influenței rusești în Turcia. Colegii lui Colquhoun ne-au transmis ecoul scenelor violente ale acestuia cu Alexandru Dimitrie Ghica.

Consulii străini — și Colquhoun în deosebi — reclamau, în Principate, în virtutea Capitulațiunilor, dreptul de a liberà patente de protecție. Consulul britanic avea un izvor bun de venituri în galbenul pe care-l lua pentru orice liberare de patentă de protecție, care patentă deseori el nu șovăia s'o dea chiar și supușilor români. Acest fapt crea greutăți între Cârmuirea țării și consuli.

Sprijin efectiv nu puteau Domnii Țării Românești să nădăjduiască dela Turci. Aceștia erau neputincioși a da un atare sprijin.

Umilit de Sultan, căruia în 1837, la Silistra, trebuise să se înfățișeze « cu barba rasă și cu mâinile încrucișate pe piept » — fără ca măcar această umilire să fi adus vreo schimbare în bine și să fi împiedecat ca Rușii să-și înmulțească gesturile de sfidare — Alexandru Dimitrie Ghica se simte fără sprijin.

La sprijinul Austriei, firește, nu se putea gândi.

Descurajarea prinse a încolți tot mai mult în unele suflete românești. La ce bun să întreprinzi, dacă Rusia într'o bună zi va pune mâna pe țară și se va purta cu ea cum s'a purtat cu Crimeea, Basarabia și Polonia? Nu s'a uitat că Napoleon, la Tilsit, a oferit Rusiei Țările Românești.

Totuși, în spiritele multor Români mijesc rezistențe naționale. In conștiința curajoasă a unora, în subconștientul

1. A. D. Xenopol, *loc. cit. supra*, p. 140.

www.dacoromanica.ro

mulţimii şi chiar şi sub cuminţenia silită a altora, pâlpâie focul sacru şi creşte dorinţa de neatârnare a ţării, fie şi sub suzeranitatea Porţii, cu instituirea unui regim constituţional, abolirea privilegiilor şi unirea Principatelor. Mai mulţi boieri munteni din partida naţională propuseră chiar Domnului Moldovei tronul Ţării Româneşti — principiul unirii fiind înscris în Regulamentul Organic [1].

Spiritele foarte multora deslușesc în zare amurgul Protectoratului rusesc, protectorat care câţiva ani mai târziu, la 1848, avea să fie atacat fățiș. Spiritele mai îndrăsneţe — cum era Ion Câmpineanu — văd dincolo de zare chiar şi unirea tuturor Românilor.

Pentru moment însă Rusia e mai tare. Uneltirile ei împotriva lui Alexandru Dimitrie Ghica izbutesc. Acesta pierde tronul în Octomvrie 1842, fapt care inspiră lui Al. C. Golescu-Albul, ale cărui reacţiuni naţionale sunt totdeauna juste — fiindcă totdeauna sunt din inimă — următoarea dreaptă reflecţie: «nu întrevăd nimic bun din această comedie. Domnitorul a fost înlăturat prin voinţa străinătăţii, nu prin aceea a ţării. Cel care va veni după el va trebui deci să se gândească mai mult la satisfacerea acestei voinţe străine şi nu la aceea a ţării sale. E singura morală ce desprind din înlăturarea lui Ghica. False mijloace duc la false rezultate. Din nenorocire, cine sufere este ţara» [2].

* * *

Boierii Goleşti au suferit de sigur de suferinţele ţării lor.

Oameni cari din primii ani ai copilăriei lor vor fi păstrat viziunea fanariotismului în declin, iar din primii ani ai tinereţii lor viziunea rusismului în progres, ei vor simţi chemarea răzvrătirii naţionale împotriva acestuia din urmă şi vor trăi ceasul Renaşterii, după cum trăiseră părinţii ceasul redeşteptării împotriva fanariotismului de odinioară.

1. A. D. Xenopol, *loc. cit. supra*, p. 143.— 2. Vol. II, nr. 103, p. 154.

www.dacoromanica.ro

ÎN PREAJMA REVOLUŢIEI

www.dacoromanica.ro

Lui Alexandru Dimitrie Ghica avea să-i urmeze George Dim. Bibescu. Noul «ales» al Ţării — căci pentru prima oară dela 1829, când i se recunoscuse acest drept, ţara îşi «alegea» [1] Domnul — era un om tânăr, cu purtare aleasă, cu simţiminte româneşti, cu fire cam pornită, dar minte mlădioasă, cu înclinări romantice. Romantismul, la modă în Parisul unde îşi desăvârşise învăţătura înaltă, îl făcea «sensibil la amintirile de vechi lupte ale poporului său» [2]. Ales Domn, el îmbracă pentru înscăunare — la 14/26 Februarie 1843 — costumul lui Mihai Viteazul, «având dorinţa de a vădi, măcar în costumul ce-l purta la o miruire din care ar fi voit să facă o adevărată încoronare, că se îndreaptă după eroul tot mai viu în sufletul românesc» [3]. In acelaşi vestmânt al Viteazului se duse la mânăstirea Dealului — gest simbolic care nu fu pe placul Rusiei, dar răspundea simţimintelor ţării.

Acestor simţiminte răspunse şi hotărîrea noului Domn de a ierta (la 21 Februarie 1843) pe complotiştii dela 1840 — printre cari pe Nicolae Bălcescu.

Printre cei cari întâmpinaseră binevoitor alegerea noului Domn şi priviseră încrezător începuturile Domniei celei noui vor fi fost şi Goleştii. Dintr'o scrisoare a lui Al. G. Golescu-Arăpilă, din spre sfârşitul domniei lui George Dim. Bibescu, desprindem că, la începutul acesteia şi chiar multă vreme în urmă, Ştefan Golescu îşi punea oarecare nădejdi în noul Domn: «vreau să cred în gândurile sale bune, în sentimentele nemărturisite care însufleţesc pe Domnitorul nostru — scrie Al. G. Golescu-Arăpilă lui Ştefan — şi-ţi

1. La 20 Decemvrie 1842/1 Ianuarie 1843. — 2. N. Iorga, *loc. cit. supra*, IX, p. 66. — 3. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

voiu destăinui chiar că eu încă împărtăşesc puţin iluzia ta; dar e totdeauna mai bine să fii cu băgare de seamă la ce s'ar putea ivi împotriva aşteptărilor... »[1].

Urmărind pe Goleşti — prin scrisorile lor — pe drumul vieţii lor, ajungem acum în faţa unui gol. Vreme de mai bine de cinci ani, cât a durat domnia lui George Dim. Bibescu, s'ar zice că Goleştii nu şi-au scris. Doar câteva scrisori răzleţe au ajuns din vremea aceasta până la noi; din ele, abia de aflăm că Goleştii au ocupat sporadic unele înalte dregătorii şi că la răstimpuri s'au mai despărţit unii de alţii; că Nicolae Golescu a stat o vreme prin străinătăţi şi că la Viena îi sosi svonul că va fi destituit, svon care nu-l interesează atât prin cè spunea — firea lui Nicolae Golescu nu se desminte — cât pentru a şti dacă să-i dea urmare, prelungindu-şi şederea pe acolo; că la 1845 nepoata Elena Racoviţă s'a măritat cu Scarlat Filipescu [2]; că Alexandru-Albul a avut un rost în înfiinţarea « *Asociaţiei studenţilor români* » dela Paris; că unii studenţi români de aici, printre cari Dimitrie Bolintineanu şi beizadea Mitică Ghica, s'ar cam fi lăsat pe tânjală; că pictorul Barbu Iscovescu s'a stabilit în 1847 în Bucureşti, ş. a. [3].

Nu-şi vor fi scris? Sau — dacă îşi vor fi scris — scrisorile vor fi fost distruse? Printre puţinele scrisori din acest răstimp abia de avem două cuprinzătoare, dela Al. G. Golescu-Arăpilă, poreclit astfel — fiind negricios — pentru a-l deosebi de vărul său Al. C. Golescu-Albul.

Strâns asociat verilor săi în toate ostenelile şi nădejdile acestora, Al. G. Golescu-Arăpilă cere să ne oprim în dreptul numelui său.

....Agentul consular francez Hugot [4] povesteşte că la 25 Mai 1825 un mare boier Golescu « s'a aruncat la picioarele Măriei Sale pentru a cere învoirea de a trimite pe cei doi copii ai săi la şcoală în Franţa ». Luat pe neaşteptate, Vodă nu-i respinse cererea, deşi pare a fi vrut s'o facă, dar porunci să se treacă în paşaport că boierul care-i făcuse jalba se ducea la Mehadia. Aceasta pentru a nu trezi atenţiunea şi supărarea Porţii.

1. Vol. II, nr. 111, p. 169. — 2. Vol. II, nr. 105, p. 156. — 3. Vol. II, nr. 110, p. 163—164. — 4. *Hurmuzaki*, XVII, p. 18.

www.dacoromanica.ro

GEORGE DIM. BIBESCU

TABLOU ÎN ULEI DIN COLECȚIILE ACADEMIEI ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

Boierul care voia să-şi ducă pe cei doi feciori la învăţătură era Iordache Golescu. Feciorii săi erau Dimitrie şi Alexandru-Arăpilă.

Dimitrie apare sporadic în scrisorile noastre [1]. Reîntors în patrie, cu frumoase studii juridice şi literare făcute la Paris, unde fusese un obişnuit al cenaclurilor literare şi artistice, fu o vreme judecător la Curtea Apelativă, iar mai apoi — după turburările dela Brăila din 1843 — ocârmuitor al acelui judeţ, slujbă în care îl întâlnim şi în vremea revoluţiei dela 1848, când ni se arată însufleţit de aceleaşi idealuri şi mânat de aceleaşi avânturi ca ale lumii din care ieşise. Frumoasa-i scrisoare din 7/19 August 1848 [2], în care are viziunea unirii de mai târziu a tuturor Românilor, pe cari i-ar cuprinde « ca un brâu de logodnă » Marea, Nistrul, Tisa şi Dunărea, stă mărturie a simţirii sale româneşti. Dar flacăra patriotică avea în curând să nu mai ardă decât înnăbuşit în sufletul lui, sub cenuşa desamăgirilor şi protivniciilor de tot felul.

O scrisoare mai târzie, din 11 Aprilie 1850, a nepoatei sale Alexandrina-Luţa Racoviţă, ni-l arată sceptic; credinţa în cauza ce îmbrăţişase odinioară aţipise; şi aceasta « pentrucă nu-şi cunoaşte bine ţara, adică pe ţărani — scrie Alexandrina-Luţa — şi nu cunoaşte decât o societate de Fanarioţi... Trebue să fie tare nenorocit sau, dacă nu e nenorocit, trebue să fie tare insensibil la soarta ţării sale. Şi într'un caz şi într'altul, este de plâns » [3].

Dârzenia în credinţă nu a stăpânit sufletul acestui Dimitrie. El dispare, după 1849, din scrisorile noastre în lumea visărilor şi a poeziei, de unde abia de-l mai scoate scrisoarea din 4 Decemvrie 1849 a nepoatei Alexandrina-Luţa, care este încântată de versurile unchiului [4] şi care mai târziu (la 22 Martie 1852) se întreabă dacă Dimitrie « nu s'a înmormântat de viu printre cărţi » [5]. Şi într'adevăr, statornicit pe vieaţă în Belgia şi convertit la catolicism, Dimitrie

---

1. V. pentru Dimitrie G. Golescu, vol. II, p. 180, nota 1. Pentru mai ample lămuriri: Georges Bengesco, *loc. cit.*, p. 151 sq. şi G. Maxim Burdujanu, *Démètre Golesco* (1807—1892). Extras din *Mélanges de l'Ecole Roumaine en France*, IX, 1930, Paris, 1931, pp. 85. — 2. Vol. II, nr. 114, p. 178. — 3. Vol. III, nr. 214, p. 33. — 4. Vol. II, nr. 192, p. 388. — 5. Vol. III, nr. 328, p. 312.

www.dacoromanica.ro

G. Golescu avea să iasă din cuprinsul lumii pe care scrisorile ne-o arată continuând a se frământa pe drumul renașterii Țării Românești.

Celălalt frate, mai tânăr, Al. G. Golescu-Arăpilă, erou și el al dramei golesciene care-și toarce firul de-a-lungul scrisorilor noastre, fiul lui Iordache Golescu și al Mariei Bălăceanu, născut la 1819, crescut în țară și învățat la Colegiul Sf. Sava, se găsește în vremea lui Alexandru Dimitrie Ghica și George Dim. Bibescu în străinătate, la Paris, unde urmează cursurile *Școalei Centrale*, în care pătrunse în 1834 — pare-se spre mirarea Zincăi Golescu.

Scrisorile lui, scrise într'o franțuzească mult mai corectă ca aceea a verilor săi, aduc aceeași notă de patriotism românesc ca și scrisorile acestora. Impreună cu ei Alexandru-Arăpilă colindase altădată Carpații noștri, în mijlocul cărora tovarășii aceștia de drumeție în munte au tălmăcit mai adânc taina iubirii de țară. « Nu oare în scumpii noștri Carpați legat-am lanțurile prieteniei noastre? »[1] — scrie Alexandru-Arăpilă lui Ștefan la 1841. « Acolo a fost locul potrivit pentru a lega această prietenie, care avea să ne unească pentru aceleași năzuințe... Iubesc la nebunie acele stânci uriașe, acești codri, această mulțime de pâraie. Aș dori să le pot lua cu mine pretutindeni, pentru a avea mereu în fața ochilor mei icoana țării mele, odată cu suspinele ce suspin pentru ea »[2].

S'ar cuveni reprodusă aici în întregime scrisoarea lui Alexandru-Arăpilă prin care acest patriot își spunea mâhnirea că nu i-a fost dat lui și celor de o vârstă cu dânsul să primească o creștere cu adevărat națională: « care dintre noi a fost legănat în auzul legendelor naționale sau a adormit în viersul dulce al cântecelor patriei? Cine a purtat mai târziu straie naționale, s'a înveselit cu jocurile naționale, sau s'a format în limba națională, sau s'a electrizat la auzul poeziei naționale, sau s'a înflăcărat la povestirea marilor isprăvi ale străbunilor? Niciunul, niciunul, fără îndoială! »[3].

Ca și tizul și vărul său Alexandru-Albul, pentru care Alexandru-Arăpilă era « ființa întregitoare a ființei sale,

1. Vol. II, nr. 91, p. 131. — 2. *Ibid.*, p. 133. — 3. *Ibid.*, p. 136.

www.dacoromanica.ro

MARIȚICA VĂCĂRESCU

LA 1845

FOTOGRAFIE DIN COLECȚIILE BIBLIOTECII ION I. C. BRĂTIANU

www.dacoromanica.ro

sufletul prieten al sufletului său »[1], acesta suferea la gândul că, poate, nu e de ajuns pregătit sufleteşte. El desvălue scăderile educaţiunii româneşti şi arată cum ar putea fi împlinite. Găseşte că tineretul românesc trebue să colinde munţii noştri, unde « melodiile populare şi legendele aduc aminte de trecutul românesc,... unde fiece piatră îţi vorbeşte de vitejia străbună,... unde întâlneşti pe adevăratul *Român verde* şi unde într'o zi, poate, va arde făclia la altarul unui Wilhelm Tell românesc! »[2]. Acolo îţi vorbeşte « tradiţia pătimirilor străbune », acolo « totul îţi grăieşte despre patrie »[3].

Dacă mai târziu Goleştii nu se vor lăsa cu totul prinşi şi duşi de avânturile cosmopolite care însufleţeau pe frământaţii veacului al XIX-lea, dacă ei nu vor fi prinşi cu totul în mrejile revoluţionarismului mazzinian — care în esenţă nu e naţional — e că aceşti boieri de ţară rămân, cu toată şederea lor îndelungată prin ţări străine, cu tot cosmopolitismul atmosferei pariziene unde trăiseră, rămân oamenii pământului lor; nu ajung occidentali, cu toată ideologia lumii occidentale în cultura căreia se iniţiaseră.

Dramă românească avea să se desfăşoare în sufletul Golesc, proiectată pe decorul cosmopolitismului revoluţionar al veacului al XIX-lea. « Da, ai dreptate — scrie dela Paris Alexandru-Arăpilă lui Ştefan, la 1847 — să aştepţi întoarcerea noastră, nu numai pe a mea şi pe a lui Nicolae Bălcescu, ci pe a tuturor fraţilor noştri uniţi în credinţă şi mai ales a acelei pleiade de tineri români pe cari ne străduim să-i însufleţim pentru credinţă, pentru aceeaşi virtute... Şi ne vom urca pe cele mai înalte culmi ale Carpaţilor, pentru a ne jura în faţa a tot ce este vieaţă românească prietenie veşnică şi neostenită, stăruinţă în împlinirea misiunii noastre »[4].

Către sfârşitul domniei lui Bibescu, care în timpul cât a stat în scaunul Ţării Româneşti a făcut şi multe lucruri ce se înscriu luminos pe răbojul domniei bibesciene — ca desfiinţarea hotarelor vamale ale Munteniei şi Moldovei (manifestare a unităţii româneşti)[5], simplificarea natura-

1. Vol. III, nr. 319, p. 291. — 2. Vol. II, nr. 91, p. 132. — 3. *Ibid.*, p. 137 — 138. — 4. Vol. II, nr. 111, p. 167. — 5. A. D. Xenopol, *loc. cit. supra*, XI, p. 163, 166.

www.dacoromanica.ro

lizărilor Moldovenilor în Muntenia[1], ş. a. — Domnitorul, organizând învăţământul, face apel şi la Al. G. Golescu-Arăpilă, căruia i se propune o catedră la noul colegiu, dar care declină propunerea, între altele şi sub motivul că nu s'ar învoi cu înlocuirea limbii româneşti — ca limbă de predare — cu limba franceză [2]. Lăsăm pe Alexandru-Arăpilă să se explice singur: «proiectul de reformă a şcoalelor, dragul meu, dă prea multe de bănuit... prea mare contrazicere între fapte şi cuvinte, pentru a nu ne gândi să fim cu ochii în patru... Am văzut pe cei doi profesori de clasa II-a şi a III-a [3] pe cari vor să-i trimită la noi. Intrebându-i cum vor ajunge să se facă înţeleşi de tineri cari n'au urmat decât clasa I-a şi cari nu ştiu două cuvinte franţuzeşti, au rămas împietriţi şi au sfârşit prin a spune că li s'au dat asigurări că vor avea în faţa lor tineri cari ştiu franţuzeşte şi că în fiecare an vor fi aduşi alţi profesori, pentru ca aceşti tineri să-şi poată urma studiile colegiale în franţuzeşte; ...că erau convinşi că Domnitorul vrea să înfiinţeze un colegiu francez şi că i-ar trebui cinci ani pentru aceasta; că până acum trei clase ar fi fost înfiinţate anul acesta şi că în anii următori s'ar înfiinţa câte o nouă clasă... Au adăugat că nu aveau cunoştinţă despre intenţia Domnitorului de a înlocui şi suprima treptat clasele colegiului românesc în fiinţă prin clase corespunzătoare ale colegiului francez... Dar ofisul pe care ni l-au trimis nu spune oare limpede: «se va suprima treptat în fiecare an câte o clasă a colegiului actual, pentru a o înlocui cu una a regimului nou»?... Se păstrează însă o tăcere machiavelică privitor la acest nou regim, când se spune că limba franceză va fi pretutindeni predată, nu însă că va fi însăşi limba de predare» [4].

Vor fi fost numai aceste nedumiriri, vor fi fost, poate, şi alte socoteli — fapt e că iniţiativei cărturăreşti a lui Bibescu, tânărul Al. G. Golescu-Arăpilă îi răspunse prin hotărîrea de a nu se reîntoarce în Valahia.

* * *

1. *Ibid.*, p. 168. — 2. N. Iorga, *Istoricul învăţământului românesc*, 1928, p. 268. — 3. Am transpus numerotaţia claselor franceze (a VII-a şi a VI-a) în sistemul românesc = a II-a şi a III-a; de asemenea clasa a VIII-a = I-a. — 4. Vol. II, nr. 111, p. 168—169.

www.dacoromanica.ro

Fără a părăsi pe Alexandru-Arăpilă, rechemăm lângă el pe verii lui şi pe ceilalţi tineri români frământaţi de năzuinţe comune.

In aceşti din urmă ani avea să se afirme tot mai des grija acestor tineri pentru desvoltarea culturii româneşti — renaşterea politică a ţării lor implicând forme culturale de vieaţă.

Al. C. Golescu-Albul se îngrijise de pictorul Ion Negulici şi de poetul Dimitrie Bolintineanu [1].

Nicolae Golescu ajutase pe pictorul Barbu Iscovescu să se aşeze în Ţara Românească [2].

Al. G. Golescu-Arăpilă ceruse domnitorului George Dim. Bibescu sprijin pentru pictorul George Tătărăscu [3], bursierul de până acum al de curând răposatului Chesarie, vlădica Buzăului († 30 Noemvrie 1846). « Muzica şi arta desenului — scrie Alexandru-Arăpilă — sunt în deosebi potrivite să desvolte simţimântul naţional al mulţimilor şi să exalte mai mult pe acela al claselor luminate. O muzică naţională este vibraţia tremurândă a sufletului unei naţiuni; un tablou, o statue naţională este ca şi o pietrificare a unei mari gândiri naţionale: poporul o prinde, pentrucă ea are o formă care trece din generaţie în generaţie » [4].

Iniţiativele acestea, de altfel, nu sunt răsleţe. Cu mulţi ani în urmă, tinerii români — în Apus şi în ţară — desfăşurau o vie activitate politică şi culturală, pregătitoare a renaşterii ţării lor.

La Paris, Românii înfiinţaseră la 20 August 1839 « *Societatea pentru învăţătura poporului român* », semnatarii actului de întemeiere fiind Ion D. Ghica, Al. G. Golescu-Arăpilă şi Dumitru Brătianu, act din care un exemplar s'a dat « polcovnicului Câmpineanu » să-l ducă în Bucureşti, pentru a strânge şi în ţară adeziuni [5].

La 25 Iulie 1846 se răspândea apelul pentru întemeierea « *Societăţii studenţilor români* » care avea să ajute pe tinerii români în străinătate, căci « din nenorocire şcoalele noastre nu pot a cultiva desăvârşit duhul tinerimii » şi multe talente

1. Vol. II, nr. 23, p. 36; v. notiţa biografică a lui Ion D. Negulici vol. II, p. 36, nota 1. — 2. Vol. II, nr. 109, p. 162; v. notiţa biografică a lui Barbu Iscovescu vol. II, p. 162, nota 2. — 3. V. notiţa biografică în vol. II, p. 159, nota 1. — 4. Vol. II, nr. 107, p. 158. — 5. *Anul 1848*, I, p. 11.

www.dacoromanica.ro

« se sting nefolositoare ». Apelul vesteşte că Societatea e patronată de « acea filomelă din dumbrăvile paradiselor ce lumea îi zice Lamartine », iar art. 40 din statute spune că « tinerii nu vor avea nici o îndatorire către Societate, ci toată recunoştinţa lor o vor readuce către naţia română »[1].

Tot în 1846 se întemeiază şi *Biblioteca Română* din Paris [2], care era mai mult decât o bibliotecă; era locul de întâlnire a tinerilor români ce-şi împărtăşeau unii altora gândurile şi unde nouii veniţi aflau îndemnuri şi îndrumări, căci « toate străduinţele tinereţii noastre lesne pot rămâne neroditoare, dacă învăţăturile ce le dobândim în străinătate nu vom căuta a le pune în lucrare spre întâmpinarea nevoilor de faţă ale ţării noastre ». Şi noua înjghebare a studenţilor români urmăreşte « a cresce întru îndeletniciri vrednice de frumoasă viitorime ce aşteptăm pentru naţia noastră » [3].

In climatul Parisului premergător revoluţiei, frământările tinerilor români sporeau. Glasul lui Edgar Quinet şi Jules Michelet suna ca o chemare a răzvrătirii şi nădejdii. « Nu voiu putea vreodată uita — scrie Paul Bataillard, care la 17 Ianuarie 1847 a fost de faţă la vizita studenţilor români făcută lui Quinet — nu voiu uita ceea ce era aşa de mişcător şi într'adevăr solemn în această întâlnire a câtorva oameni plângând împreună în numele unui popor care-şi cere partea de drepturi şi datorii în marea operă comună » şi căror oameni Quinet le spune « să se gătească de moarte » [4].

Societăţii pentru ajutorarea studenţilor avea să-i răspundă o altă asociaţie, pentru ajutorarea scriitorilor, căci « literatura românească pierdu acel caracter patriotic şi românesc ce-i deteseră renăscătorii ei...., poeţii noştri rupseră coardele naţionale dela harpa lor, ca să se concentreze în sineşi şi să caute numai iluziile simţuale » [5]. Această din urmă « *Asociaţie literară* », în care, cum aflăm dintr'o scrisoare a lui Alexandru-Arăpilă, Ştefan Golescu propuse să fie chemat şi Ion Eliade — Dumitru Brătianu neasociindu-se la această propunere [6] — îşi aşează centrul în Bucu-

1. *Ibid.*, p. 16—19. — 2. *Biblioteka romene din Paris fundate în anul 1846*, Paris, 1846, Edouard Boubruche, în 8°, pp. 13. — 3. *Anul 1848*, I, p. 27. — 4. *Anul 1848*, I, p. 39, şi Dan Simonescu, *Societăţile studenţilor în trecut*, în *Idealul Nostru*, nr. I, 5, 20 Noemvrie 1927. — 5. *Anul 1848*, I, p. 75. — 6. Vol. II, nr. 111, p. 167.

www.dacoromanica.ro

NICOLAE C. GOLESCU

VĂZUT ÎN 1846 DE PICTORUL C. D. ROSENTAL

TABLOU ÎN ULEI DIN COLECŢIA D-NELOR FANNY DERUSSI ŞI ELENA A. GOLESCU

www.dacoromanica.ro

reşti, unde ceva mai înainte vreme (în toamna lui 1843) se întemeiase « *Dreptatea şi Frăţia* » şi unde acum ajunge tot mai deslușit ecoul frământărilor româneşti dela Paris.

La Bucureşti — aflăm tot din aceeaşi scrisoare — se încearcă acum şi înjghebarea unei asociaţiuni carę să lupte pentru instituirea « impozitului fonciar ». « Chiar dacă rezultatul nu va fi atins — scrie Alexandru-Arăpilă — cel puţin lumea românească va fi pusă în mişcare pe o chestiune de progres »[1]. De altfel, chiar şi colegiul francez întemeiat în 1847 de Domnitor cu scopul de a înlesni tinerilor români învăţătura superioară, pentru care nu sunt cărţi în limba românească — ceea ce silea pe tineri să lipsească din ţară « la o vârstă când amintirile moşiei părinteşti, netrainice încă, sfârşesc prin a se şterge, lăsând loc unor întipăriri a căror urmă, de obiceiu, este de a-i face străini de ai lor şi nedestoinici de a înţelege treburile ţării lor » — chiar şi acest colegiu ajută, prin mijlocirea culturii franceze şi a profesorilor francezi, la pătrunderea în Valahia a ideilor de progres şi reînnoire[2]. De sigur, George Dim. Bibescu nu gândise şi nu vroise să se ajungă la un atare rezultat, care, firește, avu darul să stârnească nemulţumirea Rusiei.

Totul ajută la aprinderea spiritelor. Frământările tinerilor Români se înteţesc, în pofida ameninţărilor ruseşti cu o nouă ocupaţie şi a prezenţei trupelor ruseşti la Prut.

In vechile case ale boierilor Floreşti din mahalaua Scorţarului — vechi, pare-se, încă din vremea lui Antonache banul — unde altădată fuseseră primele adunări ale tinerilor Români cari aveau să fie promotorii mişcării de renaştere, şi printre cari erau şi fraţii Goleşti, rude de-aproape cu Floreştii, se mai strângeau şi acum în taină unii tineri români, printre cari boierii Grigore, Iancu, Constantin şi Dumitru Florescu. « Erau încă vii, până mai ieri, în amintirea celor cari au trăit în casa aceasta — scrie un coborîtor al Floreştilor de atunci — clipele de îngrijorare, când la bătăile în poartă ale agenţilor stăpânirii muscăleşti încunoştiinţaţi că « la Florească » (era vorba de Anica, văduva lui Ioniţă Vornicul) se întruneau « propagandiştii » şi « răz-

1. *Ibid.* — 2. Ion C. Filitti, *loc. cit.*, p. 394.

www.dacoromanica.ro

vrătitorii », blânda cucoană Luxiţa (fiica lui Iordache Florescu)... parlamenta în faţa porţii cu aceşti mosafiri nepoftiţi şi nedoriţi, dând astfel timpul trebuincios celor întruniţi la sfat să coboare fie în ascunzişul pivniţelor, a căror taină era păstrată cu sfinţenie de ai casei, fie să se furişeze în linişte în întunerecul nopţii, prin frunzişul şi livada de piersici de Constantinopol din spatele casei, spre Dâmboviţa, de unde puteau să se risipească în tihnă, nebănuiţi de nimeni » [1].

* * *

Străbate acum la Bucureşti ecoul revoluţiei pariziene din Februarie, al proclamării republicii franceze, al manifestaţiei româneşti cu steagul albastru-roşu-auriu la primăria Parisului revoluţionar, cum şi al unor mişcări în Transilvania şi Ungaria.

Kotzebue nu crede că « va mai mânca la Bucureşti ouă de Paşti » [2]. Domnitorul pare a nu prinde tot înţelesul frământărilor, care de altfel erau îndreptate mai puţin contra Bibescului cât împotriva Protectoratului rusesc. « Nu m'am îngrijit de vremelnica pierdere a unor duhuri — spune el la 18 Martie 1848, cu prilejul unei primiri la Palat, după ce vestì şi sosirea lui Duhamel — căci mă simţeam puternic prin înţelepciunea, încrederea şi dragostea obştei » [3].

Consulul francez la Bucureşti, Nyon, scrie la 14 Martie 1848 ministrului de externe al nouei republici franceze, Lamartine: « frământarea pe care întâmplările din Februarie au stârnit-o la Bucureşti a sporit în chip deosebit ». In fruntea ei stau tineri « duşi mai de grabă de instincte generoase decât conduşi de convingeri bine gândite » [4].

Ideologia apuseană sădise, de sigur, în sufletele tinere româneşti sămânţa răzvrătirii. In acestea înmuguriseră năzuinţi, nu totdeauna însă bine definite; şi năzuinţele acestea frământau pe tinerii români, cari — să recunoaştem — se mişcau uneori fără adâncimea cuvenită şi fără înţelegerea întreagă a lucrurilor, între ideologii de împrumut şi nevoi autohtone neîndeajuns deslușite în minţile lor.

1. George D. Florescu, *Istoricul unei vechi case bucureştene: casa Floreştilor din mahalaua Scorţarului*, Bucureşti, 1935, p. 12—13. — 2. *Anul 1848*, I, p. 170. — 3. *Ibid.*, p. 342. — 4. *Ibid.*, p. 159.

www.dacoromanica.ro

Romanticul George Dim. Bibescu — fără îndoială cinstit patriot — strâns între ameninţările ruseşti şi lăuntricele frământări, bâjbâeli ideologice şi intrigi încâlcite, nu prinse înţelesul a tot ce avea să se întâmple în curând.

Am folosit expresiunea, oarecum aspră, « bâjbâeli ideologice ». Căci nu s'ar putea nega că dacă avânturile generaţiei dela 48 au mânat-o către idealuri sociale şi naţionale care îi cinstesc amintirea, idealurile acestea — cel puţin *social* vorbind — nu erau îndeajuns de lămurite şi coordonate în spiritul tuturor fruntaşilor acelei generaţii. Mulţimile încă mai puţin se pătrunseseră de ideologia păturii care le conducea. Nicolae Bălcescu avea să dea lumii româneşti adevăratul înţeles a ceea ce ideea revoluţionară putea să fie pentru această lume şi a ceea ce nu avea să aibă o realizare întreagă decât şaptezeci de ani mai târziu. In 1848, o reformă reală şi în adâncime a problemei agrare nu avea să-şi găsească o deslegare îndestulătoare şi nici să fie îndeajuns înţeleasă. De altfel, într'o ţară lipsită de neatârnare, starea de atârnare de alţii avea să constitue o oprelişte pe drumul unei reale deslegări a problemelor ţărăneşti. Revoluţionarii dela 1848, ca şi scoborîtorii lor liberali de mai târziu, n'au fost înlesniţi de împrejurări să dea, multă vreme, acestor probleme adevăratul lor temeiu naţional, pe care temeiu, când mai târziu i l-au dat — în 1917 — avea să se clădească unitatea şi solidaritatea naţională.

La 48, mişcarea de reînnoire se înfăţişa în forme simpliste, romantice — ca un dor de libertate — şi poate nimic nu ar reda o mai dreaptă imagine de ceea ce ea va fi fost pentru spiritele mulţimilor româneşti de atunci, neîndeajuns înţelegătoare a întâmplărilor pe care le trăiau [1], decât cele câteva rânduri scrise de un umil călugăr dela mânăstirea Căldăruşani într'un manuscris-cronograf păstrat astăzi în *Biblioteca Ion I. C. Brătianu* [2] şi în care călugărul acesta povesteşte cum s'a întâmplat cu « revoluţia »: « s'au sculat Ştefan Golescu, Cristache Tell, Ion Eliade şi alţii, cerând oarecare articole pentru uşurătatea ţării dela

1. N. Iorga, *loc. cit.*, IX, p. 157. — 2. Secţia manuscrise, nr. 113.

www.dacoromanica.ro

Măria Sa Gheorghe Bibescu şi, neînvoindu-se, au fugit din scaun. Tot întru acest an se face o învoială cu numiţii de sus, mulţime de norod de toate naţiile, ca să facă o dreptate şi frăţie, care o numea libertate. Aşa s'au întâmplat o mare turburare în toată ţara ».

« Marea turburare » izbucneşte în destul de pitoreşti condiţii la Islaz, la 9 Iunie 1848, iar două zile mai târziu la Bucureşti.

« Spre a nu mă bate vreodată cugetul că am primejduit soarta ţării, ţiind cârma oblăduirii mai mult decât putinţa mă ierta »[1], domnitorul George Dim. Bibescu părăsi scaunul Ţării Româneşti şi puindu-şi în piept cocarda tricoloră porni spre Braşov, pe drumul pribegiei.

1. *Anul 1848*, I, p. 556.

www.dacoromanica.ro

PROCLAMAREA CONSTITUȚIUNII

11 IUNIE 1848

DESEN DE C. PETRESCU — DIN COLECȚIILE ACADEMIEI ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

REVOLUŢIA

www.dacoromanica.ro

A fost în dese rânduri făcută descrierea acestei «mari turburări»[1]. Nu o vom face din nou în aceste pagini, cu atât mai mult cu cât scrisorile ce publicăm nu aduc multe ştiri noui asupra revoluţiei însăşi. De altfel, patru din scrisorile din această vreme sunt reeditări[2].

Izbucnită într'o atmosferă de entuziasm, desfăşurată în una de confuzie, revoluţiunea avea să fie înfrântă în curând, sub ameninţarea unor forţe străine, pe care revoluţionarii români le-ar fi putut întrevedea şi prevedea — nu însă şi înfrunta cu slabele lor mijloace.

După episodul pripitei fugi a Guvernului Provizoriu spre munţi, la Văleni, în cea din urmă zi a lui Iunie 1848 (s. v.), de teama apropierii armatei ruseşti — în care timp frânele guvernului au fost încredinţate Mitropolitului — şi după reîntoarcerea lui «mai de voie, mai de nevoie»[3] în Bucureşti, la 8 Iulie s. v., noul regim avea să mai dureze doar câteva săptămâni, evoluând între porniri entuziaste şi sumbre presimţiri, avânturi încrezătoare şi grele desamăgiri, planuri de organizare şi uşuratece improvizări.

Astăzi ne apare naiv şi mişcător optimismul lui Ştefan Golescu, care scrie la 12 Iulie (s. v.) lui Al. G. Golescu-Arăpilă, acum agent al Guvernului Provizoriu la Paris, că lucrurile merg bine, că doar unii boieri din Oltenia se mai îndărătnicesc împotriva revoluţiei, dar că se vor potoli şi aceştia când vor sosi «prieteneştile» hotărîri ale Porţii faţă de Guvernul Provizoriu. De altfel, Ştefan Golescu

---

1. Ne mărginim a trimite la: C. Golescu-Vartic, *1848 — Zile revoluţionare*, Bucureşti, 1898, pp. VIII+500. — 2. N-rele 112, 113 şi 115 au apărut în *Anul 1848*, VI, pp. 12, 18 şi 27, iar nr. 114 în Ion D. Ghica, *Amintiri din exil*, Bucureşti, 1889, p. 34. — 3. Vol. II, nr. 116, p. 186.

www.dacoromanica.ro

nădăjdueşte că « laşii reacţionari » vor amuţi, căci Gheorghe Magheru a şi plecat în Oltenia să-şi organizeze pandurimea [1].

Gheorghe Magheru apărea pe atunci, în închipuirea unora, ca un om straşnic şi de temut. « Inalt de 7½ stânjeni, după stânjenul nostru, şi de 5¾, după stânjenul nemţesc, e negricios la faţă, ochii negri, părul negru; mustaţă are, barbă şi favorite nu are. Un trup muşchios, vânos, ager şi îndemânatec, iute; mersura lui măreaţă, falnică... De copil este deprins cu armele şi bătăliile. Părinţii lui nu l-au lăsat să urmeze pe Tudor Vladimirescu şi l-au însurat cam fără voie, totuşi a ajuns căpitan de panduri la 21 de ani. S'a distins luptând cu cetele de hoţi cari, fiind înţeleşi cu paşalele turceşti de pe malul drept al Dunării, intrau în ţară şi prădau. Şi mare laudă a câştigat cu corpul său de panduri în 1828 în bătălia dela Siseşti ».

Aşa ni-l descrie contimporanul Ion Maiorescu [2].

Având ceva din firea haiducului — în înţelesul romantic al cuvântului — Gheorghe Magheru, om acum în vârstă de 46 de ani, se simte bine cu flinta la spinare şi cu iataganul în brâu şi nu vrea să moară « până nu va tăia măcar un Calmuc » [3]. « Dea Domnul — avea să scrie el la 6 Februarie 1849 dela Triest, din pribegie — să vie mai curând vremea în care să-mi îndreptez singura culpă ce am comis-o în faţa naţiei mele, aceea de a nu fi murit cu armele în mână, precum am jurat », jurământ pe care el nu l-a putut împlini din pricina « fatalelor circonstanţii » [4].

Desfăşurarea « fatalelor circonstanţii » nu confirmă însă nici nădejdile ce Ştefan Golescu îşi pusese în isprăvile lui Gheorghe Magheru, nici pe acelea ce-şi pusese în aşteptatele « prieteneşti » hotărîri ale Turcilor. Printre rânduri, citim în scrisoarea lui Ştefan Golescu că o umbră de îndoială i s'a furişat în suflet. Pentru un moment însă, tot optimismul trage mai greu în cumpănă: « totul atârnă acum de dispoziţiunile comisarilor turci faţă de noi; nădăjduim să-i atragem de partea noastră. Le pregătim o serbare strălucită şi, la nevoie, vom da şi din pungă de va trebui, pentru a învinge. Ion Voinescu a plecat în întâmpinarea lui Suleiman

1. Vol. II, nr. 112, p. 171. — 2. *Anul 1848*, V, p. 177—178. — 3. Vol. II, nr. 156, p. 295. — 4. Vol. II, nr. 131, p. 226.

www.dacoromanica.ro

GHEORGHE MAGHERU

VĂZUT DE PICTORUL GEORGE TĂTĂRESCU ÎN 1851

TABLOU ÎN ULEI DIN COLECȚIA D-LUI GENERAL ALEXANDRU MAGHERU

www.dacoromanica.ro

Paşa, care la 19/31 Iulie soseşte la Giurgiu. Lumea începe să se înapoieze în oraş ». Şi Ştefan Golescu adaogă, cu o neîndreptăţită şi în curând desminţită siguranţă: « este sigur că Turcii şi Ruşii nu vor intra în ţară » [1].

Ştefan Golescu întrevede liniştirea lucrurilor şi crede că, pentru izbândirea cauzei, va fi îndestulătoare de-acum înainte numai calea diplomatică [2]. Pare însă a nu-şi da seama că nici această cale — şi nu numai calea armelor — nu era în mâna entuziaştilor patrioţi.

Primul act al comisarului Porţii, Suleiman Paşa, sosit la Giurgiu, e să-şi trimeată secretarul, pe Anton Tinghir, să vorbească direct, peste capul Guvernului Provizoriu, cu Mitropolitul ţării şi, prin acesta, cu boierii. Dar Mitropolitul — scrie Ştefan Golescu — este silit de popor să nu stea de vorbă cu Tinghir, care trebui să se îndrepte spre guvern. Ştirea nu pare în întregime exactă. Dintr'o altă informaţie — o ciornă a unui raport al secretarului consulatului britanic Effingham Grant către Stratford Canning, ciornă aflată printre scrisorile celui dintâi — Tinghir a stat de vorbă cu Mitropolitul, dar în prezenţa lui Ion Eliade, boierii liberali ne mai având încredere în mitropolit. Trimisul lui Suleiman Paşa încredinţează pe Români de paşnicele intenţiuni ale acestuia şi de nevoia instituirii unui caimacam, care să pregătească alegerea viitorului Domn.

Pe Câmpia Libertăţii, o adunare de « peste zece mii de oameni... hotărăşte să protesteze împotriva intrării trupelor turceşti pe teritoriul nostru şi, cu muzica în frunte, toţi aceşti zece mii de oameni se duc la Palatul Guvernului, spre a felicita guvernul şi a-l îmbărbăta ». Este aclamat Sultanul, este aclamat Suleiman Paşa, al cărui secretar, Tinghir, « electrizat de această forţă morală pe care o inspiră o naţiune chiar şi nearmată, în clipa când prin faţa lui trecu unul din steagurile noastre tricolore l-a cuprins şi l-a sărutat » [3].

Trei zile însă după sosirea lui Tinghir la Bucureşti, se citeşte în faţa unei adunări de 150 de oameni, mai toţi negustori, o protestare, « cea mai nedemnă, cea mai infamă »,

1. Vol. II, nr. 112, p. 171. — 2. *Ibid.*, p. 172. — 3. Vol. II, nr. 113, p. 173 (scrisoare din 30 Iulie/12 August 1848).

www.dacoromanica.ro

— exclamă amărît Ştefan Golescu — inspirată, pe semne, de « perfida Rusie », împotriva Guvernului Provizoriu, ieşit din mişcarea câtorva « indivizi fără patrie şi fără nume »; şi se cere disolvarea acestuia şi numirea unui Locotenent [1].

Ion Voinescu, membru al Guvernului Provizoriu şi care se dusese în întâmpinarea lui Suleiman Paşa la Giurgiu, nu izbuti să fie primit oficial de acesta. Ştefan Golescu izbuti însă să ajungă, el, ca membru al Guvernului Provizoriu, la Comisarul Porţii, care ceru, în primul rând, ca denumirea « Guvern Provizoriu » să fie schimbată. O concesiune de formă — spune Suleiman Paşa — dar căreia îi va urma, din partea Porţii, acordarea multor articole din proclamaţia revoluţionară. Cere de asemenea ca în locul unui « Guvern Provizoriu » să fie ales un singur om, un « Locotenent » al Principatelor.

Suleiman Paşa nu ascunde lui Ştefan Golescu că revoluţia fusese rău văzută la Constantinopol. La întâmpinările lui Ştefan Golescu: că revoluţia fusese îndreptată numai împotriva Rusiei, că timp de 18 ani Poarta a nesocotit toate plângerile Ţărilor Româneşti, care suferă apăsarea Regulamentului Organic impus lor de « 100.000 baionete ruseşti » şi că a cedat totdeauna în faţa ameninţărilor ruseşti, Suleiman Paşa, oarecum încurcat în faţa unei vorbiri aşa de răspicate, se văzu silit să răspundă că Turcia n'ar fi putut face altfel fără a supăra pe Ruşi, cărora — singură — ea nu li se poate împotrivi [2].

Ştefan Golescu se întoarse la Bucureşti. Poporul adunat la 25 Iulie/5 August pe Câmpia Libertăţii alege, sub numele de « Locotenenţă domnească », tot pe membrii Guvernului Provizoriu. Suleiman Paşa refuzând însă să recunoască o alegere care ar desemna mai mult de trei persoane şi ameninţând să ocupe în 24 de ore Bucureştii, Românii — la stăruinţele şi făgăduelile consulului englez Colquhoun şi ale consulatului francez — se înclină şi la 29 Iulie/9 August aleg pe Nicolae Golescu ministru de Interne, pe Ion Eliade ministru al Instrucţiunii Publice şi pe Christian Tell ministru al Războiului [3].

---

1. *Ibid.*, p. 174. — 2. *Ibid.*, p. 176. — 3. *Ibid.*, p. 177.

www.dacoromanica.ro

Nicolae Golescu, întovărăşit de Anton Tinghir, se duse la Giurgiu pentru a supune cele hotărîte lui Suleiman Paşa, care recunoscu alegerea făcută de popor. Se ajunse la o înţelegere şi în ce priveşte alcătuirea viitoarei Adunări pe bază de alegători ştiutori de carte — ceea ce mulţumi pe Nicolae Golescu care, astfel, văzu pentru ţărani un îndemn către învăţătură — şi în ce priveşte alegerea pe 7 ani a viitorului Domn. Se vorbi şi despre o lege a presii şi despre chestiunea agrară, care va cădea în sarcina Adunării.

Se hotărăşte — pentru a se ajunge la o înţelegere cu Poarta — trimiterea la Constantinopol a unei deputaţiuni, alcătuită din Nicolae Bălcescu, Nicolae Al. Kretzulescu, Dumitru Brătianu, negustorul N. Vasiliade şi Ştefan Golescu, deputaţiune care « va desăvârşi — spune Ştefan Golescu, încă optimist — opera regenerării noastre; am fost asiguraţi că vom reuşi pe deplin »; tot ce ar mai fi de discutat ar fi « numirea unui Domn a cărui domnie să fie de o mai lungă durată, votul universal, libertatea presei şi garda naţională ». Dar optimismul lui Ştefan Golescu, membru al acestei deputaţiuni care va pleca la Istambul, începe să fie umbrit de îndoială. De ce Suleiman Paşa, care spusese că are puteri depline de a negocia — şi socotea aceste puteri depline « ca o cinste » — de ce mută câmpul discuţiunilor la Constantinopol? « Prezenţa celorlalţi ambasadori ne va fi oare, cum sperăm, de folos sau va înlesni câştigul de cauză al Rusiei?.... Suntem hotărîţi să fim dârzi » — îşi dă curaj Ştefan Golescu, care crede că « reacţionarii au pierdut orice nădejde şi acum vor să ne mai pună câteva beţe în roate... Dumnezeu e cu noi! »[1].

* * *

Al. G. Golescu-Arăpilă, aflat acum la Paris în propagandă şi pentru cumpărări de arme, pierde pe părintele său Iordache Golescu, care răposează în August 1848, la Orşova[2]. Al. C. Golescu-Albul trimite cuvinte de mângâiere vărului său, acestui « suflet religios care are viziunea lumii celeilalte, unde într'o zi ne vom găsi cu toţii » şi-l

1. *Ibid.*, p. 177—178. — 2. N. Bănescu, *loc. cit.*, p. 43.

www.dacoromanica.ro

conjură « să-şi sacrifice Patriei durerea », să rămână la Paris şi să cumpere 50.000 de puşti, « fără de care s'a isprăvit cu revoluţia noastră » [1]. Bani nu au revoluţionarii români, dar nădăjduesc că Franţa le va furniza pe credit arme, ofiţeri, etc. Este nevoie să se înfiinţeze o bancă naţională, pentru răscumpărarea pământurilor în vederea reformei agrare. Statul ar garanta împrumutul ce s'ar încheia, ipotecând domeniul său, al mânăstirilor şi cele 1.500.000 pogoane ţărăneşti [2].

Dar lucrurile nu merg cum le-ar vrea Al. C. Golescu-Albul. Poarta susţine foarte slab cererile Principatelor; Franţa şi Anglia sunt ocupate aiurea; Rusia face ce vrea. Ar trebui — spune el — ca guvernul francez să trimită instrucţiuni hotărîte ambasadorului său la Constantinopol, generalul Aupick, « care a fost aşa de bun pentru noi » [3]. Al. C. Golescu-Albul descoperă, « poate ceva cam târziu », că « în politică, pe lângă drept, trebue să ai şi forţă » [4].

« Arme deci, arme şi iarăşi arme! ». Franţa, care « singură e generoasă şi socială », ni le va da. De asemenea trebuesc trei sute milioane piaştri, pentru a învinge criza, « care este trecătoare ». Revine până la obsesie acelaşi: « arme şi iarăşi arme! ». « Dacă le-am fi avut — exclamă el—fără să fi socotit pe Turci de vrăjmaşi, am fi putut face ca pământul ţării să fi fost respectat şi am fi discutat *dincolo de Dunăre* » [5].

Fără arme, fără muniţiuni..., « numai cu evanghelia în mână, revoluţia dela 1848 nu putea fi decât o posnă » [6] — avea să se tânguiască mai târziu, în 1851, Al. C. Golescu-Albul, adunându-şi în singurătatea surghiunului său dela Brussa amintirile celor trei luni de revoluţie, luni « de fericire şi voioşie generală » — cum le spune Zoe Golescu [7].

* * *

Şi în chestiunea agrară sunt poticneli.

Dacă judecata formulată asupra păturii conducătoare de atunci, care nu ar fi avut simţul exact al intereselor acelei clase « care merita într'adevăr o atenţiune deosebită

1. Vol. II, nr. 115, p. 181. — 2. Vol. II, nr. 115, p. 181. — 3. Vol. II, nr. 117, p. 187. — 4. Vol. II, nr. 115, p. 183 (scrisoare din 18 August 1848 s. v.). — 5. *Ibid.*, p. 183. — 6. Vol. III, nr. 264, p. 175. — 7. Vol. III, nr. 206, p. 13.

www.dacoromanica.ro

din punctul de vedere al consolidării naţionale şi sociale »[1], poate fi oarecum îndreptăţită, ea ar apărea cam aspră, cel puţin în ce priveşte pe unii dintre Goleşti. Căci în discuţia privitoare la desfiinţarea boierescului şi împroprietărirea ţăranilor, poziţiunea ideologică a lui Al. C. Golescu-Albul şi Al. G. Golescu-Arăpilă ne îndreptăţeşte să le recunoaştem simţul intereselor clasei care merita o atenţiune deosebită din punctul de vedere al consolidării naţionale şi sociale. Povestind — în plină revoluţie — despre discuţiunile urmate în sânul comisiunii alcătuite în vederea problemei agrare şi despre opunerea proprietarilor la exproprierea silită, Al. C. Golescu-Albul ne spune: « ...proprietarii vor fi învinşi neapărat; totul e însă ca lucrul să se facă fără vărsări de sânge şi încep să cred că acest rezultat, atât de dorit, cu greu va fi ajuns ». Ionescu-dela-Brad « combat en brave » — exclamă admirativ Al. C. Golescu-Albul[2].

Iar mai târziu, în toamna lui 1850, la Brussa, în singuratecele sale meditaţii, Al. C. Golescu-Albul, înşirând greşelile care — după socotinţa lui — duseseră la înfrângerea revoluţiei din 1848, făcând planuri peste planuri pentru organizarea emigraţiei române şi căutând printre exilaţi pe oamenii cei mai potriviţi pentru alcătuirea comitetului, avea să scrie, aducând astfel dovada că nu toţi fruntaşii revoluţiei fuseseră neînţelegători ai problemei agrare: « din cele 21 de articole ale proclamaţiei noastre, cel mai cu miez, cel mai însemnat din toate, singurul cu adevărat social, naţional şi democratic, cel care recomandă mai mult revoluţia noastră preţuirii şi admiraţiei lumii intelectuale... este articolul 13, care face pe ţăran proprietar, adică îl duce la bună stare, la fericire, pentru ca apoi să ajungă un cetăţean, un soldat al patriei... Dar cui datorăm înscrierea acestui articol în proclamaţia noastră şi făgăduiala că se va da fiecărui ţăran câte 9 pogoane? » — continuă Al. C. Golescu-Albul. « Nu oare lui Ion D. Ghica, Al. G. Golescu-Arăpilă şi Nicolae Bălcescu? Adu-ţi aminte de discuţiunea pe care am avut-o, în privinţa aceasta, în sânul comitetului

---

1. Ion C. Filitti, *Clasele sociale în trecutul românesc*, Bucureşti, 1925, p. 22. — 2. Vol. II, nr. 115, p. 184.

www.dacoromanica.ro

revoluționar: de puținul pe care ceilalți vroiau să-l dea (de sigur din neștiință) și de nevoia de a se da cel puțin 9 pogoane, nevoie pusă în lumină de cei trei arătați mai sus... Cui se datorează limpezirea chestiunii proprietății? Nu oare lui Ionescu-dela-Brad? Și cine l-a hotărît să vină la noi? Nu oare Nicolae Bălcescu și Al. G. Golescu-Arăpilă?». Și Al. C. Golescu-Albul reamintește fraților săi că tot Nicolae Bălcescu l-a susținut pe Ionescu-dela-Brad, l-a îmbărbătat, pe când tineretul și unii membrii ai Guvernului Provizoriu îl ocoleau și-l învinuiau de a stârni anarhie, de a fi trimisul lui Mihail Sturdza și al Rusiei. «Și știți ce s'ar fi întâmplat dacă Ionescu-dela-Brad n'ar fi fost chemat sau, chemat fiind, n'ar fi venit în ajutorul revoluției?» [1]. Al. C. Golescu-Albul nu ne spune ce s'ar fi întâmplat — căci sfârșitul scrisorii lipsește — dar desvoltarea ulterioară a chestiunii agrare, în deceniile următoare revoluției, ne îngădue să bănuim răspunsul.

Mărturia aceasta târzie a lui Al. C. Golescu-Albul ajută la fixarea poziției ideologice a unora dintre Golești în problema agrară pusă de revoluția din 1848, la care revoluție să ne întoarcem acum, pentru a vedea, la București, pe țărani venind mereu «să felicite guvernul» și «să jure credință Constituției» și pentru a vedea cum pe Câmpul Libertății se fac în zilele de sărbătoare adunări în care poporul este inițiat la «vieața socială și politică» [2].

* * *

La Paris, Al. G. Golescu-Arăpilă, încă plin de nădejde, căci «Dumnezeu nu ne va părăsi» și «nici Franța» — scrie el la 18 Septemvrie — se sbate, capătă făgăduieli, face propagandă ajutat de Paul Bataillard, îndeamnă și determină pe Românii din Transilvania să facă petiții în favoarea *unității naționale*. Dar «niciuna din aceste petiții n'a fost primită la ministerul Afacerilor Străine». «Blestemații Unguri» interceptează tot [3]. In Transilvania se poartă «nu se poate mai laș» [4]. August Treboniu Laurian a fost arestat. «Când ne va fi oare dat să ne răfuim cu ei?» — se întreabă

1. Vol. III, nr. 235, p. 108—109. — 2. Vol. II, nr. 115, p. 184. — 3. Vol. II, nr. 117, p. 191. — 4. Vol. II, nr. 115, p. 184.

www.dacoromanica.ro

Al. G. Golescu-Arăpilă, căruia se cuvine să-i recunoaştem că dintre Goleşti este acel care a văzut cel dintâi imposibilitatea unei înţelegeri cu Ungurii. Poziţiunea pe care el o ia faţă de tendinţele maghiare este limpede: « fida maghiarica, nulla fida » — scrisese el lui Ghèorghe Magheru [1]. « Maghiarii ne sunt duşmani.... Teleki, trimisul ungur, a sosit la Paris — scrie Al. G. Golescu-Arăpilă — şi mi se pregăteşte o întrevedere cu el la redactorul şef al *Naţionalului*, cu speranţa că ne vom pune de acord. N'am refuzat, dar i-am înştiinţat că mă voi înfăţişa în adversar cinstit şi voi vorbi ca un Român care are groază de despotismul unguresc » [2].

Al. G. Golescu-Arăpilă vrea mai întâi egalitate pentru toate naţionalităţile Orientului, egalitate realizată printr'o unitate federativă, « *iar nu maghiară* », pentru a se ajunge la « Confederaţia tuturor naţionalităţilor Orientului ». Sau, cum spusese şi Dimitrie Golescu: întâi dreptul fiecărei naţionalităţi de a se constitui de sine stătătoare şi numai apoi federalizarea naţionalităţilor [3]. Dar «prostească vanitate» ungurească va împiedeca această înfăptuire [4]. Şi Al. G. Golescu-Arăpilă recomandă să se trimeată la Pesta cineva care să nu lase pe emisarii francezi, duşi acolo ca să mai domolească vanitatea Ungurilor, de a cădea în capcana propagandei ungureşti. Işi sfătueşte prietenii să încerce o înţelegere cu Jelacici, «pentru o acţiune comună» de presiune asupra Ungurilor. Al. G. Golescu-Arăpilă a găsit şi arme de cumpărat, dar n'are bani nici pentru a-şi duce vieaţa acolo unde se află. Socoteşte că este nevoie ca Locotenenţa Ţării Româneşti să ceară Parlamentelor dela Viena, Franckfurt, Paris şi Londra să pună Ţara Românească «aceasta păstrându-şi suveranitatea interioară», sub garanţia marilor Puteri, nu numai sub aceea «de tristă experienţă» a Rusiei [5].

In Apus, Al. G. Golescu-Arăpilă se sbate, sfătueşte, crede, speră. Dar Poarta, care socotind pe Suleiman Paşa prea slab faţă de Români îl înlocuise cu Fuad, făcând

---

1. Vol. II, nr. 140, p. 254. — 2. Vol. II, nr. 117, p. 189. — 3. Vol. II, nr. 114, p. 180. — 4. Vol. II, nr. 117, p. 189. — 5. *Ibid.*, p. 191.

www.dacoromanica.ro

astfel voia Rusiei [1] — ştire ce stârni mare îngrijorare printre Românii liberali cari, răsvrătindu-se, arseră cu mare alaiu, la Mitropolie, Regulamentul Organic (6/18 Septemvrie) — porunci trupelor turceşti să înainteze spre Capitala Ţării Româneşti. Şi, astfel, Turcii, cari pe Dealul Spirei întâlnesc vitejeasca împotrivire a pompierilor români, ocupă la 13/25 Septemvrie Bucureştii, unde câteva zile mai târziu (la 1/13 Octomvrie) vor pătrunde şi trupele ruseşti. Fruntaşii revoluţiei sunt închişi în mânăstirea Cotroceni. Fuad Effendi numeşte, la 16/28 Septemvrie, pe Constantin Cantacuzino caimacam al Ţării Româneşti şi repune în vigoare Regulamentul Organic. Se alcătui un guvern mai înclinat către Ruşi, în care aflăm pe Ion Filipescu, Grigore Grădişteanu, Constantin Belio, Ion Filipescu-Vulpoi, Alecu Ghica, ş. a. Fruntaşii revoluţiei, scoşi din închisoarea Cotroceni, lăsaţi — unii — liberi să plece unde vor vrea, surghiuniţi — alţii — şi trimişi în aspre condiţiuni în ghimii pe Dunăre, se risipiră în cele patru vânturi.

Revoluţia trăise.

1. N. Iorga, *loc. cit.*, IX, p. 174.

www.dacoromanica.ro

RISIPIREA GOLEŞTILOR IN LUME
INTÂMPLĂRI DIN TRANSILVANIA

www.dacoromanica.ro

Zoe Golescu s'a refugiat la Sibiiu împreună cu Catinca Rosetti, tovarăşa peregrinaţiilor ei de mai târziu. Fruntaşii revoluţiei sunt exilaţi şi trimişi în lotci turceşti pe Dunăre spre Semlin, « cincisprezece zile, toată ziua în soare şi în vânt »[1]. « Dormeau pe rogojini — spunea mai târziu Ion C. Brătianu — şi când cei mai tineri: Ion C. Brătianu, Nicolae Bălcescu, C. A. Rosetti şi alţii se plângeau », Ştefan Golescu, cu firea-i liniştită, îi dojenea; nu le îngăduia să fie stăpâniţi « decât de simţimântul iubirii de ţară, de suferinţele ce căzuseră peste dânsa »[2]. Nicolae Golescu, îmbolnăvit în timpul « penibilului traiect », trebui să fie coborît pentru odihnă la Vidin[3]. « Nici cu criminalii — exclamă Zoe Golescu — nu s'ar fi purtat mai rău » decât cu acei cari au voit « să scape pe cel oropsit şi să dea pâine celui sărac ». Dar « Dumnezeu este infinit în dreptatea lui »; nu-i va părăsi şi nici cauza lor, care e « sfântă ca el însuşi »[4].

Exilaţii au ajuns la Semlin. Ce vor deveni oare? — se întreabă neliniştită Zoe Golescu. Vor fi lăsaţi liberi? Sau, poate, Rusia îi va cere Austriei care, « slabă cum e », îi va preda şi vor fi închişi în vreo fortăreaţă? « Mămicuţa » ar vrea să împartă cu ei toate suferinţele care, oricâte ar fi, nu pot fi puse în cumpănă cu « mângâierea de a fi redat libertatea la două milioane de oameni... Da, bunii mei copii, vorbesc sigură de acest viitor ferice şi poate apropiat. Luaţi pildă pe mama voastră; vedeţi, ea rămâne tare în credinţă »[5].

---

1. Vol. II, nr. 122, p. 202. — 2. Cuvântarea lui Ion C. Brătianu la înmormântarea lui Ştefan Golescu, republicată în *Voinţa Naţională*, 22 Februarie /6 Martie 1904. — 3. Vol II, nr. 118, p. 197. — 4. Vol. II, nr. 123, p. 204. — 5. Vol. II, nr. 118, p. 192, sq.

www.dacoromanica.ro

Dacă dela Semlin vor fi lăsaţi liberi să se ducă unde vor voi, Zoe Golescu i-ar vrea mai întâi la Sibiiu, să-şi vadă mama, «care nu respiră decât pentru ei»[1]. La ştirea că Ştefan şi Nicolae vor veni s'o vadă tresaltă de fericire; dar «dacă interesul patriei va cere, pe lângă alte sacrificii, şi sacrificiul acesta», îi sfătueşte să rămână departe de ea: «rămâneţi unde sunteţi — le scrie cu minunată stăpânire a dragostei de mamă — dacă e nevoie. Părerea mea de rău că voi îmi lipsiţi îmi va fi îndulcită de nădejdea că veţi sluji bine ţării voastre»[2]. Intr'adevăr, Ştefan şi Nicolae n'au mai putut veni la Sibiiu. Radu însă şi Alexandru-Albul sunt pe lângă dânsa, ca şi nepotul Constantin Racoviţă, pe care în curând îl vom afla luptând în rândurile armatei revoluţionare maghiare.

La Sibiiu s'au strâns acum «peste 150 de refugiaţi cari au luat parte la Constituţie; cei mai mulţi sunt aşa de săraci că abia de au pâinea de toate zilele. Ţi se face milă»[3]. Unii dintre ei sunt siliţi de autorităţile imperiale, sub cuvânt că fac propagandă republicană, să părăsească Sibiiul şi mai târziu «chiar şi Transilvania». Constantin Bălcescu a şi plecat în primele zile ale lui Octomvrie 1848, pentru o destinaţie necunoscută; Ion Eliade pleacă peste câteva zile spre Braşov; Christian Tell avea să plece şi el în curând; de asemenea Alexandru Paleologu, Nicolae Pleşoianu, Petre Teulescu, Alexandru Cristofi — unii spre Francfurt, alţii spre Paris. Gheorghe Magheru ar vrea să rămână de iarnă la Sibiiu, dar se pare că va fi şi el gonit «sub cuvânt că ai noştri ar fi din partidul maghiar, ceea ce este absolut fals — exclamă Zoe Golescu — căci bieţii refugiaţi nu îndrăsnesc să deschidă gura pentru a-şi spune gândul»[4]. Intr'o scrisoare mai târzie, din 6 Mai 1849, Gheorghe Magheru avea să ne dea o versiune mai completă a motivelor izgonirii sale din Sibiiu, povestindu-ne totdeodată şi împrejurările în care, după înfrângerea revoluţiei, el a trebuit — părăsind Oltenia — să-şi libereze pandurii. Ne povesteşte cum şi-a strâns atunci pandurii, ce îndemnuri le-a dat, cum i-a pus să jure că în ziua în care vor afla că vreunul din fruntaşii

1. *Ibid.*, p. 193. — 2. Vol. II, nr. 123, p. 205-206. — 3. Vol. II, nr. 118, p. 195. — 4. *Ibid.*, p. 196.

www.dacoromanica.ro

emigraţiei s'a întors în ţară şi-i chiamă, ei să răspundă şi să se adune de pretutindeni: «acest jurământ l-au făcut bieţii Români cu toată ardoarea unui adevărat patriotism»; dar «voitorii noştri de rău» au interpretat acest jurământ în sensul unui legământ pe care Românii l-ar fi făcut împotriva imperialilor, cari trebuesc combătuţi ca «nişte inimici ai Libertăţii». Când se lăţi în Sibiiu vorba aceasta, lui Gheorghe Magheru i se şi notifică să plece «fără cea mai mică întârziere» [1].

Părăsi Sibiiul îndreptându-se spre Triest, unde îl aflăm împreună cu G. Peretz şi Dumitru Al. Kretzulescu la 1 Ianuarie 1849 şi de acolo la Viena, unde ajunse la 21 Februarie. De aici ar fi vrut să se ducă, prin Francfurt, spre Paris [2].

Dela Ştefan Golescu, care în trecere prin Agram spre Apus îi scrisese la 27 Noemvrie 1848, maică-sa nu primeşte ştiri decât după zile întregi de «teribilă aşteptare şi nesiguranţă». Dar familia dela Goleşti oare ce va mai fi făcând? Din ţară ştirile sosesc anevoie: «la graniţă, un escadron de Cazaci coboară pe toţi călătorii, fără excepţie, din trăsuri şi îi caută până şi în ghete pentru a vedea dacă nu cumva este ascunsă vreo amărîtă de scrisoare» — ceea ce Zoe Golescu socoteşte «foarte umilitor» pentru cârmuirea Ţării Româneşti. «Mămicuţa» e frământată de fel şi chip de gânduri. «Ce vreţi? Inima unei mame este cea mai întunecată pasăre prevestitoare de rău. Ea vede totul în negru şi-şi închipue lucruri lugubre» [3].

Tare îngrijorată este Zoe Golescu şi fiindcă fiul ei Alexandru-Albul, abia sosit la Sibiiu, a şi pornit spre Bucovina, mânat de patima propagandei împotriva Ruşilor. A plecat trecând printr'o ţară în plină frământare şi război. «E teribil cu propaganda lui» — exclamă maică-sa, îngrijorată până nu va şti unde s'o afla şi dacă este în siguranţă [4]. Alexandru-Albul este aşa cum l-am cunoscut până acum şi cum nu va înceta vreodată de a fi: mereu chinuit de gândul de a-şi sluji ţara. Ana Racoviţă, sora lui, «ar dori

---

1. Vol. II, nr. 156, p. 295. — 2. Vol. II, nr. 127, p. 216 şi nr. 131, p. 227. — 3. Vol. II, nr. 123, p. 204 (scrisoare din 22 Decemvrie 1848). — 4. Vol. II, nr. 125, p. 213.

www.dacoromanica.ro

să fie pe undeva ascunsă și să asculte planurile pe care el le face pentru viitoarea liberare a țării sale »[1].

Cu atât mai firească îngrijorarea Zincăi Golescu cu cât în Transilvania se desfășoară acum lupte de exterminare între Români și Unguri. Dacă aceștia din urmă avură unele izbânzi împotriva armatei imperiale austriace și amenințau acum, spre sfârșitul lui 1848, partea de jos a Transilvaniei, cei dintâi, conduși de vajnicul Avram Iancu, rămas credincios Curții Imperiale, biruiau pe Unguri în munții Apuseni și cot la cot cu Românii cari veneau puhoi până de prin Sătmar, din părțile Maramureșului și din Țara Oașului, se învredniciră de biruința dela Cluj împotriva asupritorilor Unguri[2]. Cu îngrijorare se gândește Zoe Golescu că dacă luptele dintre Imperiali și Ungurii revoluționari se prelungesc, iar Austria « prin forțele ei nu le va putea conteni », Rușii vor pătrunde în Transilvania, pentru a se așeza și aici ca în Țara Românească[3].

In nesiguranța zilei de mâine, fără știri din țară sau cu știri ce se bat cap în cap — « ceea ce astăzi e dat ca sigur fiind mâine minciună »[4] — cu toți ai ei risipiți în lume, Zoe Golescu la Sibiiu nu vede mai pe nimeni; « n'o lasă inima să frecventeze persoanele mai de seamă... și apoi Sașii sunt prea puțin făcuți ca să inspire simpatie »[5]. « Sunt adevărați Fanarioți germanici » — va spune Radu-Pupu[6]. Retrasă în « umila-i locuință », înconjurată de « nefericiții ei compatrioți », încearcă să mai uite necazurile și să nădăjduiască într'un viitor mai bun[7].

In ziua de Sfântul Ștefan 1848, în timp ce în țară fiica și nepoatele ei, singure doar cu îmbătrânitul Alexandru Racoviță, se strângeau în jurul sobei din conacul părintesc dela Goleștii din Muscel pentru a sărbători în tristețe ziua celui mai vârstnic dintre cei patru frați, Zoe Golescu la Sibiiu, în sfioasa-i căsuță unde iată pe Radu-Pupu și pe Catinca Rosetti venind și « aruncându-i-se în brațe » și unde s'au strâns acum toți bieții expatriați, bărbați și femei,

1. Vol. II, nr. 122, p. 203 (scrisoare din 20 Octomvrie 1848). — 2. Silviu Dragomir, *N. Bălcescu în Ardeal*, în *Anuarul Institutului de Istorie națională*, Cluj, 1930, V, p. 8. — 3. Vol. II, nr. 125, p. 212. — 4. Vol. II, nr. 118, p. 193. — 5. Vol. II, nr. 123, p. 205. — 6. Vol. II, nr. 128, p. 220. — 7. Vol. II, nr. 123, p. 205.

www.dacoromanica.ro

printre care Maria Magheru şi Maria Marghiloman, trimite lui Ştefan « binecuvântările ei împreună cu rugăciunile fierbinţi către Cel-A-Tot-Puternic pentru toţi cei ce suferă pentru aceeaşi cauză », urări care sunt atât de sincere că « nu e cu putinţă să nu fie auzite în ceruri ». Doar ştirea că fiii ei mai vârstnici sunt acum la Paris, « în Capitala Libertăţii, unde gândul şi cuvântul libertăţii nu se tem că vor fi înnăbuşite de sbirii poliţiei », mai mângâie şi linişteşte pe mămicuţa. « Fericită ţară..., fericiţi cei ce-şi pot spune copiii ei! Trebue să fie mândri că se numesc Francezi. Lor le sunt date bucuria şi fericirea de a fi liberi; nouă, tristeţea şi descurajarea de a avea la doi paşi de noi cnutul despotismului. Oh, Doamne Dumnezeule! ai milă de copiii mei cari te imploră să aperi propria ta cauză. Ai milă de scumpii mei copii izgoniţi din ţara lor de nişte barbari cari n'au decât chip omenesc, dar o inimă mai cruntă decât a fiarelor! »[1].

Aşa trecu pentru Zoe Golescu anul 1848.

* * *

Anul cel nou vine întovărăşit de caldele-i urări « pentru copiii ei, pentru tovarăşii lor de suferinţă şi pentru scumpa lor Patrie »[2].

Primele săptămâni ale anului cel nou găsesc pe Zoe Golescu tot în refugiu la Sibiiu. Fiul ei Alexandru-Albul, peste care la 18 Ianuarie 1849 dăm la Zlatna, de unde scrie lui Avram Iancu cerându-i ajutor pentru a se duce în propagandă în Bucovina[3], se întoarce la sfârşitul lui Ianuarie la Sibiiu de unde, abia sosit, fu silit să se îndepărteze. Avea însă să mai întârzie o vreme prin Transilvania şi chiar să mai dea şi câte o fugă la Sibiiu, la maică-sa. Ştim că în preajma cuceririi Sibiiului de către Bem — deci la sfârşitul lui Februarie 1849 — soţia lui Ion Maiorescu îl întâlneşte aici. Spicuim ştirea aceasta din amintirile lui Titu Maiorescu, care povestindu-şi mai târziu copilăria îşi aduce aminte de cruzimile soldaţilor lui Bem la cucerirea Sibiiului[4]. Informaţia aceasta a lui Titu Maiorescu contrazice pe aceea

1. Vol. II, nr. 125, p. 210—211. — 2. Vol. II, nr. 123, p. 206. — 3. Ion Lupaş, *Avram Iancu*, Cluj, 1924, p. 45. — 4. S[imeon] M[ehedinţi], *Titu Maiorescu, notiţe biografice*, în « *Convorbiri Literare* », XLIV, nr. 2, Februarie 1910, p. V.

www.dacoromanica.ro

a Zincăi Golescu despre buna purtare a Ungurilor când au pătruns în Sibiiu [1]. Versiunea despre buna lor purtare se cere deci primită cu îndoială; aceasta, şi fiindcă Zoe Golescu ea însăşi, vorbind despre luptele anterioare din Decemvrie 1848 dintre Români şi Unguri, recunoaşte că aceştia din urmă lăsau pe unde treceau «cenuşe, foc şi pârjol» [2]; şi fiindcă ea nu a fost martoră la cele întâmplate în Sibiiu după intrarea Ungurilor, căci chiar a doua zi avea să plece spre ţară; şi fiindcă, în sfârşit — când dă ştirile bune despre Unguri — Zoe Golescu era în faza de entuziasm pentru aceştia, socotindu-i democraţi, liberali şi bine intenţionaţi faţă de Români.

Alexandru-Albul nu avea să mai întârzie însă prea multă vreme în Transilvania. In cea dintâi jumătate a lunii Martie fu silit să-şi ia drumul spre alte ţări, că nu mai înceta cu propaganda împotriva Rusiei şi Austriei [3]. Radu-Pupu avea să părăsească şi el Sibiiul, îndreptându-se spre Haţeg, unde s'au dus şi verii săi Radu şi Dimitrie G. Golescu [4] şi unde avea să cheme şi pe fratele Alexandru-Albul şi pe nepotul Constantin Racoviţă, pentru ca mai târziu — după ce Zoe Golescu va fi părăsit Sibiiul — să plece cu toţii spre Orşova şi, de acolo, mai departe — afară de Constantin Racoviţă, care rămase în Transilvania, unde ajunse să comande în armata lui Bem « câteva sute de Transilvăneni » [5]. Planul era ca şi Zoe Golescu să se întâlnească cu ei la Orşova, dar împrejurările aveau să-i fie protivnice. De altfel, nici bani nu are. Când a trebuit să fugă în pripă din ţară n'a putut strânge măcar atâţia bani cât să-i asigure, pentru o vreme, vieaţa de toate zilele. A încercat, înainte de a părăsi Valahia, să facă un împrumut garantându-l cu documentele moşiei, dar « unor nenorociţi proscrişi, goniţi dincolo de frontierele ţării lor, cine le-ar mai fi făcut credit?... Eşti respectat sau nu, după cum soarta îţi este prietenă sau protivnică » [6]. Grijulie de soarta fiilor ei, ea le trimite, din ce a putut agonisi, 300 de galbeni; ar vrea să ajute şi pe tovarăşii de exil ai acestora cari, poate, « n'au un ban ». Nu o

1. Vol. II, nr. 142, p. 261. — 2. Vol. II, nr. 125, p. 212. — 3. Vol. II, nr. 141, p. 256 (scrisoare din 22 Martie 1849). — 4. Vol. II, nr. 137, p. 244. — 5. Vol. II, nr. 138, p. 246. — 6. Vol. II, nr. 137, p. 242.

www.dacoromanica.ro

poate însă face după pofta inimii, căci ea însăşi este lipsită de bani şi nevoită să mai întârzie la Sibiiu [1].

Ştefan şi Nicolae Golescu sunt la Paris [2]. Nicolae pleacă în curând spre Constantinopol, trecând prin Marsilia, unde ajunse la 28 Martie 1849. Aici află că Austriacii au intrat în Turin, învingând pe regele Carol Albert, care «a trădat cauza bietului popor» — scrie Nicolae Golescu [3].

Judecata lui Nicolae Golescu asupra regelui înfrânt se lămureşte dacă se ştie că, în tinereţe, viitorul rege al Sardiniei fusese amestecat în mişcările liberale şi chiar fusese în strânse legături cu *carbonarii;* că, regent după abdicarea lui Victor Emmanuel I (1821), el practicase o politică liberală, dar că ajuns rege al Sardiniei, în 1832, el se văzu silit de teama Austriei, încă tare, să continue politica anti-revoluţionară a înaintaşilor săi, luând unele aspre măsuri împotriva societăţilor secrete, printre care şi societatea «*Giovane Italia*» întemeiată de Mazzini. Mişcările naţionale din ţările italiene, tot mai vii în primele luni ale lui 1848, aveau să-l ducă la războiu împotriva Austriei. Invingător vremelnic, el sfârşi prin a ii înfrânt la Novara (Martie 1849), cărei înfrângeri îi urmă pierderea tronului, pribegia regelui şi, curând, moartea acestuia în singurătatea unei mânăstiri din Portugalia.

Pe Nicolae Bălcescu, care sosise în Transilvania încă dela începutul lui Noemvrie 1848 «ca să studieze mişcarea Românilor de acolo» [4], îl aflăm împreună cu Simeon Bărnuţiu la Sibiiu până la 21 Ianuarie 1849 [5], când auzind că învinq Ungurii «s'au tras» spre Orşova, unde avea să întârzie o vreme — comunicaţiile fiind întrerupte din pricina măcelurilor ungureşti asupra Sârbilor şi Românilor [6]. In sfârşit, Nicolae Bălcescu putu să-şi croiască un drum şi porni mai departe. In curând îl vom găsi la Constantinopol [7],

---

1. *Ibid.* — 2. La 28 Februarie 1849 aflăm pe Ştefan Golescu, Nicolae Golescu, C. A. Rosetti şi pe cei doi Brătieni, cerând o audienţă Preşedintelui Republicii Franceze, *Hurmuzaki*, XVIII, p. 124. — 3. Vol. II, nr. 144, p. 266-267. — 4. Ion Ghica, *Amintiri*, p. 239. — 5. Vol. II, nr. 132, p. 232 (scrisoare din 10 Februarie 1849, care rectifică ştirea că Nicolae Bălcescu a plecat din Sibiiu la sfârşitul lui Decemvrie 1848, cf. Silviu Dragomir, *loc. cit.*, p. 11. — 6. Vol. II, nr. 125, p. 214. — 7. Vol. II, nr. 141, p. 256 (scrisoare din 22 Martie 1849).

www.dacoromanica.ro

de unde ceva mai târziu, la 14 Aprilie, avea să plece întovărăşit de Piemontezul Alessandro Monti, Polonezul Skender-Ilinski, Ion Bălăceanu şi Alexandru Mano spre Belgrad, în intenţia de a pregăti, împreună şi cu Kossuth, federalizarea preconizată de Mazzini [1].

Gheorghe Magheru, care se oprise la Triest, pleacă acum la Viena, unde ajunse la 21 Februarie. Tot la Viena este şi Alexandru-Arăpilă. Radu şi Alexandru-Albul, cari părăsiră Transilvania pe la jumătatea lui Martie [2], porniră spre Constantinopol, de unde curând sunt trimişi în surghiun la Brussa. Aproape toţi refugiaţii români au fost siliţi să părăsească Sibiiul. Unii au fost arestaţi de autorităţile militare ruseşti. Soţiile lui Ion Eliade şi Cesar Bolliac au fost şi ele arestate la Braşov. Zoe Golescu tremură la gândul că Ruşii, cari sunt în împrejurimile Sibiiului, vor ajunge să fie stăpâni şi aici cum sunt şi la Braşov. La gândul acesta, ea ar vrea — dar nu are bani — să plece la Viena.

La Sibiiu, Effingham Grant, secretarul Consulatului britanic din Bucureşti, care veni aici pentru câteva zile în Februarie, aduse Zincăi Golescu ştirea — după ziare engleze — că Anglia ar fi protestat contra ocupaţiei ruseşti din Principate. Printr'o scrisoare a lui Grigore Grădişteanu către Dimitrie Bolintineanu, aflător şi el la Sibiiu, Zoe Golescu îşi confirmă ştirea interesului pe care Marile Puteri pare-se că încep să-l poarte Ţărilor Române. Ea simte o bucurie copilărească la gândul că lumea civilizată nu ne va părăsi: « când Anglia se preface că ameninţă, noi ne bucurăm. Când Franţa mârâie puţin, suntem mai mult decât fericiţi... Suntem puşi să jucăm rolul de copii. Bieţii Români! Cine ar fi spus acum şase luni, când Suleiman Paşa aproba şi îmbrăţişa cauza noastră cu aerul cel mai serios, cine ar fi spus că vom ajunge în starea în care ne găsim acum? Asta e soarta tuturor naţiunilor slabe. Nu ne rămâne decât să aşteptăm bunăvoinţa Puterilor străine ». Dar o mai mângâie ştirile mai îmbucurătoare pe care le primeşte dela Ştefan şi

---

1. Alexandru Marcu, *O legiune italiană în Transilvania* (1849), în *Anuarul Institutului de Istorie Naţională*, Cluj, 1936, p. 429. — 2. Vol. II, nr. 142, p. 264.

www.dacoromanica.ro

care o lasă să spere că în primăvară se vor întoarce în scumpa lor patrie. « Cel-de-Sus să-i audă rugile pe care i le înalţă zi şi noapte » [1].

* * *

In jurul Sibiiului se urmează la sfârşitul lui Ianuarie 1849 lupte între Ungurii revoluţionari ai lui Bem, cari vor să cucerească oraşul, şi trupele imperiale austriace, care îl apără. Ungurii pare-se că la 21 Ianuarie au fost respinşi « cu mare pagubă »; dar au căzut « mai mulţi dintre imperiali » [2]. Cei dintâi sunt acum « la o poştă de Sibiiu, în şanţuri la Slamnic [3]. Infrângerea Ungurilor, al cărei ecou ajunge la Goleşti, îi apare Fcliciei Racoviţă — care ca şi « mămicuţa » este acum în faza entuziasmului pentru cauza maghiară, pe care o crede democrată — ca « o stratagemă » a Ungurilor pentru a înşela pe Austriaci. Şi Felicia Racoviţă, care îşi ia naivele-i dorinţi drept realităţi strategice, ne asigură că generalul austriac Windischgraetz « nu mai are trupe de trimis împotriva Ungurilor » [4].

A încercat din nou Bem, care primise întăriri dela Debreţin, să atace la 4 Februarie Sibiiul. Saşii cer — deşi Românii se împotrivesc — ajutor dela Ruşi [5]. Soarta oraşului nelinişteşte pe Zoe Golescu. Cu o nesocotinţă care astăzi ne apare uimitoare, ea nu plânge decât suferinţele Ungurilor. De sigur, ne surprinde azi faptul de a nu o găsi îngrijorată în primul rând de viitorul pe care Ungurii îl rezervau Românilor ardeleni. Dar în spiritul ei ideologia revoluţionară triumfă la vremea aceasta. Acum ea nu cunoaşte decât un duşman: « Muscalul ». Cei cari luptă împotriva acestuia sunt vrednici de lauda ei. Rusofobia îi este exasperată la ştirea că Ruşii au pătruns în Transilvania şi au bătut pe Secui la Braşov. Se aşteaptă, zice-se, şi alţi Ruşi « pentru a reduce la tăcere o mână de oameni cari se bat în adevăraţi eroi şi cu curajul desperării » [6]. Luptele dintre Unguri şi Austriaci continuă în jurul Sibiiului, Ruşii fiind — cum li s'a întâmplat lor adesea în cursul vremurilor — mai mult

1. Vol. II, nr. 137, p. 243—245. — 2. Vol. II, nr. 132, p. 232. — 3. Vol. II, nr. 133, p. 234. — 4. Vol. II, nr. 130, p. 224. — 5. Vol. II, nr. 133, p. 234. — 6. Vol. II, nr. 134, p. 235.

www.dacoromanica.ro

spectatori [1]. Zoe Golescu deplânge că « bravii Unguri » nu şi-au înţeles interesul, nu au întins mâna şi nu au fraternizat cu Românii: atunci « Cazacul » nu ar mai fi pus piciorul nici în Transilvania, nici în Valahia — spune ea — şi Românii s'ar fi putut, astfel, apăra împotriva « Colosului dela Nord » [2]. Admiraţia ei pentru « faimosul » general revoluţionar Bem ia forme romantice. Când ea află că în jurul Sibiiului generalul rus Lüders ar fi pus 20.000 oameni pentru a sprijini pe Austriaci, revolta-i împotriva Ruşilor sporeşte pe cât îi sporeşte simpatia pentru Unguri. Cât în ce priveşte pe Bem, pe care-l admiră pentru chipul cum s'a bătut în contra Ruşilor în 1830 în războiul din Polonia, ea este sigură că el « îşi va face şi acum datoria ». Zoe Golescu şi-l închipue pe Bem având în fiece clipă cu sine « două pistoale încărcate » şi fiind « gata să-şi sboare creerii, de îndată ce s'ar vedea silit să depună armele ». Şi ea nu-şi stăpâneşte strigătul: « vive la grande, la belliqueuse nation hongroise et honte à jamais à ses ennemis ! » [3].

Pe când « mămicuţa » era aşa de entuziastă pentru cauza revoluţionară maghiară şi se legăna în gânduri de alianţă cu duşmanul de veacuri, pe care acum îl socotea însufleţit de idei liberale faţă de neamul ei, în munţii Apuseni se încleştau în luptă pe vieaţă şi moarte Moţii Iancului cu Ungurii, iar « în modestele bisericuţe româneşti ascunse prin văi sau aninate pe crestele munţilor răsunau neîntrerupt cuvintele liturgiei străbune: *pentru împreunarea tuturor, Domnului să ne rugăm!* » [4]. Cuvintele liturgice aveau tâlc naţional pentru Români, cari în viforul atâtor cumplite împilări de care veacuri de-a-rândul le pătimiseră strămbunii au aşteptat cu siguranţa învierii ceasul « împreunării tuturor ». Ne mirăm că Zoe Golescu nu ştia ce pătimeau Românii în munţii Apuseni din partea Ungurilor; altfel, de sigur, şi-ar fi stăpânit strigătul nepotrivit sau — aşa cum o cunoaştem — ar fi cuprins şi pe Unguri în exaltatu-i strigăt adresat Austriacilor.

Iată însă că, spre bucuria ei, soarta armelor se schimbă în Transilvania. Revoluţionarii unguri ai lui Bem înfrâng pe Austriaci şi ocupă, la sfârşitul lui Februarie, Sibiiul.

1. Vol. II, nr. 139, p. 249. — 2. Vol. II, nr. 134, p. 235. — 3. *Ibid.*, p. 235-236
4. Ion Lupaş, *loc. cit.*, p. 15.

www.dacoromanica.ro

Dembinski, generalul polonez din armata lui Bem, a înfrânt pe imperiali lângă Pesta [1]. Revoluţionarii Görgey şi Kossuth şi-ar fi unit puterile împotriva imperialilor şi a Ruşilor. Soarta armelor se apleacă, pentru moment, de partea revoluţionarilor unguri. Entuziasmul Zincăi Golescu nu mai cunoaşte margini. Ea scrie: «15.000 de Austriaci şi 10.000 Ruşi au fost bătuţi şi daţi peste cap de vitejii Unguri, cari nu erau foarte superiori numericeşte faţă de inimicii lor». Admirativ şi naiv, ea adaogă că, de altfel, Bem «face el singur cât 20.000 de soldaţi» şi că, pe lângă aceasta, mai e şi «teribil» când luptă. Ca pentru a preîntâmpina orice obiecţiune, Zoe Golescu se întreabă singură şi singură îşi răspunde: «dacă Bem e chiar aşa, de ce a fost înfrânt până acum?». — «Fiindcă până acum Bem nu putuse opune duşmanilor săi decât un soldat contra doi; deci era firesc să fie înfrânt», dar acum, că «se află la egalitate cu duşmanii săi» (mai sus ea spusese că Ungurii erau chiar mai numeroşi decât aceştia), nu putea Bem să nu câştige bătălia [2]. Cum se vede, însuşirea de căpetenie a Zincăi Golescu pare a nu fi silogismul. Să fii condus de Bem, care «face el singur cât 20.000 de soldaţi», iar acesta să mai fie şi «teribil» când luptă, dar — ca să învingi — trebue să fii cel puţin la egalitate numerică cu duşmanul, este o laudă pe care «mămicuţa» ar fi vrut-o altfel pentru eroul ei. De altfel, Zoe Golescu întrevede şi mai mari izbânzi pentru Unguri, «căci grosul armatei ungare nu a intrat în Ardeal şi se găseşte încă la Debreţin» [3].

Biruinţa aceasta a lui Bem asupra armatelor imperiale înseamnă un moment important în evoluţia raporturilor dintre Români şi Unguri. Trezind nădejdi noui că absolutismul habsburgic — care era o piedică în calea libertăţii popoarelor — va fi înfrânt, biruinţa aceasta avea să dea un nou impuls acţiunii revoluţionare. Intr'adevăr, revoluţionarii munteni socotesc prielnic momentul pentru a încerca o apropiere de Unguri. Din Constantinopol — am văzut — porniseră, la 14 Aprilie, Nicolae Bălcescu, Ion Bălăceanu, Alexandru Mano, Italianul Alessandro Monti, Polo-

1. Vol. II, nr. 136, p. 240. — 2. Vol. II, nr. 142, p. 259. — 3. *Ibid.*, p. 260.

www.dacoromanica.ro

nezul Skender-Ilinski spre Transilvania. Ajuns la cartierul lui Bem, Nicolae Bălcescu — inițiator al planului de colaborare cu Ungurii — avu o primă nemulțumire: Bem îi apăru ca « un om fals și care tăinuește planuri mari »; Kossuth, deși cu vederi mai largi, îi spuse că înțelege ca Românii să se ridice pentru libertatea lor și pentru unirea cu Țara Românească, dar acest lucru el nu-l poate acorda, « nefiindu-i iertat a desmembra Statul » [1].

Planul lui Nicolae Bălcescu de colaborare cu Ungurii întâlnește, astfel, piedici nebănuite de entuziaștii revoluționari munteni. Se adaugă și piedicile ce se așternîn drumul apropierii dintre cele două popoare, prin aceea că tocmai acum Românii lui Avram Iancu erau mai încleștați în luptă cu Ungurii în munții Apuseni. Lipsa de bani și de ofițeri români cari să conducă legiunea avea să ducă și ea la neizbutirea încercării lui Nicolae Bălcescu și a tovarășilor acestuia [2]. Scrisorile ce dăm astăzi la iveală mai aduc — prin glasul lui Gheorghe Magheru — și o altă lămurire a pricinilor acestei neizbutiri: o legiune românească « n'au fost norociți » s'o facă Românii — scrie Gheorghe Magheru — « din cauza calomniilor nenumărate ce au curs asupra intențiunilor în genere ale Românilor », care calomnii au fost scornite și răspândite « și de Sașii din Transilvania și de ciocoii din țară și de emisarii ruși » [3]. Incercarea lui Nicolae Bălcescu avea să rămâie doar o silință neizbutită.

Zoe Golescu, care părăsise Sibiiul chiar a doua zi după cucerirea acestuia de către Bem și pornise spre Golești, nu izvodește adevăratele gânduri ale Maghiarilor față de Români; și cum la vremea aceasta ea era foc și pară împotriva reacționarismului, ai cărui cei mai îndărătnici reprezentanți erau Rușii, cari acum pângăreau pământul țării ei, Zoe Golescu e fericită de orice izbândă împotriva acestora. Ea se bucură fără măsură la știrea biruințelor lui Bem, pe care îl socotește cu gânduri prietenoase față de Români.

Vin acum și alte știri de-i sporesc bucuria.

---

1. Silviu Dragomir, *loc. cit.*, p. 17-18. — 2. *Ibid.*, p. 17. — 3. Vol. II, nr. 156, p. 295.

www.dacoromanica.ro

Poarta ar fi trimis un ultimatum Rusiei cerându-i să evacueze Ţara Românească — spune Zoe Golescu — ceea ce arată că « duşmanii noştri nu mai sunt atât de puternici ca atunci când au cotropit nenorocita noastră patrie »[1].

Toate acestea ea le scrie dela Goleşti, unde sosise cu nădejdea că va putea rămâne liniştită la casa ei. Se înşelase. Nici nădejde de plecarea Ruşilor. Ba se pare că « numărul lor sporeşte », cu toate notele Franţei şi Angliei către Curtea din Petersburg. « A sosit vremea când trebue părăsită diplomaţia şi trasă sabia » — conchide Effingham Grant, care judecă aspru « impasibilitatea Turciei şi vorbăria Francezilor »[2].

In ţară — vom vedea în alt capitol — Zincăi Golescu nu-i fu îngăduit să rămână decât trei săptămâni. Trebui să plece la Istambul, unde ajunse la 7/19 Aprilie şi unde acum o părăsim vremelnic, pentru a urmări pe ceilalţi emigraţi români pe unde aceştia vor mai fi fiind.

* * *

In timp ce în Transilvania, în jurul Sibiiului, după ocuparea acestuia de către Bem, se urmează luptele între Ungurii revoluţionari şi Austriaci, emigraţii români în străinătate simt nevoia de a-şi strânge rândurile. Fără cea mai mică întârziere trebue făcută « elecţia » unui comitet. Şi Gheorghe Magheru propune, pentru această « elecţie », Triestul, ca fiind « un oraş liber şi la egală distanţă de către Franţa şi ţara noastră »[3]. De această părere este şi Ion Maiorescu.

In Apus cauza românească pare a câştiga teren; guvernele francez şi englez se interesează tot mai de aproape de ea. « Nu e jurnal care să nu ne ia apărarea; răscolim cerul şi pământul pentru a ne ajunge scopul » — scrie la 23 Ianuarie 1849 Nicolae Golescu, care declină totuşi cu modestie partea lui de merit în acest reviriment prielnic al opiniunii publice apusene. Dar Gheorghe Magheru, încântat de activitatea Goleştilor la Paris, îi încredinţează de « admirarea » lui şi le atribue meritul « popularizării chestiunii române »[4].

---

1. Vol. II, nr. 142, p. 261. — 2. Vol. II, nr. 143, p. 265. — 3. Vol. II, nr. 127, p. 217. — 4. Vol. II, nr. 131, p. 225.

www.dacoromanica.ro

Organizarea emigrației îi apare lui Gheorghe Magheru — după cum avea să-i apară până la obsesie lui Al. C. Golescu-Albul — ca o absolută trebuință, căci «izolarea în lucrări produce puțin folos eficaciu pentru lucru public..., oricât ar fi de întins amorul nostru de țară». Lipsa de organizație a dus — pare-se — la urmări supărătoare: la Constantinopol s'au acreditat, din pricina aceasta, tot felul de calomnii pe seama activității Românilor emigrați, pentru a arunca asupră-le «un fel de interdict moral». Cei câțiva Români aflați la Constantinopol făcură atunci un început de organizare. Dar împotriva concepției însăși a acestora se ridică hotărît Gheorghe Magheru. La Constantinopol se alesese un secretar al emigrației «moldovene», în persoana lui Teodor Rășcanu și un altul al emigrației «române», în persoana lui Ion Ghica. Aceasta, până la alegerea «capilor» celor «două emigrații».

Cu bunu-i simț oltenesc, Gheorghe Magheru socotește «foarte impolitic și foarte imprudent» de a recunoaște «noi înșine în principiu două emigrații, care, din contra, prin interesurile lor omogene, prin legăturile lor de sânge, ar trebui să se confunde într'o singură emigrație română.. A recunoaște o izolare în interesurile și lucrările noastre ar fi un act de vedere scurtă... Și apoi când o să fie timpul a ne uni unul din trunchiuri dacă nu acum? Când o să avem ocazia mai favorabilă a protesta, prin faptă, în contra politicii machiavelice care a tăiat corpul român în mai multe bucăți?... Când o să înțelegem mai bine că numai o unire nedestructibilă între deosebitele trunchiuri ale arborelui român este condiția de vieață a gentei noastre?».

Se ridică de asemenea răspicat Gheorghe Magheru împotriva ideii de a se alege «un singur cap» al emigrației. «Veleitățile astea monarhice» le găsește nepotrivite cu emigrația română, care «este toată democratică și n'are nenorocirea, ca Polonii, a fi împărțită în două câmpuri: partida aristocratică și partida democratică». De altfel, ideea alegerii unui «singur cap», idee «copilărească și irealizabilă», a fost a acelora cari au scornit «desbinările» dintre emigrații români, desbinări care n'ar fi decât «închipuiri calomniatoare»; căci «fără de temeiu» s'a răspândit ideea că «așa

www.dacoromanica.ro

zisa partidă germană şi-a dat capul pe Eliad »; s'a răspândit aceasta pentru ca şi partida « aşa zisă naţională sau turcă să-şi aleagă şi dânsa un cap care să o reprezinte la Stambul » [1].

Căzută prin însăşi netemeinicia « închipuirilor calomniatoare » din care s'a născut, ideea alegerii unui « singur cap al emigraţiei » face loc, în spiritul lui Gheorghe Magheru, ideii alcătuirii unui « comitet mixt », din « Moldoveni şi Români » [2]; « acest comitet, ca să sancţioneze pentru totdeauna uniunea legitimă a Românilor din ambele Principate, deocamdată să se compună din Români şi Moldoveni... El să reprezinteze naţia română la Constantinopole, de va avea toate garanţiile de securitate dela guvernul otoman; va numi agenţi pe lângă Cabinetele europene oriunde ar găsi de cuviinţă » [3].

Ion Ghica la Istambul, fraţii Goleşti la Paris, Ion Maiorescu în Germania, toţi împărtăşesc acest fel de a vedea. Dacă însă « elecţia » acestui comitet nu s'ar putea face — şi pentru care elecţie se propuse Francfurtul sau Triestul, unde emigraţii din Transilvania şi-ar trimite voturile — Gheorghe Magheru întrevede şi posibilitatea de a se recunoaşte « Locotenenţia de cap al emigraţiei ». Cu altă soluţie decât cu una din aceste două el declară că nu s'ar putea uni. De altfel, emigraţii se uniră « în fine, într'o opiniune de a se recunoaşte Locotenenţia aleasă de emigraţii din Transilvania » [4].

Când însă tocmai Gheorghe Magheru socotea drept « calomniatoare închipuiri » desbinările dintre emigraţii români, iată că-i soseşte vestea că Românii dela Paris nu se înţeleg asupra « petiţiunii » pe care vor s'o supue Camerei franceze: « Goleştii şi ceilalţi nu vor să întărâte întru nimic pe Poartă într'această petiţiune, iar Rosetti, Voinescu şi Brătienii vor din contra ». Şi Gheorghe Magheru socoteşte pe aceştia din urmă foarte greşiţi: « grăbiţi-vă-ţi, iubiţi amici — scrie el Goleştilor — de a le deschide ochii şi de a-i face să schimbe asemenea idei, care dacă le-ar auzi Turcia negreşit că ar socoti că noi suntem inamicii ei... ». Turcia — spune el — n'a considerat o alipire a ţărilor române de Imperiul

1. Vol. II, nr. 132, p. 228—230 (scrisoare din 10 Februarie 1849). — 2. Vol. II, nr. 127, p. 217. — 3. Vol. II, nr. 132, p. 230. — 4. Vol. II, nr. 135, p. 237.

www.dacoromanica.ro

Austriei « decât ca un mijloc de garanţie pentru pacea Turciei, alungând din coastele ei influenţa primejdioasă şi intrigile Rusiei » şi înlăturând « nebunele speranţe ale Slavilor, cari ar dori să ne înnece în elementul lor » [1].

Desbinările dintre emigraţii români, « calomniatoarele închipuiri », se vor adâncì însă cu vremea. Ele vor slăbi, de sigur, activitatea emigraţilor români. Totuşi, chiar dela începutul exilului lor, cu toată lipsa de unitate şi de coordonare, Goleştii pornesc propaganda şi găsesc înţelegere la mulţi oameni în Apus. Gheorghe Magheru vrea ca Ledru Rollin să interpeleze în Camera franceză asupra relei purtări a Ruşilor în Transilvania [2]. Al. G. Golescu-Arăpilă cere şi obţine concursul lui Paul Bataillard, scriitorul francez care se va arăta întotdeauna un prieten al cauzei româneşti, pentru o acţiune de propagandă prin presa apuseană. *La Tribune des Peuples*, noul ziar al lui Adam Mickiewitz, este gata să publice asupra chestiunilor româneşti orice articole, documente, sfaturi, lămuriri. « Este o adevărată tribună — scrie Al. G. Golescu-Arăpilă — unde se discută *pro* şi *contra* problema naţionalităţilor Europei Orientale... Ziarul s'a ocupat de curând de chestiunea austro-croato-maghiară. Trebue absolut să se ocupe şi de chestiunea austro-maghiaro-română... Redacţia ziarului ne dă ghes să-i dăm articole şi noi n'avem ce să-i dăm pentru moment. Vezi bine că nu trebue să lăsăm să se vorbească despre celelalte popoare ale Europei răsăritene şi să nu se vorbească despre noi. Redacţia nu va publica nimic asupra Românilor, dacă nu vine dela noi » — închee Al. G. Golescu-Arăpilă, cerând lui Paul Bataillard o lucrare a acestuia asupra chestiunii româneşti [3].

Emigraţii români stabilesc acum strânse legături cu liberalii din Apus, strecoară ştiri prin ziare, provoacă discuţiuni în Parlamentele apusene, scriu « cât pot » broşuri. Scrie de pildă Al. G. Golescu-Arăpilă, întemeiată pe « programul revoluţionar » şi pe « nedespărţita noastră unire cu Imperiul otoman », lucrarea: *Die politische Stellung der Roumaenen (Moldo-Walachen) gegenüber der Tuerkei*, pentru a arăta că

1. *Ibid.*, p. 232. — 2. Vol. II, nr. 140, p. 254. — 3. Vol. II, nr. 141, p. 257.

www.dacoromanica.ro

privilegiile pe care Rusia vrea să şi le «însuşească» în Ţările Române nu sunt întemeiate pe drept, că trebuesc readuse Principatele la vechile lor legături cu Poarta. De asemenea pentru a câştiga Germania împotriva Protectoratului rusesc [1].

Este ajutat, în această acţiune de propagandă, de Vasile Alecsandri, «care a scris de zece ori mai mult», şi de Arthur Balligot de Beyne, «carele a arătatu un adevărat devotament pentru causa noastră» [2].

* * *

In timp ce emigraţii din Apus se frământă cu organizarea şi propaganda, fac memorii şi plângeri, încrezători în viitor, căci «nu a existat vreodată o cauză atât de dreaptă şi atât de sacră» şi au «convincţia intimă că nu va trece mult şi îşi vor strânge mâna pe pământul bellei noastre patrii», în timp ce ei se sbat pentru ca «într'o animă» să ducă la bine «destinaţiile României» [3], Românii din Transilvania, Banat şi Bucovina se agită pe tema revendicărilor lor naţionale. O deputăţie compusă din Transilvăneni, Bănăţeni şi Bucovineni, în frunte cu August Treboniu Laurian, protopopul Ion Popaşu, Gheorghe Hurmuzachi, Ioan Dobranu, au fost la Olmütz, la «imperatorul», care i-ar fi primit bine, i-ar fi «invitat la cină» şi i-ar fi încredinţat că «va pune la cale» plângerile Românilor cuprinse în «opt puncturi».

Alcătuirea deputăţiei româneşti din Transilvăneni, Bănăţeni şi Bucovineni şi înfăţişarea plângerilor româneşti printr'o cerere comună, această «unire a tuturor Românilor» îi pare lui Gheorghe Magheru «un act de bună politică» [4].

Cele opt puncte sunt:

1. Uniunea Românilor din Austria;
2. Autorizarea unui congres românesc la Blaj, care să aibe rolul unei Constituante române;
3. Impăratul să denumească un cap al naţiunii române din casa Austriei;
4. Impăratul să confirme pe un patriarh ales de Români;
5. Să ia, între alte titluri, titlul de duce al Românilor;

1. Vol. II, nr. 147, p. 269 (scrisoare din 6 Aprilie 1849).— 2. *Ibid.*, p. 270.— 3. Vol. II, nr. 131, p. 227.—4. Vol. II, nr. 136, p. 241.

www.dacoromanica.ro

6. Să se formeze un organ consultativ pe lângă ministere, compus din Români, pentru chestiunile românești;

7. In Adunarea legislativă să fie și deputați români, în proporție cu populația română;

8. Limba română să fie recunoscută oficială între provinciile române, acolo unde Românii sunt în majoritate [1].

Dar acestor cereri, a căror împlinire era așteptată cu nădejdi de către Români, le urmează în curând unele triste întâmplări pentru aceștia; căci iată, la 15 Martie 1849, Gheorghe Magheru — ale cărui reacțiuni românești în toată această vreme îl cinstesc — vorbind despre « visul ce trebue să frământe toate capetele Românilor », vis a cărui împlinire ar însemna « un viitor ferice al națiunii românești de 8 milioane de suflete », vestește că împăratul Austriei « a spart Camera deputaților dela Kremsier, care sfârșise de a elabora o constituție liberală, și le-a octroyat o constituție care e negarea națiunii române... Transilvania geme de oștire rusă. Bucovina este năpădită de hordele lor. Cracovia își dă cel din urmă suflet sub barbaria și cnutul Moscoviților... Pretutindeni au întemeiat tribunaluri de inchiziții, tot astfel de infame ca cele care au mistuit floarea Poloniei » [2].

Pe Gheorghe Barițiu îl aflăm la 14/26 Februarie 1849 arestat la Brașov, unde sunt acum și soțiile lui Ion Eliade și Gheorghe Magheru [3].

Pentru a-și spune suferințele și mai ales pentru a protesta împotriva nouei Constituțiuni, care a înlăturat dreptele lor cereri, Românii trimit la Olmütz pe August Treboniu Laurian și pe Ion Maiorescu, cari să se înfățișeze « imperatorului » [4].

Primăvara acestui an 1849 află pe Gheorghe Magheru la Viena. Il preocupă mereu organizarea emigrației. Punctul lui de vedere rămâne același, mărturisit mai înainte: contopirea celor două emigrații — « moldoveană » și « română » — într'una singură îi pare un act de politică sănătoasă; a alege însă un singur cap al acestei mișcări nu i se pare lucru potrivit: « pluralitatea părerilor este mult mai bună decât lucrarea unui singur » [5]. Comitetul ieșit dintr'o alegere la care ar

1. *Ibid.*, p. 239. — 2. Vol. II, nr. 140, p. 251. — 3. *Ibid.*, p. 252. — 4. Vol. II, nr. 140, p. 254 (scrisoare din 15 Martie 1849). — 5. Vol. II, nr. 156, p. 289.

www.dacoromanica.ro

lua parte întreaga emigraţie moldo-română îi pare a fi o adevărată mărturie a încrederii generale şi ar pune capăt atâtor desbinări nedemne. Alegerea lui Constantin Negri, la Constantinopol, nu-i pare potrivită, căci această alegere a avut loc pentru a nu supăra pe Turci,[1] cari nu voiau să vază în capul emigraţilor pe foştii revoluţionari şi cari urmăreau, astfel, să-şi asigure bunăvoinţa diferitelor fracţiuni ivite printre exilaţii munteni: «eu, din contra, socot — scrie Gheorghe Magheru la 6 Mai 1849 — că trebue să arătăm Porţii că ne stimăm unii pe alţii, că n'avem defectele unor uzurpatori». El înţelege că nu cutare sau cutare personalitate este mai bine sau mai rău văzută de Turci, dar că aspiraţiunile Românilor şi cauza lor sunt urîte de aceştia. Crede că nu trebue luate în seamă fracţiunile ivite printre emigraţii munteni: «în orice caz — scrie el — datoriile ce avem a împlini faţă de o biată ţară impun ca egoistele neuniuni să înceteze»[2].

Intr'o lungă scrisoare el arată greutăţile pe care le-au întâmpinat Românii transilvăneni şi toată ura împotrivă-le din partea Saşilor, cari se temeau că, odată curăţită de Unguri, Transilvania va cădea sub preponderenţa Românilor, cu mult mai numeroşi decât dânşii. Iar Ungurii, aşa numiţi fideli Dinastiei, au conlucrat la aceasta, bine încredinţaţi ce erau că numai Românii le-ar fi putut ţinea piept. Astfel uniţi fiind Saşii cu Maghiarii, au izbutit, din «diferite interesuri», a face ca Românii să fie «sub suspiciune permanentă din partea autorităţilor austriace». Arme, aceste autorităţi n'au împărţit decât Saşilor. Purtarea aceasta a guvernului austriac revoltă de-a-binelea pe Gheorghe Magheru, care ne spune că «la orice luptă unde Românul îşi vărsa sângele cu bărbăţie, gazetele semi-oficiale precum şi buletinurile gubernului atribuiau aceste înalte fapte de arme numai Saşilor; şi rolul ce aceştia jucau pe câmpul

1. Sensul alegerii lui Constantin Negri era — după Nicolae Bălcescu — altul: acesta socotea că şef al emigraţiei *trebuia* să fie un *Moldovean*. «Cu amorul propriu ce au Moldovenii — scrie la 14 Martie 1849 Nicolae Bălcescu lui Al. G. Golescu-Arăpilă — anevoie s'ar uni cu noi, de nu vom avea un Moldovean în cap..... Importanţa de a numi un Moldovean este mai cu seamă spre a menaja amorul lor propriu care ştii că e mare». cf. P. P. Panaitescu, *loc. cit.*, p. 102 — 103.
2. *Ibid.*, p. 290—291.

www.dacoromanica.ro

războiului, acela adică de a da dosul de cum se zărea inamicul, acest rol se atribuia fără ruşine şi într'un chip infam bieţilor Români, ale căror corpuri zăceau moarte pe câmpul de onoare! Oricine poate înţelege cine s'a silit a deslipi pe Români de cauza imperială şi cine i-a răcit de a se mai bate pentru Dinastie». Şi Gheorghe Magheru pune în evidenţă statornicia Românilor, cari «cu toate acestea... până în ultimul moment au rămas fideli stindardului străin ce apărau.... Cum li s'au răsplătit însă, chiar aici la Viena, calamităţile ce le-au suferit la invazia lui Bem? Aici s'au dat concerturi, s'au făcut subscripţii. Ei bine! Ştii cine sunt acei nenorociţi? Numai Saşii! Ca şi când niciun Român n'ar face parte din populaţia din Transilvania!» [1].

Dar Gheorghe Magheru găseşte accente de mândrie românească şi chiar se bucură că din beneficiul serbărilor dela Viena în folosul Ardelenilor nu s'au împărtăşit cu nimic Românii, cari, astfel, au scăpat de «fatala soartă de a fi trataţi ca milogi». «Ce a făcut guvernul Austriei pentru Românii ardeleni?» — se întreabă iarăşi Gheorghe Magheru; «după ce Românii au luat, unele după altele, oraşele şi cetăţile, Viena a octroyat o Constituţie unde numele de Român nici nu este pomenit» [2]; iar Bem, care după promulgarea acestei Constituţii face «irupţie în Transilvania, este pretutindeni învingător, împarte amnistie, proclamă respectul naţionalităţilor şi toate garanţiile politice» [3], la intrarea lui în Sibiiu a convocat pe emigraţii români, cu gând ca aceştia să formeze «o legiune cu stindard naţional» sau — dacă nu vor fi numeroşi — «să iee serviciu în armata sa», nevorbindu-le de altceva decât de cei doi duşmani ai naţionalităţilor: Ţarul şi camarila dela Viena. Injghebarea legiunii româneşti — am văzut — n'a izbutit; cât în ce priveşte înrolarea în rândurile armatei revoluţionare, «fraţii noştri n'au socotit să dea urmare... şi toţi au plecat spre Orşova» [4], de unde vor porni mai departe, pe drumuri pe care îi vom întâlni mai târziu şi pe care îi vom întovărăşi de-a-lungul celor mai bine de opt ani, cât le va dura pribegia.

1. *Ibid.*, p. 292. — 2. *Ibid.*, p. 293. — 3. Vol. II, nr. 156, p. 293. — 4. *Ibid.*, p. 294.

www.dacoromanica.ro

Acum însă ne reîntoarcem, pentru o vreme, la Istambul în căutarea Zincăi Golescu, care între timp — la 7/19 Aprilie 1849 — ajunsese acolo întovărăşită de Catinca Rosetti.

* * *

Nu i-a fost dat «mămicuţei» să-şi găsească la Istambul copiii. Pe Ştefan, firește, nici nu se aştepta să-l găsească. Acesta era la Paris. Dar nădăjduise să îmbrăţişeze pe ceilalţi trei. Nicolae însă fusese împiedicat să debarce — pare-se la cererea lui Titof [1] — şi chiar în primele zile ale lui Aprilie luase drumul întoarcerii în Franţa. Fiii săi mezini, Radu şi Alexandru-Albul, abia ajunşi la Constantinopol, fuseseră trimişi şi internaţi la Brussa, de unde nu vor putea pleca decât când o va vrea «mărinimia Suzeranului». Zoe Golescu încearcă să obţină eliberarea fiilor ei. Aşteaptă hotărîrea ministrului de Externe Aali Paşa, căruia i-a cerut audienţă; speră şi în sprijinul puternicului ambasador britanic Stratford Canning, către care a îndreptat-o consulul britanic la Bucureşti Colquhoun [2]. Desamăgirea o cuprinde, ca şi pe nepoata Catinca Rosetti, care o întovărăşea şi care nu vrea să-şi mai facă planuri — că până acum «au căzut toate în baltă». «Am devenit rea — scrie ea — nu mai pot să sufăr nici pe Francezi, pe cari îi iubeam atâta, nici pe Turci, faţă de cari înainte de revoluţie eram indiferentă; cât în ce priveşte Rusia, aş vrea s'o văd exterminată, căci este vrăjmaşa omenirii» [3].

Sunt semne că încă multă vreme emigraţii români vor mai rătăci prin lume, departe de «iubita lor patrie» — căci cine se va întoarce în ţară, cotropită cum aceasta este astăzi de Ruşi? Zoe Golescu îşi face planul de a se duce şi rămâne o vreme la Paris, dacă va izbuti să obţină liberarea fiilor ei dela Brussa, deşi mari nădejdi nu are, căci Turcii, «coborîtorii Marelui Profet, se mişcă după cum le fac semn Ruşii, în mâinile cărora ei sunt nişte păpuşi» [4]. Dacă nu-şi va putea împlini planul, atunci s'ar duce şi ar aştepta la Smirna.

Nu este greu de bănuit care îi va fi fost starea de spirit la Constantinopol. Conferinţa Marilor Puteri nu a ajuns la

1. Vol. II, nr. 158, p. 301. — 2. Vol. II, nr. 149, p. 273. — 3. Vol. II, nr. 150, p. 275. — 4. Vol. II, nr. 154, p. 284.

www.dacoromanica.ro

niciun rezultat mulţumitor pentru ţările române [1]. Dela Goleşti află că familia ei duce mare lipsă de bani şi că purtarea unor compatrioţi faţă de Ruşi nu pare să fi fost prea de laudă. Despre nepotul Constantin Racoviţă, aflat în Transilvania, nu mai ştie nimic. Pe Stratford Canning, căruia i-a cerut audienţă, cu gândul de a găsi la el sprijin pentru internaţii dela Brussa, nu l-a putut vedea încă. De altfel, puternicul ambasador britanic nu avea prea multă indulgenţă pentru cauza românească.

Desvoltarea acţiunii diplomatice dela Constantinopol nu anunţă nimic bun pentru ţările române. Convenţia încheiată la 1 Mai între Turcia şi Rusia, ca urmare a misiunii generalului rus Grabbe la Constantinopol, este un nou câştig al tenacei politici ţariste, care « a prins în mrejile ei Poarta » [2].

Totul e protivnic aşteptărilor Zincăi Golescu. Stăruinţele ei pe lângă guvernul turc pentru liberarea surghiuniţilor dela Brussa nu vor duce la vreun rezultat. Guvernul Sultanului « face pe surdul » [3] sau, când se hotărăşte să-i audă plângerile, o încredinţează că cei dela Brussa nu sunt ţinuţi acolo « ca pedeapsă », ci « ca o simplă măsură politică ». Zoe Golescu se hotărăşte să mai aştepte totuşi la Constantinopol şi apoi să plece ea însăşi la Brussa, unde o aflăm la 10 Iunie 1849. Este sănătoasă, căci « Dumnezeu întăreşte trupul celui amărît ». Despre liberarea fiilor ei nu pare a fi încă vorba. Turcii le spun mereu că-i socotesc drept « credincioşi supuşi » şi că ei nu le doresc răul, dar că sunt nevoiţi să se poarte astfel din pricina « vederilor politice » ale acestor « credincioşi supuşi ». « Oare este de demnitatea marelui Sultan de a se justifica faţă de credincioşii săi supuşi? » — se întreabă revoltată Zoe Golescu [4]. Ea crede că Turcii joacă o comedie. De altfel, se poartă bine cu surghiuniţii dela Brussa; aceştia se bucură de destulă libertate, pot face preumblări în împrejurimile Brussei. Pictorul Ion D. Negulici, deţinut şi el aici, s'a putut duce în întâmpinarea soţiei sale până la malul mării, cale de cinci ore de Brussa [5]. Acest regim, care îngădue oarecum libera mişcare, dă fraţilor Radu şi Alexandru-Albul ideea de a evada, pentru a se

1. Vol. II, nr. 159, p. 302. — 2. Vol. II, nr. 161, p. 306. — 3. Vol. II, nr. 162, p. 308. — 4. Vol. II, nr. 166, p. 317. — 5. *Ibid.*, p. 318.

www.dacoromanica.ro

duce în Transilvania ca să lupte în rândurile revoluţionarilor maghiari. Venirea la Brussa a «mămicuţei» întârzie însă punerea în aplicare a acestui plan. Nu doar că ea nu ar fi încuviinţat ca fiii ei să lupte alături de «generoşii Maghiari» pentru o cauză «atât de frumoasă» ca aceea a Ungurilor; dar găseşte de prisos să se dea prilej Turciei de a se răzbuna şi, «împinsă de Ruşi», să confişte averile din ţară ale emigraţilor [1]. In ideologia ei anti-rusă, ea nu vede nimic din tot ce desparte pe Unguri de Români; îi vede, dimpotrivă, înfrăţiţi pentru aceeaşi luptă contra «Colosului din Nord..., duşmanul de moarte al libertăţii» [2]. Declară cauza ungurească drept cauză românească, iar orice izbândă a armatelor revoluţionare maghiare îi descreţeşte fruntea — ca de pildă biruinţa Ungurilor asupra generalului austriac Puchner, din primele zile ale lui Mai. Tot acum, la începutul lui Mai 1849, dă şi Gheorghe Magheru, prin semne convenţionale [3] — prea uşor de citit ca să nu desvălue ceva din naivitatea revoluţionarilor noştri — ştirea «îmbucurătoare» că Dembinski, generalul polonez din armata lui Bem, «a tăiat în bucăţi 15.000 de Ruşi» şi că Buda a căzut în mâinile Ungurilor. Când victoriile ungureşti i se par mai mari, Zoe Golescu nu-şi mai stăpâneşte entuziasmul: «izbândă, copiii mei, Ruşii au fost bătuţi de Bem la Făgăraş!» — scrie ea la 10 Iulie 1849 [4], din care scrisoare aflăm şi despre gândul fiilor ei dela Brussa de a evada, spre a se duce în Transilvania. Departe de a-şi desaproba copiii, cari se gândesc să lupte în rândurile revoluţionarilor unguri «pentru a face ceva bun pentru Românii din Transilvania şi pentru propria noastră cauză», «mămicuţa» îi aprobă şi roagă pe Dumnezeu, «ca mamă şi ca femeie care-şi iubeşte ţara ca pe proprii săi copii, să dea putere şi curaj acestor bravi» [5] pentru a învinge pe «barbarii dela Nord». Crede, cu uluitoare naivitate, că Ungurii, în rândurile cărora s'ar afla deja Ion Bălăceanu, ca aghiotant al generalului Bem, Nicolae Bălcescu, Constantin Racoviţă, Gheorghe Andreescu, ş. a., [6] se vor socoti la rândul lor datornici şi vor fi recunoscători faţă de Români, cărora şi ei le vor veni în ajutor. Intrevede

1. *Ibid.*, p. 318. — 2. Vol. II, nr. 166, p. 320. — 3. Vol. II, nr. 160, p. 305. — 4. Vol II. nr. 166, p. 321. — 5. Vol. II, nr. 171, p. 330. — 6. Vol. II, nr. 159, p. 303.

www.dacoromanica.ro

obiecțiunea ce i s'ar putea aduce: că Ungurii nu ar recunoaște naționalitatea română; și se grăbește să adaoge, cu o naivitate care ne-ar supăra dacă nu ne-ar stârni un surâs îngăduitor, că această obiecțiune nu poate sta în picioare, « căci Ungurii, deși cam târziu, recunosc naționalitatea Românilor transilvăneni »[1]. Și Zoe Golescu precizează că Nicolae Bălcescu este acela care i-a trimis, prin Ion Ghica, această știre și că Dieta maghiară a și încredințat lui Nicolae Bălcescu scrisorile de recunoaștere. Ea întrevede o apropiere între cele două națiuni, unite pentru același ideal de libertate și fraternitate în fața adversarului comun: Muscalul! « Dumnezeu să ajute — scrie ea — și să unească inimile acestor două națiuni, pentru ca împreună să înfăptuiască planul măreț de egalitate și fraternitate! »[2].

Cât de rătăcită era iluzia ei asupra liberalismului Ungurilor față de Românii ardeleni — iluzie care nu era numai a ei ci și a atâtor fruntași ai generației revoluționare: Nicolae Bălcescu, frații Ștefan și Nicolae Golescu, ș. a. — împrejurările nu vor întârzia s'o arate. De altfel, încă din primăvara acestui an 1849 Nicolae Bălcescu avusese unele desamăgiri. Incercările sale de a ajunge la o colaborare cu Ungurii — am văzut la vreme — se izbiseră de vanitatea și sectarismul acestora. Dibăcia lui nu ajunsese — deși pusese înainte și ademenitoarea idee a unei legiuni românești — decât la foarte firave rezultate. Când în Mai al acestui an soarta armelor părea a le surâde, Ungurii, abia ascunzând că urmăreau să-și asimileze pe Românii din Transilvania și Banat, refuzară recunoașterea naționalității române și în schimbul îngăduinței, pentru Români, de a folosi limba românească în comunele majoritare românești, cerură acestora să recunoască necondiționat ideea unității Statului maghiar, integritatea lui teritorială și stăpânirea exclusivă a limbii maghiare în administrație și justiție[3]. Abia târziu și numai în pragul înfrângerii, Kossuth, care la 5 Iulie scrisese lui Avram Iancu respingând ideea recunoașterii naționalității române, se hotărî — la 14 Iulie — să însărcineze pe Nicolae Bălcescu, reîntors în Transilvania, de a încerca pe lângă Avram

1. Vol. II, nr. 171, p. 329. — 2. *Ibid.* — 3. Silviu Dragomir, *loc. cit.*, p. 23.

www.dacoromanica.ro

Iancu împăcarea ungaro-română: « Ghica, iubite Ghica, îngenunche şi mulţumeşte lui Dumnezeu; patria noastră se va mântui! » — scrie într'o scăpărare de nădejde Nicolae Bălcescu [1].

Apropierea ungaro-română era totuşi greu de închipuit ca fapt aevea. Era cald încă sângele Moţilor lui Iancu căzuţi în încleştarea cu Ungurii lui Kossuth, iar timp să se răcească nici că mai rămase, căci iată în curând se vor vesti înfrângerile acestora din urmă în luptele cu Ruşii. In ceasul din urmă, Dieta maghiară dela Seghedin, sub apăsarea apropiatei întorsături a soartei armelor, votează la 29 Iulie 1849, legea pentru recunoaşterea naţionalităţii române.

Aceasta este « recunoaşterea » în care, în entuziasmul ei, Zoe Golescu deslușea *liberalism maghiar!*.

Ştirea recunoaşterii nici măcar nu mai avu răgaz să ajungă printre necăjiţii Români, căci acum pentru Unguri a şi rânjit înfrângerea.

Deşi eroul ei Bem mai are unele mici izbânzi — trupe de-ale lui izbutesc chiar să pătrundă vremelnic în Moldova — şi deşi Ungurii « fac minuni de vitejie », sunt în cele din urmă învinşi. Pretutindeni, dela Braşov unde Ungurii sunt bătuţi « printr'o stratagemă şi fiindcă Bem nu era acolo » [2] şi până mai în Nordul şi Apusul Transilvaniei, armatele ungare sunt acum înfrânte. Fugare, ele se risipesc spre Caransebeş şi Haţeg. Chiar şi ce mai rămase din armata lui Bem se risipi în pâlcuri, prin poteci de munte, în spre Orşova.

Mare îi este Zincăi Golescu mâhnirea; şi nu numai ei, dar şi a lui Ştefan mâhnirea îi fu mare. Iată, într'adevăr, ce-i scrie maică-sa la 3 Septemvrie 1849: « văd că te legeni încă în dulcea nădejde că vei vedea în curând triumfând frumoasa şi sfânta cauză a Ungurilor. Nu te mai înşela, Ştefane, căci totul s'a sfârşit pentru această vitează şi devotată naţiune. Blestemata trădare, această fiică a iadului, a pătruns până în adâncul inimii unui om cinstit şi viteaz, şef al armatei ungare, şi l-a corupt prin ademenirea cu dictatura ce i s'a făgăduit, dacă se va preda... Generalul Görgey s'a făcut

1. Ion Ghica, *Amintiri*, p. 366. — 2. Vol. II, nr. 164, p. 312.

www.dacoromanica.ro

vinovat de un atare act de laşitate... Generalii Dembinski, Mezaros şi Perczel, cu mulţi ofiţeri, s'au predat Paşei din Vidin... Faimosul Kossuth e printre ei »[1].

Zoe Golescu nu se împacă uşor cu înfrângerea «nobilei şi sfintei cauze» a Ungurilor: «îţi vine să te îndoieşti de dreptatea lui Dumnezeu! Când te gândeşti că a fost lăsată să fie călcată în picioare şi măcelărită o naţiune viteză şi înzestrată cu simţimintele cele mai liberale şi generoase, o naţiune care avea un viitor aşa de strălucit şi poate îl avea şi pentru toate naţionalităţile care o înconjoară..., când vezi că totul s'a întâmplat în faţa unei întregi Europe civilizate şi progresive, îţi vine să te îndoieşti de tot, să te desgusţi de tot şi să urăşti tot neamul omenesc »[2].

In această nestăpânită revoltă — şi neexplicată, dacă nu o interpretăm prin pătimaşa ură a Zincăi Golescu împotriva duşmanului comun care era Muscalul — găsim asociat şi pe Nicolae Bălcescu, care la ştirea înfrângerii maghiare nu poate descrie «cât a suferit, văzându-şi iluziile pierdute pentru totdeauna »[3]; îl găsim asociat şi pe Ştefan Golescu, căruia maică-sa îi scrie: aşa «ce se petrece în sufletul meu de când cu această teribilă şi neaşteptată catastrofă a Ungurilor văd că o simţi şi tu în sufletul tău pătruns de aceeaşi arzătoare durere. Sunt mai mult decât fericită să văd că aceleaşi sentimente de generozitate, de devotament şi de sensibilitate umplu inima celor patru viteji şi buni copii ai mei. Dumnezeu să vă binecuvinteze şi să vă dea puterea şi mijloacele pentru a face ţării voastre tot binele pe care i-l doriţi »[4].

Soarta generalilor unguri şi polonezi cari s'au predat Paşei din Vidin nelinişteşte pe Zoe Golescu. Ruşii i-au cerut Sublimei Porţi. Dar Sublima Poartă, din îndemnul Angliei — căci, altfel, Turcia, care «nu e decât o umbră de Putere», nu ar fi îndrăsnit să «persifleze» pe trimisul rus — şi invocând şi îndatoririle religiei musulmane, a refuzat să-i predea şi a trimis un vapor turcesc la Vidin pentru a-i aduce la Constantinopol. Soldaţii cari au urmat pe Bem vor fi

1. Vol. II, nr. 174, p. 340—341. — 2. Vol. II, nr. 176, p. 345. — 3. Silviu Dragomir, *loc. cit.*, p. 30. — 4. Vol. II, nr. 176, p. 345.

www.dacoromanica.ro

CAPITULAREA GENERALULUI GÖRGEY LA VILLAGOS

— 13 AUGUST 1849 —

TABLOU ÎN ULEI DIN COLECŢIILE BIBLIOTECII ION I. C. BRĂTIANU

www.dacoromanica.ro

colonizaţi — zice-se — în diferite regiuni ale Turciei [1], iar generalii Bem, Dembinski şi numeroşi alţi ofiţeri unguri şi poloni au şi trecut la mahomedanism. Bem a primit chiar şi titlul de « muşir » [2].

Apostaziile acestea erau foarte încurajate pe atunci de către Turci. Omer Paşa, renegat el însuşi, trufaşul care îşi zicea « Mon Haltesse », era la Bucureşti agentul activ al acestor convertiri la noua credinţă; făţişul său prozelitism scandaliza chiar pe agenţii diplomatici în Principate. Interpretarea pe care Catinca Rosetti o dă, aşa de naiv, apostaziilor lui Bem şi Dembinski, cari s'ar fi turcit « numai pentru a se putea bate încă odată împotriva duşmanului lor de moarte, care este duşmanul omenirii întregi » [3], este aşa de elocventă pentru starea de spirit a lumii din care pornea!

In timpul şederii Zincăi Golescu şi a Catincăi Rosetti la Brussa şi la Constantinopol, tensiunea dintre Ruşi şi Turci sporeşte; pare că la orizont se desluşesc oarecare sorţi de războiu. Plecarea, anunţată deocamdată, a ambasadorului rus Titof dela Constantinopol e o dovadă a încordării dintre cele două împărăţii. Sultanul, « printr'un miracol, n'a leşinat » [4] în faţa cererii Rusiei — scrie ironic Catinca Rosetti, căreia îi este totuşi teamă ca el să nu se căiască şi să nu revie asupra actului său de energie. Sunt semne că, poate, totul se va reduce la o « mârâială » [5], căci ambasadorul rus, deşi îşi vestise plecarea, este încă la Istambul, iar Fuad Effendi este trimis, din Bucureşti, în misiune la Petersburg [6]. Zoe Golescu aşteaptă şi doreşte războiul: « dea Dumnezeu ca supărarea Majestăţii Sale moscovite să meargă până la a declara războiu Majestăţii Sale otomane... Războiul poate va schimba şi starea actuală a ţării noastre într'un viitor strălucit ». Numai izbucnind războiul — « ce bonheur » [7] — Goleştii dela Brussa vor fi eliberaţi. La gândul reintrării lor în « scumpa şi nefericita ţară », Catinca Rosetti exultă: « ah, ah, Dumnezeule, nu îndrăsnesc să mă gândesc la o atare fericire! ».

---

1. *Ibid.*, p. 346. — 2. Vol. II, nr. 181, p. 358. — 3. Vol. II, nr. 178, p. 349. — 4. Vol. II, nr. 177, p. 347. — 5. Vol. II, nr. 178, p. 349. — 6. Vol. II, nr. 179, p. 352. — 7. Vol. II, nr. 177, p. 347.

www.dacoromanica.ro

Dar nu numai întorsătura soartei armelor în luptele dintre revoluționarii maghiari și imperialii austriaci, sprijiniți de Ruși, amărăsc pe Zoe Golescu, ci și eclipsa mișcărilor liberale din Apus. Totul pare acum protivnic gândurilor ei și totul îi întunecă aceste gânduri. Din Apus aflase, prin scrisorile lui Ștefan Golescu, că «nu mai poți spera decât în dreptatea lui Dumnezeu, căci oamenii cari pot face binele și da libertatea lumii se coalizează între ei, pentru a o înnăbuși și nimici de pe fața pământului .... Să-i hărăzim blestemului și răzbunării dumnezeești!» — îi afurisește Zoe Golescu în culmea revoltei [1].

In Franța mișcările revoluționare par adormite.

La Roma, republica mazziniană este acum înfrântă. «Jalnicul sfârșit» al Republicii romane revoltă de-a-binelea pe Zoe Golescu împotriva Republicii franceze, care, «fără cea mai mică remușcare sau grije de locul pe care-l va ocupa în paginile istoriei marilor națiuni, și-a asasinat sora. Rușine pururea Franței și reprezentanților ei!» [2]. O mai încântă puțin că starea de asediu nu mai există la Paris; «cât despre rest, nu mai nădăjduește nimic dela bunul simț al Francezilor; îi privește pe toți ca pe niște reacționari» [3]. Iar câteva zile mai apoi, la 24 Septemvrie, ea avea să adauge: «guvernul actual al Franței îți face milă și politica lui de acum îl acopere de rușine. Franța liberă și progresistă dă acum cu un veac înapoi... Dar să avem nădejde în viitor» [4].

Pe Zoe Golescu o roade puțin și știrea că Barbu Știrbey a fost numit Domn al Țării Românești, știre pe care ea a aflat-o sosind dela Brussa la Istambul în ziua de 8 August, în aceeași zi în care Barbu Știrbey, «sanctionné par Sa Hautesse le Sultan», plecase spre țară — spre bucuria Zincăi Golescu, căreia i se spusese că noul Domnitor ar fi vrut s'o vadă «nu ca Domnitor, dar ca prietenul de altădată». Zoe Golescu, care e în idee că lui i se datorează întârzierea liberării fiilor ei dela Brussa, crede că întrevederea ar fi dus mai de grabă la o înăsprire de rapoturi», căci «dacă Barbu Știrbey ar fi îndrăsnit să-i spună

1. Vol. II, nr. 166, p. 321. — 2. Vol. II, nr. 171, p. 330. — 3. Vol. II, nr. 174, p. 341. — 4. Vol. II, nr. 179, p. 351.

www.dacoromanica.ro

Dar nu numai întorsătura soartei armelor în luptele dintre revoluționarii maghiari și imperialii austriaci, sprijiniți de Ruși, amărăsc pe Zoe Golescu, ci și eclipsa mișcărilor liberale din Apus. Totul pare acum protivnic gândurilor ei și totul îi întunecă aceste gânduri. Din Apus aflase, prin scrisorile lui Ștefan Golescu, că «nu mai poți spera decât în dreptatea lui Dumnezeu, căci oamenii cari pot face binele și da libertatea lumii se coalizează între ei, pentru a o înnăbuși și nimici de pe fața pământului .... Să-i hărăzim blestemului și răzbunării dumnezeești!» — îi afurisește Zoe Golescu în culmea revoltei [1].

In Franța mișcările revoluționare par adormite.

La Roma, republica mazziniană este acum înfrântă. «Jalnicul sfârșit» al Republicii romane revoltă de-a-binelea pe Zoe Golescu împotriva Republicii franceze, care, «fără cea mai mică remușcare sau grije de locul pe care-l va ocupa în paginile istoriei marilor națiuni, și-a asasinat sora. Rușine pururea Franței și reprezentanților ei!» [2]. O mai încântă puțin că starea de asediu nu mai există la Paris; «cât despre rest, nu mai nădăjduește nimic dela bunul simț al Francezilor; îi privește pe toți ca pe niște reacționari» [3]. Iar câteva zile mai apoi, la 24 Septemvrie, ea avea să adauge: «guvernul actual al Franței îți face milă și politica lui de acum îl acopere de rușine. Franța liberă și progresistă dă acum cu un veac înapoi... Dar să avem nădejde în viitor» [4].

Pe Zoe Golescu o roade puțin și știrea că Barbu Știrbey a fost numit Domn al Țării Românești, știre pe care ea a aflat-o sosind dela Brussa la Istambul în ziua de 8 August, în aceeași zi în care Barbu Știrbey, «sanctionné par Sa Hautesse le Sultan», plecase spre țară — spre bucuria Zincăi Golescu, căreia i se spusese că noul Domnitor ar fi vrut s'o vadă «nu ca Domnitor, dar ca prietenul de altădată». Zoe Golescu, care e în idee că lui i se datorează întârzierea liberării fiilor ei dela Brussa, crede că întrevederea ar fi dus mai de grabă la o înăsprire de rapoturi», căci «dacă Barbu Știrbey ar fi îndrăsnit să-i spună

1. Vol. II, nr. 166, p. 321. — 2. Vol. II, nr. 171, p. 330. — 3. Vol. II, nr. 174, p. 341. — 4. Vol. II, nr. 179, p. 351.

www.dacoromanica.ro

cuvinte neîndatoritoare pentru copiii ei, Dumnezeu ştie ce i-ar fi ripostat »[1].

Zoe Golescu mai varsă o lacrimă pe cauza « sfântă şi creştinească » a Ungurilor[2], cari au trebuit să-şi plece capul sub jugul austriac; mai deplânge soarta lui Kossuth care, fugar, a ajuns şi el la Vidin împreună cu ceilalţi revoluţionari unguri; şi îngrijorată de soarta Românilor din Transilvania, unde se pare că Ion Bălăceanu şi Gheorghe Vernescu au fost prinşi de Ruşi, că Nicolae Bălcescu şi Constantin Florescu s'au refugiat pe lângă Avram Iancu[3] — aceasta după ştirile pe care le-au adus la Constantinopol Gheorghe Andreescu şi Cesar Bolliac, sosiţi de curând din Transilvania — şi de unde nu mai ştie nimic despre nepotul Constantin Racoviţă, care s'a bătut în mai multe rânduri « ea un viteaz »[4], vrea să grăbească — de se va putea — liberarea fiilor săi dela Brussa şi să se întoarcă în ţară, lângă fiica ei Ana Racoviţă, « care este cea mai de plâns dintre toţi ».

Vrea să scape din această « închisoare » care este Istambulul; « frumosul Bosfor o apasă pe inimă sau mai bine zis o înnăbuşe până să-şi piardă răsuflarea... »[5]. Vrea să se întoarcă în ţară. Prin Ionescu-dela-Brad, om cu trecere în lumea din jurul Vizirului, cere audienţă Marelui Vizir, cu nădejdea că va izbuti să obţină liberarea fiilor ei şi învoirea pentru întoarcerea ei însăşi în ţară. Audienţa cerută întârzie; iar când îi fu acordată, Zoe Golescu avu alt neajuns. La ora fixată ea se înfăţişează la Marele Vizirat, « dar care-i fu indignarea — scrie ea la 3 Septemvrie 1849 — când s'a pomenit lăsată singură într'o odaie timp de trei ore ucigătoare, după care a văzut ieşind pe Vizir, fără ca acesta să-i spună un singur cuvânt de mângâiere ». « E adevărat că, în timpul cât aştepta, se aflau acolo şi miniştri străini. Dar,

---

1. Vol. II, nr. 171, p. 331. — 2. Vol. II, nr. 179, p. 352. — 3. Intr'adevăr, Nicolae Bălcescu, îndurerat de înfrângerea lui Bem, a luat drumul munţilor, ducându-se la Avram Iancu. A trecut Mureşul între Sımerıa şi Deva, după ce a scăpat dın mâinile unei patrule ruseşti — ca şi Constantın Florescu şi Constantin Racoviţă, carı îl întovărăşeau — şı ajunse la Câmpeni, la Avram Iancu; acesta îl adăposti într'o colibă dıntr'o pădure învecinată, până pe la mıjlocul lui Septemvrıe 1849, când împreună cu Constantin Racovıţă şi alţii porniră, travestiţi în vânzători de ciubăre, unii spre Istambul, alţıi spre Apus. Pe la jumătatea lui Octomvrie 1849, Nicolae Bălcescu ajungea la Paris. cf. Silviu Dragomir, *loc. cit.*, p. 31. — 4. Vol. II, nr. 178, p. 348 şi nr. 181, p. 357. — 5. Vol. II, nr. 172, p. 334.

www.dacoromanica.ro

nerozii, ar fi trebuit să-i spue că în acea zi nu va putea vedea pe Vizir şi să vie a doua zi ». Pe când ea aştepta acolo, dragomanul Vizirului a vroit să ştie ce dorea, dar « mămicuţa..., înfuriată şi plină de mânie », a trecut pe lângă el spunându-i că « n'a venit să se plângă dragomanului, ci Inălţimii Sale Vizirului însuşi »; şi, plecând, a jurat că nu se va mai înjosi cu asemenea vizite făcute Turcilor. « Să-i ia dracul! » — exclamă Zoe Golescu, care acum « nu ştie ce să facă pentru a se întoarce în ţară, căci a se hotărî să scrie lui Ştirbey este peste puterile ei; niciodată nu s'ar înjosi până într'atâta! ». Trebue deci să mai aştepte câteva zile pentru a vedea dacă nu e chip de ajuns în ţară « fără să facă ploconeli în dreapta şi în stânga » [1].

Avea să aştepte câteva lungi săptămâni.

Trec săptămânile; o aflăm şi în Septemvrie şi în Octomvrie tot la Istambul, aşteptând zadarnic ca fiii ei să fie liberaţi dela Brussa.

In sfârşit, mulţumită lui Aali Paşa, Zoe Golescu putu părăsi Istambulul şi se reîntoarse în ţară, unde — cum vom vedea — întâmpină multe neajunsuri din partea unei cârmuiri cicălitoare.

La 20 Noemvrie 1849 se regăseşte la Goleşti. Prima ei grije fu să trimită puţini bani, atâţia cât putu strânge în grabă, fiilor ei.

... O urmăreşte încă tristeţea pentru soarta Ungurilor, se cutremură de scârbă la gândul că Ungurii cari au fost amnistiaţi au fost apoi totuşi împuşcaţi şi se mângâie de a se regăsi între ai săi.

In curând însă, prin scrisorile fiului ei cel mic Alexandru-Albul, care din lungile sale întâlniri şi convorbiri cu emigraţii unguri dela Kutahia nu va întârzia să descopere cât de înşelătoare erau iluziile maică-sii şi ale fraţilor lui mai vârstnici, cât de anacronice erau idealurile politice maghiare şi ce neprietenoase gânduri nutreau Ungurii faţă de Românii transilvăneni, Zoe Golescu se va mângâia de pierderea « sfintei cauze ungureşti ». Iluzia Goleştilor, exceptând pe Alexandru-Albul şi pe Alexandru-Arăpilă, clar

1. Vol. II, nr. 174, p. 340.

www.dacoromanica.ro

văzători încă dela început asupra «liberalismului» maghiar, avea încet, încet să pălească şi rătăcitele lor nădejdi să se împrăştie ca negurile dimineţii.

* * *

Radu şi Alexandru-Albul au rămas şi vor mai întârzia încă aproape trei ani la Brussa. Ne vom duce în curând să-i găsim acolo.

Fraţii cei vârstnici Ştefan şi Nicolae sunt acum în Apus. Ii vom urmări în neostenita lor acţiune de propagandă românească, în tot timpul pribegiei lor.

Constantin Racoviţă în toamna aceasta 1849 va scăpa din Transilvania şi-l vom regăsi curând lângă unchii săi la Brussa[1], iar mai târziu îl vom afla în Piemont, unde-l vom urmări la vreme.

Zoe Golescu este acum în mijlocul femeilor şi copiilor din neamul său, la Goleşti, unde ne întoarcem şi noi acum, părăsind vremelnic pe cei dela Brussa şi pe cei din Apus şi unde să depănăm firul povestirii golesciene, din clipa însăşi a înfrângerii romanticei revoluţii paşoptiste până la întoarcerea — peste atâţia amar de ani — a pribegilor în căminul părintesc.

1. Vol. III, nr. 202, p. 9.

www.dacoromanica.ro

CEI RĂMAŞI IN ŢARĂ
CASA DIN GOLEŞTI

www.dacoromanica.ro

Nu se va duce la Goleşti « până nu va afla că i-au scos pe uscat şi că sunt liberi » — îşi spuse în Octomvrie 1848 Ana Racoviţă, îngrijorată de soarta fraţilor săi trimişi în lotci turceşti pe Dunăre [1]. Va mai întârzia în Bucureşti, împreună cu soţul ei, cu fiicele şi fiii ei, pentru a putea avea mai lesne ştiri despre exilaţi; ca să le aibă însă a trebuit « tot devotamentul prietenilor ». « Furnicarul de aristocraţi » cleveteşte şi născoceşte ştiri prăpăstioase pe socoteala celor acum pribegi. Ca să scape de ei, nepoata Zoe Racoviţă a trebuit să le spună ritos că « mint » [2]. Familia rămasă în ţară trăieşte acum în casa dela Belvedere [3], « în singurătatea cea mai desăvârşită ». Trec zile fără să vadă « ţipenie de om ». « Din visările noastre — scrie Zoe Racoviţă — nu suntem turburate decât de paşii sgomotoşi ai Ruşilor cari locuesc la noi ». Se pare că Ruşii s'au purtat ceva mai bine cu « republicanii » decât cu « aristocraţii ». Elisaveta Ştirbey a trebuit chiar să dea un bal în ziua de 14 Octomvrie; că de nu, generalul rus o ameninţase că-i va aduce în casă « un regiment întreg ». « Barometrul politic e la timp frumos » — scrie Zoe Racoviţă, care deduce aceasta din faptul că Fuad Effendi « a ridicat tonul faţă de Ruşi ». Ceea ce o bucură puţin e că « boierii sunt trişti » [4].

In Bucureştii ocupaţi de trupe turceşti şi ruseşti, cele dintâi s'au aşezat în partea din spre Cotroceni, până la Dâmboviţa; celelalte ocupă partea de dincoace de Dâmboviţa, până la capul Podului Mogoşoaiei. Omer Paşa,

1. Vol. II, nr. 122, p. 202. — 2. Vol. II, nr. 119, p. 198—9. — 3. « Odinioară grădina dela Belvedere era una din splendorile împrejurimilor Bucureştilor ». (Dintr'o scrisoare din 27 Mai 1862 a lui Ef. Grant, pe care n'am mai publicat-o, cuprinsul ei fiind fără interes). V. despre Belvedere, vol. II, p. 7, nota 1. — 4. Vol. II, nr. 119, p. 199.

www.dacoromanica.ro

comandantul trupelor turceşti, locueşte în fosta casă Golescu de pe Podul Mogoşoaiei, de unde Lüders, comandantul trupelor ruseşti, care ar fi vrut să se mute el aici, a încercat — fără a izbuti — să-l scoată. Turcii se pare că se poartă bine. Ruşii însă nu: rechiziţionează şi nu plătesc sau plătesc preţuri de batjocură. Intre ei au avut loc şi unele hărţueli: un soldat turc «a spintecat în două» un ofiţer rus; a doua zi a căzut şi capul Turcului [1].

Asupririle împotriva celor bănuiţi de a fi luat parte la revoluţie nu contenesc. Fraţii Turnavitu au avut mai mult de pătimit; însuşi Marele Vornic i-a lovit «cu propria-i mână» [2]. Trei sute de oameni au fost închişi la Văcăreşti, toţi condamnaţi pentrucă au luat parte la «sfânta noastră Constituţie». In judeţe, preoţi, ţărani, mici negustori «sunt arestaţi, puşi în lanţuri şi duşi cu căruţele la Bucureşti» [3].

Dar se ivesc şi întâmplări ce mai trezesc nădejdi în sufletele celor rămaşi în ţară şi în acela al Zincăi Golescu, refugiată acum la Sibiiu, unde îi ajunge ecoul acestor întâmplări. Se pare că în Oltenia, cum şi prin Prahova şi Teleorman, s'au răsculat ţăranii împotriva Regulamentului Organic şi «au cerut Constituţie». Cârmuirea a trimis împotrivă-le trupe turceşti şi ruseşti şi ar fi fost morţi şi răniţi. Boierii, cu baş-boierul George Filipescu în frunte, speriaţi, cer protecţia lui Fuad Effendi; acesta, «vrând, pare-se, să-şi bată joc de ei, le-a răspuns că se miră să-i vază că li-e teamă, când au două armate care să-i apere». Cer de asemenea sprijinul lui Duhamel care, «ca adevărat apărător al boierilor, a luat lucrul mai la inimă» şi i-a încredinţat că el nu va părăsi ţara mai înainte de a fi stârpit «însăşi ideea de libertate...». «Sărmană patrie! — avea să exclame Zoe Golescu, când îi ajunse la Sibiiu ecoul acestor întâmplări — săraci de noi! Iată ce soartă ni se pregăteşte. Şi cerul a auzit glasul acestui om infernal şi nu l-a strivit în clipa aceea cu fulgerele sale? Dar nu, mă înşel! Doamne! Iţi cer iertare că mă îndoii o clipă de dreptatea ta! Vei pedepsi pe cei răi şi vei mângâia pe cei în suferinţă» [4].

---

1. Vol. II, nr. 118, p. 195—196. — 2. *Ibid.*, p. 195. — 3. Vol. II, nr. 123, p. 205. — 4. Vol. II, nr. 118, p. 194.

www.dacoromanica.ro

Cei rămaşi în Bucureşti îşi dau curaj: «nu trebue să desnădăjduim de dreptatea dumnezeească» — hotărăşte Felicia Racoviţă; dar este îndurerată că nu poate scrie unchilor ei, acum pribegi, «tot ce are pe inimă». Şi singura dorinţă a celor rămaşi în ţară şi singura lor urare e să-i ştie liberi pe cei ce sunt acum departe. «Până atunci, vor trăi din amintiri, înconjuraţi de portrete de familie, care le sunt singurii tovarăşi şi singura mângâiere» [1].

Câteva săptămâni mai târziu se vor retrage la Goleştii din Muscel, în bătrânul conac părintesc, unde vor trăi de acum înainte ani lungi de grele încercări.

* * *

Pătrundeai în curtea împrejmuită cu ziduri printr'o poartă boltită deasupra căreia se înălţa — adăpost pentru paznicul casei — foişorul în care, în 1821, Căpitanul Iordache prinse pe Tudor Pandurul şi care fu mai târziu, în 1859, dărâmat [2]. Rămase atunci în picioare doar poarta boltită — năruită şi ea mai târziu de cutremurul ce năruì şi clopotniţa vechei biserici de peste drum a Leurdeanului Stroe, durată în zilele lui Matei Basarab Voevod.

De o parte şi de alta a porţii străjuiau doi lei de piatră, prin gura cărora ţâşnea apa adusă prin olane din izvorul de sus, de sub coastă, din via zisă «Goleasca». La intrare, o inscripţie în piatră «pohtea» pe trecător să-şi astâmpere aici setea şi, de era ostenit, să-şi afle aici locşor de odihnă.

In dreapta, cum intrai prin poarta aceasta, aveai «casa cu şase odăi» clădită pe vremuri, pentru săraci, de Radu Banul Golescu [3] şi în care acesta «au aşezat» mai târziu «dascăl» şi şcoală pentru învăţătura copiilor satului «în limbă românească», şcoală care «s'au urmat» şi în vremea lui Dinicu Golescu, până la «cunoscutele întâmplate răzvrătiri» din 1821, «care n'au pricinuit un cât de mic folos la obştească fericire» [4].

---

1. Vol. II, nr. 121, p. 201. — 2. Vol. IV, nr. 562, p. 301. — 3. Din testamentul banului Radu Golescu din 2 Februarie 1815, publicat de Nerva Hodoş în Prefaţa la: Constantin Golescu, *Insemnare a călătoriei mele*, Bucureşti, 1910, p. XXIV. — 4. Din *Înştiinţarea pentru şcoala din satul Goleşti*, publicată *ibid.*, p. XL—XLI.

www.dacoromanica.ro

O luai pe aleea cea mare tivită de-o parte şi de alta cu bujori roşii şi albi, amestecaţi ici şi colo cu plante şi flori crescute în seră şi abia cunoscute pe atunci pe la noi: magnolii, lămâiţă, azalee şi lauri. Inflorea ici, colo câte o clematită cu frunza încreţită şi flori stacojii.

Ajungeai la conac. Conacul avea, în faţă, « grădina cea mică » cu flori; în dreapta — cum îl priveai — « grădina cea mare » cu « feliurimi de pometuri »[1].

La scară te primeau numeroase « flori de ceară » — « floarea de ceară » fusese adusă în ţară de Ilarion, vlădica de Argeş, prietenul bun al lui Tudor Vladimirescu — şi grupuri de fuchsias — mai pitici unii, iar alţii înalţi — în ghivece orânduite pe dreapta şi stânga pe treptele scării. Passiflore se agăţau pe grilajul celor două scări de stejar ce se desfăceau în potcoavă şi urcau în pridvorul cu stâlpi ce propteau învelişul de şindrilă al casei. Se încolăceau pe stâlpii din prispă bignonii roşii-portocalii, caprifolii cu flori albe-gălbui, iasomie galbenă şi albă cu miros ascuţit, glicine cu flori violete şi albastre ce înfloresc, uneori, de două ori într'un an.

Casa, cu zidurile groase — cum se făceau odinioară — şi încăperile mari: odaia dintâi, din spre stânga, (când se strângeau, altădată, cu toţii acasă), era a lui Ştefan; a doua, cu faţa spre amiază, a Zincăi Golescu; a treia, odaia Anei-Leliţa şi a patra, cu faţa spre curtea din dos, odaia lui Radu-Pupù. In partea din dreapta — cum priveai din spre scara în potcoavă — salonul cu trei ferestre ce dau în pridvor: în salon, două divane — cu o măsuţă rotundă între ele — lipite de zidul din faţa ferestrelor; în mijloc, o masă ovală cu jilţuri în jur îmbrăcate în catifea de Utrecht de un roşu aprins; deasupra măsuţei rotunde, agăţat în perete, între portretele socrului ei Radu Banul şi al soţului ei Dinicu Golescu, portretul Zincăi Golescu, arătând-o tânără, într'o rochie « empire » înflorită, cu un trandafir roşu la piept şi împodobită cu giuvaericale — pe care mai târziu « mămicuţa » le vându, când pribegia îndelungă a fiilor ei o sili să le vândă. Cu ochi mari căutând naiv şi departe, cu obraz

1. *Ibid.*, p. XLIII.

www.dacoromanica.ro

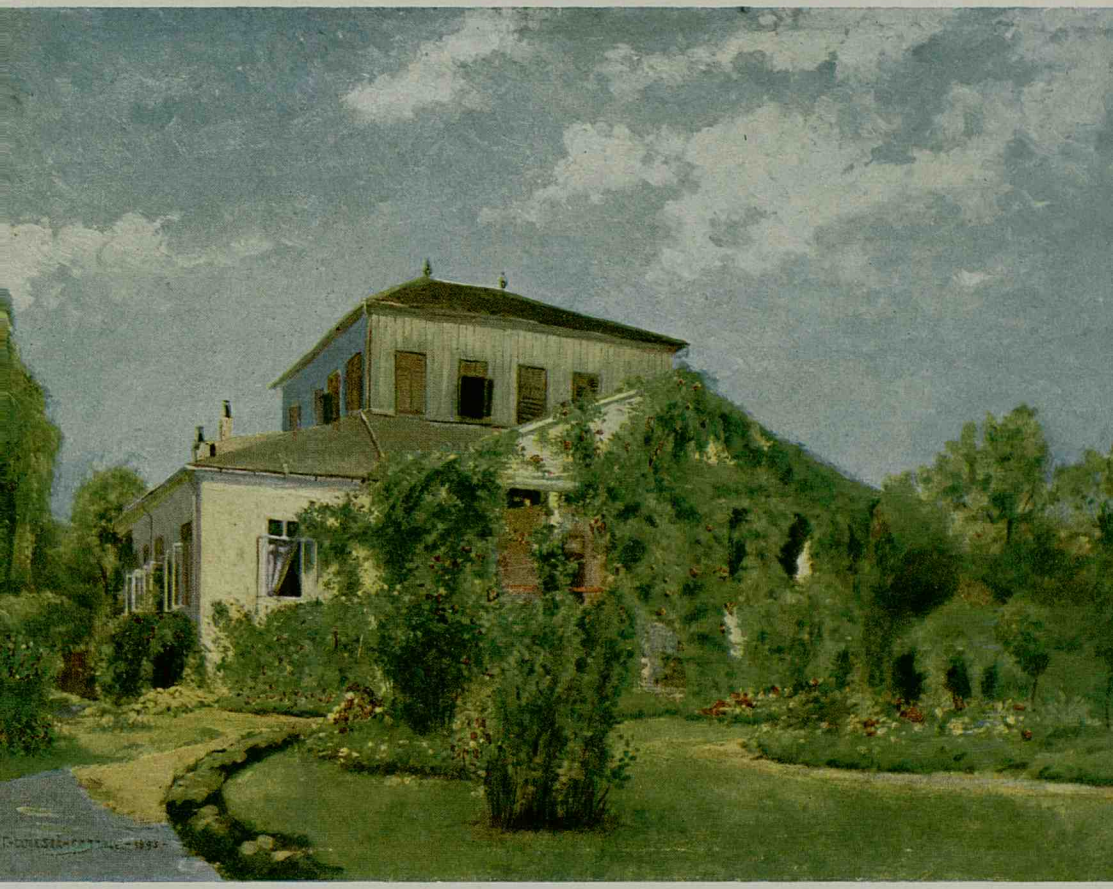

CASA DIN GOLEȘTI

VĂZUTĂ DE PICTORUL N. GRANT

TABLOU ÎN ULEI DIN COLECȚIA D-NELOR FANNY DERUSSI ȘI ELENA A. GOLESCU

www.dacoromanica.ro

tras în linii subţiri, cu ceva copilăresc în înfăţişare, cu zulufi lungi revărsaţi peste umeri, cu mâini o minune, era de o frumuseţe poetică — pe care aveau s'o moştenească unele din nepoate — de o frumuseţe cum totuşi portretul în ulei şi copia lui, aflată cândva — poate şi astăzi — la Peleş, cerută de Carol I, care admirase portretul în salon la Goleşti, nu ne-o pot reda destul de credincios şi aşa de frumoasă cum tradiţia orală şi faima ne spun că Zoe Golescu a fost.

Sub portretul Zincăi Golescu fu aşezat mai târziu, în Mai 1866, chipul lui Carol I, trimis de acesta cu câteva rânduri: « nu am să uit că sosind în noua mea patrie am aflat sub acoperişul casei voastre cea dintâi găzduire şi o primire aşa de graţioasă că-i voiu purta totdeauna o amintire scumpă » [1].

Pe aceeaşi parte cu salonul — cu ferestrele spre miazănoapte — se înşiruiau trei încăperi, pentru ai casei şi oaspeţi.

In fund, pe linia mijlocie a casei şi cu ferestrele spre curtea din dos — unde se afla şi baia turcească frumos arcuită ce se mai vede şi astăzi acolo — era sufrageria cu o masă lungă şi scaune multe, că doar, altădată, se adunau mulţi de-ai casei, iar casa mai era şi bună de oaspeţi.

* * *

Acum se adunau mai puţini. Zoe Golescu fugise la Sibiiu, unde rămase iarna 1848—49. Ştefan şi Nicolae Golescu pribegeau printre străini. Radu şi Alexandru-Albul, după câteva săptămâni colindate prin Ardeal, ajungeau în curând în surghiun la Brussa, în Asia Mică. Constantin Racoviţă, nepotul cel vârstnic, după câteva luni de luptă în rândurile armatei revoluţionare ungare, rătăcea acum prin lume. Drama neamului Golescu se desfăşoară în cele patru vânturi.

La Goleşti se strânse doar partea femeească, nepoţeii [2] şi îmbătrânitul Alexandru Racoviţă, fostul ispravnic destituit din isprăvnicia Craiovei de către « diavolul de Duhamel », « numai fiindcă îndrăsnise să poarte în faţa consu-

1. Dintr'o scrisoare încredinţată nouă de doamna Elena general Perticari, născută Davila. — 2. Deci Ana Racoviţă, cu fiicele ei: Felicia, Elena (aceasta, fiind căsătorită, venea doar la răstimpuri la Goleşti), Alexandrina-Luţa, Ana, Zoe şi Ecaterina şi cu fiii ei nevârstnici: Dumitru şi Alexandru.

www.dacoromanica.ro

lului rus dela Galaţi eşarpa tricoloră »[1] şi care se îndărătnicea a crede, deşi destul de bătrân, că puterile îl mai ţin să-şi slujească ţara[2].

Singurătatea şi lipsa de ştiri sporesc tristeţea şi grijile celor retraşi acum în bătrânul conac. Primele săptămâni după înfrângerea revoluţiei, mare li-e neliniştea până ce pe pribegi nu-i vor şti ajunşi « în ţară creştină »[3].

Vin acum, la sfârşitul lui 1848, svonuri peste svonuri:

Că Transilvania este « în foc şi sânge » şi că la frontierele ţării se săvârşesc barbarii şi cruzimi, « de crezi că s'au întors vremurile Vandalilor şi Hunilor »[4];

Că Ungurii au ars 200 de sate româneşti şi că înaintează în inima ţării, exterminând tot ce le stă în drum şi mai ales pe Saşi, pe cari îi bănuesc că au răsculat împotrivă-le pe Românii lui Avram Iancu, acum încleştat în luptă cu Maghiarii;

Că ar fi venit o deputăţie de Români şi de Saşi la Bucureşti şi a cerut ajutorul Rusiei — ceea ce înfurie peste fire pe Ana Racoviţă — « de parcă şi-au pierdut capul, cerând ajutor străin să bată pe Unguri! »[5];

Că Turcii vor trece în Transilvania;

Că Lajos Kossuth a fost proclamat rege al Ungariei;

Că Louis Napoleon « s'a făcut preşedinte al Republicii » — şi Ana Racoviţă, foarte neliniştită de soarta Republicii franceze, se întreabă: « oare este el demn de acest post? »[6].

Că în Franţa sunt turburări; că generalul Cavaignac a fost omorît şi « câtă vreme în Franţa sunt turburări, vai de celelalte naţiuni! »[7].

Despre cele ce se petrec la Bucureşti în acest sfârşit de an 1848 ajung, fireşte, mai repede ştiri — şi mai adevărate — la Goleşti.

Se fac mereu arestări. Şi Ana Racoviţă nu înţelege ce rost mai au cercetările, că doar « nimic nu s'a făcut pe sub ascuns, ci totul pe faţă »[8]. « Două sute de persoane care au luat parte la Constituţie sunt gonite din ţară şi trimise sub escortă rusească până la frontieră... Ce viitor ni se

1. Vol. II, nr. 118, p. 195 şi nr. 123, p. 205. — 2. Vol. III, nr. 206, p. 14 şi nr. 212, p. 27. — 3. Vol. II, nr. 124, p. 207. — 4. *Ibid.* — 5. Vol. II, nr. 126, p. 215. — 6. *Ibid.*, p. 216. — 7. *Ibid.* — 8. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

pregăteşte!» — exclamă cu îngrijorare Zoe Golescu, când află la Sibiiu despre cele ce se întâmplă în ţară [1].

«Nu se mai îngădue, pentru doi ani de aci înainte, să se mai facă nunţi, pentru ca să fie recruţi de trimis împotriva Ungurilor. Miliţia noastră a fost reorganizată şi a jurat credinţă în Biserica Sărindar, care jurământ va fi ţinut cât va plăcea seniorilor suzerani, reprezentaţi la această ceremonie prin Omer Paşa şi Duhamel» [2] — scrie înciudată Felicia Racoviţă. Iar când, mai târziu, Ţarul Rusiei îngăduì soldaţilor săi să se căsătorească în Ţara Românească, ea răbufneşte de mânie: «mai infamă politică nici nu se poate închipui; simte că ţara îi scapă; şi atunci încearcă, prin aceste mijloace extreme, s'o păstreze!» [3].

Roşul an 1848 îşi pâlpâie ultimele zile. Iată Crăciunul, primul Crăciun după revoluţie, petrecut acum fără cei ce pribegesc printre străini şi fără «mămicuţa». Celor dela Goleşti le-au făcut de sărbători Cazacii o bucurie: «au plecat spre Transilvania»; «şi să vă dau o probă de vitejia acestor stupizi cari vor să cucerească lumea — scrie Felicia Racoviţă —: toată noaptea s'au rugat şi au jelit şi tot repetau: Francezii! Francezii! Spuneau că s'ar bate împotriva tuturor neamurilor, dar că de Francezi se tem ca de dracu... In sfârşit, au plecat dispreţuiţi» [4], «au scăpat bieţii ţărani de ei..., dar se spune că astăzi sosesc alţii...» [5].

Chiar şi Turcii îşi aveau partea lor în gândurile celor dela Goleşti: «Omer Paşa străbate ţara pentru a-şi inspecta trupele. La cina ce i s'a dat la Piteşti el a ridicat primul toast pentru sănătatea Sultanului; al doilea, pentru prosperitatea Ţării Româneşti. Que le Bon Dieu lui dessèche la langue, s'il ment!» — îl afurisește Felicia Racoviţă [6].

In ajunul Crăciunului au venit la conac toţi copiii satului şi au urat «bună dimineaţa la Moş-Ajun». «Erau mai bine de şaizeci. Li s'au dat prune, nuci, covrigi, stafide şi vin; au plecat voioşi, puţin păsându-le de ziua de mâine». Copiilor ăstora «viitorul de sigur le va fi frumos» [7].

---

1. Vol. II, nr. 125, p. 212. — 2. Vol. II, nr. 124, p. 208 — 3. Vol. II, nr. 189, p. 380. — 4. Vol. II, nr. 124, p. 207. — 5. Vol. II, nr. 126, p. 216. — 6. Vol. II, nr. 124, p. 208. — 7. *Ibid.*, p. 209.

www.dacoromanica.ro

A treia zi de Crăciun, de Sfântul Ştefan, ziua celui mai vârstnic dintre fraţii Goleşti, « zi scumpă şi dureroasă — scrie Felicia Racoviţă — căci era acum fără unchii ei »[1], « am mâncat o colivă delicioasă în cinstea sfântului martir, patronul; ca să-l facem prielnic cauzei noastre am aprins o lumânare şi nu mă îndoiesc că va lua seama la coliva noastră, căci şi el a fost un martir al credinţei: a murit pentru libertate, egalitate şi fraternitate! »[2].

Doar nădejdea într'un viitor mai bun îi sprijină şi mângâie pe cei dela Goleşti, cari trimit acum, în pragul anului cel nou, urări de izbândă şi îmbărbătări scumpilor pribegi[3].

* * *

Anul 1849 se vesteşte aidoma celui ce s'a dus.

Asupririle împotriva celor cari luaseră parte la « sfânta noastră Constituţie » nu contenesc, iar judecarea celor închişi la Văcăreşti nu se mai mântuie odată. « Judecătorii noştri au altceva mai bun de făcut — răbufneşte de ciudă Felicia Racoviţă — dansează şi-şi fac teatru, ca să acopere tot tragicul purtării lor. Mai deunăzi au jucat o piesă de Scribe, intitulată *l'Héritière*, în care şi consulul rus Kotzebue a avut un rol »[4].

La generalul Lüders a fost bal mascat[5]. « Baluri, mascarade, paskinade, arlequinade, coarne cu carul pe la bărbaţi; vai de generaţia din anul acesta! » — comentează revoltat şi compătimitor Gheorghe Magheru, căruia îi ajunge, departe, ecoul celor ce se întâmplă în ţară[6].

In casa dela Colentina a bătrânei principese Maria Ghica (născută Hangerli) sunt mereu petreceri, la care iau parte şi agenţii străini şi ofiţerii armatelor de ocupaţie, printre cari întâlneai deseori pe Fuad Effendi, om distins, curtenitor cu femeile, poet înzestrat, recitând frumos versurile-i pe care le traducea el însuşi în franţuzeşte[7], dar costând ceva cam scump visticria Ţării Româneşti[8].

1. Vol. III, nr 201, p. 7. — 2. Vol. II, nr. 124, p. 209 — 3. Vol. II, nr. 124, p. 210 şi nr. 126, p. 216. — 4. Vol. II, nr. 130, p. 223 (scrisoare din 30 Ianuarie 1849). — 5. *Ibid.* — 6. Vol. II, nr. 136, p. 240. — 7. Aurélie Ghica, *La Valachie moderne*, Paris, 1850, p. 109—111. — 8. Dintr'o scrisoare mai târzie, din Octomvrie—Noemvrie 1850, a lui Al. C. Golescu-Albul, aflăm că Fuad Effendi s'ar fi purtat rău când în 1848 a intrat în Bucureşti, vol. III, nr. 425, p. 132.

www.dacoromanica.ro

Se mâhneşte lumea din Goleşti la auzul celor ce se întâmplă în Capitală şi mai ales la svonul unor căsătorii din lumea mare bucureşteană: Elena Ghica (Dora D'Istria) se va mărita cu un Rus, milionar. « Să-i fie de bine! » — îi urează Felicia Racoviţă [1]. Cât despre Catinca Vlădăianu, « republicanii din Goleşti » o credeau « mai patrioată »; « ea zice că revoluţia a fost o calamitate » [2]...; « şi după toate astea mai citeşte Evanghelia pe care i-ai dat-o tu, Ştefane » — scrie revoltată buna Ana Racoviţă, care « despre celelalte boierese nu mai spune nimic » [3].

Când se duceau la biserică, în zilele de sărbătoare, altă mâhnire: preotul pomenea la rugăciune numele ţarului Nicolae şi al « scumpei sale jumătăţi ». « Cu insulta asta Felicia Racoviţă nu se poate împăca » [4].

Incep şi frământările pentru Domnie. Se svoneşte că Turcii sprijină pe caimacamul Constantin Cantacuzino, iar Rușii pe fostul domnitor George Dim. Bibescu [5]. Nu se ştie însă nimic sigur, la începutul lui 1849, asupra « fericitului muritor care ne va guverna » [6].

In ţară, sărăcie: « ţi s'ar muia inima, ţăranii sunt exasperaţi, aşteaptă vara ca să fugă şi să trăiască ascunşi prin pădure, că n'au ce mânca » [7]. Rușii, « ca lăcustele, când au pustiit un loc, caută altul » [8]; şi « pe lângă toate bunătăţile pe care ni le aduc Rușii, mai este și armata lor molipsită de boala numită tifos » [9].

Se svoneşte la Goleşti că din Franţa au fost izgoniţi străinii amestecaţi în revoluţiile din diferitele ţări şi că nu-şi pot găsi azil decât în Anglia şi America. « Pentru Dumnezeu! Oare putem crede în atâta laşitate a popoarelor? » — se întreabă îngrijorată Felicia Racoviţă [10]. Vine şi svonul că vom avea un Domnitor ales pe trei ani şi două Adunări — Camera Deputaţilor şi Camera Lorziler — « azil de trăncănitori » va spune Felicia Racoviţă, care nu-şi stăpâneşte mânia: « sărmană tinerime! va trebui să pătimeşti mulţi ani până să ispăşeşti crimele părinţilor! » [11].

1. Vol. II, nr. 130, p. 223. — Dora d'Istria s'a căsătorit la 5 Februarie 1849 cu Prinţul Alexandru Koltzoff Massalski. — 2. Vol. III, nr. 234, p. 89. — 3. Vol. II, nr. 158, p. 301. — 4. Vol. II, nr. 130, p. 224. — 5. Vol. II, nr. 132, p. 233. — 6. Vol. II, nr. 130, p. 222. — 7. Vol. II, nr. 150, p. 275. — 8. Vol. II, nr. 183, p. 362. — 9. Vol. II, nr. 165, p. 316. — 10. Vol. II, nr. 151, p. 277. — 11. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

Din când în când câte o izbucnire de veselie strică monotonia vieţii din Goleşti. Căci în lumea aceasta romantică şi atât de naivă care trăia între zidurile conacului din Goleşti, doar prea puţin lucru trebuia pentru a o face « să râdă cu lacrimi »: « a dat o babă cu bobii şi a ghicit... că o să desgroape două tunuri ale lui Negru-Vodă... După ce o muta Piteştii şi Goleştii din loc, apoi cu ele o să se apuce Turcii la bătaie cu Muscalii... Şi noi zicem: să dea Domnul! »[1].

Când un om din Piteşti, fost prizonier la Văcăreşti, « care avea peri albi », veni la conac şi povesti nepoatelor Goleştilor despre vieaţa arestaţilor din mânăstirea Văcăreşti, despre « nebuniile » acestora, despre « procesul-verbal » al lui Popa Şapcă, « qui est charmant », « râseră cu lacrimi ». Râd cu lacrimi când li se spuse că arestaţii dela Văcăreşti au îmbătat într'o zi garda, care era toată rusească şi, văzând-o cu chef, i-au explicat Constituţia. Dar un ofiţer, care tocmai sosea, puse capăt acestei « opere caritabile »; « însă o vor lua-o altădată d'a capo »[2]. De altfel, mai în serios, mai în glumă, propaganda aceasta începu să prindă în rândurile armatei ruseşti din Valahia; şi mulţi ofiţeri ruşi, polonezi şi curlandezi, prinşi ţinând pe furiş, « în miez de noapte », cuvântări liberale şi purtând « la inimă, sub uniformă, scumpa noastră proclamaţie », trebuiră să fie trimişi înapoi în Rusia. Până şi « ai dracului copilaşi de Români nu se lasă şi fac propagandă » — se minunează Ruşii[3].

Sunt mândre « micile revoluţionare » dela Goleşti când află cât de bine se poartă arestaţii dela Văcăreşti: Ion Voinescu, Roată, Catina, Scarlat Turnavitu, ş. a. Sunt pline de admiraţie când află că acesta din urmă s'a răstit la Rusul ce-l conducea la interogator: « *nu mă atinge cu labele, că sunt liber!* »[4]. Răspunsul acesta capătă proporţiile unui adevărat act de eroism în închipuirea « micilor revoluţionare », care vor avea bucuria de a vedea că manifestaţiunile ce se vor produce peste câteva luni în ţară în favorul Turcilor vor face pe Ruşi « să-şi muşte buzele până la sânge »[5].

* * *

1. Vol. II, nr. 139, p. 247. — 2. *Ibid.* — 3. Vol. II, nr. 128, p. 219—220. — 4. Vol. II, nr. 164, p. 313. — 5. Vol. III, nr. 205, p. 13.

www.dacoromanica.ro

Zoe Golescu, refugiată la sfârşitul lui Septemvrie 1848 peste munţi, la Sibiiu, unde rămase până către începutul lui Martie 1849 şi unde o vreme avu pe lângă ea pe fiii săi Radu şi Alexandru-Albul — cari însă curând se vor trezi la Brussa în exil — avea să se întoarcă la Goleşti în ziua de 12 Martie 1849 (s. n.) [1]. « Trecând peste orice alte socoteli — scrie ea — inima m'a împins către patrie, unde ştiam că atâtea inimi bat pentru mine, că atâtea braţe mi se întind la sosire... E ce m'a făcut să cad în ghiarele ursului alb » [2].

Dar în ţară măsurile jignitoare se ţin şir. Soţia şi fiica lui Gheorghe Magheru sunt arestate şi trimise peste frontieră, la Braşov, « ca două vinovate de crime politice » [3]. Sunt arestate şi percheziţionate şi soţiile lui Ion Eliade, Christian Tell şi Cesar Bolliac [4]. « Trebue să fii Rus sau impiegat în administraţia ţării noastre de astăzi, ca să te porţi astfel! » — exclamă mânios Zoe Golescu [5].

Îi vine şi ei rândul numai după o şedere de trei săptămâni acasă, când Ruşii fac o percheziţie la Goleşti, « că au aflat c'a venit Radu-Pupu », dar « au rămas ruşinaţi » când li s'a spus că « Radu nu putea să facă un astfel de gest nechibzuit ». Dar de supărarea aceasta i-au răzbunat Ungurii, cari « au bătut şi au scos pe Ruşi din Transilvania » [6]. « Geloşi însă de puţina mea fericire — scrie Zoe Golescu — Ruşii m'au poftit să părăsesc în şase zile ţara » [7].

Se pregăti în pripă de plecare, ajutată de Effingham Grant, care « frate cu noi să fi fost n'ar fi arătat o mai mare prietenie..., oferind mamei şi punga » şi ajutată de asemenea de Colquhoun, « la care mama a tras..., şi nicio rudă nu i-a oferit casa... » [8]. ...şi « ce ruşine să nu găsească mama gazdă la un Român! » [9].

La Istambul, Zoe Golescu ajunge la 7/19 Aprilie 1849. Nu-şi găseşte însă copiii: Nicolae, care sosise împreună cu ceilalţi membrii ai Locotenenţei, fusese oprit să debarce şi, întors din drum, plecase spre Franţa cu vaporul cu care

---

1. Vol. II, nr. 142, p. 263. — 2. Vol. II, nr. 149, p. 272. — 3. Vol. II, nr. 142, p. 263. — 4. Vol. II, nr. 139, p. 249. — 5. Vol. II, nr. 142, p. 263. — 6. Vol. II, nr. 138, p. 246—247. — 7. Vol. II, nr. 149, p. 272. — 8. Vol. II, nr. 152, p. 281. — 9. Vol. II, nr. 184, p. 366.

www.dacoromanica.ro

venise [1]. Radu şi Alexandru-Albul ajunseseră la Brussa, unde sunt acum internaţi. Zoe Golescu dă fuga la Brussa, revine la Istambul, încearcă zadarnic să obţină liberarea fiilor ei dela Brussa. S'ar întoarce în ţară, lângă biata Ana Racoviţă care suferă în singurătate şi care, rămasă în Valahia, nu întâlneşte decât vrăjmăşie, « de nu mai vrea să mai audă vorbindu-se de revoluţie » [2]. S'ar întoarce, deşi îşi jurase « să nu mai dea ochii cu mutră de Rus » [3]. I se cere însă « să se lepede de mişcarea din 1848 şi să se declare « supus servitor » al celor « doi comisari împărăteşti şi al Alteţei Sale ». « Numai aşa te poţi întoarce în ţară, cu fruntea pe sus şi cu nasul în vânt... Dar cine va avea atât de puţin respect de sine-şi şi atât de puţină mândrie ca să se târască în noroiu?... Pas votre mamicoutza ! » — încredinţează revoltată Zoe Golescu pe fiul ei Ştefan [4].

* * *

Vara anului 1849 aduce ştirea că viitorul domn al Ţării Româneşti va fi Barbu Ştirbey. In cercul Goleştilor ştirea este primită cu supărare: « prin urmare, toată clica lui Bibescu va juca mereu primul rol în ţară » [5]. Se pare că mulţi boieri se gândesc să petiţioneze Sultanului, pentru a împiedeca numirea lui Ştirbey. « Aceşti vulpoi bătrâni de boieri au şi reînceput reacţiunea şi, prin ea, fac jocul Rusiei » — scrie Effingham Grant [6]. Când în August 1849 Barbu Ştirbey sosi în ţară, prin Brăila, « nenorocul avea să-l aştepte la intrare... Villara, ginere-său, care îl întovărăşea, s'a înecat în Dunăre... Iată cum ursitoarea prinţului şi-a primit fiul iubit... Este semn rău pentru întreaga familie » — scrie Zoe Golescu dela Istambul la 24 August 1849 [7].

Imprejurările din vara acestui an 1849 nu se vestesc prielnice lumii revoluţionare.

La Goleşti sosesc ştiri tot mai rele despre mersul revoluţiei ungureşti din Transilvania. Intr'adevăr, armata lui Bem, acum înfrântă, se retrăgea risipit spre Haţeg, iar din urmă Ruşii îi goneau pâlcurile fugare. Nicolae Bălcescu,

1. Vol. II, nr. 148, p. 271. — 2. Vol. II, nr. 155, p. 286 — 3. Vol. II, nr. 169, p. 326. — 4. Vol. II, nr. 179, p. 353 — 5. Vol. II, nr. 166, p. 319. — 6. Vol. II, nr. 161, p. 306. — 7. Vol. II, nr. 172, p. 335.

www.dacoromanica.ro

care venea dela Avram Iancu şi era în drum spre Arad — ca să vază pe Kossuth — se amestecă acum în resturile armatei ungureşti, urmând-o în retragerea-i spre Haţeg. Cu el mai erau şi alţi Români: Constantin Racoviţă, Ion Bălăceanu, ş. a. Mare îngrijorare stârneşte în lumea dela Goleşti ecoul acestor întâmplări. Despre Constantin Racoviţă maică-sa nu mai ştie nimic. Ii e teamă «să nu fi păţit vreun rău... şi ar dori să-l vadă odată afară din hotarele turceşti»[1]; «multe poate să îndure omul..., dar nu desnădăjduesc... după ploaie va ieşi şi soarele» — îşi dă curaj Ana Racoviţă[2].

Despre Nicolae Bălcescu, care văzând înfrângerea — de acum fără leac — a armatei ungare, pornise pe la mijlocul lui August pe drumul întoarcerii în munţi la Avram Iancu, împreună cu Constantin Racoviţă, Constantin Florescu ş. a.[3] — scăpând cu toţii, prin şiretenie, din mâinile unei patrule ruseşti care îi prinsese — despre el, ca şi despre Ion Bălăceanu, Gheorghe Vernescu şi Grigore Caracaş, se aude la Goleşti că au căzut în mâinile Ruşilor în Transilvania — gând care pe Alexandrina-Luţa o îngrozeşte: «de-ar da Dumnezeu să nu fie adevărat..., că mă îngrozesc la ce-i aşteaptă pe cei căzuţi în mâinile barbarilor ăstora»[4].

Se aude de asemenea că generalul Bem, pentru care Zoe Golescu a avut o vreme un adevărat cult, «şi-a pierdut braţul şi două degete dela mâna stângă» şi că s'a turcit — ceea ce face pe Alexandrina-Luţa să izbucnească entuziasmată: «admirabil exemplu de devotament pentru ţara sa!»[5].

Tot ştiri rele! Şi svonuri peste svonuri. Ba unii «îşi fac o plăcere să-i chinuiască, zugrăvind lucrurile şi mai în negru» şi născocind în fiecare zi «tot felul de minciuni»[6]. Pe unele mai le iau în râs, pe altele mai se fac că nu le aud, dar minciunile şi clevetirile unora cari spun că revoluţia din 1848 ar fi fost inspirată de Ruşi[7], această «idee execrabilă, care încolţeşte încă în capetele găunoase ale unora, cum că Rusia n'ar fi fost străină de mişcarea româ-

1. Vol. II, nr 175, p. 344. — 2. Vol II, nr. 158, p. 301. — 3. Vol. II, nr. 178, p. 348 şi nr. 179, p. 354. — 4. Vol. II, nr. 180, p. 355 — 5. Vol. II, nr. 183, p. 362. — 6. Vol. II, nr. 151, p. 277. — 7. Vol. II, nr. 183, p. 362.

www.dacoromanica.ro

nească, de această patriotică mişcare care nu urmărea decât independenţa naţională scăpată de teribilul Protectorat rusesc»[1], această născocire cum şi svonurile scornite că Nicolae Golescu s'ar fi dus la Petersburg să-şi primească răsplata scot din sărite pe mămicuţa şi pe nepoate: «negustorii din Piteşti au venit să ne felicite, în batjocură... Să-ţi vină să te turceşti şi să strigi Allah! Allah! şi alta nu!» — răbufneşte de mânie Alexandrina-Luţa[2].

Se speră totuşi la Goleşti că încordarea dintre Turci şi Ruşi — acum în spre toamna lui 1849 — pe chestiunea predării de către cei dintâi a refugiaţilor unguri şi poloni, va putea duce la războiu şi că, deci, şi soarta «nenorocitei noastre ţări» se va putea schimba în bine[3].

.... Zilele s'au scurtat încet, încet şi vara acestui an 1849 s'a sfârşit.

Toamna însufleţeşte puţin dealurile ruginite ale Goleştilor. Culesul viilor mai aduce vieaţă pe coline. Pentru nepoatele Goleştilor, chiar şi aceste numărate clipe de voie bună se pierd în ceasurile nenumărate de tristeţe şi visare. «Dealurile din Goleşti — scrie Alexandrina-Luţa — sunt mai însufleţite, căci se apropie culesul viilor şi câmpul are un farmec nou. Mi-aduc aminte cum la timpul ăsta, altădată, ne adunam cu toţii în familie să petrecem bucuroşi o săptămână, două... Erau timpuri bune. Astăzi, trecând drumul cel mare pentru a o lua spre deal, am văzut o trupă numeroasă de soldaţi pe cari îi luarăm drept Ruşi şi iată că ne şi părea rău că nu-i puteam ocoli, când deodată îi auzirăm cântând în cor un cântec românesc, duios şi jalnic, ca toate cântecele din scumpa noastră ţară. Ne oprirăm surprinse şi-i privirăm. Erau într'adevăr soldaţi români cari se duceau la Bucureşti. Işi urmau drumul, cu ofiţerul în frunte, cântând mereu acelaşi cântec, care se răspândea ca un plâns din pieptul lor. Zăngănitul armelor şi paşii cadenţaţi parcă ţineau isonul cântecului lor monoton. Rămăsei ţintuită pe loc şi deşi curând îi pierdui din ochi, nu puteam să mă hotărăsc să plec, că din când în când auzeam cântecul lor răzbătând până la mine. Era pentru

1. Vol. III, nr. 238, p. 113. — 2. Vol. II, nr. 183, p. 362. — 3. Vol. II, nr. 180, p. 355.

www.dacoromanica.ro

întâiaşi dată de când au intrat Ruşii în ţară că vedeam soldaţi români. Mi-au făcut o tare tristă impresie »[1].

Atât de duioasele rânduri ale Alexandrinei-Luţa, copil de 16—17 ani când le scrie, destăinuesc toată nota sufletească a lumii din Goleşti, pe care asprimea împrejurărilor o despărţise de restul lumii.

* * *

Zoe Golescu «smulge»[2], în sfârşit, învoirea Turcilor de a reintra în ţară — că a trebuit mult timp până ce « şahul padişahilor » să se hotărască « dacă personagii atât de periculoase se pot întoarce în ţara lor fără să izbucnească vreo revoluţie »[3] şi, cu teşcherea la mână dela Aali Paşa către Omer Paşa, porneşte împreună cu Catinca Rosetti din Istambul către ţară. La Brăila, carantină; şi când s'o ia spre Bucureşti — unde o chemau multe treburi — Ruşii, « de ciudă că s'a întors în ţara ei fără să le fi cerut voie », o opresc, silind-o — printr'un ordin dela Vornicie — să plece de-adreptul la Goleşti[4]. « In ce hal de decădere se află Cârmuirea de astăzi! » — strigă plină de ciudă Ana Racoviţă; « fiindcă n'au putut s'o împiedice să intre în patria ei, s'au mulţumit numai cu atâta: să nu treacă prin Bucureşti; atâta au putut, atâta au făcut ». Aproape zece zile, străbătând abia câte o poştă, două pe zi, « pe vreme rea şi ploi cu găleata », Zoe Golescu « trece prin toate oraşele Valahiei » şi la 8 Noemvrie 1849 ajunge la Goleşti[5]. « Vous savez — scriu nepoatele Goleştilor în ziua reîntoarcerii bunicei acasă — si nous avons de belles voix pour crier. Demandez aux échos de Goleşti si elles furent épargnées! »[6].

Dela Sibiiu la Goleşti, dela Goleşti la Istambul, de acolo la Brussa, dela Brussa iarăşi la Istambul — triste şi ostenitoare peregrinaţii pentru « mămicuţa », acum încărunţită de necazuri şi ani — Zoe Golescu se reîntoarce acasă, după o lipsă îndelungată şi, acum, pentru un popas îndelung. « Fu zi de fericire pentru toată casa — scrie Catinca Rosetti în ziua întoarcerii acasă — câte lacrimi de bucurie, câtă voie bună, câte îmbrăţişări! Şi, cu toate acestea, fiecare îşi simţea un

1. *Ibid.*, p. 356. — 2. Vol. II, nr. 185, p. 367. — 3. Vol. II, nr. 186, p. 371. — 4. Vol. II, nr. 185, p. 367. — 5. *Ibid.*, p. 368. — 6. Vol. II, nr. 188, p. 378.

www.dacoromanica.ro

gol în suflet, fără să şi-l mărturisească, pentru a nu turbura aceste clipe de fericire şi veselie, atât de puţine dela trista noastră despărţire; fiecare îşi spunea: unchii noştri lipsesc, ţara ne e nenorocită şi până când soarta ei nenorocită nu se schimbă, nu poate fi pentru noi adevărată fericire »[1].

Bătrânul conac din Goleşti, loc de credinţă şi de vechiu patriotism românesc, a fost în anii restriştei, pentru mămicuţa care aici uită de mizeriile ce i-au făcut « Mosco-Ghiaurii »[2] şi pentru ai săi, « oaza răcoritoare şi înverzită a caravanei istovite şi însetate mergând prin pustiu. Ori încotro şi-ar arunca privirea, nu vede decât tristeţe şi pustiu; doar un punct, în natura asta moartă, pare că surîde; se îndreaptă zorit într'acolo, mulţumind Celui-de-Sus că şi-a găsit loc să odihnească la umbră... Această oază în pustiul nefericitei noastre ţări n'o s'o mai părăsim multă vreme; ba ea va adăposti şi pe drumeţii cari, ca şi noi, caută singurătatea »[3].

Dacă pentru nevoi băneşti, pentru împrumuturi, care încet, încet aveau să le irosească averea, pentru felurite griji ale casei sau în caz de boală mai grea pentru a consulta vreun doftor, mai plecau uneori la Bucureşti, nu rămâneau mult acolo. Nu-i vorbă, nici nu li se prea da voie să rămâe acolo. Când se îngădui Zincăi Golescu de către Omer Paşa să vină la Bucureşti[4], unde văzu pe Barbu Ştirbey, care o primi bine, îi oferi sprijinul şi care «să ştii, Ştefane, că nu ne vrea răul »[5] — scrie Zoe Golescu — nu trecură trei zile şi i se puse în vedere, la cererea lui Lüders[6], — lucru care o jigneşte adânc — să reia drumul Goleştilor, de unde iat-o scriind fiilor săi: «am citit cu plăcere micile măguleli cu care răsfăţaţi pe marea hoţoaică şi panduroaică; şi dacă nu aş avea sentimentul puterii mele, care e mediocră, aş fi sfârşit ca broasca lui Lafontaine. Căci prea mă măguliţi. Şi apoi, la ceasul acesta, trebue să ştiţi — căci v'am scris — renghiul ce au jucat temutei hoţoaice când, abia sosită de câteva zile la Bucureşti, i s'a pus în vedere să-l părăsească; aşa că temuta panduroaică trebue să fi pierdut mult din vitejia sa în ochii dragilor ei copii şi admiratori »[7]. De altfel,

1. Vol. II, nr. 186, p. 372. — 2. Vol. II, nr. 185, p. 368 şi vol. III, nr. 200, p. 5. — 3. Vol. III, nr. 249, p. 144. — 4. Vol. II, nr. 193, p. 389. — 5. Vol. III, nr. 256, p. 158. — 6. Vol. II, nr. 198, p. 403. — 7. Vol. III, nr. 207, p. 16.

www.dacoromanica.ro

pare-se că « mămicuţa » a ştiut să se răsbune. O legendă de familie ne spune că atunci când generalul rus Lüders îşi vesti vizita la Zoe Golescu, cu prilejul măsurii luate împotrivă-i, aceasta scoase toate mobilele din salon, urcându-le în pod, coborîndu-le în pivniţă şi nelăsând în salon decât un singur jilţ, pe care s'a aşezat ea, pentru a nu fi îndatorată să poftească pe generalul rus a lua loc.

Opreliştile pentru Zoe Golescu de a locui în Bucureşti sunt puse de aceasta şi de feciorii ei pe seama domnitorului Barbu Ştirbey, pe care Ştefan Golescu îl judecă aspru şi-l învinueşte de a fi « fricos »[1], căci acesta ar fi putut invoca — spune el — scrisoarea marelui vizir Reşid Paşa către Omer Paşa şi ar fi putut, astfel, autoriza pe Zoe Golescu să locuiască în Bucureşti.

Judecăţii lui Ştefan Golescu asupra lui Barbu Ştirbey s'ar cere opusă judecata stăpânită a istoriei, care ne spune că întârzierea pribegilor paşoptişti printre străini şi îndepărtarea alor lor de Bucureşti se datorează mai puţin voinţei duşmănoase a Domnitorului, cât poruncitoarei voinţe a ţarismului « protector ». Oare Ştefan Golescu, scriind lui Ion Ghica la 17 Ianuarie 1850, nu spune el însuşi că hotărîrea e în mâna Rusiei? — « căreia el niciodată nu va consimţi să se adreseze pentru a-i cere iertare »[2]. Barbu Ştirbey, duşman a ceea ce socotea că e desordine şi având cultul principiului de autoritate, n'ar fi îngăduit nimănui să-l vatăme; pentru respectarea acestui principiu, el a socotit de bine să pună unele oprelişti celor din lumea cărora pornise revoluţia.

De altfel, chiar dacă li s'ar fi îngăduit să rămână la Bucureşti, tot n'ar fi zăbovit mult acolo, « în plictisitoarea Capitală »[3], « în această lume coruptă şi vrăjmaşe »[4], în Bucureştii « adevărat iad »[5], unde unii « prieteni » le ocolesc « de parcă ar avea o boală molipsitoare », iar alţii se grăbiră să vină să le vadă « cum poartă doliu după Constituţie »[6] sau dacă nu cumva « le lipseşte vreo ţandără »[7]. « Dar noi ne facem o cinste de a fi astfel calomniate » — scrie cu

1. Vol. III, nr 203, p. 10. — 2. *Ibid.* — 3. Vol. III, nr. 271, p. 196. — 4. Vol. II, nr. 167, p. 322. — 5. Vol. II, nr. 193, p. 390. — 6. Vol. II, nr. 186, p. 373. — 7. Vol. II, nr. 194, p. 391.

www.dacoromanica.ro

mândrie Catinca Rosetti la 8 Noemvrie 1849 [1]. N'ar fi zăbovit mult în Bucureşti, că n'ar fi răbdat «să audă învinuirile împotriva fraţilor Goleşti» [2], să vadă «căşti ruseşti», să fie de faţă la «apoteoza acestui caporal» [3] [Ţarul Nicolae I] sau să vadă «cum se dau baluri şi se cântă *Te-Deum*-uri, până ce Europa democratică va putea să le intoneze un *de-profundis*» — hotărăşte Felicia Racoviţă [4].

Suspinau după Goleşti, «mon village», «ma chère retraite» «cette terre promise» [5]. S'au închis «în castelul dela Goleşti şi foişorul cu amintirea lui Tudor Vladimirescu îi va ocroti de vrăjmaşi» [6].

Nici aici, de altfel, nu lipsesc neajunsurile. Ii doare să vadă că «administratorii poartă şepci ruseşti şi pantaloni cu postav roşu... Trebue să fii aici să-i vezi, ca să ţi se suie toată ziua sângele 'n cap» [7]. Câteodată mai făceau Ruşii şi percheziţii în casă.

Intoarcerea Zincăi Golescu la Goleşti, la 8 Noemvrie 1849, aduse, firește, mângâiere în bătrânul conac.

Bucuria reîntoarcerii acasă coincide şi cu buna veste că nepotul Constantin Racoviţă, care fusese cu Nicolae Bălcescu la Avram Iancu la Câmpeni, de unde plecase către mijlocul lui Septemvrie, a scăpat acum din Transilvania şi se găseşte la Vidin , lângă Bem (Amurat Paşa). «Ce a păţit, sărmanul, până să treacă în Turciaeste de nedescris...; a făcut pe pescarul, n'avea niciun ban în pungă şi s'a hrănit cu ierburi mai multe zile» [8]. «S'a prefăcut şi că e vânzător de combustibil» — «o minciună nevinovată!» — scrie la 8 Noemvrie 1849 Alexandrina-Luţa, dela care aflăm că şi Grigore Caracaş ar fi izbutit să treacă din Transilvania în Turcia, în chip de potcovar [9].

Ajunge la Goleşti ştirea bună, la începutul lui Noemvrie, că Duhamel, «ursul monstru», a părăsit ţara [10]. Ajunge şi ştirea — rămasă născocire — că surghiuniţii dela Brussa ar fi fost puşi în libertate, dar Zoe Golescu «nu vrea ca ei să vie în Valahia»; mai ales să nu vie fiul ei cel mic,

1. Vol. II, nr. 186, p. 373. — 2. Vol. II, nr. 158, p. 300 — 3. Vol. III, nr. 201, p. 7. — 4. Vol. III, nr. 227, p. 67. — 5. Vol. III, nr. 253, p 152; vol. III, nr. 271, p. 196; vol. III, nr. 243, p. 121. — 6. Vol. II, nr. 180, p. 356. — 7. Vol. II, nr. 184, p. 366. — 8. Vol. II, nr. 187, p. 376. — 9. Vol. II, nr. 189, p. 380. — 10. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

Alexandru-Albul, « căci el nu-şi poate ţine limba liniştită, va vrea să facă mereu propagandă şi va fi expus la noui neajunsuri »[1].

Dar şi veşti rele aduse reîntoarcerea Zincăi Golescu; pare-se, într'adevăr, că emigraţii români nu se mai înţeleg între ei şi că s'au împărţit în trei grupe[2]. « Cât m'a mâhnit această veste — scrie Ana Racoviţă — duşmanii ţării nu cer mai mult decât să nu fiţi de acord... Aud că Eliade a făcut multe intrigi; ştii, Ştefane, că a făcut şi altădată şi că la Bucureşti, după revoluţie, nu-l mai cunoşteam. Fiţi atenţi, fraţii mei, să nu greşiţi din cauza lui. Crede-mă că sunt în stare să rabd orice, dar nu pot să aud criticându-se faptele voastre şi că nu v'aţi slujit cum trebue ţara, voi cari aţi sacrificat totul pentru ea »[3].

Se întristează cei dela Goleşti şi la ştirile care le sosesc din Franţa şi care le spun că pretutindeni, spre sfârşitul acestui an 1849, cauza liberală e în declin. Pretutindeni « partidul reacţionar sau monarhic este mult mai tare decât partidul democrat, care este dat peste cap şi înnăbuşit prin mijloacele cele mai crude şi cele mai anticreştine... Austriacii spânzură sau împuşcă fără milă pe bieţii Unguri... — scrie Zoe Golescu — tiranii n'au nici conştiinţa onoarei, căci fac aceasta după ce-au făgăduit amnistie... Prusienii fac la fel... Tirania va ajunge să înnăbuşe libertatea »[4]. Politica Franţei faţă de Republica dela Roma e aspru judecată de « republicanii » din Goleşti: « Louis Bonaparte trimete o armată pentru a se bate împotriva Italiei..., expulzează pe Adam Czartoryski şi atâtea alte infamii » — scrie Catinca Rosetti, care doreşte să izbucnească o revoluţie în folosul popoarelor oprimate, « dar a devenit incredulă... nu-i mai plac visurile frumoase; cu toate silinţele însă de a nu-şi mai face iluzii, tot nu se poate împiedeca din când în când să-şi mai facă »[5].

---

1. Vol. II, nr 194, p. 393. — 2. Incă din primele luni de exil, emigraţia română se desbină: unii, cu Ion Eliade şi Christian Tell în frunte, constituesc — am spune — « dreapta » emigraţiei; alţii, cu C. A. Rosetti şi Brătienii, « stânga »; la mijloc sunt Nicolae Bălcescu, Goleştii, Ion Ghica, ş. a; Al. Cretzianu, *Din arhiva lui Dumitru Brătianu*, Bucureşti, 1933, I, p. 42. — 3. Vol. II, nr. 187, p. 376. — 4. Vol. II, nr. 185, p. 369. — 5. Vol. II, nr. 186 p. 372.

www.dacoromanica.ro

Svonurile toate câte ajung la Goleşti sunt întâmpinate, după împrejurări, cu răceală, resemnare, revoltă sau desgust. Deseori nu pot controla temeinicia svonurilor, că aproape nimeni nu mai ia drumul Goleştilor să-i vadă. Atâţia compatrioţi şi atâţia prieteni «ne reneagă şi ne întorc spatele» — constată melancolic Zoe Golescu [1]. Numai Effingham Grant, «acest tânăr încântător», «acest suflet caritabil» [2] — şi «dacă mulţi conaţionali ai lui îi seamănă, atunci au dreptate să fie mândri» [3] — numai el, Grigore Filipescu-Gâţă, «unul din cei mai de ispravă tineri şi vrednic Român» [4], şi Elena Bengescu mai vin câteodată să-i vadă.

* * *

Sărbătorile Crăciunului adunau în conacul dela Goleşti pe toţi ai casei. Cei care plecaseră pentru treburi la Bucureşti sau aiurea, se găseau în preajma Crăciunului în jurul vetrii din conacul părintesc. Mai luau drumul Goleştilor şi câţiva — puţini — prieteni rămaşi credincioşi. «A venit şi sameşul care a învăţat la şcoala din Goleşti şi care se numeşte Furduescu. Nicolache îl făcuse sameş când aveam Constituţia. Trebue să ştii că nu pomeneşte de numele vostru fără să-i vie lacrimi în ochi» — scrie Ana Racoviţă [5]. Se strâng cu toţii la Goleşti, «afară de cei patru dragi băieţi» [6].

«De Sf. Niculae am fost în drum dela Bucureşti — scrie Felicia Racoviţă — am preferat să fim pe drum decât să fim de faţă în oraş la apoteoza acestui caporal; dar sora mea Elena [7], care era la Goleşti, a făcut o *horă* şi a băut cu câţiva prieteni în sănătatea voastră, în ciuda tuturor Cazacilor din lume. Aşa să fie în toată Ţara Românească!» [8].

Doar sărbătorile mai adunau ceva veselie şi voie bună în casă.

Gândurile tuturor se duceau departe, la cei ce pribegeau în lumea largă. Se făceau urări pentru ei: «de Sfântul Ştefan am ridicat solemn un toast în sănătatea voastră — scrie Zoe Racoviţă unchiului ei Ştefan Golescu — pe urmă pentru

1. Vol. II, nr. 185, p. 369. — 2. Vol. II, nr. 130, p. 222 şi nr. 142, p. 262. — 3. Vol. II, nr. 184, p. 365. — 4. Vol. III, nr. 284, p. 230. — 5. Vol. III, nr. 258, p. 161. — 6. Vol. III, nr. 256, p. 157. — 7. Căsătorită cu Scarlat N. Filipescu, v. nota 1, p. 61, vol. II. — 8. Vol. III, nr. 201, p. 7.

www.dacoromanica.ro

ELENA SCARLAT FILIPESCU

FOTOGRAFIE DIN COLECȚIA D-NELOR FANNY DERUSSI ȘI ELENA A. GOLESCU

www.dacoromanica.ro

fiecare din familia noastră, prezenţi sau absenţi... şi apoi un toast din cele mai gălăgioase în sănătatea tuturor emigraţilor şi pentru izbânda sfintei cauze »[1], « pentru încercarea voastră frumoasă şi generoasă de a scăpa ţara de jugul tiranilor »[2].

Ţarul tuturor Ruşilor şi toţi Ruşii Ţarului îşi aveau partea lor în urările sgomotoase ale nepoatelor Goleştilor; « 40.000 de baionete moscovite n'au putut să pună rânduială legală în republica dela Goleşti » — sfidează Catinca Rosetti[3].

Când ecoul dela Goleşti ajungea până la cei departe îi fericea: « sunt încântătoare nepoţelele noastre — scrie Nicolae Golescu — sunt minunate micile revoluţionare. De nu le-ar părăsi niciodată frumoasele lor simţiminte! »[4].

Mica « republică din Goleşti »[5] îşi avea o soră şi mai mică la Bucureşti, în casa verişoarei Elena Bengescu, care « îşi trece vremea dând băieţelului ei Ianculiţă o educaţie republicană. Nu-i cântă toată ziua decât *la Marseillaise*, *la Carmagnole*, *Monsieur Guizot et ses amis* şi *Nous entrerons dans la carrière quand nos aînés n'y seront plus* ». In casa şi neamul Goleştilor domneşte un suflu revoluţionar. « Micuţul Alexandru Al. Racoviţă, ăsta va ajunge un *republican roşu;* nu se gândeşte decât să-şi răzbune ţara şi-i pare rău că-i încă prea copil ca s'o poată face... Elena Bengescu şi-a luat asupră-şi să facă pe Gheorghe Brăiloiu republican »[6].

Când vremea nu era peste fire de aspră, cum a fost iarna grea din 1849—50, « un hiver tout à fait russe » care face pe Zoe Golescu să exclame: « que l'ange exterminateur les confonde ensemble: les Russes avec leur hiver! »[7], se plimbau prin zăpadă « până spre coline, iar în sanie mult mai departe »[8]. O luau pe drumul cel mare, pe la punctul ce-i zicea « La Trandafir », unde odinioară fusese o troiţă în piatră şi o casă de om înstărit şi unde străbunii Golcşti păstrau, pe vremuri, trăsura şi caii cu hamuri pe ei, gata de fugă când venea svonul: « vin Turcii! ». O luau pe drumul cel mare spre Câmpulung sau, tot într'acolo, prin valea Isvoranilor, pe drumul Ortacului.

1. Vol. III, nr. 202, p. 9. — 2. Vol. III, nr. 262, p. 171. — 3. Vol. III, nr. 213, p. 28. — 4. Vol. II, nr. 129, p. 221. — 5. Vol. III, nr. 252, p. 150. — 6. Vol. II, nr. 194, p. 392 şi vol. III, nr. 213, p. 29. — 7. Vol. III, nr. 206, p. 15. — 8. Vol. III, nr. 207, p. 19. —

www.dacoromanica.ro

Bătrânul Alexandru Racoviță se mai ducea uneori la moșia lui, la vânătoare [1].

In zilele mai aspre de iarnă rămâneau însă mai mult «între patru ziduri» [2]. In serile lungi de iarnă, «la gura sobei din salonul cel mic» — unde odinioară se strângeau cu toții, pentru a trăi «clipe plăcute cu gândul la o soartă mai bună pentru țară» — se strângeau acum doar mămicuța, fiica și nepoatele ei, nepoții și «notre bon vieux Tata, qui passe son temps à jouer le soir les quatre robbers de whist et à lire quelques journaux» [3].

In jilț, la lumina uleiului de rapiță, mămicuța răsfoia câte o gazetă ce se întâmpla să-i cadă în mână. *L'Europe Démocratique* i se pare că «este ce a citit mai bun până astăzi în de-ale politicei» și ar vrea să se și aboneze la ea, «dacă nu costă prea mult» [4]. Ar vrea să afle mai multe, să citească mai mult, dar censura, «acest act arbitrar din partea unei Puteri civilizate» [5], îi ține «ca la secret» [6], în «deplină necunoștință de tot ce se întâmplă în lume» [7]. Gazetele sunt oprite. Afară de *Journal des Débats*, niciunul altul — pare-se — nu pătrunde în țară. Ba și acesta, de cum cuprinde ceva «cât de puțin liberal» este oprit de censura rusească [8]. Zoe Golescu și nepoatele, «revoluționarele», ar vrea să aibă — și cer — cărți republicane, «roșii». Mămimicuța ar vrea mult să citească *Les derniers moments de la Pologne*, cartea «faimosului» Mickiewicz [9]. Dar nu este ușor să le aibă. La București cărți nu se vând: «spiritul intelectual a părăsit Capitala noastră... Sărman spirit! Și-a luat sborul spre alte meleaguri, unde inteligența nu este gonită cu cnutul» [10].

Scriu și iar scriu scrisori. Scrie mămicuța, iubitoare, sensibilă, credincioasă în Dumnezeu, «care e bun și milos cu cei ce se supun fără murmur supremei sale voințe» [11], scrie nesdruncinată în nădejdile ei scrisori vrednice de cele mai bune tradițiuni epistolare și care-și pot afla — unele — loc de cuviință în antologia literaturii «mamei» și «Romăncei».

1. Vol. III, nr. 257, p. 159. — 2. Vol. III, nr. 207, p. 18. — 3. Vol. III, nr. 206, p. 14. — 4. Vol. III, nr. 206, p. 14. — 5. Vol. III, nr. 284, p. 229. — 6. Vol. II, nr. 151, p. 278. — 7. Vol. II, nr. 126, p. 215. — 8. Vol. II, nr. 185, p. 368. — 9. Vol. III, nr. 268, p. 192. — 10. Vol. III, nr. 238, p. 114. — 11. Vol. III, nr. 200, p. 5.

www.dacoromanica.ro

Scrie Ana Racoviță, sora celor patru Goleşti. Ana Racoviță, care n'a ştiut niciodată să scrie cu caractere latine, scrie numai grecește. Scrie sincer, simplu, cuminte, sfătos. Cât a mâhnit-o vestea că emigrații nu sunt uniți! «...Dușmanii țării nu cer mai mult decât să nu fiți uniți... Fiți atenți, frații mei, să nu greșiți»[1]. «De ce nu vă însurați? — le scrie altădată sora Ana — copiii voştri vor fi buni patrioți... Cu însurătoarea tot patria voastră serviți»[2]. Işi încurajează frații, căci «orice ați făcut, conştiința vă spune că trebuia s'o faceți ca fii buni ai patriei voastre... Cum vreți voi să obținem o Constituție așa cum am cerut-o, fără ca Românii să-şi verse sângele?»[3]. Are nădejde în Dumnezeu că «dacă nu vom avea norocul să izbutim, urmașii noştri îl vor avea... Ei vor îndrepta greşelile noastre... Voi să vă mângâiați cu gândul că v'ați făcut datoria»[4].

Ana Racoviță scrie cum vorbeşte.

Scriu nepoatele, «revoluționarele», «primejdioasele»[5], care dacă ar fi să creadă ce le spune unchiul Nicolae sunt de-adreptul «des petites merveilles sinon des grandes»[6]. Dar ele ştiu că nu merită aceste laude, căci dacă au unele sentimente «nobile şi generoase» le datorează unchilor lor, fiindcă aceştia le-au învățat ce este «virtutea şi abnegația de sine»[7].

Scrie Felicia Racoviță, «notre plus beau bijou»[8], Felicia despre care unchiul Alexandru-Albul, în extaz, spune că este frumoasă, «de la beauté idéale et immortelle»[9], dar care, dacă avea multă grație în mişcări şi în mers şi multă distincțiune şi aristocrație în linii, nu era *ea* nepoata care moştenise frumusețea Zincăi Golescu. Felicia Racoviță, «*președintele tribunalului*»[10] — cum i se spunea în casă — scrie iubitor, naiv, uneori în formule, hotărînd că «nu vom pieri cât vor fi o Anglie şi o Franță»[11]. Când şi când scrie doctrinar, convinsă că «nu poți lupta cu tunul împotriva principiilor» şi că «nici când despotismul nu va învinge libertatea»[12]; scrie sfătos alteori, când

1. Vol. II, nr. 187, p. 376. — 2. Vol. III, nr. 241, p. 120. — 3. Vol. II, nr. 158, p. 299. — 4. Vol. II, nr. 145, p. 268. — 5. Vol. III, nr. 214, p. 32. — 6. Vol. III, nr. 202, p. 8. — 7. Vol. III, nr. 202, p. 8. — 8. Vol. III, nr. 225, p. 61. — 9. Vol. IV, nr. 403, p. 20. — 10. Vol. III, nr. 211, p. 25. — 11. Vol. II, nr. 153, p. 282. — 12. Vol. II, nr. 163, p. 309—310.

www.dacoromanica.ro

se supără pe «comuniștii din Franța», și spune unchilor ei «să nu se ia după atare doctrine... ce i-ar face nefolositori țării, care are nevoie de inimi devotate»[1].

Uneori naiv și în formule, alteori doctrinar, deseori sfătos, Felicia Racoviță scrie însă întotdeauna cu credința «în bunătatea dumnezeească și în dreptatea țării sale»[2], căci «avem un viitor... chiar dacă vremelnic nu am izbutit să avem o Constituție așa cum am cerut-o»[3].

Scrie Zoe Racoviță, în curând Zoe Grant, «la Créole»[4], «la petite républicaine»[5]; scrie iubitor, uneori stângaciu, deseori după tipic, făcând când și când politică înaltă și certându-se ca dela om la om cu Europa, căreia «nu-i *cere* să pună baioneta în coasta Rusiei, dar căreia-i *cere* să vorbească în stăpân» și pe care Europă n'o poate înțelege cum de se înșeală asupra puterii Rusiei, care — o spune *ea*, Zoe Racoviță — «nu-i decât o umbră de putere»[6].

Scrie Alexandrina-Luța, «la charmante petite grand' maman»[7] — cum îi spune unchiul Alexandru-Albul — scrie frumos, cu mult dar de scris, cu darul pe care-l moștenise dela «mămicuța»; scrie sincer, duios, îndurerată că «patria geme în lanțuri» și îngrijorată la gândul că «nu mai este nimeni care să apere sfânta noastră cauză, căci toți oamenii de inimă sunt în exil». Și copilul de 15—16 ani care este Alexandrina-Luța își încredințează unchii că «patria le va păstra o amintire frumoasă pentru tot ce au făcut și nu vor înceta să facă pentru ea»[8].

Scrie, mai rar și numai dela o vreme, nepoata Ana Al. Racoviță, altă «petite folle» — cum însăși își spune[9] — Ana Al. Racoviță, care este frumoasă, «cu frunte largă, păr negru, ochi vii și isteți, cu eleganță și mândrie în ținută»[10].

Scrie și Catinca Rosetti, «la petite comtesse»[11], scrie uneori căutat, deseori g'umeț — cu înțepături cam stângace, svârlite de-o pildă «boierilor însemnați cu o cruce

---

1. Vol. II, nr. 130, p. 224. — 2. Vol II, nr. 153, p. 282. — 3. Vol. II, nr. 153, p. 281. — 4. Vol. III, nr. 267, p. 188. — 5. Vol. III, nr. 252, p. 150. — 6. Vol. II, nr. 159, p. 303. — 7. Vol. III, nr. 225, p. 61. — 8. Vol. II, nr. 120, p. 200 (scrisoare din Octomvrie 1848). — 9. Vol IV, nr. 453, p. 135. — 10. Georges Bengesco, *loc. cit.*, p. 266. — 11. Vol. II, nr. 177, p. 347.

www.dacoromanica.ro

FELICIA RACOVIŢĂ

FOTOGRAFIE DIN COLECŢIA D-NELOR FANNY DERUSSI ŞI ELENA A. GOLESCU

www.dacoromanica.ro

roşie în calendar...»[1] sau «şahului padişahilor» — scrie alteori sentenţios — cu idei şi întorsături de frază luate adesea dela mătuşa Zoe Golescu — scrie câteodată mânios, cu ţâşniri uneori împotriva Francezilor «pe cari odinioară îi iubea atâta», deseori împotriva Ruşilor «pe cari ar vrea să-i vază exterminaţi...»[2].

Scrie la răstimpuri, din ce în ce mai rar, şi bătrânul Alexandru Racoviţă povestindu-şi necazurile, greutăţile băneşti şi trimeţând cumnaţilor săi exilaţi cuvinte de îmbărbătare. Este desamăgit să afle că, la ananghie, aproape toţi l-au părăsit. In Bucureşti, unde a locuit atâta vreme fără să fi avut un proces, fără să fi avut vreo datorie, nu poate găsi un împrumut decât cu extremă greutate. Abia de a găsit să împrumute 200 de galbeni cu 30% dobândă şi punând în gaj toate giuvaericalele lui[3]. Oamenii nu zâmbesc omului în restrişte. Dar Alexandru Racoviţă îmbărbătează totuşi pe cei ce pribegeau prin lume. Pe Ştefan Golescu îl îndeamnă să fie încrezător şi-i mărturiseşte că «vede mai mult curaj la femeile care-l înconjoară» decât găsise în scrisoarea ce-i trimisese Ştefan. Pare-se că acesta îşi exprimase revolta la ştirea că în ţară unele femei ar fi dansat cu Ruşii; Alexandru Racoviţă îl linişteşte, spunându-i: «croyez-vous donc que les principes de la révolution ont poussé chez nous de si profondes racines pour arriver jusqu'aux femmes?»[4].

Citesc şi recitesc scrisorile pe care le primesc prin mijlocirea lui Effingham Grant, «acest adevărat prieten în nenorociri»[5], şi prin Colquhoun, scrisori pe care le aduce adeseori a conac credinciosul Ion Geantă, săteanul căruia i s'a zis aşa fiindcă ducea geanta cu scrisori — «le Mercure Evangile» al familiei Golescu[6]. Citesc şi recitesc scrisorile pe care le scriu, de acolo de pe unde sunt, mai sfătos şi măsurat Ştefan, mai uşuratec şi grăbit Nicolae, mai jovial Radu şi acelea dela Alexandru-Albul dela Brussa, care acuză, propune, declamă, Albul-apostolul, fratele cel mai iubit de prietenii celor patru fraţi.

---

1. Vol. III, nr. 274, p. 199. — 2. Vol. II, nr. 150, p. 275. — 3. Vol. II, nr. 157, p. 297. — 4. Vol. II, nr. 157, p. 296—297. — 5. Vol. II, nr. 185, p. 368. 6. Vol. II, nr. 163, p. 310.

www.dacoromanica.ro

Aşteaptă scrisorile, « aceste mici comori atât de dragi şi atât de necesare liniştii mămicuţei »[1], « ca Evreii pe Mesia »[2]. Când nu sosesc, « câte suspine! »[3]. Când sosesc, mare bucurie în casă; « ne socotim muritoarele cele mai fericite »[4]. « Sunt cu scrisorile voastre... Oh! în clipa aceasta mulţumesc fierbinte lui Dumnezeu că m'a răsplătit de tot ce am pătimit »[5]. Le citeşte mămicuţa şi « nu poate să nu plângă de bucurie şi recunoştinţă către Cel-de-Sus că i-a dat atât de buni copii, atât de iubitori şi devotaţi alor lor »[6]. « Continuă, Tefănică al meu, să-mi scrii scrisori ca cea din 4 August. Pentru sufletul meu este o armonie care încântă şi dă curaj; când văd că sunt atât de iubită de copii.., mă simt tare să înfrunt nenorocirile. Continuă, drag copil, să-mi înfrumuseţezi singurătatea cu glasul tău... care îmi stoarce lacrimi de fericire că te am copil... Continuă să-mi însufleţeşti nădejdea că ne vom strânge în curând laolaltă... şi voiu iubi vieaţa, care adesea mă apasă, şi te voiu binecuvânta, copil drag, că m'ai făcut s'o iubesc »[7]. « Nu voiu încerca să vă spun — scrie altădată Zoe Golescu, citind scrisorile copiilor ei cu urări pentru sărbători — cu cât drag le-am primit şi nici jumătăţile de cuvinte întretăiate de lacrimi şi suspine pe care inimile noastre vi le trimit în tristeţea prezentului »[8]; « să apuc şi să deschid scrisoarea-ţi... fu treabă de o clipă » — şi mămicuţa, care era bolnavă, se făcu « prin miracol » sănătoasă: « rău, dureri de cap, totul a dispărut »[9].

Ba trecea şi dincolo de zidurile casei bucuria stârnită de scrisorile celor departe de ţară. « E sărbătoare în sat — scrie nepoata Felicia — căci trebue să ştiţi că în închipuirea acestor oameni cumsecade voi sunteţi fiinţe foarte de seamă, care hotărîţi de soarta neamurilor şi care mai curând sau mai târziu o să sfârşiţi prin a pune libertatea pe picioare. Aşa dar curaj, mai sunt inimi care nădăjduesc! »[10].

In lumea aceasta sentimentală, înţelegi uşor pe Ana Racoviţă, căreia fratele ei Ştefan îi scrisese încredinţând-o

---

1. Vol. III, nr. 207, p. 18. — 2. Vol. II, nr. 163, p. 310. — 3. Vol. III, nr. 258, p. 162. — 4. Vol. III, nr. 214, p. 31. — 5. Vol. II, nr. 185, p. 369. — 6. Vol. III, nr. 207, p 15—16. — 7. Vol. III, nr. 292, p. 246. — 8. Vol III, nr. 256, p. 156. — 9. Vol. IV, nr. 427, p. 63. — 10. Vol. II, nr. 139, p. 247.

www.dacoromanica.ro

că el o iubeşte mai mult decât îl iubeşte ea şi căreia atâta îi fu deajuns ca să-i răspundă: « Ştefănucă, să nu mai îmi scrii o astfel de scrisoare, fiindcă aceasta mi-a pricinuit multe lacrimi. Şi eu ştiu că tu nu vrei să plâng »[1].

Când scrisorile au adus şi portretele celor ce sunt departe, « le-am sărutat fiecare de mai multe ori » — scrie buna soră Ana[2].

Când nu sunt gazete şi când scrisori n'au venit — pare-se că uneori le interceptează censura, deşi Zoe Golescu n'ar crede niciodată într'o « atare infamie »[3] (ideea censurii face pe Effingham Grant, care ştie că « la réflexion n'est pas le fort de la jeunesse roumaine », să-i îndemne a fi cuminţi în cele ce-şi scriu[4]) — « mămicuţa » se aşează la masa ovală şi face o pasenţă. Nepoatele mai dau în cărţi, mai fac cusături româneşti, mai scriu, mai citesc[5]. Versurile unchiului lor Dimitrie G. Golescu sunt « încântătoare »; şi Alexandrina-Luţa îl sfătueşte « să nu se lase în voia desnădejdii, ci să mai facă aşa de frumoase poezii »[6].

Cusături româneşti fac şi pentru ele şi pentru unchii lor (lui Alexandru-Arăpilă i-au trimis un frumos costum românesc[7]), dar şi pentru a insufla ţărăncilor gustul pentru portul naţional şi a le îndemna « să nu mai poarte rochii, care le prind aşa de rău ». « Noi înşine — scrie Catinca Rosetti — ne-am făcut fiecare un costum şi o să-l purtăm adesea la vară. Unele ţărănci au început să se ia după noi şi să-şi facă şi ele cămăşi cu râuri »[8]. Puneau să ţească « pânză de casă subţire şi creaţă, pânză de cânepă şi mătase din gândacii crescuţi în deal la vie, unde erau sădite, pentru aceasta, alei de duzi. Din firele trase, depănate pe răşchitor şi trecute apoi pe mosoare, se ţesea cu inişor sau numai cu borangic, în două şi patru iţe, mătase albă, din care se făcea îmbrăcăminte »[9].

Mai lucrau şi pentru a strânge bani pentru diferite nevoi de propagandă, căci « cu greu să facem subscripţia pe care ne-o cereţi — scrie Catinca Rosetti unchilor săi.

1. Vol. III, nr. 248, p. 142. — 2. Vol. III, nr. 226, p. 66. — 3. Vol. III, nr. 256, p. 158. — 4. Vol. III, nr. 299, p. 260. — 5. Vol. II, nr. 124, p. 209. — 6. Vol. II, nr. 192, p. 388. — 7. Vol. II, nr. 189, p. 381. — 8. Vol. III, nr. 213, p. 29. — 9. G. T. Niculescu-Varone, *Începutul propagandei româneşti pentru ţesăturile şi cusăturile româneşti*, în *Universul*, 8 August 1938.

www.dacoromanica.ro

Tot ce putem e să lucrăm zi şi noapte. Dar cine va vrea de lucrul nostru? »[1].

Işi mai povesteau una alteia, mai vorbeau despre cei departe, evocau zile trecute şi apoi se retrăgeau la culcare, « pour recommencer le lendemain »[2].

In odaia de culcare, în care în 1866 domnitorul Carol I avea să odihnească prima lui noapte pe pământ românesc, în odaia cu un pat de lemn Bidermayer, cu un spălător ascuns după paravan, cu o oglindă potrivită între ferestre, cu un scrin şi un birou, cu o canapea îmbrăcată într'o stofă ţesută în alb şi albastru, cu câteva passiflore sau vreun trandafir « gloire de Dijon » într'un vas de porţelan de coloare verde închis — alte flori între geamuri, păstrate ca în seră — în odaia ei, mămicuţa « retrăieşte în gând un întreg trecut de fericire şi de linişte, pe care odinioară îl trăiau laolaltă »[3].

Se scurgeau greu nopţile lungi şi zilele scurte ale iernii.

Nădejdea care înveselise primul Crăciun după înfrângerea revoluţiei, Crăciun sărbătorit fără scumpii pribegi, nădejdea că « la anul ziua de Sf. Ştefan o vor sărbători împreună »[4], avea să se împlinească doar peste vreo opt ani. Nădejdea însă rămânea întreagă şi ea întovărăşea fiecare început de an, pe care îl salută calda urare a Zincăi Golescu.

« Anul 1849 s'a dus. A luat cu el multe iluzii nimicite, nădejdi neîmplinite şi a lăsat în loc nenorociri şi mizerii care multă vreme vor apăsa pe bieţii ţărani. Dea Domnul ca anul care-i urmează să fie mai bun şi mai prielnic dorinţelor inimilor noastre! Vremurile de astăzi sunt teribile şi reci pentru inima mea de mamă. Totuşi de amintirea unui trecut când nimic nu lipsea fericirii mele se leagă atâta amărăciune şi atâta tristeţe, în urma atâtor nenorociri ce s'au perindat, că aş vrea să-mi şterg din amintire, dacă este cu putinţă, ultimii doi ani. Imi veţi spune, poate, că sunt nedreaptă vrând să arunc în neantul uitării cele trei luni ale sfintei noastre revoluţii. O nu, dragii mei copii. N'aş uita niciodată acele trei luni de fericire şi de voioşie

1. Vol. III, nr. 243, p. 122. — 2. Vol. III, nr. 207, p. 19. — 3. Vol III, nr. 282, p. 224. — 4. Vol. II, nr. 126, p. 216.

www.dacoromanica.ro

generală, care singure vor face cinste naţiei mele şi care singure trebue s'o ridice după un secol de orbire şi de supunere servilă în faţa voinţei despoţilor. Dar aceste trei luni, atât de scurte, au trecut ca un vis a cărui dispariţie nu lasă decât părerea de rău după ce te-ai trezit. Cu atât mai tare mă doare pierderea acestei fericiri de trei luni. Mă gândesc cu părere de rău, din toată inima, la zilele fericite pe care le trăiam lângă voi, dragii mei copii. In această clipă Dumnezeu să audă glasul tainic al inimii mele şi să-l asculte! Să vă binecuvânteze, cum o fac şi eu în fiecare clipă, şi voiu trăi cu credinţa că veţi fi fericiţi. Anul 1850 să ne strângă în sfârşit laolaltă, ca odinioară. N'am cerut niciodată Providenţei, pentru copiii mei, bogăţii sau măriri, ci doar sănătate şi putinţa de a-şi sluji ţara »[1].

* * *

A sosit anul nou 1850.

La Goleşti l-au întâmpinat urările celor cari l-au aşteptat cu tot atâtea nădejdi câte desamăgiri le adusese anul ce s'a scurs.

Soseşte în ţară, la începutul acestui an, noul comisar al Porţii, Achmet Vefyk Effendi, pe care în primele zile ale lui Februarie îl aflăm în carantină la Giurgiu. Se aşteaptă la Bucureşti şi reîntoarcerea lui Duhamel şi a lui Fuad Effendi, dela Petersburg.

In Apus, fiii Zincăi Golescu continuă propaganda împotriva stării de lucruri din ţară. Işi atrag sfatul mamei lor, care le spune să mai înceteze cu « ces brochures que vous fabriquez là »[2] şi care vor fi luate de Ruşi ca pretext pentru prelungirea ocupaţiunii lor, că deja incidentul anglo-grec pe chestiunea insulelor Ioniene — ultimatul Angliei către Grecia, urmat de blocusul porturilor — le serveşte de pretext ca să-şi amâne plecarea[3]. Ştefan Golescu, care publică acum broşura sa împotriva Domnitorului: *Un mot sur le manifeste de M. Ştirbey, prince régnant de Valachie* [Paris], (pp. 12), îşi atrage de asemenea blânda observaţie a sorei sale Ana Racoviţă. Aceasta — aşa cum am cunoscut-o — îi

1. Vol. III, nr. 206, p. 13—14. — 2. Vol. III, nr. 275, p. 203. — 3. Vol. III, nr. 208, p. 19.

www.dacoromanica.ro

mărturiseşte că i-a plăcut răspunsul, « care nu putea să spună mai multe decât a spus », dar nu i-a plăcut cuvântul « ciocoiu », « fiindcă nu sunt obişnuită, Ştefane, să aud ieşind din gura ta un astfel de cuvânt »[1].

Vine svonul — care reapare la răstimpuri — că proscrişii, afară de vreo şapte dintre ei, vor fi amnistiaţi[2]. Vine şi ştirea, care înveseleşte pe Zoe Golescu, că poate în curând (în primăvara aceasta 1850) Ştefan Golescu va da o fugă la Sibiiu, unde atunci se va duce şi maică-sa şi se vor întâlni. Dar se cutremură la gândul că poate lucrul nu se va întâmpla şi atunci « teribilă îi va fi desamăgirea »[3].

O umbră de îndoială se strecoară în sufletul Zincăi Golescu în ce priveşte viitorul. Ştefan îi scrisese despre « viitorul strălucit al Europei civilizate », dar maică-sii îi pare că fiul ei « pluteşte într'o lume de iluzii... ». « Imaginaţia mea de bătrână — îi răspunse ea — nu sboară aşa de repede... Acest rai pământesc pe care îl visezi pentru binele omenirii nu va fi împlinit decât peste o jumătate de veac, când eu nu voiu mai fi pe acest pământ, ca să mă pot bucura. Să văd pe oameni... înfrăţindu-se pentru a-şi realiza binele, fără să recurgă la războaie şi să se măcelărească unii pe alţii ca fiarele sălbatice, oh! într'o atare fericire nu cred pentru multă vreme de acum înainte! »[4].

Dar dacă are îndoială asupra *sorocului* împlinirii acestui ideal, nu are niciuna asupra. împlinirii însăşi a acestuia. Ea crede în izbânda « democraţiei binefăcătoare »[5]; şi credinţa aceasta a ei în izbânda « socialismului », al cărui triumf va aduce « acea epocă de aur pe care Evanghelia o vesteşte »[6], străbate, la răstimpuri, în scrisorile Zincăi Golescu în tot cursul anilor 1850 şi 1851; după lovitura de Stat din Franţa, această credinţă însă începe să pălească.

In aşteptarea unor vremuri mai bune, a « vremilor de aur » pe care le vesteşte Evanghelia, vieaţa devine tot mai grea în « republica » dela Goleşti. Golul în vistieria acesteia se tot adânceşte. Mai vând o moşie, mai zălogesc o alta, o vând apoi şi pe aceasta; vând Hanul Roşu, trece la rând

1. Vol. III, nr. 248, p. 143. — 2. Vol. III, nr. 208, p. 19. — 3. Vol. III, nr. 209, p. 21. — 4. Vol. III, nr. 209, p. 21. — 5. Vol. III, nr. 218, p. 39. — 6. Vol. III, nr. 281, p. 222.

www.dacoromanica.ro

o altă moşie. Giuvaericalele Zincăi Golescu s'au dus şi ele. A vândut şi Ana Racoviţă «toate giuvaericalele ei... şi acum nu mai are nimic...; abia de are cu ce să trăiască, cu mare economie, la Goleşti»[1]. Ar vrea să-şi trimită copiii, pe Alexandru şi Dumitru, în pensionul lui Ubicini, iar lui Costache trebue să-i trimită bani pentru studii la Paris. Uneori însă li se întâmplă de «lipseşte strictul necesar în casă»[2]. Irosirea averii însă nu le zdruncină credinţa. Doar a fost pentru o cauză vrednică. «Tu ştii — scrie Zoe Golescu fiului ei cel mare — că cea mai mare parte a averii a fost întrebuinţată pentru a face binele... Trebue să afli în amintirea binelui pe care l-ai făcut mângâierea pentru lipsurile ce vei încerca de astăzi înainte... Dacă ar fi să vă pară rău de ceva, e că nu veţi mai putea face puţinul bine ce aţi fi vrut să faceţi»[3].

Ce mai fugăreşte grijile celor dela Goleşti şi le mai risipeşte amărăciunile, sunt — când dă în primăvară — îndeletnicirile cu grădina, cu via, cu câmpul, cu florile.

Când zilele întunecate şi aspre de iarnă treceau şi omătul începea să se subţieze în pădure, porneau nepoatele Goleştilor spre coline, căutând ghiocei. «Vă trimit flori din scumpa voastră patrie — scrie Felicia Racoviţă unchilor ei — care vă vor face o plăcere nespusă. Le găseşti în pădure de mai bine de 15 zile»[4].

Din primăvară până toamna târziu, sus pe deal, în vie, pe câmp, la arat, semănat şi cules; jos pe Argeş, la moară şi iaz, erau pretutindeni, cu mămicuţa în frunte. Şi mai ales le găseai în grădina cu flori. Acolo îşi aflau «singura mângâiere, în mijlocul atâtor dragi iluzii pierdute...»[5] şi «în ceasurile acestea grele în care destinul le-a redus»[6]. Mămicuţa avea vocaţiune de grădinăreasă. De cum se lumina de ziuă, mămicuţa, «cu obrajii arşi de soare»[7], îmbrăcată cu o scurteică, pe cap cu o batistă de mătase pe care o înnoda sub bărbie, cu foarfeci de grădină şi cu o stropitoare cu gât lung şi încovoiat, era printre flori, smulgând ierburile rele şi stropind florile[8]. «Toată ziua nu face decât

1. Vol. III, nr 212, p. 28.—2. Vol. III, nr. 206, p. 14.— 3. Vol. III, nr. 250, p. 146. — 4. Vol. II, nr. 139, p. 249. — 5. Vol. III, nr. 210, p. 24. — 6. Vol. III, nr. 209, p. 22. — 7. Vol. III, nr. 214, p. 33. — 8. Vol. III, nr. 249, p. 145.

www.dacoromanica.ro

asta şi trebue să vezi că totul e înfrumuseţat şi surâzător. Goleştii sunt o grădină frumoasă, cu straturi de flori şi cu umbrare unde o să puteţi, pe vreme de arşiţă, să vă retrageţi şi să gustaţi din răcoarea de primăvară »[1].

Printre flori, a căror cultură a încercat să o insufle şi ţăranilor din Goleşti, Zoe Golescu îşi trecea cea mai mare parte din zi. Nepoatele, care o întovărăşeau prin grădină, n'o mai slăbeau cu întrebările: « mamă mare, ce floare e asta? — Asta? Este un Hedysarum. — Dar ce floare face? — O floare în spic, roşie aprins. — A! Trebue să fie frumoasă, am să fac o bordură. — Ba asta nu, că e înaltă de un metru... »[2]. Şi mămicuţa nu obosea răspunzând la fel şi chip de întrebări. Spunea florilor pe numele lor latinesc şi nepoatele învăţaseră pe de rost zeci de nume latineşti. Aducea tot felul de flori din străinătate [3]. « Vă puteţi închipui — scriu lui Ştefan Golescu, la Paris, nepoatele — cu ce nerăbdare aşteptăm seminţele ce ni le trimiteţi. O sută de plante felurite, tot atâtea nume de învăţat pe de rost; toate plante necunoscute sau aproape toate; ne fac să ne bată inima până ce floarea atât de dorită se iveşte, de ne umple de mândrie şi ne răsplăteşte osteneala »[4].

Nu îngăduia nimănui să calce pe covorul de iarbă sau să smulgă vreo floare. Işi voia doar plăcerea de a îngriji şi privi înflorind trandafirii agăţători ce-şi păstrau floarea până târziu când cădea zăpada şi trandafirii « Rose Pompon » sau « Gloire de Dijon ». Dar nepoatele tot mai smulgeau câteva « pansele monstre » şi le trimiteau unchilor lor. « In fiece floare o să citim numele lui Tefănică » — scrie Zoe Golescu lui Ştefan [5].

Flori peste tot. Aici un « ienuperus virginica », pe care ea însăşi îl adusese din străinătate « în poalele rochii » şi care mai este şi astăzi acolo, martor al unor vremi trecute; dincolo, « pavlonia » cu flori violete, « catalpas » cu flori albe în ciorchini şi castani cu floare roşcată împodobeau aleea care ducea dela portiţa grădinii celei mici la grădina cea mare cu pomi roditori şi straturi de zarzavat şi la un

1. Vol. III, nr. 214, p. 33. — 2. Vol. III, nr. 328, p. 311. — 3. Vol. III, nr. 297, p. 257, nr. 326, p. 309 şi nr. 335, p. 324. — 4. Vol. III, nr. 328, p. 311. — 5. Vol. III, nr. 335, p. 324.

www.dacoromanica.ro

pod ţărănesc aruncat peste o groapă ţărmurită cu « pinus montana » şi cu ienuperi, ale căror boabe slujeau la afumat.

Să cultivi, să îngrijeşti, să iubeşti florile, era pentru Zoe Golescu şi nepoatele ei nu numai o plăcere, ci şi o grijă socială în lumea aceasta sătească din Goleştii din Muscel, unde şi astăzi nu lipseşte din fereastra casei Românului ghiveciul cu muşcată. Căutau — şi au izbutit — să insufle ţărăncilor gustul pentru flori. La Goleşti bate vânt de înnoire. « De când suntem la ţară, am silit pe fiece ţărancă să-şi facă un colţ de grădină, cu flori frumoase: le-am dat seminţe; ele au văzut că noi înşine ne îngrijim grădina şi atunci au prins şi ele gust; şi aşa, încet, încet o să facem reforme în satul nostru » [1]. In curând, către sfârşitul acestui an 1850, Zoe Golescu, reînnoind gestul cărturăresc al lui Dinicu, deschide o şcoală la Goleşti, în care dela început avu vreo 25 de elevi şi pe care se gândeşte s'o mărească la primăvară, aducând şi un dascăl « care să ştie mai mult decât cel de acum... ; nu poate face binele aşa cum îi doreşte inima » [2]. Ar vrea să ajute şi pe tinerii Români la Paris şi nu o poate face atâta pe cât ar vrea [3]. Căci nu voiau cei dela Goleşti să rămână mai prejos de scumpii lor pribegi, « cari hotărau de soarta popoarelor »; şi în « mica republică » din Goleşti făceau şi nepoatele micile lor reforme sociale. « Mă întrebi, dragă unchiule, dacă am inspirat ţăranilor noştri gustul pentru cultura florilor şi pentru curăţenie. In ce priveşte cultura florilor, nu-i lucru greu. Bunul nostru popor românesc are moravuri blânde şi cultura florilor îi place, aşa că rar găseşti vreun ţăran care să nu aibă în dosul casei o grădinuţă de zarzavat, pe care o înfrumuseţează cu flori, trandafiri şi pomi fructiferi. Cât despre curăţenie, asta-i altă poveste; e peste putinţele noastre; ţăranul nostru este sărac şi asuprit... Cum vrei ca un popor care de veacuri trăieşte în mizerie şi neştiinţă să simtă nevoia de curăţenie? Se spune că ţăranul începe să se mai civilizeze. Dar ce zicem noi că-i civilizaţie, e moda, e luxul şi sunt moravurile rele pe care le introduce boierimea.

---

1. Vol. III, nr. 213, p. 29. — 2. Vol. III, nr. 258, p. 161. — 3. Vol. III, nr. 246, p. 135.

www.dacoromanica.ro

De-ar putea ţăranul nostru să nu guste niciodată din civilizaţia asta!»[1].

Regăseşti în aceste constatări ale Alexandrinei-Luţa pe Alexandru-Albul din primele lui scrisori. In această lume, în care se scrie adesea după tipic, antiteza între boieri — cari sunt toţi răi — şi între ţărani — cari sunt toţi buni — se găseşte la unul, se regăseşte la toţi... «Ţăranul nostru, singurul adevărat Român — scrie Alexandrina-Luţa — este curat de orice viţiu, în mijlocul corupţiunii. Ţăranul nostru are o virtute mai presus de oricare alta, care face cât vitejia Ungurilor (aici e tipicul Zincăi Golescu din epoca entuziasmului său pentru Unguri) şi care face cât spiritul Francezilor; are un minunat bun simţ..., o răbdare şi încredere în Providenţă, că a putut suferi până azi tot felul de tiranii şi a avut sub ochi tot felul de corupţii, fără să se lase dus de vreun viciu, fără să ia niciunul din năravurile ciocoiului...». Şi Alexandrina-Luţa desprinde, din constatările ei, o lecţie de optimism: «poţi oare să te îndoieşti de viitorul unui astfel de popor? Ar fi să te îndoieşti de Providenţa însăşi şi de dreptatea lui Dumnezeu!»[2].

Cu atât mai necesară această lecţiune de optimism cu cât mai apăsătoare este acum ocupaţia rusească şi cu cât mai sâcâitoare este Cârmuirea ţării. Se ţin lanţ, şi în acest an 1850, nemulţumirile pentru cei ce râvnesc la zile mai bune.

Tânărul Mihail Marghiloman, întors în ţară în vara acestui an, este arestat «din pricina limbajului său revoluţionar... Trebue să-şi ascundă cineva în fundul inimii — scrie Zoe Golescu lui Ştefan — taina preţioasă a iubirii sale patriotice...; altfel, poate compromite interesele cele mai scumpe ale patriei..., căci în ţară mişună spionii» şi mai este şi o poliţie rusă «dintre cele mai formidabile»[3].

Pe de altă parte, prin partizanii lor din Ţara Românească, Ruşii încearcă să aţâţe aici mişcări, ca să-şi justifice prelungirea apăsătoarei lor ocupaţii, care — altfel — ar trebui să ia sfârşit. De aceea, Zoe Golescu îşi sfătueşte copiii să nu mai scrie nimic împotriva Ruşilor, căci «aceasta

1. Vol. III, nr. 329, p. 312—313. — 2. Vol. III, nr. 214, p. 32—33. — 3. Vol. III, nr. 233, p. 82.

www.dacoromanica.ro

poate face mai mult rău decât bine », dându-le pretext de statornicire în ţările româneşti [1].

S'a descoperit şi un complot filo-rus, cu Nicolae Mavros în frunte; marele vizir a dat ordin de aspră reprimare. Zoe Golescu crede că adevăratul tâlc al acestui complot în care, pare-se, sunt amestecaţi şi câţiva miniştri, era să îngreuneze situaţia lui Barbu Ştirbey, pentru ca apoi acesta să fie răsturnat. De altfel — scrie ea — proclamaţia pe care acesta a publicat-o i-a făcut « mai mult rău, căci a confirmat, astfel, svonurile de revoluţie, svonuri care sunt luate de Ruşi ca pretext pentru a-şi prelungi ocupaţia » [2].

La proclamaţia Domnitorului, emigraţii se gândesc să dea o ripostă. Unii dintre ei, ca de pildă Al. G. Golescu-Arăpilă, aflător la Viena, văd în toată această urzeală, « pusă la cale de agenţii ruşi », intenţia Domnitorului de a amesteca şi pe Goleşti şi, de asemenea, intenţiunea Rusiei — ajutată de « stupiditatea » sau « perfidia » unora dintre boieri — de a stârni frământări în ţară, pentru a justifica prelungirea ocupaţiei. Ar fi nevoie — spune Al. G. Golescu-Arăpilă — de un drastic protest colectiv îndreptat Cabinetelor europene, pentru a arăta tâlcul cel adevărat al acestei urzeli: prelungirea ocupaţiei ruseşti şi respingerea, de către Ştirbey, a amnistierii emigraţilor, amnistiere « cerută de Poartă » [3].

Şi alte întâmplări amărăsc pe cei dela Goleşti şi pe emigraţi: alegerile de vlădici dela 14 Septemvrie 1850 aduc în fruntea bisericii pe mitropolitul Nifon şi câţiva episcopi filo-ruşi, ceea ce supără şi pe Achmet Vefyk Effendi, care nu-şi ascunde în faţa lui Barbu Ştirbey nemulţumirea; iar formarea, în Septemvrie 1850, a unui guvern filo-rus, cu George Filipescu, Ion Slătineanu, Manoil Arghiropol, Ion Mano şi Ion Oteteleşeanu, trezeşte şi ea mare supărare, care îşi trimite răsunetul până la Brussa, de unde îi răspunde ecoul amărăciunii lui Al. C. Golescu-Albul; acesta însă se mângâie la gândul că « dacă ar fi fost puşi alţi boieri, tot una ar fi fost, căci toţi marii boieri sunt ruşi » [4].

---

1. *Ibid.*, p. 83 şi vol. III, nr. 229, p. 72. — 2. Vol. III, nr. 238, p. 112—115. 3. Vol. III, nr. 240, p. 118. — 4. Vol. III, nr. 245, p. 133.

www.dacoromanica.ro

Mai vin însă şi zile bune la Goleşti. « Incântătorul domn Grant se va căsători cu nepoata noastră » — vesteşte mămicuţa la 1 Iunie 1850. « Dumnezeu ne-a trimis, de sigur, pe acest tânăr, căci în disgraţia în care ne găsim să ţi se prezinte o partidă atât de bună să ceară mâna fetei noastre, fără să vorbească de zestre, este într'adevăr providenţial şi cu totul neobişnuit în ţara noastră ». Zoe Golescu dă zestre nepoatei Zoe Racoviţă, pentru căsătoria cu Grant, « care n'ar fi fost refuzat de nicio fată bogată » [1], 4.000 de galbeni, « ce qui est très peu » pentru Ţara Românească « où on demande des sommes énormes ». « Am să caut să vând o moşie, ca să dau zestre Zincăi » — scrie Ana Racoviţă la 27 Iunie 1850 [2].

Zoe Racoviţă, anunţând unchilor ei căsătoria, « un subiect care mă face să roşesc şi care şi astăzi mă face să-mi las ochii 'n jos », îi încredinţează că are conştiinţa « îndatoririlor viitoare, care sunt mari şi frumoase », şi le va îndeplini « pentru a se face demnă de numele sacru ce va purta » [3].

Cu prilejul acesta, dintr'o scrisoare de minunată ţinută a Zincăi Golescu aflăm că fiul ei Ştefan ar fi vrut să vie pe furiş în ţară: « îmi vorbeşti, Ştefane — îi scrie mămicuţa — de venirea ta aici, deghizat, pentru a fi de faţă la nunta nepoatei noastre Zoe. Să mă ferească Dumnezeu să te văd aici, în ţara ta, mai înainte de totala ei evacuare de către trupele inamice! Şi sub orice deghizare ai veni, nu vreau să te văd şi nici să te îmbrăţişez aici, mai înainte de plecarea tuturor Cazacilor ». De altfel, se zice că Ruşii vor pleca până la sfârşitul toamnei; « c'est une nouvelle heureuse et douce à entendre » [4].

Pregătirile pentru căsătoria nepoatei Zoe Racoviţă cu « domnul diplomat », cumpărarea trusoului, se fac la Bucureşti şi apoi se reîntorc cu toţii, pentru nuntă, la Goleşti. La nuntă, strânşi laolaltă în ziua de 8/20 Octomvrie 1850, « pentru a consacra fericirea unei surioare iubite » — scrie Alexandrina-Luţa — « am dat ţăranilor să bea şi le-am făcut horă » [5]; « la sfârşitul cinei, după ce s'a urat sănătate mi-

1. Vol. III, nr. 218, p. 39. — 2. Vol. III, nr. 226, p. 66. — 3. Vol. III, nr. 228, p. 68—69. — 4. Vol. III, nr. 229, p. 73. — 5. Vol. III, nr. 242, p. 121.

www.dacoromanica.ro

rilor, veni rândul scumpilor noştri emigraţi; toată lumea a băut în sănătatea voastră, ciocnind paharele cu şampanie şi urându-vă să vă reîntoarceţi în curând fericiţi în ţară »[1].

Două, trei zile după nuntă, Zoe şi « son digne époux »[2] pornesc spre Bucureşti. « Mi s'a rupt inima când i-am văzut plecând » — scrie Ana Racoviţă.

La Goleşti rămân acum încă mai puţini şi mai trişti. Vieaţa îşi reia cursul, mereu acelaşi, mereu monoton. Doar unele întâmplări mai aduc din când în când o notă nouă în lumea aceasta din Goleşti.

Odată, având nevoie de doftor, au fost siliţi să recurgă la ştiinţa « de qui croyez-vous? » — scrie Zoe Golescu fiilor săi: « la ştiinţa unui medic polonez, dar care este în serviciul Rusiei. Poţi să-ţi închipui un mai neplăcut ghinion? Dar ce să faci, la nevoie? Şi atunci, ca să ne răzbunăm de neajunsul ăsta al sorţii, ne-am apucat să-i facem o propagandă straşnică şi la urma urmelor am ciocnit cu el pentru reînvierea Poloniei; şi de câte ori mai vine să ne vadă, îi vorbim împotriva Rusiei şi a politicei ei infernale, deschis, cum se cuvine unui republican din Goleşti »[3].

Altădată se oploşise la Goleşti « une dame hongroise », văduva unui Polonez Kondrawski, căzut la Sibiiu. Le povesteşte orori « care să-ţi ridice părul în cap... A urmat pe bărbatu-său în toate războaiele... Inchipuiţi-vă că la Sibiiu l-a căutat printre mormane de cadavre şi l-a aflat oribil mutilat. Este o vitează! Ea însăşi a fost rănită... Şi culmea e că, pentru a pătimi de toate nenorocirile pe care le aduce un război civil, vedea în primele rânduri ale armatei inamice pe tatăl şi pe fraţii săi, cari se luptau împotriva Ungurilor: De cum am cunoscut-o, am primit-o şi nu ştim ce să-i mai facem ca s'o ajutăm să-şi uite nenorocirile »[4].

In lumea aceasta sentimentală, naivă, credulă, toate nenorocirile îşi află răsunet şi toate poveştile îşi află crezare.

Zi după zi şi s'a dus şi anul 1850.

* * *

1. Vol. III, nr. 246, p. 135. — 2. *Ibid.* — 3. Vol. III, nr. 268, p. 192. — 4. Vol. III, nr. 249, p. 144.

www.dacoromanica.ro

Aceeași urare ca cea de acum un an întâmpină, din partea Zincăi Golescu, și noul an 1851: « cu nădejdea în Cel-de-Sus, nu mă tem de loviturile soartei și-mi spun că Cel-de-Sus, care m'a creat și care vremelnic mă pedepsește pentru greșelile noastre, va ști să-mi îndulcească mai târziu suferințele... Îndurați totul cu curaj! Vă cunosc forța morală. Copiii mei vor fi susținuți de credința că vor izbuti să-și realizeze dorințele cele mai scumpe ale inimii... Pentru 1851 să vă revăd în scumpa noastră patrie, unde multe brațe se întind să vă primească și să vă strângă la piept » [1].

Urările Zincăi Golescu în pragul anului trecut 1850, în pragul anului acesta 1851, în pragul anului viitor 1852, aveau să fie împlinite doar peste câțiva ani, peste vreo șapte.

Cu începutul acestui an mijesc speranțe de îndreptare a stărilor din țară.

Zincăi Golescu i s'a dat voie să locuiască, dacă vrea, în București. Nu prea pare stânjenită în mișcările ei. Iat-o în Februarie 1851 la București. Ingrijorarea-i de a vedea averile fiilor ei confiscate — căci așa propusese Divanul și comisarul rus Kalcinski, urmașul lui Duhamel — se potolește curând, în fața opunerii « de nesdruncinat » a lui Achmet Vefyk Effendi, comisarul Porții, care face să cadă propunerea comisarului rus [2]. De altfel, încet, încet averea Goleștilor avea să se irosească singură și fără măsura Divanului și a lui Kalcinski. Ori și ce ar fi însă, Zoe Golescu își încredințează copiii că « binecuvântarea ei o vor avea totdeauna » [3], iar pentru lipsurile de care vor suferi în viață, ei să-și găsească mângâiere în amintirea binelui săvârșit; și singura lor părere de rău să le fie că « nu vor mai avea mijloace destule pentru cât bine vor vrea să facă țării lor » [4].

De atare gânduri erau luminate mințile celor cari trăiau în conacul din valea Argeșului, ca și mințile vecinilor de colo de sus, din deal, dela Florica Brătienilor — pribegi și ei acum — și a căror soră vine când și când în vale la Golești, la Ana Racoviță, de-și găsește mângâiere pentru

---

1. Vol. III, nr. 256, p. 156—157 — 2. Vol. III, nr. 267, p. 187. — 3. Vol. III, nr. 268, p. 191. — 4. Vol. III, nr. 250, p. 146.

www.dacoromanica.ro

lacrimile pe care le plânge că n'are ştiri dela fraţi şi că aceştia nu vor fi având cu ce trăi pe-acolo pe unde vor fi fiind [1].

Zoe Golescu ar vrea să-şi revadă copiii în ţară, dar se resemnează la gândul că aceştia nu vor să se întoarcă acasă « decât când Calmucii vor fi dincolo de Prut », « când pământul ţării nu va mai fi pângărit de picioarele ignobile ale Cazacilor » [2]. De altfel, nici nu crede că vor fi învoiţi să se reîntoarcă mai înainte în patrie, căci « on les craint trop » [3]. « Mămicuţa », care « până astăzi a dat destule dovezi de curaj mai presus de vârsta ei, acum este destul de bătrână pentru a nu putea rezista uşor şi altor nenorociri » [4]. Dă fiilor săi sfaturi de cumpătare şi cuminţenie în ce fac şi ce scriu şi le transmite mâhnirea lui Achmet Vefyk Effendi, « acest vrednic dregător », care crede că broşurile pe care Goleştii le tipăresc şi răspândesc în străinătate fac mai mult rău, căci — spune el — Ruşii se vor agăţa de ele pentru a aţâţa spiritele în ţară şi a-şi justifica prelungirea şederii lor aici. Şi Zoe Golescu face o pledoarie filoturcă, predicând că Turcii nu trebuesc confundaţi cu Ruşii, căci ei nu sunt « duşmanii de moarte » ai poporului român [5]. Poate că deslusim, în aceste idei, înrâurirea lui Effingham Grant: Englezii sprijineau Poarta — atât cât Englezii au sprijinit vreodată altă Putere — pentru a o opune, sub forma unui imperiu reformat şi reînnoit, Rusiei.

Oarecare mulţumire mai aduce la Goleşti ştirea că nepotul Constantin Racoviţă ar fi intrat, împreună cu Alexandru Mano, la începutul acestui an 1851, în armata piemonteză. In capitolul următor vom urmări activitatea acestora în lumea italiană.

Zoe Golescu înregistrează acum, cu o făţărnicie care ne face să surâdem, ştirea morţii d-nei d'Uxhüll [6]. Moartea aceasta « va atinge inima iubitoare a unui înalt personagiu » — scrie ea, svârlind o înţepătură răutăcioasă lui Barbu Ştirbey, prieten al d-nei d'Uxhüll: « Dumnezeu dă dreptate după a sa voinţă. Ainsi soit-il ! » [7].

---

1. Vol. II, nr. 175, p. 344. — 2. Vol. III, nr. 280, p. 220 şi nr. 282, p. 224. — 3. Vol. III, nr. 274, p. 198. — 4. Vol. III, nr. 268, p. 191. — 5. Vol. III, nr. 275, p. 203. — 6. Fiica lui Teodor Văcărescu-Furtună şi a Mariei Constantin Ghica. — 7. Vol. III, nr. 268, p. 191 (scrisoare din 12/24 Februarie 1851).

www.dacoromanica.ro

Se mâhneşte Zoe Golescu la ştirea căsătoriei, în primăvara aceasta 1851, a generalului rus Al. Bremsen cu Zoe Bălăceanu: «iubeşte pe acest Rus; se vede că a uitat ce datorează ca Românca patriei sale: ură şi dispreţ naţiei ruseşti» [1].

Dar o mângâie şi unele ştiri mai bune, care aduc acum mijiri de speranţe într'o îndreptare a stărilor din ţară. Se svoneşte de amnistie. Dintre arestaţi, Turnavitu, Ion Voinescu şi Costache Zaman au fost lăsaţi liberi, «liberi ca păsările cerului» [2]. Vin şi ştiri despre eliberarea surghiuniţilor dela Brussa; dar iarăşi ştirile acestea rămân simple svonuri, iar svonurile n'au fost decât simple născociri.

Printre atâtea ştiri, svonuri, născociri, este un svon care timp de aproape doi ani rămase doar o născocire, iar ştire adevărată nu deveni decât târziu, un svon care descreţea frunţile la Goleşti: «pleacă Ruşii!».

De-a-lungul multelor scrisori, svonul acesta străbate la răstimpuri.

«Pleacă Ruşii», «stupizii» — spune Felicia Racoviţă în Decemvrie 1848. Dar la 29 Martie 1849 Effingham Grant scrie că «nu sunt semne de plecarea Ruşilor»; iar Catinca Rosetti desnădăjdueşte de a vedea ţara scăpată de această «lepră» [3].

«Pleacă Ruşii în curând» — scrie Effingham Grant la 25 Noemvrie 1849.

«Pleacă Ruşii» — vesteşte prin Ianuarie 1850 Alexandru Racoviţă [4].

«Pleacă Ruşii», căci «începe a-şi da seama Colosul rus de urmările funeste ale încăpăţânării de a nu evacua Principatele» — comentează Zoe Golescu svonul plecării, svon care o înveseleşte cum o înveseleşte şi ştirea că «ne-am descotorosit de Timoni, demnul reprezentant al Austriei»; şi poate că «înlocuitorul acestuia va avea idei mai creştine» [5].

«Ruşii au părăsit Piteştii» — anunţă intempestiv şi neconfirmat Catinca Rosetti la 11 Aprilie 1850.

---

1. Vol. III, nr. 282, p. 227. — 2. *Ibid.*, p. 226 (scrisoare din 30 Mai 1851). — 3. Vol. II, nr. 150, p. 275 (24/12 Aprilie 1849). — 4. Vol. III, nr. 204, p. 12. — 5. Vol. III, nr. 207, p. 18 (6 Februarie 1850).

www.dacoromanica.ro

Se svoneşte şi prin Iunie 1850 că, potrivit Convenţiunii dela Balta Liman, « pleacă Ruşii ». « Dumnezeu să se milostivească de ţara noastră şi s'o scape mai curând de jugul ăsta de fier » — exclamă Zoe Golescu [1].

« Cazacii vor părăsi ţara până la sfârşitul toamnei — scrie Zoe Golescu la 16 Iulie 1850 —; este o ştire atât de fericită şi de dulce de auzit că nu îndrăsnesc să mă încred ei, pentru ca, de nu se împlineşte, desamăgirea să nu fie mai mare decât nădejdea » [2].

Dar se sfârşeşte şi anul 1850 şi nici nădejde de plecarea Ruşilor. Ba se pare că « vin şi mai mulţi », cu toate protestele Franţei şi Angliei la Curtea Ţarului din Petersburg.

Curând sboară iarăşi svonul că « pleacă Ruşii în primăvară » [3].

Primăvara următoare, a anului 1851, aduce şi ea svonul că « pleacă Ruşii », « duşmanii de moarte », « păsări prevestitoare de rău » [4].

« Se duc lăcustele » — se svoneşte în Februarie 1851 [5].

« In curând pământul ţării nu va mai fi mânjit de picioarele ignobile ale Cazacilor » — scrie Zoe Golescu în Mai 1851.

« Au plecat bipezii importuni » — anunţă tot Zoe Golescu la 30 Mai 1851.

Şi, aşa, născocirea din iarna lui 48 rămase svon în tot lungul anilor 49, 50 şi 51 şi nu deveni ştire adevărată decât în Mai 1851, când şi Effingham Grant confirmă plecarea « bipezilor importuni » [6].

Dar copiii Zincăi Golescu vor mai rătăci încă mulţi ani prin lume.

La Goleşti vieaţa se desfăşoară în acelaşi ritm molcom.

Câteodată — rareori — nepoatele, cu mămicuţa « panduroaica » în frunte, călare, ca vrednică urmaşe de panduri, porneau în plimbări prin munţi, prin munţii care le umple de teroare şi admiraţie « privind de aproape atâtea prăpăstii » [7]. « Immortelle Dâmbovicioara, c'est toujours à toi

1. Vol. III, nr. 218, p. 41 (1 Iunie 1850). — 2. Vol. III, nr. 229, p. 73. — 3. Vol. III, nr. 252, p. 151 (scrisoare din 20 Decemvrie 1850). — 4. Vol. III, nr. 268, p. 191. — 5. Vol. III, nr. 272, p. 197. — 6. Vol. III, nr. 283, p. 228. — 7. Vol. III, nr. 286, p. 237 şi nr. 287, p. 238.

www.dacoromanica.ro

que mon esprit s'arrête quand il s'égare dans nos belles montagnes » — scrie Alexandrina-Luța [1]. Și cu sentimentalismul lumii din Goleşti și al epocii, trimite unchilor ei « des fleurs charmantes, cueillies à l'entrée même de la grotte, qui vous disent: ne m'oubliez pas ».

Alteori rup monotonia vieții la țară dând câte o fugă în oraș. « Pe Felicia, Lucica și Catinca le-am trimis la Bucureşti, fiindcă este acolo o trupă de actori bunicică, s'audă și ele puțină muzică » — scrie Ana Racoviță [2].

In curând, spre sfârșitul lui 1851, pleacă dela Goleşti, la școală, în străinătate, copiii cei mici ai Anei Racoviță: Dumitru la Paris și Alexandru Al. Racoviță la Halle, în Prusia. Pe cel dintâi îl vom afla ceva mai târziu, împreună cu alți Români, la Școala de Agricultură din Grignon [3].

La Goleşti au rămas încă și mai puțini.

Alternându-se bucuriile cu grijile, se scurg lunile și trece și anul 1851, aducând însă numai griji și neliniști, care deschid anul cel nou 1852. In Franța se produsese lovitura de Stat din Decemvrie 1851. Svonuri că mii de victime au căzut pe străzile Parisului, că șapte tineri români, printre cari Goleştii, ar fi fost asasinați în cafenelele bulevardelor, ajung la Goleşti, iar scrisori nu ajung [4]. « Mămicuța » este în « transe mortale » [5]. Sărbătorile le-au trecut în mijlocul neliniștilor și grijilor. Abia dacă vizita la Goleşti a lui Effingham Grant, a soției sale, a lui Scarlat și Elena Filipescu « au mai înveselit singurătatea și au făcut să trecem cu amintiri mai puțin triste aceste zile solemne... Dar Dumnezeu este mare și infinit în mila sa și toată nădejdea mămicuța și-o pune în el, cerându-i, mai înainte de orice, protecție pentru copiii ei » [6].

Când sosesc scrisori liniștitoare, se mai însenineză casa. Dar alte griji și neajunsuri trec la rând. Inundațiile strică morile dela Goleşti. Zoe Golescu întâmpină greutăți în administrarea averii. O supără procesele. Ar vrea să nu mai facă vânzări din pământurile copiilor. Dela București află că Winterhalder, prietenul lui Costache Rosetti, a fost expulzat;

1. Vol. III, nr 285, p 233. — 2. Vol. III, nr. 313, p. 280. — 3. Vol. III, nr. 298, p. 258 și nr. 372, p 379. — 4. Vol. III, nr. 315, p. 282. — 5. Vol. III, nr. 316, p. 284 (scrisoare din 10 Februarie 1852). — 6. Vol. III, nr. 309, p. 273.

www.dacoromanica.ro

şi ştirea « o mâhneşte şi revoltă ». O neliniştеşte şi soarta lui Nicolae Bălcescu, « a cărui mamă este aşa de nefericită, căci crede că boala fiului ei este incurabilă »[1].

Peste toate aceste griji şi necazuri, iată că lumea dela Goleşti se adânceşte în durere. Alexandrina-Luţa Racoviţă, « cette ange de beauté... », « cette charmante fille, la jolie Luţa d'autrefois », al cărei suflet avea « toate darurile firii pe care o fiinţă omenească le poate dori şi cu care se poate făli », « această fiinţă rară, care nu numai în ţară la noi dar peste tot ar putea fi citată ca model », Luţa « aşa tânără, aşa de frumoasă şi dulce », căzu bolnavă îngrijind pe o bolnavă din sat. Se stinge din vieaţă în ziua de 21 Mai 1852 (s. v.), tânără de 20 de ani, răpită de tifosul care pe atunci făcea prăpăd când venea. La Goleşti s'a lăsat întunerec. Doar « ideea că un suflet aşa de frumos şi aşa de curat locueşte acum în sferele cereşti » mai strecoară o rază de mângâiere în lumea durerii închisă în vechiul conac[2].

Departe, în Franţa, unde se află Ştefan Golescu, şi în Grecia, unde rătăceşte fratele Nicolae, răspunde ecoul durerii: « privesc fără să văd — scrie Ştefan Golescu — Saôna, această pânză de apă liniştită ducând cu sine atâtea bucurii şi tristeţi, căci ochii sufletului meu văd dincolo de zare şi ţintesc cu dureroasă atenţiune un colţişor de pământ unde o întreagă familie în lacrimi pătimeşte de nenorocirea ce a lovit-o »[3]. « Sunt doborît, sunt doborît — întoarce ecoul durerii lui Nicolae — era un înger »[4].

Alexandrina-Luţa odihneşte în biserica lui Stroe Leurdeanul.

* * *

Singurătatea apasă acum mai tare pe oamenii aceştia necăjiţi. Mămicuţa simte nevoie de sprijinul fiilor ei: « am făcut ce am putut până azi, ca să orânduiesc interesele voastre. De acum însă nu-mi va mai fi cu putinţă să mă ocup singură. Suferinţele şi amărăciunile mele, cei 60 de ani ai mei mai ales mă împiedică să mă îngrijesc de ele

1. Vol. III, nr. 335, p. 323—324 (scrisoare din 23 Aprilie 1852). — 2. Vol. III, nr. 347, 351, 352, 355. — 3. Vol. III, nr. 354, p. 356. — 4. Vol. III, nr. 356, p. 361.

www.dacoromanica.ro

aşa cum aşi vrea »[1]. Simte nevoia ca fiul său Radu să vie în ţară. Il chiamă.

Iată însă că ea însăşi trebue să plece din ţară. O veste neliniştitoare o chiamă la Viena: boala nepoatei Catinca Rosetti, care-i fusese tovarăşe în peregrinările pe la Sibiiu, Istambul, Brussa şi peste tot. « Nimic nu ni se arată — scrie Zoe Golescu — în colori care ar putea să ne înveselească sufletul... Viitorul este trist şi de temut pentru cei ce cutează să-l privească de aproape. Singura mângâiere ce ne rămâne este convingerea că am luptat pentru binele nefericitei noastre ţări... Cel-de-Sus nu ne va părăsi... Ştefane, ia pe mămicuţa ta de model. Ea este bolnavă şi de o sănătate destul de şubredă. Suferă mult şi totuşi nu se sfârşeşte. Cine o sprijină? Nădejdea şi credinţa ei. Căci ridic ochii spre cer şi rog pe Cel-A-Tot-Puternic pentru copiii mei »[2].

Pleacă la Viena. In drum întâlneşte două Moldovence, pe Eufrosina Rosetti-Teţcanu cu sora ei, pe care le socoteşte « compatrioate »[3]. La Viena o aşteaptă însă o bucurie: Catinca Rosetti, însănătoşită, se pregăteşte de nuntă cu Radu G. Golescu[4]. Se face nunta la sfârşitul lui Octomvrie 1852[5]. Zoe Golescu porneşte apoi spre Dresda, unde spre sfârşitul lui 1852 o aflăm împreună cu fiul ei Ştefan. Curând se regăseşte şi cu Alexandru-Albul şi cu Radu, cari veniseră dela Brussa; rămân cu toţii la Genova, unde scrisorile ni-i arată în primele luni ale lui 1853.

La Goleşti, locul mămicuţei îl ţine acum fiica ei Ana Racoviţă. Grijile casei le are ea. N'au rămas decât femei — mai puţine ca altădată, de când se stinsese din vieaţă « buna şi frumoasa Luţa ».

... Scrisorile au încetat de a pomeni de bătrânul Alexandru Racoviţă. Se stinge din vieaţă în scurgerea anului 1853. Asupra morţii sale scrisorile noastre tac.

Către sfârşitul lui 1853 Zoe Golescu porneşte împreună cu Constantin Racoviţă spre ţară, trecând prin Elveţia, « călătorie pe care n'o va uita niciodată », dar care a fost

1. Vol. III, nr. 355, p. 359 (scrisoare din 12 Iulie 1852). — 2. Vol. III, nr. 367, p. 373. — 3. Vol. III, nr. 371, p. 378. — 4. Vărul celor patru fraţi Goleşti, v. însemnarea biografică: vol. II, p. 90, nota 2. — 5. Vol. III, nr. 376, p. 384.

www.dacoromanica.ro

şi « ultima ei clipă de bucurie ». Această « ultimă bucurie a părăsit-o la graniţa ţării »[1]. Aici o aşteaptă tot felul de greutăţi: boale, procese, neajunsuri cu arendaşul Goleştilor, etc. Dar un mare necaz îi veni curând, căci abia ajunsese la Goleşti şi abia trecură trei săptămâni de când ajunsese, că veniră Ruşii, scotociră prin hârtii şi « deşi n'au găsit nimic care să-l compromită » — scrie la 23 Ianuarie 1854 maică-sa — au luat pe sus pe Constantin Racoviţă şi l-au trimis în Rusia, închizându-l la Kiew.[2]

Ana Racoviţă trebue să anunţe această ştire fraţilor săi, « dar nu poate să ia condeiul în mână şi să nu plângă ». Cere fraţilor să-i scrie, prin Effingham Grant, dar să nu cumva să-i scrie ceva « care ar putea s'o compromită », căci « scrisorile se deschid »[3].

Iarăşi nu au rămas decât femei la Goleşti, cu Zoe Golescu în frunte, care este tot mai necăjită şi tot mai tristă « că şi-ar vrea sfârşitul, gândindu-se la viitor, ale cărui adâncimi sunt aşa de greu de pătruns... Despărţită de şase ani de copiii ei, nu vede nimic în viitor care s'o liniştească... Totul e în voia soartei » sau, mai degrabă, « la voia unei politici căreia nici nu-i pasă de cei ce cer dreptate şi ajutor pentru cei slabi »[4]. Poate însă că va da Dumnezeu să fie războiu — scrie nepoata Zoe Grant — şi atunci « nous n'aurons plus rien à redouter de cette abominable paix dont on ne cesse de nous menacer »[5].

...Nimic care să strice monotonia vieţii din conacul Goleştilor nu ne mai opreşte stăruitor atenţiunea, de acum, din 1854, vreme de aproape trei ani. Greutăţile băneşti sporesc; trebuesc vândute pământurile ce le-au mai rămas; rare scrisori trimise şi primite prin Effingham Grant şi Colquhoun, căci, altfel, scrisorile se censurează. Pe mămicuţa o mai aflăm împreună cu Felicia Racoviţă la Paris spre sfârşitul lui 1854, iar în vara lui 1855 la Enghien, împreună cu fiii ei Radu şi Alexandru-Albul. Acesta din urmă are teorii proprii asupra terapeuticei apelor minerale de

---

1. Vol. IV, nr. 427, p. 65. — 2. Vol. IV, nr. 427, 428, 432. — 3. Vol. IV, nr. 428, p. 66. — 4. Vol. IV, nr. 432, p. 75 (scrisoare din 14 Februarie 1854). — 5. Vol. IV, nr. 431, p. 73.

www.dacoromanica.ro

acolo [1]. O mai aflăm către sfârşitul lui 1856 la Dieppe, unde are ştiri contradictorii asupra repatrierii exilaţilor [2].

Grija care frământă în toată această vreme lumea dela Goleşti, mai ales de când rândurile acestei lumi s'au rărit aşa de dureros şi de când singurătatea s'a aşternut tot mai mult asupră-i, este aceasta: reîntoarcerea acasă a scumpilor pribegi. Buna Ana Racoviţă trimite pe Catinca R. Golescu, care după căsătoria ei se întorsese în ţară, să ceară lui Barbu Ştirbey învoirea pentru repatrierea lui Radu-Pupù. Trage nădejde: « ah! Dumnezeule, când o să văd şi eu aici pe unul din voi patru? » [3].

* * *

Dar pribegii aveau să mai rătăcească prin lume. Către zarea ţării lor vor mai privi cu toate iluziile depărtării încă multă vreme. De-a-lungul acestei vremi de sfântă aşteptare a ceasului întoarcerii acasă, sufletele pribegilor se răzvrătesc împotriva celor cari — socoteau ei — le stăteau oprelişti pe drumul întoarcerii.

Barbu Ştirbey, domnitorul Ţării Româneşti, era cel care cu mai multă îndărătnicie — credeau ei — se aşeza de-a-curmezişul drumului de întors acasă. De aici, răzmeriţa lor sufletească împotriva lui, răzmeriţă care omeneşte se înţelege, dar care, istoriceşte, se cere integrată în împrejurările de atunci, pentru dreapta situare a Domnitorului ţării în judecata postumă.

Indatorat a domni pe un « tron de o îndoită vasalitate » şi hărţuit între « două suzeranităţi bănuitoare » — aşa cum încătuşătoarea Convenţiune dela Balta Liman statornicise lucrurile — el se cere judecat în lumina vitregelor împrejurări, care erau mai tari decât dânsul. Dacă Grigore Ghica al Moldovei, om de alese însuşiri, « figură de visător » care avea să-şi sfârşească zilele departe de ţară, a avut parte nu numai de o cruţătoare judecată a Posterităţii, dar uneori chiar şi de înduioşarea acesteia [4], lui Barbu Ştirbey al Ţării

---

1. Vol. IV, nr. 450, p. 123—124. — 2. Vol. IV, nr. 473, p. 169. — 3. Vol. IV, nr. 402, p. 18. — 4. N. Iorga, *Corespondenţa lui Ştirbei-Vodă*, Bucureşti, 1904, p. V—VII.

www.dacoromanica.ro

BARBU ŞTIRBEY

1835—1840

MINIATURĂ DIN COLECŢIILE DOAMNEI ELISA BRĂTIANU

www.dacoromanica.ro

Româneşti i-a fost hărăzit un verdict mai aspru şi pe alocuri nedrept.

Intâmpinat din însăşi începuturile Domniei de duşmănia Ghiculeştilor munteni, cari nu socoteau îndreptăţiţi la hospodarat decât pe cei din neamul lor şi pentru cari Bibescu şi Ştirbey erau « parveniţi » şi « uzurpatori », strâns între sâcâitoarea suzeranitate turcească şi apăsătoarea protecţie rusească, învinuit de lumea pribegilor dela 1848, cari nu puteau înţelege că voinţa poruncitoare a Rusiei, mai mult decât duşmănia Domnitorului, îi ţinea departe de ţară, Barbu Ştirbey se socotea dator, cu slabele-i mijloace, să apere ţara de urmările cotropirii străine, de care el învinovăţea pe cei dela 1848 şi de pe urma căreia el suferea cel puţin tot atâta cât alţii.

Consulul britanic Colquhoun, care folosea cu dibăcie împotriva lui Barbu Ştirbey, ca şi de altfel împotriva predecesorilor acestuia, rusofobia puternicului ambasador Stratford Canning, aţâţa şi mai mult nemulţumirea pribegilor, cărora el le mijlocea trimiterea şi primirea scrisorilor şi banilor dela unii la alţii. Paşoptiştii — şi în deosebi Ion Eliade — înfăţişau pe Ştirbey ca pe un hospodar trăind din mila Ruşilor şi « în tovărăşia acestora », cu grija la îmbogăţire şi la o cât mai lungă şedere în Scaunul ţării.

Rusofil — poate. De nevoie — sigur. Căci o stăpânire rusească în ţările româneşti Barbu Ştirbey o socotea ca ruina acestora. Un dialog între Domnitor şi Poujade, consulul Franţei, în August 1849, ne arată pe cel dintâi încredinţând pe celălalt că în Principatele române « nu sunt elemente de rezistenţă sau de răzvrătire » şi că, deci, o ocupaţie rusească, pentru a domoli pe Români, este « tout à fait inutile »[1]. Altădată îl aflăm protestând împotriva contingentului trupelor ruseşti, care depăşise cu mult pe cel prevăzut prin Convenţia dela Balta Liman[2], sau îl vedem trimiţând lui Aali Paşa, prin Aristarchi bey, o notă prin care arată tot ce avea ruinător, pentru ţările române, ocupaţia rusească « fără de niciun rost »[3].

---

1. *Hurmuzaki*, XVIII, p. 192. — 2. *Ibid.*, p. 303. — 3. *Ibid.*, p. 342.

www.dacoromanica.ro

Dacă mai aspră s'a răsfrânt totuşi asupră-i judecata Posterităţii decât asupra celorlalţi domni pământeni, e mai ales fiindcă Domnia lui s'a nimerit odată cu pribegia revoluţionarilor din 1848, a căror întârziere printre străini ei au atribuit-o numai lui Ştirbey.

Stingherit şi supraveghiat de « Protector » şi de « Suzeran », silit să îndure fel şi chip de umilinţi, omul acesta rece şi sever va fi găsit mângâiere într'o cuminte şi cinstită gospodărire a ţării. Se pricepea în rânduiala gospodărească, pe care o învăţase de tânăr, începând ca zapciu de plasă, şi mai era şi unul din capetele luminate ale ţării. I se datorează începutul de înjghebare a unei armate româneşti; temeinica aşezare a învăţământului porneşte dela acest om cu îndelungată învăţătură în Franţa şi priceput efor şcolăresc; multe alte nevoi gospodăreşti ale ţării au format de asemenea obiectul grijilor sale. Când Zoe Golescu, supărată pe Ştirbey, vorbeşte despre « milioanele » acestuia, ea sau se face ecoul propriei ei supărări sau, poate, vrea să ne spue că Ştirbey era căsătorit cu tare bogata nepoată a lui Grigore Brâncoveanu şi că moştenise dela ultimul Ştirbey o mare avere în Oltenia. Vistieria ţării el a lăsat-o plină şi atât de bogată cum nu o cunoscuseră domniile înaintaşe. « Om lipsit de pasiune şi de poezie »[1], a excelat printr'o înţelegere desăvârşită a stărilor de fapt.

Restrângându-şi rosturile Domniei mai mult la nevoile gospodăreşti ale ţării şi la ferirea ei de pericolele ce o pândeau, Barbu Ştirbey s'a gândit uneori şi mai departe — chiar şi la o unire a Principatelor şi la o « răscumpărare dela Turci, printr'o plată odată pentru totdeauna », înţelegând că acolo se va putea ajunge numai printr'o « stabilitate roditoare şi o statornicie în toate ». Deosebirea, din punct de vedere metodic, între el şi revoluţionarii paşoptişti, pe cari nu i-a iertat niciodată, era aceea că « lui i se părea mai grabnică întemeierea înlăuntru decât liberarea de legăturile cu străinul, pe când ceilalţi înţelegeau să înceapă întâiu cu aceasta »[2]. La o mai temeinică adâncire a lucrurilor nu se prea vede însă deosebirea, din punctul de vedere

1. N. Iorga, *loc. cit.*, p. VIII—IX. — 2. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

românesc şi al viitorului, între « rusofilul » Ştirbey şi vizionarii « rusofobi ». S'au întâlnit în aceeaşi înţelegere exactă a viitorului ţării lor. Când izbucni războiul Crimeii — care avea să ducă la liberarea ţării — război dorit şi de pribegii români şi de Ştirbey, « prigonitorul » lor, Ştirbey înţelese nevoia participării Românilor la acest război. El spunea fiilor săi că măcar două batalioane româneşti ar fi trebuit — dacă ar fi fost cu putinţă — să ia făţiş parte alături de aliaţi ; neatârnarea ţării, gândea el, s'ar fi dobândit mai de vreme. De patriotismul acestui «călău» Posteritatea nu este îndreptăţită a se îndoi. « Călău » şi « victime » — aceeaşi credinţă românească îi însufleţea pe toţi. Când printr'una din acele obişnuite întorsături ale mersului Istoriei « victimele » se întoarseră în ţară, iar « călăul » luă mai târziu drumul străinătăţii, acesta duse cu sine aceeaşi credinţă care-i însufleţise pe cei dintâi în pribegia lor, credinţă în destinele româneşti, şi care întovărăşi pe Ştirbey în anii vieţii sale trăite în Franţa de unde, mai târziu, fostul hospodar pământean avea să se întoarcă pentru a saluta începuturile Domniei lui Carol I şi mărturisi acestuia credinţa în izbândă. « Ştiţi cine mi-a prevestit un bun viitor şi m'a întărit încă mai mult în hotărîrea mea? » — spunea Carol I uneia din nepoatele fostului Domn pământean — « Este bunicul D-voastră ».

* * *

Dela Goleşti, unde după înfrângerea revoluţiei am tors vreme de câţiva ani firul povestirii — aşa cum pe aceasta şi-o povesteau cei rămaşi singurateci acasă — pornim acum pe urmele pribegilor, pentru a relua din mâinile acestora firul aceleiaşi povestiri — aşa cum pe aceasta au trăit-o cei ce pribegeau printre străini.

www.dacoromanica.ro

PRIBEGIA

www.dacoromanica.ro

Exilaţii dela Brussa încep să piardă nădejdea că vor fi puşi curând în libertate. Vor trebui să se împace cu gândul că luni şi poate ani de-acum înainte vor rămânea aici, în Capitala străveche a Sultanilor.

In altă stare sufletească, ei ar fi aflat în aceste locuri « magice », « încântătoare », « faimoase prin frumuseţea lor şi prin tot ce antichitatea le-a dat ca măreţie », loc potrivit să-şi depene în linişte visurile, « să-şi adune amintirile..., să retrăiască în gând clipele fericite din vieaţă, să se legene în iluzii, să se gândească cu drag şi cu părere de rău la Goleştii lor », căci oriunde îţi arunci privirea, valea Brussei, cu natura ei « simplă şi rustică, dar bogată şi graţioasă, te înduioşează şi te minunează »[1]. « Colinele din jur sunt acoperite cu viţă de vie şi duzii cresc peste tot; peste tot păduri de măslini; parcă sunt colinele Lombardiei sau dealurile ce înconjură Verona. Şi dacă peisagiul apropiat te încântă, cel pe care-l vezi în depărtare te uimeşte. De o parte, Marea de Marmara cu insulele Prinţilor; de alta, măreţul Olimp[2] cu creasta înzăpezită dominând brâul de nori. Mirosul viţei de vie străbate aerul. Ai trecut un şir de dealuri joase şi iată că zăreşti în întinsa vale înverzită dela poalele Olimpului minaretele şi albele cupole ale Brussei... De sub coasta dealurilor înverzite ţâşnesc şuvoaie de apă şi din stâncă izvoare bogate — ape termale unele, reci ca ghiaţa altele — ce se împrăştie prin multele cişmele ale oraşului... »[3].

Dar nu-i vreme de visare. Când « priveşti surâzătoarele coline şi pajişti... şi vezi cine calcă în picioare aceste locuri

---

1. Vol. III, nr. 231, p. 77. — 2. Este Olimpul din Asia Mică (înalt de 2.910 m.). Olimpul din Thessalia, unde mitologia greacă aşezase lăcaşul zeilor, este înalt de 2.985 m. — 3. *Briefe über Zustände und Begebenheiten in der Turkei*, Berlin, Posen und Bromberg, 1841, p. 63.

www.dacoromanica.ro

frumoase, când te gândeşti că vor mai trece poate veacuri până ce această lume nenorocită să fie ca pe vremurile clasice de odinioară..., când vezi că toată vieaţa politică şi socială a omului din Răsărit nu se întemeiază decât pe mereu acelaşi *işala, alacherim* şi *bacalim* »[1], iar « femeia trăieşte în sclavie », « să fugi, să fugi, să fugi! »[2]. Răsăritul « îl urăsc — adaugă Radu C. Golescu — pentrucă mă ţine departe de fraţii mei dragi; îl urăsc de când văd cât suferă aici fratele meu Alexandru, îl urăsc pentrucă nu vrea să vadă limpede, îl urăsc... »[3]. Dacă gândurile triste ale exilaţilor din Apus mai pot fi furate de vieaţa mai veselă sau mai frământată de acolo, aici nimic nu te poate face să-ţi mai uiţi « durerile naţionale » — se tânguieşte Alexandru-Albul. Aici, « ce s'ar putea aşeza între nenorocirile patriei tale şi sufletul tău? Natura? — Este frumoasă, de sigur, dar este neînsufleţită! Omul meleagurilor acestora nu ştie s'o împodobească cu însăşi prezenţa lui! Lumea de aici? — Ea nu are vieaţă. Gândul şi simţimântul n'au altare şi n'au închinători în Răsărit. Şi dacă, aici, trăiesc undeva gânduri şi simţiminte, este doar în spiritul, în sufletul Polonezilor, Ungurilor, Românilor; ele trăiesc în stare de suferinţă, de aşteptare, de vagi presimţiri şi fiecare din aceste trei naţionalităţi trăieşte aparte, cu visurile ei, *adesea duşmane unele faţă de celelalte* »[4].

Autenticul suflet românesc al lui Al. C. Golescu-Albul este străbătut de sentimentul — *încă nedefinit în sufletele tuturor celorlalţi emigraţi* — că « visurile » Românilor şi Ungurilor *se vor înfrunta*, chiar dacă acum, aparent şi social-ideologic, par a se întâlni.

In lumea exilaţilor dela Brussa şi în vremea aceasta de vieaţă înghesuită într'un colţişor de pământ asiatic, Al. C. Golescu-Albul, frământat şi nostalgic, se realizează desăvârşit. Scrisorile lui din vremea trăită în lumea aceasta arată încă odată şi arată încă mai luminos ce suflet limpede a avut Albul-apostolul. Biet muritor care rătăceşte visător « în plimbări singuratece » prin locuri străine, biet om care are pe retina ochilor « imaginea dureroasă a patriei sale » şi « în al cărui creer aleargă neîncetat ideea unei Românii

1. Vol. III, nr. 231, p. 77—78. — 2. *Ibid.*, p. 77. — 3. *Ibid.*, p. 78. — 4. Vol. III, nr. 225, p. 59.

www.dacoromanica.ro

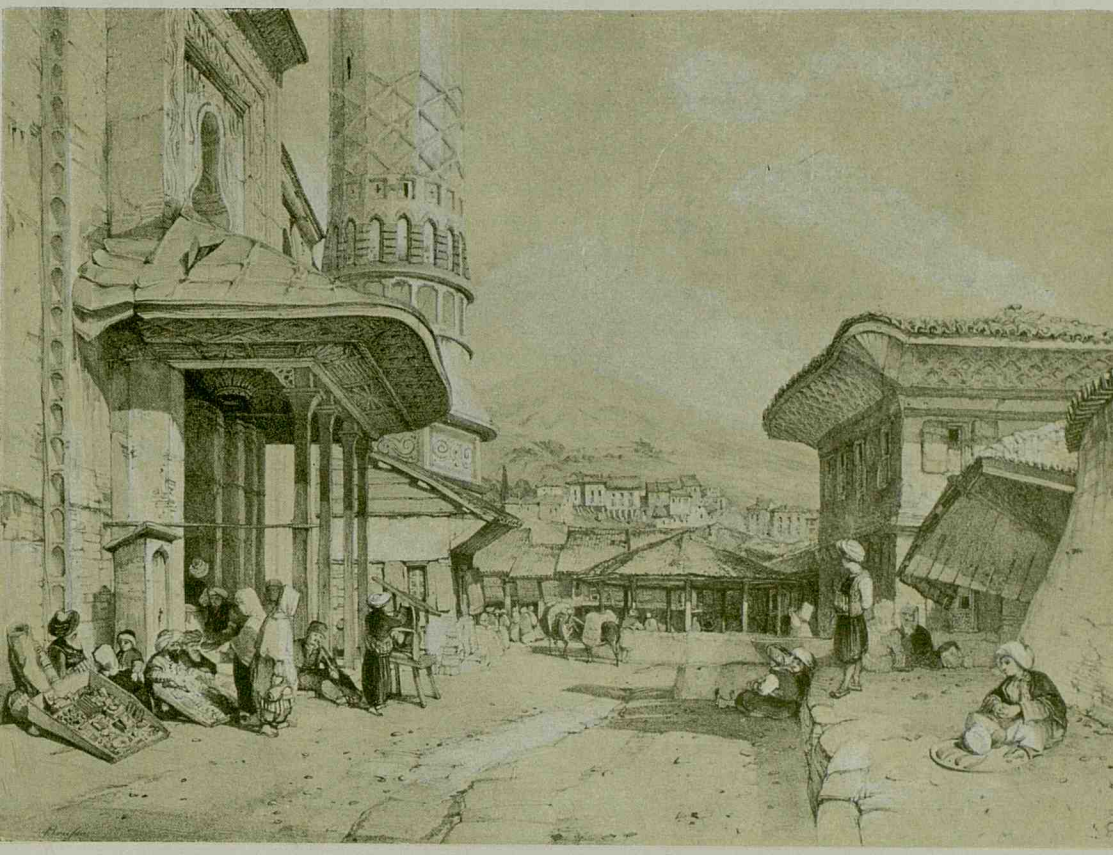

VEDERE DIN BRUSSA

— MIJLOCUL VEACULUI AL XIX-LEA —

GRAVURĂ ENGLEZĂ DIN COLECŢIILE BIBLIOTECII ION I. C. BRĂTIANU

www.dacoromanica.ro

abia ţinându-şi răsuflarea şi luptându-se cu ţarismul, cu Ungurii, Sârbii, Saşii, cu Austria şi cu nesiguranţa zilei de mâine...», Alexandru-Albul, « în transe mortale uneori » [1], trăieşte acum zile care vor contura în linii definitive conţinutul vieţii sale sufleteşti. Moment hotărîtor pentru cristalizarea patriotismului său şi care, poate, va însemna un moment în însăşi evoluţia patriotismului românesc. Sensibil la vederea nedreptăţilor neamului *omenesc*, Alexandru-Albul este acum tot mai sensibil la aspectul nedreptăţirii neamului *românesc*. El suferă acum de « dureri naţionale » — cum însuşi spune. Surghiunul dela Brussa este, neîndoios, capitolul de seamă al vieţii sale. Insufleţitorul emigraţilor români din Răsărit este *el* acum. Ii îndeamnă, îi dojeneşte, îi sfătueşte. Unii, de sigur, au vorbit mai bine; alţii au scris, de sigur, mai bine decât el; niciunul altul nu a găsit însă acele accente ale lui, izvorîte dintr'un suflet cald şi dintr'o minte dreaptă, accente care ne înduioşează şi astăzi, după atâtea decenii.

El nu-şi află linişte. Face planuri peste planuri. Incă din Noemvrie 1849 stabileşte strânse legături cu Polonii şi cu Ungurii exilaţi la Brussa şi apoi la Kutahia şi în deosebi cu generalul Dembinski. In întâlnirile « scurte şi spionate » cu acesta din urmă, ei se înţeleg repede, fraternizează din primul ceas. Cu Ungurii, « mai închişi la fire, mai fanfaroni » [2], merg mai greu lucrurile. Nici mai înainte vreme Alexandru-Albul — spre deosebire de maică-sa şi de fraţii săi Ştefan şi Nicolae — nu-şi făcuse iluzii despre Unguri.

Contactul său cu Polonezii, în vederea unei înţelegeri care urmărea un scop *comun* : ca emigraţiile română şi polonă să se apropie, fiecare, de patrie, iar apoi fiecare, la ea acasă, să înfăptuiască un regim de libertate, evidenţiază în ochii lui Al. C. Golescu-Albul încă mai mult nevoia de organizare a emigraţiei, cu o conducere *unică*, nu *tripartită* [3], căci s'ar putea trece — spune el — peste unele « prejudecăţi democratice » (indiciu al evoluţiei sale ideologice). Pentru eventualitatea când totuşi va trebui împăcată şi această « prejudecată democratică », el propune o conducere alcătuită din

1. *Ibid.*, p. 58—59. — 2. Vol. II, nr. 196, p. 395. — 3. Am văzut într'un alt capitol, (p. 86) că Gheorghe Magheru era împotriva unei conduceri unice.

www.dacoromanica.ro

cinci membri — câte unul de fiecare din cele cinci provincii româneşti (se adânceşte evoluţia în sens naţional) — şi din mijlocul cărora s'ar alege unul: *primus inter pares.*

Programul *imediat* al emigraţiei române, astfel organizate, trebue să cuprindă « autonomia ţării cu suzeranitatea turcească », deoarece Românii, singuri, fără ajutorul Turciei « cu greu ar putea întreprinde vreo acţiune împotriva Rusiei ». Cât în ce priveşte mijlocul de propagare a acestui program, el ar fi un ziar *liberal* în Orient, care ar porni « un războiu pe vieaţă şi pe moarte împotriva Rusiei », — « cheia de boltă a despotismului » — şi ar urmări înjghebarea unui partid « elenic » independent de orice guvern — oricare ar fi acesta — partid care « şi-ar întemeia speranţele pe conformitatea intereselor tuturor popoarelor, pe veritabila alianţă cu democraţii Italieni, Unguri, Poloni, Români şi chiar Turci...., căci şi aceştia au moravuri democratice » [1]. Acţiunea acestui ziar anti-rus ar putea fi ajutată şi completată cu o acţiune de propagandă pe care ar face-o căpitanii vapoarelor greceşti ce străbat Marea Neagră, Arhipelagul, Adriatica şi chiar Mediterana. Anglia ar sprijini această acţiune pe care — spune Al. C. Golescu-Albul — Turcii ar trebui s'o înlesnească prin acordarea câtorva reforme liberale popoarelor creştine din Imperiul otoman [2].

Până la obsesie reapare în toate scrisorile lui Alexandru-Albul cuvântul « organizare ». Mai înainte de orice — cere el — *fiecare emigraţie*, română, polonă, maghiară, italiană, să se organizeze şi apoi, între ele, să alcătuiască un organ de *centralizare*, care ar fi la Paris. Către Paris, « focarul luminii » [3], se îndreaptă acum repetatele lui apeluri. Emigraţii din Apus — scrie el — să nu uite că în Răsărit stăpâneşte întunericul la adăpostul căruia Rusia, în Orient, şi Austria, la ea acasă, se pot mişca în voie. Al. C. Golescu-Albul declamă, demonstrează, roagă, porunceşte: « trebue, trebue! ». « Trebue să opunem despotismului rus şi austriac lumina, dreptatea, adevărul, care să îndepărteze minciuna, făţărnicia şi ura ». Comitetul central odată organizat la Paris, emisari italieni, germani, polonezi, unguri, români să se răspândească în

1. Vol. II, nr. 196, p. 395-396. — 2. *Ibid.*, p. 397. — 3. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

Orient, în Grecia, Turcia, Serbia, Bulgaria, « peste tot, peste tot ! ». « Peste tot trebue luminat şi însufleţit »[1].

Apelurile lui nu lasă răgaz de ripostă. Alexandru-Albul e deslănţuit. Nu îngădue nicio clipă de preget: « Ştefane şi Nicolae, ştiu că sunteţi sătui de oboseală, de lupte... Trebue însă terminată sau mai bine spus reîncepută opera de care ne-am legat: liberarea patriei noastre, a tuturor patriilor... Incă o silinţă, o nobilă silinţă şi vom ajunge la capăt ! »[2]. Pare-se că vărul său Alexandru-Arăpilă îi scrisese că lucrează oarecum izolat de ceilalţi emigraţi. Atâta îi fu de ajuns lui Alexandru-Albul ca să-i facă o aspră mustrare: « Alexandre, îţi şade bine să spui: eu lucrez de o parte pentru ţara mea, lucrez în acelaşi timp pentru propria-mi perfectibilitate, sunt mulţumit. Nu ! n'ar trebui să fii mulţumit, fiindcă ceilalţi, cari n'au însuşirile tale, mor în jurul tău de anarhia şi de desorganizarea în care noi ceştilalţi soldaţi ne simţim scufundaţi. Brătiene Dumitru, fă pe fratele tău Ion şi pe Rosetache mai împăciuitori, mai prudenţi, mai moderatori, întinde mâna lui Alexandru (Arăpilă), fraţilor mei şi împreună desăvârşiţi minunea, înfăptuiţi organizarea noastră ! »[3].

Emigraţii români dela Brussa — şi nu-i greu de bănuit cine le va fi fost animatorul — îndreaptă acum, la 5/17 Decemvrie 1849, un apel colectiv către emigraţii dela Paris. Ei amintesc că mişcarea din 1848 a urmărit libertatea « qua binele supremu », că a proclamat « Dreptatea şi Frăţia de divisă » între Români şi « quellilalţi popoli », că ea a înţeles să respecte suzeranitatea Porţii şi să înlăture « abuzul şi ilegalitatea Protectoratului rusesc ». Că s'au făcut greşeli, o recunosc, de sigur; deşi nu atât greşelile şi « precocitatea reformelor » au dus la « căderea Constituţiei » — spune apelul — cât « preponderenţa spiritului reacţionar » ce începuse a domnì în Europa. Dar nu-i vreme de recriminări şi de « passiuni personale »; « posiţiunea patriei » trebue să-i preocupe acum. Nu se mai poate sta în inacţiune, acum « când populu geme subt baionetele russe ». « Que am făcutu noi de quând suntemu affară din Patrie qua să tragemu încrederea, simpathia şi estima attâtu a Augustului nostru Suzeranu quâtu

1. *Ibid.*, p. 398. — 2. *Ibid.* — 3. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

şi a cabineteloru dela quari asceptămu a fi sprijiniţi în binele şi în fericirea Patriei? Que amu făcutu noi qua să ficsămu attenţiunea Occidentului assupra caussei sufferindei noastre Patrii... şi să o facem *causă europeană?*... Făcut-am noi queva de quinquinspredece luni de quandu rătăcimu din locu în locu, qua să se poată justifica emigrarea noastră înaintea compatrioţilor quari sufferă în ţieră şi înaintea Europii quare ne privesce? Nu, nu!... Şi causele au fostu discordia, partidele şi neorganisarea, etc.... Accumu, credemu că o organisaţiune e simţită de totu Românul bine cugetătoru şi noi împlinimu o datorie imperiósă făcându appelu la patriotismul tutuloru emigraţiloru, conjurându-i qua să concure într'o unanimitate la înfiinţarea ei »[1].

Apelul acesta al emigraţilor din Răsărit către cei din Apus încheie anul 1849.

* * *

«Cauză *europeană*» să facă din cauza românească — au spus, aşa dar, emigraţii dela Brussa. Este în această formulare mărturisirea unui simţ politic care, în dreaptă judecată istorică, se cere preţuit după cuviinţă. A fi înfăţişat lumii un program atât de cuprinzător ca acela al Românilor veacului al XIX-lea — autonomia Ţărilor Române, unirea acestora, Domn străin ereditar şi regim constituţional, toate acestea profilate, în apoteoză, pe fondul marei Uniri româneşti de mai târziu — dar a-l fi înfăţişat nu numai ca pe un postulat românesc, nu numai ca o legitimă aspiraţiune naţională, ci şi ca pe un postulat european[2], ca o nevoie de ordin general, căreia răspundea şi pe care o împlinea prezenţa unui Stat puternic la Dunărea de Jos, aşezat între o Rusie năzuind către marea caldă şi o Austrie visând la atotputernicie în Răsărit, a fi solidarizat legitimele interese româneşti cu acelea ale întregii Europe, înseamnă a fi făcut operă trainică şi de istorică viziune.

Faţă de atât de pătrunzătoarea înţelegere a desfăşurării destinelor româneşti pe care au avut-o pribegii noştri, scăderile acestora — câte vor fi fost — pot fi iertate.

1. Vol. II, nr. 197, p. 400—401. — 2. Alex. Lapedatu, *Abolirea Protectoratului rusesc în Ţările Române*, în *Anuarul Institutului de Istorie Naţională*, Cluj, 1936, VI, p. 413.

www.dacoromanica.ro

Trec primele luni ale anului 1850. Vieaţa exilaţilor dela Brussa se urmează aceeaşi; nu pare — aşa ne spun scrisorile — să fi fost prea îngrădită; ei se puteau mişca liberi; plimbările nu le erau oprite; chiar şi călătoriile la Constantinopol şi Atena le erau îngăduite. Asupra eliberării lor însă îşi fac zadarnic iluzii. Curând, în Mai 1850, îşi vor da seama că eliberarea va mai întârzia cu câteva luni, căci Turcii nu s'au învoit cu Petersburgul asupra numărului de refugiaţi cari ar putea fi amnistiaţi... « Răbdare dar, dragi fraţi, fiţi sănătoşi de dragul mamei noastre » [1].

* * *

In cursul primăverii 1850, la Goleşti « mămicuţa » şi nepoatele fac planuri de călătorie în Ardeal sau la Viena, ca să întâlnească pe unii din scumpii lor exilaţi. Înştiinţat despre aceste planuri, Al. G. Golescu-Arăpilă, aflat la Viena, sfătueşte pe verii săi Ştefan şi Nicolae să-şi ia, când vor veni la întâlnire în Transilvania, paşapoarte turceşti, « care sunt cele mai bune », căci acum s'au luat măsuri aspre în ce priveşte pe Românii cari sunt sau se duc în Transilvania [2]. Sunt temeri ca tinerimea ardeleană să nu fie de conivenţă cu emigraţii români. Ca să nu trezească bănuieli în jurul proiectatei întâlniri, Alexandru-Arăpilă sfătueşte ca plecarea Zincăi Golescu în Ardeal să fie motivată prin nevoia de a-şi face o cură la băile dela Arapatak, « unde nu e consul rus » [3]. Totuşi el cere verilor săi — când vor veni în Transilvania — să aducă şi exemplare din *Memoriul justificativ asupra revoluţiei din 1848* [4].

Dar aceste planuri nu s'au realizat.

Sfaturile caimacamului Constantin Cantacuzino şi mai ales acelea ale lui Achmet Vefky Effendi, « acest brav şi capabil dregător » care a înlocuit pe Fuad Effendi, au determinat pe Zoe Golescu să rămână în ţară. O întâlnire cu fiii ei în Transilvania ar fi putut fi socotită cu tâlc şi, poate, Ruşii ar fi folosit-o ca pretext pentru a-şi prelungi ocupaţia [5]. De altfel, se şi răspândise în ţară svonul mincinos că Ştefan şi Nicolae ar fi venit la Mehadia « ca să răscoale ţara » — svon care face pe Barbu Ştirbey să trimită pe Nicolae Bibescu

1. Vol. III, nr. 216, p. 36.—2. Vol. III, nr. 217, p. 37-38. — 3. Vol. III, nr. 224, p. 49—50. — 4. Vol. III, nr. 223, p. 48. — 5. Vol. III, nr. 229, p. 70—71.

www.dacoromanica.ro

în cercetare, iar pe Felicia Racoviță o face să «râdă de născocirea asta» [1]. «Mâna lui Dumnezeu» a împiedicat această întâlnire și i-a ferit astfel de a cădea «în prăpastia nenorocirii» — avea să scrie mai târziu, la 17 Septemvrie 1850, Zoe Golescu, după ce se descoperi în țară complotul filo-rus despre care am amintit într'un capitol precedent. Răutăcioșii ar fi răspândit și acreditat svonul că întâlnirea Goleștilor în Transilvania ar fi fost în legătură cu acest complot filo-rus și i-ar fi amestecat «în acest plan criminal» [2]. Al. G. Golescu-Arăpilă sugerează chiar verilor săi de a ridica un protest împotriva uneltirilor rusești și a «relei credințe» a lui Ştirbey, care ar încerca — spune el — să amestece pe revoluționari în complotul descoperit, pentru a-și justifica opunerea la acordarea unei amnistii, pe care Poarta ar fi gata s'o ceară.

Numai Alexandru-Arăpilă avea să-și întâlnească mama și sora la Marienbad, de unde la 10 August 1850 trimite lui Ştefan Golescu știrile pe care ai lui i le aduseseră din țară, unde «viața e scumpă» și conștiințele unora «ieftine» și unde «și boierii» doresc acum plecarea Rușilor din țară [3]. Din scrisoarea lui Alexandru-Arăpilă aflăm că el împărtășește ideea unei propagande anti-ruse printr'un ziar grecesc — ideea lui Alexandru-Albul. Dar ce poți face fără bani? In orice caz, el a și trimis lui Palmerston, prin Sefels, agentul turc la Paris, un memoriu asupra cauzei românești [4].

* * *

In Apus, emigrații români întețesc acțiunea lor de propagandă. «Acum se scriu, pentru a pregăti viitorul, cărțile, articolele de revistă, coloanele de gazetă care au răspândit în Europa cunoașterea numelui românesc, a trecutului și a idealelor românești». Indemnul acestui «apostolat, când folositor, când serios numai, când mai puțin serios, dar totdeauna călduros, desinteresat, patriotic» [5], va fi venit foarte adesea dela emigrații din Răsărit. Nu credem că greșim atribuind acestora din urmă un rol de seamă în acțiunea celor dintâi; mai ales un rol de animatori. Monotonia

1. Vol. III, nr. 227, p. 67. — 2. Vol. III, nr. 238, p. 113. — 3. Vol. III, nr. 230, p. 75. — 4. *Ibid.*, p. 76. — 5. N. Iorga, *Corespondența lui Ştirbei-Vodă*, 1904, I, p. 1.

www.dacoromanica.ro

vieţii lor în străvechea Capitală a Sultanilor, unde nimic nu era potrivit să le fure gândurile; lungile plimbări pe dealurile Brussei, care le aminteau de colinele Goleştilor; contactul cu aspra vieaţă a internaţilor de la Kutahia; dorul de a pleca din colţul acesta asiatic, din « iadul ăsta strălucitor »[1] de unde « să fugi, să fugi », le vor fi prididit mai nestăpânit sufletele de dor de-acasă şi le vor fi stârnit mai violent patriotismul. Şi mai ales vor fi prididit sufletul vizionarului Alexandru-Albul, al cărui patriotism se va exalta tot mai mult în cursul lungilor ani de pribegie, ani pe care mai târziu, în faţa desamăgirilor, el îi va evoca nostalgic: « ani aşa de scurţi şi aşa de sfinţi! ».

Mereu chinuit de gândul că este nevoie de organizare, « fără de care o naţiune fărâmiţată nu se va putea reconstitui », Al. C. Golescu-Albul, ajutat de Gheorghe Andreescu care era şi el acum la Brussa, unde sosiseră de câteva luni — venind din Transilvania — şi Constantin Racoviţă şi Alexandru Mano, elaborează în vara anului 1850 şi trimite emigraţilor dela Paris un proiect de statute, pe care-l întovărăşeşte de un pătimaş rechizitoriu: « nu ne cunoaştem noi înşine, nu ne cunoaştem trecutul, populaţia noastră, puterile noastre...»[2]. « Nu cunoaştem nici limba noastră — reia el mai târziu aspru-i rechizitoriu — nici istoria, nici poporul nostru, nici legăturile, nici năzuinţele, nici geniul acestuia; şi această necunoaştere a tot ce ne priveşte pe noi înşine este încă mai mare când e vorba despre Banat, Ardeal, Bucovina, Moldova, Basarabia sau despre Românii de dincolo de Dunăre, din Balcani, sau despre cei din inima Ungariei... »[3]. « Care va fi soarta acestui neam la viitoarea revoluţie?... Va rămânea un popor înapoiat »[4]. Aşa dar trebue desvoltat sentimentul naţional. Dar cum la un popor oprimat, lipsit de şcoale şi de ziare, alt mijloc de propagandă nu poate fi decât « o societate secretă », Alexandru-Albul propune înjghebarea unei atare societăţi care, cu sau fără emigraţi, tot se va constitui. Trebue — spune el — în interesul ţării « să nu lăsăm altora, exaltaţilor sau zăpăciţilor, proştilor sau

1. Vol. III, nr. 245, p. 134. — 2. Vol. III, nr. 225, p 51—53. Din această scrisoare aflăm că la discutarea proiectului de statute au luat parte şi Ion D. Ghica şi Alexandru Mano. — 3. Vol.III, nr. 235, p. 105. — 4. Vol. III, nr. 225, p. 52.

www.dacoromanica.ro

ambiţioşilor, ci noi să luăm iniţiativa constituirii unui comitet compus din oameni cunoscuţi în cele 5 provincii... cari prin patriotismul lor, capacitatea şi devotamentul lor ar inspira încredere tuturor » şi ar putea dispune « fără crâcnire de vieţile şi de averile noastre »[1]. Şi Alexandru-Albul propune, în acest comitet, pe C. A. Rosetti şi pe fraţii Ion (Firfirică) şi Dumitru Brătianu, cari au « o minte luminată, sunt oameni de inimă şi devotaţi cauzei, patrioţi prin excelenţă ». Renumele lor, « mai ales acela al lui Firfirică, este destul de mare în Bucureşti, ca şi în ţară ». Faţă de oameni ca aceştia, Al. C. Golescu-Albul, cu sfiala şi modestia ce-i cunoaştem, « ar fi mândru să se poată socoti fratele lor sufletesc ». Dar au şi scăderi. Au « scăderile însuşirilor lor... sunt vizionari, utopişti, confundă prea des starea lor sufletească şi sfintele lor aspiraţiuni cu ceea ce se petrece în afară ». Totuşi Firfirică, « fiind cel mai practic şi cel mai popular », trebue neapărat să facă parte din acest comitet, de n'ar fi decât pentru ca acesta să aibe « un reprezentant al viitorului » şi pentru ca « îndrăsneala, acest element atât de necesar unui comitet revoluţionar, să nu lipsească »[2].

Ceilalţi doi membri ai comitetului ar putea fi aleşi dintre Al. G. Golescu-Arăpilă, Ion Ghica şi fraţii Ştefan şi Nicolae Golescu. Dar Ion Ghica este foarte folositor la Constantinopol[3]. El izbutise să câştige încrederea guvernului turc şi ambasadorilor francez şi englez şi ar fi greu de găsit un altul cu aceleaşi însuşiri de « tact, finețe şi inteligenţă pătrunzătoare » şi care să mai poarte şi un nume mare[4], căci şi aceasta, « spre ruşinea societăţii noastre », ajută mult — constată cu amărăciune boierul Al. C. Golescu-Albul. Înlăturându-se ipoteza Ghica, apare în locul acesteea ipoteza Nicolae Bălcescu, ca fiind foarte potrivit a face parte din comitet. De sigur, el e trebuincios acolo unde este, prin legăturile lui cu Palmerston. Dar ar fi greu de găsit un altul mai potrivit şi mai folositor unui atare comitet, unde este nevoie de un om care, « prin legăturile şi studiile sale, să cunoască temeinic interesele şi tendinţele fiecărei provincii româneşti, unde el însuşi să fie cunoscut şi să aibe legături

1. *Ibid.*, p. 54. — 2. *Ibid.*, p. 55. — 3. *Ibid.*, p. 56. — 4. Pentru Ion Ghica, v. N. Georgescu-Tistu, *Ion Ghica, scriitorul*, Bucureşti, 1935, pp 197.

www.dacoromanica.ro

cu toate inteligenţele mai de seamă atât ale României, cât şi ale Poloniei şi Ungariei şi care, în sfârşit, să aibe şi un renume bun ». Locul lui Nicolae Bălcescu, la Paris, ar fi să fie ocupat de Al. G. Golescu-Arăpilă care, sfătuit fie de Nicolae Bălcescu, fie de Ion Ghica, ar putea răspunde nouei însărcinări. Al treilea membru al comitetului ar fi Ştefan Golescu, element de concordie, care ar putea să potolească şi duşmăniile eliadiştilor. Numele lui inspiră încredere şi în Valahia şi printre emigraţi. Este cunoscut ca un om « liniştit, serios, cu judecată, prieten al libertăţii, îndrăgostitul ţării sale » [1]. Ar fi — socoteşte Alexandru-Albul — singurul comitet cu putinţă. Fusese vorba şi de un altul, alcătuit din Al. G. Golescu-Arăpilă, Ştefan şi Nicolae Golescu. Un comitet ar mai putea fi întocmit şi din unul dintre Brătieni, din Al. G. Golescu-Arăpilă şi Nicolae Bălcescu.

Al. C. Golescu-Albul imploră pe cei dela Paris să se alăture ideii unei societăţi secrete « care ar urmări să sprijine moralul celor tineri şi să răspândească în mulţimile româneşti simţimintele naţionale şi sfântul dor al apropiatei Uniri » [2]. Îi conjură să primească această soluţiune. Cei cari vor forma acest comitet vor şti însă că-i pândeşte riscul de a nu se putea întoarce în patrie mai înainte de ziua ferice când o « Românie » va lua fiinţă [3]. Dar « fericiţi sunt aceştia ! » — spune în chip de binecuvântare Alexandru-Albul [4].

Cu naivitate şi cu pasiunea-i de a diserta fără întrerupere, el studiază tehnica alegerii comitetului secret, pentru ca nici măcar cei ce-l vor alcătui să nu se fi ştiut mai înainte ntre ei. Odată comitetul ales, va trebui să-şi asocieze noui membri (câte unul de fiecare provincie românească) [5].

Cele « *cinci provincii româneşti* » apar tot mai des în scrisorile lui Al. C. Golescu-Albul. Tot mai stăruitor i se pune problema românismului, *în întregimea lui*. Ideea unităţii româneşti apare tot mai limpede din grija aceasta de coordonare a acţiunii Românilor de pretutindeni: Valahia, Moldova şi Ardeal. Dacă pentru a atrage tot mai mult atenţiunea lumii politice europene asupra cauzei româneşti ar fi bine ca această cauză să fie legată de aceea a Polonezilor

1. *Ibid.*, p 57. — 2. *Ibid.*— 3. *Ibid.*, p. 58. — 4. *Ibid.*, p. 57. — 5. *Ibid.*, p. 60.

www.dacoromanica.ro

şi Ungurilor, Al. C. Golescu-Albul nu-şi ascunde însă contradicţia dintre cauza acestora din urmă şi aceea a Românilor. Ca şi Nicolae Bălcescu, care îşi arătase mâhnirea că Ungurii, « ciocoii Românilor », s'au purtat rău cu aceştia [1], Alexandru-Albul socoteşte că « Maghiarii s'au purtat tare rău . . . . . Orgoliul lor, politica lor trufaşă, dorinţa lor de a se substitui şi succeda Austriei — dorinţă şi tendinţe care s'au trădat în mii de prilejuri — terorismul şi despotismul lor vandal, au fost pricina rupturii şi represaliilor dintre Români şi Unguri » [2]. Acestea toate trebuesc cunoscute şi dovedite mai ales Polonezilor. De altfel, Polonezii internaţi la Brussa şi Cutahia — generalii Dembinski şi Wisocki — au şi cerut în mai multe rânduri lui Alexandru-Albul un rezumat al întâmplărilor dintre Români şi Unguri [3]. In « disgraţia » în care trăiesc Românii la Brussa le lipseşte informaţia necesară întocmirii unui istoric al raporturilor dintre Români şi Unguri. « Suntem aici douăzeci şi niciunul nu este în măsură să articuleze nume, date, fapte pozitive... Când vom deveni oare oameni? » [4] — se întreabă Al. C. Golescu-Albul, care în numele tuturor compatrioţilor săi cere grabnic lui Nicolae Bălcescu să alcătuiască « povestirea cronologică a tuturor întâmplărilor româneşti (şi explicarea lor), din clipa în care deputaţiunea ardeleană a fost silită să părăsească pe furiş Pesta, apoi spânzurarea celor 16 Transilvăneni la Cluj, apoi măcelul Românilor asupra Ungurilor la Zlatna, până la ultimele momente ale misiunii lui Nicolae Bălcescu la Abrud şi până la infama trădare dela Hatvany » [5].

Exilaţii sunt oarecum desorientaţi. Unii sunt acriţi; altora le lipseşte viziunea viitorului; dihonia se va furişa printre ei; Ion Ghica stă sub influenţă britanică; Ion Eliade pare a avea la Constantinopol o acţiune nepotrivită adevăratelor

---

1. P. P. Panaitescu, *Contribuţii la o biografie a lui Nicolae Bălcescu...*, p. 94. — 2. Vol. III, nr. 225, p. 62 — 3. In ce priveşte colaborarea polono-română, ştirile din scrisorile acestea întregesc pe acelea — aşa de preţioase — din P. P. Panaitescu, *Emigraţia polonă şi revoluţia română dela 1848* (ed. Aşezământul Ion C. Brătianu), Bucureşti, 1922, p. 135, cum şi pe acelea din lucrarea mai nouă: Marceli Handelsman, *Czartoryski, Nicolas I-er et la Question du Proche Orient*, Paris, 1934, pp. 151. — 4. Vol. III, nr. 225, p. 63. — 5. *Ibid.*, p. 63.

www.dacoromanica.ro

interese româneşti; pictorul Ion Negulici s'a stins din vieaţă şi odihneşte într'un cimitir din Istambul; Dumitru G. Florescu, care — după spusa lui Al. C. Golescu-Albul — a simţit « tout le vide de nos Brutus », izbuteşte să plece dela Brussa la Paris, unde vrea să se pregătească « pentru a fi de folos patriei », fiind un tânăr « care merită preţuire şi prietenie » [1].

Pe când Radu C. Golescu este prins de dor de ducă şi ar vrea să părăsească Răsăritul, pe care-l urăşte mai ales pentrucă vede cât suferă aici de « dureri naţionale » fratele său Alexandru-Albul, acesta se exaltă tot mai tare; îşi dă seama că, poate, unele din gândurile sale vor fi apărând « prea poetice » — « deşi au un fond raţional » — şi se îndurerează la ideea că poate nici fraţii săi nu-l înţeleg în deajuns [2]. Gândul lui se întoarce către revoluţia din 48. Ii vede greşelile: neîndestulătoare pregătire militară, fără arme, « numai cu evanghelia în mână », nedeplină deslegare a nevoilor milioanelor de ţărani, pentru a cruţa câteva mii de « trântori reacţionari », neîndestulătoare grije şi stăruinţă pentru strângerea legăturilor dintre Românii din « cele cinci provincii româneşti » şi pentru desvoltarea « confraternităţii » intereselor acestora, etc., etc. « Ah! dacă am fi cunoscut poziţia exactă a Transilvănenilor atât faţă de Unguri cât şi faţă de Austria... n'am fi făcut posna de a cânta glorie Ungurilor..., înstrăinându-ne inimile Românilor! » [3]. Dacă — spune iarăşi Alexandru-Albul — în vremea revoluţiei din Transilvania emigraţii români din Apus n'ar fi rămas în Apus, ci şi-ar fi dat cu toţii întâlnire în Ardeal — « de unde n'ar fi trebuit să plecăm niciodată » — ar fi grăbit cu trei luni concesiile pe care Dieta avea să le facă, prea târziu, Românilor. « De s'ar fi urmat aşa, în loc să fim astăzi noi la Brussa, voi la Paris, generalii unguri şi poloni la Vidin, am fi fost fiecare în ţara noastră, apărând cu armele şi cu drapelul nostru în mână drepturile şi libertăţile noastre »; şi poate « visul nostru de fiece clipă: o Românie unită şi puternică, ar fi astăzi un fapt aievea » [4]. Dar din critica trecutei

---

1. Vol. III, nr. 231, p. 79. — 2. Vol. III, nr. 235, p. 90. — 3. *Ibid.*, p. 92—94. 4. *Ibid.*, p. 94—95.

www.dacoromanica.ro

revoluţii — şi pentru cea viitoare, care « va duce la constituirea Statului român » — Al. C. Golescu-Albul desprinde o lecţiune de optimism, căci « a fi fost înfrânt odată, de două ori..., de zece ori, nu înseamnă că nu vei sfârşi biruitor »[1]. Optimismul îl susţine cu atât mai tare cu cât mai adânc este răul, cu cât mai mare este haosul care stăpâneşte pe emigraţi. « *Organizare* » — iată leacul! Şi *unire*, « în numele iubirii vii şi duioase pentru nefericita noastră patrie! »[2]. Şi Alexandru-Albul, respingând părerea lui Ion Eliade, care socotea drept « răi patrioţi » pe Românii cari se desprind de suzeranitatea turcească, construeşte iarăşi ipoteze de organizare. Foştii revoluţionari să rămână credincioşi devizei cu care au pornit: « autonomia ţării, cu suzeranitatea Porţii ». Aceştia, printre cari Goleştii, ar forma un partid care ar rămânea în legătură cu diferitele Cabinete europene şi s'ar sprijini pe Turcia: « partidul Porţii », opus « partidului moscovit ». Un număr de emigraţi ar trebui să formeze un al treilea partid: « partidul viitorului », care nu ar avea încredere în niciun guvern străin, nici turc, nici francez, nici englez şi care şi-ar pune nădejdile numai în viitor, « numai în eterna unitate românească, numai în România viitoare, trecând peste obstacolele vremelnice şi barierele provincialismului »[3]. «Ah! — exclamă Alexandru-Albul cu mişcătoarea-i modestie — de ce n'am eu însuşirile necesare unei atare misiuni? Aş spune celorlalţi: rămâneţi credincioşi Suzeranului nostru, iar eu m'aş aşeza în fruntea acestui mic partid, aş lua în jurul meu câteva inteligenţe puternice şi aş cânta refrenul favorit al lui Nicolae: *et vogue la nacelle qui mène mes amours*, dragostele mele fiind frumoasa, marea, atrăgătoarea Românie »[4].

Odată aceste trei partide constituite, Al. C. Golescu-Albul le împarte rolurile, făcând acum toată gama ipotezelor. Partidul cel nou, «al viitorului», ar sprijini, de formă, suzeranitatea Austriei asupra celor trei provincii româneşti: Bucovina, Transilvania şi Banatul. El ar strecura guvernului austriac ideea de « a juca Rusiei acelaşi renghiu pe care aceasta l-a jucat Austriei în 1834..., când Rusia a înzestrat

1. *Ibid.*, p. 90. — 2. *Ibid.*, p. 97. — 3. *Ibid.*, p. 98. — 4. *Ibid.*, p. 99.

www.dacoromanica.ro

CONSTANTIN ȘI DUMITRU G. FLORESCU

IN 1852 LA PARIS

FOTOGRAFIE DIN COLECȚIA D-LUI GEORGE D. FLORESCU

www.dacoromanica.ro

Principatele române cu un simulacru de Constituţie şi le-a lăsat să spere într'o unire a acestor Principate », care ar fi format, astfel, sâmburele unui Stat, al viitoarei Românii [1].

« De ce — se întreabă Alexandru-Albul, care pentru toate eventualităţile are soluţii — de ce Austria nu ar face unirea celor trei provincii din monarhia sa? De ce n'ar suprima vama care ne desparte *materialmente* de fraţii noştri? De ce Austria, hotărîndu-se să fie mai liberală, n'ar trage aceleaşi foloase pe care Rusia le-a tras numai prefăcându-se că e liberală? ». Odată aceste concesiuni acordate de Austria, « spre binele echilibrului diferitelor rase din imperiul ei..., spre marea ei glorie », Austria — spune Alexandru-Albul, care pornit acum pe povârnişul ipotezelor nu se mai poate opri — ar pregăti apoi « alipirea celor două Principate româneşti ». In acelaşi timp partidul rămas credincios suzeranităţii turceşti ar putea stărui pe lângă Poartă (ce simplă i se pare această manevră!) ca urmând exemplul Austriei, devenită ca prin minune liberală, să unească Principatele şi să dăruiască instituţiuni liberale [2].

Impărţindu-şi astfel rolurile, partidul celor credincioşi suzeranităţii Porţii şi partidul « viitorului », aparent zelos pentru suzeranitatea Austriei — cel de-al treilea partid, « moscovit », ar juca un rol şters — ar înlătura toate pricinile de supărare ale Turciei şi Austriei (care amândouă ar fi stimulate să-şi unească puterile împotriva Rusiei şi, astfel, se vor apăra mai uşor împotriva acesteia); procedându-se aşa, dacă Austria ar învinui pe Românii din partidul « austriac » de agitaţii la Constantinopol, partidul acesta le-ar da pe seama partidului « turc »; iar dacă Turcia ar protesta împotriva agitaţiilor şi activităţii Românilor la Viena, partidul « turc » ar arunca vina pe seama partidului « austriac ».

Odată ce va fi dejucat suspiciunile şi dintr'o parte şi din alta, partidul « viitorului » va trebui să stabilească înţelegeri cu fruntaşii vieţii româneşti din Transilvania, Banat şi Bucovina — chipului ca pentru a conlucra în folosul suzeranităţii Austriei — şi va pregăti « *unirea celor cinci provincii româneşti într'un singur trup* », întemeindu-şi deci

1. *Ibid.*—2. *Ibid.*, p. 99—100.

www.dacoromanica.ro

politica sa « *nu pe ceea ce este astăzi* », dar pe ceea ce « *va fi adevăr peste douăzeci de ani* »[1]. Credința în ceea ce va fi « *adevăr peste douăzeci de ani* » străbate tot mai stăruitor în scrisorile vizionarului Alexandru-Albul.

Dacă cele trei partide vor izbuti a se constitui — declară el — atunci « emigrația își va fi făcut datoria »; și aceasta în ciuda « domnului Eliade », care în loc să arunce « anatema » asupra emigraților « democrați », să-i socotească « moscoviți » — lucru care « știa bine Eliade că nu-i adevărat » — și să-i atâțe pe unii împotriva altora, ar fi făcut mai cuminte să-i ajute, așa cum ar fi putut-o face cu însușirile sale. De sigur, n'are însușiri de a conduce « cu sabia în mână sau cu diplomația »; dar ar fi putut-o face « cu condeiul în mână, cu această armă care însuflețește gândirea »[2].

In lungi pagini, uneori încâlcite, totdeauna însă cinstite, pline de sfântă mânie împotriva a tot ce i se pare josnic, Al. C. Golescu-Albul se ridică împotriva măruntelor intrigi ce se țeseau la Constantinopol și împotriva dihoniei care s'a furișat printre emigrații români. In pornirea lui, el nu-și mai alege cuvintele cu care așa de aspru judecă pe unii exilați: pe Grigore Zossima, Grigore și Nicolae Ipătescu, Damian Duțulescu, Nica Russu, G. Giurescu, Scarlat Filipescu, Grigore Serurie și alții. El simte adânc diferența dintre acești « scelerați, ciocoi, acolitori, josnici »[3] și frații săi sau prietenii acestora. Dar calitățile fraților sau prietenilor săi — cari « au și scăderile lor » — nu-l pot orbi. Dintre Golești, în afară de Al. G. Golescu-Arăpilă, mai pe nici unul el nu-l socotește în deajuns de pregătit pentru a conduce emigrația. Intr'o scurtă spovedanie — care este și o credincioasă portretizare a fraților săi — el recunoaște că le lipsește « cette subtilité, ce coup d'œil, cette présence d'esprit », însușiri ce se cer protagoniștilor unei acțiuni ideologice; « condeiul, gândirea, cunoștiințele, aceste mari unelte revoluționare ne lipsesc cu desăvârșire... Suntem în frunte mai mult prin inimă decât prin inteligență. Venim mai pe

1. Vol. III, nr. 235, p. 101. — 2. *Ibid.*, p. 102. Pentru Ion Eliade ca scriitor, v. temeinica lucrare: D. Popovici *Ideologia literară a lui Ion Heliade Rădulescu*, București, 1935, pp. 335. — 3. *Ibid.*, p. 104—105.

www.dacoromanica.ro

rândul al doilea sau chiar pe al treilea ca oameni de gândire şi de ştiinţă; dar ca oameni de sentiment venim printre cei dintâi »[1].

De aceea — revenind asupra unei propuneri pe care el însuşi o făcuse mai înainte cu câteva luni în ce priveşte rostul Goleştilor în conducerea emigraţiei — Alexandru-Albul crede acum că locul fraţilor săi nu este în fruntea acesteia: « ah! partea voastră — strigă el — este cea mai frumoasă: în mijlocul ei! Să o purificaţi, să o îndemnaţi spre bine... să-i predicaţi, prin pilde, abnegaţia; trebue să ocupaţi posturile grele şi primejdioase..., trebue la orice oră să fiţi la avanposturi, în faţa primejdiei, pentru a vă devota, a vă sacrifica, a muri, dacă aşa o cere nevoia! Cunoaşteţi oare mai frumos loc de cinste? ». Nici Christian Tell, nici Gheorghe Magheru nu sunt potriviţi pentru locurile din comitet: sunt ca şi Goleştii. Nici C. A. Rosetti, Ion Brătianu, Ion Voinescu n'ar fi aici la locul lor: « sunt prea exaltaţi, prea părtinitori, prea pasionaţi » pentru a fi la cârmă, acolo « unde judecata cea mai rece trebue să stăpânească ». Şi Alexandru-Albul reaminteşte fraţilor săi « nebuneştile şi vinovatele » lor stăruinţe, din timpul revoluţiei, pentru a aduce pe Ion Câmpineanu să participe la guvernare. Rolul ce se potriveşte Goleştilor e să conspire, să scrie în ziare, să plece ca misionari în Ardeal, în Croaţia, în Serbia, în Grecia, peste tot; să stârnească răzmeriţa în ţară, să răscoale ţara![2].

După socotinţa lui Alexandru-Albul, cei mai potriviţi a lua conducerea emigraţiei — ca având însuşirile politice necesare unei atare chemări — ar fi Nicolae Bălcescu, Al. G. Golescu-Arăpilă, Ion Ghica şi Ion Maiorescu. Această judecată şi-o întemeiază el pe rolul jucat de aceştia, în deosebi de cei trei dintâi, în problema agrară, pe care ei încercaseră s'o deslege în vremea revoluţiei din 1848 şi ale cărei postulate *ei* le introduseseră în proclamaţia revoluţionară[3].

Despre aceasta am mai scris la sfârşitul capitolului: *Revoluţia*[4].

---

1. *Ibid.*, p. 106. — 2. *Ibid.*, p. 107. — 3. *Ibid.*, p. 108. — 4. *Supra*, p. 66—68.

www.dacoromanica.ro

In ce privește însă pe Ion Ghica, încep să mijească semnele neînțelegerilor care cu vremea se vor adânci între el și Goleștii. La Brussa ajunsese știrea complotului «boierorus» din vara acestui an 1850, complot care ar fi tins la prelungirea ocupațiunii rusești și despre care am amintit la vreme [1]. «Răutăcioșii», cu Ion Eliade în frunte, răstălmăcind rolul lui Ion Ghica în această întâmplare (în care Ghica nu avusese alt amestec decât că aflase despre ea mai devreme decât alții, prin Achmet Vefyk Effendi, și prevenise la vreme pe alții), îl înfățișează pe acesta ca trecut de partea Rușilor. Pare-se că și Ștefan Golescu, la Paris, dase crezare răstălmăcirilor lui Ion Eliade, acestor «minciuni mai mari decât înșiși dentiștii pot născoci» — ceea ce înfurie peste fire pe Alexandru-Albul care, necruțându-și adjectivele ce svârle lui Eliade, apără pe Ion Ghica de nedreapta învinuire pe care i-o adusese în deosebi «fanaticul eliadist» Grigore Serurie [2]. Trebue curățită emigrația de elementele ei rele și josnice — spune Alexandru-Albul — dar Ion Ghica «nu-i printre acestea». O fi, poate, «intrigant», «șiret», «ambițios», «acru», dar nu e «trădător și rusofil». El este «Turc până 'n gât și Român până dincolo de urechi» și, pe de-asupra, mai e și «om capabil», spre deosebire de Ion Eliade — spune Alexandru-Albul [3], care stărueşte ca însușirile lui Ion Ghica să fie folosite «cu grije și cumințenie», pentru apărarea intereselor vitale ale «unicei și marei Românii» [4].

La Brussa, în toamna lui 1850, Al. C. Golescu-Albul face cunoștința scriitorului englez Thomas Urquardt, «turcoman la extrem, mai mult decât Czaikowski, decât Ion Ghica, decât noi toți». El visează decăderea Austriei, «care nu poate întârzia», și predică, în eventualitatea aceasta, ca Românii, Sârbii, Croații, Maghiarii, Polonezii și chiar și Italienii să se strângă în jurul Turciei și să o împingă apoi la războiu împotriva Rusiei. Chiar și Alexandru-Albul găsește ideea «excentrică» [5].

* * *

1. *Supra*, p. 141. — 2. Vol. III, nr. 245, p. 125. — 3. *Ibid.*, p. 129—130. — 4. *Ibid.*, p. 127. — 5. *Ibid.*, p. 132.

www.dacoromanica.ro

In Ianuarie 1851 soseşte la Brussa, venind dela Paris, Vasile Mălinescu. Infăţişarea oraşului îl desamăgeşte. Unde sunt «luxul şi belşugul de pomină ale Orientului?». Este descurajat «neobositul şi incorigibilul revoluţionar» de cele ce se întâmplă printre emigraţii români. Aşa dar «aceleaşi neînţelegeri, aceleaşi vanităţi, acelaşi spirit de intrigă, aceleaşi copilării, aceleaşi desamăgiri» printre Românii parisieni ca şi printre cei brussieni şi constantinopolitani. «De ce am făcut revoluţie? — strigă el — de ce am fost surghiuniţi, dacă emigraţii nu ştiu să se organizeze şi se lasă duşi de gânduri de desbinare şi de mărunte vanităţi?... De ce nu strigăm atunci cu toţii: *aman*! *aman*! şi să ne întoarcem în ţară?»[1] — unde Vasile Mălinescu ar vrea să plece, iar de acolo să meargă în Bucovina, pentru ca, «prin ajutorurile compatrioţilor din tzeară, să reînvie jurnalul ce eşia acolo»[2].

Nesfârşitele discuţiuni pe care el le are despre Proudhon, Lamennais, Aimé Martin şi alţii cu «nepreţuitul Albul»[3] nu-l distrag pe acesta din urmă dela grija ce-l apasă şi-l urmăreşte ca umbra: *organizarea emigraţiei*.

Dihonia dintre emigraţi, perspectivele tot mai întunecate şi grijile îl amărăsc tot mai tare pe Alexandru-Albul. Dar tot mai limpede deslueşte el, din contactul cu internaţii unguri şi poloni dela Kutahia, contradicţia dintre scopurile şi idealurile celor două popoare vecine: Românii şi Ungurii. Lungile convorbiri cu exilaţii unguri şi cu peregrinii cari trec prin Brussa spre Kutahia, spre «acest loc de pelerinaj»[4], fixează definitiv în spiritul său poziţiunea fiecărei emigraţii. Aproape toate îşi recunosc greşelile. Românii îşi dau seama de cele ce vor fi greşit la 1848. Polonezii mărturisesc că s'au grăbit la Posen. Germanii înţeleg greşeala de a fi avut pretenţiuni asupra naţionalităţilor negermanice. Singuri Maghiarii — scrie acum Al. C. Golescu-Albul, în Martie-Aprilie 1851 — nu-şi recunosc greşeala şi în frunte cu Lajos Kossuth, «personificarea în carne şi oase a aberaţiunii monstruoase şi anacronice» care este «o

1. Vol. III, nr. 264, p. 173—174. — 2. Vol. III, nr. 269, p. 193. — 3. *Ibid.* 4. Vol. III, nr. 278, p. 209.

www.dacoromanica.ro

Ungarie întemeiată pe cucerire »[1], se îndărătnicesc în ideea de a revendica un regat istoric întemeiat pe un atare principiu. Spre deosebire de maică-sa şi de fraţii săi mai vârstnici Ştefan şi Nicolae, el nu-şi făcuse niciodată iluzii — cum nu-şi făcuse iluzii nici vărul său Alexandru-Arăpilă — despre posibilităţile de acordare a tendinţelor politice divergente maghiaro-române. Dar îi este dat acum să facă o descoperire amară: nu « trufia prostească »[2] a Ungurilor l-ar îngrijora (nu se înşelase, dela început, asupra ei). Dar îl doare şi îngrijorează să vadă că aceştia se bucură de sprijinul Puterilor şi democraţiilor apusene, greşit informate. Chiar Mazzini, « cel mai convins revoluţionar », îi sprijine; apoi Anglia, cu Palmerston în frunte şi cu mulţi publicişti britanici, vede în Kossuth un adevărat democrat care doreşte « egalitatea între toţi, libertatea pentru toţi ». Or, Kossuth, care a vorbit de atâtea ori împotriva despotismului austriac, este el însuşi « despotul cel mai desăvârşit »; el este « acelaşi, în fericire ca în restrişte, în Ungaria ca şi la Kutahia; nu vrea să ştie de dreptate, de egalitate între naţionalităţi »[3]. Al. C. Golescu-Albul ar mai înţelege, în cele din urmă, ca Ungurii să afle sprijin pe lângă guvernul « monarhico-aristocratic » al Angliei — şi « Istoria ne învaţă multe »[4], scrie el prididit de gânduri triste — dar nu înţelege cum de o cauză « atât de nedreaptă » ca aceea a Ungurilor faţă de alte naţionalităţi, poate afla sprijin la Mazzini şi la democraţii dela 1848. « Ce? Pentrucă Ungurii au vrut să scuture un despotism pentru a-i substitui un altul încă mai umilitor? Ce? Pentrucă au combătut infama Austrie, pentru a-i moşteni infamiile?... Pentru aceasta sunt ridicaţi în slăvi... şi sunt proclamaţi soldaţi ai democraţiei?... Ah! dacă astfel înţeleg democraţii europeni libertatea, egalitatea, dreptatea, să fie siguri că nu le vor avea! Oricât ar ajuta ei pe Unguri... încă infama Austrie nu va pieri; şi cu toată infamia ei, va fi susţinută de Sârbi, de Români, da! de Români, şi de noi înşine în primul rând — o jur pe ce am mai sfânt!... Nu admit privilegii dela om la om şi încă mai puţin dela popor la popor ». Şi Al. C. Golescu-Albul îndeamnă pe fraţii şi

1. Vol. III, nr. 278, p. 210. — 2. *Ibid.* — 3. *Ibid.* — 4. *Ibid.*, p. 211.

www.dacoromanica.ro

prietenii săi să intre în legături strânse cu comitetele democratice ale celorlalte emigraţii, pentru mai sigura deslegare a chestiunii naţionalităţilor, să se înţeleagă tot mai de aproape cu emigraţii poloni şi să stăruiască neostenit la Londra pentru reconstituirea Poloniei, care este «o necesitate pentru securitatea Europei» [1]. La rândul lor, Polonezii ar sprijini în comitetul dela Londra nevoia unei Românii în confederaţie cu Ungaria, «dacă aceasta consimte», fără Ungaria, «dacă aceasta se încăpăţânează».

Chinuit de gândul că va trebui totuşi ajuns la un rezultat, Al. C. Golescu-Albul încearcă acum să-şi stăpânească revolta împotriva incomprehensiunii maghiare şi vrea să se apropie de planul de confederare al lui Mazzini. Iată-l propunând lui Kossuth o «largă confederaţie egalitară» care ar cuprinde, pe picior de egalitate, toate naţionalităţile din vechea Ungarie, căror naţionalităţi s'ar uni apoi Moldovenii şi Muntenii şi mai târziu Sârbii şi Bulgarii, «oferind astfel lumii întregi o pildă mai frumoasă decât aceea a Statelor Unite ale Americii». Kossuth nu pare a fi dat urmare acestei propuneri; s'a mărginit să facă «urări calde pentru unirea celor două Principate într'un Stat liber şi neatârnat, ca şi Ungaria *una şi indivizibilă*, aşa cum trecutul a constituit-o» [2]. ... «Ştiţi voi ce răspuns a smuls sufletului meu revoltat?» — scrie Alexandru-Albul, utopistul, cum îl socoteau contimporanii. Utopistul, care se mărturiseşte *vizionarul marei uniri româneşti ce avea să vie*, răspunse răspicat, cu profetică pătrundere a viitorului: «când Românii din cele două Principate vor forma un Stat independent, când Slavii din Turcia se vor constitui în două State independente, *Ungaria istorică va fi trăit.* Românii şi Slavii vor face totul pentru a se rupe de ea, dar nu se vor lăsa maghiarizaţi» [3].

Un Stat românesc independent avea să fie centrul de atracţie al românismului subjugat, polarizatorul nădejdilor

1. *Ibid.*, p. 213. Poate că interpretarea dată de Marceli Handelsman, (*loc. cit.*, p. 120-122) colaborării emigraţilor poloni şi români ar câştiga o mai adâncă valoare istorică şi etică, dacă din această colaborare polono-română scriitorul polonez ar desprinde o viziune în care am regăsi, asociaţi în aceleaşi osteneli, năzuinţi şi merite, şi pe Românı alături de Polonezi. — 2. Vol. III, nr. 278, p. 210. 3. *Ibid.*, p. 211.

www.dacoromanica.ro

acestuia, nădejdi a căror împlinire cerea — ca o condiţie neapărată şi prealabilă — existenţa unui atare Stat românesc. Nicolae Bălcescu, cu mai adâncă înţelegere a fenomenelor istorice şi cu mai temeinică pregătire, o spusese: «românismul nu se va putea desvolta... până când ambele Principate nu vor fi libere».[1] Al. C. Golescu-Albul, cu sigur instinct românesc, avea să se regăsească pe aceeaşi linie de gândire şi în aceeaşi înţelegere profetică a destinelor românismului, ca şi doctrinarul acestuia: Nicolae Bălcescu.

Dar neostenitul propagandist nu poate aştepta contemplativ îndeplinirea destinelor. El întrevede izbucnind o mişcare revoluţionară generală, care ar descătuşa popoarele oprimate. De altfel, apelurile presei democratice, acelea ale comitetelor revoluţionare dela Lausanne şi Londra, nesfârşitele «du-te vino», între Kutahia şi Istambul o prevestesc pentru vara aceasta[2]. Ceasul răzvrătirii generale trebue să nu surprindă pe Români nepregătiţi. «Numele de Români şi revoluţionari» porunceşte mari îndatoriri: «am intrat în dansul revoluţionar, trebue mers până la capăt... până la mormânt!...»[3]. Trebue să fie bine făcut cunoscut lumii neamul românesc, cu cele ale lui 9 milioane de oameni, cu bogăţiile lui, cu nădejdile lui. Trebue sădită tot mai mult printre Români ideea de patrie, ideea unei «Românii mari»[4]. Viitoarea revoluţie nu va mai fi făcută, ca la 1848, «numai cu evanghelia în mână». Vor trebui «puşti, arme, praf de puşcă, oameni pregătiţi în meşteşugul armelor». E deci nevoie de «bani, bani şi iarăşi bani». Lipsa acestora nu împiedică însă avântul lui Alexandru-Albul. In câteva rânduri — mişcătoare predică de patriotism românesc — el propune ca fraţii săi, cei doi Brătieni şi Ion Ghica, «singurii dintre revoluţionarii emigraţi cari au ceva avere», să-şi vânză o parte din aceasta, pentru a putea strânge o sumă de 30.000 galbeni necesară pregătirii viitoarei mişcări naţionale: «să ne facem datoria, să luăm iniţiativa binelui, a devotamentului, a jertfei şi apoi întâmple-se ce s'o întâmpla!». Cât în ce-i priveşte pe ei, pe

1. Cf. Silviu Dragomir, *loc. cit.*, p. 15. — 2. Vol. III, nr. 278, p. 213. — 3. *Ibid.*, p. 214. — 4. *Ibid.*, p. 213—214.

www.dacoromanica.ro

Goleşti, el propune să-şi vânză moşiile Berivoeşti, Chiţeşti şi Udeni; dar cum banii ce i-ar putea scoate de pe aceste moşii nu ar fi îndestulători, el propune vânzarea întregii lor averi « y compris Goleşti »[1] şi « y compris Belvedere »: « ce? să vindem Belvedere? singura plăcere, singura resursă care mai rămâne bunei noastre mămicuţe pentru zilele bătrâneţelor sale? Este prea crud! Da! mi-o spun şi eu, dar nu mă opresc aici; îmi mai spun că dacă prin inimă aparţinem familiei şi mai ales bunei şi iubitoarei noastre mame, tot prin inimă aparţinem patriei noastre, României, această mamă milenară a noastră a tuturor; ea este mult mai în suferinţă şi mult mai nenorocită şi cât p'aci să fie smulsă dragostei noastre. Inima noastră, prin tot ce ea are duios, iubitor, omenesc, sboară spre inima mamei noastre... Prin tot ce ea are ideal şi, aş spune, supra omenesc, revine de drept patriei noastre... Să nu şovăim!.... Ceea ce ar putea fi o mângâiere pentru una din cele două mame, ar putea fi scăparea pentru cealaltă... Mama, ea însăşi, sunt încredinţat în fundul sufletului meu, va fi încântată să mai poată adăuga încă o jertfă la cele făcute până acum »[2].

« Bietul copil!... Are mereu în faţa ochilor gândul şi nădejdea de a sluji patriei sale. Dumnezeu să-l întărească în această credinţă! » — scrie mişcător maică-sa, la 12 Februarie 1851, celorlalţi fii ai ei[3]. Nici grijile nu-l doboară, nici neliniştea pentru sănătatea-i firavă şi pentru slăbirea ochilor, boală care-i măsoară cu sgârcenie « dragile lui ore de scris »[4], nu-l abat din drum şi nu pot domoli iureşul de dorinţi şi de nădejdi ale celui care « visează să ajungă martirul libertăţii »[5].

Prin jertfirea averii, emigraţii vor avea — spune Al. C. Golescu-Albul — mijloace de propagandă şi luptă. Îi încolţeşte acum în minte planul de a fugi dela Brussa, să se ducă în propagandă în Moldova, Dobrogea, Macedonia..... Alţii să străbată în lung şi în lat Apusul[6].

* * *

1. Vol. III, nr. 270, pp. 194—195. — 2. Vol III, nr. 264, pp. 175—177. — 3. Vol. III, nr. 268, p. 192. — 4. Vol. III, nr. 342, p. 333. — 5. Vol. II, nr. 178, p. 350. — 6. Vol. III, nr. 333, p. 318.

www.dacoromanica.ro

Părăsim pe emigraţii din Răsărit şi mergem în răstimp pe urmele celor ce plecaseră în Apus.

Cu tot mai mult interes se discuta la Brussa, către sfârşitul anului 1850, nevoia organizării unei armate revoluţionare româneşti, pentru eventualitatea unor noui mişcări naţionale. Mai se încercase altădată, în 1849, de către Nicolae Bălcescu constituirea unei atare armate în Transilvania, unde venise întovărăşit de ofiţerul piemontez Alessandro Monti, care şi el urmărea înjghebarea unei legiuni revoluţionare italiene [1]. Incercarea de atunci rămăsese însă fără ziuă-de-mâine.

Momentul unei acţiuni de propagandă printre Italieni era prielnic şi bine ales. Pe de o parte, duşmănia acestora faţă de Austria şi Rusia se întâlnea cu duşmănia Românilor împotriva aceloraşi ţări reacţionare şi deci se conjugau împotriva aceleeaşi ţinte [2]; pe de altă parte, şcolile italiene, mai ales cele militare, puteau pregăti pe tinerii ofiţeri români în meşteşugul armelor; iar în al treilea rând, legăturile Italienilor mazzinieni cu Ungurii puteau fi folosite în neînţelegerile dintre aceştia din urmă şi Români, neînţelegeri în care mazzinienii italieni ar fi putut fi mijlocitori.

Spre sfârşitul lui 1850 sau, şi mai sigur, în Ianuarie 1851 Constantin Racoviţă şi Alexandru Mano sunt la Turin. Cel dintâi, care după ce scăpase din Transilvania, în toamna lui 1849, se dusese la Brussa, la unchii săi Radu şi Al. C. Golescu-Albul, îi părăsise împins de dorinţa lui de a învăţa mai bine în ţările Apusului meşteşugul armelor, «pentru care are mari înclinări», şi îndemnat şi de unchii săi, în urmărirea scopurilor arătate mai sus [3]. Ca şi Alexandru Mano, un alt tânăr revoluţionar român, care şi el fusese la Brussa, Constantin Racoviţă capătă învoirea ministrului piemontez dela Constantinopol, baronul Tecco, acelaşi care mijlocise şi lui Nicolae Bălcescu şi Alessandro Monti încercarea de înjghebare a amintitelor legiuni. Caracterul aproape oficial — în sens revoluţionar — al misiunii celor doi tineri la Turin se desprinde din faptul însuşi al scrisorilor de recomandaţie cu care îi prevăzuse diplomatul piemontez, ca şi din

1. *Supra*, p. 83—84. — 2. Vol. III, nr. 278, p. 215. — 3. Vol. III, nr. 266, p. 181.

www.dacoromanica.ro

scrisorile ce li s'au dat de către Stratford Canning[1]. Cu învoirea deci a autorităţilor piemonteze şi cu scrisorile încredinţate lui Alexandru Mano, cei doi tineri pun la cale cu atâta pripeală călătoria încât nici n'au avut cum se îngriji în deajuns de mijloacele de traiu, a căror lipsă cât pe-aci să-i lase în drum; iar ajunşi la Turin, abia avea să le îngăduie, cu mare calicie, o vieaţă de câteva zile[2]. Amănuntul caracterizează expresiv psihologia tinerilor revoluţionari români.

Se cunoştea încercarea mai veche a lui Nicolae Bălcescu — rămasă în stadiul intenţiei — de a se înrola în 1849 în armata piemonteză pentru a lupta împotriva despotismului austriac[3]. Se cunoştea prezenţa lui Alexandru Mano printre exilaţii români în Piemont şi legăturile lui cu patrioţii italieni, în scopul unei colaborări, eventual chiar militare, cu aceştia şi cu Ungurii lui Kossuth, pentru realizarea confederaţiei dunărene preconizate de Mazzini[4]. In felul acesta se tindea la înfăptuirea unuia din marile idealuri ale revoluţionarilor italieni şi se încerca desfiinţarea imperialismului habsburgic nu numai în Lombardo-Veneto, dar şi în Transilvania şi Ungaria.

Se cunoşteau legăturile revoluţionarilor români cu mişcarea mazziniană şi la Brussa şi la Paris şi la Londra. Scrisorile ce publicăm confirmă prezenţa şi în Piemont a unor agenţi ai revoluţionarilor noştri. Dacă ele nu sporesc informaţia asupra lui Alexandru Mano, au în schimb meritul de a-i adăuga un tovarăş despre care nimic nu s'a ştiut până acum: el este Constantin Racoviţă, nepotul Zincăi Golescu. De asemenea ele ne aduc informaţii despre un alt tânăr revoluţionar român Gheorghe Andreescu, care în Aprilie 1851 soseşte şi el la Turin[5] şi despre a cărui prezenţă în Piemont iarăşi nu se ştia.

Născut la 1825, Alexandru Mano are 26 de ani. Născut la 1830, Constantin Racoviţă e încă mai tânăr. Are 21 de ani. E vârsta care colorează cu avânt şi aventură încercarea lor de înrolare în armata piemonteză şi prezenţa lor printre re-

1. *Ibid.* — 2. Vol. III, nr. 265, p. 178 şi nr. 266, p. 182—183. — 3. Silviu Dragomir, *loc. cit.*, p. 14. — 4. Alexandru Marcu, *Conspiratori şi conspiraţii în epoca Renaşterii politice a României*, ed. Aşezământul Ion C. Brătianu, Bucureşti, 1930, p. 65. — 5. Vol. III, nr. 278, p. 214 şi nr. 279, p. 217.

www.dacoromanica.ro

voluționarii italieni. Din scrisorile noastre mai aflăm că tânărul Constantin Racoviță s'a gândit la un moment dat să se înroleze și în armata din Algeria, dar l-a oprit grija de a nu-și înstrăina libertatea pentru câțiva ani și l-a ținut în loc « prevederea unui eveniment politic, care — cum însuși scrie — va cere prezența tuturor Românilor în țara lor »[1].

Spre sfârșitul lui Aprilie al acestui an 1851, George Adrian, care fusese o vreme « întemnițat » la Genova, căci « au găsit scrisori compromițătoare la dânsul »[2], și care a scăpat din întemnițare prin stăruințele consulului Turciei la Genova N. Alegretti către cardinalul Giacomo Antonelli[3], sosește și el la Turin.

In Capitala regatului Sardiniei erau acum adunați numeroși emigrați politici revoluționari din diferite țări; o scrisoare din 11 Februarie a lui Constantin Racoviță dă cifra de 20.000[4]. Piemontul, patria lui Mazzini și a contelui Cavour, era pe atunci centrul naționalismului italian. Tânărul Alexandru Mano, aflat acum aici, nu-și ascundea față de prieteni calitatea de agent instigator la revoltă împotriva Austriei printre soldații români transilvăneni cu garnizoana în provinciile italiene. In acest scop, el păstra contact atât cu Mazzini cât și cu Kossuth, prin binecunoscutul emisar ungur Ștefan Türr, care îl și declară, într'un raport către Kossuth din 27 Octomvrie 1852, « bravo amico »[5]. Intr'adevăr, în toamna acestui an Alexandru Mano își oferea serviciile pentru misiunea de conspirator în Lombardia ocupată de armatele austriace.

Alexandru Mano și Constantin Racoviță încearcă să intre « voluntari » în armata piemonteză. Nu izbutesc însă. Incearcă și să intre în Academia militară dela Turin, unde iarăși — cu toate scrisorile ministrului Sardiniei dela Constantinopol, baronul Tecco, către bine cunoscutul colonel Alessandro Monti și cu tot sprijinul acestuia — nu izbutesc să pătrundă, fiind străini. Se mărginesc să ia lecții particulare, pe care s'a oferit să le dea gratuit un ofițer de artilerie « foarte învățat în știința militară »[6] și către care îi

1. Vol. III, nr. 279, p 217. — 2. Vol. III, nr. 288, p. 239. — 3. Vol. III, nr. 290, p. 243. — 4. Vol. III, nr. 266, p. 182. — 5. Alexandru Marcu, *loc. cit.*, p. 65. — 6. Vol. III, nr. 276, p. 207 și nr. 279, p. 218.

www.dacoromanica.ro

îndreptase un deputat piemontez de stânga. De altfel, Constantin Racoviţă « numai cu militarii şi cu democraţii se poate înţelege »[1]. Bucuros că se poate pregăti pentru cariera militară, pe care «o iubeşte cu pasiune»[2], «pentru care e făcut» şi prin care « va putea fi de folos ţării »[3], îl cam chinue însă lipsa de bani, care îl sileşte la o vieaţă oarecum necăjită, despre care scrisorile ne dau unele amănunte pitoreşti[4].

Figură de aventurier romantic, tânărul Constantin Racoviţă dădea totuşi dovadă de oarecare oboseală şi desgust de vieaţă, care alternează în scrisorile lui cu entuziaste porniri. Se presimte la el, cu fiecare scrisoare, influenţa acelui « mal du siècle », care-l înfrăţeşte de-a-dreptul cu începuturile romanţioase ale secolului. Câteodată îl apropie de gândul sinuciderii frica de moartea sufletească. Dar îl opreşte la timp gândul ce se duce la ai săi şi la cele ce ar putea face şi el spre a fi de folos[5]. Din această complexitate de stări sufleteşti se conturează silueta tânărului romantic, pe care o revelează pentru prima oară aceste scrisori.

Refugiaţii români aflaţi acum în Capitala regatului sard încearcă o apropiere de revoluţionarii unguri, prin mijlocirea revoluţionarilor mazzinieni. Constantin Racoviţă cere în acest scop lui Nicolae Bălcescu articole asupra unei posibile înţelegeri cu Ungurii revoluţionari, sub auspicii italiene. Dar îl sfătueşte să nu i le aducă el însuşi şi să nu cumva să treacă prin Roma, căci acolo va risca închisoarea[6]. Deja Gheorghe Andreescu, care scrisese un articol asupra aceleaşi chestiuni, a fost « incriminat şi închis în temniţă », articol pe care Nicolae Bălcescu îl prezentase mai înainte vreme comitetului revoluţionar maghiar[7]. Autorităţile din Statele papale luau acum măsuri aspre împotriva agitaţiilor şi conspiraţiilor revoluţionare: pe generalul revoluţionar polonez Milbitz îl vor opri de a se stabili la Genova[8]; pe Nicolae Bălcescu, dacă s'ar fi dus la Roma, poate l-ar fi închis din pricina acelui articol al lui Gheorghe Andreescu, care

---

1. Vol. III, nr. 266, p 183. — 2. Vol. III, nr. 261, p. 169. — 3. Vol. III, nr. 275, p. 204. — 4. Vol. III, nr. 290, p. 243. — 5. Vol. III, nr. 261, p. 168. — 6. Vol. III, nr. 288, p. 240. — 7. Vol. III, nr. 293, p. 249. — 8. Vol. III, nr. 334, p. 320.

www.dacoromanica.ro

acum este cercetat la « Sacra Consulta »[1]. Tot atâtea amănunte şi precizări pe care Istoria renaşterii politice româneşti, neavându-le din alt izvor, le scoate acum din scrisorile acestea, care aduc şi unele folositoare ştiri despre vieaţa refugiaţilor români aflaţi acum în Piemont. Sublinieм părerile acestora despre « democraţii şi ofiţerii italieni », cu cari stabiliseră legături de prietenie pe bază de comunitate *ideologică*, dar *şi de latinitate comună*. « Ar trebui să-i vedeţi — scrie Constantin Racoviţă unchilor săi — când le vorbim de graiul nostru, de obiceiurile noastre, de portul nostru, ce bucurie au văzând aceste vestigii latine! »[2]. Ziarele italiene sunt « foarte încântate » să publice articole şi ştiri de propagandă românească, iar fruntaşii democraţi sunt foarte apropiaţi. Iată de ce Constantin Racoviţă roagă pe unchii săi să vie şi ei în Piemont, spre a începe, cu mai multe înlesniri decât în alte ţări ale Apusului, o acţiune de propagandă românească[3].

Imprejurările şi locurile în care trăiau acum Constantin Racoviţă şi ceilalţi emigraţi români erau foarte potrivite pentru a-şi completa educaţia de propagandişti conspiratori. De altfel, nu numai aici, în părţile piemonteze, ci şi în Triest, pe atunci austriac (unde se aflase la un moment dat şi Gheorghe Magheru), ci şi mai departe, în Răsărit până în Asia Mică, iar spre Apus, firește, la Paris, se întindeau ramificaţiile acestea de conspiratori — acţiunea lor îmbinându-se într'o mişcare largă de caracter cosmopolit.

Dela Brussa, Al. C. Golescu-Albul îndeamnă pe Constantin Racoviţă şi pe Gheorghe Andreescu să desfăşoare o acţiune românească printre democraţii şi ofiţerii italieni: « să ne întoarcem cât mai des privirile spre Italia... Da! trăiască Italia! » — strigă el, trecând peste supărarea împotriva lui Mazzini « prea prieten cu Ungurii ». Totuşi, emigraţii români — scrie Alexandru-Albul, şi lucrul e semnificativ — ar fi bine să intre în legături cu comitetul mazzinian dela Londra, ceea ce Nicolae Bălcescu, sfătuit şi de Ion Ghica, avea să refuze, dar ceea ce avea să facă Dumitru Brătianu care, « mai anarhist », este încredinţat că

1. Vol. III, nr. 293, p. 249. — 2. Vol. III, nr. 261, p. 170. — 3. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

« mântuirea poporului român se va produce prin răscoala universală a popoarelor împotriva asupritorilor lor »[1]. « Da, trăiască Italia! — continuă Al. C. Golescu-Albul — trăiască Polonia! Iată aliaţii noştri fireşti, adevăraţi şi pe cari ne putem sprijini!... Francezii sunt prea departe de noi... Germanii se uită rău la noi... Englezii, din simpatie faţă de Unguri, învârtesc în momentul de faţă nu ştiu ce cu Turcii şi — să ştiţi — Anglia va fi de partea noastră împotriva Rusiei, dar în chestia maghiară va fi împotriva noastră »[2].

După cum am văzut mai înainte, Al. C. Golescu-Albul nu-şi făcuse iluzii despre apropierea ungaro-română şi nu-şi face nici acum, când această apropiere se pune sub auspiciile mazziniene. In primăvara lui 1851 el adresează dela Brussa fraţilor săi Ştefan şi Nicolae, cât şi vărului său Alexandru-Arăpilă şi lui Nicolae Bălcescu, o lungă scrisoare în care îşi spune punctul de vedere în privinţa tratativelor care se purtau cu revoluţionarii unguri în vederea unei înţelegeri pentru *o acţiune comună*. Scrisoarea aceasta aduce o informaţie dintre cele mai interesante pentru precizarea atitudinii unui factor românesc de seamă în această problemă a eventualei uniuni româno-maghiare sub auspicii mazziniene, problemă care a ocupat la un moment dat în cel mai înalt grad mişcarea revoluţionară românească. In această direcţie se angajase nu numai Nicolae Bălcescu, prin înţelegerile lui directe cu Mazzini sau, mai înainte, prin cunoscutele încercări în timpul revoluţiei din 1848—49 în Transilvania, ci avea să militeze în curând şi Dumitru Brătianu, susţinând cunoscutele polemici cu revoluţionarul ungur Daniel Ira'nyi, polemici care aveau să ducă de fapt la risipirea ultimelor speranţe în această privinţă. Momentul din scrisoarea noastră este însă anterior şi reprezintă precizarea punctului de vedere *naţional românesc, în cadrul ideologiei cosmopolite mazziniene*. Această ideologie urmărea înfăptuirea unei *confederaţii a popoarelor din Orient, pe baze internaţionale*. Prin glasul lui Al. C. Golescu-Albul naţionalismul românesc a găsit posibilitatea să-şi spună cuvântul răspicat în această

1. Alexandru Cretzianu, *Din arhiva lui Dumitru Brătianu*, Bucureşti, 1933, I, p. 45. — 2. Vol. III, nr. 278, p. 215.

www.dacoromanica.ro

privinţă, chiar cu riscul dureros de a contrazice postulatele romantice la care visau mulţi patrioţi revoluţionari. In felul acesta, *şovinismului maghiar* i s'a opus, încă de atunci, *naţionalismul românesc;* iar rezultatul, din nefericire pentru mişcarea lui Mazzini, a fost compromiterea vastului plan de confederaţie în Orient. Problema aceasta era de mare actualitate în anul 1851. E destul să menţionăm memoriile, articolele, proclamaţiile, manifestele, scrisorile care s'au schimbat între factorii răspunzători ai celor două partide, cât şi tratativele directe care s'au dus în această privinţă în anii 1850—51 [1]. Documentul pe care îl publicăm noi acum întregeşte însă materialul cunoscut, destăinuind care era încă din primele luni ale lui 1851 punctul de vedere al unui factor activ ca Al. C. Golescu-Albul, neostenitul propagandist şi animator al tovarăşilor săi de amărăciune şi nădejdi.

* * *

« Zile de durere! Rosental s'a spânzurat în temniţa sa » — scrie C. A. Rosetti, la 9 August 1851, în *Notele sale intime* [2].

Intr'adevăr, pictorul C. D. Rosental, prietenul lui C. A. Rosetti şi al prietenilor acestuia îşi află în misterioase împrejurări moartea, în temniţă la Pesta, unde fusese închis pentru vina de a fi dus în Transilvania broşuri de propagandă românească. Ce adânceşte încă şi mai tare emoţia emigraţilor români este bănuiala că poliţia secretă franceză va fi avut un amestec în împrejurările care au dus la durerosul desnodământ din temniţa ungurească. « Austria, unde nu mai este nici Constituţie, nici lege, ci numai voia împăratului — scrie la 3 Septemvrie 1851 Al. G. Golescu-Arăpilă — a vrut să scape de un agent care o stingherea » [3]; « ne vine însă să ne îndoim de noi înşine dacă o asemenea crimă a putut fi săvârşită din porunca guvernului austriac şi dacă o asemenea ruşine a putut fi făcută Franţei de poliţia secretă a guvernului Republicii » [4]. Ceea ce îndreptăţeşte totuşi bănuiala dureroasă a emigraţilor români e faptul că situaţiunea acestora în Franţa începe a fi tot mai grea: sunt

1. Alexandru Marcu, *loc. cit.*, p. 27 sq. — 2. C. A. Rosetti, *Note intime*, în volumul *Lui C. A. Rosetti*, Bucureşti, 1916, p. 221. — 3. Vol. III, nr. 289, p. 242 (scrisoare către Paul Bataillard). — 4. Vol. III, nr. 291, p. 244.

www.dacoromanica.ro

mereu spionaţi şi percheziţionaţi. Dumitru Brătianu, de când a devenit membru al Comitetului revoluţionar dela Londra şi, ca atare, tot mai supărător pentru viitorul împărat Napoleon al III-lea, se aşteaptă din zi în zi să fie expulzat din Franţa, « unde străinii nu mai sunt în siguranţă » [1]. Lui Paul Bataillard, care în eventualitatea izgonirii acestora din Paris le oferise găzduire la el la ţară, la *Chartreuse de Siget* (Indre et Loire), Alexandru-Arăpilă, vestindu-i intenţiunea emigraţilor români de a se refugia într'o ţară vecină Franţei, pentru a fi aproape de hotarul acesteia — în Belgia sau Elveţia [2] — îi scrie mişcător: « Francezi prin spirit şi prin inimă, vom socoti izgonirea noastră din Franţa ca pe un al doilea exil...; ne vom duce şi ne vom aşeza la hotarul acestei aşa de frumoase ţări, care ne este cea de a doua patrie..., patria însăşi a *ideii*, căci aici, în Franţa, au înmugurit ideile noui care pun în mişcare acum milioane de oameni » [3].

...Un an mai târziu ecoul durerii pricinuite Roseteştilor — cu atât mai îndureraţi cu cât *ei* încredinţaseră lui Rosental broşurile împricinate — nu se stinsese. Evocând amintirea prietenului dispărut, Maria C. Rosetti scrie la 22 Iulie 1852 soţului ei şi lui Ion C. Brătianu: « pentru el am plâns astăzi cele dintâi lacrimi. Sărmane Rosental! numele tău şi acela al României nu pot fi despărţite. Prieten de zile bune, frate în nenorocire, martir al viitorului nostru, tu ai un templu în sufletele noastre...! » [4].

Prin româneştile sale simţiminte, C. D. Rosental îndreptăţeşte cuvintele Mariei Rosetti şi statornicirea numelui lui în amintirea postumă printre numele revoluţionarilor dela 1848, alături de cari el luptase şi se jertfise. Cândva, la 26 Iulie 1848, dela Giurgiu — unde se dusese să facă portretul lui Suleiman Paşa — nefericitul pictor scrisese lui C. A. Rosetti: « admir tot mai mult, pe zi ce trece, poporul valah... Ce inteligenţă! ce blândeţe! Uită-te la Unguri sau la alte popoare civilizate. Ce brutalitate! ce sete de sânge! Dum-

1. Vol. III, nr. 289, p. 241. — 2. De altfel, se pare că în Elveţia pătrunderea *emigraţilor politici* este acum mai grea; iar cei cari sunt aici, vor fi siliţi, pare-se, să plece: « o cer Marile Puteri ostile partidului socialist », vol. III, nr. 280, p. 221. — 3. Vol. III, nr. 291, p. 245. — 4. Ms. Biblioteca Ion I. C. Brătianu, pachetul R, nr. 18.

www.dacoromanica.ro

nezeu, *el* ne va salva; nu se poate ca atare nedreptate să se facă sub ceruri, fără ca Dumnezeu să nu intervină!... Şi trebue să intervină!... Nu vă puteţi închipui cât sufăr pentru cauza voastră. Nu m'aş fi crezut atât de Valah. Patria mea este Valahia »[1].

Înţelesese dela început — spre deosebire de alţi revoluţionari — contradicţia nu numai între idealurile celor două popoare: Ungurii şi Românii, dar şi între firea unora, de a căror mână avea să piară, şi firea celorlalţi, cărora el şi-a dăruit vieaţa.

* * *

Cu toate ameninţările de expulsare, cu toate percheziţiile şi cu toate piedicile pe care o poliţie « sâcâitoare » le-ar fi putut aduce activităţii exilaţilor, cu toată durerea pricinuită de moartea lui Rosental, propaganda acestora nu ostenea.

Al. G. Golescu-Arăpilă, care nu împărtăşise niciodată iluziile unora dintre revoluţionarii români în ce priveşte pe Unguri, face apel la scriitorul care « cu atâta abnegaţie şi devotament s'a consacrat cauzei româneşti »[2], Paul Bataillard, ca unul care a văzut bine în chestiunea maghiară într'un moment când toată lumea era « uluită » de această chestiune. De altfel, pe temeiul articolelor anterioare ale lui Paul Bataillard, numeroşi scriitori francezi: Leopold, Duras, Géroult, Perreymond, ş. a., scriu acum articole şi broşuri sprijinind acelaşi punct de vedere în problema maghiară. Alexandru-Arăpilă roagă stăruitor pe prietenul francez să intervină din nou în discuţiune, pentru a îndruma opinia publică şi a acţiona astfel asupra mentalităţii maghiare: « momentul este critic; ovaţiile făcute lui Kossuth tind să întărească încrederea oarbă pe care Ungurii o au în steaua lor... Trebuesc treziţi, pentru ca ei să nu interpreteze aceste ovaţii în sensul unei aprobări a politicii care i-a pierdut la 1848... Trebuesc readuşi la realitate, să recunoască adevărul şi să se supună şi ei dreptului comun, fără care nu e nădejde de libertate în Orient ». Şi călduroasul apel

1. Ms. Acad. Rom., plic. 55, A. — 2. Vol. III, nr. 291, p. 243—244.

www.dacoromanica.ro

ALEXANDRU G. GOLESCU-ARĂPILĂ

FOTOGRAFIE DIN COLECȚIA D-NEI MARIA SCARLAT GOLESCU

www.dacoromanica.ro

îndreptat către scriitorul francez se încheie cu: « republică pentru toţi, libertate pentru toţi: *Statele-Unite ale Dunării de jos!* » [1].

Emigraţii români nu pierd niciun prilej pentru a face cunoscută lumii cauza ţării lor. La Londra are loc acum, în vara lui 1851, marea Expoziţie universală, care va arăta tuturor « minunile industriei şi geniului omenesc » [2] şi care « vine la şir după cele şapte minuni ale lumii » [3]. Ştefan Golescu se duce la Londra, face legături cu oamenii de seamă adunaţi acolo « din cele patru părţi ale lumii » — ştire care, ajunsă la Goleşti, bucură tare pe « mămicuţa », fiindcă aceste întâlniri ale atâtor oameni « grijulii de binele omenirii » cu fiul ei îl întăresc pe acesta în credinţa unui « viitor strălucit » şi mai ales o bucură fiindcă « în vârtejul atâtor minunăţii » şi atâtor minunate parcuri englezeşti, lui Ştefan îi fuge totuşi gândul undeva, departe, spre grădinuţa din Goleşti în care de dis-de-dimineaţă şi până 'n noapte mămicuţa smulge ierburile rele, udă florile şi îşi omoară amarul. « Eşti pentru mine acelaşi bun copil » — îi răspunde ea, trimiţându-i « un milion de binecuvântări » [4].

Sfârşitul anului 1851 aduce lovitura de Stat din Franţa dela 2 Decemvrie, al cărei ecou — am văzut într'un capitol anterior — avea să stârnească atâtea nelinişti în depărtatul conac din Goleşti [5].

* * *

In timp ce în Apus se întâmplau acestea toate şi se înteţea acţiunea de propagandă a emigraţilor români, în Răsărit, în afară de neostenitul sbucium al lui Alexandru-Albul dela Brussa, aflăm acum agitându-se oarecum şi pe Nicolae Golescu, care spre sfârşitul lui Decemvrie 1851 soseşte la Atena. Poate că rostul sosirii şi apoi al îndelungatei sale şederi la Atena nu va fi fost numai unul; şi suntem ispitiţi să ne întrebăm, odată cu mămicuţa: « ce face Ni-

1. Vol. III, nr. 296, p. 253—254. — 2. Vol. III, nr. 297, p. 255. Dintr'o scrisoare din 21 Decemvrie 1850, aflăm că domnitorul Barbu Ştirbey însărcinase o comisie, în frunte cu Nicolae Gr. Băleanu, care să organizeze reprezentarea industriei valahe la Expoziţia din Londra, unde se vor trimite « lumânări, ţesături şi borangic valah ». (vol. III, nr. 253, p. 153). — 3. Vol. III, nr. 283, p. 228. — 4. Vol. III, nr. 297, p. 255—256. — 5. *Supra*, p. 148.

www.dacoromanica.ro

colae la Atena? » [1]. « Roşculiţă » al ei, care cu vreo douăzeci de ani în urmă, pe la Mehadia, Călăraşi, Piteşti..., era ştrengarul pe care îl ştim, pare acum, la Atena, destul de grijuliu ca frumoasa doamnă X... să fie abonată la cutare sau cutare ziar francez şi în acest scop scrie şi iarăşi scrie fratelui său Ştefan la Paris [2].

Nicolae Golescu are însă şi o misiune politică de îndeplinit la Atena. O scrisoare a lui Alexandru-Arăpilă, din primele zile ale anului 1852, ne aduce preţioasa şi noua informaţie că Nicolae venise în Grecia « ca agent al comitetului revoluţionar italian » [3]. Atena pare un centru propice unei acţiuni de conspiraţie şi de propagandă. Intr'adevăr, aici mişunau cuiburile de conspiratori; de curând se întemeiase şi o societate secretă a tinerilor greci, cu care Alexandru-Albul propune să se caute o colaborare. Pe de altă parte, noua generaţie greacă părea foarte hotărîtă la luptă. Tineri emisari greci întreţineau active legături cu emigraţii poloni şi italieni — acum şi cu Românii — şi « nevrând să audă de nicio monarhie, de niciun Cabinet european », urmăresc un plan mai îndrăsneţ: liberarea naţionalităţilor « atât din Turcia muribundă cât şi din Rusia despotică », apoi constituirea lor în State libere şi, în cele din urmă, confederarea acestora sub numele: « Statele confederate ale Orientului » — o replică meridională a formulei mazziniene.

In sfârşit, din Atena ar mai putea porni — sugerează Alexandru-Albul — o acţiune de propagandă în părţile acestea răsăritene, « care n'au fost bătute de emigraţii noştri » poate fiindcă au fost socotite ca prea « ignorante şi fanatice ». Un motiv mai mult — spune Alexandru-Albul — pentru a încerca o acţiune de « luminare a acestora asupra idealurilor româneşti » [4]. In Grecia este şi un mijloc lesnicios pentru răspândirea ideilor printre Bulgari, Sârbi, Macedoneni, Albanezi: « ştii tu — scrie Alexandru-Albul fratelui Ştefan — că Grecia dispune de 4.000 de corăbii care fac curse între toate porturile Mediteranei şi Mării Negre? ». Acestea sunt comandate de căpitani isteţi şi perspicaci, « ca tot ce e grec », şi cari dacă astăzi sunt folosiţi de Ruşi,

1. Vol. III, nr. 355, p. 360. — 2. Vol. III, nr. 307, p. 269. — 3. Vol. III, nr. 314, p. 281. — 4. Vol. III, nr. 319, p. 293.

www.dacoromanica.ro

mâine vor putea fi întrebuinţaţi « ca elemente disolvante a despotismului », ca elemente de propagandă revoluţionară, nu împotriva « regişorului » Othon al Greciei — « i-am face prea multă cinste să ne ocupăm de el! » [1] — dar împotriva despotismului însuşi.

Dar unele împrejurări par protivnice unei acţiuni repezi şi radicale. Mai întâi lovitura de Stat din Franţa, dela sfârşitul lui 1851, retează nădejdea multora într'o revoluţie apropiată. Nu pare că este acum timpul unor iniţiative îndrăsneţe, ci mai de grabă al unor acţiuni prudente şi de durată. « Trebue schimbată tactica — spune Alexandru-Arăpilă — ca pentru ceva ce nu se mai poate întâmpla pe curând » [2]... Nicolae Golescu să vorbească acum prudent, să se înţeleagă cu Grecii, pentru ca această « născândă legăminte » dintre ei şi Români, « când se va coace », să ne dea putinţa ca singuri, « cu singurele noastre puteri, să decidem de soarta Orientului » [3].

De altfel şi guvernul grec începe să ia măsuri mai aspre împotriva emisarilor revoluţionari şi refugiaţilor — printre cari acum se află la Atena şi sculptorul francez David d'Angers, proscris după lovitura de Stat [4] — şi împotriva tinerilor greci din partidul progresist, expulsând numeroşi emigraţi polonezi şi italieni şi arestând numeroşi tineri greci.

Aceste măsuri, luate sub presiunea Rusiei care face « o vânătoare necruţătoare mai ales împotriva emigraţilor polonezi, cei mai neînduplecaţi adversari ai ei » [5], stânjenesc mişcările făţişe sau tainice ale emigraţilor.

In sfârşit, în ce priveşte în deosebi acţiunea lui Nicolae Golescu la Atena ea nu pare prea nimerit condusă. Nicolae — după spusele însăşi ale fratelui său Alexandru-Albul — nu e omul potrivit unei atare misiuni şi unei acţiuni conspirative: « este prea cunoscut şi prea răspândit în lumea bună » [6]. Ar fi bine să i se dea un tovarăş în persoana lui Alexandru-Arăpilă, căruia cine altul decât Alexandru-Albul putea să-i adreseze următorul apel?: « vino... să îmbărbătezi doi fraţi, prietenii tăi... Ce bine ar fi să ne revedem, să vorbim de trecutul aşa de surâzător şi de viitorul aşa

1. Vol. III, nr. 319, p. 294. — 2. Vol III, nr. 314, p. 280. — 3. *Ibid.* — 4. Vol. III, nr. 349, p. 349. — 5. Vol. III, nr. 321, p. 301. — 6. Vol. III, nr. 319, p. 295.

www.dacoromanica.ro

de plin de taine »[1]. Iar altădată: « uită-ţi puţin supărarea împotriva Francezilor... Eu unul îi iubesc mereu pe bunii mei Francezi. Când citesc pe Proudhon: *La propriété est un vol;* apoi: *Idée générale de la révolution;* apoi: *Les contradictions économiques,* apoi, în sfârşit: *De la création de l'ordre dans l'humanité,* când citesc aceste sublime concepţiuni îmi spun: libertatea n'a murit! naţiunea franceză e cea dintâi dintre naţiuni... Viitorul e al nostru! Trăiască naţiunea franceză! Cinste acestei naţiuni care s'ar fi putut opri la formă — ca atâtea alte naţiuni — la *republică,* dar care a ştiut să dea acesteia un conţinut umanitar...; ea e egalitară; nu ca America, unde găseşti încă hâda sclavie, sau ca morala şi protestanta Anglie, care geme de ruşinea ruşinilor: pauperismul, pe care nu l-a ştiut lecui printr'o altă organizare socială... *Fi! c'est indigne d'une nation!* »[2]...

O întâlnire de câteva zile la Atena, unde în Februarie 1852 Alexandru-Albul şi Radu-Pupu veniră dela Brussa să vadă pe Nicolae, le răscoli mai tare dorul de-acasă şi dorul regăsirii laolaltă a tuturor celor cari acum pribegesc în cele patru vânturi. « Când şi unde ne vom revedea? Fi-va oare tot ca emigraţi, în ţări de exil? Fi-va, fericiţi, în România noastră iubită?... Sau, poate, săvârşiţi din vieaţa aceasta şi renăscuţi în cealaltă vieaţă, pe vreuna din nenumăratele căi lactee ce mişună în infinit?... ». Nu ştie iubitul nostru vizionar, dar ştie că oriunde se vor întâlni inimile tuturor se vor simţi prietene şi se vor iubi[3].

Intors la Istambul şi apoi la Brussa, el a uitat cum se întrebuinţează cheia alfabetului convenţional şi nu mai ştie cum să comunice fraţilor săi lucrurile secrete[4] — amănunt care destăinueşte ceva din naivitatea revoluţionarilor noştri, mai ales când ştim cât de lesne se puteau citi aceste semne convenţionale[5].

Al. C. Golescu-Albul face acum, în Martie 1852, o încercare de a se întoarce în ţară. Nu izbuteşte. Cât în ce priveşte să mai încerce înc'odată, prin maică-sa, de a obţinea

---

1. Vol. III, nr. 333, p. 318. — 2. Vol. III, nr. 319, pp. 295—296. — 3. Vol. III, nr. 319, p. 291. — 4. Vol. III, nr. 330, p. 313. — 5. V. scrisoarea lui Gheorghe Magheru nr. 160 din 16 Mai 1849, ale cărei semne convenţionale le-am reprodus întocmai, pentru a se vedea cât de lesne pot fi citite (vol. II, p. 305).

www.dacoromanica.ro

învoirea de întors acasă, nici vorbă nu poate fi. Zoe Golescu n'ar vrea-o în ruptul capului [1]. Il ştie pe Albul că « nu-şi poate ţine gura » [2] şi că vrăjmaşii noştri abia atâta ar aştepta [3]; îl ştie că are mereu în faţa ochilor nădejdea de a face cu orice vreun bine ţării sale [4].

Primăvara aceasta a anului 1852 nu e prevestitoare de schimbări prielnice cauzei revoluţionare. Lovitura de Stat din Franţa dela 2 Decemvrie 1851 a îndepărtat putinţa unor mişcări de răsturnare repede a stărilor de faţă. E drept că unii emigraţi nu-i dau lui Napoleon al III-lea, « uzurpatorului » — cum îi spune Alexandru-Arăpilă — decât trei, patru luni. Aşa crede, între alţii, Ştefan Golescu [5]; aşa crede şi ministrul Greciei la Paris; iar Nicolae Golescu zice: « dea Domnul! » [6]. Alexandru-Arăpilă, mai realist, îi dă doi, trei ani [7].

« Uzurpatorul » va domni optsprezece.

Indepărtarea ceasului aşteptat de tinerii revoluţionari nu le sdruncină însă credinţa. Şi când credinţa intră în joc, cine altul decât Alexandru-Albul i se poate face un mai elocvent interpret? Realitatea, « de-ar fi de zece ori mai tristă decât este », nu-l poate sdruncina în credinţă. Că ideile revoluţionare abia mai pâlpâie acum sub obroc şi că nădejdile unora dintre revoluţionarii pribegi mai păliră acum, aceasta nu-l poate face pe Alexandru-Albul să aţipească în resemnare. Căci va veni din nou « contagiunea revoluţionară » şi va mai sclipi odată nădejdea într'un viitor nu prea departe, « în lumina căruia îţi vezi patria surâzând de fericire » [8]. De sigur, Franţa este încă « prea influenţată de trecutul ei şi de tradiţiunile ei catolico-aristocratice »; dar « câţiva ani de experienţe anti-despotice şi de propagandă a doctrinelor sociale şi democratice... şi totul va fi fost..., totul va fi trecut... Răbdare deci... şi să fim gata pentru ziua marei reforme a indivizilor şi a raselor! » [9].

Aşa grăieşte Al. C. Golescu-Albul, utopistul, în primăvara lui 1852.

---

1. Vol III, nr. 333, p. 317. — 2. Vol. II, nr. 194, p. 393. — 3. Vol. III, nr. 280, p 220. — 4. Vol. III, nr. 268, p. 192. — 5. Vol. III, nr. 330, p. 314. — 6. Vol. III, nr. 334, p. 321. — 7. Vol. III, nr. 330, p. 314. — 8. Vol. III, nr. 342, p. 336—337. — 9. Vol. III, nr. 330, p. 314.

www.dacoromanica.ro

Nu altfel grăieşte Al. G. Golescu-Arăpilă, vărul său mai realist. Acesta înţelege că s'a schimbat ceva în Europa; că, pentru o vreme, o acţiune revoluţionară repede şi făţişe nu mai e cu putinţă; ea trebue să lase locul unei acţiuni mai ascunse, conspirative. In acest sens trebuesc modificate — spune el — îndrumările date lui Nicolae Golescu la Atena. I se pare greşit să se vorbească populaţiunilor din Răsărit pe tonul în care vorbesc democraţii dela Londra. Şi Alexandru-Arăpilă, care de câtăva vreme «este bosumflat împotriva Apusului» [1], se arată neîncrezător în ce priveşte activitatea lui Dumitru Brătianu şi a celor din comitetul revoluţionar dela Londra; nu aşteaptă «ceva mană... dela politica lor de saltimbanci» [2].

Mai sceptic decât verii săi şi având mai puţin patima propagandei, Alexandru-Arăpilă nu dă urmare chemării pe care i-o făcuse Alexandru-Albul de a veni la Brussa, unde vieaţa celor de aici este tot mai apăsătoare [3] şi de unde ar fi vrut să plece împreună mai departe în propagandă, în Dobrogea, în Macedonia, căci pretutindeni prin părţile acestea «vor da peste Români» [4].

Aici şi acum se aşează o interesantă iniţiativă a lui Alexandru-Albul, care în Mai 1852 îşi propune (şi caută pentru aceasta omul potrivit) să deschidă şcoale româneşti în satele din Dobrogea, la care şcoale el vrea să aducă, prin mocanii înstăriţi cari străbat în fiece an Valahia, profesori-ţărani din Transilvania [5]. Este, în acest gând de o aşa de departe văzătoare inspiraţie — căci câteva decenii mai târziu, în sinteza vieţii dobrogene mocanismul transilvan îşi va aduce contribuţia creatoare întrevăzută de Alexandru-Albul — este, în acest gând, viziune de precursor, care odată mai mult dovedeşte cât de realiste sunt îndemnurile inimii.

1. Vol. III, nr. 319, p. 318. — 2. Vol. III, nr. 327, p. 309. — 3. Unii dintre exilaţii români fac fel şi chip de planuri de viitor, duc vieaţă de «du-te vino» între Brussa şi Kutahia, unde sunt exilaţii unguri şi poloni; alţii se eternizează în contemplaţii orientale; iar alţii îşi găsesc de lucru, după priceperea fiecăruia; aşa, bunăoară, ingineri Constantin Pădeanu şi Alexandru Zane, împreună cu C. Serghiad, internaţi şi ei la Brussa, fac şi conduc lucrările de drumuri şi poduri din părţile Brussei, lucrări care — cum e podul de pe şoseaua Brussa - Mundania — poartă şi astăzi inscripţia amintitoare a Românilor cari le-au făcut. (Pentru amănunte, v. vol. III, p. 319, nota 3). La Brussa sosesţe acum, în primăvara anului 1852, şi Popa Şapcă «liberat dela Muntele Athos», vol. III, nr. 333, p. 319. — 4. *Ibid.*, p. 318. — 5. Vol. III, nr. 342, p. 338.

www.dacoromanica.ro

Nicolae Golescu, care avea să rămână la Atena tot anul 1852[1], se gândeşte, pe la sfârşitul primăverii acestui an, să dea o fugă prin insulele greceşti şi de acolo la Ianina, «unde creştinătatea e mare», pentru a strânge banii necesari emisarilor ce trebuesc trimişi pretutindeni în propagandă. Dumitru Brătianu şi Ledru Rollin vor să plece chiar şi în America, gând care lui Nicolae Golescu îi pare «lăudat şi bun», dar pentru care trebuesc 10.000 franci, «bani şi iarăşi bani»[2]. Alexandru-Albul se gândise altădată că i-ar putea strânge din Moldova, care este — crede el — «California noastră»[3]. Acum se gândeşte să mai vândă încă ce le mai rămăsese din moşii, pentru a înlesni mersul celor doi revoluţionari români peste Ocean. Dar pentru prima oară — şi ultima — descoperim un Alexandru-Albul socotit în ale banilor. El este *pentru* a se da celor doi de mai sus banii necesari călătoriei, dar trebue ca această călătorie să fie aproape sigur că va duce la un rezultat bun, căci «în curând — spune el — vom fi poftiţi a restitui vistieriei Statului suma considerabilă de 5.000 de galbeni, pentru care tu, Ştefane, ai dat chitanţă domnului Colquhoun... Cunoaşteţi, poate, povestea acestor 5.000 de galbeni — scrie Al. C. Golescu-Albul prietenilor din Apus —: Prinţul [Ştirbey] avea de mult un dinte împotriva lui Colquhoun şi, convins că acesta n'avea chitanţă la mână, a cerut în mai multe rânduri Consulatului britanic aceşti bani... Colquhoun, întemeiat pe faptul că avea chitanţă la mână, făcea pe surdul, pentru a juca mai bine, la rândul său, pe Ştirbey... In cele din urmă, ambasada britanică dela Constantinopol a trebuit să se amestece şi să trimeată în cercetare pe ataşatul de ambasadă Alison». Şi rezultatul va fi că Goleştii vor trebui să plătească Statului cei 5.000 de galbeni. «Nu regret atât — spune Alexandru-Albul — pierderea celor 5.000 de galbeni, cât mai ales pierderea lor *pentru cauza noastră*»[4].

Este cam încurcată povestea acestor 5.000 de galbeni. Poate că în ajunul înfrângerii revoluţiei paşoptiste, Ştefan Golescu va fi ridicat din vistieria Statului 5.000 de gal-

---

1. Vol. III, nr. 390, p. 404. — 2. Vol. III, nr. 337, p. 326. — 3. Vol. III, nr. 264, p. 178. — 4. Vol. III, nr. 342, pp. 339—340.

www.dacoromanica.ro

beni, pe care i-a încredințat lui Colquhoun pentru ca acesta — care avea să fie mai târziu mijlocitorul trimiterii și primirii scrisorilor și banilor între pribegii români și familiile lor — să-i transfere în străinătate, unde vor avea să fie folosiți pentru nevoile propagandei (ceea ce ar explica adeverința scrisă dată de Ștefan Golescu lui Colquhoun). Interpretarea în sensul că acești 5.000 de galbeni ar fi fost ridicați din vistierie se desprinde din știrea, pe care ne-o dau scrisorile[1], că domnitorul Barbu Știrbey avea să-i ceară mai târziu lui Colquhoun. Domnitorul va fi putut da lesne de urma acestei chestiuni, atât din pricina lipsei amintitei sume din vistierie, cât și din informațiile ce va fi avut despre trimiterea lor în străinătate. Cum va fi fost însă el « jucat », nu prea se vede; căci el nu reclama decât pentru vistierie galbenii despre care e vorba. Ar fi interesant de știut cam ce va fi raportat, despre această chestiune, trimisul la București al ambasadei britanice dela Constantinopol, Charles Alison.

Povestea aceasta necăjește pe Zoe Golescu. Ideea că se va fi ridicat din vistierie, în vremea Guvernului Provizoriu, vreo sumă de bani îi este « de nesuferit ». Se liniștește însă când un slujbaș dela vistierie, « obștescul controlor » Gh. Nițescu, care « la cererea unui important personaj » făcuse o cercetare, o încredințează, poate cam evaziv, că « bravii » ei copii au cheltuit « în cele trei luni ale revoluției » mai puțin decât cheltuiseră, în șase luni, ultimul guvern din domnia lui George Dim. Bibescu și tot în șase luni guvernul Căimăcămiei, până la numirea lui Barbu Știrbey. Așa că « mămicuței » i s'a luat « o piatră de pe inimă »[2].

* * *

Dar să ne întoarcem la pribegii noștri.

O întâmplare interesantă pentru definirea stării lor de spirit și mai ales pentru desvăluirea sbuciumului sufletesc al bietului Alexandru-Albul se așează în spre toamna acestui an 1852: autoritățile turcești au confiscat — pare-se și dintr'o greșeală a unora dintre emigrați — un număr mare

1. Vol. III, nr. 342, p. 339. — 2. Vol. III, nr. 246, p. 137.

www.dacoromanica.ro

de exemplare din « *Catehismul sătenilor sau sfaturi la vatra focului între un revoluţionar şi un sătean* » [1].

Faptul acesta deslănţue revolta lui Alexandru-Albul. El merge până la a arunca anatema asupra emigraţilor dela Paris şi chiar asupra fratelui său Ştefan, cărora le svârle cele mai grele adjective: « laşi », « mizerabili »!... Işi atrage violenta ripostă a lui Dumitru Brătianu, care merge până la a-i spune că revolta îi este nu numai nedreaptă, ci este un act de rătăcire şi de « demenţă »..... « Cu ce drept învinovăţeşti pe emigraţi de laşitate? Oare Ion Brătianu — spune fratele acestuia — nu a colindat luni întregi Banatul şi Transilvania cu riscul de a fi arestat? N'a tipărit şi răspândit cărţi revoluţionare? Costache Rosetti n'ar fi făcut la fel?..., Ştefan Golescu nu a îndeplinit oare şi el misiuni periculoase?... Şi câţi alţi poltroni dela Paris nu şi-au riscat vieaţa numai să poată duce cuvântul cel bun fraţilor din ţară?... ». Iar dacă Alexandru-Albul ar fi văzut *cărticica*, « le monstre rouge », cum îi spune Dumitru Brătianu, « ar binecuvânta-o, ar cere-o în mii şi mii de exemplare şi ar răspândi-o printre Români ». Şi în cuvinte înaripate Dumitru Brătianu îşi spune credinţa că « va fi o Românie!... Alexandre, eşti Român, te numeşti Golescu, eşti fiul cel mic al celei mai eroice dintre mame; mi-ai fost dascăl, căci tu m'ai învăţat să iubesc şi să sufăr. Mai mult decât oricare altul tu ai instinctul ţăranului român..., căci i-ai împărtăşit vieaţa pe Câmpia fraternităţii şi în închisorile Cotrocenilor... Sus inimile, Alexandre!... Omenirea întreagă este acum solidară cu destinele dragii noastre Românii; să ridicăm drapelul nostru cât mai sus..., să acopere întreaga Românie, iar lozinca lui, scrisă în litere de foc şi sânge..., să strălucească şi să lumineze în cele patru colţuri ale lumii... N'auzi tu suflul lui Dumnezeu cum bate în pânzele corăbiei noastre?... Iată, ajungem!... ...Trăiască România! » [2].

Acum, dela un capăt la altul al lumii, pribegii noştri îşi trimit unii altora cuvinte de îmbărbătare şi de credinţă: Dumitru Brătianu dela Paris şi Londra lui Alexandru-

1. George Fotino, *Biblioteca Ion I. C. Brătianu*, monografie, extras din *Boabe de grâu*, IV, nr. 5, Mai 1933, p. 10. — 2. Vol. III, nr. 386, p. 395—396.

www.dacoromanica.ro

Albul în Asia Mică, la Brussa; Alexandru-Albul dela Brussa lui Ştefan, când la Paris, când în Elveţia, când la Dresda — unde acum, în Noemvrie 1852, sosi şi Gheorghe Bariţ, care-i păru « sdravăn Român »[1] —; Ştefan lui Nicolae, la Atena; Nicolae « mămicuţii », la Goleşti; « mămicuţa », tuturor, peste tot; Alexandru-Arăpilă lui Ştefan în Elveţia, îndemnându-l « să-şi ia toiagul de pelerin şi să-şi întremeze sufletul pe crestele Alpilor »[2]; Gheorghe Magheru dela Viena lui Alexandru-Arăpilă, când la Hyères, când la Dresda; Alexandru-Arăpilă, dela Dresda, lui Nicolae Bălcescu la...

* * *

Dela Dresda Alexandru-Arăpilă îi scrie lui Nicolae Bălcescu în ziua de 15 Decemvrie 1852: « te plângi, dragă, de egoismul lumii...; nu foloseşti cu nimica făcându-ţi inimă rea... Ia-ţi dar inima în dinţi şi rabdă cu bărbăţie necesităţile fiinţei omeneşti... Lasă pe oameni în voia Domnului şi te întoarce mai bine către acela ce stă mai presus decât oamenii şi decât toată făptura lumească... In acela vei găsi mângâierea ce cauţi... Acestea toate ţi le spui din suflet, neştiind când şi cum o să te mai văd... »[3].

...L-a văzut în primele zile ale lui Ianuarie 1853, la Berlin... « Bietul Bălcescu! L-am văzut în vis acum vreo zece zile... Se sfârşea, părăsit de toţi. Nu ştiu cu cine mai eram acolo, dar nu m'arătam mai grăbit decât alţii să-i viu în ajutor; atunci bietul om m'a chemat cu amară durere; ne-am îmbrăţişat..., ne-am cerut unul altuia iertare şi apoi... l-am lăsat să moară liniştit... N'am luat niciodată seama la visuri; îţi mărturisesc însă că visul ăsta mi-a dat mult de gândit »[4].

...Rândurile dela 15 Decemvrie 1852 ale lui Alexandru-Arăpilă nu i-au mai ajuns niciodată lui Nicolae Bălcescu, căci visul din noaptea de Ianuarie 1853 se împlinise de mult, încă din Noemvrie al anului trecut.

Nicolae Bălcescu, singuratec, departe de ai săi şi de prieteni, închisese ochii la 28 Noemvrie 1852, pe pământ străin, la Palermo.

---

1. Vol. III, nr. 384, p. 392. — 2. Vol. III, nr. 361, p. 366. — 3. Vol. III, nr. 389, p. 402—403. — 4. Vol. IV, nr. 392, p. 3.

www.dacoromanica.ro

Turburătorul vis nu fusese un vis premonitoriu, ci o târzie mustrare pe care conştiinţa lui Alexandru-Arăpilă şi-o făcea ei însăşi. Neliniştea acestuia pentru sdruncinata sănătate a nefericitului prieten, mâhnirea de a-l şti departe şi aşa de părăsit de toţi, durerea de a nu se afla lângă patul suferinţelor, pentru a fi martor la ultimele pâlpâiri ale unei vieţi ce se stinge şi pentru a-şi minţi prietenul — binecuvântată minciună! — asupra a ceea ce era un aşa de dureros şi apropiat adevăr, toate acestea ne dau tâlcul visului ce ascundea atâta realitate. In somn, logica îşi urma, treză, cursul: « ce cruzime de a-l fi lăsat să piară aşa de uitat de toţi! » — se învinueşte bunul prieten al lui Nicolae Bălcescu [1]...

Ii lega, într'adevăr, o veche prietenie. Fuseseră amândoi părtaşi — pare-se — la « minunata revoluţie » pariziană din Februarie 1848, care « va schimba faţa lumii ». Se întorseseră împreună în ţară, în Aprilie 1848. Se găsiseră laolaltă în comitetul asociaţiei « *Dreptate şi Frăţie* », din mijlocul căreia avea să pornească mişcarea paşoptistă. Făcuseră amândoi parte, pe vremea revoluţiei, din comisiunea însărcinată cu cercetarea şi deslegarea problemei agrare. Şi totuşi, Alexandru-Arăpilă nu se poate duce acum să vegheze la patul de suferinţă al prietenului său. Cu câteva luni mai înainte (dela 2 Ianuarie până în primele zile ale lui Aprilie 1852) el îl întovărăşise la Hyères [2] — unde Nicolae Bălcescu sosise încă din toamna lui 1851 [3] şi unde şi Maria Cantacuzino, viitoarea soţie a lui Puvis de Chavannes, şezuse o vreme pe lângă bolnav, pentru a-i mai alina suferinţa tot mai grea. Intr'adevăr, la Hyères, Nicolae Bălcescu fusese scuturat de repetate hemoptizii. Lovitura de Stat dela Paris, din 2 Decemvrie 1851, când Napoleon al III-lea îşi însuşi coroana imperială, îi adâncise încă mai tare boala. Nu avea voie să se mişte, să scrie, să vorbească. « Totul este de temut » — spuneau doctorii către sfârşitul lui Decemvrie 1851 [4].

Il chinuia însă tare gândul că nu-şi va mai putea mântui lucrarea asupra lui Mihai Viteazul. Prietenul Alexandru-

1. P. P. Panaitescu, *loc. cit.*, p. 78. — 2. Vol. III, nr. 305, p. 267 şi nr. 331, p. 315. — 3. Vol. III, nr. 296, p. 253. — 4. P. P. Panaitescu, *loc. cit.*, p. 147.

www.dacoromanica.ro

Arăpilă vroia să-l ajute să grăbească tipărirea, pe care urmează s'o ia asupră-şi « *Asociaţia Literară* ». El scrisese lui Ştefan Golescu, la Paris, rugându-l să facă unele cercetări în Biblioteca Naţională, privitor la nişte portrete ale lui Mihai Viteazul, pentru a fi reproduse în cartea lui Bălcescu şi de asemenea rugându-l să găsească pe cineva care să identifice câmpurile de luptă ale viteazului domnitor. « Răspunde te rog la aceste două întrebări cât mai curând, pentru a linişti pe sărmanul Bălcescu, care e foarte greu bolnav. A avut o criză mai violentă şi suntem foarte îngrijoraţi. Singura uşurare ce putem aduce stării sale este de a-i face plăcere... Este bine căutat, dar ce folos? Ce pot face medicii pentru a combate răul care-l roade?... Imaginea morţii îl urmăreşte... » — scria dureros Alexandru-Arăpilă la 13 Ianuarie 1852 [1].

Maria Cantacuzino încerca să-l liniştească, fără a izbuti întotdeauna. El avea uneori porniri de răzvrătire împotriva nedreptăţii soartei; îl înfricoşa să vadă sânge; îşi spovedea prietenei sale credinţa că i se apropie sfârşitul, « dar la urma urmelor ce însemnătate are vieaţa mea? Ţara noastră să trăiască! » — spunea nefericitul şi nobilul Bălcescu. « Această urare îi rezumă toată vieaţa » [2].

Spre primăvara lui 1852, starea lui Bălcescu se păruse însă mai îmbunătăţită. Tragicul sfârşit al celui mai bine înzestrat dintre revoluţionarii români ar fi putut fi îndepărtat. Stăpânit însă de febrila dorinţă de a se apropia de hotarele ţării sale şi de a-şi îmbrăţişa iubita-i mamă, bătrână şi bolnavă [3], el face în Mai 1852 o nechibzuită călătorie la Constantinopol şi de acolo până la Galaţi. Nu-i fu însă dat să calce decât o clipă pe pământul ţării sale, în care nu-i va fi niciodată dat să-şi găsească culcuşul veşnic al bietului său trup [4].

Către sfârşitul verii lui 1852, Nicolae Bălcescu se gândise să se ducă la Cairo; dar prietenul Alexandru-Arăpilă îl sfătuise pentru Italia, unde ar veni şi Zoe Golescu, care « i-ar fi o mare mângâiere » [5].

1. Vol. III, nr. 308, p. 271 şi nr. 320, p. 298. — 2. Aşa îi scria Maria Cantacuzino lui Al. G. Golescu-Arăpilă, la 22 Decemvrie 1851, *loc. cit. supra*, p. 146. 3. Vol. III, nr. 356, p. 325. — 4. P. P. Panaitescu, *loc. cit.*, p. 148. — 5. Vol. III, nr. 363, p. 368.

www.dacoromanica.ro

MARIA CANTACUZINO, văzută în 1856 de Chassériau. Desen din colecţia D-lui arhitect George M. Cantacuzin

www.dacoromanica.ro

Trecuse pe la Malta la 10 Octomvrie 1852, de unde trei zile mai târziu pornise spre Palermo. Il chemau aici, poate, amintirile fericite ale zilelor din primăvara lui 1847, când pe terasa vilei Delfina se lăsa mângâiat de soarele minunatei Sicilii, scotocea prin cărţi ştiri despre Mihai Viteazul şi asculta cum Vasile Alecsandri îi recita versuri.

Acum era singur. Ştefan Golescu îi trimitea scrisori de delicată cumpătimire. Alexandru-Arăpilă, la Dresda, era muncit de dorul de a-şi vedea prietenul ce se sfârşea undeva, departe. S'ar fi vrut lângă el, dar lipsa de bani îl ţintuise locului, unde într'o chinuită noapte de Ianuarie 1853 l-a scuturat visul cel aşa de dureros...

Ochii lui Nicolae Bălcescu se acoperiseră de umbre... Un popă grec îi dase împărtăşania din urmă [1].

* * *

Trist fu anul 1852.

Către toamnă, Zoe Golescu, a cărei aşa de bună nepoată Alexandrina-Luţa se stinsese din vieaţă la Goleşti, porni din ţară spre Apus, oprindu-se mai întâi la Viena, unde o chemase ştirea grelei boale a Catincăi Rosetti şi de unde apoi va pleca mai departe, la Paris, să întâlnească pe Ştefan, ale cărui mângâieri «i-ar mai îndulci suferinţele şi i-ar da tăria să îndure lipsa celorlalţi trei copii ai ei» [2]. Ajunsă la Viena, la 26 Septemvrie, găseşte pe Catinca Rosetti însănătoşită şi în ajunul căsătoriei ei cu Radu G. Golescu (Cătană) [3]. După săvârşirea căsătoriei, în Octomvrie, la care fusese naş Ion Bălăceanu [4], Zoe Golescu porni spre Dresda, unde în primele zile ale lui Noemvrie se întâlni cu Ştefan, venit aici dela Louèche [5]. De când îşi ştie pe maică-sa în Apus, Nicolae Golescu, la Atena, nu-şi mai găseşte locul. Trebue să-şi vânză nişte giuvaericale pentru a-şi face bani de drum [6]. Abia în ultimele zile ale lui Decemvrie 1852 el putu părăsi Atena [7], îndreptându-se spre Apus. Fraţii săi

1. Vol. IV, nr. 399, p. 12. In ce priveşte discuţia privitoare la data morţii lui Nicolae Bălcescu — *28* sau *29* Noemvrie 1852 — vezi P. P. Panaitescu, *loc. cit.*, p. 159, nota 2. — 2. Vol. III, nr. 367, p. 372. — 3. V. notiţa biografică în volumul II, p. 90, nota 1. — 4. Vol. III, nr. 376, p. 385. — 5. Vol. III, nr. 384, p. 391. — 6. Vol. III, nr. 380, p. 389. — 7. La 17 Decemvrie 1852 era încă la Atena, vol. III, nr. 390, p. 404.

www.dacoromanica.ro

dela Brussa părăsiră «iadul» acesta în iarna 1852—53, îndreptându-se şi ei tot într'acolo, toate drumurile ducând spre «nepreţuita lor maică»[1]. După patru ani de despărţire se regăsesc laolaltă la Genova. In împrejurimile oraşului locueşte colonelul Alessandro Monti, «unul din Italienii cei mai înaintaţi din ziua de astăzi». Costache Rosetti îşi îndeamnă prietenii să caute a-l cunoaşte[2].

Catinca Rosetti, acum Catinca R. Golescu, este cu soţul ei încă la Viena, de unde trimite ştiri a căror temeinicie se cere deseori pusă la îndoială. Aşa, bunăoară, ea află şi transmite că în Valahia a izbucnit revoluţia, că numeroase trupe austriace au fost pornite spre Dalmaţia, iar cele din Austria vor pătrunde în ţară, că Ruşii, Austriacii şi Turcii vor ocupa din nou ţările române, etc. ...[3]. Ştiri sinistre, din cercuri diplomatice, îşi află ecou şi în scrisorile lui Ştefan Golescu: la Petersburg şi prin saloanele Parisului se spune că în cazul unei desmembrări a imperiului otoman, ţările româneşti ar fi «cedate» Austriei. Svonurile acestea vor fi avut, poate, şi un sâmbure de adevăr; o putem crede astăzi, când ştim că Anglia oferea mărinimos, pe atunci, Austriei Principatele române, în schimbul Veneţiei[4].

Cu acest prilej, Ştefan Golescu îşi mărturiseşte un gând care se cere a fi subliniat: dacă ar fi silit să aleagă *şi n'ar putea face altfel*, el ar alege această soluţie: «cedarea» ţărilor româneşti Austriei. Ar prefera «ce grand mal» aceluia de a vedea ţările româneşti devenind gubernii ruseşti, căci în tot acel «mare rău» s'ar găsi poate şi ceva bun: cel puţin Românii vor fi toţi laolaltă şi vor putea, astfel, să-şi întărească unitatea, «prin suferinţe comune». Dar Ştefan Golescu despică viitorul şi vede care va fi, în acest caz, soarta Austriei, căreia i s'ar face «un dar tare rău»[5].

Tot în această vreme mai află Ştefan Golescu că Ruşii s'ar pregăti să ocupe din nou ţările româneşti, punct strategic împotriva Turciei. De asemenea află că Grigore Ghica-

1. Ştefan Golescu către Nicolae Bălcescu (15 Noemvrie 1852), în N. Iorga, *Ultimele scrisori din ţară către N. Bălcescu*, Acad. Rom., mem. secţ. ist., III, tom. VII, mem. 10, p. 8. — 2. Vol. IV, nr. 394, p. 5. — 3. Vol. IV, nr. 397, p. 9 (scrisoare din 5 Februarie 1853). — 4. Harold Temperley, *British secret diplomacy*, în *Cambridge Historical Journal*, 1938, nr. 1, p. 11. — 5. Vol. IV nr. 399, p. 12—13.

www.dacoromanica.ro

Vodă al Moldovei a avut un acces care i-a întunecat minţile [1]. Şederea Goleştilor la Genova e străbătută de ştiri rele şi de gânduri negre. Nicolae, care e nerăbdător de a pleca de aici, ne semnalează acum — Iunie 1853 — prezenţa la Genova a pictorului moldovean Gheorghe Năstăsianu, « un democrat turbat » [2], care a fost rănit în luptele pentru apărarea Republicei Romane împotriva Francezilor şi care Republică sfârşeşte — spre marea mâhnire a Zincăi Golescu — prin a fi înfrântă. Şi barem de-ar izbucni un războiu, « ce bonheur » — cum îl socotea Catinca! Pare-se însă că nu le va fi dată această bucurie, căci « suveranii se tem de războiu mai tare ca de ciumă; li-e teamă că un războiu va fi mormântul lor şi al urmaşilor lor » [3].

Alexandru-Albul — tot Alexandru-Albul! — simte totuşi, şi simte îndreptăţit că va fi războiu şi gândeşte că Românii vor trebui să ia parte la el. Deci unii dintre ei să plece spre ţară, « în munţi » [4]. Nicolae, care la sfârşitul lui Iunie 1853 părăsi Genova plecând la Paris şi Londra, gândeşte la fel; dar... să se aştepte mai întâiu războiul — căci mulţi cred că nu va fi. Alţii dintre emigraţi sunt contra înrolării Românilor în rândurile armatei turceşti, « căci vor pierde, prin aceasta, în ochii democraţilor » [5]. Dumitru Brătianu socoteşte că Poarta n'ar trebui să piarză o clipă: să deschiză deci proscrişilor români porţile Principatelor. Nu-l înspăimântă pe Dumitru Brătianu svonul că Ruşii vor pătrunde din nou în ţările româneşti. Dimpotrivă, el preferă acum « *la solution du pire* », căci numai aşa Marile Puteri se vor hotărî să facă ceva pentru ţările româneşti; « altminteri, nu vor face nimic, ca să nu sgândăre Rusia » [6].

Intre emigraţi deci părerile sunt împărţite.

Ion C. Brătianu lipseşte dintre ei. El este acum, în 1853, arestat la S-te Pélagie, sub învinuirea — de altfel fără de temeiu — că ar fi luat parte la un complot, neizbutit, pentru asasinarea lui Napoleon al III-lea. Incercările prietenilor de a-l scoate din închisoare nu izbutesc; nici măcar

---

1. *Ibid.* — 2. Vol. IV, nr. 404, p. 21. — 3. Vol. IV, nr. 405, p. 22. — 4. Vol. IV, nr. 406, p. 23. — 5. Vol. IV, nr. 409, p. 25. — 6. Vol. IV, nr. 410, p. 26.

www.dacoromanica.ro

intervenția ambasadorului otoman la Paris nu avu un rezultat mai bun [1].

Pare-se că nici propaganda lui Dumitru Brătianu și Nicolae Golescu în cercurile britanice nu are prea mare răsunet. Incercările lor de a organiza *meetinguri* întâmpină greutăți. « Aici — scrie Nicolae dela Manchester, la 7 Iulie 1853 — comerțul merge așa de bine încât și Dumnezeu d'ar scoborî și să voiască să facă un meeting n'ar izbuti » [2].

Se sbat pentru ca, prin presă și prin legături cu fruntașii vieții politice, să trezească interesul cercurilor parlamentare și negustorești din Anglia, hotărîtă, de altfel, să sprijine Poarta, doctrina britanică fiind — se știe — intangibilitatea imperiului otoman. Nicolae Golescu caută să câștige sprijinul lui Clarendon, ministrul Afacerilor străine, cel care la Congresul dela Paris din 1856 avea să se opue încercării rusești de a relua județele de Sud ale Basarabiei. El caută de asemenea sprijinul lordului Palmerston, viitorul prim-ministru. Pe Layard Austen Henry, scriitor și om politic, Dumitru Brătianu vrea să-l folosească pentru lămurirea cercurilor negustorești asupra problemelor Orientului apropiat. Lordului Dudley Stuart tot el îi pregătește documentația necesară interpelării pe care o va face în Camera Lorzilor asupra chestiunii românești [3].

Silințele celor doi tineri români dela Londra nu merg însă fără poticneli. Intre ei se furișează și o oarecare neînțelegere, Nicolae Golescu socotind că sacrificiile băneşti ce se fac nu sunt proporționate puținelor rezultate ce se dobândesc [4].

La Genova au mai rămas Zoe Golescu și fiii ei Radu și Alexandru-Albul, întristați că știrile nu vestesc nimic bun pentru țară; altfel spus, că « nu va fi război » [5]. Zoe Golescu ar vrea să-și mai uite necazul, făcând o plimbare prin munți, dar se teme de prea mare oboseală pentru cei șaizeci de ani ai ei, « deși coboară din neam de panduri » și a moștenit din bărbăția acestui neam. De va fi însă război, nu va întârzia o clipă prin țări străine, ci va lua drumul întoarcerii acasă [6].

---

1. Vol. IV, nr. 415, p. 30. — 2. Vol. IV, nr. 417, p. 32. — 3. Vol. IV, nr. 420, p. 40. — 4. Vol. IV, nr. 418, p. 33. — 5. Vol. IV, nr. 416, p. 31. — 6. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

Alexandru-Albul trăieşte la Genova, cu lumea lui de gânduri. O scrisoare din 1 Iunie — şi care e de *pur stil Alexandru-Albul* — ni-l arată pe terasa locuinţei sale, fumând ţigare după ţigare şi vrând să scrie lui Ştefan, dar uitând şi de Ştefan şi de ploaia care cădea cu găleata, căci iată îi sosi scrisoare « de pe malurile îndepărtate şi dragi ale Dunării », dela nepoata Felicia Racoviţă, « adorabilă şi incomparabilă fată, podoaba sexului ei, gloria, mândria familiei... cununa, ghirlanda vieţii noastre şi al cărei fiecare surâs este pentru noi o recompensă, iar fiecare a ei bucurie este pentru noi o fericire, o încântare... E aşa de frumoasă, de o frumuseţe ideală şi nemuritoare... »[1].

Când se gândeşte însă la de-ale politicei, Alexandru-Albul tună şi fulgeră. Căci se pare că la orizont el desluşeşte liniile unui proiect anglo-francez pentru o nouă împărţire a Europei, potrivit căruia s'ar reconstitui un regat al Poloniei şi unul al Ungariei, s'ar pune Slavii din Sudul Austriei sub un singur sceptru, s'ar păstra integritatea Turciei, iar în ce priveşte Principatele române ele, poate, s'ar constitui într'un singur Stat sau, mai degrabă, *ar fi alipite Ungariei.* Ar trebui ca Alexandru-Albul să nu fie Alexandru-Albul dacă n'ar izbucni de mânie în faţa unor atare planuri. Iată-l năpustindu-se asupra Occidentului « înapoiat şi egoist »; este foc şi pară: « ştii tu — scrie el fratelui său Ştefan — că pe aici, prin Apus, mulţi ne-au întrebat dacă nu suntem Slavi, Polonezi, Unguri sau Ruşi? Ah! turbez! »[2]. Occidentul s'ar trudi zadarnic să înfăptuiască un regat al Ungariei, « operă de cucerire şi opresiune » — dintre toate opresiunile cea mai odioasă, fiind aceea a unei naţionalităţi asupra alteia; zadarnic s'ar strădui să-l clădească; el nu va trăi, căci « noi Românii, Sârbii, Saşii, noi cei sacrificaţi, tot Sudul Europei, ne vom ridica pentru a împiedeca această născocire a Apusului egoist şi strâmt... Ungurii se reîntorc la vechea lor trufie şi la ideea, atât de scumpă lor, a unei Ungarii nelegitime, nedrepte, imposibile, sortite pieirii atât în ce priveşte propria ei naţionalitate, cât şi celelalte din care s'ar alcătui... Nu vrem să alegem între despotism şi des-

1. Vol. IV, nr. 403, p. 19. — 2. Vol. IV, nr. 419, p. 38.

www.dacoromanica.ro

potism... vrem libertatea noastră ca şi pe aceea a vecinilor noştri. Ah! cu Ungurii, în viitor, ne vom găsi faţă în faţă, cu puştile îndreptate unii împotriva celorlalţi, însă cu folosul şi cu slava de partea noastră, fiindcă nu ne vom sprijini decât pe dreptatea noastră... Nici infama Austrie, nici nevrednica Rusie nu vor mai fi acolo pentru a schimonosi şi pângări frumoasa şi nemuritoarea noastră cauză! »[1].

Strigăt din inimă, profetic strigăt de dincolo de mormânt!

Dar Al. C. Golescu-Albul nu se ridică numai împotriva duşmanului milenar; ci şi împotriva celor cari îl sprijină, ajutând Ungariei să ia locul « infamei Austrii », această « împărăţie viermănoasă ». Occidentul s'ar cuveni să înţeleagă toată antinomia între o confederaţiune a naţionalităţilor şi un regat ungar întemeiat pe cucerire. Orice şoaptă pe care Occidentul o strecoară la urechea Ungurilor mai mult îi îndărătniceşte pe aceştia în rătăcirea, pe care abia şi-o pot ascunde, a unei Ungarii despotice. Or, despotismul, că va fi fiind el rus, austriac sau maghiar, *duce de-a-dreptul la comunism* — prevesteşte Alexandrul-Albul, care caută şi descopere efectul acesta al despotismului în Basarabia, în Galiţia, în Polonia, unde el a dus la distrugerea proprietăţii. Excesele revoluţionare — spune Alexandru-Albul — *au un sfârşit* mai mult sau mai puţin apropiat; excesele despotismului se strecoară însă pe nesimţite de-a-lungul zecilor şi sutelor de ani, până ce popoarele cad în toropeală şi se « îndobitocesc..., de să-şi piardă naţionalitatea »... « Despoţii (rus şi austriac) practică aşa dar comunismul, atât sub raportul moral cât şi sub acela al dreptului de proprietate »[2].

Revine mereu, exprimat din ce în ce mai apăsat, sentimentul neîncrederii în ce priveşte gândurile Ungurilor faţă de celelalte naţionalităţi. Alexandru-Albul îi simte stăpâniţi de « ambiţia fratricidă » de a domina şi se revoltă de a vedea ce neînţelegătoare sunt democraţiile apusene, care par a sprijini proiectul constituirii unui regat maghiar cuprinzând în hotarele lui şi naţionalităţile nemaghiare. Zadarnic va încerca Occidentul — spune Al. C. Golescu-Albul — să pună în aplicare, « sprijinit pe baionete », acest proiect egoist şi « în totul

1. Vol. IV, nr. 419, p. 36—39. — 2. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

asemănător planurilor autocraţilor ruşi». Răsăritul şi Sudul Europei se vor ridica şi îşi vor cere drepturile — de data aceasta nu însă împotriva Nordului «vandal şi barbar», ci împotriva Apusului «înapoiat şi egoist». Cât în ce priveşte pe Unguri, cari se simt sprijiniţi de unele ţări apusene, «ei au rămas tot la, a b. c... ; nu văd mai limpede ca acum douăzeci de ani... »[1].

* * *

Se îndesesc însă semnele de război. Se înteţeşte cearta între Ruşi şi Turci pentru stăpânirea cheilor Sfântului Mormânt. Cererea celor dintâi, înfăţişată sub formă de ultimatum, este respinsă de Turci, cari nu recunosc Rusiei dreptul de protectorat asupra creştinilor din Răsărit. Siluetele armatelor turceşti şi ruseşti se deslueşesc profilându-se în zare. La 3 Iulie 1853 trupele ruseşti pătrund din nou în ţările româneşti. Zăngănitul armelor îi ajunge lui Alexandru-Albul în Apus şi-i răscoleşte fel şi chip de gânduri. Planuri peste planuri îi aleargă iureş în minte. Toate rotesc în jurul dorinţelor de întoarcere a pribegilor în ţară, unde pe toate căile, prin toate mijloacele, trebue să se deslănţue răscoale împotriva Ruşilor: «în munţi, ajutaţi de Turci, vom da de lucru Ruşilor şi totdeodată vom oţeli, prin lupte, pe Români »[2]. Alexandru-Albul vrea amnistierea proscrişilor; cere arme, muniţii; se vede în Carpaţi, făcând Ruşilor un aprig război de hărţuială; vede pe cei din Apus îndreptându-se spre ţară, prin Serbia, încercând să pătrundă în Oltenia şi ducând proclamaţii către Români pentru a-i stârni să se răscoale împotriva Ruşilor — proclamaţii al căror cuprins îl dictează el, Alexandru-Albul. Acei dintre proscrişi cari vor rămânea în Apus, să nu-şi cruţe nicio trudă pentru a dobândi sprijinul Angliei, Franţei şi Turciei pentru cauza românească.

Dacă însă nenorocul va vrea să nu fie război, Alexandru-Albul vede nevoia de a se înmulţi îndemnurile pe lângă Poartă, pentru a o determina să nu se lase intimidată de Ruşi; să nu se lase a i se ştirbi influenţa asupra Principatelor

1. Vol. IV, nr. 419, p. 36. — 2. Vol. IV, nr. 421, p. 41.

www.dacoromanica.ro

române; să împingă la anularea Convenţiei dela Balta Liman; să repună Principatele în drepturile lor de dinainte de 1848.

La gândul însă că Turcia s'ar putea lăsa intimidată de Ruşi şi că diplomaţia europeană ar sacrifica Austriei Valahia, iar Rusiei Moldova, Alexandru-Albul, aprins de mânie, declară războiu tuturor: Turciei, Austriei, Rusiei... El se vede răsculând pe creştini împotriva Turciei; odată Turcia învinsă, el se întoarce, cu ajutorul Italienilor, Polonezilor şi Ungurilor, împotriva Austriei; odată Austria la pământ, el se « năpusteşte » împotriva Rusiei. Deci, « să începem » — spune Alexandru-Albul — prin a ne pune în legătură cu Sârbii, Bulgarii şi Albanezii şi prin a ne apropia de hotarele ţării.

Dar războiul între Rusia şi Turcia a izbucnit. Anglia şi Franţa vor fi alături de aceasta din urmă.

Războiul atât de dorit de pribegii noştri — « războiu sfânt », cum îl numeşte Ştefan Golescu — smulge un strigăt de bucurie din toate piepturile româneşti.., căci se ştia în acel moment că soarta Imperiului moscovit va fi pecetluită şi că, deci, chestiunea românească va fi şi ea rezolvită prin desfiinţarea Protectoratului rusesc asupra Principatelor şi prin punerea acestora sub garanţia colectivă a celor şapte Puteri [1].

Lumea pribegilor se frământă tot mai tare. C. A. Rosetti socoate că ar trebui ca Nicolae Golescu sau Alexandru-Albul să se ducă la Constantinopol, mai aproape de centrul întâmplărilor ce se desfăşoară. Gheorghe Magheru, dela Viena [2] — de unde din lipsă de bani nu poate pleca la Istambul — arată care s'ar cuveni să fie atitudinea Românilor faţă de Poarta « suzerană » — cum o arătase şi într'o scrisoare către marele vizir Reşid Paşa [3], căruia îi ceruse amnistie pentru emigraţi. El se miră totuşi cum Poarta, acum că războiul contra Ruşilor a început, nu amnistiază pe emigraţi şi nu-i ajută să se întoarcă în ţară, pe ei cari au luptat împotriva Protectoratului rus în 1848, cari s'au arătat credincioşi către « legitimul lor Suzeran » [4] şi cari,

1. Alex. Lapedatu, *Abolirea protectoratului rusesc în Ţările Române*, în *Anuarul Institutului de Istorie Naţională*, VI, Cluj, 1936, p. 414. — 2. Vol. IV, nr. 422, p. 44. — 3. *Ibid.*, pp. 49, 53. — 4. *Ibid.*, p. 46.

www.dacoromanica.ro

întorşi în ţară, vor înlesni acţiunea Turciei. Dacă fruntaşii Români proscrişi nu vor fi îngăduiţi să vie în ţară, poporul nevăzând pe foştii lui conducători va da crezare svonului, răspândit de agenţii ruşi, cum că nu sunt împotriva Rusiei [1].

Emigraţii cer diferitelor Cabinete europene ca poporul român să fie admis a lua parte la războiu, găsind în aceasta cel mai fericit moment pentru liberarea ţării lor. Ei înţelegeau câtă valoare ar fi avut o atare cooperare şi cu cât ar fi grăbit ea liberarea ţărilor dunărene. « De ar fi putut Românii, fie numai chiar cu un regiment, să participe alături de Turci la războiul Crimeii, independenţa ţării ar fi fost mai curând dobândită » — spunea mai târziu bătrânul Barbu Stirbey fiilor săi. Şi, astfel, « rusofilul » Stirbey, avea să se întâlnească în acelaşi gând cu « rusofobii » vizionari, cari acum se leagănă în iluzia că vor putea alcătui un batalion românesc. Primirea lui Ion Deivos, Gheorghe Magheru cel tânăr şi Christian Tell — care ar fi să comande legiunea română — în armata lui Omer Paşa şi prezenţa câtorva zeci de Români în rândurile armatei turceşti înşiruite de-a-lungul Dunării, îndreptăţesc această iluzie [2].

Pentru a realiza planul lor de înjghebare a unui batalion românesc, emigraţii din Apus hotărăsc să ia drumul Răsăritului. Fără prea multe pregătiri şi fără să-şi răsucească prea mult planul în minte, Dumitru Brătianu, Al. C. Golescu-Albul şi C. A. Rosetti pleacă la 21 Noemvrie 1853 din Marsilia, cu gândul de a ajunge la Belgrad, de unde vor căuta să pătrundă în Oltenia, să răscoale ţara... Cine va fi fiind autorul planului nu-i greu de ghicit: Alexandru-Albul. Dar C. A. Rosetti are cele mai îndreptăţite nedumeriri în ce priveşte reuşita; « încotro mă duc? Turcii nu ne vor » — scria el în *Notele sale intime* [3].

Au ajuns la Gallipoli în ziua de 14 Decemvrie 1853. Acolo primesc o scrisoare dojenitoare — sau, cum spune el, o scrisoare de « înjurături » — dela Alexandru-Arăpilă, care fiind la Constantinopol îşi da mai bine seamă de starea lucrurilor din imperiul otoman. Plecarea lor pripită, fără bani, în toiul iernii, i se pare o faptă copilărească şi nebună [4].

1. *Ibid.*, p. 48—49. — 2. Vol. IV, nr. 424, p. 57. — 3. In volumul *Lui C. A. Rosetti*, Bucureşti, 1909, p. 262. — 4. Vol. IV, nr. 423, p. 53.

www.dacoromanica.ro

Il îngrijorează venirea lui C. A. Rosetti şi mai ales aceea a lui Dumitru Brătianu, care e bănuit de Turci şi care, pe de altă parte, ar fi fost mai folositor să rămâie în Apus, pentru propagandă.

Ştirile dela Constantinopol sunt rele. Ion Eliade, « acest mizerabil căruia Goleştii nu-i pot întinde mâna »[1], ar vrea să împartă ţara în « paşalâcuri » turceşti[2]. Dar are trecere în cercurile fanatice şi războinice dela Constantinopol şi pe lângă ministrul de război; punându-şi în joc această trecere, a împiedecat pe Nicolae Golescu de a fi primit de ministru. De altfel şi guvernele — spune Alexandru-Arăpilă — se feresc « ca de dracu de foştii revoluţionari »[3]. Sunt bănuiţi că « vor să puie foc la cele patru colţuri ale Europei »[4].

Nici Polonezii democraţi n'au obţinut nimic. Iar cât despre cei din partida lui Czartoryski, ei nu se înţeleg între ei: « sunt care generalŭ, care colonelŭ şi se nevoescŭ ca să depărteze toate celelalte partide şi emigraţii dela orice poziţie în care ar putea să aibe oarecare influenţă »[5].

Pe lângă Stratford Canning nu puteau nădăjdui emigraţii români că vor găsi vreun sprijin. Ambasadorul britanic se arăta protivnic amnistierii lor. Trebuia — spune Alexandru-Arăpilă — ca proscrişii români să fi rămas la Londra şi Paris, ca « să aducă pe oamenii guvernului să înţeleagă că pentru Români este vorba acum numai de o chestiune *naţională* şi *numai naţională* »[6] şi că venirea acestora la Dunăre nu s'a făcut în vreo înţelegere cu « demagogii » din alte ţări — deci cu membrii Comitetului revoluţionar dela Londra. Dacă vor prinde de veste spionii că Dumitru Brătianu a trecut prin Constantinopol şi s'a îndreptat spre Vidin şi Belgrad, « s'a dus dracului şi amnistie şi mijloc de armare ». Nici venirea la Constantinopol a lui C. A. Rosetti nu pare oportună. Cel care ar trebui să vie la Constantinopol, să vază « nebunia » pe care au făcut-o proscrişii ducându-se la Dunăre, este Ştefan Golescu, care văzând cum stau lucrurile ar putea lua o hotărîre bună. S'ar duce însuşi Alexandru-

1. *Ibid.*, p. 54. — 2. La Şumla, unde îl vom întâlni în curând, Ion Eliade « purta fes, se lăsa recomandat ca Heliad bey, trimis de Inalta Poarta ca reprezentant al naţiei române », N. Iorga, *Istoria Românilor*, Bucureşti, 1938, IX, p. 251. — 3. Vol. IV, nr. 423, p. 54. — 4. Vol. IV, nr. 425, p. 60. — 5. Vol. IV, nr. 423, p. 56. — 6. Vol. IV, nr. 425, p. 60.

www.dacoromanica.ro

Arăpilă după ei la Dunăre, dar « n'are para frântă »[1]. Din scrisoarea acestuia înţelegem că şi Christian Tell, Nicolae şi Al. C. Golescu-Albul îi împărtăşesc punctul de vedere. Şi Alexandru-Arăpilă conchide: Dumitru Brătianu « *înapoi la Paris şi Londra!* »; C. A. Rosetti « *tot aşa.* » sau « *să mai aştepte!* ».

Din aceeaşi scrisoare desprindem ştirea că la Constantinopol s'a organizat un corp de emigraţi poloni, sub comanda lui Czaika (Sadik Paşa), dar că ambasada austriacă de acolo îl ţine sub observaţie. « Lăţindu-se chiar vorba că Lajos Kossuth ar fi ajuns aici şi ar fi stându ascuns în casarma » corpului emigraţilor poloni, ambasada austriacă a şi trimis comisari cari să facă cercetări aici şi să-l găsească[2].

Dojana lui Alexandru-Arăpilă nu prea turbură însă pe prietenii săi. Alexandru-Albul pleacă dela Gallipoli la Constantinopol. De acolo el se va îndrepta spre Şumla; iar Ştefan Golescu, C. A. Rosetti şi Dumitru Brătianu părăsesc Gallipoli şi pornesc călări prin Bulgaria, spre Belgrad şi Vidin — călătorie lungă, plină de greutăţi, prin ploi şi zăpezi. Cu toate lipsurile ce îndură, Ştefan cântă şi recită versuri. De ziua onomastică a Zincăi Golescu, călătorii noştri beau entuziast în sănătatea ei. Şi acum ca şi în 1848, când au fost trimişi în lotci turceşti pe Dunăre, Ştefan Golescu este acela care înfruntă mai voios şi cu inimă mai egală greutăţile drumului[3]. « Mâine sunt două luni de când am plecat şi încă n'am ajuns » — scrie la 20 Ianuarie 1854 Dumitru Brătianu fratelui său, încă deţinut în casa de sănătate a d-rului Blanche —. « Mâine plecăm cu o scrisoare de recomandaţie a Paşalei de aicea către cel din Vidin, recomandaţie în care suntem onoraţi cu titlul de *prea credincioşi şi prea supuşi vasali ai Padişahului.* Iubite Iancule, vino, căci Românii din ţară sunt mai presus decât ceea ce socotim, căci în loc să aştepte iniţiativa dela noi, ne-o dau ei. Suntem toţi cu nerăbdare să ne vedem în mijlocul lor, ca să gustăm fericirea de care, poate, nu suntem demni »[4].

La 27 Ianuarie călătorii noştri au sosit la Vidin. In ziua de 31 Ianuarie, C. A. Rosetti a reuşit să treacă pentru scurt

1. *Ibid*, p. 61. — 2. *Ibid.*, p. 62. — 3. C. A. Rosetti, *loc. cit.*, p. 271. 4. Revista *Democraţia*, I, nr. 3, 1913, p. 115.

www.dacoromanica.ro

timp la Calafat. « După cinci ani şi patru luni am pus piciorul în fine pe pământul maicii mele » — înseamnă el în ale sale *Note intime* [1]. Pare că Dumitru Brătianu a izbutit să ajungă pe furiş chiar şi la Bucureşti.

Alexandru-Albul, neturburat de cele prevestite şi desvăluite de vărul său Alexandru-Arăpilă şi întărite acum prin propria-i experienţă dobândită în cele şase « omorîtoare » săptămâni trăite la Constantinopol — « omorîtoare », căci a văzut intrigile lui Eliade, Czaika, Grigore Mihail Sturdza, inacţiunea lui Ion Ghica, « om cu trecere, dar numai pe lângă Turcii cari din nenorocire visează pace » [2], neîndestulătoarele recomandaţii pentru Nicolae Golescu către ambasadorii Franţei şi Angliei — soseşte în sfârşit la Şumla [3]. De aici trimite fratelui său Ştefan şi prietenilor îndemnul de a se aduna cu toţii la Calafat. El stărueşte în iluziile ce-şi făcuse despre intenţiunile lui Omer Paşa faţă de Români. Se şi vede înrolat în legiunea română, în a cărei formare el persista a crede; se şi vede în plină luptă în « munţii noştri, cari vor răsuna de vivaturile şi împuşcăturile carabinelor noastre » [4]. Pare-se că « drapelul nostru tricolor ar şi flutura pe multe clopotniţe ale Olteniei... Doamne! Când vom avea măcar o mână de soldaţi români, când vom săvârşi vreo faptă de vitejie, când presa europeană va răsuna de ecoul vreunei bătălii în care legiunile române, inferioare în număr, vor fi pus pe fugă o întreagă armată rusă?. Oh! dă Doamne ca o singură dată măcar să-mi vadă ochii o atare sărbătoare şi apoi să se închidă pentru totdeauna! » [5].

Lui Alexandru-Albul nu avea să-i fie dată o atare fericire. Ochii i se vor acoperi de umbre, fără să fi văzut izbânda închipuită. Şi totuşi, prilejul s'ar fi ivit în cursul războiului ce izbucnise, dacă Românii ar fi putut înjgheba legiunea pentru care acum se frământau pribegii şi pentru care Ştefan Golescu se duse la Şumla, la cartierul lui Omer Paşa, unde îl aşteptau fraţii săi Nicolae şi Alexandru-Albul şi dureroase desamăgiri.

* * *

1. C. A. Rosetti, *loc. cit.*, p. 273. — 2. Vol. IV, nr. 423, p. 54. — 3. Vol. IV, nr. 430, p. 68. — 4. *Ibid.*, p. 72. — 5. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

Omer Paşa, « muşir » de Rumelia, fostul comandant al trupelor turceşti de ocupaţiune în Ţara Românească după revoluţia din 1848 şi pe care Alexandru-Albul îl socoteşte ca fiind « omul ce ne trebue », căci « arde de nerăbdare de a se bate cu Ruşii »[1], era chipeş la stat şi trufaş la fire. Nu se potrivea firii aşa de măsurate şi curtenitoare a lui Fuad Paşa. De foarte de sus refuzase de a fi de faţă la înscăunarea domnitorului Ţării Româneşti Barbu Ştirbey, pe care el — Omer Paşa, « muşirul » — îl socotea ca pe un guvernator de rang mai mic decât al său. Socotea că ceremonia înscăunării atingea majestatea Sultanului[2]. Era, în această purtare a muşirului, mai puţin o mărturisire a iubirii sale faţă de Majestatea Sa Sultanul, cât una din obişnuitele ţâşniri ale nemăsuratei sale trufii. Când vorbea despre sine însuşi, el nu-şi spunea altfel decât: « Mon Haltesse qui..., Mon Haltesse que..., Mon Haltesse est d'avis que... »[3]. Nu-şi cumpănea cuvintele, care porneau adesea jignitor şi obraznic. La Bucureşti, când « Son Haltesse » se ducea la teatru, îşi făcea singur poliţia, escortându-se de soldaţi turci, cari împrumutaseră în purtarea lor, şi fireşte în forme potrivit gradului, ceva din purtarea jignitoare şi agresivă a stăpânului lor. Domnitorul Barbu Ştirbey se plângea adesea, cu amărăciune, de insolenţa muşirului[4], care nu ocolea niciun prilej când putea jigni. In purtarea acestuia era şi ceva din excesul apostatului. Croat de obârşie — pe numele lui adevărat Mihail Lateş — trecut la religia Profetului (una din multele apostazii ale vremii şi pe care Omer Paşa le încuraja şi chiar plătea), Mihail Lateş se lua la întrecere cu Turcii, pentru a fi mai Turc decât Turcii. Este obişnuita psihologie a apostaţilor.

Inclinările Paşalelor către fast şi podoabe arătoase, la Mihail Lateş-Paşa erau exagerate. O avere întreagă o avea numai în ciubuce încrustate cu nestimate şi aur; grajdurile-i cu nenumăraţi cai de pur sânge arab erau de pomină. Fusese un general care cunoscuse izbânzi în războiul din Kurdistan,

1. Vol. IV, nr. 430, p. 69. — 2. *Hurmuzaki*, XVIII, p. 253. — 3. Baronne Durand de Fontmagne, *Un séjour à l'ambassade de France à Constantinople sous le second Empire*, Paris, 1902, p. 65. — 4. *Hurmuzaki*, XVIII, p. 258.

www.dacoromanica.ro

despre ale cărui cruzimi îi plăcea să povestească adesea [1]. Evocarea izbânzilor de odinioară îi creştea trufia — şi aşa destul de nemăsurată şi care stârnise multe nemulţumiri pe vremea când Omer Paşa comanda trupele de ocupaţiune în Ţara Românească [2]. Aceeaşi purtare o avusese şi la comanda trupelor din Rumelia, în care în 1850 fusese înlocuit prin Halim Paşa. Puţin statornic în sentimentele sale, le schimba — ca pe o simplă religie — la prima desamăgire. Când nădejdea de a ajunge *seraskier*, adică ministru de război al Sultanului, nu i se putu împlini, desamăgirea îi smulse vorbe puţin socotite despre cel căruia îi fusese până atunci « prea supus şi umil servitor » şi nu se opri nici la marginea destăinuirilor pe care le lăsa să-i scape asupra slăbiciunii militare a Turciei. E o veche şi trainică poveste a multor Sultani şi a multor Paşale, « prea supuşi şi plecaţi servitori » — veche încă de pe când nici măcar nu erau Sultani şi Paşale şi trainică până chiar şi după ce n'au mai fost nici Paşale, nici Sultani.

Schimbăcios în impresiile şi atitudinile sale, el apleca uşor urechea la intrigi şi şoapte.

Aşa avea să-i fie purtarea şi faţă de Ştefan Golescu, ajuns acum la cartierul său, cum şi faţă de cauza pe care trimisul român o apăra. Arătându-se la început binevoitor acestuia şi cauzei româneşti sau — cum ne spune Alexandru-Albul — arătându-se « mai Valah decât Valahii » [3] (zel firesc şi de aceeaşi esenţă la Mihail Lateş, care când era Omer Paşa era mai Turc decât autenticii Turci coborîtori din coborîtorii Profetului însuşi), el primi tare bine pe Ştefan Golescu, îi ascultă cererea, apoi dărui lui Christian Tell « un cal de preţ » [4] din faimosu-i grajd arăbesc, dar... câteva zile în urmă Omer Paşa (Mihail Lateş) avea să treacă la cu totul alte gânduri şi să-şi schimbe cu totul purtarea faţă de trimişii români.

Lui Ştefan şi Nicolae li se ceru acum să se împace cu Ion Eliade. Deşi ei desluşesc, în această schimbare de atitudine, urmele intrigilor lui Ion Eliade împotriva lor şi a prietenilor lor şi deşi Ştefan nu cere să fie decât simplu soldat

1. Aurélie Ghica, *La Valachie moderne*, Paris, 1850, p. 121. — 2. *Hurmuzaki*, XVIII, p. 258. — 3. Vol. IV, nr. 433, p. 78. — 4. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

OMER PAŞA

VĂZUT ÎN 1854 DE EDUARD KAISSER

GRAVURĂ ÎN CULORI DIN COLECŢIILE BIBLIOTECII ION I. C. BRĂTIANU

www.dacoromanica.ro

sub ordinele lui Christian Tell, totuşi « fiindcă aşa e ordinul lui Omer Paşa şi numai din ordin »[1] şi fiindcă nu vor ca « o cauză nobilă să fie compromisă pentru repulsiuni personale »[2], Ştefan şi Nicolae Golescu, ca şi Christian Tell, având în faţa ochilor numai serviciile de adus ţării, îşi stăpânesc amărăciunea şi desgustul şi primesc împăcarea cu Ion Eliade. Dar Omer Paşa avea să-şi sporească exigenţele[3]. El ceru trimişilor români să retracteze scrierile lor anterioare împotriva Porţii şi Austriei, căci — spunea el — Turciei îi este necesară în acest război împotriva Ruşilor neutralitatea Austriei, care s'ar socoti jignită dacă acei ce o atacaseră ar fi primiţi în rândurile turceşti[4]. Răspunsul lui Ştefan Golescu, care nu ştie să fi scris vreodată împotriva Porţii suzerane, ci numai împotriva « odiosului şi umilitorului Protectorat rusesc », dar care totuşi e gata să retracteze tot ce ar putea fi socotit ca jignitor pentru Poartă, este însă foarte răspicat negativ în ce priveşte « perfida şi periculoasa Austrie», împotriva căreia el recunoaşte că scrisese, dar respinge ideea de a retracta ceva din ceea ce scrisese. De altfel, Ştefan Golescu nu vrea să fie decât simplu soldat; nu înţelege să aibă, cât va dura războiul, vreo acţiune politică; iar dacă după mântuirea războiului el ar putea fi socotit ca o piedică în calea politicei Puterii suzerane, se declară « gata să se expatrieze din nou » şi să ia din nou drumul dureros şi nostalgic al pribegiei[5].

Brusc, Omer Paşa rupe discuţiile şi la 8 Martie 1854, printr'o scrisoare trufaşe — în care Ştefan Golescu crede a recunoaşte stilul lui Eliade[6] — poftеşte pe Ştefan şi pe prietenii acestuia să părăsească fără întârziere Şumla. In purtarea schimbăcioasă a lui Omer Paşa, va fi fost — cred Goleştii — şi ceva din firea-i trufaşe şi ceva din mâhnirea-i de a se vedea redus la un foarte şters rol în războiul Crimeii, acum în toiu, dar vor fi fost — cred ei — şi oarecare strecurări de intrigi făcute de Ion Eliade, ajutat într'aceasta de Grigore Mihail Sturdza şi de Czaica (Mihail Czaikowski), agent polon la Constantinopol[7].

1. Vol. IV, nr. 433, p. 79. — 2. Vol. IV, nr. 433, p. 78. — 3. *Ibid.*, p. 79 şi nr. 436, p. 87. — 4. Vol. IV, nr. 438, p. 93. — 5. *Ibid.*, p. 95. — 6. *Ibid.*, p. 95. 7. Vol. IV, nr. 437, p. 92—97.

www.dacoromanica.ro

Poftiți să părăsească Șumla, Ștefan Golescu cu ai săi pornesc spre Constantinopol, unde-i aflăm la sfârșitul lui Martie, revoltați de uneltirile lui Eliade, mâhniți acum și de purtarea lui Ion Ghica, aflat sub înrâurirea lui Stratford Canning, care îl ajutase să ajungă bey de Samos, supărați și pe Gheorghe Magheru, pe care Ion Ghica l-ar avea acum «în mânecă», și desamăgiți de neizbutirea încercării lor și de risipirea visului de înjghebare a unei legiuni românești, legiune pe care abia o așteptau grănicerii români de dincolo de Dunăre, din Oltenia, de unde ochii tuturor caută acum spre cei cari însă nu vor mai veni [1].

Făcând partea cuvenită amărăciunii și mâhnirii din care pornesc asprele cuvinte svârlite lui Ion Ghica, om de altfel admirabil și — cum spuneau altădată înșiși Goleștii — «Român până dincolo de urechi», bănuim totuși că în alungarea acestora dela Șumla el va fi avut un rol, mai ales sub înrâurirea lui Stratford Canning. Bănuiala ne este îndreptățită și de faptul că agentul acestuia la București, consulul Colquhoun, nu-și ascunsese câtuși de puțin față de Români credința că misiunea lui Christian Tell de a înjgheba o legiune românească nu va izbuti; și de faptul că Stratford Canning, aprig rusofob, care se temea că Principatele române, odată neatârnate și unite, vor ajunge vasale Rusiei, avea din pricina aceasta să fie un statornic adversar al Unirii și avea să se așeze totdeauna de-a-curmezișul oricăror inițiative românești care puteau duce la aceasta.

După ruptura cu Ion Ghica, Nicolae Golescu ia drumul Parisului; ceilalți vor mai întârzia la Constantinopol.

Ingrijorați de soarta patriei, pe care o întrevăd amenințată de invaziune, ei n'au pierdut nădejdea de a forma, când împrejurările o vor îngădui, legiunea a cărei înjghebare fusese acum zădărnicită. Ei sunt încredințați că totuși, cu ajutorul aliaților din războiul Crimeii, o atare legiune și de asemenea una poloneză și italiană se vor forma în cele din urmă [2]. Firește, concluzia aceasta încrezătoare nu e valabilă decât dacă aliații urmăresc serios să termine odată cu Rusia, să pună capăt țarismului cotropitor, să-i stăvilească

1. Vol. IV, nr. 436, p. 85—91 (scrisoare din 25 Martie 1854) și nr. 438, p. 93. — 2. Vol. IV, nr. 439, p. 102.

www.dacoromanica.ro

pofta cuceririi şi să deslege odată pentru totdeauna Chestiunea Orientului, reconstituind o Polonie independentă şi un Stat moldo-valah, « y compris le Bessarabie » şi tăind astfel drumul ţarismului spre Bizanţ [1]. Trebue însă lucrat repede. Este de neapărată nevoie — scrie la 1 Aprilie 1854 Alexandru-Albul — ca aceste legiuni creştine să se înjghebe mai înainte ca Austria să ocupe Bosnia, Muntenegru, Oltenia..., căci, altfel, « adio! atât pentru noi Românii cât şi pentru Polonezi, Unguri şi Italieni, adio mijlocul de a mai avea vreo acţiune asupra ţărilor lor respective! » [2].

Este adevărat — spune Alexandru-Albul — că multe piedici stau în drumul înfăptuirii acestor legiuni care să lupte în rândurile Puterilor aliate împotriva Ruşilor. Şi piedecile acestea vin atât din partea Puterilor apusene cât şi, mai ales, din partea Austriei. Cele dintâi se tem ca formarea unor legiuni naţionale în Turcia să nu ia, în Apus — unde se vor înjgheba alcătuiri similare — forma unor grupări urmărind mişcări revoluţionare şi socialiste. Iar în ce priveşte Austria, care în Transilvania şi Bucovina domina pe Români, iar în Galiţia apuseană pe Poloni, ea îşi dă seamă de primejdia, pentru ea, a cooperării unor legiuni româneşti şi polone într'un război care ar putea duce la constituirea unui Stat român şi a unui Stat polon — State care ar constitui punctul de sprijin al românismului şi al polonismului subjugat şi deci centrul viitoarelor sinteze română şi polonă [3]. Deci Austria nu-şi va cruţa silinţele pentru a împiedeca o atare cooperare.

Pentru a înlătura neajunsul de care se îngrijorează Puterile apusene, Al. C. Golescu-Albul, devenit acum şi strateg, preconizează circumscrierea războiului numai pe malurile Dunării şi numai între popoarele Răsăritului; el chiamă la luptă pe Finlandezi, Polonezi, Români, Circasieni şi, astfel, nu va mai fi nevoie de sprijinul unor ţări apusene ca Italia şi Germania. Iar pentru a înlătura piedecile pe care le pune Austria, el preconizează graba cea mai mare în alcătuirea legiunilor, care, luând-o înaintea Austriei, ar pune-o în faţa unui fapt împlinit. Dar Austria, sub cuvânt că, astfel, în-

1. *Ibid.*, p. 103. — 2. *Ibid.*, p. 104. — 3. Alex. Lapedatu, *loc. cit.*, p. 414—415.

www.dacoromanica.ro

lesneşte Turciei lupta împotriva Rusiei, silind-o pe aceasta din urmă să evacueze Principatele române, pe care le-ar pune la adăpost de noui încălcări ruseşti, încheie la 14 Iunie 1854 un tratat cu Poarta, pe temeiul căruia ea ocupă Principatele, unde va rămâne până la sfârşitul războiului [1].

Tratatul este, pentru patrioţii noştri, o dureroasă lovitură. Aceştia se ridică răspicat împotrivă-i. Ştefan Golescu, încă la Constantinopol, trimite la 25 Iunie 1854 Mariei Rosetti, la Paris, pentru a fi reprodusă în ziarele franceze *La Presse* sau *Le Siècle*, o copie a convenţiunii dintre Austria şi «această biată Turcie». Ziarele vor trebui însă să atragă atenţiunea tuturor Românilor aflători în Apus, iar aceştia să protesteze împotriva îngăduinţei pe care Turcia o dase Austriei de a se amesteca în rosturile ţărilor româneşti [2].

Pot fi întârziate, pe drumul împlinirii lor, dreptele năzuinţe ale unui popor. Li se pot aşterne tot felul de piedeci în drum. Năzuinţele însă nu pot fi distruse şi nici drumul acestora nu poate fi întors. El este drumul chemării ce vine din adâncul unei istorii care-i arată sensul. La cooperarea militară dorită de pribegi nu s'a putut ajunge în vremea războiului Crimeii. Ea ar fi însemnat de sigur o puternică afirmare naţională şi ar fi aşezat liberarea ţării şi autonomia ei pe temeiul de nesdruncinat al sângelui jertfit. Nu s'a putut atunci. Se va putea însă mai târziu, într'o zi care se pregătea.

Pentru ziua aceea, pribegii noştri s'au pus din nou la lucru. Când cei ce vor avea a hotărî de urmările apropiatei biruinţe împotriva Ruşilor se vor strânge în jurul mesei verzi, ei vor trebui să fie luminaţi asupra problemelor româneşti. Aşa dar activitatea de propagandă politică şi românească se cere acum desfăşurată într'un ritm tot mai înteţit.

Austria, «infama Austrie», împotriva căreia Goleştii se ridicaseră de atâtea ori, este acum ţinta tot mai stăruitoarelor lor atacuri. Alexandru-Albul, care dela Constantinopol dă o fugă în vara lui 1854 la Brussa, pentru a revedea locurile unde trăise cinci din cei nouă ani ai «sfântului şi scur-

1. A. D. Xenopol, *loc. cit.*, XII, p. 175. — 2. Vol. IV, nr. 446, p. 116.

www.dacoromanica.ro

BARBU ŞTIRBEY

PRIMEŞTE ONORURILE UNUI DETAŞAMENT AUSTRIAC AL GENERALULUI CORONINI

— 5 OCTOMVRIE 1854 —

TABLOU ÎN ULEI DIN COLECŢIA D-LUI E. BOXSHALL

www.dacoromanica.ro

tului exil », este, firește, cel care îi îndreaptă mai multe săgeți [1]. Intors dela Brussa la Constantinopol, el primește în August, dela vărul Alexandru-Arăpilă, ciorna unui memoriu pe care îl copiază și-l trimite marelui vizir Reșid Pașa; va trimite o copie și lui Mehemet Ali Pașa, adversarul celui dintâi. Ar vrea să-l facă în multe exemplare, să-l litografieze și să-l trimită și lui Riza Pașa, seraskierul Sultanului și neînduplecatul dușman al Rusiei; de asemenea lui Stratford Canning și lui St. Arnaud, comandantul armatelor aliate în războiul Crimeii. Dar cu ce? N'are leţcae. Alexandru-Albul s'ar duce de-a-dreptul la Reșid Pașa, i-ar înfățișa toate plângerile Românilor împotriva Porții, i-ar aminti că la Balta Liman această i-a sacrificat Rusiei, iar că acum, prin tratatul dela 14 Iunie 1854 cu Austria, i-a sacrificat din nou, dându-le « un alt stăpân, mai primejdios, mai vătămător decât cel dintâi, fiindcă este mai perfid și mai machiavelic » [2].

* * *

In curând exilații noștri vor părăsi Constantinopolul. Spre sfârșitul lui 1854 Goleștii se vor regăsi cu « nepreţuita lor maică » și cu nepoata Felicia Racoviță la Paris, unde vor rămânea iarna 1854—55.

Scrisorile au tăcut. Apropierea unora de alții le întrerupe șirul. Abia de mai aflăm, din câteva scrisori răzleţite din această vreme, că în vara lui 1855 Zoe Golescu este cu fiii săi Radu-Pupu și Alexandru-Albul și cu nepoata Felicia Racoviță la Enghien, pentru îngrijirea sănătății [3]. Vieaţa la Enghien le pare posomorîtă; s'au dus petrecerile de odinioară; frumoasele femei ale Parisului nu mai vin la Enghien. Radu-Pupu și Alexandru-Albul își omoară vremea în discuții. Acesta din urmă, cu pasiunea lui de a tot discuta, cu ideile lui totdeauna personale — cum ni-l arătase altădată T ö p f f e r — are și acum idei originale asupra terapeuticei apelor dela Enghien și nu-i lasă pe ai săi să-și urmeze cura după prescripțiile doftorului, ci după idei pe care singur « le scoate dintr'un volum gros » [4].

---

1. Vol. IV, nr. 447, p. 118. — 2. Vol. IV, nr. 448, p. 119. — 3. Vol. IV, nr. 449 și 450. — 4. Vol. IV, nr. 450, p. 123—124.

www.dacoromanica.ro

In toamna lui 1855 sunt cu toţii la Paris. Emigraţii români trimit în ţară un apel prin care lămuresc pricina neizbutirii înjghebării unei legiuni româneşti. Ei încredinţează pe cei rămaşi în ţară că nu vor înceta lupta; le împărtăşesc cuprinsul întâmpinărilor ce au trimis lui Napoleon al III-lea şi le arată silinţele ce au depus pentru a dovedi Englezilor şi Francezilor nevoia constituirii unui Stat românesc între Marea Neagră, Nistru, Carpaţi şi Dunăre, a cărui fiinţă este chiar în interesul Puterilor apusene şi a cărui temeinică organizare ar fi mijlocul cel mai potrivit de a deschide acestora drumul Mării Negre [1]. Şi apelul încheie: « ...până ce nu ne vom manifesta în orice chip şi cu orice preţ, nimeni nu va crede că suntem... Incă odată dar, fraţilor, voinţă, credinţă, unire şi o lucrare necontenită şi fiţi încredinţaţi că vom avea ocazii a şterge într'o singură zi toate durerile şi toată ruşinea în care jacem astăzi » [2].

Sebastopolul cade în Septemvrie 1855. In sbuciumul exilaţilor apare din nou gândul, care i-a chinuit de atâtea ori, al alcătuirii unei legiuni româneşti chemată să plătească cu preţ de sânge liberarea patriei. Dumitru Brătianu întocmeşte un nou plan de organizare a unei armate româneşti de 100.000 de oameni cari să lupte alături de aliaţi, plan care, înaintat guvernului britanic, se opri acolo [3] — Anglia nearătându-se înclinată a-l sprijini, după cum la vremea aceea nu avea o deosebită înclinare de a sprijini mai niciuna din iniţiativele româneşti şi încă mai puţin pe acelea, aşa de scumpe ininiilor româneşti, care aveau să deschidă drumul Unirii.

In vederea apropiatei conferinţe de pace, exilaţii se străduesc a lumina conştiinţele lumii apusene asupra dreptăţii ţării lor. Spre sfârşitul lui 1855 apar numeroase articole în ziarele *La Presse*, iscălite de Ubicini, în *Le Siècle*, în *Journal des Débats*, iscălite de Elias Régnault şi de St. Marc-Girardin şi care conchid în sprijinul unirii Principatelor. Sunt însă şi ziare străine care au o atitudine mai neprielnică şi adesea pătimaş de nedreaptă. Ele acuză poporul românesc de letargie, de inacţiune faţă de gravele evenimente în curs.

1. Vol. IV, nr. 451, p. 128. — 2. *Ibid.*, p. 132. — 3. Alexandru Cretzianu, *loc. cit*, I, p. 61.

www.dacoromanica.ro

Alexandru-Albul, firește, sare ca ars: « sunt șapte ani — strigă el în Decemvrie 1855 — de când țara e ocupată aproape fără întrerupere de oștiri străine; fiecare din aceste ocupații face un număr de expulzați. Și i se cere țării să se miște? Să îndrăsnească să se mai plângă? Aceste plângeri s'ar fi auzit, dacă consulii anglo-francezi, mai ales cel francez, nu le-ar fi descurajat de atâtea ori »[1].

Războiul Crimeii se apropie de sfârșit. El ia întorsătura cea atât de dorită de Români.

Anul ce se încheie — 1855 — deschide un nou capitol al Istoriei politice românești. Congresul de pace își începe lucrările la 25 Februarie 1856 la Paris; le sfârșește la 30 Martie al aceluiași an. Rusia este îndepărtată dela gurile Dunării, protectoratul ei abolit; județele de miază-zi ale Basarabiei se întorc în hotarele Moldovei; cele șapte Puteri europene iau țările românești sub garanția lor colectivă. Pentru aceste revendicări, Românii avură sprijinul Angliei și Franței. Nu și pentru celelalte: unirea, independența față de Poartă, Domnitorul străin-ereditar și regimul constituțional reprezentativ. Acestea întâmpinară împotrivirea Austriei și Turciei, mai apoi și pe aceea a Angliei, sub fățarnicul motiv că postulatele susținute de emigrați nu ar fi fost, în integralitatea lor, acelea ale țărilor românești ele însile, care — așa pretextau cele trei Puteri — voiau să rămână despărțite, cu domni pământeni și cu vechile lor orândueli[2].

Ivindu-se rezistența celor trei Puteri, Conferința se văzu în neputință de a lua o hotărîre care să împlinească cele mai de seamă revendicări românești. Dar ea nu se opri aici. Ea luă hotărîrea de a consulta țările române, prin mijlocirea unor Adunări pe care acestea le-ar desemna prin alegeri puse sub supravegherea unor comisari ai Puterilor garante, trimiși anume la București și Iași și cari vor transmite, prin mijlocirea guvernelor respective, viitoarei Conferințe ce se va întruni la Paris desideratele Adunărilor românești anume alese — divanurile *ad hoc* ale Valahiei și Moldovei.

Nu erau, de sigur, împlinite decât parte din năzuințele românești pentru care de aproape opt ani ai noștri îndurau

1. Vol. IV, nr. 452, p. 133—135. — 2. Alex. Lapedatu, *loc. cit.*, p. 415—416.

www.dacoromanica.ro

pribegia şi pătimeau de dorul de-acasă. Dar era un început care îşi chema irezistibil urmarea. Şi aceasta va veni.

* * *

Nu a vrut Stratford Canning — rusofobiei căruia se datoreşte în mare parte deslănţuirea războiului Crimeii — şi nu a dorit, pentru ţările româneşti, aceste rezultate. Politica personală a puternicului ambasador britanic, fire voluntară şi poruncitoare, legii căruia trebuia să te supui fără discuţii, era în primul rând îndreptată împotriva Rusiei, a cărei îngenunchere el o urmărise când împinsese la războiu. Pentru patria lui Stratford Canning, rezultatele acestui războiu sunt discutate. De sigur, el le-ar fi vrut aşa încât să nu fi fost discutate. Pentru ţările româneşti însă, rezultatele lui aveau să fie abolirea Protectoratului rusesc, reîntoarcerea Basarabiei de jos în străvechile hotare moldoveneşti, garanţia colectivă a celor şapte Puteri şi, în curând, unirea, neatârnarea, Domnul străin şi regimul constituţional reprezentativ.

Stratford Canning ar fi vrut ca cele două ţări româneşti să fi rămas despărţite. Pentru ceea ce el n'a vrut, dar a izbutit totuşi să facă, istoria renaşterii noastre îi poate pomeni recunoscător numele.

* * *

Inceputul acestui an 1856 găseşte rândurile pribegilor români tot mai rărite. Ion Voinescu, fruntaş al emigraţiei, se stinsese din vieaţă la Pau, în cea din urmă zi a lui 1855. Câteva zile mai înainte de a închide ochii, el avusese măcar mângâierea de a simţi că lângă patul suferinţelor sale sunt doi prieteni: Ştefan şi Nicolae Golescu, veniţi aici la chemarea hotelierului celui care în curând va porni pe drumul fără de întors. « Bine au făcut fraţii mei — scrie Alexandru-Albul — că s'au dus lângă un prieten aşa de aproape de moarte..., căci toată vieaţa mea mă voiu simţi vinovat de a nu fi făcut la fel cu iubitul şi în veci regretatul nostru Nicolae Bălcescu »[1].

La înmormântarea prietenului dispărut, care avu loc în cimitirul Père Lachaise din Paris, la 13 Ianuarie 1856, au

1. Vol. IV, nr. 452, p. 134.

www.dacoromanica.ro

fost de faţă fostul preşedinte al Republicii veneţiene, Daniele Manin, istoricul Henri Martin, publicistul Elias Régnault, A. Grün, editorul *Baladelor* lui Vasile Alecsandri, ş. a. [1].

Aşa dar, după Ion Negulici, care îşi aflase mai de mult loc de îngropăciune într'un cimitir din Istambul, după Nicolae Bălcescu, care-şi dormea somnul din urmă în groapa de-avalma a unui cimitir din Palermo, încă un tovarăş de luptă odihneşte acum în pământ străin. « Va mai merge multă vreme aşa? » — se întreabă îndurerat Alexandru-Albul [2].

Activitatea Goleştilor însă nu se opreşte. Ei sunt în strânsă legătură cu Edgar Quinet [3], care trăieşte exilat la Bruxelles, unde s'a refugiat după lovitura de Stat din 2 Decemvrie 1851 şi unde Alexandru-Arăpilă se duce în taină să-l vază în Ianuarie 1856 [4]. Edgar Quinet, prietenul nostru de veche dată, scrie acum în *Revue des deux Mondes* articole care entuziasmează pe emigraţi: *Les Roumains — Les titres de nationalité et la Renaissance de la Roumanie* (nr. din 15 Ianuarie 1856) şi *Les Roumains — Leur histoire et leurs Princes — De la réorganisation des provinces danubiennes* (nr. din 1 Martie 1856) [5].

Prietenia dintre proscrişii francezi şi români nu împiedecă pe ambasadorul otoman la Paris, Mehemet Djemil bey, de a propune lui Ştefan Golescu să fie prezentat împăratului Napoleon al III-lea [6]. Vădit lucru, cauza românească este în mers. Tot mai mult se înviorează activitatea propagandistică a emigraţilor români. Legăturile lor cu fruntaşii publicisticei franceze se înmulţesc şi se adâncesc. François Buloz, redactor la *Revue des deux Mondes*, ia parte la consfătuirile tinerilor români şi scrie în sensul vederilor lor. Sub impulsul lor scrie şi Paul Bataillard: *La Moldo-Valachie dans la manifestation de ses efforts et de ses vœux* şi *Les Principautés de Moldavie et de Valachie*

1. Vol. IV, nr. 455, p. 137. Inmormântarea s'a săvârşit sub îngrijirea Emigraţiei române, în al cărei nume au fost trimise « faire-part »-urile pentru trista ceremonie. La cimitir au rostit îndurerate cuvinte C. A. Rosetti şi A. Ubicini. Câte un exemplar din textul acestor cuvântări se găseşte în Biblioteca Ion I. C. Brătianu, pachetul R, 6 (foi volante). — 2. Vol. IV, nr. 452, p. 134. — 3. Jean Breazu, *Edgar Quinet et les Roumains*, în *Mélanges de l'Ecole roumaine en France* (1927), Paris, pp. 213—401. — 4. Vol. IV, nr. 454, p. 136. — 5. Vol. IV, p. 143, nota 2. — 6. Vol. IV, nr. 456, p. 136.

www.dacoromanica.ro

devant le Congrès [1]. Le scrie pe temeiul informaţiilor pe care i le dă Al. C. Golescu-Albul, ale cărui ciorne, larg folosite de Bataillard şi date acum la iveală [2], aduc o contribuţie nouă la o viitoare monografie de care poate va mai fi învrednicită memoria scriitorului francez, căruia, de altfel, literatura istorică românească i-a închinat unele pioase şi luminoase pagini [3]. Scrie şi Edmond Texier, prietenul fraţilor Brătieni, *Appel au Congrès en faveur des Roumains* [4]. Scrie Grigore Gănescu [5] — sub anonimat — *Coup d'œil sur l'administration de la Principauté de Valachie* şi *La Valachie depuis 1830 jusqu'à ce jour*, lucrare apărută mai de mult [6]. Scrie Vasile Boerescu: *La Roumanie après le traité de Paris du 30 mars 1856*, lucrare foarte preţuită de Ştefan Golescu [7]. Scrie Dora D'Istria, fiica banului Mihail Dim. Ghica, *La vie monastique en Orient*, lucrare « fără oportunitate » — apreciază Alexandru-Albul — căci nu poate fi folosită pentru propagandă [8]. Scrie şi Elena Sturdza: *Le régime actuel des Principautés danubiennes*, apărând « minunat de bine » teza Unirii, dar nu sub un domnitor pământean sau fanariot. Dacă ea nu vorbeşte însă nimic de eventualitatea unui prinţ *german* sau *austriac* — ipoteză împotriva căreia Alexandru-Albul se ridică şi în realizarea căreia el vede « un pericol » pentru ţară — e fiindcă, spune el, Elena Sturdza nu e decât « *un diplomat austriac în fuste* » [9]. Ipoteza unui domnitor german sau austriac îl revoltă pe Alexandru-Albul, foarte pornit acum împotriva Austriei. El vrea *unirea şi independenţa, cu o dinastie străină*, pentru a se putea înjgheba la Dunărea de jos o ordine de lucruri *statornică şi conformă intereselor europene*. Hotărît pentru un domnitor străin — căci o unire cu un pământean, în jurul căruia s'ar urzi aceleaşi intrigi ruseşti şi austriace, ar fi o întoarcere la trecut cu toate neajunsurile acestuia — el s'ar gândi la un prinţ francez, englez sau piemontez; dar cum acesta ar întâlni opunerea austro-ruso-germană, el

1. Vol. IV, p. 145, nota 1. — 2. Vol. IV, nr. 459, 460, 461. — 3. N. Iorga, *Un colaborator francez al Unirii Principatelor: Paul Bataillard*, în Mem. Acad. Rom., secţ. ist., seria III, tom. VII, memoriul 7, pp. 14 şi Olimpiu Boitoş, *Paul Bataillard et la révolution roumaine de 1848*, Paris, 1930, pp. 158. — 4. Vol. IV, nr. 464, p. 155. — 5. Vol. IV, nr. 463, p. 152. — 6. Vol. IV, nr. 463, p. 152. — 7. Vol. IV, nr. 472, p. 168. — 8. Vol IV, nr. 457, p. 143. — 9. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

s'ar opri asupra unui prinţ belgian, «care ar potoli orice nelinişte». Protivnic eventualităţii unui domnitor rus sau austriac, el nu ar fi nici pentru unul german, căci se teme că acesta «*va fi tot austriac*». Or Alexandru-Albul nu poate suferi Austria. Niciodată el nu i-a cruţat adjectivele, fie acestea cât de aspre.[1] Acum însă, în 1856 şi în preajma noului Congres ce va hotărî definitiv de soarta ţărilor române, el se deslănţue de-a-binelea împotriva Austriei, pe care n'o cruţă: «notre plus juré ennemi»[2], «plus perfide que la Russie», «cette putaine d'Autriche»[3]... Rusofobia lui este dublată de o tot mai înverşunată austrofobie, căci «Austria tinde a se pune în fruntea întregii Germanii şi, prin mijlocirea acesteia, a apăsa cu toată greutatea asupra Orientului, pentru ca la urmă să-şi alipească, dacă nu chiar amândouă Principatele române, cel puţin Muntenia şi să pună stăpânire pe gurile Dunării». Pentru a-şi face din Germania «o părtaşe interesată», Austria o pofteşte să colonizeze cele două Principate şi coastele Asiei mici. «Vorbărie înşelătoare» — spune Alexandru-Albul — pe care foile austriace şi scrierile cele mai serioase o răspândesc pentru a amăgi şi câştiga Germania[4]. Cu atât mai mare ura lui împotriva Austriei, cu cât aceasta a izbutit să influenţeze Turcia împotriva Unirii. Ştirea nouei orientări a Porţii el o primise, prin beizadea Mitică Ghica, dela financiarul şi omul politic francez Achille Fould şi îi fusese confirmată şi de Ubicini, care el însuşi o ştia dela ambasada otomană din Paris[5]. Raţionamentul Turciei, care acum se opune Unirii fiindcă, odată unite, Principatele române vor năzui spre neatârnare şi deci vor înlătura orice urmă de suzeranitate a Porţii, «miroase de departe a Austria», această Austrie care, mai mult decât toate celelalte Puteri, are nevoie de *statu quo*, căci nu poate dori ca în preajma populaţiunilor

1. Vol. III, nr. 460, p. 150 şi nr. 461, p. 150—151. O contribuţie la istoricul acestei chestiuni aduce şi scrisoarea din 16 August 1856 a lui Ştefan Golescu, din care aflăm că Ion Bălăceanu lucrează *pentru unire*, cu *Ion D. Ghica*, fostul bey de Samos, ca domnitor (vol. IV, nr. 470, p. 165). C. A. Rosetti, pe de altă parte, crede a şti — deşi nu pune temeiu pe ştirea aceasta — că Alexandru Dimitrie Ghica, actualul caimacam, ar fi împotriva unirii. I s'ar fi promis de către Stratford Canning «l'hérédité sauf de la transmettre ensuite à Jean Ghica», vol. IV, nr. 474, p. 172. — 2. Vol. IV, nr. 456, p. 141 — 3. *Ibid.*, p. 140. — 4. Vol. IV, nr. 459, p. 147. — 5. Vol. IV, nr. 456, p. 138.

www.dacoromanica.ro

românești de sub sceptrul ei să se constitue un Stat român, «adică un al doilea Piemont»[1]. «Bieții Turci! ieri gândeau, se mișcau și întreprindeau cum voiau Rușii; azi gândesc, se mișcă, întreprind cum vor Austriacii... La ce le-a folosit războiul, care a costat Apusului 3 miliarde de franci și 150.000 viteji morți pentru ochii frumoși ai Austriei?»[2].

Turcii trebuesc luminați. Și cum Congresul se va aduna în curând la Paris, Alexandru-Albul socotește că, fără de întârziere, să fie pusă lămurit Puterilor aliate, dar mai ales Turcilor, chestiunea *Unirii* românești. Mai ales Turcilor, fiindcă orice propunere privitoare la țările românești trebue să pornească, pentru a avea mai multă greutate și a fi luată în mai serioasă cercetare, dela Turcii însiși... «Franța și Anglia, de sigur, o vor sprijini; dar ce pot face aceste două Puteri, dacă Turcia, la remorca Austriei, nu îndrăznește să ia nicio inițiativă serioasă? Trebue deci convinși Turcii că tot ce vor face pentru noi va fi spre binele lor... Trebue sfătuiți să deosebească interesele lor de cele ale Austriei, care sunt în totul opuse. Deci trimisul turc la Congres va trebui să ceară, în interesul chiar al Turciei, *unirea* celor două țări și neatârnarea lor întreagă... Să te văd la lucru! Alexandre — îi scrie Albul vărului său Arăpilă — repede, unul din acele memorii scurte, însă cu miez, limpede, convingător prin cuprinsul lui!»[3]. Și Alexandru-Albul, adevăratul Alexandru-Albul, entuziast și modest, cu gândul numai la patrie, iar în ce-l privește capabil de cea mai desăvârșită umilitate, încheie așa de mișcător: «ah! de ce n'am eu capul tău, mijloacele tale intelectuale?» (Hotărît lucru, un Alexandru-Albul nu se mai poate concepe astăzi, într'o lume de suficiență; nu poate fi reeditat ca un chip contimporan). «Câte n'aș face! Aș umple mările, aș ridica munții, aș doborî Austria, mi-aș salva patria!»[4].

Străduințele emigraților de a lumina opinia publică apuseană asupra postulatelor românești: unirea, domnitorul străin și regimul constituțional—căci abolirea protectoratului rusesc, restabilirea raporturilor de suzeranitate cu Sublima Poartă și garanția colectivă a celor șapte Puteri europene

1. *Ibid.*, p. 139. —2. *Ibid.*, p. 140. — 3. *Ibid.* — 4. *Ibid.*, p. 142.

www.dacoromanica.ro

nu constituiau decât o etapă în desfăşurarea procesului istoric ai cărui apărători se făcuseră fruntaşii eroicei generaţii — străduinţele acestea se desfăşurau nu numai sub formă de articole şi broşuri, ci şi sub formă de legături personale cu fruntaşii politici ai acestor ţări.

Sub aspectul articolelor şi broşurilor le-am văzut. Să le urmărim acum sub celălalt aspect: al legăturilor pribegilor români cu fruntaşii politici ai ţărilor străine.

Poziţia politicei franceze era neîndoielnic prielnică năzuinţelor româneşti. Impăratul Napoleon al III-lea vrea «mai mult decât oricând» unirea sub un domnitor străin — scrie Nicolae Golescu la 24 Iulie 1856 [1]. De asemenea guvernul francez, sub inspiraţia căruia ziarele, de pildă «*Le Constitutionnel*» din 18 Iulie 1856, apără cauza românească, «n'a fost niciodată mai hotărît» [2]. Consulul Franţei la Bucureşti, Béclard, nu ascunde câtuşi de puţin că Franţa priveşte cu ochi buni pe cei ce luptă pentru unire. De altfel, se pare că el a şi arătat pe candidatul întrevăzut de cercurile franceze: Lucien Bonaparte, principe de Canino, sau fiul acestuia Pierre Bonaparte [3]. Acesta din urmă ar vrea să obţină din partea Românilor exprimarea scrisă a dorinţei lor de a-l avea Domn. Nicolae Golescu, care nu ştie dacă Pierre Napoleon are sau nu consimţimântul lui Napoleon al III-lea, se va duce la secretarul acestuia, Mocquard, împreună cu Dumitru Brătianu, pentru a afla gândurile împăratului [4]. In orice caz, guvernul englez este împotriva unei candidaturi franceze [5].

Anglia, care îşi făcuse o dogmă din integritatea imperiului otoman, nu privea binevoitor eventualitatea unirii Principatelor [6], iar ambasadorul britanic la Constantinopol era cu îndărătnicie protivnic unei atare eventualităţi. Poate că lui Stratford Canning i se datorează domolirea, uneori, a zelului pe care colegul său francez Thouvenel îl punea în a comunica guvernului turc instrucţiunile aşa de prielnice unirii pe care le primea dela guvernul din Paris [7]. Consulul Prusiei la Bucureşti, Karl von Meusebach, îl arată pe Thouvenel chiar

1. Vol. IV, nr. 466, p. 157. — 2. *Ibid.*, p. 156. — 3. Vol. IV, nr. 464, p. 155. — 4. Vol. IV, nr. 468, p. 161. — 5. Vol. IV, nr. 464, p. 155. — 6. Vol. IV, nr. 463, p. 153. — 7. *Ibid.*, p 154.

www.dacoromanica.ro

ca fiind ostil unirii şi ca împărtăşind în totul vederile lui Stratford Canning [1]. Această versiune, pe care Meusebach, în trecere prin Paris, i-o dase lui Nicolae Golescu în Iulie 1856, nu va fi răspunzând decât pe departe adevărului.

Cât în ce priveşte Turcia, ea este cu totul împotriva unirii. A trimis chiar o notă în acest sens Puterilor semnatare a tratatului din 30 Martie 1856. Când însă vrea să apară mai puţin protivnică unirii, ea se declară gata a o primi « sub condiţiunea ca toată Basarabia şi Bucovina să se întoarcă la Moldova ». « Ce zici de machiavelismul ăsta? » — îl întrebă la 9 August 1856 Ştefan Golescu pe Alexandru-Arăpilă [2].

Impotrivirea, mai făţişe sau mai ascunsă, a unor Puteri şi a unor ambasadori nu constitue, în spiritul Goleştilor, decât neajunsuri şi greutăţi, nu însă şi piedici de netrecut pe drumul unirii, căci pe de o parte, în Franţa, sprijinul lui Napoleon al III-lea era câştigat cauzei româneşti, iar pe de altă parte, în Anglia, sunt şi oameni cari nu împărtăşesc « vederile strâmte » ale lui Stratford Canning.

Intr'o carte de evocare, numele acestora se cere să nu fie trecut sub uitare. Câteva au şi fost rostite mai înainte; e rândul să fie rostit acum numele lui Evans Crowe, istoric şi ziarist, care este *pentru unire* şi *pentru domnitor străin* şi care a şi făgăduit sprijinul său lui Ştefan Golescu [3]. El se duce la Constantinopol spre sfârşitul lui August 1856, unde Alexandru-Arăpilă, aflat acolo, îl va căuta pentru a-l informa asupra postulatelor noastre. Emigraţii români — şi Alexandru-Albul li se face interpretul gândurilor — vor arăta că unirea foloseşte deopotrivă şi Franţei şi Angliei: sprijinul celei dintâi va trezi în sufletele româneşti atâta recunoştinţă că nimic nu va mai putea sta în drumul expansiunii geniului francez în Răsărit; iar sprijinul celeilalte, înlesnind ţărilor româneşti o vieaţă proprie care va crea o economie românească, va îngădui comerţului britanic o mare desvoltare în părţile răsăritene [4].

Sprijinul străin — şi pe care emigraţii îl caută şi îl cer — le va fi de mare folos. Dar dacă acesta le va lipsi, ei nu se vor

1. Vol. IV, nr. 466, p. 157. — 2. Vol. IV, nr. 469, p. 163. — 3. Vol. IV, nr. 472, p. 168. — 4. Vol. IV, nr. 460, p. 148—149.

www.dacoromanica.ro

ȘTEFAN C. GOLESCU

FOTOGRAFIE DIN COLECȚIA D-REI MARIA C. GOLESCU

www.dacoromanica.ro

lăsa în voia desnădejdii. In doctrina lui Ştefan Golescu deslegarea problemei unirii stă *în mâinile Românilor*. Piedicile ridicate de alţii o pot cel mult întârzia; dar dacă « opinia publică din Valahia se va rosti cu aceeaşi tărie cu care s'a rostit în Moldova, Puterile apusene *vrând, nevrând* vor trebui să ne sprijine »[1]. De altfel, părerea generală e că după abdicarea lui Barbu Ştirbey (ceea ce se şi întâmplă la 7 Iulie 1856), manifestaţiile pentru unire, în Valahia, vor fi tot atât de generale ca în Moldova[2].

Alexandru Dimitrie Ghica, fostul domnitor, este numit caimacam al Ţării Româneşti. Nicolae Golescu îl socoteşte prielnic proscrişilor şi cauzei lor[3]. Ştefan Golescu, dimpotrivă, îl socoteşte ostil — aceasta din pricina prieteniei noului caimacam cu Colquhoun, consulul britanic, care vădit este adversar al unirii[4]. In versiunea lui Nicolae, noul caimacam ar fi şi cerut repatrierea proscrişilor; în versiunea lui Ştefan, el ar fi interzis orice manifestaţie pentru repatriere.

Ceea ce frământă acum lumea pribegilor, cari au printre ei în vara 1856 şi pe Ion Brătianu, liberat din închisoare[5], este întoarcerea în patrie, unde vor avea a pregăti lupta în vederea alegerilor pentru divanul *ad-hoc* şi unde comisarii Puterilor, membrii comisiunei de anchetă, sunt aşteptaţi « ca Messia » — mai ales că administraţia sub căimăcămie e tare rea[6].

Cine erau aceşti comisari aşteptaţi cu atâta nerăbdare şi cu atâtea nădejdi?

Talleyrand-Périgord, comisarul francez, purtător al unui nume strălucit, avea o personalitate nepotrivită numelui. Savfet Effendi, comisarul otoman, era un om cumsecade şi nu mult mai mult decât atâta. Cavalerul Raffaelo Benzi, comisarul piemontez, fire deschisă, era un sprijinitor al cauzei româneşti. Lichman, comisarul austriac, îi era făţiş protivnic. Baronul de Richtofen, comisarul Prusiei, al cărei rol încă nu era precumpănitor printre State, este un om împăciuitor. Rusia a trimis un om blajin şi învăţat: de Basily. Cea mai puternică şi interesantă personalitate este aceea a comisa-

1. Vol. IV, nr. 464, p. 155. — 2. *Ibid.* — 3. Vol. IV, nr. 468, p. 160. — 4. Vol. IV, nr. 470, p. 164. — 5. Vol. IV, nr. 464, p. 155 şi nr. 471, p. 166. — 6. Vol. IV, nr. 478, p. 177.

www.dacoromanica.ro

rului britanic, Sir Henry Bulwer Lytton, om foarte îndemânatec, binevoitor, pitoresc şi excentric. Bine văzut de Palmerston, rău de Stratford Canning, el venea cu prestigiul unui trecut frumos [1].

Aceştia sunt membrii comisiunii de anchetă în Principate, chemaţi a cerceta şi pregăti temeiurile viitoarei organizări a ţărilor noastre. Despre sosirea comisarilor în ţară scrisorile nu aduc multe informaţii. De altfel, faptele sunt cunoscute din alte izvoare. Cel mult dacă o informaţie pe care la 8 August 1856 ne-o dă Nicolae Golescu ne spune că primirea în ţară a lui Talleyrand Périgord « a fost strălucită » [2] şi dacă o alta, dela Ştefan Golescu, ne spune că beizadea Mitică Ghica oprise orice atare manifestaţie — şi aceasta « în numele interesului ţării » [3].

Toamna anului 1856 nu aduce vreo limpezire a problemei care acum pune tot mai tare în mişcare lumea românească: *unirea*. Puterile europene sunt, când protivnice, când prielnice, când surde la chemarea aspiraţiunilor româneşti.

Sublima Poartă se menţine ferm împotriva unirii [4]. Ştefan Golescu crede a şti, prin ambasadorul otoman dela Paris, că Franţa a cerut Sublimei Porţi unirea Principatelor, dar ziarele engleze socotesc chestiunea închisă în sens negativ [5].

In Anglia, politica lui Stratford Canning, foarte împotriva unirii, este aceea care stăpâneşte lumea oficială; la rândul lor, multe ziare britanice declară că unirea nu se va face [6]. Dar sunt şi mişcări de opinie publică prielnice unirii. In Camera Comunelor se produc interpelări, ca aceea a deputatului A. Otway dela 16 Iulie 1856, favorabile cauzei româneşti şi repatrierii proscrişilor, guvernul mărginindu-se a răspunde că va sprijini repatrierea [7]. Iar în manifestaţiile populare, în meetinguri, cu a căror organizare se străduieşte în deosebi Dumitru Brătianu, cauza unirii câştigă teren. « Poimâine va avea loc la Brighton — scrie Ştefan Golescu la 27 Septemvrie 1856 — un meeting organizat de Dumitru

1. Sir Henry Drummond Wolff, *Rambling Recollections*, London, 1908, I, p. 178—183. — 2. Vol. IV, nr. 467, p. 160. — 3. Vol. IV, nr. 468, p. 160. — 4. Vol. IV, nr. 476, p. 174. — 5. Vol. IV, nr. 479, p. 180. — 6. Vol. IV, nr. 474, p. 171. — 7. Vol. IV, nr. 465, p. 156 şi nr. 466, p. 158.

www.dacoromanica.ro

Brătianu în favoarea unirii. Englezii au luat foc şi merg până la a cere acum independenţa desăvârşită a Principatelor. Dumitru i-a rugat chiar ca, deocamdată, s'o lase mai domol şi să se mărginească a cere pur şi simplu unirea »[1]. Aceasta, pentru a nu stârni mai tare opunerea Sublimei Porţi. Meetingul anunţat a avut loc; potrivit unui vechiu obiceiu englez, « s'a strigat de trei ori » pentru unirea Principatelor; s'a subscris şi o petiţie în acest sens, care să fie supusă reginei Victoria[2].

Austria, firește, rămâne hotărît protivnică unirii şi nu se gândeşte a evacua Principatele. Ştefan Golescu speră că alianţa despre care se vorbeşte că s'ar încheia (ziarele germane afirmă că s'ar fi şi încheiat)[3] între Franţa, Rusia şi Piemont, va găsi prilejul de a sili Austria, « cu lovituri de tun », de a pune în primăvară capăt ocupaţiunii militare în Ţările româneşti, ocupaţiune împotriva căreia presa franceză, după indicaţii care vin « de sus », este « foc şi pară », dar pe care o aprobă şi justifică presa engleză, chiar şi cea oficioasă[4].

Ziarele germane nu cred în Unire şi anunţă că şi Rusia ar fi părăsit ideea aceasta. « Din fericire — scrie Ştefan Golescu — Franţa şi Românii nici nu vor să audă că unirea s'ar putea să nu se facă »[5].

Intre timp, în ţară se fac zilnic adunări şi se semnează în toată Valahia petiţiuni cerând unirea. Autorităţile însă încearcă să stăvilească aceste manifestaţiuni — caimacamul Alexandru Dimitrie Ghica fiind, pare-se, sub înrâurirea consulului britanic Colquhoun, care « *el guvernează ţara* »[6] şi care, adversar al unirii, socoteşte drept « visători şi utopişti » pe cei ce cred în ea[7]. Se urzesc intrigi, se încearcă să se strecoare şovăiala în minţile multora. Neînţelegerile între Colquhoun şi consulul Franţei Béclard, care sprijine mişcările pentru unire[8], sporesc încurcăturile. Marele prieten al Goleştilor, caimacamul, n'are o ţinută făţişe şi nu pare a se strădui serios pentru repatrierea proscrişilor.

---

1. Vol. IV, nr. 476, p. 175. — 2. Vol. IV, nr. 477, p. 176. — 3. Vol. IV, nr. 479, p. 180 (scrisoare din 8 Noemvrie 1856). — 4. Vol. IV, nr. 478, p. 178 şi nr. 479, p. 180. — 5. Vol. IV, nr. 474, p. 171. — 6. Vol. IV, nr. 478, p. 177. — 7. Vol. IV, nr. 470, p. 164. — 8. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

Sunt încă multe piedici pe drumul întoarcerii pribegilor acasă. Se pare că multe din cererile acestora, îndreptate guvernelor Puterilor apusene, nici nu au ajuns încă în mâinile ambasadorilor de pe lângă Sublima Poartă. « Nu te desnădăjdui » — îi scrie Ştefan vărului Alexandru-Arăpilă la Constantinopol, îndemnându-l să grăbească lucrurile [1]. Comisarul britanic Bulwer făgăduieşte că, ajuns la Istambul, va sprijini şi el cererile de repatriere [2]. O umbră de amărăciune se strecoară în sufletul Zincăi Golescu, aflată în vara şi toamna 1856 în Franţa, de unde scrie îndurerată că nu-i este dat să se întoarcă în patrie « însoţită de cei patru dragi copii » [3] şi de unde la 18 Octomvrie porneşte spre ţară, pentru a putea face aici, cu mai mulţi sorţi de izbândă, stăruinţele cuvenite pentru repatrierea proscrişilor [4]. Către sfârşitul anului se pare că obţinuse învoirea pentru repatrierea mezinilor ei, Radu-Pupu şi Alexandru-Albul [5].

Iarna 1856—57 trece în această atmosferă. Dorul de ţară strânge tot mai tare inimile tuturor pribegilor; nevoia de a se întoarce acasă, pentru a priveghia ca apropiatele alegeri pentru divanul *ad hoc* să se desfăşure în condiţiuni care să îngădue mărturisirea cinstită a voinţei obşteşti a ţării, îi mână tot mai grăbit din urmă. « Dorul de patrie mă munceşte mai mult ca oricând » — scrie Gheorghe Magheru la 10 Martie 1857 dela Constantinopol lui Alexandru-Arăpilă, acum întors în ţară, îndemnându-l să-şi înteţească stăruinţele pe lângă comisari, « pentru a ne putea înturna la vetrele noastre şi ne bucura şi noi de regenerarea patriei noastre » [6].

In sfârşit, pornesc cu toţii spre ţară. Se opresc însă la Rusciuc, unde vor aştepta încă multe săptămâni învoirea de a pune piciorul pe pământul ţării. Radu-Pupu şi Alexandru-Albul, apoi Ştefan şi Nicolae Golescu, de asemenea şi C. A. Rosetti obţin mai de vreme această învoire. Dumitru Brătianu se vede însă împiedecat de a intra în ţară [7]. De ce unii da şi alţii nu? Gheorghe Magheru, încă la Istambul, Ştefan şi Nicolae Golescu, la Rusciuc, se întreabă dacă însuşi caimacamul Alexandru Dimitrie Ghica se poartă cum ar

1. Vol. IV, nr. 474, p. 171. — 2. Vol. IV, nr. 472, p. 170. — 3. Vol. IV, nr. 473, p. 169. — 4. Vol. IV, nr. 478, p. 178. — 5. Vol. IV, nr. 480, p. 181. — 6. Vol. IV, nr. 481, p. 182—183. — 7. Vol. IV, nr. 482, p. 184 şi nr. 483, p. 185.

www.dacoromanica.ro

trebui. Petiţiile semnate de numeroşi cetăţeni din Bucureşti şi judeţe şi prin care cer întoarcerea proscrişilor nu sunt primite de caimacam. Destul de înrâurit de Colquhoun, hărţuit de Austriaci şi de Turci adversari repatrierii lui Dumitru Brătianu, pe care îl învinuesc de a fi scris împotriva Turciei [1] şi de a fi membru al comitetului revoluţionar dela Londra, prins între şovăielile comisarilor, « a căror purtare îţi face milă », şi slăbiciunea preşedintelui acestora Savfet Effendi, « cet imbécile de Turc » căruia mămicuţa îi trimite de-a-dreptul o τύφλα [2], caimacamul se teme de prezenţa foştilor revoluţionari în ţară, mai ales în ajunul alegerilor, şi tot amână învoirea de repatriere.

In faţa opreliştii puse în drumul întoarcerii lui Dumitru Brătianu în ţară, Zoe Golescu, « cu toată durerea de a nu-şi vedea copiii decât peste trei luni », îi sfătueşte să nu se întoarcă nici ei acasă [3]. « Să rămână cu toţii la hotarul ţării » — îşi îndeamnă Al. C. Golescu-Albul fraţii [4]. Trebuesc însă înteţite stăruinţele pentru repatrierea *generală*; Zoe Golescu îndeamnă pe Dumitru Brătianu să se înapoieze la Istambul şi Londra şi să facă acolo demersurile necesare [5]. Gheorghe Magheru dela Istambul scrie la 1 Mai 1857 că ambasadorul Statelor-Unite acolo, Caroll Spence, « care ne poartă cel mai mare interes » şi e foarte prielnic repatrierii proscrişilor [6], va veni în ţară şi va trebui cunoscut şi folosit pentru cauza acestora. Alexandru-Albul, întors acum acasă, scrie în Mai 1857 fraţilor săi Ştefan şi Nicolae, lui Dumitru Brătianu şi C. A. Rosetti la Rusciuc, îndemnând pe Nicolae Golescu şi pe Dumitru Brătianu să plece ei înşişi la Constantinopol să apere cauza repatrierii generale: « Dumitru câştigă a fi cunoscut de aproape... trebue ca domnii ceia să se încredinţeze că el nu e un căpcăun ». Trebue înfrântă rezistenţa Turciei prea ascultătoare faţă de Austria şi de ambasadorul acesteia Prokesch-Osten. Ziua reîntoarcerii lui Dumitru Brătianu în ţara lui va fi pentru Austria « o adevărată zi de doliu şi de furie » [7] — scrie Alexandru-Albul, care îşi în-

1. Vol. IV, nr. 491, p. 199. Broşura de care Dumitru Brătianu este învinuit. *Mémoire sur la situation de la Moldo-Valachie depuis le traité de Paris* (Paris, 1857, pp. 80) este însă scrisă de Ion C. Brătianu. — 2. Vol. IV, nr. 490, p. 198. — 3. Vol IV, nr. 494, p. 203. — 4. Vol. IV, nr. 484, p. 187. — 5. Vol. IV, nr. 483, p. 186. — 6. Vol. IV, nr. 484, p. 187 şi nr. 485, p. 189. — 7. Vol. IV, nr. 493, p. 201.

www.dacoromanica.ro

deamnă totdeodată prietenii să nu-şi cruţe nicio osteneală pentru a se putea înjgheba pretutindeni comitete filo-române — cum au şi Grecii peste tot comitete filo-elene — şi pentru a căror înjghebare au şi fost până acum propuşi, în Franţa, Hypolyte Carnot, în Piemont Giovenali Vegezzi Ruscalla, « filo-român turbat », rămânând să se mai găsească doi liberali moderaţi — cam aşa cum este în Franţa Vincent Etienne Arago — pentru Berlin şi Londra [1].

Trec aşa de înfloritele şi de îmbietoarele zile de Mai şi pribegii noştri privesc tot de departe spre câmpia ţării lor; o privesc de pe ţărmul celălalt al Dunării, dela Rusciuc, unde nepoata Felicia Racoviţă se duce să-i vază şi unde mămicuţa le trimite tutun, dulceţuri, ceai, un joc de şah şi perne « pe care dragii ei să-şi poată odihni capul » [2].

...In sfârşit, la 10 Iunie mămicuţa poate să scrie: « ...cele zece zile până la sosirea voastră îmi par zece veacuri » [3]. Ştirea amnistierii şi repatrierii tuturor proscrişilor este acum oficială [4].

Trecuseră aproape nouă ani de când cei patru Goleşti pribegeau în cele patru vânturi. Nouă ani bătrânul conac, în care acum trăia o familie cu rânduri răzleţite, şi-a aşteptat stăpânii « cu viţelul cel gras în poartă, pentru a le sărbători întoarcerea » [5].

Mezinii Radu-Pupu şi Alexandru-Albul se întorseseră primii acasă [6]. Le urmează la rând Ştefan şi Nicolae. După aproape nouă ani de pribegie ei pot trăi ceasul fericit când pun piciorul pe pământul sfânt al patriei.

« Sunt ca nebună de fericire să vă revăd în scumpa noastră patrie » [7] — izbucneşte mămicuţa, acum încărunţită de ani, dar în credinţă aceeaşi.

---

1. *Ibid.*, p. 202. V. tot acolo însemnările biografice pentru toate aceste personagii. V. şi Alexandru Marcu, *Un prieten uitat: G. V. Ruscalla*, în *Convorbiri Literare*, anul al 60-lea, Sept.—Dec. 1927, p. 242—265. — 2. Vol. IV, nr. 482, p. 183, nr. 483, p. 186, nr. 487, p. 193 şi nr. 490, p. 199. — 3. Vol. IV, nr. 495, p. 204. — 4. Vol. IV, nr. 496, p. 205. — 5. *Ibid.*, p. 206. — 6. O scrisoare din 30 Aprilie 1857 ni-l arată pe Alexandru-Albul la Bucureşti (vol. IV, nr. 484, p. 187); o alta, dela 16 Mai, ne arată şi pe Radu-Pupu la Bucureşti, unde, pare-se, sosise înainte (vol. IV, nr. 487, p. 193); vărul Alexandru-Arăpilă se întorsese încă din primăvară (vol. IV, nr. 481, p. 182). — 7. Vol. IV, nr. 495, p. 204.

www.dacoromanica.ro

PRIBEGIE, PATRIOTISM ŞI DRAGOSTE DE MAMĂ

www.dacoromanica.ro

Cititorul, care din firea lui se poate întâmpla să fie sceptic sau care din propria-i experienţă sau din exegeza istorică la modă în vremea mai nouă se va fi convertit la doctrina inutilităţii efortului neconform, va fi citit poate nedumirit paginile de sbucium ale Goleştilor din lungii ani ai pribegiei.

Ca nişte oameni cărora destinul nu vrusese să le fie aspru şi a căror vieaţă s'ar fi putut desfăşura îmbelşugată, într'o lume ale cărei rosturi se potriveau aşa de uşor cu rosturile tagmei boiereşti din Valahia anilor din jurul lui 1840, să fi lăsat vieaţa de tihnă la care le da dreptul averea, să fi părăsit drumul firesc al unei cariere la care îi îndreptăţea arhondologia, pentru a trăi vieaţa chinuită a carbonarului şi a lua drumul surghiunului, este o ipoteză pe care cititorul mijlociu al vremurilor noastre nu şi-o poate, fără nelinişte, închipui.

Dar *aceasta* face din Goleşti chipuri reprezentative ale Renaşterii noastre naţionale, pe care ei — şi alţii ca ei — au pregătit-o şi plătit-o cu jertfa întregei lor averi şi cu preţul, încă mai scump, a nouă ani de surghiun şi de pribegie, departe de ai lor şi de ţară.

Când din surghiunul său dela Brussa Al. C. Golescu-Albul scria la 1850 fraţilor săi propunându-le să-şi vânză întreaga avere pentru a aduna mijloace cu care să poată pregăti şi purta viitoarea revoluţie naţională; când el nu se oprea nici măcar la gândul că « buna lui mămicuţă » va rămânea fără mijloace de trai « la zile de bătrâneţe »; când între « buna şi iubitoarea lui mămicuţă » şi România, « milenara noastră mamă a tuturor », el nu şovăia a o jertfi pe cea dintâi, căci « dacă prin tot ce inima noastră are iubitor şi omenesc ea

www.dacoromanica.ro

sboară către inima maicii noastre, prin tot ce ea are ideal şi supraomenesc revine de drept patriei noastre »[1]; când Al. C. Golescu-Albul a lăsat Posterităţii — *fără a bănui că va lăsa* — o aşa de frumoasă lecţie de patriotism românesc, el a şi eternizat, prin faptul acesta, numele Goleştilor în istoria Renaşterii ţării sale şi ne-a şi arătat *prin ce* anume şi *prin ce* mai ales ei sunt chipuri reprezentative ale Renaşterii româneşti.

* * *

Dar şi printr'o altă interpretare a faptelor istorice, Goleştii sunt reprezentativi ai Renaşterii româneşti, pe care — mai mult decât prin jertfa averii — ei au pregătit-o prin nouă ani de exil, ani care înseamnă poate capitolul cel mai luminos al vieţii generaţiei eroice a veacului trecut şi căror ani de chinuită dar şi de visătoare pribegie se datoreşte definirea mai deplină, *în sens actual*, a patriotismului românesc.

* * *

Rătăcitori prin lume, ei au dus peste tot dorul de-acasă, dorul de moşie. Işi iubiseră, de sigur, instinctiv şi casa şi moşia. Dar depărtarea şi pribegia au dat acestei iubiri o formă nostalgică, de *dor*. Şi dorul adânceşte iubirea. *Aşa* adânci pribegia paşoptiştilor — prin *dorul* de patrie — *iubirea* de aceasta. Patriotism în sensul instinctivei iubiri de moşie a existat, neîndoios, întotdeauna în lumea românească. Patriotism însă în înţelesul unui sentiment conştient de apartenenţă la un *anumit* cadru geografic şi istoric, la un *anumit* climat sufletesc şi fizic — deci patriotism înţeles *actual* — este un fenomen ce s'a conturat mai bine în veacul al XIX-lea.

Fenomenul se definise în Franţa în vremea Revoluţiei. Mai înainte vreme, iubirea de ţară era înţeleasă acolo mai mult ca un sentiment faţă de monarh. In Franţa monarhică de dinainte de 1789 temeiul acestei iubiri era în legătura de fidelitate dintre monarh şi supus. Pentru acesta din urmă,

1. Vol. III, nr. 264, p. 176.

www.dacoromanica.ro

Franţa, patria, era dinastia, regalitatea. Dinastia era « La Maison de France ». Când se produse *emigraţiunea*, monarhiştii francezi socotiră ţara « La Maison de France », plus servitorii săi fideli — un fel de comunitate ideală, care se putea lipsi de cadrul geografic, de teritoriul material şi de atmosfera specială pe care o crează elementul etnic, specific, cutumele, peisagiile, etc.... Franţa era acolo unde era « La Maison de France ».

Cu timpul însă, a început să se răspândească printre emigraţi sentimentul de nostalgie, de dor de-acasă, de dor de *pământul* francez, de acel cadru care condiţionase formaţiunea lor materială şi spirituală. A început să se contureze *spleen*-ul pentru ceea ce Barrès a definit mai târziu ca esenţă a naţionalismului: « *la terre et les morts* ». Franţa aceea politică şi dinastică — în imaginea căreia intra de sigur multă substanţă istorică — s'a îngreuiat de un sens mai concret, de sentimente mai puternice şi mai adânc înrădăcinate în natura umană. A devenit, pentru oamenii cari rătăceau prin alte ţări, *ţara*, adică grupul etnic căruia aparţinuseră, climatul moral şi fizic unde vieţuiseră strămoşii, pământul unde odihnesc aceştia: « *la terre et les morts* » — *patria*. Atunci — în emigraţia provocată de Revoluţie — se născu sau mai exact se defini, în înţeles *actual*, patriotismul francez.

Printr'un paralelism istoric — şi Istoria universală destăinueşte adesea atare paralelisme — acelaşi fenomen se va fi întâmplat şi în lumea românească în vremea pribegiei paşoptiste.

Neîndoios că *patrie* şi *patriotism* erau noţiuni *simţite* de lumea românească şi înainte de 1848 — mult înainte. Ele vor fi avut însă rezonanţe nu totdeauna aceleaşi. Astfel, în preajma lui 1848 noţiunile acestea erau întru câtva străbătute de utopism şi imitaţie. Cuprindeau, poate, într'o măsură şi elemente din împrumuturi ideologice — cum se văd şi în epoca noastră — fără un conţinut psihologic autohton substanţial. In scrisorile Goleştilor de dinainte de 1848 şi din vremea revoluţiei însăşi, cum şi din acelea curând după aceasta, lucrul se observă desluşit. Patria este totdeauna o *anumită* patrie: patria liberală după modelul

www.dacoromanica.ro

francez. Uneori se vorbeşte chiar de « *toate patriile* »[1]. Viziunea Goleştilor, ca şi a multor fruntaşi ai generaţiei revoluţionare, era o viziune încărcată de idealurile revoluţiei franceze, de ideile circulante în mediul utopist, umanitar şi abstract al Parisului de dinainte de căderea lui Louis Philippe. Ei înţelegeau să creeze o ţară după tiparele vremii; să forţeze adică realităţile sub forma construcţiilor abstracte.

Odată cu îndepărtarea de ţară, cu pribegia, lucrurile încep să se schimbe. Dorul de-acasă, nostalgia ţării *concrete*, a *pământului*, a mediului *moral* şi *fizic*, se fac tot mai simţite.

Goleştii, ca şi alţi contimporani şi conaţionali şi poate mai mult decât alţii — din cauza sensibilităţii lor deosebite şi a legăturii de familie, aşa de puternice la ei — încearcă acum o profundă criză sufletească. Ei simt *apăsarea* depărtării şi în acelaşi timp *absenţa ţării*. Patria, sub forma ei concretă, pământ al strămoşilor — « *la terre et les morts* » ale lui Barrès — se defineşte tot mai desluşit. Ca şi la Nicolae Bălcescu, dorul de ţară, nevoia sufletească a apropierii de acele coordonate fizice şi psihologice — *ţara* — unde le erau îngropaţi strămoşii, se desluşesc tot mai limpede şi tot mai adânc în scrisorile ce-şi scriu Goleştii în vremea pribegiei. Separaţia fizică de acest cadru îi face să simtă « un vide dans le cœur »[2], să viseze la « colinele dela Goleşti » şi la timpul, « le bon vieux temps » când *simţeau* sub picioare pământul ţării. De data aceasta, când vorbesc de « liberarea patriei noastre », care se vrea scăpată de apăsătoarea ocupaţie rusească, cuvântul capătă sensul *concret* al ţării *reale*, al *pământului* strămoşilor, pe care îl vor acum, pentru ei, emigraţii. « Rănile sângerânde ale patriei », despre care aminteşte apelul emigraţilor din Brussa către cei din Paris, în 1849[3], sunt acum simţite de ei ca o durere pe *propriul lor trup*. Aerul străbătut de mirosul viţei de vie de pe dealurile Brussei, pe care Alexandru-Albul se plimbă nostalgic şi singuratec, îi fură şi-i duce gândul spre colinele înverzite ale Goleştilor şi spre via de sus, de sub coasta zisă Goleasca.

Veleităţile prometeene sunt domolite de viziunea îndepărtată a dealurilor Valahiei, de cerdacul conacului dela

1. Vol. II, nr. 196, p. 398. — 2. Vol. II, nr. 186, p. 372. — 3. Vol. II, nr. 197, p. 399.

www.dacoromanica.ro

Goleşti, de clopotniţa bisericii de peste drum unde odihnesc strămoşii, de atmosfera mătăsoasă din casă... « Ah! când ne vom mai vedea în ţară, în mijlocul alor noştri, în braţele maicii noastre dragi! » — oftează Nicolae Golescu la Atena [1].

Lui Constantin Racoviţă, rătăcitor şi el ca şi unchii lui, primăvara îi aprinde « cu mai multă furie acea dorinţă de a-şi vedea ţara...; un mizerabil peticuţiu de pământ care înverzeşte ...îţi aduce aminte de acel colţiu de pământ unde te-ai născut şi pe care se află tot ce inima-ţi iubeşte mai mult » [2].

Radu C. Golescu mai uită de idealurile ce-i încălzise odinioară prima-i tinereţe, mai aruncă în umbră ideologia începuturilor romantice ale revoluţionarismului paşoptist, ideile « republico-democratico-socialiste » şi se gândeşte la « România » — România « sub orice regim ar fi să fie » [3]. Iar dealurile Brussei i se oglindesc pe retină aidoma dealurilor dela Goleşti [4].

Noaptea, pe vapor spre Syra, Nicolae Golescu aude lângă el vorbindu-se româneşte..., « făcu un salt şi se trezi în braţele » celor cari vorbeau limba din satul Goleşti [5].

Lui Alexandru-Arăpilă, aflat la Berlin, iarna cu zăpezile şi săniile ei, « tot aşa de multe ca la noi », « îi surâd şi îi aduc aminte de ţară... » [6].

Pe Gheorghe Magheru, la Istambul, « îl munceşte dorul de patrie » [7], iar patria sunt munţii Olteniei, este pământul însuşi.

C. A. Rosetti aşteaptă chinuit de nerăbdare ceasul când îi va fi dat să se întoarcă în ţară, să pună piciorul « *pe pământul maicii sale* » [8].

Tonul scrisorilor pribegilor devine din ce în ce mai autentic, mai plin de realitate şi de sens. Patria abstractă, ridicată pe teorii utopiste, lasă acum locul celeilalte patrii, celei concrete, fizice şi psihologice.

Acum se defineşte sensibilitatea românească, în înţelesul ei actual. Ca şi Nicolae Bălcescu, care era însă mult mai

---

1. Vol. III, nr. 353, p. 355. — 2. Vol. IV, nr. 400, p. 14. — 3. Vol, III, nr. 231, p. 77. — 4. *Ibid.* — 5. Vol. III, nr. 362, p. 367. — 6. Vol. IV, nr. 398, p. 11. — 7. Vol. IV, nr. 481, p. 182. — 8. C. A. Rosetti, *Note Intime*, în volumul *Lui C. A. Rosetti*, Bucureşti, 1916, p. 273.

www.dacoromanica.ro

talentat în forța lui de expresie, însă cu aceeași putere și sinceritate, Goleștii, ca și mulți alți emigrați, au fost agenții acestui proces de cristalizare a sensibilității patriotice. Prin ei, poate mai mult decât prin alții, s'a manifestat continuu legătura organică între oameni și pământul strămoșilor. Prin ei se divulgă vocea pasionantă a iubirii de țară, atunci când pribegia i-a rupt din cadrul concret al țării.

Și poate aici stă și una din laturile interesante ale istoriei neamului Golesc. Ca oameni de înfăptuiri, ca oameni de Stat, Goleștii — vom vedea-o — nu-și eternizează numele în expunerea istorică a țării lor și nu-și profilează silueta pe fresca marilor înfăptuitori. Erau firi afective, personalități de puternică sensibilitate românească, puri prin autenticitatea sentimentelor lor. In felul acesta, Goleștii au fost dintre glasurile cele mai impresionante prin care s'a rostit patriotismul românesc. Ei au găsit accente simple și autentice și se identifică cu un moment hotărîtor din istoria patriotismului românesc. Ei au impus contemporaneității prin forța și onestitatea sentimentelor lor, iar Posterității i-au deschis dâra patriotismului autohton, în evoluția căruia pribegia pașoptiștilor a însemnat un mare popas și, oarecum, un punct de plecare.

* * *

« Astăzi am pus piciorul pe pământul maicii mele » — scrise Costache Rosetti în ceasul când, după lungi ani de pribegie, îi fu dat să treacă, pentru o clipă, dela Vidin la Calafat. *Pământ al maicii sale — așa* apare *patria* în sensibilitatea generației românești a veacului al XIX-lea. Este, în această formă de a *simți* patria, una din *valorile etice* caracteristice generației Renașterii noastre naționale și —am spune — caracteristice în genere sufletului *românesc.* Dacă așa de caldă a fost iubirea de patrie a generației Renașterii noastre e fiindcă — și nu credem că greșim spunând-o — în substanța acestei iubiri intra așa de multă iubire de mamă.

« Mamă, de voiu trăi, nădăjduesc să arăt lumii cine ai fost tu ! » — scrie în *Insemnările* sale Costache Rosetti, care din ziua morții maicii sale nu mai socoti dela Christos anii și zilele, ci dela ziua aceea cumplită. « Dacă ai știut ce pierde

www.dacoromanica.ro

un fiu când pierde pe maică-sa, cum ai putut muri? » — se tânguieşte el mai târziu.

« Biată mumă-mea, singura dragoste şi adoraţie a mea! » — scrie Nicolae Bălcescu [1].

« Nepreţuita noastră maică » — *aşa* apare Zoe Golescu de-a-lungul scrisorilor fiilor ei. Şi nu numai fiii ei îi arătau această iubire, ci şi toată generaţia Renaşterii trăia în cultul iubirii de mamă şi în cultul « nepreţuitei maice » a Goleştilor, « modelul mumelor societăţii viitoare » — cum îi spunea Costache Rosetti [2]. Iar Dumitru Brătianu, din exil, în singurătatea odăii sale, aducându-şi aminte că în ziua izbucnirii revoluţiei dela 48 Zoe Golescu îi pusese pe piept panglica roşu, galben şi albastru, scrie lui Ştefan Golescu — şi scrie aşa de entuziast că vorbele-i pornesc iureş, franţuzeşti, româneşti, şi vin de-avalma: « camera mi-i tristă că sunt bolnav şi singur; dar în inima mea mă simt voinic şi voios ca cel ce crede şi iubeşte. Parcă aşi fi ospăţul Rumâniii întregi împodobită cu panglica drăguţei mele cu coloarele Rumânii, ardic paharul plin până 'n buze după... [3] aşternuta cu frunze de codru verde şi închei cu zece milioane de Rumâni în sănătatea aceleia ce mă iubeşte ca pe un al ei fiu, căci ştie că sunt Rumân, în sănătatea Rumâncii care cu a ei mână a înfipt în pieptu-mi cea dintâi cocardă a mântuirii şi a cărei mână va primi o zi din ochii-mi cea dintâi lacrimă de bucurie a biruinţei; cu toţi copiii, viva! Să trăiască muma celor patru fraţi proscrişi, fraţi de sânge, fraţi de inimă, fraţi de cruce, sămânţă, pui de Rumân, mândria ei şi pavăza Rumânii! Să trăiască Zoe Golescu! Acum că paharul s'a golit, veniţi să vă îmbrăţişez, dragii mei, Ştefan, Nicolae, Radule, Alexandru. Ah! mes amis que vous êtes heureux! Să trăiască!» Şi Dumitru Brătianu parcă a mai uitat ceva; deci adaogă în *postscriptum*: « medicul mi-au zis să nu-mi atingă buza de vin şi eu supsei pe nerăsuflate un pahar plin de ras de Porto şi de cel mai fain. Acum aleagă-se ce s'o alege; dar nu am grije; inima mea ştie mai multe decât medicul; vinul băut în sănătatea de la meilleure, de la plus tendre, de la plus héroïque des

---

1. *Apud* P. P. Panaitescu, *loc. cit.*, p. 105. — 2. Vol III, nr. 382, p. 390.
3. Lipsesc două cuvinte: originalul rupt.

www.dacoromanica.ro

mères, este sângele Domnului, este o precestanie, encore un baiser, mon bon Etienne et encore une fois: să trăiască! »[1].

« Frate Brătiene, — îi răspunse Ştefan Golescu — ţi-am mulţumit cu lacrimi pe obraz de scrisoarea ce mi-ai scris... Eşam pe uliţă, când consiergu, strigându-mă, îmi dete scrisoarea ta. O descepecetlui îndată, căci o presimţire îmi prevestea frumoasele tale cuvinte; nu făcui zece paşi pe uliţă şi fui silit să mă opresc, căci lacrimile îmi întunecau vederea. Frate Brătiene, acei ce preţuiesc pe maică-mea mă fac robul lor; nimic nu îmi este mai scump pe pământ decât această maică şi când oi avea nenorocirea să o pierd, nu ştiu dacă oi mai avea destulă voinţă ca să mai doresc vieaţa »[2].

In exil, când vreunul dintre Goleşti primea scrisoare dela maică-sa, o da celorlalţi pribegi, cari o copiau şi o păstrau[3]. Iarna, prin zăpezi şi viscol, trecând călări Balcanii, pentru a se îndrepta spre Dunăre, Ştefan Golescu, entuziast, cânta şi spunea versuri de Lamartine, iar ceilalţi pribegi beau în sănătatea « celei mai incomparabile mame » — căci este 30 Decemvrie, ziua Zincăi Golescu[4].

« *Pământ al maicii lor* » — oamenii aceştia l-au iubit *ca pe ea însăşi*. Este, în această formă de a *simţi* patria, una din *valorile etice* caracteristice generaţiei Renaşterii noastre naţionale şi — am spune — caracteristice în genere sufletului *românesc*. Dela iubirea de mamă la aceea de patrie — *acesta e drumul firesc al « celei mai frumoase şi sfinte dintre iubiri »* — cum îi spunea Alexandru-Albul iubirii de ţară[5].

Poate că în scrisorile Goleştilor veacului lor s'ar găsi elemente pentru o pedagogie românească a veacului nostru.

1. Vol. III, nr. 339, p. 329. — 2. Vol. III, nr. 340, p. 330. — 3. C. A. Rosetti, *loc. cit.*, p. 232. — 4. *Ibid.*, p. 271. — 5. Vol. II, nr. 23, p. 32.

www.dacoromanica.ro

ANA RACOVIȚĂ

NĂSCUTĂ GOLESCU

FOTOGRAFIE DIN COLECȚIILE BIBLIOTECII ION I. C. BRĂTIANU

www.dacoromanica.ro

GOLEŞTII OAMENI DE STAT
UNIREA — CAROL I

www.dacoromanica.ro

Vieaţa de pribegie a revoluţionarilor noştri a luat sfârşit. Vieaţa oamenilor de Stat începe.

Dar marele capitol al boierilor Goleşti în istoria Renaşterii naţionale a Ţării Româneşti s'a încheiat. Ei străbătuseră biruitor etapa eroică, aceea care cere avânt, jertfă, apostolat. Odată însă ţelul vizibil ajuns, etapa aceasta se încheie. Se deschide etapa fundării. Unii dintre Goleşti vor ajunge mari dregători: miniştri, preşedinţi de Consiliu, postulanţi la hospodarat, locotenenţi domneşti... Dar revoluţionarii vor rămânea mai presus decât miniştrii, preşedinţii de Consiliu, postulanţii la hospodarat şi locotenenţii domneşti. Pionieri, mai mult decât înfăptuitori, misiunea lor era împlinită. De altfel, cu mulţi ani în urmă, prin glasul lui Alexandru-Albul, ei înşişi îşi rostiseră verdictul: «ca oameni de gândire, venim pe rândul al doilea sau al treilea; ca oameni de inimă venim însă printre cei dintâi. Nouă ni se cuvine să cerem locul de cinste pentru orice lucru pentru a cărui reuşită se cere devotament şi jertfă de sine, mai mult decât cunoştinţe şi pricepere. Când e vorba însă de un lucru care cere mai mult cunoştinţe şi pricepere, trebue să lăsăm locul altor Români mai capabili»[1]. La ei, latura sentimentală domină şi umbrea pe celelalte. Aveau geniul afectiv, mai mult decât pe cel politic. Din frăţia egalitară a revoluţionarilor avea să se ridice acum omul ajuns la viziunea realităţilor: Ion C. Brătianu — pionier şi totodată constructor. Prin acesta şi prin un altul care acum se ridică din rândurile celor ce nu pribegiseră pe drumurile epopeii revoluţionare — Mihail Kogălniceanu — avea să se desăvârşească etapa fundării [2].

1. Vol. III, nr. 235, p. 106 (scrisoare din August—Septemvrie 1850). — 2. N. Iorga, *Istoria Românilor*, 1938, IX, p. 230.

www.dacoromanica.ro

Intorşi în ţară, Goleştii nu-şi află răgaz de odihnă. Alegerile pentru Divanul *ad-hoc* pun din nou în mişcare pe foştii pribegi. Şi, firește, tot Alexandru-Albul este mai neostenit. In vara lui 1857 el străbate în lung şi în lat Oltenia, războindu-se cu partidul reacţionar, « care foloseşte orice mijloc pentru a întimida pe şovăielnici »[1]. Peste tot, cu excepţia Craiovei, « unde oamenii îndrăsnesc şi luptă », şi a Târgu-Jiului, « ai cărui locuitori s'au distins totdeauna prin patriotismul lor », Alexandru-Albul se izbeşte de toropeala celor mai mulţi. Numai clasa liberală ştie ce vrea şi ştie să vrea [2]. De aceea Alexandru-Albul îşi îndeamnă fraţii şi prietenii să înteţească propaganda, căci « partida nu e pierdută »[3].

Alegerile aduc izbânda dorită. Noul Divan al Ţării Româneşti — al cărui secretar este ales Ştefan Golescu[4] — întrunit în Octomvrie, îşi însuşeşte în întregime programul foştilor pribegi: *unirea, domnitorul străin, desăvârşita autonomie* şi *regimul constituţional*. Urmà ca Puterile garante să-i dea cuvenita aprobare.

Nicolae Golescu şi Dumitru Brătianu iau din nou drumul Apusului[5]. Ei sunt acum aleşii naţiunii şi sunt misionarii Divanului *ad-hoc* pentru a susţinea cauza unui popor ale cărui drepturi nu erau încă deplin recunoscute.

Trec prin Berlin în primele zile ale lui Ianuarie 1858. Au fost bine primiţi de regentul Prusiei, Prinţul Wilhelm Friederich Ludwig, care « le-a făgăduit tot sprijinul ». O scrisoare de recomandaţie din partea unui prieten de-al lui Ion Brătianu către fostul ministru prusian Alfred von Auerswald le-a fost de mult folos, căci acesta i-a primit foarte binevoitor. Ministrul Franţei la Berlin nu le-a răspuns însă la cererea de audienţă. Dar Nicolae Golescu, care pare-se a fi rămas tot cel din tinereţe, îi iartă pe Francezi, căci la o recepţie la care a luat parte « tout le beau monde » al Berlinului — « cuvântul *beau* nefiind nicidecum la locul lui, fiindcă nu este nimic mai urît decât le *beau monde* al Berlinului » — cea mai frumoasă femeie era o Franţuzoaică ; deci « vive la femme française ! »[6].

1. Vol. IV, nr. 497, p. 207. — 2. *Ibid.*, p. 208. — 3. *Ibid.*, p. 209. — 4. Vol. IV, nr. 498, p. 210. — 5. Alex. Cretzianu, *loc. cit.*, I, p. 73—74. — 6. Vol. IV, nr. 503, p. 215.

www.dacoromanica.ro

ION C. BRĂTIANU

FOTOGRAFIE DIN COLECȚIILE ACADEMIEI ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

Nicolae Golescu, aflând că regele Belgiei ar avea oarecare înrâurire asupra reginei Victoria a Marei Britanii, se hotărăşte să se ducă la Bruxelles. Prin orice mijloc trebue dobândit sprijinul Parisului şi mai ales al Londrei, al căror cuvânt va apăsa mai greu asupra hotărîrilor ce se vor lua [1].

Ajunge în Februarie 1858 la Paris. Primele impresii par a fi fost rele. Conferinţa pe care potrivit hotărîrilor Congresului din 1856 Puterile garante o vor avea în curând se vesteşte neprielnică dorinţelor româneşti. Mare este mânia Zincăi Golescu împotriva acestor « messieurs les grands » [2]: « toate visurile noastre de viitor mai bun au căzut în apă — scrie ea lui Ştefan la 28 Aprilie 1858 — ori s'au împrăştiat ca un vis după trezire. Iată, copilul meu, ce înseamnă a nu te putea sprijini pe propria ta putere, ci a fi silit să te miluieşti la ajutorul străinilor pentru a rândui treburile propriei noastre patrii » [3].

Intr'adevăr, Puterile n'au ajuns la vreo înţelegere în ce priveşte unirea Principatelor, domnitorul străin, regimul constituţional şi desăvârşita autonomie — desiderate votate de Divanurile *ad-hoc* ale Ţării Româneşti şi Moldovei. Intrevederile pe care Nicolae Golescu le are la Paris nu-l mulţumesc. Lui Fuad Paşa avu prilejul să-i spună însă câteva adevăruri şi în deosebi să-i arate că ideea unirii a încălzit sufletele româneşti cu mult înainte de 1848. Tot acum el află că Talleyrand Perigord, comisarul francez, ar fi spus că unirea s'ar putea face... şi mai târziu. Ii pare rău lui Nicolae Golescu că nu a fost el însuşi de faţă pentru a-i spune că cei cari, asemenea Polonezilor şi Italienilor, s'au sprijinit pe asigurările Franţei, şi-au văzut nădejdile înşelate [4].

Nicolae Golescu şi Dumitru Brătianu înmulţesc acum stăruinţele pe lângă cercurile britanice. Amândoi iscălesc un memoriu pe care îl trimit membrilor Parlamentului britanic şi în care înfăţişează temeiurile desideratelor Divanurilor *ad-hoc* [5]. Dumitru Brătianu pleacă la sfârşitul lui Iunie la Londra. Va încerca organizarea de meetinguri şi va provoca interpelări în Parlamentul britanic pentru cauza

1. *Ibid.*, p. 216 — 2. Vol. IV, nr. 506, p. 221. — 3. Vol. IV, nr. 508, p. 223. 4. Vol. IV, nr. 512, p. 229—230. — 5. Alex. Cretzianu, *loc. cit.*, p. 77.

www.dacoromanica.ro

românească. Nicolae Golescu rămâne la Paris, unde la 22 Iunie 1858 are o lungă şi sinceră convorbire cu Lordul Cowley, ambasadorul britanic la Paris, al cărui rol în negocierile privitoare la Chestiunea Orientului a fost aşa de însemnat. Lordul Cowley găseşte întemeiate cererile naţionaliştilor români. Dacă ar fi fost Român — spuse el — nu ar fi lucrat într'alt chip, dar crede că deslegarea problemelor politice româneşti, în sensul exprimat de cele două Adunări, nu mai e posibilă; ar fi trebuit rezolvate în cursul primelor conferinţe dela Paris. Iar în ce priveşte reformele interne, el se mărgini a spune că ţara singură poate şti ce-i convine: «am trimis în Principate şapte comisari; toţi au acum însă păreri deosebite». De altfel — ar fi adăogat ambasadorul britanic — Românii nu doresc unirea «fără un Prinţ străin». Nicolae Golescu respinge această afirmare — căci Românii vor mai presus de orice *Unirea* — dar ambasadorul susţine că aceasta era părerea tuturor comisarilor, cari, de altfel, judecă foarte aspru pe toţi foştii domnitori români [1].

Pentru a grăbi hotărîrea Conferinţei, Alexandru-Albul propune chiar trimiterea la Paris a unor delegaţi ai tuturor oraşelor ca să arate că «fericirea ţării este în unirea Principatelor şi în Domnitorul străin» [2]. Dar Conferinţa se apropie de sfârşit, iar «unirea a fost definitiv respinsă». «Tot ce Conferinţa va face — scrie Nicolae Golescu la 10 Iulie 1858 — nu va fi decât un provizorat». Se crede că alegerea Domnitorului va fi lăsată pe seama unei Adunări. «Noroc că nu ni se va ridica şi acest drept» [3].

Conferinţa, care se închide la 18 August 1858, avea să fixeze cadrul viitoarei organizări a Principatelor Române: Domn ales, Adunări legislative pentru fiecare Principat, o Comisiune Centrală comună celor două Principate şi care se va aduna într'un oraş altul decât Bucureştii şi Iaşii [4].

Deşi unirea fusese respinsă de Conferinţa dela Paris, totuşi un mare pas se făcuse pe drumul unei Românii unite şi neatârnate, înlăturându-se definitiv amestecul Rusiei în treburile lăuntrice ale Principatelor. După o acţiune bine

1. Vol. IV, nr. 514, p. 232—233. — 2. Vol. IV, nr. 517, p. 237. — 3. Vol. IV, nr. 519, p. 238—239. — 4. Vol. IV, nr. 522, p. 243.

www.dacoromanica.ro

condusă şi temeinic susţinută vreme de aproape trei decenii, Românii erau acum liberi şi stăpâni pe soarta lor [1]. Unirea nu se va putea totuşi să nu se facă — afirmă optimist şi încrezător Zoe Golescu, care la gândul acesta nu-şi poate stăpâni bucuria: « atunci ţara noastră va fi printre cele mai fericite de pe continent » [2].

Lumea românească se frământă acum în jurul alegerilor care vor duce la alcătuirea Adunării Legislative căreia îi va reveni şi istorica misiune de a da Principatelor Române pe viitorul Domn al Unirii.

Nu vom stărui asupra celor hotărîte de Conferinţa dela Paris în ce priveşte tehnica acestor alegeri. Lucrurile sunt cunoscute, iar scrisorile Goleştilor, deşi destul de amănunţite, nu aduc asupra acestui punct ştiri nouă. Ceea ce ne opreşte atenţiunea sunt silinţele Goleştilor de a asigura izbânda naţionalilor în apropiatele alegeri şi încercarea, oarecum timidă, a lui Nicolae Golescu de a-şi pune candidatura la hospodaratul Ţării Româneşti.

Intr'adevăr, de îndată ce firmanul prin care se fixează tehnica alegerilor hotărîte prin Convenţia dela Paris apărù — nu fără a stârni nemulţumirea naţionalilor — Goleştii se avântară în luptă. Ei au a înfrunta presiunile Căimăcămiei provizorii şi ale administraţiei. Stăpânirea face încercări pentru a stăvili o eventuală izbândă a lui Ion C. Brătianu, pe care cu niciun preţ nu-l vroia ales. El este şters de pe listele electorale. Dar « *le petit Electeur et Eligible* » nu se lasă. Hotărîrea Căimăcămiei luată împotrivă-i « pentru pricini binecuvântate » este atacată în faţa Tribunalului de Argeş, care reintegrează pe Ion C. Brătianu în drepturile sale politice, spre marea bucurie a celor « o sută cincizeci de *sans-culottes*, cari în sala Tribunalului aşteptau cu respiraţia tăiată hotărîrea ». Procurorul găseşte însă apărarea lui Ion Brătianu « ultra-roşie » şi o trimite guvernului cu o ştafetă « grabnică-grabnică » [3].

Căimăcămia Ţării Româneşti avea în curând, la 27 Decemvrie 1858, să anuleze hotărîrea Tribunalului Argeş, sub

1. Alex. Lapedatu, *loc. cit.*, p. 419. — 2. Vol. IV, nr. 521, p. 241. — 3. Vol. IV, nr. 543, p. 273—274.

www.dacoromanica.ro

cuvânt că Ion C. Brătianu fusese condamnat de Tribunalul din Paris, în 1852, la doi ani închisoare.

De asemenea din drepturile electorale ale lui Radu şi Al. C. Golescu-Albul Cârmuirea vrea să facă « une bouchée » [1].

Alexandru-Albul este acum la Goleşti. Cu pasiune — căci nimic n'a făcut fără pasiune omul acesta — el făcea acolo pe grădinarul. Incepuse cu ajutorul lui Radu-Pupù lucrarea unei grădini romantice, lucrare care face pe mămicuţa, a cărei vocaţiune de grădinăreasă ni-i ştiută, să surâdă îngăduitor şi ironic: « lucrează cât patru — scrie ea — la grădina lui, în care şi-a propus să facă peşteri, căderi de apă, poduri suspendate; toate acestea în plin şes. Ba nu, mă înşel, căci a găsit fundătura basinului nostru foarte potrivită pentru a-şi atârna podul şi pentru a-şi realiza idealul său de grădină pitorească, în grădina de zarzavaturi. In sfârşit, e sigur că cei ce vor veni la Goleşti se vor uimi la vederea minunilor pe care le va crea. Pregătiţi-vă deci să vedeţi imposibilul ca artă şi frumuseţe în grădina dela Goleşti » [2].

Dar Al. C. Golescu-Albul îşi lasă grădina romantică şi se avântă în luptă. Işi stârneşte prietenii la acţiune împotriva partidului reacţionar, care « prin fel şi chip de svonuri » vrea să intimideze opinia publică [3]. Dacă va trebui, el însuşi va renunţa a mai fi candidat la Caracal şi va vota la Piteşti, numai şi numai pentru a asigura izbânda lui Ion C. Brătianu [4]. « Vă conjur — scrie el prietenilor şi fraţilor — lăsaţi orice scrupul, orice socoteală de falsă modestie... daţi ţării o bună Adunare... » [5]. Şi adresându-se fratelui său Nicolae şi lui Dumitru Brătianu, el le cere să răscolească cerul şi pământul, să oţelească sufletul mulţimii. « Ah! — exclamă Al. C. Golescu-Albul, care acum e mai bătrân, dar mereu acelaş, mereu mişcător de modest — daţi-mi mie situaţia socială a unuia, talentul şi priceperea celuilalt şi, fără a roşi, ci cu liniştea în spirit şi cu bucuria în suflet, m'aş adresa tuturor alegătorilor cari vor vrea sau nu vor vrea să m'asculte! » [6]. Nu-i este teamă de înfrângere. « He! parcă e prima dată că veţi fi înfrânţi! Oare în 1848 încercările noastre n'au fost

1. *Ibid.*, p. 274. — 2. Vol. IV, nr. 521, p. 242. — 3. Vol. IV, nr. 531, p. 253. 4. *Ibid.*, p. 252. — 5. Vol. IV, nr. 535, p. 259. — 6. *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

huiduite şi ironizate de domnii reacţionari?... Dar care cauză sfântă a izbândit dela început?... Şi apoi, a fi înfrânt pentru patrie este un privilegiu al inimilor nobile!»[1].

Al. C. Golescu-Albul se avântă în luptă ca în zilele de odinioară ale tinereţii şi fără grije de măsurile pe care Cârmuirea le-ar putea lua împotrivă-i. «Incă nu a fost arestat?» — se întreabă fratele său Radu[2]. Presiunile electorale, într'adevăr, sunt mari şi rezultatul nu este cel dorit de partidul naţional. Zoe Golescu însă nădăjdueşte în căderea guvernului: «dacă Dumnezeu va vrea ca lucrul să se întâmple, atunci izbânda cauzei naţionale este tot aşa de sigură ca aceea a fraţilor noştri Moldoveni»[3].

Cât în ce priveşte încercarea lui Nicolae Golescu de a-şi pune candidatura la hospodaratul Ţării Româneşti, ea rămase fără urmare. Dela început întâlni împotrivirea Zincăi Golescu, care la 10 Octomvrie 1858 scrie fiului ei, întors acum în ţară dela Paris şi Turin — unde văzuse pe Cavour[4]: «poate vrei să pleci în propagandă în Oltenia. Nu ştiu totuşi dacă prezenţa ta prin judeţe va fi de folos partidului naţional, dar ceea ce este sigur e că se va spune că te-ai dus pentru a câştiga spiritele alegătorilor şi pentru a fi ales Domn, lucru care m'ar jigni adânc dacă nu te-aş cunoaşte şi nu ţi-aş cunoaşte abnegaţia, atunci când este vorba de fericirea ţării tale ...»[5]. Cu drept cuvânt Zoe Golescu nu se putea îndoi de simţimintele ce frământau sufletul fiului ei. Ştia că nu o măruntă vanitate omenească îl mână. Dar propaganda se desfăşura chiar şi fără voia lui şi pătrunsese până la Iaşi, unde ziarul *Patria* publica o scrisoare care chema pe ţărani «să vie la toate judeţele să aleagă pe Golescu ca Domn». «Care vă este candidatul? Golescu?» — întrebă generalul Vlădăianu în noaptea de 23 spre 24 Ianuarie 1859 pe Ion C. Brătianu. «Nu — răspunse acesta — să alegem pe Domnul Moldovei!»[6]. Şi Domnul Moldovei fu ales Domn al Ţării Româneşti.

Imprejurările în care se desăvârşi marele act istoric sunt cunoscute. Nu stăruim asupra lor. Nu a fost, în Adu-

1. *Ibid.*, p. 260. — 2. Vol. IV, nr. 541, p. 271. — 3. Vol. IV, nr. 545, p. 276. — 4. Vol. IV, nr. 525, p. 246. — 5. Vol. IV, nr. 534, p. 257. — 6. Ion C. Filitti, *Alegerea dela 24 Ianuarie* 1859, Bucureşti, 1938, p. 11.

www.dacoromanica.ro

narea Ţării Româneşti, nicio voce discordantă în minunata zi de 24 Ianuarie 1859. Doar câteva, venind ca de departe, se mai deslușeau din spre Moldova. Unirea însă era acum un fapt aievea şi ea răspundea unei mari nevoi naţionale. Vor fi fost şi unele rivalităţi; ele însă — aşa cum scrie într'o veridică şi frumoasă formulă Ion C. Filitti — « desarmară într'un avânt patriotic... Sufletele se simţiră uşurate în faţa triumfului unui mare principiu naţional »[1]. Nu era izbânda unora împotriva altora, ci împlinirea aşteptată şi visată a însăşi destinelor româneşti. O interpretare redusă la proporţii mai mărunte ar nedreptăţi pe unii sau pe alţii.

Bătrâna Zoe Golescu este acum fericită: « să fiţi cu toţii de faţă în Bucureşti la serbările unirii — scrie ea nepoatei Felicia Racoviţă — căci trebue să fiţi printre cei cari sincer se bucură de fericirea dragii noastre patrii »[2].

Neîndoielnic — şi scrisorile noastre o mărturisesc — înălţarea unui pământean pe scaunul celor două ţări româneşti lua în spiritul tuturor, chiar şi în spiritul atât de pătrunzător al lui Alexandru Cuza, alesul, înfăţişarea unui provizorat. Căci toţi, chiar şi alesul şi chiar şi cei cari râvniseră la locul acestuia, vroiau unirea sub un *Domn străin*. Orice altă soluţiune le părea lucru vremelnic, impus nouă de Puterile apusene pentru a nu stârni supărarea Turciei. Incheierea trainică pe care de multă vreme o întrevedeau Românii era unirea *sub un Domn străin*.

Incă din începuturile celui de al XIX-lea veac mângâiau ei visul acesta. Scria la 17 Mai 1834 trimisul special al Franţei în ţările româneşti, Bois le Comte: « la gândul unirii celor două Principate se adaugă şi acela de a încredinţa unui prinţ străin Domnia. Şi aceasta este o dorinţă obştească... Imi spunea beizadea Mitică Ghica: tatăl meu a fost hospodar, unchiul meu este Domn acum şi totuşi nu mi-aş cruţa nicio jertfă pentru a dovedi ţării mele că temeliile care, singure, îi pot da nădejdea unei stabilităţi în viitor sunt: unirea Principatelor şi ridicarea la Domnie a unui prinţ străin. — Noi am primi cu lacrimi de

1. Ion C. Filitti, *loc. cit.*, p. 13. — 2. Vol. IV, nr. 546, p. 278.

www.dacoromanica.ro

ALEXANDRU CUZA

VĂZUT ÎNAINTE DE 1859

TABLOU ÎN ULEI DIN COLECŢIILE ACADEMIEI ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

recunoştinţă orice prinţ străin, oricare ar fi — îmi spunea marele vornic Filipescu — numai să nu fie Turc, Grec sau Evreu »[1].

Grigore Alexandru Ghica al Moldovei nu şi-a cruţat osteneala pentru a răspândi în ţara sa gândul unirii sub un domnitor străin.

George Dim. Bibescu, domnitorul de pe vremuri, scrisese în 1857 sub pseudonimul Sanéjouand, în broşura *Les Principautés Roumaines devant l'Europe*, tot în sensul acesta.

Barbu Stirbey nu odată s'a arătat părtaş al unirii Principatelor sub o dinastie străină, alcătuire în care fostul domnitor « rusofil » vedea o barieră în drumul tendinţelor ruseşti de expansiune către Strâmtori[2]. Pentru fixarea acestui punct de Istorie am putea evoca şi o întâmplare mai puţin cunoscută. Deşi încă deţinut cu domiciliul forţat în casa de sănătate a doctorului Blanche, Ion C. Brătianu, care aflase că Napoleon al III-lea nu privea cu ostilitate ideea candidaturii unui principe străin la tronul Ţărilor Române, izbuti să aibă, în 1856, o întâlnire păstrată tăinuită cu împăratul. O atare întâlnire, în astfel de condiţii, era aşa de potrivită cu firea romanticului împărat! In cursul întrevederii, care avù loc în casa secretarului împăratului, Napoleon al III-lea arătă lui Ion C. Brătianu o scrisoare a domnitorului Barbu Stirbey în care acesta susţinea ideea unui domnitor străin. « Comprenez-vous ce que cette lettre peut signifier? » — întrebă împăratul. Ion Brătianu răspunse: « le prince Stirbey est un homme intelligent; il se rend compte que Votre Majesté est pour cette idée, qui doit se réaliser, et il a pris les devants »[3].

Cât în ce priveşte pe revoluţionarii paşoptişti, « ştergerea măiestritei linii de despărţire între Moldoveni şi Munteni » iar apoi Domnul străin, mântuitor de certuri, erau credinţe de totdeauna.

* * *

Indoita alegere a lui Alexandru Cuza — mai de-a-dreptul spus: Unirea — surprinse Puterile europene, care se grăbiră

1. *Hurmuzaki*, XVII, p. 394. — 2. Cf. Ion C. Filitti, *loc. cit.* p. 1—2. 3. Povestit nouă de Ion I. C. Brătianu.

www.dacoromanica.ro

să n'o recunoască. In curând însă, cum se întâmplă adesea, ele primiră faptul împlinit. In Martie 1859, Ştefan Golescu avu prilejul, la Paris, să constate că Puterile garante nu se mai împotriveau unirii. Din întrevederile pe care le avu cu lumea politică şi diplomatică a Apusului — între alţii cu Cavour — el desprinse impresia că, fără a mai fi protivnice, Puterile garante ar voi ca Românii să nu meargă totuşi mai departe pe calea unirii şi să se mulţumească deocamdată cu rezultatul obţinut: adică acelaşi Domnitor pentru ambele Principate, două ministere distincte şi formaţiunea unei Comisiuni centrale.

Anglia, ostilă — ca şi Turcia şi Austria — ar voi să introducă în hotărîrile Conferinţei o clauză interzicând numirea Moldovenilor în slujbe în Muntenia şi a Muntenilor în Moldova, pentru a împiedica numiri ca aceea a lui Ion D. Ghica în ministerul moldovean. Turcia şi Austria, deşi par în cele din urmă hotărîte să recunoască alegerea domnitorului Alexandru Cuza, vor să pună totuşi « beţe în roate ». Aşa îi spuse lui Ştefan Golescu generalul Kisseleff, căruia lucrul i se pare însă « trop fort et impossible »[1]. Aceste Puteri, înclinându-se în faţa faptului împlinit, ar vrea totuşi « să rezerve viitorul », cerând ca alegerea lui Alexandru Cuza, ca unic Domn al celor două Principate, să nu creeze pentru Moldo-Valahi obligaţia, în caz de vacanţă, de a alege tot un singur Domn pentru ambele Principate. « Pentrucă se mulţumesc cu atât de puţin, trebue să le trecem această fantezie de copil supărat » — scrie la 30 Martie 1859 Ştefan Golescu dela Paris lui Dumitru Brătianu[2]. In curând însă, la 15 Aprilie, Ştefan Golescu, care sosise în Franţa cu îndoita misiune: *a)* de a asigura alegerii lui Alexandru Cuza sprijinul Puterilor şi *b)* de a găsi în Franţa sau în Anglia un împrumut de 5 milioane de franci[3], are bucuria de a putea vesti lui Paul Bataillard că în sesiunea celei de a doua Conferinţe, la 13 Aprilie, Franţa, Anglia, Rusia, Prusia şi Piemontul au recunoscut alegerea lui Alexandru Cuza. Dar bucuria lui nu se manifestă *decât pentru triumful*

---

1. Vol. IV, nr. 549, p. 282—283. — 2. Vol. IV, nr. 549, p. 284. — 3. Vol. IV, nr. 550, p. 286 şi nr. 551, p. 287.

www.dacoromanica.ro

principiului însuşi al Unirii. Căci în suflet i se furişează mari îndoieli în ce priveşte pe Domnitorul însuşi; i se pare că acesta «se poartă rău cu poporul care l-a ales... Dar, mai înainte de a-l judeca sever, să-l aşteptăm la lucru, după ce alegerea sa va fi oficial validată»[1].

La Paris fiind, Ştefan Golescu află de numirea sa în Comisiunea Centrală dela Focşani[2]. Intors în ţară în Mai 1859, el îşi şi începe activitatea, asupra căreia maică-sa îşi face cele mai frumoase iluzii. Zoe Golescu nădăjdueşte că partidul naţional, având majoritatea în Comisiune, va putea aduce mari servicii patriei. Ea chiamă binecuvântarea lui Dumnezeu asupra lui Alexandru Cuza, «care a fost bine inspirat de data aceasta adresându-se oamenilor din partidul naţional pentru a-şi forma ministerele... Dumnezeu să-l binecuvânteze şi să-l ajute a-şi împlini cu bine însărcinarea, făcând fericit poporul care l-a înălţat pe tronul celor două Principate»[3]. Dar iluziile ei nu pot dăinui. In August, Zoe Golescu constată cu durere că cei 16 membri din Comisia Centrală nu se pot înţelege. «Ce e de făcut? Cui să cerem ajutor şi ocrotire pentru a feri ţara noastră de primejdia ce o ameninţă.?.. Străinilor? Dar atunci ei ne vor dispreţui...». Revoltată, ea se ridică împotriva celor cari, «servili şi ambiţioşi..., vor să sacrifice tot ce e mai sfânt şi mai scump pe lume: patria, pentru a reveni la vechiul sistem de guvernământ... Să sperăm însă în Dreptatea supremă..., căci nu se va mai putea ca cel slab să fie mereu asuprit şi ca nedreptatea să domnească»[4].

Tensiunea între partide, frecăturile de tot felul, urzelile dinăuntru, uneltirile dinafară, îngreunează situaţiunea noului Stat. Nicolae Golescu îşi dase încă în luna Mai demisia din Locotenenţa Domnească, loc pe care îl ocupa de câte ori Domnitorul lipsea din Bucureşti; în armată se ivesc mari nemulţumiri; chestiunile personale, înaintările, zice-se arbitrare, crează mare vâlvă[5]. Regimul se înăspreşte; încep suspendările de ziare. «Vive la liberté de la presse!» — este strigătul multora[6].

---

1. Vol. IV, nr. 550, p. 286. — 2. Vol. IV, nr. 551, p. 287. — 3. Vol. IV, nr. 554, p. 291. — 4. Vol. IV, nr. 558, p. 297. — 5. Vol. IV, nr. 552, p. 288. — 6. Vol. IV, nr. 557, p. 295.

www.dacoromanica.ro

Mai aduce însă o limpezire în situaţiunea, încă încurcată, recunoaşterea, în August 1859, şi de către cele două Puteri care întârziaseră — Austria şi Turcia — a îndoitei alegeri a lui Alexandru Cuza [1]. Singura condiţiune pe care acum ar mai pune-o Sublima Poartă, pentru a da noului Domn învestitura, ar fi ducerea acestuia la Constantinopol pentru a se înfăţişa Sultanului [2].

Nu avem a înşirui aci toate neînţelegerile care îşi fac loc între Domnitor şi unii fruntaşi ai vieţii publice. Incidente ca acelea cu ministrul Trebilor militare, Alexandru Macedonski [3], sau cu ministrul Constantin Al. Kretzulescu [4], se înmulţesc; frecventele schimbări de guverne crează o stare de nesiguranţă; ministere ca acela, ultra-liberal, al lui Nicolae Golescu, format la 28 Mai 1860 şi pe care îl întâmpină ostilitatea Adunării, asupra căreia tot mai mult îşi exercită acum înrâurirea Barbu Catargiu — fruntaşul dreptei — nu avu decât o vieaţă de 48 de zile. Alte formaţiuni nici ele nu dăinuiră mult mai mult.

Disolvările parlamentelor de asemenea se urmează nu la prea lungi răstimpuri. Aceea din Decemvrie 1859 avea să fie chiar foarte aspru judecată de Goleşti: « acum când lucrurile se încurcă în Europa, e cuminte lucru să fim fără parlament? » [5].

In lumea bisericii româneşti se ivesc multe neînţelegeri între Mitropolit şi preoţii mireni, iar curând între Domnitor şi Mitropolit [6]. Al. C. Golescu-Albul, care rămâne acelaşi entuziast din vremurile tinereţii, nu poate privi nepăsător. Reacţiunile lui sunt şi acum, ca şi în trecut, vii şi interesante. Iată-l pe acest produs al unor mişcări laice cum au fost revoluţiile veacului al XIX-lea, luând apărarea clerului sătesc: « este una din cele mai grabnice reforme — scrie el în Noemvrie 1859 — aceea care va duce la moralisarea clerului mic: bravi şi cinstiţi popi în satele noastre şi vom fi făcut mult pentru viitorul României » [7]. El este, ca întotdeauna, plin de nădejde: « greul a fost făcut; de sigur mai e mult de făcut...; dar ce pot însemna amărăciunile de fiece zi în faţa imaginii

1. Vol. IV, nr. 561, p. 300. — 2. Vol. IV, nr. 559, p. 299. — 3. Vol. IV, nr. 559, p. 298. — 4. Vol. IV, nr. 560, p. 299. — 5. Vol. IV, nr. 571, p. 313. — 6. Vol. IV, nr. 566, p. 305. — 7. *Ibid.*, p. 307.

www.dacoromanica.ro

dragi a patriei..., a marei şi frumoasei Românii. He! da, să luptăm, să suferim, să murim şi să nu ne îndoim o clipă: România va fi!»[1].

Optimismul acesta nu acopere însă greutăţile situaţiunii. Domnitorul nu ajunge a alcătui guverne tari. Acestea se schimbă la scurte răstimpuri şi multe din ele stârnesc nemulţumiri în ţară. « De ce oare totdeauna sfetnicii răi găsesc intrare la şeful Statului? Cum nu vedem că slăbiciunea noastră foloseşte Rusiei şi Austriei?» — se întreabă îngrijorat Nicolae Golescu[2]. Luptele lăuntrice se adâncesc. Doi ani după unire — care încă nu e recunoscută — problemele esenţiale ale ţării sunt tot în faza dibuirii. In primăvara lui 1861, unirea definitivă, problema electorală şi reforma agrară îşi aşteptau încă deslegarea. Nu-i era dat nouei Adunări de curând alese şi nici noului guvern al lui Ştefan Golescu — alcătuit la sfârşitul lui Mai 1861, cu misiune limitată la nevoile gospodăreşti ale ţării — să le deslege. Aceasta şi din pricina sensului misiunii încredinţate guvernului său, dar şi din pricina orientării pe care la acea vreme « roşii » — cum li se spunea foştilor revoluţionari — o dau politicii lor, îndreptate mai mult către problema electorală.

In ce priveşte misiunea guvernului Ştefan Golescu, ideea că ea este restrânsă doar la gospodărirea nevoilor curente ale ţării revoltă de-a-binelea pe Al. C. Golescu-Albul: « nu spune, dragă Ştefane, că tu şi colegii tăi n'aţi primit guvernarea decât pentru a administra..., căci prezenţa voastră ar fi atunci de prisos... Dimpotrivă, prezenţa voastră acolo are cu totul alt tâlc... Ţara aşteaptă ca trecerea voastră la cârma ei să o ducă direct la *unire* şi apoi, printr'o largă lege electorală, la *libertate*. Şi aceasta nu prin sprijinul străinătăţii, dar prin însăşi ţara...»[3].

Odată unirea definitivă consacrată, « să nu lăsaţi — scrie Alexandru-Albul — să se răcească entuziasmul ţării şi al Adunării şi veniţi cu un proiect de reformă electorală largă, foarte largă... Şi atunci vom putea spune în plină conştiinţă: patria română este salvată; domnitorul nostru Cuza, din principe al celor două Principate, devine regele României! Şi voi,

1. *Ibid.*, p. 308. — 2. Vol. VI, nr. 585, p. 333. — 3. Vol IV, nr. 604, p. 358.

www.dacoromanica.ro

Domnilor din cele două ministere provizorii, şi deşi provizorii, deveniţi adevăraţii întemeietori ai viitoarei mari uniri româneşti.., iar mai târziu, la bătrâneţe, veţi avea dulcea mângâiere de a vă putea mărturisi vouă înşivă că în scurta voastră trecere pe acest pământ v'aţi făcut datoria... »[1].

In ce priveşte unirea definitivă, din scrisorile Goleştilor se desprind câteva interesante aspecte: mai întâiu credinţa lor că piedicele pe care i le-ar pune în drum străinătatea nu pot opri unirea; că lucrurile s'ar cere grăbite, iar unirea definitivă proclamată printr'un act de autoritate al ţării însăşi. De altfel, în vara lui 1861 ostilitatea Angliei faţă de unire păleşte şi lasă loc unei atitudini mai prielnice. Austria, de asemenea, pare a privi mai binevoitor unirea; aceasta, pentru a se putea crea între Rusia şi Turcia un Stat neutru care ar fi o garanţie pentru toată Europa. Cât în ce priveşte Rusia, aceasta nu s'ar putea cu succes singulariza într'o atitudine protivnică unirii, atunci când celelalte Puteri sunt *pentru* şi când un act de autoritate făcut *prin noi înşine* ar pune-o în faţa faptului împlinit »[2].

De asemenea se desprinde din scrisori şi un alt aspect care opreşte asupră-i luarea aminte: Goleştii, ca şi Ion Brătianu, par îngrijoraţi la ideea că cele două Adunări ale celor două Principate, votând unirea definitivă, ar putea să voteze totdeodată şi principiul *domnitorului străin*[3]. S'ar părea nefirească această îngrijorare, când se ştie că încă din anii pribegiei lor ei îşi făcuseră un postulat esenţial din aducerea pe tronul ţărilor române a unui principe străin. Dar momentul politic, acum, în preajma unirii definitive, era astfel încât a fi pus Puterilor, în acelaşi timp, şi problema definitivei uniri — în privinţa căreia înţelegerea între ele aproape era făcută — şi problema principelui străin — în privinţa căreia s'ar fi putut isca noui neînţelegeri[4] — ar fi fost puţin politic şi destul de imprudent. Şi mai se desprinde o interesantă constatare care lămureşte starea de spirit a Goleştilor — adesea presupusă ostilă — faţă de Alexandru Cuza: Al. C. Golescu-Albul ar vrea ca domnitorul, pentru a curma întârzierile şi amânările, să

1. *Ibid.*, p. 359. — 2. *Ibid*, p. 360—361. — 3. *Ibid.*, p. 361—362. — 4. *Ibid.*, p. 362.

www.dacoromanica.ro

aducă un decret bine motivat proclamând Unirea; din această iniţiativă — scrie Alexandru-Albul — ar ţâşni, între alte lucruri bune, « o nouă splendoare care s'ar resfrânge atât asupra Domnitorului român cât şi asupra Tronului român, sporirea prestigiului acestuia în mijlocul naţiunii şi întărirea simpatiei şi devotamentului ţării faţă de Domnitor »[1].

In sfârşit, în Decemvrie 1861, Poarta şi Puterile garante se hotărăsc să consacre oficial unirea Principatelor. « Iată împlinit unul din frumoasele noastre visuri » — scrie fericită Zoe Golescu la 19 Decemvrie 1861[2].

Cât în ce priveşte reforma agrară, nu i-a fost dat efemerului minister al lui Ştefan Golescu s-o deslege. De altfel, Goleştii şi prietenii lor par a atribui întâietate problemei politice şi electorale[3]. In discuţiunea legii rurale, care se urmează în Cameră pe la sfârşitul primăverii 1861, Nicolae Golescu nu găseşte o altă atitudine mai potrivită decât abţinerea partidului său dela vot[4]. Mai puternic prinse rostul vremurilor nouă clarvăzătorul şi agerul Moldovean Mihail Kogălniceanu, care din drepturile ţărănimii noastre îşi făcu îndreptarul străduinţelor sale, aşezându-se astfel — cu toată îndârjita opoziţie a dreptei — pe primul plan al vieţii româneşti. Rostiri ca aceasta îi eternizează amintirea: « în îmbunătăţirea soartei ţăranilor văd fundarea naţionalităţii române. Până când ţăranii nu vor fi cetăţeni, noi nu vom avea o naţie... Două mii de boieri nu fac o naţie! »[5].

De altfel, ministerul lui Ştefan Golescu, întocmit cu rosturi şi misiuni pur administrative, avea să demisioneze în Iulie 1861, deci abia câteva săptămâni dela formarea lui. Tonul puţin curtenitor al Domnitorului faţă de preşedintele său de Consiliu — pe care îl acuză c'ar face prea multă politică — neîncrederea pe care cel dintâiu o arată unora dintre miniştrii săi aveau să ducă la această retragere. Hârţuit din toate părţile de dreapta Adunării, pe punctul de a fi părăsit de presa liberală, Ştefan Golescu hotărî retragerea sa în rândurile opoziţiei[6].

1. *Ibid.*, p. 363 şi nr. 612, p. 369. — 2. Vol. IV, nr. 618, p. 375. — 3. Ion C. Ion, *Adevărata cauză a răsturnării lui Cuza*, în *Viaţa Românească*, XXX, 1930, nr. 10, p 52. — 4. Vol. IV, nr. 601, p. 350. — 5. Discurs rostit la 28 Mai 1862. — 6. Vol. IV, nr. 609, p. 366 şi nr. 615 p. 373.

www.dacoromanica.ro

Unirea definitivă, odată desăvârşită, primul minister al *României* se alcătueşte sub preşedenţia lui Barbu Catargiu. Această numire neliniştește pe progresişti; iar neliniştea îşi trimite ecoul până la Goleşti. Zoe Golescu nu mai are încredere în Alexandru Cuza: «de câte ori, cu frumoase cuvinte, nu v'a încredinţat că şi el e din partidul naţional, că şi el a fost persecutat şi exilat de reacţionari şi că doreşte să facă fericirea ţării; şi acum iată-l căzut cu mâinile şi picioarele legate în mâinile dreptei»[1].

Barbu Catargiu atacă dela început problema rurală. Proiectele pe care el le prezintă Adunării găsesc însă împotrivirea Domnitorului. Dar vor întruni voturile majorităţii parlamentare. Conflict deci între cei doi factori constituţionali. Opoziţia liberală se vedea învinsă; propunerea lui Nicolae Golescu, de abţinere, se exprimă prin retragerea lui Ion C. Brătianu şi C. A. Rosetti din Parlament. Faţă în faţă nu se găsiră acum decât Barbu Catargiu şi Mihail Kogălniceanu, duel magistral asupra căruia corespondenţa noastră tace, dar pe care îl înscrim aici pentru a urma mai bine şirul evenimentelor.

Concepţiile ultra-conservatoare ale autoritarului preşedinte de Consiliu se vor izbi de opunerea ultra-liberalilor; îngrijorarea cuprinsese pe mulţi, cari vedeau în politica conducătorului guvernului o primejduire a drepturilor cetăţeneşti aşa de greu cucerite; tensiunea dintre Domnitor şi preşedintele său de Consiliu pe tema reformei agrare ajunsese acolo că o formulă de înţelegere nu mai apărea cu putinţă. Atmosfera este încărcată şi prevestitoare de furtună.

Barbu Catargiu cade asasinat în ziua de 8 Iunie 1862.

Nu s'a putut despica taina care învăleşte încă pe făptaşii odiosului atentat. Stăruitoarele cercetări mai nouă ale d-lui Alex. Lapedatu au resfrânt asupra acestei taine unele lumini[2]. Intuiţia feminină a bătrânei Zoe Golescu pare a aduce şi ea o licărire de lumină, cel puţin atâta cât să lumineze pentru a arăta cine *nu erau* făptaşii aten-

1. Vol. IV, nr. 620, p. 376. — 2. Alex. Lapedatu, *In jurul asasinării lui Barbu Catargiu*, A. A. R. m. s. i., s. III, t. XIV, mem. 7, 1933 şi *Mărturii şi precizări nouă cu privire la sfârşitul lui Barbu Catargiu*, A. A. R., m. s. i., s. III, t. XXI, mem. 6, 1939.

www.dacoromanica.ro

tatului. Ea scrie la 30 Iunie 1862 fiului ei: « asasinarea bietului Catargiu a mâhnit şi întristat toată lumea. Ceea ce pretinde dreapta este o calomnie care cade asupra oamenilor din stânga, în aceste timpuri de duşmănie. Dă, Doamne, ca pentru cinstea oamenilor de bine să se găsească ucigaşul; numai atunci va *înceta* bănuiala, iar onoarea oamenilor cinstiţi va fi salvată » [1].

Asasinul nu s'a găsit; bănuielile nu au încetat.

In sufletul lui Al. C. Golescu-Albul această ucidere răscoleşte adânci sentimente. El îşi dojeneşte amar prietenii pentru apatia lor, pentru descurajarea care pare a fi pus stăpânire pe sufletele lor, pe când el — şi « aceasta o poate jura » — « a luat totul în serios », tot aşa de serios cât îi este de serioasă credinţa că « va fi o Românie una şi nedespărţită» [2]; înşiră toate greşelile săvârşite prin nepăsarea lor şi le arată în sumbre colori primejdiile la care va fi expusă ţara: « oprimaţii se vor scula împotriva opresorilor, sângele fratricid « va curge, crimele şi omorurile se vor înmulţi (ultimul « asasinat nu este decât începutul), căci convingerea mea « este că numai un liberal fanatic şi descreerat a putut-o să- « vârşi... Noi atunci vom fi neputincioşi a stăvili răul ». Şi Al. C. Golescu-Albul conchide că în acest şirag de nenorociri locul lor va fi printre victime, « printre acei carí cei dintâi ar primi moartea » [3]. « Nu mă preocupă — scrie el — « ce va face Domnitorul; mă preocupă ce vom face noi... « Trebue să ne organizăm, cu Domnitorul sau fără el... « Dacă stăruim în marasmul în care zacem, evenimentele « se vor năpusti asupra ţării... Istoria şi generaţiile viitoare « ne vor blestema, căci misiunea de a conduce o ţară in- « cumbă elementelor sănătoase şi vii ale ei... Inainte deci, « să ne reorganizăm şi ajutorul lui Dumnezeu, Dumnezeul « României şi al celor drepţi, fiţi siguri că nu ne va lipsi » [4].

Ca în zilele din vremea pribegiei, Al. C. Golescu-Albul rămâne entuziast, vizionar, duios, îndărătnic în credinţă. Dar umbrele amărăciunii i s'au furişat în suflet. Intre vis şi realitate i se pare drum lung. Visurile care l-au cercetat în vremea rătăcirilor sale departe de ţară nu s'au împlinit

1. Vol. IV, nr. 621, p. 379. — 2. Vol. IV, nr. 623, p. 382. — 3. *Ibid.*, p. 393. — 4. *Ibid.*, p. 394—395.

www.dacoromanica.ro

toate. Pe retina ochilor i-au rămas întipărite zilele de « sfântă îmbătare » ale lui 1848 [1]; i-au rămas lungii ani ai pribegiei sale şi cari acum îi par « aşa de scurţi şi aşa de sfinţi » [2]; i-a rămas întipărită noaptea aceea de 1857 când, strânşi în casa lui Costache Rosetti, hotărau de soarta ziarului *Românul* [3].

Şi acum, că totuşi unirea s'a făcut, că un singur Domn s'a înălţat pe scaunul voievozilor de odinioară ai celor două ţări româneşti, realitatea e încă departe de a răspunde visurilor pe care el le visase pentru ţara lui. I se pare că moleşeala a pus stăpânire pe sufletele, altădată aşa de entuziaste, ale prietenilor săi; îl doare pe atât de modestul nostru Alexandru-Albul de a nu putea face ţării sale tot binele pe care i-l visează şi doreşte. De ce n'are el « darul vorbii şi al scrisului, sau o autoritate nediscutată? » [4]. Câte n'ar face pentru ţara sa! Şi cât sufere că n'o poate face! [5] E îndurerat că unirea nu a lecuit toate relele pe care el le vedea dispărute ca prin farmec odată cu unirea. Nu regăseşte, în România aievea, România visurilor sale. Şi lacrimile îl podidesc... « Il me semble sentir des larmes rouler dans mes yeux; ha! rentrez vite mes chères larmes, les temps sont durs, difficiles et il ne vous est plus permis de couler, pas même pour regretter les saintes aspirations de ma jeunesse, mon rêve! mon bon rêve! » [6].

Acestea sunt simţimintele pe care le răscolesc în sufletul lui Alexandru-Albul împrejurările din anii următori unirii.

Pentru firi ca aceea a lui, scăderile contemporaneităţii par mai adânci decât poate în realitate sunt, iar trecutul pare mai frumos decât poate aievea a fost. In fond, passé-ismul, înclinarea de a idealiza trecutul, de a-l închipui de treabă şi desăvârşit, este o firească pornire sufletească: el ilustrează biata dorinţă a omului de a trăi timpuri mai bune, pe care din sărăcia închipuirii neputând să le proiecteze utopic în viitor, le caută cu nesaţ pe trena vremurilor trecute.

Celor cari au crezut că unirea va tămădui toate relele de care suferea ţara, starea în care aceasta a continuat a

1. *Ibid.*, p. 395. — 2. *Ibid.*, p. 396. — 3. *Ibid.*, p. 385. — 4. *Ibid.*, p. 399. — 5. *Ibid.*, p. 400. — 6. *Ibid.*, p. 396—397.

www.dacoromanica.ro

se afla în anii următori unirii nu putea să nu le pricinuiască desamăgire. Unirea însă, după veacuri de despărţire, nu se putea face fără oarecare sdruncin şi fără inerentele şovăiri prilejuite de procesul de adaptare. Zincăi Golescu însă desamăgirile unora dintre contimporani nu i-au putut clinti credinţa în izbânda finală. In casa din Goleşti stăpâneşte tot credinţa: « curaj!, bunul şi iubitorul meu copil — scrie ea lui Ştefan la 20 Decemvrie 1860 — căci dacă veacuri de suferinţe nu au izbutit să nimicească neamul românesc, nimic nu va izbuti de astăzi înainte »[1].

In cei din urmă trei ani ai domniei lui Alexandru Cuza s'ar zice că Goleştii nu şi-au scris. De altfel, acum ei trăiau laolaltă. Despre frământările care au premers abdicării lui Alexandru Cuza nu putem aşa dar avea lămuriri nouă. Nici despre cele câteva luni de locotenenţă domnească a lui Nicolae Golescu, până la venirea noului Domn, nu putem spicui vreo ştire.

Numai dela Iaşi ne vin în sfârşit, la 1866, câteva ştiri dela Ştefan Golescu, acum prefect al judeţului moldovean. Căci Munteanul Ştefan Golescu, fost ministru, fost prim-ministru sub Alexandru Cuza, a primit să fie în Moldova numai prefect, în preajma alegerii unui nou domnitor, ca o manifestare a unităţii de simţire românească. Situaţiunea judeţului moldovean nu este uşoară; mijloacele financiare lipsesc; Ştefan Golescu, pentru unele plăţi, se vede silit să recurgă — cum au făcut-o Goleştii în atâtea alte împrejurări — la proprii săi bani; administraţia este putredă; Ruşii aţâţă împotriva unirii, iar Evreii şi unii boieri le ţin isonul. Acest curent, a cărui tărie avea să fie vremelnică, se mai potoleşte când se deslueşesc mai limpede zorii alegerii unui domnitor străin[2].

* * *

Carol de Hohenzollern este ales domnitor al Principatelor-Unite.

El primise greaua sarcină de a domni asupra unei ţări încă tributare Turciei şi peste un popor ale cărui drepturi

1. Vol. IV, nr. 589, p. 338. — 2. Vol. IV, n-rele 626, 627, 228.

www.dacoromanica.ro

nu erau pe deplin recunoscute. Şi aceasta în clipa când nori negrii se îndesau pe orizontul politic şi prevesteau furtuna ce va izbucni între Prusia şi Austria. Când tocmai Austria, care era făţiş ostilă noului domnitor român, se pregătea de războiu şi făcea mari mişcări de trupe pe teritoriul ei, principele Carol porni în taină spre noua sa patrie, cu un paşaport elveţian, sub numele de Carol Hettinger. La Buziaş, din pricina mişcărilor de trupe, vaporul care trebuia să-l ducă spre malurile româneşti fu în întârziere, iar principele silit să-l aştepte 24 de ore. Avu aici prilejul să prinză, din comentariile călătorilor, cele mai întunecate pronosticuri despre viitorul Domniei sale. Tot aici el întâlni pe Ion C. Brătianu. S'au făcut însă că nu se cunosc.

Sosi la Turnu-Severin în ziua de 8/20 Mai, la ora 4 seara. Căpitanul vasului vru să împiedece debarcarea acestui modest călător, sub cuvânt că având bilet pentru Odessa n'avea ce căuta la mal; dar principele sări pe ponton, împins de Ion Brătianu şi de locotenentul Lenş, spre uimirea căpitanului care abia acum înţelese, când văzù pe Ion Brătianu făcând front şi descoperindu-se, că vasul său adusese pe domnitorul cel nou al Principatelor române.

După câteva ore de plimbare prin oraş, Domnitorul a luat către seară drumul Craiovei, împreună cu Ion Brătianu, cu un atelaj improvizat şi rustic. A călătorit toată noaptea pe vreme rea; a trecut Jiul pe un pod plutitor şi a sosit în zorii zilei de 9 Mai la Craiova. Sub o ploaie de flori şi în aclamaţiunile mulţimii, Domnitorul a intrat în vechea capitală a Olteniei. De astă dată trăsura principelui fu escortată de detaşamente de dorobanţi. După un scurt popas, caleaşca domnească, urmată de un lung şir de trăsuri, porni la drum. Pe soare, sub un cer luminat, peste câmpul fără drum mai ca lumea, de-a-lungul poalelor Carpaţilor încă încununaţi de zăpadă, agerii cai români, în chiotul surugiilor, au adus în goana mare pe tânărul domnitor la Piteşti, unde sosi către seara aceleiaşi zile.

Il aşteptau aici Ion Ghica, preşedintele Consiliului şi Nicolae Golescu, locotenentul domnesc. După primirea oficială, Domnitorul se urcă în caleaşca, de astă dată domnească,

www.dacoromanica.ro

31 Mars. Dimitrief

Carol. 1866

20/8 Maiu. Turnu Severinu

www.dacoromanica.ro

trasă de opt cai şi porni spre Goleşti. A trecut Argeşul, a privit în depărtare Negoiul şi munţii Muscelului, a trecut râul Doamnei, a mers de-a-lungul dealurilor înverzite pe care se înşirue frumoasele podgorii ce înmuguresc în căldura primăverii şi sosi la Goleşti; pătrunse prin poarta boltită, pe aleea tivită de o parte şi de alta cu bujori roşii şi albi, şi ajunse la scara bătrânului conac, în cerdacul căreia bătrâna Zoe Golescu, acum mergând pe al 75-lea an al vieţii, dar ale cărei trăsături mai aminteau de frumuseţea-i de odinioară, l-a întâmpinat înconjurată de nepoţii şi de nepoatele ei.

După cină, Domnitorul iscăli cel dintâi act din Domnia sa: graţierea mitropolitului Calinic Miclescu al Moldovei, care în Aprilie 1866 se aşezase în fruntea răzvrătiţilor separatişti. In conacul «republicanilor» din Goleşti odihni întemeietorul regalităţii româneşti cea dintâi noapte pe pământ românesc.

Dis de dimineaţă porni spre Bucureşti. Caleaşca domnească trasă de 12 cai, cu trei surugii în straie multicolore, îl aduse după câteva popasuri, către 2 ceasuri după amiază, la Cotroceni. O ploaie uşoară, după o lungă secetă, fu semn bun pentru noua Domnie. Dela Cotroceni la Şosea, de acolo prin Podul Mogoşoaiei la Mitropolie, Domnitorul trece sub o ploaie de flori, în sunetul clopotelor şi în sunetul salvelor de artilerie [1].

In vechea casă a «republicanilor» Goleşti, de pe Podul Mogoşoaiei — astăzi Palatul regal — îşi începu Carol I domnia.

Infăţişarea sfioasă a nouei aşezări domneşti, ca şi înfăţişarea orientală a Cetăţii de domnie a Bucureştilor nu aveau să fie desamăgiri pentru atât de sobrul Domn al României. Altele aveau să fie neajunsurile care îl întâmpinară: ostilitatea Turciei şi Austriei, nesiguranţa zilei de mâine, frământările lăuntrice... Cu răbdare, înţelepciune şi iscusinţă, Carol I şi-a urmat fără şovăire drumul. Cum şi-a împlinit datoria, ce mărire a dat Statului român, prin ce jertfe a ajuns să încheie în apoteoză lunga-i domnie, cronica unui neam recunoscător a înscris-o de mult în filele ei.

* * *

1. *Notes sur la vie du roi Charles de Roumanie par un témoin oculaire*, Bucarest, Imprimerie de l'Indépendance Roumaine, pp. 14—19.

www.dacoromanica.ro

Unii dintre Goleşti — Ştefan şi Nicolae şi de asemenea Al. G. Golescu-Arăpilă — au mai avut oarecare roluri, mai mult reprezentative, în vieaţa ţării. Inrâurirea lor asupra trebilor publice este redusă. Despre acţiunea lor politică, scrisorile din această vreme — câte avem — tac.

In Mai 1867, Ştefan Golescu este ministru al Afacerilor Străine. Ministeriatul său se izbeşte de numeroase greutăţi: incidentele antisemite, aţâţate şi de unii consuli străini, conflictele, din pricina aceasta, cu consulul austro-ungar, neajunsurile ce se fac ţării în privinţa dreptului ei de a încheia convenţiuni, toate acestea stânjenesc o activitate mai rodnică. Ion C. Brătianu, la Paris, primeşte în sfârşit asigurarea că nu se mai contestă tânărului Stat dreptul de a încheia convenţii speciale. Trebue deci —scrie Ştefan lui Al. G. Golescu-Arăpilă, acum trimisul României la Constantinopol — ca ambasadorii să fie împiedecaţi de a lua o hotărîre pripită prin care ne-ar sili să menţinem dreptul de patentă, « atunci când suntem dispuşi să încheiem convenţii: susţine dreptul nostru de a trata, mai ales pe lângă ambasadorii Marei Britanii şi Rusiei, căci consulii lor sunt cei cari ne mai sunt ostili » [1].

Nici cu Poarta raporturile noastre nu se desfăşură fără poticneli. Poarta încearcă mereu să nesocotească Principatele, iar tânărul Domnitor şi guvernul său nu vor să recurgă la intervenţia Puterilor garante pentru a o sili să respecte drepturile României. « Trebue să facem prin noi înşine tot « ce ne stă în putinţă, fără a ne adresa străinilor » [2].

Unirea nu este încă desăvârşit închegată.

Intrigile se ţin lanţ; frământările nu mai contenesc; cuziştii, anti-unioniştii, reacţionarii îşi dau mâna în timp de alegeri. Rusia ţese şi urzeşte planuri machiavelice în jurul unui proiect de căsătorie a Domnitorului român cu o mare ducesă şi împinge pe Patriarhul dela Constantinopol să nu recunoască Sinodul român [3]. Până în Aprilie 1868, se discută fără încetare chestia aşa zisei persecuţiuni evreeşti în Moldova. Ştefan Golescu se vede silit să trimeată o circulară

1. Vol. IV, nr. 635, p. 416. — 2. Vol. IV, nr. 636, p. 417. — 3. Vol. IV, nr. 637, p. 419.

www.dacoromanica.ro

agenţilor şi consulilor Puterilor garante, mai ales baronului Eder, care răspândise ştirea că cinci sute familii evreeşti au fost expulzate din judeţul Bacău, deşi s'a dovedit fără putinţă de răstălmăcire că ştirea aceasta era falsă şi născocită chiar de acest agent [1]. Câte şi câte piedeci pentru libera desvoltare a ţărilor româneşti!

Scrisorile s'au rărit. Greutăţile băneşti se îndeasă în casa Goleştilor. Mămicuţa s'a aşezat iarăşi la Goleşti, în bătrânul conac. Radu-Pupù se îndeletniceşte cu grija casei şi a câmpului; nimic nu-l mai scoate din anonimat. Al. C. Golescu-Albul, neostenit, entuziast şi îndărătnic, drenează câmpia dela Goleşti, până atunci mereu inundată de apele venite din deal; îşi aduce aminte de ce scria în *Insemnarea călătoriei* părintele său Dinicu Golescu despre «apele tămăduitoare» pe care în alte ţări mâna omului «le-a scos din întunerecul pământului», spre binele celor săraci şi suferinzi; se duce la Căciulata, unde se pune pe lucru; întârzie aici luni şi luni; îl apucă iarna; nici măcar Crăciunul nu-l urneşte din loc pentru a-l aduce, ca altă dată, în jurul vetrei din conacul părintesc; rămâne la Căciulata, singur, în plină iarnă, pentru a scoate din întunerecul pământului apele tămăduitoare, care datorează lui Al. C. Golescu-Albul de a fi fost ferite de revărsările Oltului [2].

Tot utopistului i-a fost dat să săvârşească o faptă ca aceasta, o ispravă de un aşa de real folos, arătând încă odată cât de realiste sunt îndemnurile inimii.

* * *

Scrisorile au încetat. Le încheie rândurile de urări ale lui Ştefan Golescu către domnitorul Carol I, cu prilejul căsătoriei acestuia, în 1869, cu Elisaveta de Wied, căreia destinul i-a hărăzit să se «identifice cu aspiraţiile mari şi generoase ale poporului român» [3], împlinind astfel urările cu care «republicanii» din Goleşti întâmpinară pe aceea care va fi prima regină a ţării lor.

---

1. Vol. IV, nr. 639, p. 421—422. — 2. Vol. IV, n-rele 640 şi 641. — 3. Vol. IV, nr. 642, p. 427.

www.dacoromanica.ro

Le încheie de asemenea cuvintele lui Ştefan Golescu adresate, de Sfântul Ion, copilului Ionel Brătianu — în vârstă de şapte ani la 1871 — pentru a-i ura «să-şi iubească ţara cum au iubit-o părinţii şi să se facă demn de afecţiunea Românilor» [1].

1. Vol. IV, nr, 643, p. 428.

www.dacoromanica.ro

IN LUMEA DREPTĂŢII

www.dacoromanica.ro

Acum, în amurgul vieţii lor şi când, iată, se ivesc zorile neatârnării României, drama Goleştilor se apropie de sfârşit.

Mămicuţa, apăsată de povara celor aproape nouăzeci de ani, a surzit. Ea nu mai poate lua parte, cu puterea de odinioară, la vieaţa de familie. O copleşesc suferinţele şi nici cea mai dureroasă dintre acestea nu-i fuse cruţată.

Alexandru-Albul, ultimul ei născut, închise cel dintâiu ochii. Se stinse din vieaţă în ziua de 29 Octomvrie 1873.

...O fetiţă de vreo şase ani, care fuse martoră la îngropăciunea « celui mai frumos, mai dulce şi mai sublim chip de apostol » — cum îi spunea Ion C. Brătianu lui Alexandru-Albul — îşi aducea aminte zeci de ani în urmă de jalea lumii strânse în jurul cosciugului şi nici după zeci de ani d-na Sarmiza Alimăneşteanu-Bilcescu (fetiţa de odinioară) nu putea — povestindu-mi — uita lacrimile ce podidiseră pe Dumitru Brătianu, când la căpătâiul prietenului drag el rostea cuvintele: « umil şi indulgent cu cei slabi, semeţ şi sever cu cei tari, a fost fără îndurare pentru dânsul şi cel mai tare dintre toţi; căci a face binele era singura-i pasiune, singura-i trebuinţă. Tezaurele inimii sale nu aveau sfârşit... Cum nimeni altul şi-a iubit ţara, şi-a iubit familia, a iubit omenirea... Iubire, iubire şi iarăşi iubire, iată vieaţa lui! » [1].

Lui Ştefan nu i se împlini temerea de a supravieţui mamei sale. Copilul aşa de iubit şi preţuit de ea şi ale cărui virtuţi trebuiau — gândea maică-sa — să slujească tuturor de model: « serios, cumpătat, prieten al libertăţii, îndră-

1. Cuvinte săpate mai târziu pe piatra funerară dela Goleşti.

www.dacoromanica.ro

gostit al ţării sale », luă drumul cel fără de întors, la un an numai după fratele cel mic.

Grijei iubitoare cu care el a păstrat tot ce i-au scris maică-sa, fraţii şi nepoatele — dela micile răvaşe glumeţe din ceasurile bune până la lungile scrisori din anii restriştei — datorăm de a fi putut pătrunde în atmosfera unei case boiereşti de acum un veac şi de a fi putut trăi aievea câteva clipe în căminul de vechiu patriotism românesc dela Goleştii din Muscel.

Nicolae, micul ştrengar din zilele tinereţii şi marele dregător din spre sfârşitul zilelor sale — Locotenentul domnesc din ale cărui mâini Carol I primi semnele Domniei — se stinse din vieaţă la 10/22 Decemvrie 1877. A văzut izbucnirea războiului Independenţei. Va mai fi putut oare afla, în ultimele clipe ale vieţii sale, vestea căderii Plevnei? Cât ne-am bucura s'o ştim!

Ana-Leliţa, fiica cea bună, închise ochii un an mai târziu, în 1878.

Singur Radu a supravieţuit maică-sii. El singur, în numele tuturor, i-a dat cea din urmă sărutare şi a adormit-o în somnul cel fără de sfârşit.

«... Scumpa noastră bunică s'a stins Miercuri la ceasurile 9 seara, fără durere, fără suferinţă..., o lumină care se stinge, o vieaţă lungă ce se întoarce la Dumnezeu. Mulţumeşte lui Dumnezeu care a ajutat pe scumpa ta bunică să se întâlnească, acolo sus, cu copiii» — scria la 10/22 Februarie 1879 generalul Carol Davila fiicei sale doamna Elena Perticari.

Tot Bucureştii se strânse la slujba îngropăciunii. Cel dintâiu vlădică al Ţării, înconjurat de sobor de popi, ceti rugăciunea pentru iertarea păcatelor. Trimisul domnesc al lui Carol I întovărăşi până la gara Târgovişteî cosciugul. Reprezentanţii Adunărilor Legislative ale ţării purtară panglicile pe tot lungul drumului. Mulţime nesfârşită urmă tristul convoiu. La Goleşti, sătenii în zăbranic s'au strâns în jurul mormântului ce se deschise pentru a închide în veşnică odihnă pe aceea care aproape un veac trăise printre ei.

Trei ani mai târziu, la 5 Mai 1882, se săvârşi din vieaţă şi Radu.

www.dacoromanica.ro

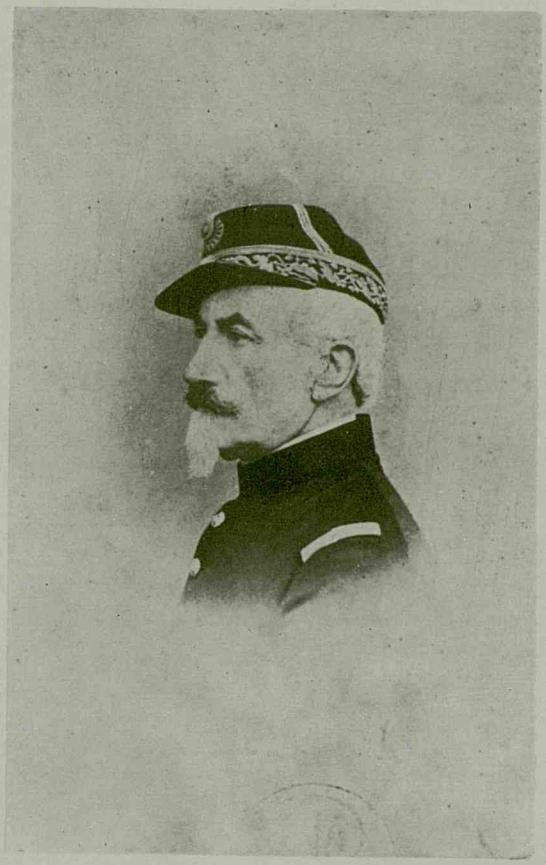

NICOLAE C. GOLESCU

FOTOGRAFIE DIN COLECȚIILE ACADEMIEI ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

Singură de veghe la aşa de dragi morminte rămase Felicia Racoviţă, « ce fleuron, cette couronne de notre vie » — cum îi spunea unchiul Alexandru-Albul — care în conacul acum pustiit de atâtea vieţi omeneşti îşi duse cu rară vrednicie viaţa, până în ziua de 25 Decemvrie 1906, când trecù şi ea în lumea dreptăţii.

Goleştii îşi dorm somnul sub lespezile din vechea biserică a lui Stroe Leurdeanul, uniţi şi în moarte. Singur Alexandru-Albul, vizionarul, care fiindcă judeca aşa de mult cu inima judeca aşa de adevărat, doarme la umbra brazilor săditi de el, în ţărâna acestei patrii aşa de scumpe lui, mai scumpă chiar decât îi era mămicuţa.

* * *

Casa din Goleşti este astăzi părăginä şi pustiu. Pe acoperişul sub care au trăit odată oameni cari au crezut, au iubit, luptat şi izbândit şi care a adăpostit cândva pe « republicanii » din Goleşti şi pe întemeietorul regalităţii româneşti, în cea dintâi a lui noapte odihnită pe pământ românesc, pe acoperişul astăzi fără fumuri îşi au cuibul credincioasele berze. Acareturile s'au prăbuşit; bolţile băii turceşti, câte au mai rămas, stau gata să se surpe şi ele. Ce se va fi întâmplat cu tainiţa de sub pământ, despre care povesteşte tradiţia? Din grădina romantică a lui Alexandru-Albul n'au mai rămas decât găvana şi movila — închipuiri grădinăreşti pentru care mămicuţa îl lua în zeflemea. Vitele satului pasc în parcul vraişte.

« Ce însemnătate au acestea toate? » — ar spune Alexandru-Albul — « frumosul brâu de logodnă » s'a legat. « România cea visată de mine este astăzi împlinită ». Nu s'a născut « nici din sete de cuceriri, nici din asuprire, ci din dragostea mare a acelora cari au iubit-o ca şi mine ».

* * *

Judecata postumă, dacă uneori va fi fost prea îngăduitoare, deseori a fost pătimaş de aspră cu revoluţionarii paşoptişti şi cu revoluţia « înfrântă ». Cei dintâi au fost adesea zugrăviţi în colori întunecate sau în linii caricaturale, iar revoluţia însăşi a fost adesea răstălmăcită şi înfăţişată

www.dacoromanica.ro

numai ca o mişcare de import, ca un produs al ideologiei revoluţionare burgheze din Apus; deci ca o revoluţie fără niciun cuprins autohton şi fără ţeluri potrivite năzuinţelor naţionale sau desprinse din însăşi structura socială a ţărilor româneşti.

Paşoptiştii n'au avut — s'a spus adesea — înţelegerea problemelor sociale româneşti şi îndeosebi n'au prins tâlcul problemei agrare, căreia n'au ştiut a-i da deslegarea cerută de îndreptăţitele nevoi ale mulţimilor ţărăneşti.

Verdictul acesta ni se pare oarecum aspru.

Fără a nega partea de înrâurire a ideologiei revoluţionare apusene asupra revoluţiunii paşoptiste româneşti, fără a contesta că mulţi fruntaşi ai acesteia se mişcau fără adâncimea cuvenită, nu am putea totuşi să nu recunoaştem unora — printre cari lui Al. C. Golescu-Albul şi Al. G. Golescu-Arăpilă — dreptul de a apela acest verdict înaintea Posterităţii.

Mari boieri şi mari stăpânitori de moşii, ei preconizează un regim anulator al privilegiilor clasei lor şi deschid, astfel, drumul regimului viitor, distribuitor în mâini ţărăneşti al ogoarelor boiereşti. Doctrina lor nu este ortodoxă, liberalismul apusean proclamând sfinţenia proprietăţii individuale. Ea este adaptată stărilor româneşti şi va fi mereu aşa chiar mai târziu, când cuvântul «liberal» îşi va fi legat numele de partidul moştenitor al luptei Goleştilor.

In problema agrară, Al. C. Golescu-Albul şi Al. G. Golescu-Arăpilă înţeleg că nu s'ar fi cuvenit să se distrugă «în sufletul a două milioane de ţărani credinţa, aşa în faşe cum era, pe care aceştia o aveau în sfinţenia revoluţiei şi în fruntaşii ei»; şi aceasta, pentru a câştiga la cauza revoluţionară pe boieri [1]. In problema politică ei înţeleg că libertatea socială nu poate fi despărţită de libertatea naţională, pe care cea dintâi o pregăteşte şi o înlesneşte. Liberalismul Goleştilor este credinţa că libertatea naţională şi libertatea socială se leagă. Conştiinţa naţională se desvoltă armonic odată cu desvoltarea condiţiei omeneşti. Atitudinea politică a Goleştilor diferă aşa dar de naţionalismul retrograd, care rămâne în întârziere pe planul social.

1. Vol. III, nr. 235, p. 92.

www.dacoromanica.ro

Revoluţia din 1848 nu poate fi desprinsă cu totul de pe linia de filiaţiune care o duce la revoluţia pandurilor din 1821. La 1821 mişcarea izbutise mai mult pe plan *naţional* — prin îndepărtarea fanariotismului — decât pe plan *social*, căci Regulamentul Organic avea să întărească regimul privilegiilor boiereşti. La 1848 mişcarea avea să adâncească drumul deschis de revoluţia pandurilor din 1821 către marile transformări *democratice* şi *sociale* care vor sta în curând la temelia României moderne. Sau — cum scrie însuşi Nicolae Bălcescu — « programul dela 1848 este la fel cu cel din 1821, minus Fanarioţii, plus chestiunea socială » [1].

Fără a nega unele slăbiciuni în acţiune şi unele şovăieli în idei, mişcării paşoptiste din Ţara Românească — spre deosebire de mişcarea din Moldova — nu i se poate totuşi contesta dinamica revoluţionară, iar pe planul ideologic nu i se poate contesta conţinutul social şi democratic din care se va iniţia liberalismul românesc.

Dar dacă din patrimoniul revoluţiei Goleştilor, a Brătienilor, a Bălceştilor, a Roseteştilor ş. a., nu pot fi izgonite idealurile democratice [2], încă mai puţin ar putea fi îndepărtate idealurile naţionale, care înscriu pe paşoptişti pe fresca recunoştinţei româneşti.

In plină revoluţie, la 7 August 1848, Dimitrie G. Golescu scrie — şi aceste rânduri, chiar şi singure, îndreptăţesc eternizarea, în filele istoriei Renaşterii româneşti, a celui ce le-a scris şi aduc dovada sensului naţional al revoluţiunii paşoptiste: « aruncam deunăzi ochii asupra unei hărţi tipărită la Viena acum mai bine de 20 de ani, hartă care cuprindea toate ţările locuite de Români: Valahia, Basarabia, Moldova, Bucovina, Transilvania şi Banatul. Ştiţi voi că acestea ar forma un regat frumuşel, rotund, cu frontiere pe care însăşi natura pare a le fi indicat? Marea Neagră, Dunărea, Tisa, i-ar forma un frumos brâu de logodnă... Această idee îmi pare astăzi aşa de realizabilă că aş pune rămăşag că lucrul se va şi întâmpla. Dar când? E *singurul punct* de nesiguranţă pe care îl mai am » [3].

---

1. Cf. Ion C. Ion, *Adevăratul 1848*, în *Viaţa Românească*, 1938, XXX, nr. 3, p. 46. — 2. *Ibid.*, nr. 2, p. 7. — 3. Vol. II, nr. 114, p. 179.

www.dacoromanica.ro

Tot în revoluţie, la 18 August 1848, Al. C. Golescu-Albul nu se îndoieşte că principiul naţionalităţilor se va impune Statelor şi că « în cinci, şase ani o nouă revoluţie va şterge Austria de pe harta europeană, iar naţionalităţile se vor constitui de sine-stătătoare » [1].

Intr'o strălucită formulă de sinteză a naţionalismului românesc, Nicolae Bălcescu proclamă, către sfârşitul lui 1848, primatul *naţionalului :* « chestiunea naţionalităţii o pun mai presus de libertate... ; mai întâiu un popor să existe *ca naţie* » [2].

Din refugiu, dela Sibiiu, la începutul lui 1849, Radu C. Golescu avea să strige: « vive la Roumanie grande ! » şi avea să puncteze acest strigăt cu un cerc mare care desenează însăşi forma « României Mari », cuprinsă între Tisa, Dunăre, Mare şi Nistru. Şi avea să încheie scrisoarea cu strigătul: « n'oubliez pas la Roumanie ! la Roumanie ! » [3].

Iar mai târziu, Al. C. Golescu-Albul, în singurătatea surghiunului său dela Brussa, făcând la 1850 procesul greşelilor săvârşite în vremea revoluţiei din 48, pentru ca — prin evocarea acestora — ele să poată fi ocolite « dacă mâine se va ivi prilejul de a reîncepe revoluţia », predică « înţelegerea între fruntaşii *tuturor* provinciilor româneşti... Altfel, obiectul iubirii noastre, al visurilor noastre, al gândurilor de toate clipele ale vieţii noastre: *o Românie unită şi puternică,* niciodată nu s'ar putea înfăptui ». Trebuia — spune el — ca mai înainte de înfrângerea mişcării revoluţionarii Munteni să fi dat mai mult sprijin *Ardelenilor* şi *Bănăţenilor* ameninţaţi nu numai de panslavism dar şi de maghiarism şi să fi înscris, astfel, în sufletele acestora « *identitatea şi frăţia românească* » [4]. Şi Al. C. Golescu-Albul, care visează « unirea celor cinci provincii româneşti într'un singur trup », ştie că aceasta « *va fi adevăr de-acum peste douăzeci de ani* » [5].

Ideea unei Românii — « regat frumuşel, rotund, cu frontiere pe care însăşi natura pare a le fi indicat » — apăruse, în plină revoluţie, Goleştilor « aşa de realizabilă » că « pu-

1. Vol. II, nr. 115, p. 182. — 2. Cf. Silviu Dragomir, *loc. cit.*, p. 12. — 3. Vol. II, nr. 128, p. 220. — 4. Vol. III, nr. 235, p. 93. — 5. Vol. III, nr. 235, p. 101.

www.dacoromanica.ro

neau şi rămăşag că lucrul se va întâmpla », singurul punct de îndoială fiind *numai sorocul* când lucrul se va întâmpla.

Pentru a fi afirmat o atare credinţă, revoluţia paşoptistă nu a fost o înfrângere, « căci pe de o parte — cum avea să scrie mai târziu aşa de frumos, din exil, Al. C. Golescu-Albul — din aceea că ai fost înfrânt odată, de două ori, de zece ori..., nu poţi ajunge la încheierea că vei fi totdeauna înfrânt...; ci dimpotrivă, cine îndrăsneşte să se ridice cu arma în mână pentru a zecea oară dovedeşte tăria şi voinţa de a ieşi biruitor »[1]; iar, pe de altă parte, a fi încercat chiar şi imposibilul, a fi înfruntat înţelepciunea chibzuită, a fi ridicat frunţi ce de mai bine de un veac şedeau prosternate, a fi afirmat atunci *siguranţa* împlinirii apropriate a unei Românii cuprinsă « în brâul de logodnă al Tisei, Dunării, Mării şi Nistrului », înseamnă — chiar dacă vei fi fost atunci înfrânt — că vei fi mâine biruitor. Căci « sunt afirmări de drepturi care preţuesc, singure, cât o izbândă »[2].

Revoluţia paşoptistă va fi fost înfrântă, dar în cartea sfintelor năzuinţe româneşti ea a luat la 48 o imprescriptibilă inscripţiune, cu soroc peste şaptezeci de ani.

---

1. Vol. III, nr. 235, p. 90. — 2. Cuvinte rostite de Ion. I. C. Brătianu la 14 August 1916, în Consiliul de Coroană care hotărî războiul unităţii noastre naţionale.

www.dacoromanica.ro

INDICE

www.dacoromanica.ro

A

Aali Paşa Mehemet Emin, om politic, II, 183 notă biogr.; II, 273 ministru de Interne; 286 despre exilaţii dela Brussa; I, 102, II, 367, 373 ministru de Externe, înlesneşte reîntoarcerea Zincăi Golescu în Ţara Rom.; IV, 140–141 şi unirea Princ. Rom.; 158 ostil Unirii; I, 93, 121, 153; II, 282, 387; III, 317; IV, 138, 173.

Abdi Paşa, IV, 61 îndepărtat dela comanda armatei turceşti din Asia.

Abdul Medgid, sultan, II, 282 notă biogr.; 282 prepară o constituţie liberală în Turcia; IV, 53 şovăie să acorde proscrişilor amnistie (1853); 119 căsătoria fiicei lui; 368 moartea lui (1861); III, 47; IV, 45, 46, 58, 82, 83, 90, 94, 95, 172.

Aberdeen Lord, II, 243.

Abrud, I, 170; III, 63.

Academia Franceză, IV, 163.

Academia de Medicină şi Ştiinţe, (Paris), IV, 122.

Academia Mihăileană, II, 184 Ion Ionescu-dela-Brad, profesor la; 190 Eftimie Murgu, profesor la; IV, 403 Al. Papiu Ilarian, profesor la.

Academia militară dela Turin, I, 184, III, 181–182 Al. Mano şi Const. Racoviţă la.

Academia Română, I, (X), 3, 11, 190, 226; II, 1, 7, 100, 180, 183, 184, 221, 269, 278, 315, 382; III, 10, 165, 401; IV, 282.

Academia Sf. Luca, (Roma), II, 159.

Achmet Paşa, comandant la Calafat, IV, 79, 86, 93.

Achmet Vefyk Effendi, comisar al Turciei în Princ. Rom.; III, 20 notă biogr.; I, 135, III, 20 sosirea lui la Giurgiu (1850); I, 141 nemulţumit de alegerea mitropolitului Nifon; III, 71 în vizită la Zoe Golescu; 71 mijloceşte corespondenţa familiei Golescu cu emigraţii; 133 împotriva guvernului filo-rus al Ţării Rom. (1850); 148 şi manifestul lui Barbu Ştirbey; I, 144, III, 186–187, 214, 340 protivnic confiscării averii exilaţilor; III, 202–203 şi propaganda emigraţilor români contra Ruşilor; 228 plecarea lui din Bucureşti; I, 145, 165, 176; III, 128, 228, 340.

Ackerman, I, 33 convenţiunea dela.

Acurei (?), IV, 27.

Adrian George, III, 167 notă biogr.; II, 402 la Brussa; I, 184, III, 167 la Genova; III, 167 şcoala «*General Adrian*»; 239—240 întemniţarea lui; 242—243 eliberarea lui; I, 184, III, 249–250 soseşte la Turin; III, 342 subscripţie pentru studiile lui; IV, 294 despre o comandă de muniţii; III, 218, 240, 263, 289, 299, 301, 362; IV, 2, 29, 44, 81, 91, 107, 325.

Adrianopol, I, 32; II, 278; IV, 103.

Adunarea constituantă, din Ţara Rom.; II, 399.

Adunarea electivă, III, 129; IV, 209, 345.

Adunarea legislativă, I, 251—253, 276; II, 239; IV, 246, 248, 315, 339.

Adunarea Naţională, III, 82; IV, 363.

Adunarea Obştească, I, 39–41 conflictul ei cu Rusia privitor la Reg. Organic; II, 102.

Agram, v. Zagreb.

Aix-en-Savoie, băile dela, IV, 117.

Akaskil, localitate, IV, 61 înfrângerea Turcilor lângă.

Albanezii, III, 293 necesitatea legăturilor între emigraţii români şi; I, 192, 210; IV, 43.

Albania, III, 339, IV, 104.

Albert Heinrich Albert, v. Engelhart Andrei Andreevici.

Albury, III, 51.

www.dacoromanica.ro

Alecsandri Ion, II, 384 notă biogr.; III, 302.
Alecsandri Vasile, II, 270 propaganda lui revoluționară la Paris (1849); III, 378 în drum spre Paris (1852); I, 89, 203, 225; II, 306, 347, 374, 384, 385; III, 31, 302; IV, 13, 137.
Aléon, bancher la Constantinopol, III, 176.
Alexandrescu Costache, II, 332; IV, 54.
Alexandrescu Grigore, membru în Comisia Centrală, IV, 297.
Alexandrescu Nicolae, IV, 68 și întrigile contra emigraților români; II, 332; IV, 54.
Alexandri Ion, v. Alecsandri Ion.
Alexandri Vasile, v. Alecsandri Vasile.
Alexandria, localitate (Egipt), IV, 346.
Alexandria, localitate (Italia), IV, 22.
Alexi (?), IV, 40.
Algeria, I, 184, III, 217 dorința lui Const. Racoviță de a se înrola în armata din; II, 188, 303.
alianța franco-ruso-piemonteză, IV, 180.
Alimănișteanu-Bilcescu Sarmiza, I, 275.
Alison Charles, diplomat englez, III, 339 notă biogr.; I, 197, 198 atașat la ambasada britanică dela Constantinopol.
Allegretti N., consul al Turciei la Genova, I, 184; III, 289, 290; IV, 5, 23, 24.
Almanahul Statului, I, 31; II, 58, 72, 77.
Alpi, munții, I, 200; II, 131; III, 362, 367, 376; IV, 123.
Amaradia, plasa, II, 54.
America, II, 277 și revoluționarii străini; III, 295 sclavia din; 326, 338–339 proiectul unei călătorii a lui Dumitru Brătianu și Ledru-Rollin în; I, 115, 179, 194, 197; II, 209; III, 51.
Americanii, III, 210.
amnistia, III, 19, 226 svon de amnistie în Țara Rom.; 185 și Barbu Știrbey; 317 nădejdea emigraților români într'o; IV, 47, 49, 51 și emigrații români cari vor să lupte alături de Turci; 53 se va acorda emigraților români; 58 și apropiatul firman de; 60 Canning protivnic amnistiei; 61 Gheorghe Magheru despre; 108 refuzată emigraților români.
Amsterdam rue de, (Paris), IV, 240.
Amurat Pașa, v. Bem Iosif, general.
Anatolia, IV, 357.
Ancora, oraș în Asia Mică, III, 319.
Andral Gabriel, medic, IV, 122 notă biogr.; 292.
Andreescu Gheorghe, II, 304 notă biogr.; I, 167 întocmește cu Al. C. Golescu-Albul un proiect de statute pentru organizarea emigrației române; I, 95, II, 303–304 luptă alături de Unguri (1849); II, 357 la Constantinopol; III, 130–131 vrea să facă studii militare la Paris; 167 despre chestia maghiaro-română; I, 183, III, 214–215, 217 la Turin; III, 249 întemnițat din pricina unui articol al lui N. Bălcescu; I, 101, 185, 186; II, 344; III, 53, 96, 215, 217, 218.
Andronescu, tratat de agricultură de, III, 165.
Angelescu, advocat, III, 205, 287, 398, 400, 401.
Angelescu Manoil, membru în Comisia Centrală, IV, 297.
Anghelescu, deputat, (1861), IV, 364.
Les Anglais et les Français, dramă, IV, 131.
Anglia, I, 206 propaganda lui Dum. Brătianu și N. Golescu în; I, 80, II, 245 protestul ei contra ocupațiunii rusești în Princ. Rom.; II, 247 despre înțelegerea dintre Franța, Turcia și; 265 și ocupația rusească din Princ. Rom. (1849); III, 185 și ocupația rusească din Princ. Rom. (1851); I, 115, II, 277 și revoluționarii străini; II, 341 ajută pe refugiații politici unguri, 352 sprijină Turcia; 397 speranța emigraților în ajutorul ei; I, 135, III, 19 conflictul cu Grecia pentru Insulele Ionice; III, 134 întervine pentru liberarea lui Kossuth; I, 178, III, 210, 211 sprijină pe Unguri; III, 290 pregătiri de războiu în; 295–296 sărăcia din; IV, 29 și războiul Crimeii; 35 despre încorporarea Olandei și a Hanovrei la; 35 și planurile ei antiruse; 105 și formarea unor legiuni străine împotriva Rusiei; 140–141, 158 favorabilă unirii Princ. Rom.; 148–149 importanța unirii Princ. Rom. pentru; 171 și unirea Princ. Rom.; 178 sprijină ocupațiunea austriacă în Princ. Rom.; 178 împotriva unei noui conferințe la Paris; 286 recunoaște alegerea lui Al. Cuza; 339 pentru unirea definitivă a Princ. Rom.; I, 66, 85, 98, 115, 129, 147, 162, 187, 194, 204, 209, 210, 214, 222, 223, 228, 229, 230, 232, 238, 251, 258, 262, 270; II, 182, 183, 185, 188, 194, 209, 244, 273, 282, 284, 396; III, 12, 34, 98, 208, 215, 238, 307, 358, 360, 369; IV, 24, 37, 42, 50, 61, 68, 102–104, 106, 118, 127, 129, 132, 145, 146, 153, 164, 168, 171, 180, 283, 287, 324, 389, 416, 421 și *passim*.
Anino (?), IV, 235, 278.

www.dacoromanica.ro

Anino Vittoria Trinzinata di, gazda lui Const. Racoviţă la Turin, **III,** 177–178.
Antoinette M-elle, IV, 167.
Antonache, banul, **I,** 55.
Antonelli Giacomo, cardinal italian, **III, 239** notă biogr.; **I,** 184, **III,** 243 stăruieşte pentru eliberarea lui George Adrian.
Anuarul Institutului de Istorie naţională, Cluj, **I,** 76, 80.
Anvers, III, 298.
Apelul naţionalilor din Paris către naţionalii din Bucureşti, IV, 124–133.
Apoliniada, oraş în Asia Mică, **III,** 319.
Apolonie N., revoluţionar român, **IV,** 55, 57.
Arad, I, 119; **II,** 312.
Arago Etienne Vincent, scriitor şi om politic francez, **IV, 202** notă biogr.; **I,** 236.
Arapatak, băile, **I,** 165; **II,** 109, 148; **III,** 38, 43, 46, 49, 50.
Ardeal, v. Transilvania.
Ardelenii, v. Transilvănenii.
Argeş, episcopul de, **I,** 40, 110.
Argeş, judeţul, **I,** 253 Tribunalul din Argeş recunoaşte drepturile politice lui Ion C. Brătianu; **II,** 219 locuitorii lui arestează pe subprefect; 247 armate ruseşti şi austriace în; **II,** 195, 315; **III,** 133, 275; **IV,** 243, 267, 346, 348, 361.
Argeş, râu, **II,** 96, 99 revărsarea lui la Goleşti; **IV,** 279, 292 pagubele pricinuite la Goleşti de revărsarea lui; 211, 213–214, 226 despre construirea unui pod peste; **I,** 137, 144, 269.
Argeş, tribunalul, **I,** 253 reintegrează pe Ion C. Brătianu în drepturile sale politice.
Arghiropol Grigore, III, 44.
Arghiropulo Manoil, III, 133 notă biogr.; **I,** 141, **III,** 133 membru în ministerul filo-rus (1850); **IV,** 372–373 în conflict cu Al. Cuza; 364 elaborează un proiect de lege electorală; 52, 300, 307, 341, 381.
Argus, ochi de, **III,** 229.
Arhipelagul, III, 295.
Arhivele Olteniei, **I,** 4.
Arkunda Panaki, II, 78.
Aricescu Constantin, IV, 320 notă biogr.
Arif Effendi, ambasador al Turciei la Viena, **IV,** 44, 45.
Arion (?), **IV,** 381.
Arion Anton Ion, IV, 334.
Arion C. C., IV, 334.
Arion Elisaveta Anton, născ. Lipoianu, **IV,** 334.
Arion Maria, căs. cu Evghenie Predescu, **IV,** 307.
Aristarchi Nicolae Bey, II, 13 notă biogr.; **II,** 13 mustrat de N. C. Golescu pentru tăcerea lui; **I,** 11, 13, 41, 153; **II,** 1, 143; **III,** 317.
Aristia Costache, II, 201 notă biogr.; **II,** 201 în exil; 405 slăveşte în versuri pe Zoe Golescu; **III,** 36–37 dela Viena în drum spre Rusciuc (1850); 51 la Rusciuc; **II,** 252; **III,** 48.
armata austriacă, II, 275 în Ţara Rom.
armata germană, II, 310 în trecere prin Ţara Rom.
armata română, II, 69, 73 recrutări la Piteşti; 72, 77 înaintări în.
armata rusească, II, 183—184 părăseşte Moldova; 215 va trece în Transilvania; 233 în Moldova; 240 în Austria (1849); 280 retrasă la Târgovişte şi Ploeşti; 315 intră în Bucureşti (1849); 319 din Ţara Rom. spre Transilvania; **III,** 35, 41, 221, 226 retragerea ei din Ţara Rom.
armata turcă, II, 280 şi paza hotarelor Ţării Rom.; **III,** 226 părăseşte Ţara Rom.; **IV,** 98 despre desorganizarea ei.
armata ungară, II, 209.
armatele de ocupaţiune, III, 228 au părăsit Ţara Rom.
arme, II, 181, 183—184 revoluţionarii români cer arme şi bani dela Paris; 188 pentru Ţara Rom.; 190 din Austria pentru Ţara Rom.; 190 Al. G. Golescu-Arăpilă cere să se fabrice în ţară.
Armei Eliseu, II, 384.
Arsachi Apostol Chiria, IV, 288 notă biogr.; **IV,** 288 svonul alegerii lui ca preş. al Comisiei Centrale; 297 membru al Comisiei Centrale; 350.
Aşezământul Ion C. Brătianu, I, 170, 183.
Asia Mică, IV, 98 despre desorganizarea armatei turceşti din; **I,** 32, 111, 159, 186, 200, 227; **II,** 209, 395, 397; **III,** 75, 294: **IV,** 2, 47, 56, 58, 61, 102, 103, 147.
Asociaţia literară din Bucureşti, I, 54, 202.
Asociaţia literară a studenţilor români din Franţa, I, 48, 54, 202; **II,** 167; **III,** 165, 225, 235, 271, 298; **IV,** 7.
Assaki Ermiona, căs. cu Edgar Quinet, **IV,** 136.
Assaki Gheorghe, IV, 21, 136.
Atena, I, 194 Radu şi Al. C. Golescu-Albul la; **I,** 191–193, **II,** 307 N. Golescu în propagandă la; **III,** 294 despre libertatea presei dela; 295 nevoia unui

www.dacoromanica.ro

reprezentant al emigrației române la; 301 expulzarea emigraților polonezi din; 306 N. Golescu părăsește; 355 despre societatea din; I, 165, 193, 196, 197, 200, 203, 243; II, 185, 266, 398; III, 269, 274, 279, 292, 293, 296, 306, 310, 320, 321, 323, 326, 330, 331, 342, 343, 348, 354, 355, 360, 367, 371, 374, 380, 381, 382, 388, 391, 404.

Ateneul Român, II, 315.

Athos, muntele, I, 196; III, 319.

Auerswald Alfred von, om politic prusian, IV, 215 notă biogr.; I, 250.

Aupick Jacques, general, ambasador al Franței la Constantinopol, II, 182 notă biogr.; I, 66; II, 178, 187.

Austria, II, 209 refuzul ei de a sprijini pe Unguri; 250 împăratul Austriei contra unei constituții liberale în; 251 împăratul ei refuză titlul de Duce al Românilor; 303 cere ajutorul Rusiei contra Ungurilor (1849); III, 134 și internarea lui Kossuth; 242 despotismul din; 260 poșta din; 344 Gheorghe Magheru în; IV, 12–13 svonul anexării Princ. Rom. la; 35 și Slavii din Răsăritul ei; 46 cere ca Turcia să nu se servească de emigrații unguri și poloni; 116, 118 despre convenția ei cu Turcia (1854); 138–140 influența ei asupra Turciei; 139–141, 158, 360, 365 și unirea Princ. Rom.; 146 și Bucovina; 147 năzuințele ei în Orient; 149–151 și unirea Princ. Rom. sub un Domn străin; 178 împotriva unei noui Conferințe la Paris; 186—187, 196, 201 se opune repatrierii emigraților români; I, 235, IV, 201 împotriva repatrierii lui Dumitru Brătianu; IV, 283, 286–287 și alegerea lui Al. Cuza; 300 recunoaște îndoita alegere a lui Al. Cuza; 409 victoria Prusiei asupra ei; I, 42, 73, 76, 78, 79, 88, 89, 90, 92, 146, 161, 162, 164, 170, 171, 172, 173, 176, 178, 182, 184, 188, 190, 204, 207, 208, 210, 217, 219, 220, 221, 223, 226–228, 233, 258, 260, 261, 262, 268, 269, 280; II, 84, 182, 190, 203, 206, 208, 209, 212, 219, 232, 240, 241, 254, 256, 281, 292–295, 349, 390, 398; III, 18, 38, 47, 49, 55, 59, 62, 65, 93, 99, 100, 101, 132, 134, 148, 212, 215, 238, 298, 320, 327, 344; IV, 22, 36, 37, 38, 43, 59, 69, 74, 80, 81, 88, 93, 94, 104, 118, 119, 129, 130, 133, 135, 142, 158, 166, 176, 179, 180, 201, 216, 282, 284, 285, 323, 333, 356, 360 și *passim*.

Austria Casa de, II, 239.

Austriacii, I, 79, II, 266–267 la Turin; I, 76, 81, 82, 85, II, 224, 235–236, 259, 261 luptele lor cu Ungurii (1849); I, 125, II, 369 cruzimele lor împotriva Ungurilor; IV, 9 svonul intrării lor în Țara Rom. (1853); 153 evacuarea Princ. Rom. de (1856); I, 82, 83, 204, 226, 227, 228, 235; II, 163, 219, 240, 252, 254, 272, 278, 348, 349; IV, 12, 43, 127, 132, 176, 180.

Austro-Ungaria, IV, 415.

Avram Iancu, v. Iancu Avram.

Avril Adolphe baron de, diplomat francez, IV, 157 notă biogr.; IV, 178 cere în căsătorie pe Maria I. Odobescu; 158, 161, 178, 411.

B

Babadag, II, 277 ocupat de Ruși în 1809.

Babylon, III, 11.

Bacău, județul, I, 271 svon despre expulzarea unor familii evreești din; IV, 415 răzvrătirea și disolvarea gărzii naționale din; IV, 421, 422.

Bacău, orașul, III, 378.

Baden, localitate, III, 47.

Bălăceanu Catinca C., căs. cu Gauthier, II, 210.

Bălăceanu Constantin, banul, căsătorit cu Sultana Pârșcoveanu, I, 4; II, 155, III, 49.

Bălăceanu Constantin C., căs. cu Maria Al. Văcărescu, I, 71; II, 155, 210.

Bălăceanu Elena, căs. cu Manuil Băleanu, IV, 246.

Bălăceanu Frosa C., căs. cu Waldemar de Gravais, II, 210; IV, 20, 115.

Bălăceanu Iancu C., II, 155.

Bălăceanu Ion C., II, 210 notă biogr.; II, 210 obține învoirea de întoarcere în țară; I, 95, II, 227, 303, 318 aghiotant al lui Bem, luptă alături de Unguri (1849); I, 101, II, 348, 354 arestat de Ruși în Transilvania; I, 80 la Belgrad; IV, 39 la Geneva; 233 despre o broșură calomnioasă a lui; 412 agent diplomatic la Paris, demisiunea lui; I, 83, 119, 203, 227; III, 227, 385; IV, 10, 12,

www.dacoromanica.ro

20, 115, 153, 156, 165, 199, 246, 324, 411.
Bălăceanu Ion, doamna, **IV,** 39.
Bălăceanu Linţa C., căs. cu Matei Cantacuzino, **III, 49** notă biogr.; **II,** 155.
Bălăceanu Maria C., născ. Al. Văcărescu, **II,** 71, 210.
Bălăceanu Maria C., căs. 1° cu C. N. Glogoveanu şi 2° cu Petru Ruckman, **II, 71** notă biogr.; **II,** 210; **IV,** 331.
Bălăceanu Maria (Marghioala) C., căs. cu Iordache Golescu, **I,** 50; **II,** 6, 90, 128, 155, 263, 278, 311, 333; **III,** 87; v. şi Golescu Maria Gheorghe (Iordache).
Bălăceanu Mihail, I, 4.
Bălăceanu Ştefan C., II, 155 notă biogr.
Bălăceanu Sultana, născ. Şt. Pârşcoveanu, căs. 1° cu Mihail Bălăceanu şi 2° cu Const. Bălăceanu, **I,** 4; **II,** 155; **III,** 49.
Bălăceanu Sultana, căs. cu Const. Lenş, **III,** 34.
Bălăceanu Sultana C., căs. cu D. Kretzulescu, **II,** 210, 227.
Bălăceanu Zoe, căs. cu Al. Bremsen, **I,** 146 despre căsătoria ei; **IV,** 12 în drum spre Nissa; **II,** 71, 210, 348, 349; **III,** 227.
Balcani, munţii, **I,** 167, 246; **III,** 105; **IV,** 102, 103.
Bălcescu Constantin, II, 197 notă biogr.; **II,** 205 refugiat la Sibiiu după revoluţie; **I,** 74 părăseşte Sibiiul; **II,** 385; **III,** 126, 271; **IV,** 144, 379.
Bălcescu Dimitrie (?), **III,** 126.
Bălcescu Nicolae, II, 125 notă biogr.; **I,** 65, **II,** 177, 183 cu deputaţiunea revoluţionară la Constantinopol; **I,** 67—68 şi problema agrară; **II,** 191, 385 îşi procură cărţi; 232 la Sibiiu; 256 la Constantinopol; **I,** 84 iniţiator al unui plan de colaborare cu Ungurii; **I,** 95, 187, **II,** 303, 318 în Transilvania, luptând alături de Unguri (1849); **I,** 96–97, **II,** 329 şi recunoaşterea naţionalităţii Românilor transilvăneni de către Unguri; **I,** 98 mâhnit de înfrângerea Ungurilor; **II,** 354, 355 arestat de Ruşi în Transilvania; **I,** 101, 118, 119, **II,** 348 refugiat la Avram Iancu; **II,** 374 refugiat la Paris; 383 despre activitatea sa revoluţionară; **I,** 170 emigraţii dela Brussa îi cer un expozeu cronologic al relaţiunilor româno-maghiare; **III,** 56–57 propus membru în comitetul Emigraţiei; 167 despre chestiunea maghiaro-română; 217 trimite broşurile sale lui Al. Mano; 218 Const. Racoviţă cere ştiri despre sănătatea lui; 240 vrea să petreacă iarna (1851) la Roma; 242, 267-268, 270-271, 275, 301–302, 319, 324 despre sănătatea lui; 249 sfătuit să nu meargă la Roma; 249 un articol al lui pricinueşte întemniţarea lui Gheorghe Andreescu; 253 la Hyères; 268, 270—271, 280, 297—298, 403 despre tipărirea *Istoriei Românilor sub Mihai Viteazul*; 289 despre manuscrisele lui; 296 sfătuit să meargă la Louèche; 296 îndemnat să nu se lase demoralizat de boală; 325 pleacă din Franţa spre ţară; 330 în drum spre Constantinopol; 340, 342 la Constantinopol (1852); 368 planul lui de a merge la Cairo; 402 în Sicilia; **I,** 200–203, **IV,** 1 moartea lui; **IV,** 1 Maria N. Cantacuzino plăteşte datoriile lui; 1, 4 manuscrisele lui depuse la consulatul turc dela Palermo; 1 Const. Racoviţă despre moartea lui; 3–4 Catinca R. Golescu despre moartea lui; 3 visul lui Al. G. Golescu-Arăpilă despre moartea lui; 11 Al. G. Golescu-Arăpilă cere ştiri despre; 12 Ştefan Golescu despre moartea lui; 144 ca redactor la *Magazinul Istoric*; **I,** 37, 47, 51, 57, 67, 68, 73, 76, 79, 83, 84, 91, 124, 125, 149, 168–170, 175, 180, 182, 183, 185–187, 200, 204, 224, 225, 242, 243, 245, 279, 280; **II,** 166, 184, 191, 192, 197, 201, 214, 225, 226, 358, 379; **III,** 31, 48, 51, 56, 57, 62, 79, 80, 103, 105, 108, 109, 129, 130, 134, 178, 193, 209, 218, 245, 252, 268, 272, 276, 282, 295, 306, 318, 321, 332, 363, 375, 404; **IV,** 5, 134.
Bălcescu Sevastia, III, 271, 282, 310, 402.
Bălcescu Zinca, căs. cu Barbu Petrescu, **III,** 271, 275, 324.
Bălceşti, fraţii, **I,** 279.
Bălceşti, localitate în Argeş, **III,** 275.
Băleanu Ecaterina N., căs. cu Gh. Gr. Cantacuzino, **III,** 153.
Băleanu Elena, căs. cu Const. Năsturel Herescu, **II,** 105.
Băleanu Elena M., născ. Bălăceanu; **IV,** 246.
Băleanu Grigore, banul, **II,** 105; **III,** 153; **IV,** 246.
Băleanu Irina N., născ. Văcărescu, **III,** 153.
Băleanu Luxiţa, căs. cu Nicolae Văcărescu, **II,** 94.
Băleanu Maria Gr., născ. Brâncoveanu, **II,** 105; **III,** 153; **IV,** 246.
Băleanu Maria N., căs. cu Blaremberg, **III,** 153.

www.dacoromanica.ro

Băleanu Manuil, IV, 246 notă biogr.; 256.
Băleanu Nicolae Gr., III, 153 notă biogr.; **I,** 191; **III,** 304, 374, 388, 391, 404; **IV,** 8.
Baligot Arthur de Beyne, II, 270 notă biogr.; 270 propaganda lui pentru cauza românească (1849); **I,** 89; **IV,** 173.
Balş Ecaterina, căs. cu George Filipescu, **II, 145** notă biogr.; 146 moartea ei la Carlsbad; 148 înmormântarea ei.
Balş Elisaveta, căs. cu Gr. Brâncoveanu, **IV,** 303.
Balş Teodor, caimacam al Moldovei, **IV,** 162, 174, 181, 184.
Balta Albă, băile dela, **II,** 74–75 Ştefan Golescu la.
Balta Liman, convenţia dela, **I,** 147, 152, 153, 210, 221; **II,** 301, 401; **III,** 18, 20, 41, 221; **IV,** 42, 82, 119, 358.
balul dela Curtea Domnească, I, 13; **II,** 96, 98, 100, 111, 118.
baluri publice, II, 78.
Baluţă *(?),* **II,** 125.
Bănânei, proprietate a Goleştilor, **IV,** 243, 252, 254.
Banat, I, 89–90 revendicările Românilor din; 96 Ungurii vor să asimileze pe Românii din; **II,** 308, 310 cucerit de Unguri (1849); **III,** 93 ameninţat de panslavism; **I,** 167, 172, 173, 199, 279; **II,** 179, 190, 239, 241, 312, 385; **III,** 105, 395.
Bănăţenii, I, 89, 280; **II,** 320; **III,** 93.
Banca Franţei, II, 181 revoluţionarii români (1848) cer un împrumut dela.
Banca Naţională, I, 66, **II,** 181 nevoia înfiinţării ei în Ţara Rom. (1848); **II,** 315.
Banca Otomană, IV, 325.
Banca Română, IV, 414.
Bănescu N., I, 8, 65.
Bank of. Roumanian Ltd., IV, 206.
Banov, grădina, (Bucureşti), **II,** 304 colonelul Ion Solomon arestat în.
Banov Alexandru, ofiţer, trecut din armata rusă în cea română, **I,** 31; **II,** 72, 75, 86, 90.
Banov Maria Al., născ. Bibescu, **II,** 75.
Barbès Armand, om politic francez, **I,** 26.
Bărcănescu, II, 123 şi studiile lui Dim. Bolintineanu la Paris.
Bărcănescu Sultana, căs. cu Ion Comănescu, **II,** 97.
Barèges, băile, **IV,** 299.
Bariţiu Gheorghe, III, 392 notă biogr.; **I,** 90 arestat la Braşov; **II,** 251–254 despre persecuţiile Ruşilor la Braşov (1849); **I,** 200, **III,** 392 întâlnirea lui cu Şt. Golescu la Dresda (1852).
Barnuţiu Simion, II, 232 notă biogr.; **I,** 79, **II,** 232 părăseşte Sibiiul (1849); **II,** 180 şi revoluţia dela 1848; 294 arestat.
Barrès Maurice, I, 241, 242.
Barrieux, croitoreasă, **III,** 23, 139, 221; **IV,** 225, 327, 328.
Barrieux, soţul celei de mai sus, **III,** 23.
Barroche, IV, 158.
Barthélemi Constantin, II, 227, 233.
Basarabia, IV, 146 cedată Rusiei; **I,** 42, 167, 206, 208, 219, 223, 230, 279; **II,** 179; **III,** 105; **IV,** 38, 40, 64, 73, 76, 103, 135, 140, 163, 178.
Başibuzuci, IV, 98–99 despre cruzimile lor.
Basiliade, v. Vasiliade N.
Basily de, comisar al Rusiei în Principate, **I,** 231.
Bastide Jules, II, 187 notă biogr.
Bataillard Lilie P., IV, 288.
Bataillard Paul, II, 192 notă biogr.; **I,** 225—226 scrie pentru cauza românească; **II,** 188 despre tipărirea lucrărilor lui; 256–258 şi emigraţii români dela Paris; **III,** 243–244 Al. G. Golescu-Arăpilă îi mulţumeşte pentru sprijinul dat cauzei româneşti; 253–255 Al. G. Golescu-Arăpilă îi cere concursul pentru cauza românească; 267 primeşte ştiri despre sănătatea lui N. Bălcescu; **IV,** 145 un memoriu al lui despre Princ. Rom.; 151—152 despre broşurile lui filo-române; 155 nevoia reeditării broşurilor lui despre Princ. Rom.; **I,** 54, 68, 88, 188—190, 258; **II,** 191; **III,** 241, 245, 268, 275, 276, 302, 325; **IV,** 145, 148, 181, 182, 275, 276, 287, 288.
Bataillard Thérèse P., III, 267 i se dau ştiri despre sănătatea lui N. Bălcescu; 325 despre boala ei; 242, 245, 255, 268, 275, 276, 325; **IV,** 182, 275, 287, 288.
Bathiany Casimir, om politic maghiar, **IV, 35** notă biogr.; 37.
Bathori Andrei, III, 403 un portret al lui în biblioteca dela Dresda.
Bathori Gavril, III, 403 un portret al lui în biblioteca dela Dresda.
Bathory Sigismund, III, 298 notă biogr.; 298 N. Bălcescu vrea să-i reproducă portretul în *Istoria* sa; 403 un portret al lui în biblioteca dela Dresda.
Bathory Ştefan, principe al Transilvaniei, **III,** 298.
Batum, IV, 61 victoria Turcilor lângă.

www.dacoromanica.ro

Bebec, localitate, **III**, 340.
Béclard Leon-Philippe, consul al Franţei la Bucureşti, **IV**, **135** notă biogr.; 155, 158 şi unirea Principatelor; 164 în conflict cu Colquhoun; **I**, 229, 233; **IV**, 156, 159.
Beizadea Viţel, v. Sturdza Grigore M.
Belgia, **IV**, 35 despre încorporarea ei la Franţa; 176, 178 Al. Paleologu în; **I**, 49, 189, 251; **III**, 245, 349; **IV**, 145, 150.
Belgienii, **IV**, 216.
Belgrad, **IV**, 60 despre nevoia de propagandă română la; 332 despre un conflict între Sârbi şi Turci la; **I**, 80, 211–213; **II**, 228, 363, 377, 380; **IV**, 59, 61, 69–73, 390.
Bellevue, localitate, **IV**, 157, 160, 171, 177.
Bellini, compozitor, **II**, 35.
Bellio Barbu, **IV**, **314** notă biogr.; **IV**, 3, 212, 314, 346, 348.
Bellio Constantin, **I**, 70; **IV**, 314–316.
Bellio George, **IV**, 314–316.
Bellu Alexandru Şt., **II**, 246.
Bellu Elisa Şt., născ. Ştirbey, **II**, 246.
Bellu Irina Al., născ. Văcărescu, **II**, 246.
Bellu Ştefan, **II**, **246** notă biogr.; 263 administrator la Piteşti, face percheziţii la Goleşti; **III**, 28, 31.
Belvedere, proprietatea Goleştilor, **I**, 7, 107, 181; **II**, 7, 106, 149; **III**, 139, 144, 146, 165, 166, 176, 177, 220, 231, 232, 234, 235, 248, 256, 264, 283, 285, 287, 307, 323, 339, 358; **IV**, 7, 18, 192, 198, 202, 214, 218, 220—223, 225—228, 234, 236, 237 244, 245, 289, 322, 333, 334, 376.
Bem Iosif, general, **II**, **232** notă biogr.; **I**, 81, **II**, 232 luptele lui lângă Sibiiu; **II**, 239 înfrânge pe Ruşi; 256 are Români în armata lui; **I**, 82–83, **II**, 259–260 victoria lui asupra Austriacilor şi Ruşilor (1849); **I**, 82–83 admiraţia Zincăi Golescu pentru; 84 N. Bălcescu despre; **II**, 300 despre purtarea lui la Sibiiu; **I**, 95, **II**, 321 învinge pe Ruşi la Făgăraş (1849); **II**, 249, 335 rănit; 320 retras la Braşov; 337 pătrunde în Moldova (1849); **I**, 118 armata lui se retrage spre Haţeg; **II**, 278 la Caransebeş; 282 la Orşova; 310 înfrânge trupele germane la Orşova; **I**, 97–98 se refugiază la Vidin; **I**, 98, **II**, 346 despre colonizarea soldaţilor lui în Turcia; **I**, 99, 119, **II**, 358, 362 despre trecerea lui la mahomedanism; **II**, 374 şcoala lui militară dela Şumla; 379 Amurat Paşa, numele sub care s'a turcit; **I**, 77, 78, 83–85, 92, 95, 101, 124; **II**, 190, 236, 237, 253, 272, 292–294, 296, 312, 318, 349, 354, 376.
Bender, localitate, **IV**, 73 Const. Racoviţă închis la.
Bengescu Alexandru (Achil) Gr., **II**, 278.
Bengescu Ancuţa, născ. Pârşcoveanu, **I**, 4.
Bengescu Anica Răducan, căs. cu Dimitrie Scarlat Rosetti, **II**, 143; **III**, 32.
Bengescu Ecaterina Răducan, născ. Farfarà, **II**, 11 despre moartea ei; **II**, 2, 21, 143.
Bengescu-Samurcaş Elena Gr., născ. G. Golescu, **II**, **278** notă biogr.; **III**, 111 despre naşterea fiicei sale Maria; **I**, 126, 127; **II**, 128, 185, 278, 349, 374, 376, 378, 380, 387, 392; **III**, 29, 33, 75, 305, 344, 350, 353, 354, 364, 365, 372; **IV**, 331, 379.
Bengescu-Samurcaş Elena Gr., căs. 1⁰ cu Alexandru Al. Racoviţă şi 2⁰ cu Scarlat I. Trăsnea, **II**, **12** notă biogr.; **II**, 278.
Bengescu George Gr., **II**, **185** notă biogr.; **I**, 9, 49, 130; **II**, 178, 185, 278; **III**, 111.
Bengescu Gheorghe Radu, **I**, 4.
Bengescu Grigore, **II**, **185** notă biogr.
Bengescu-Samurcaş Grigore Al., **II**, **185** notă biogr.; **III**, 393 numit la Inalta Curte din Bucureşti; **II**, 161, 278, 343, 349, 373, 376, 381, 392, 405; **III**, 15, 29, 33, 35, 41, 73, 75; **IV**, 376.
Bengescu-Samurcaş Ianculiţă Gr., **I**, 127, **II**, 392, **III**, 29 primeşte o educaţie republicană.
Bengescu Maria Gr., **II**, 278; **III**, 111.
Bengescu Maria Şt., căs. cu Al. Samurcaş, **II**, 185, 278.
Bengescu Maria, căs. Racotă, **III**, 380.
Bengescu Răducanu, medelnicer, **II**, 2, 143.
Bengescu Zoe Achil, născ. Rosetti, **II**, 143.
Benzi Raffaelo, comisar al Sardiniei în Princ. Rom., **I**, 231; **IV**, 189, 197.
Beppo, porecla lui Ion C. Brătianu, **IV**, 115.
Berindei Dimitrie I., **IV**, **307** notă biogr.; 307 premiat la Paris; **III**, 315.
Berindei Ioniţă M., **IV**, 307.
Berindei Matei, postelnicul, **IV**, 307.
Berindei Păuna, căsătorită cu Hristodor Lapati, **III**, 44.
Berivoeşti, moşia Goleştilor, **I**, 181; **II**, 315, **III**, 146, 176, 307, 308, 322, 323, 339; **IV**, 18, 22, 192.
Berlin, **I**, 159, 200, 236, 243, 250; **II**, 96, 183; **III**, 38, 47, 118, 259, 335,

www.dacoromanica.ro

402; IV, 2, 10, 11, 54, 153, 201, 202, 215, 216.
Bertaut Jules, scriitor, I, 26.
Bibescu, partidul, IV, 269.
Bibescu Anica Ion, născ. Florescu, II, 123.
Bibescu Dimitrie, II, 64.
Bibescu Ecaterina Dim., născ. Văcărescu, II, 150.
Bibescu Elisa, căs. cu Ion Filipescu-Vulpoi, II, 123.
Bibescu Eufrosina Şt., născ. Scanavi, II, 157.
Bibescu George Dim., domnitor, II, 160 notă biogr.; I, 47 înscăunarea lui (1843); 51 desfiinţează hotarele vamale între Moldova şi Valahia; 55 înfiinţează Colegiul francez la Bucureşti; II, 157 căsătoria lui cu Mariţica Văcărescu (1845); 167 despre impozitul funciar (1847); 176 filo-rus; 178 svonuri despre plecarea lui peste hotare; I, 58 abdicarea lui şi fuga la Braşov; I, 115 şi II, 233 Ruşii sprijină la Domnia Ţării Rom. pe (1849); 331 refugiat la Constantinopol, în grea situaţie financiară; III, 128 întors în ţară, obligat s'o părăsească (1850); IV, 172 negustorii din Bucureşti cer întoarcerea lui (1856); 191, 246 despre partidul naţional; I, 257 scrie sub pseudonimul Sanéjouand despre Principate (1857); I, 48, 50–53, 55–57, 118, 153, 198; II, 64, 123, 157, 165, 319; III, 17, 72, 137; IV, 144, 246, 303.
Bibescu Ion, II, 123, 313 notă biogr.; 123–124 şi studiile lui D. Bolintineanu la Paris.
Bibescu Maria, căs. cu Dumitrache Brăiloiu, II, 64.
Bibescu Maria Ştefan, căs. cu Alexandru Banov, II, 75.
Bibescu Mariţica G., născ. Văcărescu, II, 94 notă biogr.; 157, 161 la Viena; 162 plecarea ei dela Viena; III, 17, 72.
Bibescu Nicolae Şt., II, 157 notă biogr.; III, 67, 70 trimis în cercetare la Mehadia; I, 165; II, 75, 154.
Bibescu Ştefan, II, 157.
Bibescu Zoiţa G., născ. Mavrocordat, IV, 303.
biblioteca, IV, 225, 228 Goleştii o transportă dela Belvedere la Goleşti.
Biblioteca Ion I. C. Brătianu, III, 394 posedă *Catehismul sătenilor*; I, (VII), 57, 189, 199, 225; II, 164.
Biblioteca Naţională, dela Paris, I, 202; III, 298.
Biblioteca română, din Paris, I, 54; III, 60.
Bidermayer, mobila, I, 134.
Billecocq Adolphe Etienne, consul al Franţei la Bucureşti, II, 96 notă biogr.; I, 13, II, 96 despre balul dela Curtea domnească; I, 41; II, 188.
Bis Hippolyte, scriitor, II, 35.
Bizanţ, I, 219; IV, 62, 103.
Blaj, II, 239 congresul Românilor (1849) dela; I, 89; II, 189, 384.
Blanc Louis, I, 26.
Blanche, casa de sănătate a doctorului, I, 213, 257, IV, 166 Ion C. Brătianu în.
Blanqui Louis August, revoluţionar francez, I, 26.
Blaremberg Alexandrina V., căs. cu Ion Gr. Ghica, III, 187 notă biogr.
Blaremberg Elisa, II, 73 notă biogr.; 101, 150.
Blaremberg Maria, născ. Băleanu, III, 153.
Blaremberg Pulcheria (Profira) V., născ. Ghica, II, 84 notă biogr.; 84–85 moartea copilului ei; III, 155, 187.
Blaremberg Vladimir, II, 73, 84 aghiotant domnesc; III, 187.
Bleschamps Alexandrina de, III, 335.
Boabe de Grâu, revistă, I, 199; III, 394.
Body Joséphine, căs. cu Dim. G. Golescu, II, 180.
Boemia, III, 47, 305, 365.
Boerescu Vasile, IV, 168 notă biogr.; I, 226; IV, 274, 284, 320, 322, 345, 349.
Bogdan-Duică G., II, 190.
Boiaroglu, IV, 244.
boieri, II, 71 un firman privitor la; 102 intrigile lor împotriva Domnitorului; 112–117 Al. C. Golescu-Albul ironizează pe; 194 cer să fie apăraţi de răscoala ţăranilor; III, 32 despre servilismul lor faţă de Ruşi.
Bois le Comte, trimis al Franţei în Princ. Rom., I, 256.
Boitoş Olimpiu, I, 226.
Bolgrad, IV, 174, 180.
Bolintineanu Dimitrie, II, 123 notă biogr.; 123–124, 164 ajutat la studii, la Paris, de Al. Dim. Ghica şi de câţiva boieri; 164 puţin studios la Paris; 170 făgăduieşte să-şi treacă examenele; I, 80 la Sibiiu (1848); III, 321 la Constantinopol; IV, 403 Goleştii se abonează la operile lui; I, 25, 48, 53; II, 244, 370, 382, 384, 390, 403; III, 96; IV, 189.
Bolliac, fratele lui Cesar, III, 327.
Bolliac Aristia Cesar, I, 80, 117, II, 243, 249, 252 persecutată de Ruşi la Braşov (1849).

www.dacoromanica.ro

Bolliac Cesar, II, 294 notă biogr.; 225 despre liberarea ţiganilor familiei lui; 253 refugiat printre Secui; 294 cere Ungurilor ospitalitate (1849); 305 editează la Braşov ziarul *Espatriatul*; 348 la Constantinopol (1849); **III,** 333–334 rău văzut de emigraţii români; **IV,** 23 Al. C. Golescu-Albul critică pe; 283–284 Ştefan Golescu critică articolele lui; **I,** 80, 101, 117; **II,** 354, 357; **III,** 126, 395; **IV,** 273, 385, 386, 417.
Bonafous Frères, casă de transporturi, **III,** 217, 218.
Bonaparte, biblioteca dela Paris, **IV,** 161.
Bonaparte Carlo Luciano, 2° principe de Canino, **III, 335** notă biogr.; 335–336 misiunea lui în Italia; **I,** 229, **IV,** 155 candidat la tronul Princ. Rom.
Bonaparte Cristina, IV, 26.
Bonaparte Louis, I, 125 împotriva Republicei dela Roma (1849); 125 expulzează pe Adam Czartoryski.
Bonaparte Luciano, 1° principe de Canino, **III, 335** notă biogr.; **IV,** 159, 161.
Bonaparte Pierre Napoléon, I, 229, **IV,** 155 candidat la tronul Princ. Rom.
Bonaparte Roland, IV, 161.
Borroczyn, baron, aghiotant domnesc, **II,** 24.
Borroczyn Rudolf Arthur von, II, 7 planul Bucureştilor de.
Borsec, localitate, **II,** 107, 108.
Bosfor, I, 101; **II,** 334; **III,** 318; **IV,** 146.
Bosianu Constantin, IV, 339 notă biogr.; 339 demisionează din Adunarea Legislativă (1860); 349, 398.
Bosnia, I, 219; **II,** 97, 339; **IV,** 80, 99, 104, 357.
Bossel, procesul sala, **IV,** 303, 315.
Bossel Mr., IV, 319.
Boţaris, ofiţer grec, **III,** 349 trimis să reprime mişcarea preotului Papulakis (Grecia).
Boubruche Edouard, imprimerie, (Paris), **I,** 54.
Braconier Antoinette, IV, 167.
Braconier Mr., IV, 167.
Brăila, I, 118, **II,** 352–353 primirea, în 1849, a domnitorului Barbu Ştirbey la; **I,** 11, 49, 121; **II,** 22, 43, 44, 51, 178, 180, 233, 363, 365, 373, 376, 387, 403; **III,** 17, 82.
Brăiloiu, familia, **II,** 113, 119, 120.
Brăiloiu Cassia Nic., căs. cu Radu D. Rosetti, **II,** 64, 143; **III,** 109, 110.
Brăiloiu Cleopatra Nic., căs. cu Gr. Racoviţă, **II,** 2, 25, 64, 81.
Brăiloiu Constantin N., II, 22 notă biogr.; 22 editează în româneşte *Condica* lui Ipsilante şi *Legiuirea* lui Caragea; **IV,** 179 darea în judecată a lui; 297 membru în Comisia Centrală; **II,** 23, 25, 26, 44, 64, 139, 141; **III,** 29, 45, 115, 205; **IV,** 343, 350, 351.
Brăiloiu Dumitrache, II, 64.
Brăiloiu Ecaterina Const. N., născ. Hagi Moscu, **II,** 22.
Brăiloiu Gheorghe N., I, 127, **III,** 29 Elena Bengescu vrea să-l facă republican; **III,** 45, 49 încetează din viaţă la Viena; **II,** 64.
Brăiloiu Ion N., II, 64, 141.
Brăiloiu Maria Dum., născ. Bibescu, **II,** 64.
Brăiloiu Maria (Marghioala) N., căs. cu Manolache Faca, **II,** 64, 121; **III,** 49.
Brăiloiu-Zătreanu Nicolae, II, 64 notă biogr.; **II,** 22, 67.
Brăiloiu Zătreanu Zoiţa, născ. Vlădăianu, **II,** 22.
Brâncoveanu, spitalul, **II,** 220 Fuad Paşa şi Luders vizitează.
Brâncoveanu Constantin Ion, Domn al Ţării Rom., **III,** 403 un portret a lui în biblioteca dela Dresda.
Brâncoveanu Elena Em., căs. cu Al. Cantacuzino-Paşcanu, **II,** 199.
Brâncoveanu Elisaveta Gr., născ. Balş, **IV,** 303.
Brâncoveanu Grigore, I, 154; **IV,** 303.
Brâncoveanu Grigore, fiul lui George Dim. Bibescu, **IV, 303** notă biogr.
Brâncoveanu Maria, căs. cu Grigore Băleanu, **II,** 105; **III,** 153; **IV,** 246.
Brâncoveanu Zoiţa, născ. Mavrocordat, (adoptată de Gr. Brâncoveanu), **IV,** 303.
Braşov (Kronstadt), I, 9, 17–18, **II,** 33 Goleştii în copilărie la; **I,** 58 George Dim. Bibescu refugiat în 1848 la; 117 familia lui Gh. Magheru arestată la; **II,** 36 Ion Negulici la; 178 reacţionarii din Ţara Rom. (1848) refugiaţi la; 208 la Goleşti se aud tunurile dela; 235 Ruşii s'au bătut cu Secuii la; 237 cucerit de Saşi; 282 Omer Paşa la; 312 cucerit de Ruşi (1849); 320 generalul Bem retras la; **I,** 9, 17, 18, 58, 74, 80, 81, 90, 97, 117; **II,** 33, 36, 123, 148, 177, 196, 208, 217, 239, 243, 249, 251–253, 259, 260, 262, 263, 305, 383–385; **III,** 42, 46, 71; **IV,** 41.
Brătăşanu, III, 201 procesul lui cu Zoe Golescu.
Brătianu, fraţii, **I,** 87 controversele lor cu Goleştii privitoare la modalităţile propagandei; **I,** 180–181, **III,** 175, 214

www.dacoromanica.ro

şi vânzarea averii lor pentru cauza ţării; IV, 330 refuză de a intra în guvern (1860); I, (VII), 79, 125, 144, 169, 226, 279; II, 183, 192, 231; III, 57, 103, 242; IV, 155, 275, 381, 382, 404.
Brătianu Anica, II, 344.
Brătianu Caliopi (Pia) Ion, născ. Pleşoianu, IV, 378.
Brătianu Dinu, doctor, I, (X); III, 329, 330.
Brătianu Dumitru C. (Buzescu), II, 167 împotriva admiterii lui Ion Eliade Rădulescu în *Asociaţia Literară* a studenţilor români din Franţa; I, 65, II, 177, 183 în misiune la Constantinopol (1848); II, 201 la Orşova; III, 55 propus membru în comitetul Emigraţiei române (1850); 241 membru în Comitetul democratic dela Londra; I, 189, III, 241 indezirabil în Franţa lui Napoleon III; III, 245 la Londra; I, 197, III, 326, 338–339 vrea să meargă în America pentru strângere de fonduri (1852); I, 187 polemica lui cu Daniel Ira'nyi; III, 329 entuziasmul lui pentru Zoe Golescu; 394–397 dojeneşte pe Al. C. Golescu-Albul pentru revolta acestuia împotriva emigraţilor; I, 211, IV, 53 la Galipoli; IV, 55, 59 oprelişti în drumul său spre Dunăre; 72–73 la Belgrad; I, 214 s'ar fi dus pe furiş la Bucureşti; IV, 153 despre Bulwer şi Stanley, protivnici unirii Princ. Rom.; 155 anunţă împotrivirea guvernului englez la ideea unei candidaturi franceze la tronul Princ. Rom.; 156, 158 despre sprijinul dat de Camera Comunelor şi guvernul englez repatrierii proscrişilor (1856); I, 206, IV, 175–176 propaganda lui în Anglia pentru unirea Princip. Rom; IV, 184–187, 190, 194–195 se interzice repatrierea lui; I, 235, IV, 201 Prokesch-Osten ostil repatrierii lui; I, 235, IV, 201 la Rusciuc; I, 235, IV, 201 nevoia prezenţii lui la Constantinopol; 207 întors în ţară; I, 250 în misiune oficială în Apus (1858); 251 trimite Parlamentului englez un memoriu cu desideratele Divanurilor *ad-hoc*; IV, 259 în propagandă pentru alegeri; 418, 420 în misiune la Viena pentru chestiuni consulare şi comerciale; I, (X), 22, 53, 54, 125, 163, 168, 186, 196, 199, 205, 212, 213, 222, 229, 232–235, 245, 246, 254, 258, 275; II, 191, 254, 395, 398; III, 56, 62, 79, 80, 271, 276, 330, 342, 381; IV, 24, 26, 28, 30, 32, 33, 40, 51, 58, 61, 68, 70, 86, 107, 126, 154, 161, 163, 167, 179, 194, 198, 199, 202, 203, 205, 207, 232, 233, 258, 322, 382, 383, 388, 402.
Brătianu Florica Ion, IV, 378 botezul ei.
Brătianu Ion C., (Beppo, Buzescu, Firfirica), II, 350 svonul plecării lui în Ungaria şi Transilvania; III, 55 propus membru în comitetul Emigraţiei române; 316, 364 în Prusia (1852); 394–395 guvernul turc confiscă broşurile *Catehismul sătenilor* scris de C. A. Rosetti şi; IV, 25 arestat în Franţa, învinuit de complot contra lui Napoleon III (1853); I, 205, IV, 26–27, 40 arestat la S-te Pelagie; stăruinţele Mariei C. Rosetti pentru liberarea lui; IV, 63 liberat din închisoare; 116 achitat pentru complot, condamnat pentru deţinerea unei prese clandestine; I, 257 o întâlnire a lui cu Napoleon III; IV, 155 pus în libertate (1856); 199 scrie împotriva Turcilor; 214 în ţară, la Piteşti (1857); 252 candidează la Piteşti (1858); I, 253–254 Cârmurea vrea să împiedice alegerea lui; IV, 274 procesul lui la Piteşti; 289 la Focşani; 351 ministerul lui; 378 şi cultura gândacilor de mătase; 410 participă la Consiliul domnesc (1866); 412 şi chestiunea evreiască; 416 acţiunea lui la Paris pentru dreptul României de a încheia convenţiuni comerciale (1867); I, 11, 17, 73, 163, 168, 175, 189, 199, 231, 235, 249, 250, 254, 255, 262, 264, 268, 270, 275; II, 80, 343, 354, 398; III, 80, 107, 108, 327, 332, 361; IV, 23, 29, 30, 39, 74, 81, 90, 92, 97, 115, 120, 166, 199, 215, 228, 242, 258, 265, 273, 290, 311, 318, 319, 320, 322, 334–336, 345, 346, 348, 349, 362, 378, 382, 383, 402.
Brătianu Ion I. C., I, 257, 272, 281; IV, 428 urările lui Ştefan Golescu pentru.
Brătianu (maica Maximila), v. Maximila.
Brătianu Sabina, căs. cu Dr. Const. Cantacuzino, IV, 144.
Brătianu Teodor, II, 343 notă biogr.; IV, 297 membru în Comisia Centrală; 314.
Brazilia, III, 252.
Breaza, localitate, II, 77 reşedinţă de vară a domnitorului Al. Dim. Ghica; 139, 140, 143, 253.
Breazu Ion, I, 225.
Bremsen Al., general rus, I, 146; II, 71; III, 227; IV, 12.
Bremsen Zoe Al., născ. Bălăceanu, I, 146; II, 71, 210; III, 227; IV, 10.
Bretagne, III, 348, 351 familia lui C. A. Rosetti în.

www.dacoromanica.ro

Brighton, localitate în Anglia, **I,** 232, **IV,** 175—176 *meeting* (în 1856) pentru unirea Princ. Rom.
La Brodeuse, ziar, **III,** 269.
Bromberg, localitate în Germania, **I,** 159.
Brussa, I, 80, 93, **II,** 273, 275 Radu şi Alexandru-Albul C. Golescu internaţi la; **II,** 303 Rizat Paşa la; 304 Gheorghe Gh. Magheru la; 318 vieaţa exilaţilor români la; 318, 325, 329 despre planul de evadare al exilaţilor români dela; 321, 331, 391–392 svonuri de eliberarea exilaţilor dela; 395 despre exilaţii poloni, români şi unguri dela; **III,** 51–60 organizarea emigraţiei şi emigraţii români dela; **I,** 159, **III,** 77 despre frumuseţea peisagiului dela; **I,** 17, 66, 67, 80, 94, 95, 99, 100, 101–103, 111, 117, 118, 121, 124, 131, 141, 146, 150, 160, 161, 163, 164, 165, 167, 170, 171, 176, 177, 181, 182, 183, 186, 187, 191, 194, 196, 200, 204, 220, 221, 239, 242, 243, 280; **II,** 176, 183, 276, 282, 284, 286, 308, 311, 317, 319, 321, 324, 325, 328, 329, 330, 333, 334, 335, 337, 339, 342, 346, 348, 350, 359, 368, 399; **III,** 7, 9, 10, 35, 36, 51, 52, 61, 62, 75, 76, 78, 79, 90, 94, 95, 104, 123, 124, 129, 132, 134, 154, 168, 169, 172, 173, 178, 181, 184, 190, 193, 194, 200, 203, 204, 209, 217, 313, 315, 316, 318–320, 337, 338, 342; **IV,** 63, 117, 118, 135, 183 şi *passim.*
Brutus, III, 79; **IV,** 142.
Bruxelles, I, 225, 251; **II,** 168, 315; **III,** 394; **IV,** 14, 30, 31, 136, 137, 152, 174, 181, 202, 215, 216, 376.
Bucegi, munţi, **II,** 148.
Buciumul Român, tipografie, **IV,** 359.
Bucovina, I, 89–90 revendicările Românilor din; **II,** 188 propaganda (1848) pentru unitatea naţională în; **I,** 75, 77, **II,** 213 Al. C. Golescu-Albul în propagandă contra Ruşilor (1848) în; **II,** 251 împăratul Austriei şi titlul de Duce al Bucovinei; **III,** 193, 216 emigratul V. Mălinescu vrea să se întoarcă în; **IV,** 146 răpită de Austria; **I,** 77, 90, 167, 172, 173, 177, 219, 230, 279; **II,** 179, 239, 241, 254, 384; **III,** 105; **IV,** 163.
Bucovinenii, I, 89 şi revendicările lor naţionale.
Bucureştenii, IV, 130 şi guvernul filo-rus.
Bucureşti, I, 5–6 despre frumoasele femei din; **II,** 5 întoarcerea (la 1834) lui Ştefan Golescu din Constantinopol la; **I,** 12-13 balurile dela; **I,** 35, **II,** 18-19 Al. C. Golescu-Albul critică societatea din; **II,** 30 Alexandru Racoviţă nu s'ar muta în; 72 incendiul Bucureştilor (1847); 143 despre medicii din; **I,** 56 atmosfera pre-revoluţionară dela 1848 din; 170 revoluţionarii dela 1848 în; 174 disolvarea Guvernului Provizoriu este cerută de o adunare dela; 176 se alege Locotenenţa domnească pe Câmpul Libertăţii dela; 184 ţăranii manifestează pentru Constituţie la; **I,** 70, **II,** 195 armatele turceşti şi ruseşti în 1848 intră în; **II,** 205 arestări de revoluţionari la; **I,** 112, **II,** 215 o deputaţie de Români şi Saşi din Transilvania, pentru a cere ajutorul Ruşilor, în 1848 vine la; **II,** 315 trupele ruseşti în; 367, 373, 376 Zoe Golescu, întoarsă în ţară (1849), este oprită de a trece prin; 386, 388–389, Zoe Golescu autorizată a locui în; **I,** 122–124, **II,** 403–404 Zoe Golescu, din ordinul lui Luders, părăseşte; **I,** 128, **III,** 114 vieaţa intelectuală scăzută dela (în 1850); **IV,** 160 despre primirea, în 1856, a lui Al. Dim. Ghica şi Talleyrand-Périgord la; 250 N. Golescu, în 1858, candidează la; 292 svonul transferării Comisiunei Centrale la; **I,** (X), 5, 6, 7, 12, 13, 21-23, 31, 33, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 45, 48, 53, 56, 58, 61, 63, 64, 67, 68, 99, 107-109, 114, 115, 120, 121-127, 131, 135, 142, 143, 144, 148, 152, 168, 170, 174, 183, 187, 188, 198, 211, 212, 214, 215, 218, 223, 229, 235, 236, 243, 252, 255, 256, 259, 269, 276; **II,** 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13, 14, 19, 20, 21, 22, 24–26, 35, 36, 43, 44, 45, 52, 57, 66-69, 71-74, 76–80, 83, 85, 87–89, 95–97, 101, 139-142, 172, 173, 178, 187, 188, 197, 198, 200, 204, 208, 212, 222, 223, 242, 248, 253, 261, 262, 264, 269, 271, 273, 278, 280, 281, 290, 294, 295, 297, 300, 301, 305, 308, 309, 312, 314, 335, 349, 356, 359, 361, 369, 374, 376, 380–391, 394; **III,** 7, 8, 10, 12, 16, 19, 22, 27, 34, 38, 40, 42–47, 55, 61, 62, 65–68, 70, 71, 74, 75, 81, 84, 86, 110, 112, 114, 115, 118, 120, 132, 135-137, 147, 149–153, 157, 163, 165, 167, 184, 185, 190, 195–198, 201, 204, 208, 226, 228, 230, 231, 234, 235, 238, 247, 248, 250, 251, 258, 259, 261, 264, 266, 268, 271, 279, 280, 282, 286, 288, 304, 305, 308, 327, 346, 347, 350, 352, 376, 379, 380, 383, 396; **IV,** 6, 17, 22, 32, 53, 56, 64, 66, 67, 73, 76, 112, 122, 131, 133-135, 140, 144, 148, 153–157, 159, 164, 165, 168, 172, 180, 183, 185, 187, 189–195, 197-199, 200, 202–205, 207–210, 212, 216–218, 231,

www.dacoromanica.ro

233, 238, 243, 245, 248, 252, 253, 255, 256, 259, 266, 269, 270, 271, 275, 277, 278, 280, 285, 288, 289, 294-296, 298, 299, 303-305, 308, 309, 310, 311, 315, 317, 318, 322, 324, 325, 327, 329, 331, 333, 335, 336, 337, 339, 340, 341, 343, 345, 346, 348, 349, 354, 355, 363-368, 370, 372, 374, 376, 379, 381, 382, 391, 402, 403, 405, 409, 410, 411, 413-416, 420, 421, 428 şi *passim*.
Bucureşti-Târgovişte, barıera, **III,** 287.
Buda, I, 95, **II,** 282, 305 cucerită de Unguri (1849); **II,** 190, 278.
Budapesta, II, 190.
Budeşti, în Ilfov, moşia familiei Ion Mano, **IV,** 289, 290.
Budişteanu (?), **II,** 70.
Budişteanu Ecaterina Al., născ. Rosetti; **II,** 143.
Buescu Maria, căs. cu Gr. Marghiloman, **II,** 211.
Buftea, IV, 298.
Bughia, localitate, **IV,** 290.
Bujoreanu Maria, căs. cu Manuil Filipescu, **III,** 9.
Bujudi, membru al comitetului democrat dela Atena, **III,** 331, 343.
Buletinul, gazetă administrativă, **III,** 164.
Bulgaria, IV, 97 Rușii trec la 1854 în; **I,** 163, 213; **II,** 398; **IV,** 58, 77, 96, 104.
Bulgarii, III, 210 şi Confederaţia danubiană; 293 necesitatea legăturilor între emigraţii români şi; **I,** 179, 192, 210.
Bulletin Roumain, **III,** 130 Ion D. Ghica laudă pe Gh. Văleanu în.
Buloz Francois, publicist francez **IV, 144** notă biogr.; **I,** 225.
Bulwer Henry Sir, comisar englez în Princ. Rom., **IV, 153** notă biogr.; 153 protivnic unirii Princ. Rom.; 168 pentru repatrierea proscrişilor români (1856); 199–200 interesul lui pentru emigraţii români; **I,** 232, 234; **IV,** 155, 163, 183–185, 189, 204–206.
Bunescu (?), **IV,** 263.
Buol Karl Ferdinand de, om politic austriac, **IV, 216** notă biogr.
Burchi Ştefan C., IV, 324.
Butculescu Linţa M., căs. cu Alecu Isvoranu, **II,** 243.
Butila, IV, 299 despre expulzarea lui (1859).
Buzău, judeţul, oraşul, **I,** 40,53; **II,** 158, 159, 160, 197, 294; **III,** 133, 226.
Buzău, trecătoarea, **II,** 278.
Buziaş, I, 268.

C

Cabet Etienne, scriitor francez, **I,** 26.
Căciulata, I, 25, 271, **IV,** 423–424 Al. C. Golescu-Albul captează apele minerale dela; **IV,** 426.
Câineni, II, 259 Rușii retraşi la; 282 Omer Paşa la: 262.
Cairo, I, 202, **III,** 368 planul lui N. Bălcescu de a se duce la.
Calafat, I, 244 C. A. Rosetti la; **II,** 20 Nicolae Golescu la; **IV,** 72 Grigore Joranu şi Ion Filipescu-Curcanache la; 72 necesitatea prezenţei emigraţilor români la; **I,** 11, 214, 244; **II,** 72, 75, 76, 78, 79; **IV,** 61, 63, 69, 70, 71, 72, 79, 81, 86, 87, 88, 90, 93, 99, 100, 101, 131.
Călăraşi, localitate, **I,** 11—12 Nicolae Golescu la: **I,** 192; **II,** 35, 45, 58.
Căldăruşani, mânăstirea, **I,** 57.
Calendarul partidului naţional-liberal, **I,** (X); **IV,** 124.
Califaro, creditorul Goleştilor, **III,** 116, 164, 248, 260, 286, 287, 306, 322, 352.
California, I, 197; **III,** 178.
Calinic, staret la Cernica, **III, 133** notă biogr.; **III,** 133 ales episcop de Râmnic (1850).
Calinic Miclescu, mitropolit, **I,** 269 graţiat de Carol I (1866).
Calliadi, familia, **IV,** 324, 326, 327.
Callimachi Eufrosina, căs. cu Alexandru Vodă Sutzo, **III,** 269.
Callimachi Scarlat Alexandru, domn al Moldovei, **III,** 404 un portret al lui la Dresda.
Calmucii, II, 305 ucişi de Dembinsky; **I,** 62, 145; **II,** 294, 295; **III,** 75, 220; v. şi Rușii.
Calomfirescu (?), **IV,** 422.
Camarasi (?), **III,** 380.
Camarato (?), **IV,** 28.
Camariano Nestor, I, (XI).
Cambridge, I, 204.
Camera de Comerţ, IV, 206.
Camera Comunelor, IV, 156, 158 pentru repatrierea proscrişilor români se fac interpelări în; 26, 30, 32, 33, 240, 243.
Camera deputaţilor, IV, 142 se va cere Congresului dela Paris o singură Cameră pentru Ţara Rom.; 312, 313 disol-

www.dacoromanica.ro

varea ei (1859); 281, 283, 342 disolvarea ei (1861).
Camera franceză, I, 88.
Camera Lorzilor, I, 115, 206; IV, 40.
Camera prusiană, IV, 215.
Câmpeni, localitate, I, 101, 124.
Câmpia Libertăţii, I, 63, 68, II, 173, 184 Adunarea de pe, I, 64 poporul alege (1848) Locotenenţa domnească pe.
Câmpina, moşia lui Ion Câmpineanu, IV, 324, 327.
Câmpineanu Alexandrina Ion, căs. cu Rosetti-Rosnovanu, III, 65.
Câmpineanu Anica, căs. cu Alexandru Kretzulescu, II, 78, 177.
Câmpineanu Constantin Ion, III, 65.
Câmpineanu Ecaterina Ion, născ. Dudescu, III, 65.
Câmpineanu Grigore Ion, III, 65.
Câmpineanu Ion, II, 102 notă biogr.; I, 40 înverşunat apărător al autonomiei ţării; I, 41, II, 102 surghiunit la Filipopole; I, 43 întrevede unirea *tuturor* Românilor; I, 32–33, 41, 53, 175; II, 181; III, 65, 107; IV, 106, 324, 327.
Câmpineanu Ion Ion, III, 65.
Câmpineanu Maria, căs. cu Dimitrie Sc. Ghica, II, 181.
Câmpineanu Safta, căs. cu Ion Otetelişanu, II, 108, 122; III, 44, 149.
Câmpul lui Traian, II, 295.
Câmpulung, IV, 313 despre luptele electorale dela (1860); 363 alegerile dela (1861); I, 8, 9, 127, II, 36; III, 237, 238; IV, 203, 235, 241, 270, 271, 299, 314, 332, 344, 346, 348.
Canini Marc Antonio, IV, 295 expulzat din Ţara Românească.
Canning Stratford, ambasador al Angliei la Constantinopol, II, 273 notă biogr.; I, 218 sprijină pe Ion Ghica să ajungă bey de Samos; III, 181 sprijină pe Al. Mano şi Const. Racoviţă să intre în armata piemonteză; IV, 60 se opune la amnistierea emigraţilor români; 108 întrevederea lui cu Gh. Magheru; 140-141 şi unirea Princ. Rom.; 154, 157, 163–164 contra unirii Princ. Rom.; I, 42, 63, 93, 94, 153, 183, 212, 221, 224, 227, 229, 230, 232; II, 284; IV, 68, 118, 155, 157, 168, 172, 232, 233, 249.
Canta Ioan, spătarul, IV, 145.
Cantacuzino (?), II, 13, 72.
Cantacuzino Adolf, IV, 363 ales deputat de Câmpulung (1861).
Cantacuzino-Paşcanu Alexandru, II, 199.
Cantacuzino Alina I., căs. cu Ion Mıclescu, IV, 299.
Cantacuzino Cleopatra N., născ. Filipescu, III, 304.
Cantacuzino Constanţa Ion, IV, 299.
Cantacuzino Constantin, caimacam, II, 195 notă biogr.; I, 115, II, 233 candidează la tronul Ţării Rom., sprijinit de Turci (1849); I, 70, II, 287 numit caimacam; III, 230 criticele Zincăi Golescu împotriva lui; I, 165; II, 84, 233, 387, 403, 404; III, 70, 71; IV, 52, 299.
Cantacuzino Constantin, doctor, IV, 144.
Cantacuzino-Rifoveanu Constantin G., IV, 144 notă biogr.; IV, 155, 176.
Cantacuzino Ecaterina Gh. Gr., născ. Băleanu, III, 153.
Cantacuzino-Paşcanu Elena Al., născ. Brâncoveanu, II, 199.
Cantacuzino Elena Ion, căs. Sturdza, IV, 299.
Cantacuzino-Paşcanu Elena Al., născ. Brâncoveanu, II, 199.
Cantacuzino-Paşcanu Elisaveta, căs. cu George Ştirbey, IV, 412.
Cantacuzino Gheorghe, IV, 144.
Cantacuzino Ion C., IV, 299 notă biogr.; IV, 297, 339.
Cantacuzino Ion I., doctor, II, 57; IV, 299.
Cantacuzino Iordache, I, 4.
Cantacuzino Linţa M., născ. Bălăceanu, II, 155; III, 49.
Cantacuzino Maria Ion, născ. Mavros, IV, 299.
Cantacuzino Maria Iordache, născ. Pârşcoveanu, I, 4; III, 71.
Cantacuzino Maria N., căs. cu Puvis de Chavannes, III, 267 notă biogr.; IV, 1 va plăti parte din datoriile lui N. Băcescu; I, 201, 202; III, 276, 282, 310; IV, 144; v. Chavannes Maria Puvis de.
Cantacuzino Matei, aga, II, 155; IV, 49.
Cantacuzino Nicolae, III, 267, 304.
Cantacuzino Pulcheria N., născ. Sturdza, III, 267.
Cantacuzino-Răducanu Ruxandra, căs. cu Constantin Dim. Ghica, general-cneaz, II, 2, 14, 94,
Cantacuzino Ruxandra Gh., născ. Rifoveanu, IV, 144.
Cantacuzino Sabina C., născ. Brătianu, IV, 144.
Cantacuzino Şerban Vodă, III, 49; IV, 144.
Cantacuzino Sevastia Ion, căs. cu Petre P. Carp, IV, 299.
Cantacuzino Zoe, născ. Slătineanu, II, 84 se stinge din viaţă (1839).
Cantacuzino Zoe Ion, căs. cu D. A. Sturdza, IV, 299.

www.dacoromanica.ro

cântecele patriotice, II, 136 în desvoltarea patriotismului.
Cantemir Dimitrie, domn al Moldovei, **III,** 403 un portret al lui se află la Dresda.
Cara Hissar, localitate în Asia Mică, **III,** 319.
Caracal, IV, 320 despre alegerile dela (1860); **I,** 254; **III,** 353; **IV,** 207, 208, 251, 252, 257, 258, 259, 263, 269, 271, 274, 300, 312, 362.
Caracaleni, IV, 258.
Caracaş (?), **IV,** 234.
Caracaş Constantin, doctor, **II,** 354; **III,** 48.
Caracaş Dimitrie (Luca), III, 48.
Caracaş Ecaterina C., căs. cu Ion Odobescu, **II,** 354; **III,** 48; **IV,** 178; v. şi Odobescu Ecaterina Ion.
Caracaş Grigore, II, 354 notă biogr.; **I,** 119, **II,** 354–355 căzut în mâinile Rusilor în Transilvania (1849); **I,** 124, **II,** 380 trece travestit din Transilvania în Turcia.
Caragea Ion Vodă, I, 3; **II,** 22; **IV,** 320 *Legiuirea* lui.
Caramali Şerban, zapciu al plăşii Gilortul, **II,** 51.
Caramanlâu Maria, căs. cu Gh. Magheru, **II,** 211.
Caransebeş, I, 97; **II,** 239, 278.
carantina, III, 197 svonul desfiinţării ei.
Carcalechi Zaharia, III, 164.
Cârcinov, târg, **IV,** 268.
Carlowitz, IV, 146.
Carlsbad, II, 84, 85, 130, 134 Ştefan C. Golescu la; **II,** 146 moartea Ecaterinei Balş la; **I,** 12; **II,** 148, 156, 157; **III,** 47, 49, 50, 361.
La Carmagnole, **I,** 127, **II,** 392 cântată în familia Bengescu.
Carnado (?), **III,** 404.
Carnot-Feulins Claude Marie, general, **IV,** 202.
Carnot Lazare Hypolyte, om politic francez, **IV, 202** notă biogr.; **I,** 236.
Carnot Lazare Nicolas, (marele Carnot), **IV,** 202.
Carol, croitor, **II,** 332.
Carol I, 111 cere portretul Zincăi Golescu; 134 la Goleşti, 267–269 despre venirea sa în ţară; **IV,** 410 dificultăţi din partea Turciei la recunoaşterea Domnitorului; 410 convoacă un Consiliu domnesc la Cotrocenı; 414 vizitează Oltenia (1867); 418 proiectul său de căsătorie şi greutăţile făcute de Fuad Paşa; **I,** 134, 155, 270, 271, 276; **II,** 177; **IV,** 20, 233, 307, 412, 413, 415-418, 422.
Carol Albert, rege al Sardiniei, **II, 266** notă biogr.; **I,** 79 învins de Austriaci; **II,** 267.
Carp Sevastia P., născ. Cantacuzino, **IV,** 299.
Carpaţi, munţii, **I,** 50, 51, 209, 222, 268; **II,** 131, 133, 137, 167 şi patriotismul românesc; **III,** 21, 99; **IV,** 128.
Casimir Maria Teodor, născ. Mihalescu, **III,** 323.
Catargi (?), **IV,** 351.
Catargi, doamna, **II,** 391.
Catargiu Barbu, I, 264 şi problema agrară; **I,** 265, **IV,** 379, 393 asasinarea lui; **I,** 260; **IV,** 135.
Catargiu Lascăr, IV, 314.
Catargiu Nicolae, membru în Comisia Centrală, **IV,** 297.
Catargiu Ştefan, IV, 407 notă biogr.
Catehismul sătenilor, **I,** 198–199, **III,** 394 confiscat de autorităţile turceşti.
Catina Constantin, I, 116 închis la Văcăreşti; **II,** 248.
Caton, IV, 128.
Cattaro, IV, 41.
Caucaz, IV, 103.
Cavaignac Louis Eugène, II, 188 notă biogr.; **I,** 112, **II,** 208 svonul asasinării lui; **II,** 254, 303.
Cavour Camille Benso Conte de, IV, 246 notă biogr.; **IV,** 246 şi unitatea Italiei; 282 întrevederea lui Ştefan Golescu cu; 285 la Paris; 387 planul Românilor de a ridica un monument lui; **I,** 184, 255, 258.
Cazacii, II, 204 percheziţiile lor la frontiera română; 220 la Goleşti; **III,** 73, 220 numai după ce Cazacii vor evacua Ţara Rom. Goleştii se vor repatria; **I,** 75, 113, 126, 145, 147; **II,** 212, 219; **III,** 7, 224; **IV,** 56, 88, 89, 105; v. şi Ruşii.
Cechirche, staţiune balneară în Asia Mică, **III,** 319.
Ceganul, v. Cesianu Stănuţ.
Celei, localitate, **II,** 394.
Celibidache Florica, III, 326.
censura, II, 251 la Braşov (1849); **IV,** 138 se suprimă în Moldova (1856).
Cerkez Constantin, II, 72 înaintat aghiotant domnesc.
Cermena Petru, II, 241 membru în deputaţiunea bănăţeană trimisă Împăratului Austriei (1849).
Cernătescu (?), **IV,** 322.
Cernătescu Petre, III, 61 notă biogr.; **III,** 61, 195 exilat la Brussa; 132 şi vizita lui Fuad Paşa la Brussa; **IV,** 120 obţine permisiunea de a se întoarce în ţară; **III,** 79, 340; **IV,** 45, 117.

www.dacoromanica.ro

Cernăuţi, II, 239; IV, 41.
Cerneş, localitate în Macedonia, IV, 254.
Cerneţi, localitate, II, 72, 310, 312; III, 274; IV, 93.
Cernica, mânăstire, III, 133.
Cernicanu, vlădică, II, 354.
Ceruti Ludovico, consul al Sardiniei la Paris, III, 240.
Cesianu Constantin Şt., II, 394.
Cesianu Dimitrie Şt., II, 394.
Cesianu Ion Şt., II, 394.
Cesianu Lelia Şt., căs. cu Ion Otetelişanu, II, 394.
Cesianu Nicolae Şt., II, 394.
Cesianu Stănuţ, II, 394 notă biogr.; I, 8.
Cesieni, localitate, (fostă Corlăteşti), II, 394.
Cetatea, localitate, IV, 99.
Chaika, v. Czaikowski Mihail.
Châlons-sur-Saône, localitate, III, 356.
Chamonix, localitate, IV, 31.
Chamouny, localitate, IV, 28.
Charivari, ziar satiric, II, 351.
Charras Jean Baptiste Adolphe, III, 290 notă biogr.
Charton Edouard, directorul revistei *Le Magasin pittoresque*, II, 13.
Chartreuse de Siget, localitate, I, 189; III, 244, 245, 252, 276, 302; IV, 182, 276, 287, 288.
Chassériau, pictor, III, 267.
Chassinat, medicul lui N. Bălcescu, III, 275.
Chateau Denis, III, 268, 269.
Chateaugiron Le Prestre, marchiz de, consul al Franţei la Bucureşti, II, 96 notă biogr.; I, 13.
Chavannes Maria Puvis de, născ. Cantacuzino, III, 267 notă biogr.; v. Cantacuzino Maria N.
Chavannes Puvis de, I, 201; III, 267.
Cherbourg, IV, 239.
Cheresco, v. Herescu-Năsturel.
Chesarie, vlădică de Buzău, II, 159 notă biogr.; I, 40, 53; II, 158, 159.
Cheştiunea Orientului, v. Orient.
Chili, IV, 157 Adolph d'Avril ministru în.
Chio, localitate în Asia Mică, III, 319; IV, 69.
Chiseolu Teodorache, I, 3 ispravnic de Mehedinţi.
Chişinău, I, 31.
Chiteşti, proprietatea Goleştilor, I, 181; III, 146, 176, 231, 339, 340, 358; IV, 18, 192, 235, 238, 245, 254, 321.
Chiuciuc-Cainargi, pacea dela, I, 4.
Choumla, v. Şumla.
Chrisoscoleu, v. Hrisoscoleu.
Christu Nicolae, bancher, IV, 222, 226, 227.
Cimbru, doamna, IV, 340.
Ciorogârla, mânăstirea, III, 133.
Cioroi, terenul, IV, 401.
Cira Ion, arendaşul Goleştilor, IV, 254.
Circasia, III, 339; IV, 104.
Circasienii, I, 219; IV, 105.
ciuma, la Constantinopol, II, 2, 4.
Clarendon Georges, om de Stat francez, IV, 40 notă biogr.; I, 206, IV, 40 N. Golescu cere audienţă la.
Clejani, localitate, IV, 421.
Clémence (Ubicini?), IV, 281, 363.
Climent Foişeanu, egumen, III, 133 notă biogr.; III, 133 ales episcop de Argeş (1850).
Clink (?) III, 206.
Cluj, I, 76 biruinţa Românilor la; I, 76, 77, 80, 164, 170, 210; II, 305; III, 63.
Cocorescu, administrator al jud. Teleorman, II, 193 alungat de ţărani.
Cocorescu, creditorul Goleştilor, III, 116.
Cocorescu, doamna, III, 164, 206.
Codreanu, prof. de geografie, III, 340 alungat de Ruşi din şcoală.
Codrescu T., tipografie, IV, 359.
Colburn's New Monthly Magazine, revistă, III, 151 şi Princ. Rom.
Colegiul francez, II, 165, 168, 169 întemeerea lui în Ţara Rom.; I, 52, 55.
Colentina, I, 114.
Collège de France, II, 191, 257; IV, 60.
Collet Meygret, IV, 157 notă biogr.
Colocotronis, general grec, III, 349 trimis contra revoluţionarului Papulakis.
Colquhoun Robert Gilmour, consul al Angliei la Bucureşti, II, 97 notă biogr.; I, 153 atâtă duşmănia emigraţilor împotriva lui Barbu Ştirbey; II, 186, IV, 114 mijloceşte expedierea scrisorilor familiei Golescu; II,273–274 bunăvoinţa lui faţă de Zoe Golescu; I, 197–198, III, 339 şi banii ridicaţi de Şt. Golescu din vistieria Statului; IV, 108 în misiune în Serbia; 110–111 rugat să mijlocească trimiterea unei sume de bani fraţilor Goleşti; 164 în conflict cu Béclard; 177 împotriva propagandei unioniste în Ţara Rom.; 346 numit consul al Angliei în Egipt (1859); I, 42, 64, 93, 117, 131, 151, 218, 231, 233, 235, 252, 258; II, 177, 209, 215, 264, 280, 281, 308, 360; III, 43, 68, 76, 114, 149, 151, 152, 186, 228, 230, 235, 236, 238, 262, 328, 339; IV, 80, 90, 113, 167, 206.
Colson Jules, II, 178.
Colţea, spitalul, IV, 288.

www.dacoromanica.ro

Comăneanu Ion, II, 97.
Comăneanu I. A., redactor la ziarul *Reforma*, **IV,** 403.
Comăneanu Zoiţa Ion, căs. cu Nicolae R. Golescu-Deli aga, **II,** 12, 97.
Comănescu Sultana, născ. Bărcănescu, **II,** 97.
Combi Albert, III, 182.
Comisia Centrală, dela Focşani, **IV,** 281, 287 despre numirea lui Şt. Golescu în; 288 deschiderea şedinţelor ei; 292 svonul transferării ei la Bucureşti; 297 despre neînţelegerile dintre membrii ei; 306, 343 şi incidentul Mitropolitului Moldovei cu clerul mirean; 347 şi controlul actelor guvernului; 365, 370 şi legea rurală; 366—367 şi legea electorală; **I,** 259; **II,** 22; **IV,** 283, 291, 294, 306–308, 310, 313, 343, 349, 350, 354, 362.
comitete filo-române, IV, 201—202 nevoia întemeerii la Paris, Turin, Londra şi Berlin a unor.
comitetele române, dela Sibiiu, **II,** 232.
comitetul democratic, dela Atena, **III,** 331, 343.
comitetul democratic, dela Lausanne, **III,** 213.
comitetul democratic european, dela Londra, **III,** 212 sprijină pe Unguri; 213 şi eventualitatea reconstituirii unei Poloniі şi a unei Confederaţii româno-maghiare; **I,** 189, 196, 212, 235; **III,** 212, 213, 241, 394; **IV,** 185.
comitetul emigraţilor români, II, 217, 383.
comitetul regeneraţiei, (1848), **III,** 240.
comitetul revoluţionar, dela Roma, **III,** 249.
comitetul revoluţionar român, II, 383, desfiinţat (1849).
Compiègne, IV, 180 membrii Congresului dela Paris întruniţi la.
complot filo-rus, în Ţara Rom. (1850), **III,** 112.
Concordia, ziar, **IV,** 206 despre censurarea lui.
Condrafski, v. Kondrawski.
Confederaţia danubiană, I, 183 preconizată de Mazzini; **II,** 218, 220 Radu C. Golescu pentru; **III,** 210 şi rezervele lui Kossuth.
Confederaţia româno-maghiară, III, 213 planul unei.
Confederaţia Statelor din Orient, III, 292.
Conferinţa Marilor Puteri, I, 93; **IV,** 228, 233, 236, 237, 238, 239, 242, 243, 245, 246.
Conferinţa Păcii, (1919), **IV,** 167, 216.
Congresul dela Paris, IV, 141—142 emigraţii români prepară un memoriu pentru; 142 cuprinsul memoriului pentru; 150 se gândeşte pentru Princ. Rom. la un Domn pământean; **I,** 206; **IV,** 38, 40, 168.
Le Conseiller des enfants, ziar, **III,** 269.
Conservatorul de muzică, din Bucureşti, **III,** 78.
Constantin Toma, II, 385.
Constanţa (Kustindje), IV, 77.
Constantinopol (Istambul, Stambul, Ţarigrad), I, 32 Al. Dim. Ghica primeşte învestitura la; **II,** 2, 4 ciuma la; 162 pictorul B. Iscovescu înmormântat la; **I,** 65, **II,** 177, 183 trimiterea unei delegaţii române la C. pentru reformele constituţionale; **II,** 228 pe seama emigraţiei române s'au răspândit calomnii la; 229 propunere ca sediul emigraţiei române să fie la; 289 Const. Negri reprezentant al Princ. Rom. la; **I,** 85, 93—94, 117—118, **II,** 300 Zoe Golescu la; **I,** 86—87, 91 emigraţii români dela; **IV,** 109 expulzări de familii greceşti din; 350 călătoria lui Alexandru Cuza la; 419 patriarhia din Const. îndemnată de Rusia să nu recunoască sinodul român; **I,** 11, 13, 27, 31—34, 37, 41, 42, 56, 64—66, 79, 80, 83, 85–87, 91, 93, 94, 98—100, 101, 102, 117, 118, 121, 150, 165, 166, 168, 170, 171, 173, 174, 180, 182, 184, 194, 197, 198, 202, 210—214, 215, 217, 218, 220, 221, 225, 229, 230, 234, 235, 243, 260, 270; **II,** 3, 36, 96, 102, 147, 178, 185–188, 191, 205–206, 214, 221, 225, 228, 230, 232, 237, 238, 244, 246, 247, 252, 253, 255–257, 264, 266, 268, 270–277, 279, 283, 285, 290, 291, 301–307, 311, 312, 320, 321, 325, 328, 331, 334, 336, 337, 339, 345–350, 354, 357, 360, 367, 368, 370, 381, 382, 390, 391, 398, 403; **III,** 5, 7, 9, 10, 17, 19, 25, 37, 47, 48, 50, 56, 57, 59, 71, 84, 97, 129, 155, 162, 169, 172, 175, 181, 192, 195, 196, 200, 204, 209, 213, 217, 239, 243, 269, 291, 292, 299, 300, 318, 321, 325, 330–332, 337, 339, 340–342, 344, 354, 363, 380, 394, 395; **IV,** 15, 24, 26, 27, 39, 41, 43–45, 50, 51, 53, 54, 56–59, 60–62, 68, 70, 71, 72, 74, 77, 79, 80–85, 88, 89–91, 92, 96, 97, 101, 102, 107, 109, 110, 114, 115, 118, 126, 140, 147, 148, 150, 152, 153, 155, 157, 159, 160, 162, 163, 164, 168, 169, 171, 177, 182, 184, 187, 188, 190, 194, 195, 199, 200, 201, 203,

www.dacoromanica.ro

206, 248, 249, 295, 298, 303, 339, 360, 369, 410, 415, 420 şi *passim*.
Constituţia, II, 176 revoluţionarii români cer lui Suleiman Paşa confirmarea ei (1848); 195 partizanii ei refugiaţi la Sibiiu; 205 susţinătorii ei închişi la Văcăreşti; 212 izgonirea din ţară a celor cari au luptat pentru; 248 arestaţii dela Văcăreşti fac propagandă printre soldaţii ruşi pentru; 281 Felicia Racoviţă despre; 282 sultanul Abdul Medgid prepară o constituţie liberală în Turcia; 399 din Ţara Rom. (1848) supusă întăririi Sultanului; 400 din Ţara Rom. şi cauzele căderii ei (1848); **III,** 99 dată de Rusia Principatelor Rom.; 242 în Austria nu se mai respectă (1851); **IV,** 156 un proiect de constituţie al lui Ion Ghica; **II,** 227, 250, 251, 293, 300, 373; **III,** 83, 161; **IV,** 50, 232.
Le Constitutionnel, ziar, **IV,** 156 susţine unirea Princ. Rom. sub un Domnitor străin; 176 protestează contra ocupaţiunei austriace în Princ. Rom.; **I,** 229; **II,** 270; **IV,** 159.
Conventiunea dela Paris, I, 253; **IV,** 261, 262, 272, 354, 371.
Convorbiri Literare, **I,** 77, 236.
Cor Mathurin-Joseph, diplomat francez, **IV, 60** notă biogr.
Coranul, IV, 99
Coressi Alexandrina, căs. cu Grigore Gr. Ghica, **IV,** 247.
Corfu, III, 348, 355, 371.
Corint, III, 371.
Corlăteşti, localitate (Cesieni), **II,** 394.
Cornăţeanu Zoiţa, căs. cu Nicolae Rosetti, **II,** 45.
Cornescu-Grecianu Constantin, IV, 235, 238.
Cornescu-Grecianu Constantin C., II, 223.
Cornescu-Grecianu Elena Const., născ. Mano, **II, 223** notă biogr.; **IV,** 235.
Corradini, tânăr moldovean, **II,** 385.
Cosadini Dimitrie, om politic român, **IV, 364** notă biogr.; 350.
Costachi, căpitanul, **II,** 224.
Costaforu Gheorghe, II, 124 notă biogr.; **II,** 124 ajutat la Paris, la studii, de Ion Otetelişanu, Iancu Mihalescu şi de guvern; **IV,** 313, 344–346, 348.
Costea, stolnicul, **I,** 3.
Costescu Sultana, căs. cu Constantin Gr. Ghica, **IV,** 249.
Costică, profesor, **II,** 101.
Costin Miron, cronicar, **IV,** 145.
Costin Nicolae, cronicar, **IV,** 145.
costumul naţional, II, 136 în desvoltarea patriotismului.
Cotroceni, I, 70, 199, **II,** 183, **III,** 338 fruntaşii revoluţiei din 1848 arestaţi în mânăstirea; **I,** 269, **IV,** 366, 410 palatul; **I,** 107; **II,** 7, 195; **III,** 396; **IV,** 234, 304.
Coulin Claude profesor, **II, 374** notă biogr.
Cour Edouard de la, v. La Cour Edouard de.
Courier, revoluţionar, **III,** 315 subscripţie pentru plecarea lui în Spania; **III,** 349; **IV,** 15.
Le Courrier, ziar, **II,** 189.
Le Courrier d'Athènes, ziar, **III,** 301.
Le Courrier du Dimanche, **IV,** 152.
Le Courrier d'Orient, ziar, **IV,** 420.
Cousin Victor, filosof, **II,** 125.
Cowley Henry Lord, ambasador al Angliei la Paris, **IV, 232** notă biogr.; **I,** 252, **IV,** 232 întrevederea lui N. Golescu cu; **IV,** 233.
Cozia, mânăstirea, **III,** 133.
Cracovia, I, 90; **II,** 251.
Craiova, II, 12 Ana Racoviţă vrea să părăsească; **I,** 7, **II,** 12 lipsa de doctori la; **II,** 24 Al. Racoviţă rămâne ocârmuitor la (1836); 143 despre medicii din; **III,** 61, 226 clubul revoluţionar dela; **IV,** 171 manifestaţii pentru Unire la; 337, 342 turburări la; **I,** 3, 7, 11, 12, 14, 32, 34, 40, 111, 250, 268; **II,** 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11–13, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 38, 40, 41, 42, 47, 48, 50, 54, 55, 57, 60, 62, 64, 66, 67, 73, 76, 79–83, 92, 93, 97, 102, 145, 148, 162, 185, 304, 308, 313, 349; **III,** 61, 133, 167; **IV,** 208, 235, 257, 269, 270, 311, 337.
Creţeanu George, poet, **IV, 153** notă biogr.; **IV,** 20, 184.
Creţianu Maria Zamfir, IV, 303.
Cretzianu Al., I, (X), 125, 187, 222, 250, 251; **IV,** 167, 282.
Cretzianu Constantin, II, 68 notă biogr.; **II,** 68 moartea lui.
Cretzianu Tarsiţa Const., născ. Lăcusteanu, **II,** 68.
Cretzianu Zamfir, II, 68.
Cretzulescu, v. Kretzulescu
Crimeea, I, 42, 155, 217, 218, 220, 221, 223, 224; **II,** 171, 174, 207; **IV,** 24, 38, 103, 118, 232, 243, 356, 388 războiul din.
Cristofi Alexandru, II, 205 notă biogr.; **I,** 74, **II,** 205 refugiat la Sibiiu după revoluţia dela 1848; **IV,** 176 se întoarce în ţară; **IV,** 63.

www.dacoromanica.ro

Croaţia, III, 15 revoluţia din; **I,** 175; **II,** 190, 293; **III,** 107.
Croaţii, II, 303, 309 s'au unit cu Ungurii contra Austriacilor (1849); **III,** 132 şi Turcia; **I,** 176; **II,** 257; **IV,** 35, 134.
Crowe Eyre Evans, ziarist englez, **IV, 167** notă biogr.; **I,** 230, **IV,** 167, 168 pentru unirea Princ. Rom.; **IV,** 169, 177, 282.
Crowe Eyre Sir, diplomat englez, **IV,** 167.
Culoglu Dumitru, IV, 190.
Curcanache, v. Filipescu-Curcanache Ion.
Curdistan, I, 215; **IV,** 99.
Curierul românesc, ziar, **I,** 3 anunţă moartea lui Dinicu Golescu; **II,** 20 Nicolae Golescu cere; **II,** 20.
Curierul de ambe sexe, **II,** 36.
Curius Ion T., III, 321, 332.
Curtea de Argeş, III, 238.
Curtea Apelativă, I, 49; **II,** 180.
Curtea de Casaţie, IV, 243 Romănia va avea o; 369 despre instalarea ei (1861); **II,** (VII, IX); **IV,** 307, 371, 414.
Curtea Protectoare şi Curtea Suzerană, I, 31, 38, 40, 85, 147.
Cutahia, v. Kutahia.
Cuza Alexandru Ion, I, 257–260, **IV,** 283 despre îndoita sa alegere; **IV,** 287 complot împotriva lui; 295, 298 despre învestitura lui; 299 despre procesul atentatorilor contra lui; 300–301 recunoscut de Turcia şi Austria ca Domn al Moldovei şi al Ţării Rom.; 310 svonul despre plecarea lui; 315 şi procesul Bossel; 337 faţă de negustori; 342 pentru disolvarea Camerei; 350 călătoria lui la Constantinopol; 364 despre aniversarea revoluţiei din 1848; **I,** 256, 261, 262, 263, 264, 267; **II,** 108, 157, 177, 210, 229, 247, 270, 289; **III,** 20, 82; **IV,** 154, 284, 286, 291, 295, 314, 339, 359, 366, 367, 368, 370, 372, 374, 394, 410.
Czaika, v. Czaikowski Mihail.
Czaikowski Mihail (Czaika, Sadic-Paşa), **II, 171** notă biogr.; **III,** 132 despre turco-filia lui; **IV,** 56 conduce un corp de Cazaci; 68, 69, 70 intrigile lui contra emigraţilor români; 88 la Şumla; 89 va ajuta pe D. Kretzulescu împotriva lui Omer Paşa; **I,** 176, 213, 214, 217; **IV,** 62, 68, 104, 105.
Czartoryski Adam, II, 172 notă biogr.; **II,** 172 recomandă pe M. Czaikowski în armata română; **I,** 125, 170, 212; **II,** 372; **IV,** 35, 56.

D

Dalling Lord, v. Bulwer Henri Sir, **IV, 153** notă biogr.
Dalmaţia, IV, 9 trupe austriace în; **I,** 204.
Damari Sultana, căs. cu Nicolae Racoviţă, **II,** 25.
Dâmbovicioara, peştera, **I,** 147; **III,** 233, 238.
Dâmboviţa, judeţul, **IV,** 341.
Dâmboviţa, râu, **I,** 56, 107; **II,** 7, 195.
Danemarca IV, 35 un proiect pentru încorporarea ei la Suedia.
Danilo Petrovic, principe al Muntenegrului, **IV, 332** notă biogr.; **IV,** 332 svon despre rănirea lui.
dansurile naţionale, II, 136 în desvoltarea patriotismului.
Dauzig, (Gedanum), III, 403.
Dăscălescu Dimitrie, membru în Comisia Centrală, **IV,** 297.
David d'Angers, sculptor francez, **III, 349** notă biogr.; **I,** 193, **III,** 349 proscris refugiat la Atena.
Davila Ana C., născ. Racoviţă, **IV,** 351, 364, 376, 426.
Davila Carol, IV, 233 notă biogr.; **IV,** 341, 349 căsătoria lui cu Ana Racoviţă; **I,** 276 vesteşte moartea Zincăi Golescu; **I,** (X); **II,** 349; **III,** 61; **IV,** 112, 267, 277, 351, 370, 376, 380, 426.
Davila Elena, căs. Perticari, **I,** (IX), 111; **IV,** 278, 327.
Dealul, mânăstirea, **I,** 47.
Dealul Mitropoliei, IV, 361 manifestaţia de pe, privitoare la viitorul Domn al Ţării (1861).
Dealul Spirei, I, 70 lupta de pe; **IV,** 56.
Debreţin, I, 81, 83; **II,** 232, 260.
Decinda, pădure, **IV,** 255, 264 despre vânzarea ei; 192, 231, 240, 244, 252.
Dedu (?), **IV,** 329.
Dedulescu Luxandra, căs. cu Constantin Al. Kretzulescu, **II,** 78.
Dehou I. H., tipografie, **III,** 394.
Deivos Ion, II, 402 exilat la Brussa; **IV,** 56, 63 numit maior în armata turcă; **I,** 211; **IV,** 58.
Délavigne, III, 109.
Delfina, villa, (Palermo), **I,** 203 Nicolae Bălcescu în.
Dembinski Enric, revoluţionar polonez,

www.dacoromanica.ro

II, 240 notă biogr.; **I,** 83, **II,** 240, 264 comandă armata ungară şi înfrânge pe Austriaci lângă Pesta (1849); **I,** 95, **II,** 305 a tăiat 15 mii Calmuci; **I,** 97-98, **II,** 335, 341 refugiat la Vidin; **I,** 99 trece la mahomedanism; **III,** 36, 58 exilat la Brussa; **I,** 170, **III,** 62 cere o relatare cronologică a raporturilor româno-ungare; **I,** 161 legăturile emigraţilor români dela Brussa cu; **II,** 349; **III,** 300.

Demetrescu G. Mil., I, 4.

Democraţia, revista, **I,** (X), 213; **IV,** 81, 84, 85, 92.

democraţii italieni, III, 211 sprijină pe Unguri.

Dentu E., editor, Paris, **IV,** 137, 168, 239.

Depretis Agostino, om de Stat italian, **III,** 277 notă biogr.

Derby Lord, om politic englez, **IV,** 33.

Derussi Fanny, născ. Trăsnea, **I,** (IX); **II,** 21, 310.

Descombes Alfons Vaissier, căsătoria lui cu Caty G. Golescu, **III,** 348.

Descombes Caty Vaissier, IV, 379; v. Golescu Caty G.

Deşliu Anica I., născ. Neculescu, **III,** 323.

Deşliu Iordache, III, 323.

Deşliu Maria, căs. cu Iancu Mihalescu, **II,** 124; **III,** 323.

Dessain, aghiotant al generalului Aupick, **II,** 178.

Deva, localitate, **I,** 101; **III,** 144.

Dicu, colonel, **IV,** 130.

Dieppe, localitate, **I,** 152, **IV,** 169–170 Zoe Golescu la; **IV,** 170, 171, 173, 175.

Dieta maghiară, I, 96-97 şi legea pentru recunoaşterea naţionalităţii Românilor din Transilvania; **II,** 232 Sim. Barnuţiu autorul protestului către.

Dijon, I, 134, 138; **III,** 394.

Dincă, ofiţer român, **II,** 380 arestat în Transilvania; **IV,** 403.

Dionisie, arhimandrit, stareţul mânăstirii Neamţu, **IV,** 162 despre încarcerarea lui.

diplomaţia engleză, III, 293.

diplomaţia franceză, III, 293.

diplomaţia germană, III, 293.

diplomaţia italiană, III, 293.

diplomaţia poloneză, III, 293.

diplomaţia ungară, III, 293.

Divanul general, III, 186 şi deficitul bugetului; **IV,** 138 din Moldova discută o lege a presii (1856).

Divanul turcesc, IV, 60 discută armistiţiul şi evacuarea Princ. Rom. (1853); **II,** 183, 194.

Divanurile ad-hoc, IV, 178 despre compunerea lor; **I,** 250, **IV,** 161, 162, 163 despre alegerile pentru; **I,** 223, 231 234, 251; **II,** 41, 164, 171, 177, 257; **IV,** 190, 198, 208 210, 212, 232, 246, 248, 322, 340, 350.

Divanurile legiuitoare, III, 48 svonul despre apropiata lor funcţionare (1850); 289, 378.

Doamnei, râul, **I,** 269.

Dobran Ioan, I, 89, **II,** 241 membru în deputaţiunea bănăţeană trimisă la Impărat; **III,** 344–345 agent român în Austria.

Dobrogea, I, 196, **III,** 337–338 propaganda românească în; **III,** 338 Ruşii şi Turcii râvnesc; **I,** 27, 181, **II,** 171 Czaikowski în; **III,** 301, 318; **IV,** 56.

Docan Ion, membru în Comisia Centrală, **IV,** 297.

Dôle, localitate în munţii Jura, **I,** 16; **II,** 103.

Doljiu, judeţ, **II,** 47, 51.

Domneşti, moşia, **II,** 106.

Don Juan, III, 34.

Donici, III, 342 subscripţie pentru ca să-şi continue studiile; 277, 299; **IV,** 4.

Donne, firmă comercială la Viena, **II,** 156.

Dönniges Elena von, căs. cu Ion Racoviţă, **IV,** 235.

Dora D'Istria (Elena Ghica, căs. cu Al. Koltzoff Massalsky), **II, 223** notă biogr.; **IV,** 143 despre broşura ei *La vie monastique en Orient*; **I,** 115, 226; **II,** 34, 35; **III,** 155; **IV,** 182.

Dorrinner, colonel, **II,** 252.

Dragomir Silviu, I, 76, 79, 84, 96, 98, 101, 180, 183, 280.

Drăgăşani, II, 201 bătălia dela (1821).

Drăguşeni, moşia lui T. Răşcanu, **II,** 229.

Dreptate şi Frăţie, societatea, **I,** 55, 201.

Dreptul, revista, **IV,** 339.

Dresda, I, 150, 200, 203; **III,** 47, 349, 350, 353, 354, 362, 363, 365, 367, 368, 375, 376, 377, 379, 384, 385, 387, 390, 391, 393, 398, 399, 402, 403; **IV,** 3, 6, 12, 239.

Driault E., III, 343.

Drouyn de Lhuys, doamna, **IV,** 27.

Drouyn de Lhuys Edmond, om politic francez, **IV, 27** notă biogr.

Drugănescu Zoe, căs. cu Constantin Filipescu, **II,** 72.

Drummond Henry, I, 232.

Dubas Mr., IV, 285.

Duca Costache, III, 240, 338.

Duca Ion G., II, 279; **III,** 304.

Duca Lucia G., născ. Ghica, **II,** 279; **III,** 304.

www.dacoromanica.ro

Ducomun Mr., IV, 166.
Dudescu Ecaterina C., căs. cu Ion Câmpineanu, III, 65.
Duhamel, trimisul guvernului rus în Princ. Rom., II, 145 conflictul lui cu ambasadorul Turciei; 176 Bibescu Dim. George execută ordinele lui; 194 contra libertății; 195 destitue pe Al. Racoviță din isprăvnicia Craiovei; 380 rechemat; III, 186, 207 părăsește țara; I, 56, 108, 111, 113, 124, 135, 144; II, 208; III, 20, 27, 32.
Dumba Constantin, bancher la Viena, II, 144; III, 398; IV, 6, 8, 17, 22.
Dumbrava, plasă în jud. Doljiu, II, 47, 55.
Dumesnil Alfred, III, 361.
Dumovici (?), II, 108.
Dunărea, II, 172 Suleiman Pașa trece (1848); I, 70, 73, II, 201 exilarea fraților Golești pe; I, 118, II, 335, Villara înecat în; IV, 77, 109 Rușii trec (1854); 157 Comisiunea europeană a Dunării; I, 40, 49, 62, 66, 70, 73, 107, 118, 164, 167, 207, 211, 212, 213, 218, 219, 222, 223, 226, 227, 236, 246, 279, 280, 281; II, 179, 183, 204, 281, 355, 397; III, 93, 105, 190, 254, 294, 377; IV, 19, 31, 32, 41, 47, 48, 51, 55, 57, 58, 60–62, 93, 99, 102, 103, 105, 128, 133, 147, 151, 176, 206, 262, 311, 325.
Dupont Bussac de, redactor la ziarul *L'Europe Démocratique*, III, 15.
Duprat Pascal, publicist, II, 190 notă biogr.
Duras Léopold, ziarist francez, I, 190; II, 256; III, 253.
Düsseldorf, orașul, IV, 307.
Duțulescu Damian, I, 174; III, 104.

E

Ecole des Chartes, (Paris), II, 192.
Ecole des Ponts et Chaussées, (Paris), III, 300.
Les Écoles, revistă, II, 191.
Eder, baron, consul al Austriei la București, I, 271; IV, 421, 422.
Egipt, II, 97 Colquhoun consul în; III, 371 N. Golescu renunță la proiectul de călătorie în; II, 188, 323; III, 319, 339, 346.
Eichtal Mr., bancher, Paris, III, 301.
Ekel Catinca, IV, 278 ajutată de Zoe Golescu.
Eliade Ion, v. Rădulescu Ion Eliade.
Eliadiștii, III, 333 contra lui Cesar Bolliac; III, 57, 96.
Elisabeta de Wied, I, 271, IV, 427 căsătoria ei cu Carol I.
Elliot Henry G., ambasador al Angliei la Constantinopol, IV, 421.
L'Elu du peuple, journal de la Démocratie Napoléonienne, III, 394 anunță confiscarea *Catehismului sătenilor*.
Elveția, I, 9 frații Golești fac studii în; II, 31 Al. C. Golescu-Albul laudă; 96 Șt. Golescu obține permisiunea dela Domnitor să viziteze (1839); 103 Radu C. Golescu evoacă amintirile lui din; 131 Al. G. Golescu-Arăpilă îi face apologia; III, 23 călătoria lui N. Golescu în; 221 alungă pe refugiații politici; IV, 65 Zoe Golescu despre călătoria sa în; I, 10, 14, 16, 150, 189, 200; II, 130, 135, 139, 189; III, 23, 220, 221, 245, 296, 361, 362, 374, 375; IV, 22, 29, 31, 153, 163, 213.
Elveții, II, 131.
Elysée, reședința președintelui Republicei Franceze, II, 303.
emigrația moldoveană, II, 229 alege secretar pe Teodor Rășcanu.
emigrația română, II, 211, 225, 228–233, 288–291 Gheorghe Magheru despre; 229 proiectul Românilor din Constantinopol pentru; 231 Gh. Magheru propune ca organ conducător al ei pe fosta Locotenență revoluționară; 383 retragerea lui Christian Tell din comitetul ei; 383 retragerea lui N. Golescu din comitetul ei, 383 și Ion Eliade Rădulescu; 395–396 Al. C. Golescu-Albul despre organizarea ei; 401–402 propunerea emigraților dela Brussa pentru organizarea ei; I, 67, 225; III, 51–60, 96–98, 103–109 despre organizarea ei; III, 274.
emigrații, III, 316 Franța ia măsuri contra lor.
emigrații germani, III, 209, 210.
emigrații italieni, III, 292 și generația revoluționară greacă; I, 193, III, 292 expulzarea lor din Grecia; IV, 23 vor să intre în armata turcă; III, 209; IV, 25.
emigrații polonezi, II, 172 conduși de Adam Czartoryski; III, 36, 132 exilați la Kutahia; 134 despre liberarea lor dela Kutahia; 209 dela Kutahia și legăturile lor cu emigrații români dela Brussa; 210 despre greșelile lor; 292 și generația revoluționară greacă; I, 193, III, 292, 301 expulzarea lor din

www.dacoromanica.ro

Grecia; **III,** 301 expulzarea lor din Tulcea; **IV,** 46 Austria cere ca Turcia să nu se servească de; **IV,** 25.
emigraţii români, II, 243 obligaţi să părăsească Transilvania (1849); **I,** 163–164, **II,** 399–402 dela Brussa trimit un apel către cei dela Paris (1849); **III,** 36 dela Brussa, despre liberarea lor; 51–60 dela Brussa, despre organizarea emigraţiei; 54—58 dela Brussa propun înfiinţarea unei societăţi secrete; 209 dela Brussa şi legăturile lor cu emigraţii poloni şi unguri dela Kutahia; 220 dela Brussa, ajutaţi de guvernul turc; **I,** 125, **III,** 241 despre neînţelegerile dintre; **III,** 245 faţă de Franţa; 340 şi confiscarea averii lor; **I,** 211–218, **IV,** 25 vor să lupte alături de Turci în războiul Crimeii; **IV,** 72 vor să plece la Calafat (1854); **I,** 86, 87, **III,** 174 dela Paris, despre desbinările dintre; **III,** 241, 255 dela Paris şi măsurile poliţiei franceze faţă de ei; **I,** 88 activitatea lor în Apus; **IV,** 182, 197 despre repatrierea lor; 195–196, 200, 205 se cere repatrierea lor; 55 din Ardeal, în Serbia; 46, 47.
emigraţii unguri, III, 36, 132 exilaţi la Kutahia; 209, 210 despre greşelile revoluţiei ungare; **III,** 134 dela Kutahia, despre liberarea lor; 209 dela Kutahia şi legăturile lor cu emigraţii români dela Brussa; **IV,** 46 Austria cere Turciei să nu se servească de; **IV,** 25.
Emin Muhlis Effendi, dragoman al Porţii, **II,** 183.
Enfantin Berthélemy Prosper, scriitor, discipol lui Saint Simon, **I,** 26.
Engel Iuliu, ofiţer în armata română, **I,** 37; **II,** 77, 78, 79.
Engelhart Andrei Andreevici, general, **II, 251** notă biogr.; **II,** 252.
Enghien, băile, **I,** 151, 221, **IV,** 121-124 Zoe Golescu cu fiii ei Radu şi Alexandru Albul la (în 1855).
Englezii, III, 296 şi sărăcia; **IV,** 40 favorabili Porţii; **I,** 145, 182, 187, 222, 233; **II,** 26; **III,** 210, 215; **IV,** 40, 103, 129, 130, 175.
Englitera, v. Anglia.
Enriciştii, IV, 58 fuzionarea lor cu Orleanıştii.
L'Eperron rue de, (Paris), **III,** 289.
Epir, IV, 104, 109 răscoalele din.
Epistolele lui C. A. Rosetti către Barbu Ştirbey, **III,** 148.
Epureanu Costache, IV, 336.
Epureanu Manolache C., IV, 345.
Eschi-Şehir, oraş în Asia Mică, **III,** 319.
Eskeles Arnstein, bancher la Viena, **II,** 261.
Espatriatul, ziar editat de Cesar Bolliac la Braşov, **II,** 305.
L'Etoile du Danube, ziar, **IV,** 209.
Europa, II, 265 şi ocupaţia rusească din Princ. Rom. (1849); **III,** 224 triumful democraţiei în; 290 despre pregătirile războinice ale ei împotriva Rusiei; **IV,** 139 indiferenţa ei faţă de Chestiunea orientală; **I,** 98, 124, 130, 136, 163, 164, 166, 179, 196, 207, 209, 212, 260, 262; **II,** 180, 191, 198, 257, 303, 309, 315, 327, 345, 369, 399, 400, 401; **III,** 11, 21, 67, 91, 100, 118, 148, 175, 192, 213, 244, 253, 280, 289, 293, 396, 397; **IV,** 22, 36, 50, 60, 77, 86, 98, 103, 105, 126, 127, 128, 130, 131, 141, 146, 151, 152, 249, 313, 412 şi *passim.*
Europa orientală, I, 88; **II,** 257; **III,** 253, 255.
L'Europe démocratique, ziar, **I,** 128, **III,** 14, 22 Zoe Golescu doreşte să se aboneze la; **III,** 15.
Europenii, IV, 105.
Evreii, IV, 407 despre propaganda lor anti-unionistă; 412 chestiunea evreiască şi străinătatea; 421–422 svonul că sunt persecutaţi în Moldova; **I,** 132, 257, 267.
Evstratie, logofătul, **IV,** 145.
Expoziţia dela Londra, III, 153 va lua parte şi Ţara Rom. la; **I,** 191; **III,** 153, 200, 228, 236, 242.
Expoziţia dela Paris, IV, 410 Al. Odobescu numit comisar pentru.
exproprierea, II, 184 despre discuţiunile dela 1848 pentru.

F

Facă (?), **II,** 60.
Facă Anica M., născ. Racoviţă, **III,** 49.
Facă Costache, IV, 298.
Facă Ecaterina Ion, căs. cu Mihail Dim. Ghica, **II,** 21, 223; **III,** 155, 187; **IV,** 298.
Facă Manolache (Mache), III, 49 notă biogr.; **IV,** 298 conflictul lui cu Grigore Filipescu-Gâţă; **III,** 155.
Facă Maria (Marghioala) Manolache, născ. Brăiloiu, **II,** 64; **III,** 49.
Facă Smaranda M., căs. cu Polizu, **III,** 49.

www.dacoromanica.ro

Facă Zinca, căs. cu Manolache Florescu, IV, 298.
Făgăraş, I, 95, **II,** 251, 321 Ruşii învinşi de generalul Bem la.
Fălcoianu Maria Scarlat, născ. Văcărescu, III, 20.
Fălcoianu Scarlat, III, 20 notă biogr.; III, 22, 44, 46; IV, 298.
Fălcoianu Zoe Const., născ. Rosetti, II, 45.
Fanarioţi, I, 49, 76, 279; **III,** 33, 174.
Fărcăşanu (?), **IV,** 208.
Farfară, casa (dela Craiova), **I,** 4.
Farfară, ispravnic (Gorjiu), **I,** 3.
Farfară Alexandru, serdar, ispravnic la Mehedinţi, **I,** 3, 4.
Farfară Dumitrana Al., născ. Pârşcoveanu, **I,** 3, 4; **III,** 71.
Farfară Ecaterina Al., căs. cu Răducanu Bengescu, **I,** 3; **II,** 2, 143.
Farfară Zoe Al., v. Golescu Zoe C.
Ferdinand I, împărat al Austriei, **II, 208** notă biogr.
Ferekide Mihail, IV, 198.
Ferekide Ştefan, IV, 198, 230, 264, 265, 267, 335, 336.
Fernex Camille Guyet de, căs. cu Pantazi Ghica, **IV,** 300.
Filarmonica, societatea, **I,** 39; **II,** 102, 201.
Filipescu Alexandrina Al., (Cacaşon), născ. Ghica, **III,** 343.
Filipescu Alexandrina Ion, căs. cu Al. Leng, **II,** 223 despre căsătoria ei cu Al. Leng; **III,** 131.
Filipescu Alexandrina M., căs. cu g-ralul Al. Zefcari, **III,** 9.
Filipescu Alexandru (Cacaşon), III, 343 notă biogr.
Filipescu Alexandru (Vulpe), II, 123 notă biogr.
Filipescu Anastasia Grigore, născ. Rosetti, **II,** 44, 45.
Filipescu Anita, căs. cu Radu Năsturel Herescu, **II,** 105.
Filipescu Catinca, căs. cu Scarlat Slătineanu, **III,** 133.
Filipescu Cleopatra N., căs. 1° cu Vasile Gr. Ghica şi 2° cu Nicolae Cantacuzino, **II,** 279; **III,** 304.
Filipescu Constantin Const., II, 72 notă biogr.; 72 a provocat incendiul Bucureştilor (1847).
Filipescu Constantin G., II, 145.
Filipescu Constantin N., colonel, **II, 72** notă biogr.; 72 înaintat aghiotant domnesc.
Filipescu Elena Gr. Mitică, născ. Filipescu Ion, **II,** 390; v. şi Filipescu Elena Ion.
Filipescu Elena Ion, căs. 1° cu Mitică Gr. Filipescu şi 2° cu Ion Otetelişanu, **II, 390** notă biogr.; **II,** 108, 377; **III,** 44, 65, 131.
Filipescu Elena Scarlat (Şarloti), născ. Racoviţă, **II, 61** notă biogr; **III,** 7 face urări pentru emigraţi; **I,** 126, 148; **II,** 61, 363, 366, 387, 388, 392; **III,** 40, 154, 157, 273, 304, 305, 358, 393; **IV,** 76, 112, 186, 204, 256, 277, 319, 376, 378; v. şi Racoviţă Elena Al.
Filipescu Elisa Ion (Vulpoi), născ. Bibescu, **II,** 123.
Filipescu Eufrosina G., căs. cu I. Ghica-Brigadier, **II,** 145, 147, 148; **III,** 9.
Filipescu George, II, 145, 194 notă biogr.; **I,** 34 ministru remaniat de Al. Dim. Ghica (1835); 108 de teama răscoalei ţăranilor cere protecţia Turcilor şi Ruşilor (1849); **II,** 253 cârmuitor (1849); **III,** 9 judecat aspru de Zoe Racoviţă; **I,** 141; **III,** 133, 355.
Filipescu George, mareşalul Curţii Regelui Carol I, **IV,** 412 notă biogr.; **IV,** 412 decorat.
Filipescu George G., colonel, **II,** 145.
Filipescu George M. (Pomadin), III, 9.
Filipescu Grigore N. (Gâţă, Gâgâţă), II, 44, 297 notă biogr.; **III,** 230 Zoe Golescu laudă purtarea lui faţă de Ruşi; **IV,** 298 conflictul lui cu M. Facă; **I,** 126; **II,** 61, 72, 298, 322, 328, 356, 374, 376, 378, 380, 388; **III,** 7, 9, 23, 122, 147, 163, 164, 165, 189, 199, 200, 201, 205, 206, 207, 224, 225, 226, 231, 246, 256, 286; **IV,** 6, 141, 154, 155, 156, 158, 159, 176.
Filipescu Ion, I, 70; **II,** 44, 108, 223, 390.
Filipescu Ion (Curcanache), II, 44 notă biogr.; **II,** 206 despre turcirea lui; 229 rolul lui în emigraţia română; 283 la Constantinopol; 363, 377 la Belgrad; **III,** 131 vrea să ajute pe tinerii români; 177 pentru organizarea emigraţiei române; **IV,** 72 la Calafat; 237 despre greutăţile lui băneşti; **II,** 161, 223, 267, 307, 390; **III,** 181, 343; **IV,** 107, 131, 169, 193, 197, 214, 220, 222, 240, 322.
Filipescu Ion Al. (Vulpoi), II, 123 notă biogr.; **II,** 123 şi studiile lui Dimitrie Bolintineanu la Paris; **I,** 70; **II,** 125; **IV,** 164, 246, 256, 314, 346, 348.
Filipescu Manuil G., III, 9 notă biogr.; **II,** 145.
Filipescu Maria M., născ. Bujoreanu, **III,** 9.

www.dacoromanica.ro

Filipescu Maria R., născ. Văcărescu, II, 123.
Filipescu Merope Scarlat, născ. Volpi, II, 61.
Filipescu Mitică Gr., II, 390.
Filipescu Nicolae, II, 44, 279 notă biogr., 297; III, 304.
Filipescu Nicolae N., II, 44,
Filipescu Radu C., II, 123.
Filipescu Raliţa Ion, născ. Nenciulescu, II, 44, 108.
Filipescu Safta Nicolae, născ. Hrisoscoleu, II, 44, 279, 297; IV, 304, 305 moartea ei.
Filipescu Scarlat N. (Şarloti), II, 333 la Brussa; I, 48, 126, 148, 174; II, 61, 72, 156, 278; III, 7, 104, 154, 201, 224, 273, 286, 358.
Filipescu Smaranda Ion, căs. cu G. Filişanu, III, 131.
Filipescu Zoe Const., născ. Drugănescu, II, 72.
Filipescu Zoe G., II, 145, 147, 148.
Filipopole, I, 41, II, 102 Ion Câmpineanu surghiunit la; IV, 103.
Filişanu Smaranda G., născ. I. Filipescu, III, 131.
Filitti Ion C., I, 34, 37, 41, 55, 67, 255, 256, 257; II, 154, 225.
Filoteiu, arhimandrit, III, 133 notă biogr.; III, 133 ales episcop de Buzău (1850).
Finlanda, IV, 35 un plan de încorporarea ei la Suedia; 104.
Finlandezii, I, 219; IV, 105.
firman, II, 71 privitor la boieri; 102 pentru exilarea lui Ion Câmpineanu; IV, 58 pentru amnistierea proscrişilor.
Florenţa, II, 96 Ştefan Golescu învoit de Domnitor a merge la; II, 322 Eugène Poujade consul la.
Florescu, (?), III, 362.
Florescu Alexandrina D., născ. Mihalescu, III, 323.
Florescu Alexandru Em., II, 223.
Florescu Anica, căs. cu Ion Bibescu, II, 123.
Florescu Anica Ioniţă, I, 55.
Florescu Anica Iordache, născ. Sutzo, II, 5; III, 78.
Florescu Constantin (Costache) G., II, 348 notă biogr.; I, 101, 119, II, 348 se refugiază la Avram Iancu (1849); II, 402 exilat la Brussa; I, 55; III, 349.
Florescu D., IV, 130.
Florescu Dumitru G., III, 78 notă biogr.; I, 171, III 79 pleacă dela Brussa la Paris pentru studii; I, 55; II, 402; III, 315, 349, 362; IV, 14, 44, 130.
Florescu Elena Em. Al., născ. Mano, II, 223 notă biogr.
Florescu George D., I, (X), 3, 56; II, 154; III, 52.
Florescu Grigore, I, 55.
Florescu Iancu, I, 55.
Florescu Ion Emanuel, II, 123.
Florescu Ioniţă, I, 55; III, 78.
Florescu Iordache, vornic, I, 56; II, 5, 348; III, 78.
Florescu Luxiţa Iordache, I, 56.
Florescu Zinca M., născ. Facà, IV, 298.
Florescu Zoiţa (Zinca) C., căs. cu Radu Golescu, banul, II, 181; III, 78.
Floreşti, boieri, I, 55—56.
Floreşti, localitate, IV, 354.
Florian Aaron, II, 294 notă biogr.; II, 294 arestat.
Florica, moşia Brătienilor, I, 144.
Foaia pentru minte, inimă şi literatură, III, 392.
Focşani, I, 259; II, 278, 322, 333, 363; III, 18, 82; IV, 287, 289, 305, 306, 307, 312, 325, 331, 340, 350, 366.
Fontmagne Baronne Durand de, I, 215.
Foreign Office, II, 97; III, 339, 369.
Formacu Nichita, administrator de Gorjiu, IV, 52.
Fotino George, I, (XII), 199; III, 394.
Foublanque de, IV, 73.
Fould Achille, om politic francez, IV, 138 notă biogr.; IV, 156 cere presei franceze să sprijine unirea Prine. Rom. sub un Domn străin; I, 227.
Fourier François Charles, filosof şi sociolog, I, 26.
Le foyer domestique ou de la famille, ziar, III, 269, 381.
Fraivald Mr., IV, 213, 214, 219, 226.
Franasovici Richard, doamna, II, 61.
Francezii, I, 113, II, 208 frica Ruşilor de; II, 275 supărarea Catincăi Rosetti împotriva lor; I, 77, 85, 93, 100, 131, 140, 187, 189, 194, 205, 222, 250; II, 210, 216, 261, 341, 351; III, 6, 32, 215, 245, 280, 281, 295; IV, 21, 35, 69, 103, 129, 130, 131.
Francisc Iosef Carol, împărat al Austriei, II, 303 contra Ungurilor.
Franck (?), IV, 56.
Frankfurt, II, 181 despre un împrumut al Guvernului Provizoriu (1848) la; 205 Gh. Magheru la; 205 revoluţionarii dela 1848 se refugiază la; 231 propus ca sediu pentru alegerea comitetului emigraţiei române; I, 69, 74, 75, 87; II, 84, 191, 203, 214, 216, 232, 248, 385; III, 91; IV, 152, 178.
Franţa, I, 26 frământările ideologice sub

www.dacoromanica.ro

Louis Philippe în; **I,** 66, **II,** 181 revoluționarii români află sprijin în; **II,** 208 svonuri de turburări în (1848); 247 înțelegerea dintre Anglia, Turcia și; 265 protestează împotriva ocupației rusești în Princ. Rom. (1849); **I,** 115, **II,** 277 svonul expulzării străinilor revoluționari din; **II,** 351 politica ei criticată de Zoe Golescu; 368 Zoe Golescu cere știri despre; **III,** 222 socialismul din; **I,** 188—189, **III,** 241 ia în 1851 măsuri împotriva revoluționarilor refugiați în; **I,** 188, **III,** 244 și asasinatul pictorului Rosental; **III,** 245 sentimentele emigraților români față de; 266—267, 272—273, 282—283 lovitura de Stat (1851) din ; 290 pregătiri de războiu ale; 314 și tradiția ei catolico-aristocratică; 320 ministrul ei la Atena și republicanii greci; **IV,** 29 și războiul Crimeii; 35 despre încorporarea Belgiei la; 105 și formarea legiunilor străine împotriva Rusiei; 140–141, 171, 180 favorabilă unirii Princ. Rom.; 148 influența ei în Orient; 275 Ștefan Golescu despre sprijinul dat de Franța cauzei românești; 286–287 Șt. Golescu în misiune în; **I,** 154—155 Barbu Știrbey se retrage în; **I,** 10, 13, 26, 42, 48, 66, 68, 80, 85, 93, 100, 112, 117, 125, 129, 130, 136, 147, 148, 149, 153, 154, 155, 191, 193, 195, 209, 210, 214, 215, 223, 225, 228—230, 232, 233, 234, 236, 240, 241, 250, 251, 256, 258; **II,** 96, 103, 181—185, 187, 189, 194, 216, 217, 224, 232, 240, 244, 247, 271, 282, 303, 304, 306, 309, 330, 369, 372, 396, 398; **III,** 12, 21, 98, 102, 170, 220, 225, 242, 248, 269, 284, 300, 302, 311, 314, 356, 370; **IV,** 21, 24, 25, 27, 28, 37, 42, 50, 61, 68, 102–104, 106, 118, 121, 127, 129–132, 135, 145, 146, 152, 158, 164, 171, 180, 230, 250, 285–287, 316, 324, 389, 412 și *passim*.

Franțuzitele, piesa lui Costache Faca, **IV,** 298.

Fred, soția lui Al. Paleologu, **IV,** 281, 311.

Friburg, IV, 74.

Friederic Wilhelm Ludwig, rege al Prusiei; v. Wilhelm Friedrich Ludwig.

Frumușanu Sevastia, căs. cu Zamfir Pârâianu, **IV,** 352.

Fuad Pașa Mehemet, II, 194 notă biogr.; **II,** 194 și boierii români; 195 împotriva abuzurilor ocupației rusești în Princ. Rom.; 197 svon despre rechemarea lui din Princ. Rom.; 199 și aprovizionarea armatelor de ocupațiune; 200 institue o comisiune pentru cercetarea cauzelor revoluției din Țara Rom.; 220 la spitalul Brâncovenesc; 226 memorandele lui Gh. Magheru către; **I,** 99, 135, **II,** 352, 358, 359 în misiune la Petersburg în chestiunea refugiaților poloni și unguri în Turcia; **II,** 361 la Varșovia; **III,** 71 înlocuit prin Achmet Vefyk; 131, 132 vizitează Brussa și pe emigrații români; **IV,** 178 cere Insula Șerpilor pentru Turcia; 229 întrevederea lui N. Golescu în 1858 cu; 236 svon neîntemeiat despre moartea sa; 419 și căsătoria domnitorului Carol I; **I,** 69, 70, 107, 108, 114, 135, 165, 215, 251; **II,** 195, 208, 237; **III,** 20, 35; **IV,** 56, 57, 197, 247, 422.

Furduescu, sameșul, **I,** 126; **III,** 161; **IV,** 254, 277.

G

Gabruja (?), **II,** 86.

Găiești, II, 278 Rușii la (1849).

Găiseni, mânăstirea dela, **III,** 133.

Găitan Nicolae, II, 384.

Galați, I, 112, 202; **II,** 102, 179, 195, 229; **III,** 340; **IV,** 157, 350.

Galignani, librar, **III,** 151.

Galiția, I, 208, 219; **II,** 239, 281, 303, 309, 349; **III,** 62; **IV,** 38.

Gallipoli, I, 211, 213, **IV,** 53 Șt. Golescu, D. Brătianu și C. A. Rosetti la; **III,** 169; **IV,** 57, 59, 61, 62, 103.

Gambier, căpitan, **III,** 50.

Gambon, publicist francez, **II,** 191.

Gănescu Grigore, IV, 152 notă biogr.; **I,** 226, **IV,** 152 broșurile lui despre Țara Rom.

Gara de Nord, II, 7.

Garbaski Anton, ofițer, **II, 72** notă biogr.; **I,** 31 numit în Statul Major al lui Al. Dim. Ghica; **I,** 37, **II,** 72 înaintat colonel; **II,** 171.

garda națională, III, 104, 320.

Garibaldi, III, 277.

Gârla Mare, localitate, **IV,** 93.

Garnier Frères, editură, Paris, **I,** 15.

Gâță, v. Filipescu Grigore Gâță.

Gauthier Catinca, născ. Bălăceanu, **II,** 210.

Gauthier M–me, oculistă, **IV,** 120.

www.dacoromanica.ro

Gavala (?), **IV**, 338.
Gazeta de Transilvania, ziarul lui Gh. Barițiu, **III**, 392.
gazete, II, 215 censurate în Țara Rom.
La Gazette de Bucarest, **III**, 284 și evenimentele dela Paris (1852).
La Gazette de Constantinople, **IV**, 61.
Gazza Ladra, operă comică, **II**, 35.
Geanoglu Ion A., redactor la ziarul umoristic *Nichipercea*, **IV**, 403.
Geantă Ion, I, 131; **II**, 310; **IV**, 209.
Gedanum (Danzig), III, 403.
Genadie, v. Ghenadie.
Geneva, I, 9, 10, 15, 16, 18; **II**, 22, 31, 33, 101, 103 frații Golescu la studii la; **III**, 357; **IV**, 24, 28, 29, 30, 31, 34, 37, 41, 166.
Genova, III, 320 Al. Milbitz, revoluționar polonez, obligat să părăsească; **I**, 150, 184, 185, 204, 205, 206, 207; **III**, 169, 240, 243, 277, 289, 404; **IV**, 1, 2, 3, 5, 6, 10, 11, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 41, 159.
Georgescu-Tistu N., I, 168.
Georgidis (?), **II**, 253.
Gérando baron de, scriitor francez, **II**, 190 ostil Românilor.
Germani Constanța E., născ. Mihalescu, **III**, 323.
Germania, I, 10, 17, 18, **II**, 33 frații Goleşti la studii în; 278 despre Coroana ei; 306 și dinastia Habsburgilor; **III**, 222 socialismul din; **I**, 10, 17, 18, 87, 89, 219, 227; **II**, 216, 232, 270, 309, 384; **III**, 37, 192, 215, 252, 305, 325; **IV**, 14, 35, 105, 147, 148, 149.
Germanii, II, 369 și cruzimile Prusienilor; **I**, 177, 187; **II**, 249; **III**, 209, 210, 215, 335; **IV**, 147.
Géroult, publicist francez, **I**, 190, **III**, 253 scrie împotriva Ungurilor.
Ghenadie, II, 294, 305 cere ospitalitate la Unguri.
Gheorghe, căpitanul, **II**, 224.
Gherardini, autorul libretului operii Gazza Ladra, **II**, 35.
Ghica, administratorul casei lui Al. Dim. Ghica, **III**, 236.
Ghica, M-me (?), **III**, 40.
Ghica, partidul, **IV**, 191, 269, 270.
Ghica Alecu, mare postelnic, **I**, 70; **II**, 68, 77.
Ghica Alexandrina Gr., născ. Coressi, **IV**, 247.
Ghica Alexandrina Gr., căs. cu Al. Filipescu (Cacașon), **III**, 343.
Ghica Alexandrina Ion, născ. Blaremberg, **III**, 187.
Ghica Alexandrina Ion, născ. Mavros, **III**, 11.
Ghica Alexandru Dimitrie, domnitor al Țării Rom., **II**, 1 notă biogr.; **II**, 3 în în drum spre țară dela Constantinopol; **I**, 31 numirea lui ca Domn al Țării Rom. (1834); 32 primește învestitura la Constantinopol; **I**, 34, **II**, 4 înscăunarea lui; **II**, 68 în Oltenia; 77 petrece vara la Breaza; 78 despre un incident cu Kotof, dragoman rus; **I**, 36 acordă ranguri boierești unor profesori; **I**, 39-41 firea lui; începuturile Domniei; 39, 41 conflictul lui cu consulul rus P. Ruckman; 39-41 și Obștească Adunare; **II**, 80 la Craiova; 82 aduce pe medicul Mayer în Țara Rom.; **I**, 38—39, **II**, 80—81, 84, 91, 110, 118—119, 163 despre relațiile lui cu Șt. Golescu; **I**, 13, **II**, 96 balul dela Curtea domnească a lui; **II**, 105 la Silistra (1837); 123 ajută la Paris pe D. Bolintineanu și Ion Negulici; 154 svonuri despre detronarea lui; **I**, 43 pierde tronul; uneltirile Rusiei; **II**, 157, 221 la Viena; 163 vinde un teren prințului Miloș Obrenovici; 163 împrumută bani Zincăi Golescu; 213 dela Viena la Neapole; **III**, 116—117, 197, 205—206, 226, 234—235 și situația financiară a lui N. Golescu; 159, 187, 190 despre întoarcerea lui în țară (1851); **I**, 231, **IV**, 156 numit caimacam (1856); **IV**, 160 pentru repatrierea emigraților; 160 despre primirea lui la București (1856); 164 contra Unirii; 194 pentru repatrierea necondiționată a Goleștilor; 181 a acordat repatrierea proscrișilor; 195—196 refuzul lui de a primi petiționea poporului pentru repatrierea emigraților; **I**, 6, 7, 11, 15, 32-35, 37, 40, 42, 47, 50, 227, 233, 234; **II**, 2, 13, 21, 64, 73, 75, 79, 82, 84, 86, 91, 99, 108, 142, 145, 156, 161, 241, 262, 294, 315, 330; **III**, 47, 50, 85, 155, 236, 237, 248, 308, 323; **IV**, 158, 160, 161, 164, 168, 169, 171, 172, 174, 175—182, 185, 186, 188, 193, 200, 204, 205, 206, 218, 219, 229, 319.
Ghica Alexandru Ion, II, 145; **III**, 9.
Ghica Alexandru Scarlat (Barbă-Roșie), III, 259.
Ghica Ana Al., căs. cu Ion Mano, **II**, 157, 223; **III**, 259, 309, 347.
Ghica Anica, căs. cu Aristide I. Rosetti-Bibica, **III**, 326.
Ghica Aurélie Gr., născ. Soubiran, **I**, 114, 216; **IV**, 247.
Ghica Camille P., născ. Guyet de Fernex, **IV**, 300.

www.dacoromanica.ro

Ghica Cleopatra Dim., căs. cu Trubetzkoi, II, 94.
Ghica Cleopatra V., născ. Filipescu, III, 304, 305; IV, 159.
Ghica Constantin Dim., spătar, II, 2 notă biogr.; III, 187 moartea lui; II, 43, 45, 52, 65, 94, 122.
Ghica Constantin Dim., general cneaz, II, 2, 14, 94.
Ghica Constantin Gr., II, 164, IV, 249 notă biogr; II, 323.
Ghica Dimitrie, mare ban, II, 2; III, 155.
Ghica Dimitrie Al., fost ministru, II, 79.
Ghica Dimitrie (Comăneşti), IV, 143.
Ghica Dimitrie Gr.. (Beizadea Mitică) II, 164 notă biogr.; I, 48, 227, 232, 256; III, 321, 327, 374; IV, 138, 160, 179, 406, 408.
Ghica Dimitrie Scarlat, II, 181.
Ghica Ecaterina (Budeşti), căs. cu Ion Vlădăianu, II, 69, 70, 141, 148; IV, 414.
Ghica Ecaterina Al., născ. Năsturel Herescu, III, 259.
Ghica Ecaterina Al. (Brigadier), III, 331.
Ghica Ecaterina Mih. Dim., născ. Facă, II, 21, 223; III, 155, 187; IV, 298.
Ghica Elena Dim., născ. Razu, II, 2; III, 155.
Ghica Elena M., v. Dora d'Istria.
Ghica Elisa Scarlat, născ. Sutzo, II, 79.
Ghica Emil Ion, II, 145; III, 9.
Ghica Eufrosina Gr., născ. Sevescu, III, 343.
Ghica Eufrosina I. (Brigadier), născ. Filipescu, II, 145; III, 9.
Ghica Gheorghe M., II, 35; IV, 182.
Ghica Gr., arhondologia lui, II, 225.
Ghica Grigore Al., Domn al Moldovei, II, 321 la Constantinopol, pentru confirmare; 331 a făcut bună impresie la Constantinopol; III, 290 şi apropiata intrare a Ruşilor în Moldova; 336 scrie lui Napoleon III; IV, 13 bolnav; 176–177 căsătoria sa cu Marie Leroy; 161 întâlnirea sa cu Walewski; I, 152, 204, 257; II, 352; III,, 187, 341; IV, 162.
Ghica Grigore Dim., Domn al Ţării Româneşti, II, 79, 142, 164; III, 343; IV, 247, 249, 288.
Ghica Grigore Gr., IV, 247 notă biogr.
Ghica Grigore Ion, II, 145; III, 9.
Ghica Ion, efor al Spitalelor civile, II, 79.
Ghica Ion D., II, 181 notă biogr.,; I, 86, II, 229 ales secretar al emigraţiei române; II, 238 chiamă pe Gh. Magheru la Constantinopol (1849); 321 despre liberarea exilaţilor români dela Brussa; I, 168, III, 56 nevoia prezenţii lui la Constantinopol; I, 176, III, 95–105, 124–130 neînţelegerea partizanilor lui cu Eliadiştii; I, 176 apărat de Al. C. Golescu-Albul de învinuirile partizanilor lui Eliade; 218 sprijinit de Canning; III, 127 comparat cu Ion Eliade Rădulescu; 129 şi complotul rusofil din Ţara Rom. (1850); 130 despre Gh. Văleanu; 132 şi vizita lui Fuad Paşa la Brussa; 248 creditor al lui Nicolae Golescu; I, 180—181, II, 175—176 Al. C. Golescu-Albul îi propune să-şi vândă averea pentru cauza ţării; IV, 53—54 o proclamaţie a sa trimisă lui Omer Paşa; 56—57 influenţa lui pe lângă cercurile turceşti; 79—80, 85, 90-91 despre intrigile lui contra emigraţilor români; 106 contra formării unei legiuni române; 106 Al. Golescu-Albul rupe relaţiile cu; 108 trimis de guvernul turc la Samos pentru anchetă; 108 cearta lui cu Gr. M. Sturdza; I, 218, IV, 109 comisar împărătesc la Samos; 120 Al. C. Golescu-Albul despre cearta lui cu; 156 despre un proiect de constituţie al lui; 165 pentru Unirea Princ. Rom.; I, 53, 61, 67, 79, 87, 96, 97, 123, 125, 167–170, 175, 186, 214, 227, 258, 268; II, 178, 182, 228, 231, 269, 319, 329, 330, 334, 365, 382, 404; III, 11, 51, 57, 60, 103, 108, 109, 248, 259, 308, 322, 332, 336, 337, 340, 352, 358; IV, 45, 46, 50, 51, 55, 56, 60, 62, 69, 90, 91, 92, 96, 104, 153, 154, 172, 233, 283, 299, 300, 310, 398.
Ghica Ion Gr., III, 187.
Ghica Lucia Vasile, căs. cu George Duca, II, 279; III, 304.
Ghica Maria, prinţesa, III, 236.
Ghica Maria (Comăneşti), căs. cu N. Rosetti-Rosnovanu, II, 222.
Ghica Maria Const., căs. cu Eugène Poujade, II, 323; IV, 249.
Ghica Maria Const. Dim., căs. cu Teodor Văcărescu (Furtună), I, 145; II, 14; III, 188.
Ghica Maria Dim., născ. Barbu Văcărescu, II, 2.
Ghica Maria Dim., născ. Câmpineanu, II, 181.
Ghica Maria Gr., născ. Leroy, IV, 177.
Ghica Maria (Marghioala) Gr., născ. Hangerli, I, 114 şi petrecerile la care iau parte agenţii străini şi ofiţerii trupelor de ocupaţie; II, 79, 142, 164; IV, 249.
Ghica Maria Scarlat N., născ. Iancu Golescu, II, 12.
Ghica Mariţica Const., născ. N. Văcărescu, II, 94, 97.

www.dacoromanica.ro

Ghica Mihail Dim., banul, II, 21, III, 155 notă biogr.; III, 154–155, 187 moartea lui; I, 34, 35, 226; II, 223; IV, 143, 182.
Ghica Nicolae Ion, II, 145; III, 9.
Ghica Olga M., căs. cu Grigore M. Sturdza, III, 187.
Ghica Pantazi, IV, 300 notă biogr.
Ghica Pulcheria (Profira) Dim., căs. 1° cu N. Mavros, şi 2° cu Vladimir Blaremberg, II, 84 notă biogr.
Ghica Ruxandra, născ. Răducanu Cantacuzino, II, 2, 14, 94.
Ghica Scarlat Gr., II, 79 notă biogr.; IV, 299 revocarea sa dela o eforie.
Ghica Scarlat N., II, 12.
Ghica Sultana Const., născ. Costescu, IV, 249.
Ghica Vasile Gr., II, 279; III, 304.
Ghica Vladimir Ion, II, 105.
Ghica Zoe Scarlat, născ. Sorescu, fostă Lipănescu, II, 79.
Ghiciştii, contra lui Cesar Bolliac, III, 333.
Ghiculeştii, I, 153 ostilı lui George Dım. Bıbescu şi lui Barbu Ştirbey.
Giano (?), III, 202 cumpără moşia Zincăi Golescu dela Văleni; 286.
Gilort, plasa, II, 51.
Ginta română, II, 232.
Giovanne Italia, societate întemeiată de Mazzını, I, 79; III, 211.
Giurescu G., exilat la Brussa, I, 174; III, 104.
Giurgiu, I, 63, II, 171—172 Suleiman Paşa la; II, 174 întrevederea lui Şt. Golescu cu Sulemman Paşa la; I, 65, II, 177 întrevederea lui N. Golescu cu Sulemman Paşa la; II, 182 misiunea turcă la; I, 135, III, 20 sosırea lui Achmet Vefyk Effendı la (1850); IV, 363 despre alegerile dela (1861); I, 32, 63, 65, 135, 189; II, 178, 225; III, 382, 384; IV, 96, 120, 173, 346, 350, 363.
Glavani, bancher, IV, 62.
Glogoveanu Maria C., născ. Bălăceanu, II, 71.
Glogoveanu N. C., II, 71.
Gogâlniceanu, v. Kogălniceanu.
Les Golesco, lucrare de. Georges Bengesco, I, 9.
Golescu Alexandru-Albul C., (Papa), I, 9 despre anul naşterıı lui; I, 17 anıı copılărıei lui; I, 17–18, II, 4, 31, 104 la studıı, în străinătate; I, 17–22 portretizarea lui; I, 21–22, II, 119–120 modestia lui; I, 22–25 înrâurırea lui Dinicu Golescu asupra lui; 25 pentru desvoltarea învăţăturii şi artelor; 26 influenţa franceză asupra lui; 27–28 scrie numaı în limba franceză, gândind însă româneşte; 35-37 şi II, 32-33 se mândreşte că e fiul lui Dinicu Golescu; 112—117 împotriva boierilor şi a celor avuţi; 119—120 refuză slujba ce i se oferă la Secretariatul general al Ţării Rom.; I, 48 rolul lui în înfiinţarea *Asociaţiei studenţilor români* dela Paris; 23-24 şi II, 33 dragostea lui pentru ţărani şi ura faţă de boieri; II, 15–20 despre egoismul celor bogaţi; 15 dragostea lui pentru fraţi; 19 chıamă pe Zoe Golescu la Paris; 33 copilărıa lui la Braşov; 31—32 proslăveşte iubirea de patrie; 35 crıtică societatea bucureşteană; 86, 87, 89, 95 despre sănătatea lui; I, 53, II, 123—125 despre studıile lui D. Bolintineanu la Parıs; II, 125 apără pe studenţıı români dela Paris de învinuirile ce li se aduc; 125—128 entuzıasmul lui pentru Jules Simon; 147, 150 bolnav la Viena; I, 65, II, 180—181 la moartea lui Iordache Golescu (1848); I, 67–68 şi problema agrară; II, 193 la Semlin; 201 în exil; I, 75, 77, II, 213 în propagandă în Bucovına; I, 74, 77, II, 224 părăseşte Sıbiıul (1849); I, 78 la Haţeg; II, 256 sılit a părăsi Transilvania; I, 80 la Constantınopol; I, 80, 93, 111, 118, II, 273, 275, 284 ajunge la Brussa în exıl; I, 94-95, II, 318 vrea să evadeze dela Brussa; I, 102 întrevede antinomia idealurilor Românilor şi Ungurilor; 160 suferinţele lui la Brussa; I, 161, II, 395 şı legăturile lui cu exilaţii poloni dela Brussa; I, 161–163, 172–174, II, 395–396 despre organızarea emigraţiei; I, 167–169, III, 53–60 alcătuieşte un proiect de statute pentru o societate secretă; I, 170 despre purtarea Ungurilor faţă de Români; 170 cere lui N. Bălcescu un expozeu al raporturilor româno-ungare; 175 despre conducerea emigraţiei române; 176 apără pe Ion D. Ghıca de învınuırile Elıadıştilor; 178 împotriva democraţıilor apusene care sprıjină pe Ungurı; 186–187 cere o apropıere de democraţıi italieni; 187–188 despre tratativele pentru o înţelegere cu Ungurii; 192–193 vrea colaborare cu tinerıı revoluţıonari greci şi propagandă prin căpitanii vaselor greceşti; 197–198 despre banii rıdıcaţı la 1848 de Şt. Golescu din Vistıerıe; 198-199 învınueşte pe emıgraţıi dela Parıs de confiscarea *Catehısmului sătenılor*; 207–209 şi svonurile pentru modıficarea hărţıı Europei; III, 92 despre greşelile revoluţiei; 137 calom-

www.dacoromanica.ro

niat de Ion Otetelişeanu; I, 19–20, III, 176 despre iubirea de mamă şi de ţară; I, 180—181, III, 175–177, 194, 214 propune vânzarea averii Goleştilor, Brătienilor şi a lui Ion Ghica, pentru cauza ţării; III, 227 Zoe Golescu dă sfaturi de cumpătare lui; 189 şi ajutorarea tinerilor săraci; I, 179, III, 210 propune lui Kossuth o Confederaţie dunăreană; III, 213–214 cere intensificarea propagandei în ţară şi străinătate; 220 s'ar duce în Elveţia; 295 despre Proudhon; 299 vrea să ajute pe compatrioţii săi la studii; 308, 322 datoria lui către Ion D. Ghica; 313–314 cere cheia cifrului convenţional; 316–317; i se respinge cererea de repatriere (1852); I, 196, III, 338 vrea să întemeieze şcoli româneşti în Dobrogea; 394—397 dojenit de Dumitru Brătianu; IV, 19 la Genova (1853); 23 critică pe Cesar Bolliac; 69 la Şumla (1854); 106, 120 rupe legăturile cu Ion Ghica; 117 din nou la Brussa (1854); I, 151, 221, IV, 123—124 la Enghien (1855); I, 209—221 şi războiul Crimeii; IV, 175, 176 cere învoirea de a se întoarce în ţară (1856); 181 obţine învoire de repatriere; 188 se întoarce în ţară (1857); 225, 228 îşi aduce la Goleşti biblioteca dela Belvedere; 257–258 înpropagandăelectorală; I, 260, IV, 305–307 ia apărarea clerului sătesc; IV, 355–357 despre unirea Principatelor şi reacţiunea Rusiei; 361–362 propune organizarea pazei de noapte la sate; 357–363 despre unirea şi legea electorală; I, 271, IV, 423-424 captează apele minerale dela Căciulata; I, 275 se stinge din viaţă; I, (VII), 5, 8—11, 14, 15, 17, 22, 33, 35, 36, 37, 43, 48, 50, 53, 66, 74, 75, 80, 86, 93, 102, 103, 111, 114, 117, 118, 125, 129, 130, 131, 140, 141, 150, 151, 160, 166, 167, 171, 177, 180, 182, 191, 193—196, 200, 205, 206, 223, 224, 226—228, 230, 234—236, 239, 240, 242, 245, 246, 249, 250, 252, 254, 255, 261—263, 265, 266, 277, 278, 280, 281; II, 19, 20, 26, 71, 81, 101, 108, 121, 134, 145, 154, 164, 185, 203, 244, 264, 277, 311, 342, 350, 360, 370, 392, 398, 402; III, 11, 25, 30, 36, 63, 78, 96, 134, 136, 162, 163, 178, 192, 193, 195, 216, 248, 274, 296, 298, 301, 302, 314, 319, 329, 352, 358, 360, 363, 364, 374, 375, 392, 394; IV, 2—5, 10, 15, 19, 20, 23, 30, 39, 59, 61, 73, 74, 81, 85, 92, 107, 113, 114, 118, 120, 142, 143, 154, 156, 163, 167, 188, 195, 198, 203, 209, 210, 212—214, 218, 219, 221, 227, 241, 242, 244, 251, 253, 255, 263—265, 270, 271, 278, 281, 290, 293, 305, 308, 312, 315, 321, 328, 334, 335, 336, 342, 344—346, 362, 364, 379, 411, 426 şi *passim*.

Golescu Alexandru-Arăpilă G., II, 6 notă biogr.; I, 33, 49 la studii în Franţa; 50–51 dragostea lui pentru munţii Carpaţi; II, 133–139 despre patriotism; 136 despre influenţele străine asupra poporului român; 134 în Elveţia; 158 sprijină literatura şi artele; I, 53, II, 159–160 sprijină pe lângă George Dim. Bibescu pe pictorul G. Tătărescu; II, 165 despre abnegaţie; I, 52, II, 165, 168–169 propus profesor la Colegiul francez din Ţara Rom.; II, 181, 213 la Paris, I, 67–68 şi problema agrară; 69 şi Confederaţia naţionalităţilor din Orient; II, 188 cere bani pentru arme şi tipărirea lucrărilor lui P. Bataillard; 188 cere sprijinul Porţii împotriva Ruşilor; I, 69, II, 189 despre o întâlnire a lui cu Teleki la Paris; 191 cere bani pentru propagandă; I, 88, II, 257 are sprijinul lui Paul Bataillard pentru cauza română; I, 88–89, II, 269—270 despre propaganda sa revoluţionară la Paris; II, 383–386 despre întrebuinţarea banilor publici în misiunile sale; I, 166, III, 75 îşi întâlneşte mama la Marienbad; I, 166, III, 75 aprobă ideea unei propagande anti-ruse printr'un ziar grecesc; III, 244 mulţumeşte lui Paul Bataillard pentru sprijinul dat cauzei româneşti; I, 188, III, 244 despre moartea lui Rosental, I, 189, III, 245 despre eventuala izgonire a emigraţilor români din Franţa; III, 272 veghiază la căpătâiul lui N. Bălcescu; I, 200–203 şi boala lui N. Bălcescu; III, 295 propus ca reprezentant al emigraţiei române la Atena; 318 chemat la Constantinopol de către Al. C. Golescu-Albul; 344 şederea lui interzisă la Viena; 403 despre tipărirea *Istoriei lui Mihai Viteazul* a lui N. Bălcescu; 402–403 îmbărbătează pe N. Bălcescu; IV, 3 vede în vis pe Nicolae Bălcescu dându-şi sfârşitul; 55 dormita lui de a merge la Dunăre (1854); 72 părăseşte Constantinopolul; 140 îndemnat a scrie un memoriu pentru Congresul dela Paris; 182 se întoarce în ţară (1857); 411–422 reprezentant al României la Constantinopol; I, (X), 11, 21, 47, 48, 50, 53–55, 61, 65, 67–69, 80, 91, 102, 133, 141, 163, 165, 168, 169, 174, 175, 178, 187, 190 192, 193, 195, 196, 200, 211–214, 221,

www.dacoromanica.ro

225, 228, 230, 234, 236, 243, 270, 278; **II,** 69, 122, 129, 139, 148, 160, 170, 180, 191, 245, 248, 249, 258, 265, 267, 270, 274, 276, 278, 279, 282, 311, 333, 337, 344, 349, 350, 360, 373, 374, 378, 379, 381, 386, 388, 395, 398; **III,** 20, 38, 47, 48, 50–52, 56, 57, 76, 80, 83, 84, 87, 90, 103, 104, 108, 109, 117, 130, 134, 149, 167, 178, 193, 209, 232, 242, 245, 255, 268, 269, 272, 276, 282, 291, 296, 301, 302, 305, 310, 315, 316, 325, 333, 338, 341, 345, 353, 354, 363, 364, 367, 368, 376, 387, 388, 393, 398, 400, 401, 404; **IV,** 3, 4, 10, 11, 13, 24, 39, 57, 62, 63, 70, 77, 91, 97, 107, 110, 118, 120, 133, 136–138, 142–144, 151, 152, 154, 156, 157, 159, 160, 162, 164, 166, 167, 171, 174, 175, 177, 179, 183, 193, 194, 199, 200, 204, 205, 208, 234, 237, 239, 248, 250, 322, 331, 340, 379, 409, 411, 413, 415, 416, 418, 421 şi *passim.*

Golescu Ana C., căs. cu Alexandru Racoviţă **I,** 4; **II,** 2, 12, 106, 107, 119; **III,** 353; **IV,** 235; v. Racoviţă Ana.

Golescu Anica R., căs. cu Mihail Racoviţă, **II,** 93.

Golescu C. (Vartic), I, 61.

Golescu Catinca R., născ. Rosetti, **I,** 152, **IV,** 3-4 despre moartea lui Nicolae Bălcescu; 18 cere lui Barbu Ştirbey repatrierea lui Radu C. Golescu; **I,** 204, 205; **II,** 90, 143, 185; **III,** 389–391, 394, 398, 399, 401; **IV,** 3, 8, 10, 12, 18, 91, 92, 108, 110, 117, 120, 170, 264, 378, 414; vezi şi Rosetti Catinca.

Golescu Caty G., căs. cu Alfons Vaissier Descombes, **III,** 16 la Paris; 346, 362 despre căsătoria ei cu Alfons Vaissier Descombes; **II,** 128, 185, 278, 285, 311, 315, 322, 324, 333, 336, 337, 343, 344, 349, 354, 363, 371–373, 376, 379, 381, 386, 387, 392-394, 404; **III,** 6, 7, 33, 61, 68, 89, 111, 143, 145, 153, 159, 167, 172, 173, 196, 198, 200, 238, 239, 262, 305, 306, 348, 354, 360.

Golescu Constantin R. (Dinicu), I, 22–25 înrâurirea lui asupra lui Al. C. Golescu-Albul; 24 despre inegalitatea socială; 24 pentru desvoltarea învăţăturii; 25 pentru captarea apelor minerale din ţară; **II,** 32–33 Al. C. Golescu-Albul se mândreşte că este fiul lui; **I,** 3-5, 8, 9, 10, 21, 109, 110, 139, 271; **II,** 5, 93, 102, 294, 374; **III,** 78.

Golescu Constantin R., căs. cu Zoe Racotă, **III,** 380.

Golescu Dimitrie G., II, 180 notă biogr.; **I,** 49 la studii în Franţa; 49 judecător la Curtea Apelativă şi ocârmuitor la Brăila; 49 convertit la catolicism; **I,** 78, **II,** 245 la Haţeg; **I,** 279, **II,** 179 despre unirea tuturor Românilor; **II,** 185 entuziasmat de revoluţia dela 1848; **I,** 133, **II,** 378, 388 despre poeziile lui; **III,** 33 nu cunoaşte pe ţăranul român; **I,** 49, 69, 133; **II,** 178, 311, 333, 337, 344, 349, 350, 360, 373, 379, 402; **III,** 20, 31, 33, 47, 103, 104, 105, 143, 149, 153, 167, 281, 312.

Golescu Dinicu, v. Golescu Constantin R.

Golescu Ecaterina Al. (Arăpilă), născ. Vlădăianu, **II,** 69; **IV,** 340, 409, 412, 414, 415, 420, 422.

Golescu Elena A., născ. Trăsnea, **I,** (IX); **II,** 21, 310; **III,** 193.

Golescu Elena G., căs. cu Grigore Bengescu-Samurcaş, **II, 278** notă biogr.; **II,** 128, 185, 278, 311, 324, 333, 344; **III,** 29, 68, 239.

Golescu Elena Iancu, născ. Kretzulescu, **II,** 12; **IV,** 303.

Golescu George Dim., II, 180.

Golescu Gheorghe (Iordache), II, 181 notă biogr.; **I,** 48-49 trimite pe fiii săi la studii în Franţa; **I,** 65, **II,** 181 moartea lui (1848); **IV,** 331 reînhumarea osemintelor lui la Goleşti (1860); **II,** 278 casa lui rechiziţionată de Ruşi pentru spital; **I,** 8, 50; **II,** 6, 90, 93, 263, 278, 333; **III,** 47, 381.

Golescu Gheorghe A., I, (IX).

Golescu Gheorghe G., II, 185, 278.

Golescu Iancu N., (Deli aga), **II, 12** notă biogr.; **II,** 327; **III,** 381.

Golescu Iordache, v. Golescu Gheorghe.

Golescu Joséphine, născ. Body, **II,** 180.

Golescu Maria C., I, (IX); **II,** 107; **IV,** 11.

Golescu Maria Gheorghe (Iordache), născ. Bălăceanu, **II, 333** notă biogr.; **II,** 263 obligată să părăsească Sibiiul (1849); **III,** 47 la Viena; **IV,** 331 reînhumarea osemintelor ei la Goleşti (1860); **II,** 6, 90, 128, 155, 278, 311, 343; **III,** 47, 49, 84, 87, 88, 114, 138, 166, 393.

Golescu Maria Gheorghe (Iordache), fiica celei de mai sus, **III,** 381.

Golescu Maria Iancu, căs. cu Scarlat N. Ghica, **II,** 12, 327, 328.

Golescu Maria Nicolae R., (Deli-aga), **II,** 12; **III,** 381.

Golescu Maria Radu G., IV, 91, 110.

Golescu Nicolae C., (Roşculiţă, Roşul, Roşca), I, 9 despre anul naşterii lui; 9 la studii; **I,** 31, **II,** 1, 2 înaintat maior; **I,** 11—14, 37 firea veselă şi uşuratecă a lui; 11, 18 grafologia scrisului lui; 131 stilul epistolar al lui; 32 înso-

www.dacoromanica.ro

ţeşte pe Al. Dim. Ghica la Constantinopol (1834); II, 35 în garnizoană la Călăraşi; 43 felicită pe Şt. Golescu pentru înaintarea la gradul de maior; 45 vieaţa lui la Călăraşi; 52 laudă celibatul; 69-70 cu serviciul la Piteşti; 72 decorat; 73 doreşte să se întoarcă la Bucureşti; 73—74, 75—76 la Mehadia; 81—82, 86 şi supărarea lui Al. Dim. Ghica faţă de Şt. Golescu; 96, 104 aghiotant domnesc; 96, 98 înaintat colonel; 156 la Viena şi Pesta; 156 la Paris; I, 53, II, 162 ajută pe pictorul Barbu Iscovescu să se aşeze în Ţara Rom.; I, 64, II, 177 membru în Locotenenţa Domnească (1848); I, 65, II, 177 întrevederea lui cu Suleiman Paşa la Giurgiu; I, 73, II, 197 bolnav la Vidin; I, 79, II, 210, 213 la Paris (1848); I, 79, II, 246 spre Constantinopol (1849); I, 93, 117, II, 271, 273, 275, 277, 304 împiedecat să debarce la Constantinopol; I, 120, II, 362 svonuri că s'ar fi dus la Petersburg; II, 383 se retrage din comitetul Emigraţiei; III, 23 călătoreşte în Elveţia; I, 165, III, 42, 67, 70 svonul despre prezenţa lui la Mehadia (1850) pentru scopuri revoluţionare; III, 73, 114 vrea să-şi vândă biblioteca; 116—117, 197, 205, 226, 234—235 socotelile lui băneşti; 126 cere împăcarea Ghiciştilor cu Eliadiştii; 271, 280—281 despre propaganda lui; I, 191—193, III, 269 în propagandă la Atena; III, 301 incidentul lui cu ziarul grecesc *Curierul Atenei*; I, 197, III, 320 doreşte să viziteze insulele Ionice; III, 348 renunţă la călătoria la Ianina; 371 renunţă la călătoria în Egipt; 360—361 despre moartea Alexandrinei-Luţa Racoviţă; 388—389 doreşte ca maică-sa să vie la Paris; I, 205-206, IV, 25, 32-33 activitatea lui la Paris şi Londra; IV, 40 cere audienţă lui Clarendon şi lui Palmerston; 54 în audienţă la ministrul de Războiu al Turciei; 57 în audienţă la Reşid şi Fuad Paşa; 69 caută un împrumut la Constantinopol; I, 216, IV, 79 despre împăcarea lui cu Ion Eliade; IV, 88 la Şumla; 134 la Pau, lângă Ion Voinescu greu bolnav; 184–185, 190, despre repatrierea lui; 200—201 nevoia prezenţei lui la Constantinopol, pentru repatrierea emigraţilor; 202, 205—206 despre amnistierea lui; 198, 202 şi dreptul său de eligibilitate în Bucureşti; I, 250, IV, 215 întrevederea lui cu Wilhelm Friederich Manteuffel şi Auerswald; IV, 229 întrevederea lui cu Fuad; 232 întrevederea lui cu Cowley; I, 253, 255, IV, 247, 250 şi candidatura lui la hospodarat; IV, 259–260 în propagandă pentru alegeri; 343–344 despre ilegalităţile guvernului; 350 despre legea electorală şi cea rurală; 283 despre numirea sa ca Locotenent al Ţării Rom.; I, 259 demisia sa din Locotenenţa domnească; IV, 288 demisia lui din armată; 289 la Iaşi; 322 numit prim-ministru (Mai 1860); 330 refuză de a intra în guvern (1860); 341 despre chestiunea ţărănească şi întocmirea listelor electorale; I, 276 moartea lui; I, (VII), 8-10, 15, 17, 18, 25, 31–33, 35—37, 41, 48, 74, 79, 85, 96, 102, 103, 111, 117, 126, 127, 129, 131, 149, 161, 163, 168, 169, 172, 178, 187, 194, 196, 200, 203, 205, 210, 212—214, 218, 224, 229—232, 234—236, 243, 245, 251, 252, 254, 260, 261, 263, 264, 267, 268, 270; II, 1, 2, 10, 13, 23, 24, 33, 44, 46, 80, 90, 94, 99, 100, 108, 155, 157, 161, 163, 164, 197, 203, 213, 225, 244, 245, 247, 249, 265, 267–269, 271, 273, 275, 282, 290, 301, 304, 307, 318, 324, 327, 330, 333, 335, 338, 341, 341, 344, 347, 360, 365, 390, 398, 404; III, 7, 8, 12, 16, 17, 20, 22, 23, 25, 27, 28, 30, 31, 33, 42, 45, 47, 50, 51, 65, 66, 68, 69, 74, 85, 89, 99, 103, 105, 111, 114, 118, 120, 126, 130, 131, 134, 139, 143, 145, 151, 152, 155, 159, 161, 162, 164, 167, 170, 188-190, 194, 198, 207, 209, 218, 221, 224, 228, 229, 232, 236, 240, 243, 250, 251, 256, 258, 261, 266, 274, 279, 285, 286, 292, 295, 296, 299, 302, 306, 308, 310, 321, 323, 327, 329, 332–334, 338–341, 343, 355, 360, 361, 363, 364, 368, 371, 375, 378, 381, 382, 391, 392, 404; IV, 5, 10, 11, 19, 21, 26, 30, 32, 33, 39, 43, 56, 58, 59, 61, 62, 68, 69, 70, 71, 74, 79, 85, 89, 90, 113, 114, 117, 120, 122, 124, 145, 159, 167, 170, 172, 173, 181, 182, 184, 189, 192, 200, 204, 207, 212, 214, 216, 218–222, 224, 228, 230, 231, 233, 236, 239–241, 243, 247–249, 251, 253, 255, 257, 258, 264, 266, 268, 270, 281, 290, 299—301, 304, 309, 310, 313, 314, 316, 319, 324, 326, 331, 333, 335, 338—342, 345, 346, 348—351, 362–364, 378–380, 382, 388, 403—405, 410, 426 şi *passim*.

Golescu Nicolae R., (Deli-aga), II, 12 notă biogr.; II, 93, 97, 181; III, 381.

Golescu Radu, banul, I, 109, 110; II, 181.

Golescu Radu C., (Rodolphe, Pupu), I, 9 despre anul naşterii lui; 14–17 şi II, 33–34 despre firea lui; I, 17–18, II, 4, 33,

www.dacoromanica.ro

104 la studii, în străinătate; II, 74 la băile dela Balta Albă; 103 scrie versuri; 103 evocă amintirile din Elveţia; I, 74, II, 197, 201 refugiat la Sibiiu (1848); I, 78, II, 244 la Haţeg; II, 246, 263 căutat de Ruşi la Goleşti (1849); 259 părăseşte Sibiiul (1849); I, 80 la Constantinopol; I, 80, 93, 111, 118, II, 273, 275, 284 este exilat la Brussa; I, 94—95, II, 318 plănueşte să evadeze dela Brussa; I, 159, III, 77 despre împrejurimile Brussei; I, 160, III, 78 despre Orient; III, 78 despre căsătoria Zoe Racoviţă—Ef. Grant; 175 propune vânzarea averii Goleştilor, Brătienilor şi Ion Ghica, pentru cauza ţării; 359 Zoe Golescu îl vrea întors în ţară; I, 151, 221, IV, 122 la Enghien (1855); I, 152, IV, 18 Catinca R. Golescu cere lui Barbu Ştirbey repatrierea lui (1853); IV, 175—176 cere învoirea de întoarcere în ţară (1856); 181 obţine învoire de repatriere; 188 se întoarce în ţară (1857); 257—258 în propagandă electorală; 272 şi Convenţia dela Paris; I, 276 moartea lui; I, 8, 9, 17, 25, 33, 76, 80, 94, 95, 103, 110, 111, 117, 131, 150, 151, 152, 160, 171, 182, 194, 206, 234, 236, 243, 245, 254, 255, 271, 280; II, 4, 6, 26, 33, 71, 74, 81, 91, 100, 104, 141, 149, 211, 220, 244, 245, 264, 277, 284, 307, 342, 370, 402; III, 25, 36, 79, 103, 104, 136, 162, 163, 171, 190, 192, 195, 203, 216, 220, 274, 285, 292, 296, 314, 329, 332, 342, 368, 371, 397; IV, 2, 4, 5, 9, 10, 11, 15, 17, 18, 19, 24, 29, 34, 39, 65, 77, 91, 92, 107, 109, 112, 115, 117, 120, 124, 156, 165—167, 193, 195, 198, 207, 212, 214, 216, 217, 222, 225, 235, 241, 244, 245, 251, 252, 254, 255, 264, 265, 272, 278, 281, 290, 301, 305, 310, 319, 323, 329—331, 333—335, 339, 345, 349, 362, 377, 378, 402—404, 424 şi *passim*.

Golescu Radu G. (Cătană), II, 90, 185 notă biogr.; I, 78, II, 245 la Haţeg; III, 363 despre întoarcerea lui în ţară; I, 150, III, 377, 385 căsătoria lui cu Catinca Rosetti; IV, 378, 379 cultivă gândaci de mătase; I, 203; II, 99, 185, 333, 360; III, 47, 87, 104, 368, 379, 382, 384, 388, 393, 394, 398, 400, 401; IV, 4, 9, 10, 91, 108, 117, 170, 379.

Golescu Scarlat Al., IV, 414.

Golescu Ştefan C., (Stefanos, Tefanika), I, 8 despre anul naşterii lui; 9 la studii; 10—11 despre firea lui; II, 31 dojenit de Alexandru-Albul; 31–32 descris de doamna Mussard; 33 despre studiile lui în străinătate; I, 31, II, 3, 31 aghiotant al lui Al. Dim. Ghica; I, 32 însoţeşte pe Al. Dim. Ghica la Constantinopol; II, 3 primeşte decoraţii; 42, 58 înaintat maior; 74—75 la băile dela Balta-Albă; 86, 94 despre o călătorie a lui în Italia; 88, 98, 101 la Viena; 91 sfătuit de a se întoarce în ţară; I, 38—39, II, 80, 81, 84, 91, 110, 118—119, 163 şi relaţiile lui cu domnitorul Al. Dim. Ghica; II, 95 şi călătoria lui în străinătate; 96 obţine învoirea dela Domnitor de a se duce în Elveţia şi Florenţa; 98 la Toeplitz; 101 la Geneva; 130, 134 la Carlsbad; I, 64, II, 174—175 întrevederea lui cu Suleiman Paşa; I, 65, II, 177, 183, 185 cu deputaţiunea revoluţionară la Constantinopol (1848); I, 79, II, 210, 213 la Paris (1848); I, 97, II, 340 mâhnit de înfrângerea Ungurilor; III, 21 planul de întâlnire cu ai săi la Sibiiu; 33, 37—38, 40, 42, 45, 66, 67, 70—71, 74, 81—82 proiectata lui întâlnire cu Zoe Golescu (1850); 57 propus membru în comitetul Emigraţiei române; I, 165, III, 67, 70 svonul despre prezenţa lui la Mehadia (1850); III, 72, 73 înzestrează pe Zoe Racoviţă; 72, 114 doreşte să-şi vândă biblioteca; I, 142, III, 73 planul lui de a veni pe furiş în ţară (1850); III, 116 datoriile lui băneşti; I, 135, III, 143 scrie împotriva lui Barbu Ştirbey; III, 145—146 irosirea averea lui; 220 nu se va întoarce în Ţara Rom. până ce Ruşii n'o evacuează; 227, 249 socotelile lui băneşti; I, 191, III, 255 la Londra; III, 299 şi *Societatea literară*; 330 mulţumeşte lui Dum. Brătianu pentru urările trimise mamei sale; I, 197—198, III, 339—340 despre banii ridicaţi din Vistierie de; III, 391 cu mama sa la Dresda (1852); 392 întâlnirea lui cu Gh. Barriţiu la Dresda (1852); IV, 13 despre anexarea Principatelor la Austria; I, 210—221 şi războiul Crimeii; IV, 53 la Galipoli; 79 despre împăcarea lui cu Ion Eliade; 81—84 respinge intrigile lui Ion Eliade; 86 la Şumla; I, 216—217, IV, 94—95 despre propunerea lui Omer Paşa de a retrage scrierile sale şi de a se împăca cu Ion Eliade; IV, 95 doreşte să lupte sub ordinele lui Chr. Tell, I, 217—218, IV, 95 silit să părăsească Şumla; IV, 120 primeşte ordin de a se duce la Rusciuc; 123 în Alpi; 134 la Pau, lângă Ion Voinescu greu bolnav; 184,

www.dacoromanica.ro

185, 190 despre repatrierea lui; 202, 205—206 despre amnistierea lui; **I,** 250, **IV,** 212 secretar al Divanului *ad-hoc*; **IV,** 282 întrevederea lui cu Cavour şi Kisseleff, pentru recunoaşterea alegerii lui Al. Cuza; 281, 287, 297 în Comisia Centrală dela Focşani; 349 preşedinte al Comisei Centrale; 285–287 în misiune oficială în Franţa; 287, 289 însărcinat de guvern a contracta un împrumut în Franţa sau Anglia; 330 refuzul lui de a forma guvernul (1860); 341 primeşte o decoraţie sardă; 351, 352, 365, 366 Preşedinte de Consiliu (1861); 368 despre desorganizarea armatei; 368–369 despre amânarea Conferinţelor în chestiunea Unirii şi necesitatea proclamării Unirii din partea lui Cuza; 370–372 despre reducerea arenzilor moşiilor mânăstireşti; 374 demisiunea ministerului; **I,** 270, **IV,** 411 ministru de Externe; **I,** 271, **IV,** 426—428 felicită pe Carol I pentru căsătoria sa; **I,** 275—276 moartea lui; **I,** (VII, IX, X), 6, 8, 9, 14—17, 19, 20, 25, 31—33, 34, 37, 47, 50, 51, 54, 57, 61—65, 73—75, 79, 80, 93, 96, 98, 100, 102, 103, 110, 111, 115, 118, 122, 123, 125, 126, 131—133, 136, 138, 140, 149, 150, 161, 163, 165, 166, 168, 169, 176, 178, 187, 192, 195, 199, 200, 202—204, 207, 224, 225—227, 230—236, 245, 246, 251,258, 259, 261, 263, 267, 270, 272; **II,** 3, 4, 6–8, 13, 21, 23, 25, 43, 44, 47, 52, 68, 90, 91, 95, 145, 172, 178, 179, 191, 192, 197, 211, 215, 216, 225, 238, 241, 246, 247, 248, 258, 266, 267, 268, 271, 274, 275, 276, 280, 283, 286, 296, 298, 299, 302, 307, 309, 314, 315, 324, 332, 340, 344, 345, 357, 365, 370, 376, 382, 398; **III,** 7, 8, 11, 16, 23, 25, 27, 28, 31, 36, 38, 43, 45–47, 49, 51, 60, 61, 65, 69, 70, 74, 80, 84, 86, 88, 90, 96, 103, 109, 111, 112, 114, 117, 120, 122, 124, 129–131, 134, 135, 137, 139, 142, 143, 145, 147, 148—150, 161, 162, 165, 173, 174, 178, 194, 195, 197, 201, 209, 216, 219, 225, 226, 229, 230–232, 235–237, 255, 257, 258, 260, 262, 263, 268–270, 272, 274, 278, 284, 297, 299, 301, 303, 314, 315, 317, 320, 321, 326, 329, 330, 332, 333, 335, 340—342, 345—349, 352—354, 357, 360, 363, 365, 367, 368, 370—372, 374—377, 380—383, 386, 388, 389, 392, 394, 397—402, 404; **IV,** 2—4, 9, 10, 13, 18–28, 30–34, 39, 58, 59, 61, 62, 64, 66, 68, 71, 73–75, 84, 85, 91, 97, 107, 110, 112, 114–118, 121, 122, 135–137, 145, 152, 154, 156, 158, 160, 163, 165, 169–171, 173, 175, 177, 180, 186, 187, 189, 195, 201, 202, 207, 209, 210, 211, 213–216, 220, 221, 222, 224, 226, 227, 230, 232, 234, 235, 236—245, 247, 250, 254, 257, 258, 264, 266, 267, 269, 271, 272, 276, 279, 285, 287, 288, 294, 296, 298–303, 305, 309, 310–313, 315–319, 332, 336, 338–341, 343, 345, 346, 348, 350, 352, 353, 363–366, 368, 369, 375, 376, 377, 379, 381, 404, 405, 407–416, 418, 420, 421, 422, 428 şi *passim*.

Golescu Zinca C., v. Golescu Zoe C.

Golescu Zinca (Zoiţa) Radu, născ. Florescu, **II,** 181; **III,** 78.

Golescu Zoe C., născ. Farfară; **I,** 3 despre anul naşterii ei; 4-5 anii copilăriei ei; 4 învăţătura ei; scrie numai franţuzeşte; 5 înrâurirea fiilor săi asupra ei; 5 darul său epistolar; 5–6 tinereţea ei; 5—7 portretizarea ei; **I,** 32, **II,** 3–4 în pelerinaj la mânăstirile din Oltenia; 67—68 despre vânzarea casei ei din Bucureşti; 68 şi datoriile ei băneşti către Al. Dim. Ghica; 81, 84, 110, 118—119 despre neînţelegerile dintre Al. Dim. Ghica şi Şt. Golescu; 99—100 simţimântul ei de mândrie; 104 vieaţa ei la Goleşti; 104 milostenia ei; **I,** 36, **II,** 105 cere să i se restituie mai multe familii de robi ţigani; **II,** 108—109 la Borsec; 110 dă sfaturi fiului ei în ceartă cu Al. Dim. Ghica: 118 recunoştinţa ei faţă de Al. Dim. Ghica; 140 despre dragostea de mamă; **I,** 73—74, 80, 117, **II,** 200—202 refugiată la Sibiiu (1848); **II,** 204 credinţa ei în dreptatea ţării sale; 206 patriotismul ei; **I,** 77, **II,** 210-211 slăveşte libertatea franceză; **I,** 77-78, **II,** 260—261 laudă purtarea Ungurilor la Sibiiu; 261 speră că Ruşii vor evacua Princ. Rom.; **I,** 82-83 admiră pe Bem şi deplânge pe Unguri în luptă cu Ruşii şi Austriacii; **I,** 84, 102, 117, **II,** 260–261, 263 părăseşte Sibiiul, mergând la Goleşti (1849); **I,** 117, **II,** 263 revoltată de purtarea Ruşilor; **I,** 99, 117, **II,** 271—275, 277, 308 silită de Ruşi a părăsi ţara, se duce la Constantinopol (1849); **I,** 95 entuziasmată de izbânzile Ungurilor asupra Ruşilor (1849); **I,** 97–98, 101, **II,** 340–341, 345 revoltată de trădarea lui Gorgey, deplânge înfrângerea Ungurilor şi soarta lui Kossuth; **II,** 273 cere audienţă lui Aali Paşa, pentru eliberarea fiilor ei dela Brussa; **I,** 93, 118, **II,** 282, 284,

www.dacoromanica.ro

308, 339 stăruinţele ei pentru eliberarea fiilor ei dela Brussa; **I,** 93, **II,** 284 s'ar aşeza la Paris (1849); **II,** 320 îngrijorată la ideea unirii Transilvăneniilor cu Ruşii; **I,** 99, **II,** 346 doreşte un războiu ruso-turc; **I,** 100, **II,** 351 critică politica Republicei Franceze; **I,** 95, 99, **II,** 317 la Brussa; **II,** 328, 334 dela Brussa la Constantinopol; **I,** 101, **II,** 339—340 în audienţă la marele vizir Reşid Paşa; **II,** 349 în audienţă la Suleiman Paşa; 334, 339, 353, 357, 360, 365 s'ar întoarce la Goleşti; **I,** 121, **II,** 367, 373 obţine sprijinul lui Aali Paşa şi învoirea de întors în ţară; **II,** 367—368, 371—372, 377—378, 379, **III,** 5-6 se întoarce la Goleşti (Noemvrie 1849); **II,** 382, 386—387, 388—389 învoită a locui în Bucureşti; **I,** 122—124, **II,** 403, **III,** 10 obligată, din ordinul lui Lüders, a părăsi Bucureştii; **II,** 405 slăvită în versuri de C. Aristia; **III,** 13—14 evocă revoluţia dela 1848; **I,** 128, **III,** 14—15, 22 vrea cărţi şi ziare republicane; **III,** 16 se răsfaţă cu copiii ei; 17 despre familia lui George Dim. Bibescu; 23 entuziasmată de instituţiunile şi frumuseţea Elveţiei; **I,** 136, **III,** 39 crede în izbânda democraţiei; **I,** 165, **III,** 33, 37—38, 40, 42, 45, 66—67, 70—71, 74, 81—82 şi proiectata ei întâlnire cu Ştefan Golescu în Transilvania (1850); **III,** 71 vizitată de Achmet Vefyk, 84—85, 114 despre biblioteca fiilor ei; **I,** 141, **III,** 112 şi complotul filorus (1850); 115 şi vânzarea Hanului Roşu; 116—117 şi datoriile fiilor ei; 135 vrea să ajute pe Românii dela Paris; **I,** 198, **III,** 137 neliniştită de svonurile despre gestiunea lui Ştefan Golescu în vremea Guvernului Provizoriu; **III,** 138 calomniată că ar fi primit un dar dela B. Ştirbey; 139 ajută băneşte scoaterea unui ziar românesc la Paris; **I,** 136—137 îşi vinde moşiile şi giuvaericalele; **III,** 134—135, 140, 142, 147 proiectata întâlnire cu fii ei la Paris; 148 despre manifestul lui Barbu Ştirbey; **I,** 142, **III,** 74, 136 şi căsătoria Ef. Grant—Zoe Al. Racoviţă; **III,** 148, 229 despre censurarea scrisorilor ei; **I,** 139, **III,** 161 deschide o şcoală la Goleşti; **III,** 192 vrea să citească pe Mickiewicz; 196, 197 învoită a locui la Bucureşti; 201 procesele ei; 219 încântată de izbânzile democraţiei; **I,** 145, **III,** 191 despre moartea Anicăi d' Uxhull; **I,** 142, 145, 146, 147, **III,** 220 şi eventuala evacuare a ţării de Ruşi; îşi sfătueşte copiii a nu se repatria mai de vreme; **III,** 224, 225, 230, 231 renunţă la călătoria la Paris; 236 îşi sfătueşte fiii să se ducă la Londra; 227, 232, 307—308 împotriva propunerii lui Alexandru-Albul de a vinde întreaga lor avere; 322 se opune unor noui vânzări de moşii; **I,** 137—139, **III,** 311 dragostea ei pentru flori; **III,** 323 despre suferinţele ţăranului român; 329 entuziasmul lui Dumitru Brătianu pentru; **III,** 357—358 şi moartea Alexandrinei-Luţa Racoviţă; 359 vrea ca Radu C. Golescu să vie în ţară, ajutor în administrarea averii; **I,** 150, **III,** 373 încrezătoare în viitor; **I,** 150, **III,** 372—373, 376—377 pleacă la Viena, chemată de Catinca Rosetti bolnavă (1852); **III,** 390 C. A. Rosetti slăveşte pe; **I,** 150, **III,** 391 la Dresda (1852); **I,** 150—151, **IV,** 63 reîntoarsă în ţară (1853); **I,** 151, 221 la Paris (1854); **I,** 151, 221, **IV,** 121 la Enghien (1855); **IV,** 178, 180 întoarsă în ţară (1856); **IV,** 181 obţine învoirea de repatriere a fiilor ei; 276—277 despre rezultatul alegerilor pentru Adunarea electivă (1859), guvern şi şedinţele Adunării; **I,** 276 se stinge din viaţă; **I,** 5 7, 14, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 50, 66, 75—78, 80—83, 85, 97, 99, 103, 108, 110, 111, 113, 118, 119, 125—127, 129, 131—135, 136, 140—146, 148, 150, 151, 154, 160, 165, 166, 183, 195, 202, 203, 205, 206, 213, 234, 235, 245, 246, 251, 253, 255, 256, 259, 263, 264, 267, 269; **II,** 2, 4, 5, 6, 7, 11, 26, 44, 83, 91, 128, 140, 145, 148, 150, 155, 158, 163, 186, 198, 206, 213, 236, 245, 253, 254, 264, 274, 284, 287, 303, 309, 326, 342, 354, 359, 370, 391, 405; **III,** 6, 13, 15, 19, 22, 25, 41, 42, 44-46, 71, 74, 85, 115, 117, 138, 140, 148, 155, 158, 166, 192, 197, 206, 221, 223, 227, 232, 237, 248, 257, 265, 274, 288, 308, 311, 324, 352, 377, 379, 383, 385, 388, 390; **IV,** 22, 32, 65, 76, 111, 122, 156, 186, 194, 195, 196, 198, 200, 204, 205, 210, 213, 214, 218, 220, 221, 222, 224, 227, 228, 232, 235, 236, 238, 242, 255—257, 264, 266, 268, 273, 277—279, 292, 294, 297, 309, 317, 338, 353, 374—376, 379 şi *passim*.

Golescu Zoe C. R., căs. Racotă, **III,** 380.

Golescu Zoiţa Nicolae R. (Deli aga), născ. Comăneanu, **II,** 12, 97.

Golescu Zoiţa R., v. Golescu Zinca Radu.

www.dacoromanica.ro

Goleşti, boierii, *passim.*
Goleşti, fraţii, **I,** 8 formează o unitate în istoria Renaşterii româneşti; 36 ironizează boierimea; 85 activitatea lor la Paris; 87 controverse între C. A. Rosetti, Ion Voinescu, Brătienii şi; 145 propaganda lor anti-rusă; 148 svonuri de asasinarea lor în mişcările dela Paris din 1851; 176 neînţelegerile lor cu Ion Ghica; 180—181 Al. C. Golescu-Albul îi îndeamnă să-şi vândă averile pentru cauza ţării; **II,** 89–90 Zoe Golescu fericită de calităţile lor; **II,** 199, **III,** 137 clevetiri pe seama lor; **IV,** 192 şi dreptul lor de eligibilitate; **I,** (VII—IX, XII), 17, 18, 23, 26, 38, 48, 55, 68, 76, 87, 88, 99, 102, 114, 116, 118, 124, 125, 129, 136, 137, 141, 144, 150, 166, 172, 174, 175, 178, 205, 212, 217, 218, 220, 221, 225, 230, 233, 235, 239, 240, 241, 242, 244, 245, 246, 249, 250, 253, 260, 262, 263, 267, 269, 271, 275, 277, 278—280; **II,** 7, 31, 183, 192, 225, 226, 231, 376; **III,** 177; **IV,** 4, 86, 90, 96, 120, 169, 178, 180, 193–195, 197, 199.
Goleşti, localitate, **I,** 109—111 descrierea casei din; **II,** 195, 201, 204, 213, 300 familia Alexandru Racoviţă la; 209 copiii satului şi datinile Crăciunului la; 207, 216 plecarea Ruşilor dela (1849); 220 încuartiruirea Cazacilor la; 223 Ef. Grant, în drum spre Sibiiu, trece prin; **I,** 84—85, **II,** 263 Zoe Golescu se întoarce dela Sibiiu la ; **I,** 117 Ruşii fac percheziţii la; **II,** 368, 372, 389, **III,** 5 Zoe Golescu soseşte dela Constantinopol la; **III,** 33 despre înfrumuseţările dela; **I,** 138—139 cultura florilor la; **I,** 139, **III,** 161 Zoe Golescu deschide (în 1851) o şcoală la; **I,** 127, **III,** 150 republica din; 194 Al. C. Golescu-Albul propune vânzarea proprietăţii dela; **IV,** 254 moşia dela G. este arendată; **I,** (IX), 5–9, 75, 76, 81, 84, 85, 94, 102, 103, 107, 109, 111—122, 124—126, 127, 135, 141, 142–152, 155, 159, 165, 167, 181, 191, 200, 203, 242, 243, 254, 264, 267, 269, 271, 275, 276; **II,** 17, 21, 24–26, 68, 74, 84, 87, 89, 91, 95, 104, 155, 193, 212, 213, 215, 222, 236, 246–248, 258, 261, 274, 276, 277, 280, 281, 296, 299, 307, 309, 310, 311, 319, 321, 324, 327, 342, 343, 354—356, 361, 365, 367, 370, 371, 376, 377—379, 386—390, 394, 403, 404; **III,** 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15–17, 20–22, 25, 27, 28, 31, 38, 43, 46, 65, 77, 81, 85, 109–111, 120, 121, 123, 134, 135, 138, 139, 142, 143, 145, 146, 149, 152, 153, 154, 156, 157, 159, 162, 171, 172, 188, 196, 198, 201, 204, 219, 222, 225, 229, 233, 238, 246, 247, 255, 261, 263, 272, 278, 284, 303, 305, 306, 309, 310, 312, 321, 323, 327, 328, 347, 353, 372, 376, 383; **IV,** 17, 18, 19, 63, 74, 75, 76, 110, 112, 122, 135, 136, 192, 193, 209, 210, 212–214, 216–219, 221, 223, 224, 226, 227, 230, 234—237, 240—244, 246, 250, 251, 253, 255, 256, 264–267, 269, 271, 273, 276–278, 291, 292, 296, 301—303, 309, 312, 313, 315—319, 327, 331, 332, 338—340, 345, 352, 374, 375, 377, 381, 401, 402, 404, 410, 424, 426 şi *passim.*
Görgey Arthur, general ungur, **II, 240** notă biogr.; 240 armata lui s'a unit cu Kossuth (1849); **I,** 97, **II,** 340, 341, 392 despre trădarea lui; s'a predat Paşei din Vidin; **I,** 83; **II,** 209, 340; **III,** 90.
Gorjanu, prefectul Poliţiei Capitalei; **IV,** 314.
Gorjiu, judeţul ,**I,** 3; **II,** 28, 217; **IV,** 52.
Gostavaţo, moşia Goleştilor (Romanaţi), **IV,** 210, 219.
Goutcho (?), **IV,** 227.
Goutchaux, IV, 370 propune o concesiune a căilor ferate din Moldova (1861).
Grabbe, general rus, **I,** 94, **II,** 303, 306, 346, 351 misiunea lui la Constantinopol (1849).
Grădişteanu Emanoil Gr., II, 161 notă biogr.
Grădişteanu Eufrosina Gr. Em., născ. Rosetti, **II,** 45, 102 161.
Grădişteanu Feonia Şerban, căs. cu Raoul de Pontbriant, **III,** 135.
Grădişteanu Grigore, II, 183 notă biogr.; 183 în delegaţie la Constantinopol; 194 mare logofăt, înlocuit prin C. Sutzo; 201 în exil; **IV,** 188 s'a întors în ţară (1857); **I,** 80; **II,** 161, 244, 267; **III,** 342, 365, 374, 382.
Grădişteanu Grigore, I, 70 ministru (1848).
Grădişteanu Gr. Em., II, 102, 161.
Grădişteanu Maria Gr., căs. cu Nicolae Mano, **II,** 102.
Gramont, stradă din Paris, **IV,** 27.
Grant Anne-Marie-Zoe E., III, 251, 257, 259, 262, 305.
Grant Bibi E., IV, 296.
Grant Constantin E., IV, 281, 296, 298.
Grant Effingham, II, 222 notă biogr.; **I,** 80, **II,** 223, 236, 245 la Sibiiu (1849); **II,** 281 solicitudinea lui faţă de familia Goleştilor; 315 pleacă la Paris; **I,** 142—143,

www.dacoromanica.ro

III, 39 căsătoria lui cu Zoe Racoviţă; **I,** 146—147 despre plecarea Ruşilor; **III,** 150 despre rătăcirea unor scrisori ale Goleştilor; 231 şi vânzarea Hanului Roşu; 282 şi censurarea scrisorilor; 369 reîntors după o lungă absenţă în Anglia; 385–386 despre căsătoria Catincăi Rosetti; **IV,** 122 în Turcia; 206 editează ziarul *Concordia*; 351 magazinul lui; **I,** 63, 80, 85, 107, 117, 118, 126, 131, 133, 145, 148, 151; **II,** 128, 199, 202, 222, 262, 265, 271, 274, 286, 300, 301, 306—308, 310, 314, 316, 319, 322, 323, 328, 354, 356, 360, 365, 368—370, 374, 376, 378, 380, 382, 388, 389, 391, 393, 403; **III,** 6, 8, 9, 13, 14, 20, 35, 39, 40, 43, 45, 48, 61, 65, 67, 68, 69, 74, 78, 88, 120, 122, 139, 143, 148, 151, 152, 153, 154, 161, 162, 163, 171, 172, 188, 189, 203, 207, 208, 217, 225, 228, 229, 230, 235, 236, 238, 247, 248, 251, 252, 256, 261, 264, 267, 273, 274, 279, 284–287, 304–309, 314, 321–323, 329, 331, 340, 347, 348, 352, 358, 360, 363, 367, 371, 376, 379, 387, 390, 392; **IV,** 1, 7, 15, 29, 65, 74, 184, 185, 204—206, 210, 212, 218, 221, 224, 225, 232, 234—236, 243, 245, 247, 257, 263, 271, 277, 281, 282, 289, 290, 295, 296, 299, 304, 312, 318, 319, 323, 325, 226, 327, 330, 334, 336, 351, 362, 364 şi *passim*.

Grant Felix–Ştefan E., IV, 295.

Grant Lucie E., IV, 296.

Grant Maria, căs. cu C. A. Rosetti, **II,** 247, 281; **III,** 348, 369, 370; v. Rosetti Maria C. A.

Grant Mitza E., IV, 296.

Grant Toto E., IV, 296.

Grant Zoe Ef., născ. Racoviţă, **III,** 152 despre viaţa ei în Bucureşti; **I,** 130 stilul ei epistolar; **III,** 386—387 despre căsătoria Catincăi Rosetti; **I,** 130, **II,** 303 ura ei împotriva Rusiei; **IV,** 113 la Paris; **I,** 148, 151; **II,** 128, 301; **III,** 113, 116, 120, 123, 136, 143, 145, 149, 150, 152–154, 157, 161–163, 171, 188, 190, 196, 206, 218, 228, 230, 235, 239, 247, 250, 257, 259, 262, 273, 283, 284, 305, 307, 328, 329, 345, 346, 348, 351, 353, 358, 367, 370, 371, 376, 379, 381, 386, 387, 390; **IV,** 74, 112, 115, 117, 120, 122, 206, 210, 211, 212, 225, 232, 235, 236, 238, 241, 257, 263, 292, 296, 298, 315, 325, 329–331, 336; v. şi Racoviţă Zoe Al.

Gravais Frosa de, născ. Bălăceanu, **II,** 210; **IV,** 20, 115.

Gravais Waldemar de, IV, 115.

Grecia, II, 362 Rusia ar fi cerut Turciei să cedeze Greciei unele insule; 396 emigraţii vor să scoată un ziar antirus în; **II,** 397, **III,** 294 emigraţii vor să se folosească de marina ei comercială ca mijloc de propagandă antirusă; **II,** 396—397 despre înfiinţarea unui partid antirus în; **I,** 135, **III,** 19—20 conflictul ei cu Anglia pentru insulele Ioniene (1850); **III,** 292 ia măsuri împotriva emigraţilor străini şi a revoluţionarilor greci; 301 expulzarea emigraţilor polonezi din; **I,** 195 ministrul ei la Paris despre Napoleon III; **I,** 149, 163, 175, 192, 193; **II,** 188, 398; **III,** 107, 269, 320, 323, 326, 331, 342, 349, 360; **IV,** 5, 90, 104, 106, 357.

Grecii, III, 281, 293 nevoia unei apropieri a emigraţilor române cu; 292, 293 expulzează pe emigraţii poloni şi unguri şi arestează pe revoluţionarii greci; 348 nu se preocupă de ţările străine; **IV,** 109 încăierările lor cu armata turcă (1854); 270 comerţul în mâinile lor; **I,** 193, 236, 257; **II,** 398; **III,** 320, 335; **IV,** 43, 77, 202.

Green John, consul englez în Ţara Rom., **IV,** 346.

Green M–me, III, 321.

Grignon, şcoala de agricultură dela, **I,** 148; **III,** 380, 389; **IV,** 15,

Grigore, mitropolit al Ungro-Vlahiei, **I,** 33 moartea lui.

Grigorescu, funcţionar, Craiova, **IV,** 337.

Grossman, ziarist, **IV,** 295 expulzat din Ţara Rom.

Grun A., I, 225, **IV,** 137 la înmormântarea lui Ion Voinescu; **IV,** 142, 281,

Guildford, III, 51.

Guma, negustător din Sibiiu, **II,** 241, 242, 261, 262.

Gusti, primar al Iaşilor, **IV,** 407.

Gusti D., tipografie, **IV,** 359.

Guvernul Provizoriu (1848), **I,** 63—64, **II,** 173 manifestaţii la Bucureşti pentru; 173—175 Suleiman Paşa cere schimbarea lui; 176 poporul realege; **I,** 61 fuga lui la Văleni; **I,** 68, **III,** 109 şi problema agrară; **I,** 61, 63, 64, 198; **II,** 73, 171, 173, 176, 177, 185, 195, 216, 218, 248, 294, 304, 384; **III,** 27, 73, 94, 104, 123, 137, 274, 319; **IV,** 32.

Guyet Camille de Fernex, căs. cu Pantazi Ghica, **IV,** 300.

www.dacoromanica.ro

H

Habsburg, dinastia de, **II,** 219, 306.
Haga, II, 159.
Hagi Moscu Ecaterina Şt., căs. cu Const. N. Brăiloiu, **II,** 22.
Hagiopulo, IV, 258.
Halcinski, v. Kalcinsky.
Halfon, banca, **II,** 315; **III,** 304; **IV,** 6, 112, 113, 251, 289, 303.
Halfon Abraham S., bancher, **II,** 315.
Halfon Iosif S., bancher, **II,** 315.
Halfon Nissim, bancher, **II,** 315.
Halfon Solomon, bancher, **II,** 315.
Halim Paşa, I, 216.
Halle, localitate, **I,** 148; **III,** 252, 259, 364, 387; **IV,** 14.
Hallegrin, IV, 56.
Handelsman Marceli, I, 170, 179.
Hangerli Constantin Vodă, II, 142.
Hangerli Maria (Marghioala), căs. cu Grigore Dim. Ghica, **I,** 114; **II,** 79, 142, 164; **IV,** 249.
Hanovra, IV, 35 despre încorporarea ei la Anglia.
Hanul Roşu, proprietatea familiei Golescu, **I,** 136; **III,** 67, 73, 79, 82, 84, 112, 115, 142, 147, 154, 164, 206, 221, 231, 247, 250, 251, 256, 283, 309, 321, 327, 339 despre vânzarea lui.
Haralamb Alexandrina D., născ. Magheru, **II,** 253.
Haralamb Dimitrie, II, 253.
Harrach, contesa de, **II,** 157.
Hârşova, IV, 77 Ruşii au trecut Dunărea pe la (1854).
Haţeg, I, 78, 97, 118, 119; **II,** 244—245; **IV,** 41.
Hatvany, localitate, **I,** 170; **III,** 63.
Havas, agenţia, **IV,** 420.
Haynau von, general austriac, **II,** 312.
Heliade Rădulescu, v. Rădulescu Ion Eliade.
Hellada, III, 292.
Herescu-Năsturel Aniţa Radu, născ. Filipescu, **II,** 105.
Herescu-Năsturel Constantin, II, 105 notă biogr.; **II,** 117, 118, 154, 155.
Herescu-Năsturel Ecaterina R., căs. cu Alexandru Scarlat Ghica (Barbă Roşie), **III,** 259.
Herescu-Năsturel Elena Constantin, născ. Băleanu, **II,** 105.
Herescu-Năsturel Radu, paharnicul, **II,** 105.
L'Héritière, piesa lui Scribe, jucată la Bucureşti, **I,** 114; **II,** 223.
Hermanstadt, v. Sibiiu.
Herţegovina, IV, 278 Zoe Golescu subscrie în folosul săracilor din; 357.
Hertford, editor, **IV,** 153.
Hettinger Carol, nume sub care Carol I a călătorit venind în România, **I,** 268.
Hillel, bancher, **II,** 315.
Hillel Manoach, bancher, **IV,** 206, 303.
Hiotu Vasile, IV, 20 notă biogr.; **IV,** 155.
Hoare Charles, bancher, **II,** 264.
Hodoş Nerva, I, 9, 21, 23, 109.
Hoetsch, proprietarul magazinului Pieptenaru, **IV,** 351.
Hohenzollern Anton, IV, 426.
Hollande hotel de, (Paris), **II,** 192.
Hondius Wilhelm, III, 403 a gravat portretul lui Vasile Lupu.
Hotahova-Coriţa, localitate, **IV,** 288.
Hotel d'Angleterre (Atena), **III,** 355.
Hotin, IV, 64, 73, 76 Constantin Racoviţă închis la,
Hrisoscoleu Caliopi, căs. cu Petrache Poenaru, **II,** 28.
Hrisoscoleu Safta, căs. cu Nicolae Filipescu, **III,** 304, 305 moartea ei; **II,** 44, 279, 297.
Hrisoscoleu Zoe, căs. cu Constantin Rizo-Nerulo, **III,** 331.
Hristidis N., arendaşul Goleştilor, **IV,** 254, 293, 361.
Hristu Nicolae, IV, 218.
Hudavendichiar, vilaetul, **III,** 319.
Huet Albert, consul al Franţei la Odessa şi *par-interim* la Bucureşti, **III, 225** notă biogr.; **III,** 225 în vizită la Goleşti.
Hugot, agent consular francez, **I,** 48 despre plecarea fiilor lui Iordache Golescu pentru studii în Franţa.
Hunii, I, 112, **II,** 207 cruzimi ca pe timpul lor.
Hurmuzaki, publicaţia, **I,** 31, 32, 34, 39, 48, 79, 153, 215, 216, 257.
Hurmuzachi Alexandru, II, 239.
Hurmuzachi Gheorghe, II, 239 notă biogr.; **I,** 89, **II,** 239, 241 membru în deputaţiunea bucovineană trimisă împăratului Austriei.
Hyde Park, din Londra, **III,** 228.
Hyères, I, 200, 201, **III,** 253 Nicolae Bălcescu se stabileşte la (în 1852); 267, 268, 269, 270, 275, 276, 280, 297, 301, 309, 325, 332.

www.dacoromanica.ro

I

Iancu (?), **II**, 60.
Iancu Avram, II, 293 notă biogr.; **I**, 76, 82, 84 luptele lui cu Ungurii; 96-97 Kossuth vrea să se împace cu; **II**, 305 ameninţă Clujul; **I**, 77, 101, 112, 119, 124; **II**, 348, 358.
Ianina, I, 197, **III**, 326 N. Golescu vrea să se ducă la, pentru a strânge fonduri; 348 N. Golescu renunţă la acest proiect.
Iaşi, II, 184 armata rusească la; **IV**, 409 pentru separatism; **I**, 31, 223, 252, 255, 267; **II**, 70, 147, 148, 179, 232, 251, 257; **IV**, 21, 41, 140, 148, 181, 184, 243, 289, 324, 339, 341, 343, 349, 355, 364–366, 368, 370, 403, 405, 406–408, 421, 422.
Iazu, braţ al râului Argeş, **III**, 288.
Ibrailow, v. Brăila.
Idealul nostru, revistă, **I**, 55.
Ielacici Iosif, banul Croaţiei, **II, 190** notă biogr.; **II**, 190 despre întâlnirea lui cu Al. G, Golescu-Arăpilă; 197 asedierea Vienei de către; **I**, 69; **II**, 260, 293.
Ignatieff Nicolae, ambasador al Rusiei la Constantinopol, **IV**, 418.
Ilarion, vlădica de Argeş, **I**, 40, 110.
Ilfov, judeţul, **I**, 8 «*Politiceasca Judecătorie*» din; **II**, 164, 248; **III**, 240, 319; **IV**, 198, 289.
Iliada, II, 201 C. Aristia traduce.
Imperiul Otoman, v. Turcia.
împozit funciar, I, 55, **II**, 167—168 întemeierea în Ţara Rom. a unei societăţi pentru.
L'Indépendance, ziar, **IV**, 58.
L'Indépendance belge, ziar, **IV**, 239.
L'Indépendance Roumaine, tipografie **I**, 269.
Independenţa, I, 176 războiul pentru.
Independenţa, ziar, **IV**, 337 suprimat.
India, IV, 40, 129.
Indre et Loire, departament în Franţa, **I**, 189; **III**, 245, 302; **IV**, 182, 287, 288.
Inocenţie, preot, **III**, 361.
Institutul Pedagogium, dela Halle, **III**, 252 Alexandru Al. Racoviţă trimis la studii în.
Insula Şerpilor, IV, 174, 178 pretenţiile Turciei asupra ei.
Insulele Ionice, I, 135, **III**, 19 conflictul anglo-grec pentru; **III**, 320, 354 dorinţa lui N. Golescu de a vizita.
Insulele Prinkipo, I, 159.
Ioan (?), **IV**, 405.
Ioanid Dimitrie, III, 395; **IV**, 52, 64.
Ion, serdarul, IV, 25.
Ion C. Ion, I, 263, 279.
Ionescu, (?), **IV**, 274.
Ionescu Ion, IV, 359 redactor la ziarul *Tribuna Română*.
Ionescu Ion, IV, 403 redactor la ziarul *Ţeranul Român*.
Ionescu Ion dela-Brad, II, 184 notă biogr., **I**, 67—68 şi problema agrară; **II**, 184 vice-preşedinte al comisiei agrare (1848); **I**, 101, **II**, 334 intervine la Reşid Paşa pentru Zoe Golescu; **III**, 338 plănueşte să deschidă şcoale româneşti în Dobrogea; **III**, 109, 300.
Ionescu Nicolae, IV, 181 notă biogr.; **IV**, 181 redactor la *Steaua Dunării*; 359.
Ionescu Polihronie, III, 336.
Iordache Olimpiotul (Căpitanul), **I**, 109.
Iordache, serdarul, III, 84 a vândut cărţile Goleştilor; **II**, 281; **III**, 139; **IV**, 18.
Iordan, (?), **IV**, 98.
Iorga Nicolae, I, 18, 22, 47, 52, 57, 70, 152, 154, 166, 204, 212, 226, 249; **II**, 165; **III**, 124.
Iosafat Snagoveanul, II, 294 notă biogr.; **II**, 294 cere ospitalitate la Unguri.
Ioungue M–me, IV, 167.
Ipătescu Grigore, II, 237 notă biogr.; **I**, 174; **III**, 104.
Ipătescu Nicolae, III, 96 demersul lui la Barbu Ştirbey ; **I**, 174; **II**, 237; **III**, 104.
Ipsilanti, principesa, **III**, 380.
Ipsilanti Alexandru, II, 22 *Pravilniceasca condică* a lui.
Ipsilanti Ralù, căs. cu Alexandru Mano, **III**, 52.
Ipsilanti Safta Const., născ. Văcărescu, **II**, 150.
Ira'nyi Daniel, revoluţionar ungur, **I**, 187.
Irimie Verdea, propagandist transilvănean, **II**, 384.
Irlandezii, III, 296 se expatriază din cauza sărăciei.
Isaccea, localitate, **II**, 277 ocupată de Ruşi în 1809.
Iscovescu Barbu (Itskovitz), pictor, **II, 162** notă biogr.; **II**, 162 se stabileşte în Bucureşti; **I**, 48, 53; **II**, 164, 383; **III**, 20.
Isère, departament în Franţa, **III**, 315.
Islaz, localitate, **I**, 58 revoluţia dela; **II**, 177, 248, 310.

www.dacoromanica.ro

Isly hotel de, (Paris), **II,** 276.
Ismail Pasa, IV, 100.
Istambul, v. Constantinopol.
Isvorani, valea, (jud. Muscel), **I,** 127.
Isvoranu Alecu, II, 243.
Isvoranu-Aristia Al., căs. cu Cesar Boliac, **II,** 243.
Isvoranu Linţa Al., născ. Marin Butculescu, **II,** 243.
Italia, II, 86, 94 Şt. Golescu vrea să călătorească în; 159 pictorul G. Tătărescu în; **I,** 125, **II,** 372 şi Louis Bonaparte; **III,** 170 Şt. Golescu sfătuit să călătorească în; 217 Gh. Andreescu în; 335—336 misiunea lui Bonaparte Carlo de Canino în; **IV,** 246 Cavour şi unitatea ei; 365 şi unirea Princ. Rom., **I,** 186, 187, 202, 219; **II,** 145, 162, 163, 182, 185, 254, 257, 266, 278, 282, 341, 372; **III,** 52, 91, 169, 215, 225, 242, 243, 319, 320, 368, 401, 404; **IV,** 21, 105, 153, 230, 282, 339.
Italienii, III, 132 şi Turcia; 170 interesul lor pentru Românı; **IV,** 39 din Anglia alcătuiesc un comitet în frunte cu Dudley Stuart; 106 înrolaţi în armata turcă; **I,** 162, 176, 182, 204, 210, 219, 251; **III,** 209, 215, 335; **IV,** 5, 25, 36, 43, 104.

J

Jianu Dumitrache, II, 394.
Jianu Gheorghe, I, 4.
Jianu Stănuţ, v. Cesianu Stănuţ.
Jianu Zoiţa Gh., născ. Pârşcoveanu, **I,** 4.
Jiu, plasa, **II,** 47, 55.
Jiu, râu, **I,** 268.
Job, personaj biblic, **II,** 360.
Jobin, pălărierul, **II,** 394; **III,** 352.
Jobin, soţia pălărierului, **III,** 74, 256, 285, 322, 352; **IV,** 212, 271.
Johannesgasse (dela Dresda), **III,** 367.
Joranu Grigore, III, 289 notă biogr.; **II,** 402 exilat la Brussa; **III,** 342 subscripţia pentru studiile lui; 392 la Dresda; **IV,** 72 la Calafat; **III,** 290, 299, 301, 392; **IV,** 209.
Jouy de, autor al operii Wilhelm Tell, **II,** 35.
Journal de Constantinople, **IV,** 96, 126.
Journal des Débats, **I,** 128, **II,** 368 şi censura din Ţara Rom.; **IV,** 133 publică artıcole filo-române; 166 publică adresele Românilor către Saınt Marc Gırardın şi Talleyrand-Périgord; 163, 173 Ion Eliade scrie în; **I,** 222; **II,** 168, 270, 304; **IV,** 173.
Journal du Nord, **IV,** 178 despre pretenţiile Turciei asupra Insulei Şerpilor; 174.
Journal officiel, dela Viena, **III,** 38.
Jura, munţi în Franţa, **II,** 103.
Justin Sf., II, 216.

K

Kalcinsky, III, 186 comisar al Rusiei în Prınc. Rom., în locul lui Duhamel; **I,** 144, **III,** 186–187, 340 cere confiscarea averii exılaţılor români.
Kallamogdartis Zurca, căs. cu Petrache Peretz, **II,** 225.
Karagheorghevici Alexandru, prinţ al Serbıei, **II,** 163.
Karagheorghevici George, prinţ al Serbiei, **II,** 163.
Kazan, localitate, (Rusia) **IV,** 135.
Kestner Mathilde, III, 290 logodnică a lui Ion C. Brătıanu; căsătorıtă cu Jean Baptiste Adolphe Charras.
Kiew, I, 151, **IV,** 64, 66, 67, 73, 76, 92 Const. Racoviţă deportat la.
Kinezu Em., IV, 303 arestat cu prilejul întrunırii dın sala Bossel; 311 condamnat pentru un articol.
Kiriţescu (?), **IV,** 361.
Kiriţescu M.-me, IV, 225.
Kisseleff Paul, II, 278 notă biogr.; **I,** 31 sprijină pe Al. Dim. Ghica la Tronul Ţării Rom.; **IV,** 73 plecarea lui dela Paris; 282 întrevederea lui Şt. Golescu cu; 283 favorabıl recunoaşterii îndoitei alegeri a lui Al. Cuza; **I,** 31, 258; **II,** 278.
Kisz Ernest, general ungur, **II,** 312 notă biogr.
Klapka George, general ungur, **IV,** 339 notă biogr.; **IV,** 339 la Iaşi.
Kogălniceanu G. T., IV, 370.
Kogălniceanu Ienachi, IV, 145.
Kogălniceanu Mihail, I, 249 şi consolidarea Statulıı român; **II,** 185 Gr. Bengescu-Samurcaş în guvernul lıı; **IV,** 342 despre probabıla revenire a lui la guvern (1861); 415 despre frământările parlamentare din 1867; 417 în

www.dacoromanica.ro

audienţă la domnitorul Carol; I, 263, 264; II, 185; IV, 303, 306, 398, 418.
Komorno, bătălia dela, III, 62.
Kondrawski, Polonez căzut în luptele din Ungaria (1849), I, 143; III, 144.
Kondrawski, văduva celui de mai sus, I, 143; III, 144.
Kornea Mihail, II, 247.
Kosciusko, localitate, II, 172 insurecţia dela (1794).
Koslovski Wladimir, III, 300.
Kossuth Lajos, II, 209 notă biogr.; I, 112, II, 209 svon despre proclamarea lui ca rege al Ungariei; II, 232 încredinţează lui Bem comanda armatei ungare; 278 svon despre proclamarea lui ca preşedinte al Republicei ungare; 240 armata lui s'a unit cu aceea a lui Gorgey; 278, 282 a cucerit Buda şi Pesta; I, 96–97 vrea să se împace cu Avram Iancu; I, 98, 101; II, 341, 352 refugiat la Vidin (1849); I, 84, III, 210 urarea lui ca Princ. Rom să formeze un singur Stat liber; III, 134 Anglia intervine pentru liberarea lui; 210 doreşte un regat maghiar istoric, întemeiat pe cucerire; I, 179 şi propunerea lui Al. C. Golescu-Albul pentru o Confederaţie a Statelor din Orient; I, 213, IV, 62 svon despre prezenţa lui la Constantinopol (1853); I, 80, 83, 84, 119, 177, 178, 183, 184, 190; II, 232, 312; III, 169, 254; IV, 30, 35.
Kostachi Iinca, căs. cu Iancu Racoviţă, II, 25.
Kotof Eustratie Simionovici, dragoman al Consulatului Rusiei din Bucureşti, II, 78 despre un incident cu domnitorul Al. Dim. Ghica.
Kotzebue, consul al Rusiei în Princ. Rom, I, 56 şi revoluţia dela 1848; I, 114, II, 223 a jucat în piesa *L'Héritière* a lui Scribe.
Kotzebue Ernest, II, 223.
Kremsier, localitate în Moravia, I, 90; II, 250.
Kretzulescu, biserica, II, 394.
Kretzulescu, guvernele, II, 297.
Kretzulescu Alexandru, II, 78, 177.
Kretzulescu Anica Al., născ. Câmpineanu, II, 78, 177.
Kretzulescu Catinca, căs. cu Anghelache Samurcaş, IV, 303.
Kretzulescu Cleopatra, căs. cu Vasile Vlădăianu, IV, 414.
Kretzulescu Constantin Al., II, 78 notă biogr.; IV, 206 redactor la ziarul *Concordia*; 212 secretar al Divanului *ad-hoc;* 248 refuză de a intra în guvern (1858); 299–300 demisia sa din guvern; 412 decorat de Sultan; I, 260; IV, 413.
Kretzulescu Dumitru (Mache) Al., II, 227 notă biogr.; I, 75 la Triest şi Viena; IV, 56 numit maior în armata turcă; 88 la Şumla; 89 învinuit că pregăteşte suprimarea lui Ion Eliade; 288 numit ajutor al ministrului de Război Al. Macedonski; I, 75; II, 227, 241, 267; IV, 45, 46.
Kretzulescu Elena, căs. cu Iancu N. Golescu, II, 12; IV, 303.
Kretzulescu Elena Sc., născ. Villara, II, 78.
Kretzulescu Elisa, căs. cu Ion Rosetti; II, 45.
Kretzulescu Ioan, IV, 218.
Kretzulescu Luxandra C., născ. Dedulescu, II, 78.
Kretzulescu Luxiţa, căs. cu Ion Voinescu, II, 171, 201.
Kretzulescu Nicolae Al., II, 177 notă biogr.; I, 65, II, 177 în delegaţia revoluţionară la Constantinopol; II, 332 refugiat la Constantinopol, se întoarce cu Barbu Ştirbey în ţară; IV, 248 refuză de a intra în guvern (1858); II, 129, 130, 148, 225, 226, 227; IV, 154, 159, 161, 298, 303, 336, 380.
Kretzulescu Safta, căs. cu Constantin Văcărescu, II, 150.
Kretzulescu Scarlat Al., II, 78 notă biogr.
Kretzulescu Sultana D., născ. Bălăceanu, II, 210.
Kronstadt, port lângă Petersburg, IV, 102 devastat.
Krupenski Elisa, căs. cu beizadea Dim. Sutzo, III, 269.
Krzemieniec, localitate în Polonia, III, 62.
Kurdistan, I, 215; IV, 99.
Kustindje, v. Constanţa.
Kutahia, localitate în Asia Mică, I, 102, 161, 167, 170, 177, 178, 180, 196; II, 209, 395; III, 36, 59, 62, 132, 134, 209, 210, 211, 213, 319.

L

Labare Louis, ziarist, IV, 30.
La Cour Edouard de, ambasador al Franţei la Constantinopol, IV, 68.
Lăcusteanu Grigore, colonel, II, 198.
Lăcusteanu Ioniţă, zapciu al plăşii Dumbrava, II, 47.

www.dacoromanica.ro

Lăcusteanu Tarsiţa, căs. cu Const. Cretzianu, **II,** 68.
Laffite, stradă, Paris, **II,** 276.
La Fontaine, I, 122; **III,** 16.
Lahovari Filip, I, VII, IX.
Lahovari Grigore, I, VII.
Lahovari Manolache, IV, 363 ales deputat la Giurgiu.
Lahovari Nicolae, IV, 209.
Lamartine, I, 54, **II,** 167 şi *Asociaţia literară* a studenţilor români din Franţa; **I,** 26, 56, 246; **II,** 187, 332; **III,** 60.
Lamennais F. R., III, 193 notă biogr.; **I,** 177.
Lamorcière Louis de, general şi om politic francez, **II, 303** notă biogr.
Landwehr, III, 252.
Langlois (?), IV, 116.
Lapati Alexandru, III, 44; **IV,** 300.
Lapati Clémentine Al., născ. Roullier, **III,** 44.
Lapati Cornel, IV, 350, 364.
Lapati Eliodor, deputat în Divanul *ad-hoc,* **IV,** 350.
Lapati Hristodor, III, 44.
Lapati Maria, căs. cu Al. M. Sutzo, **IV,** 158.
Lapati Mihail, pictor, **III,** 44, 45, 46; **IV,** 350.
Lapati Păuna, născ. Berindei, **III,** 44.
Lapati Zoe, căs. cu Iacov George Rizo-Nerulo, **III,** 331.
Lapedatu Alexandru, I, 33, 41, 164, 210, 219, 223, 253, 264.
Lasalle Ferdinand, IV, 235.
Lateş Mihail, v. Omer Paşa.
Laudatos, II, 71.
Laurian August Treboniu, II, 184 notă biogr.; **I,** 68, **II,** 184 arestat de Unguri (1848); 198 despre arestarea lui şi încercarea Românilor de a-l libera; **I,** 89, **II,** 239 membru în deputaţiunea transilvăneană trimisă la împărat (1849); **IV,** 144 redactor la *Magazinul istoric*; **I,** 90; **II,** 190, 254, 384; **III,** 177.
Laurin Anton de, consul al Austriei în Ţara Rom., **III,** 148.
Lausanne, I, 180; **III,** 213.
Layard Austen Henry, IV, 33 notă biogr.; **I,** 206; **IV,** 155.
Lazăr Gheorghe, II, 181.
Lazaro Constantin, I, 4.
Lazaro Zoiţa Const., născ. Pârşcoveanu, **I,** 4.
Leca Ion, IV, 359 redactor la ziarul *Tribuna Română.*
Lecca Ienache, IV, 405 ales deputat de Tecuci.
Ledru-Rollin Al. Aug., om politic francez, **II, 254** notă biogr.; **I,** 26, 88; **III,** 241, 338, 394.
legea electorală (1861), IV, 350–351 discutarea ei la Cameră; 358, 364–367.
legea rurală (1861), IV, 350 discutarea ei la Cameră; 365–367, 370.
legendele naţionale, II, 136 în desvoltarea patriotismului.
legiune creştină, IV, 105.
legiunea poloneză, II, 341 plecarea ei spre Turcia; 379 dela Vidin.
legiuni italiene, IV, 102, 104 nevoia formării unor.
legiuni poloneze, IV, 102, 104, 106 nevoia formării unor.
legiuni române, IV, 70 Christian Tell numit comandant al lor; 102, 104 nevoia formării unor.
legiuni ungare, IV, 102, 104 nevoia formării unor.
legiuni străine în Turcia, IV, 104 Anglia şi Franţa contra formării unor; 106.
Lehliu Maria, căs. cu Const. Rosetti, **II,** 45.
Leipzig, II, 240.
Lemberg, IV, 41.
Lengnich Mr., IV, 119.
Leng (?), **II,** 125.
Leng, locotenent, **I,** 268.
Leng Al., III, 131.
Leng Alexandrina Al., născ. Filipescu, **II,** 223; **III,** 131.
Leng Constantin F., III, 34 notă biogr.; **III,** 34 în ziarul *Times* proslăveşte stăpânirea rusească şi Regulamentul Organic; 34—35 îndepărtat din fruntea primăriei Bucureşti.
Leng Elena, căs. cu Const. Văcărescu T., **II,** 14.
Leng Filip, III, 34.
Leng Filip Const., III, 34.
Leng Sultana C., născ. Bălăceanu, **III,** 34.
Leopold I, rege al Belgiei, **IV, 216** notă biogr.
Leroux Pierre, scriitor şi revoluţionar francez, **I,** 26.
Leroy Marie, căs. cu Gr. Ghica, **IV,** 177.
Leuchtenberg Eugenia Maximilian, Ducesa de, **IV,** 419 căsătoria ei cu domnitorul Carol I zădărnicită; 418—419 căsătorită cu Ducele de Oldenburg.
Leurdeni, localitate, **II,** 311; **IV,** 268.
Levant, IV, 60, 323.
Levy Armand, publicist, **IV,** 193.
Lhéritier M., istoric, **III,** 323.
Liban, IV, 197.
liberalismul francez, II, 210 Zoe Golescu despre.

www.dacoromanica.ro

libertate, II, 131 Al. G. Golescu-Arăpilă despre; 218 Radu C. Golescu despre.
Lichman, comisar austriac în Princ. Rom., **I,** 231.
Ligne prinţul de, I, 6.
Lima, capitala Perului, **III,** 225 Albert Huet consul la.
Lintz Mr., II, 118.
Lipănescu Zoe, v. Ghica Zoe Scarlat.
Lipoianu Elisaveta, căs. cu Anton Arnon, **IV,** 334.
Liszt Franz, II, 94 a cântat în casa Cleopatrei Trubetzkoi.
literatura, II, 158 Al. G. Golescu-Arăpilă pentru încurajarea ei.
Livaditu, inginer, **IV,** 361.
Liverpool, IV, 30 activitatea emigraţilor români la.
Locotenenţa Domnească, din Ţara Românească (1848), **I,** 64, **II,** 174—175 Suleiman Paşa cere înlocuirea Guvernului Provizoriu printr'o; **I,** 64, **II,** 176—177 poporul alege pe Câmpul Libertăţii; **I,** 69, **II,** 191 sfătuită să ceară garanţia Marilor Puteri; **I,** 117; **II,** 197, 218, 271, 282; **III,** 94, 95.
Locotenenţa emigraţilor, din Transilvania, **II,** 237 Gh. Magheru o propune ca organ de conducere a emigraţilor români; 231.
Locotenenţa princiară (1866), **I,** 259; **IV,** 405, 408.
Locurile Sfinte, II, 181 revoluţionarii dela 1848 şi conflictul pentru; **IV,** 24, 149.
Lombardia, III, 289 insurecţia din; **IV,** 35 va trece sub stăpânirea regelui Piemontului; **I,** 159, 183, 184.
Londra, I, 191, **III,** 200, 228, 236, 242 expoziţia dela; **III,** 255 Şt. Golescu la; **I,** 69, 179, 180, 183, 186, 189, 196, 199, 205, 206, 212, 213, 232, 235, 236, 251; **II,** 182, 183, 188, 191, 194, 225, 226, 264, 315; **III,** 47, 50, 51, 57, 110, 151, 209, 211, 212, 213, 245, 263, 271, 281, 288, 302, 309, 320, 322, 326, 329, 335, 342, 360, 364, 369; **IV,** 11, 25–27, 30, 33, 40, 51, 53, 58, 60, 61, 70, 72, 126, 155, 179, 185–187, 195, 197, 201, 202, 216, 232, 240, 243, 282, 325, 376.
Lothario, III, 34.
Louèche, localitate, (Elveţia), **I,** 203, **III,** 362 Ştefan Golescu la; **III,** 220, 296, 355, 360, 365, 367, 375; **IV,** 28, 31, 34, 121, 123, 163, 165.
Louis Philippe, I, 26, 242; **IV,** 316.
Luca Dimitrie, v. Caracaş Dimitrie.
Lüders Alexandru Nicolaevici, general rus, **II, 207** notă biogr.; **I,** 114, **II,** 223 balul dela; **II,** 236 în ajutorul Austriacilor; **I,** 122—123, **II,** 403 Zoe Golescu alungată din Bucureşti de; **III,** 10 Zoe Golescu nu se umileşte în faţa lui; 221 părăseşte ţara; **I,** 82, 108; **II,** 216, 220, 348, 354; **IV,** 115.
Ludovic XIV, rege al Franţei, **I,** 13.
Lulu (Rosetti C. A.), IV, 185, 245.
Lupaş Ion, I, 77, 82.
Luxemburg, grădina dela Paris, **II,** 129.
Luzin, preot, **II,** 162.
Lyon, II, 266.
Lyons, deputat italian, **III,** 169, 183; **III,** 276 moartea lui.

M

Macedonia, I, 27, 181, 196; **III,** 318; **IV,** 357.
Macedonenii, I, 192 propaganda românească printre; **III,** 293 necesitatea legăturilor între emigraţii români şi.
Macedonski Alexandru, IV, 288 numit ministru de Războiu; **I,** 260, **IV,** 298 neînţelegerile lui Al. Cuza cu.
Măcesecu George, clucer, medelnicer, **II,** 40, 41, 47, 48.
Măcin, localitate, **II,** 277 generalul Prozorovski moare lângă; **IV,** 109 cruzimile başibuzucilor la.
Madrid, II, 182 generalul Aupick ambasador al Franţei la.
Le Magasin pittoresque, revistă, **II,** 13 Zoe Golescu cere; 123.
Magazinu istoric pentru Dacia, **II,** 184; **IV,** 144.
Magheru Alexandrina Gh., căs. cu Dimitrie Haralamb, **II,** 232 refugiată la Sibiiu (1848); **I,** 117 arestată la Braşov; **II,** 253, 262, 263; **III,** 387, 400.
Magheru Alexandru, general, **I,** X.
Magheru Anecuţa Gh., născ. Pleşoianu, **II,** 217, 253.
Magheru Gheorghe, general, **II, 171** notă biogr.; **I,** 62 portretizarea lui; **I,** 62, **II,** 171 organizează pandurimea din Oltenia (1848); **II,** 196 refugiat la Sibiiu; **I,** 74—75, **II,** 205, 213, 295 obligat să părăsească Sibiiul (1849); **I,** 85—88, 90—91, **II,** 217 despre organizarea emigraţiei române; **II,** 238 Ion Ghica

www.dacoromanica.ro

îl chiamă la Constantinopol; I, 80, 90, II, 238 dela Triest pleacă la Viena; II, 294 Austria nu a vrut ca el să-şi formeze o legiune în Transilvania; 296 trimite lui Al. G. Golescu-Arăpilă cheia unui alfabet secret; I, 114, II, 240 critică purtarea societăţii bucureştene; I, 95, II, 305 despre victoriile lui Dembinski asupra Ruşilor; III, 344 restricţiunile şederii lui în Austria; IV, 45—51 a trimis un memoriu lui Reşid Paşa (1853); 54, 56, 57 Turcii, războiul Crimeii şi; 108 întrevederea lui cu Canning; 120 în audienţă la Reşid Paşa; I, (X), 69, 74, 84, 87, 89, 90, 92, 117, 161, 175, 186, 194, 200, 210, 211, 218, 234, 235, 243; II, 211, 217, 219, 227, 233, 238, 241, 253, 305; III, 36, 37, 47, 50, 61, 107, 342, 345, 368, 385, 398, 400, 401; IV, 3, 4, 51, 63, 72, 80, 85, 86, 91, 96, 97, 106, 107, 108, 109, 110, 117, 118, 119, 163, 169, 173, 183, 189.

Magheru Gheorghe Gh., II, 217 notă biogr.; 217, 225, 237 la studii la Paris; 304 la Brussa; IV, 56 căpitan în armata turcă; II, 233; III, 37, 341, 345, 364, 387, 400; IV, 2, 58, 97.

Magheru Maria Gh., născ. Caramanlâu, **II, 211** notă biogr.; I, 90, 117, II, 252, 262—263 arestată la Câmeni şi trimisă la Braşov; I, 77; II, 211.

Magheru Niţă, II, 253 notă biogr.; II, 295, 296; III, 126, 128, 129; IV, 63, 86.

Magheru Paulina N., născ. Tell, II, 253.

Magheru Romulus Gh., II, 211.

Magheru Titu, I, IX.

Maghiarii, v. Ungurii.

maghiarism, I, 280 Românii transilvăneni şi bănăţeni ameninţaţi de.

Măgureni, localitate, II, 142.

Mahmud II, sultan, II, 58 notă biogr.; 58 vizita lui la Silistra (1837); 282.

Măinescu (?), IV, 258.

Maiorescu Ana Titu, născ. Rosetti, **II,** 143.

Maiorescu Ion, II, 216 notă biogr.; 216 la Triest; 217 despre formarea unui comitet al emigraţiei; III, 345 la Viena; I, 62, 77, 85, 87, 90, 175; II, 227, 231, 232, 234, 237, 238, 240, 241, 254, 384, 385; III, 63, 103, 108, 177.

Maiorescu Titu, I, 77; II, 216.

Mala Dimitrie, şeful carantinei Călăraşi, II, 45.

Malinescu Vasile, II, 257 notă biogr.; I, 177, III, 193, 215 la Brussa; III, 173—174 desamăgit de emigraţii români; 216 vrea să se ducă în Bucovina; IV, 120 i s'a dat învoire de întoarcere în ţară; 297 membru în Comisia Centrală; 304 se logodeşte cu Felicia Racoviţă; 314—318, 322 despre ruperea logodnei lui cu Felicia Racoviţă; 351 şi legea militară; 364 a elaborat un proiect de lege militară; 373 în conflict cu Al. Cuza; II, 257, 384; III, 194, 215, 346; IV, 41, 116, 117, 275, 301, 303, 305, 306, 308, 309, 311, 312, 365, 374.

Malta, insula, I, 203 Nicolae Bălcescu la; II, 266, 307; III, 169, 177, 320, 371.

Manachi, prieten al Goleştilor, II, 74.

mânăstirea Sf. Ion, III, 231, 287.

Manchester, I, 206, IV, 30 activitatea emigraţilor români la; IV, 32, 33, 39.

Manega Maria, căs. cu M. Pădeanu, III, 319

Mănescu Dimitrie, aghiotant domnesc, II, 108.

Manin Daniele, patriot italian, **II, 254** notă biogr.; I, 225, IV, 137 la înmormântarea lui Ion Voinescu.

Mano, casa, II, 94.

Mano, familia din Moldova, III, 51.

Mano Alexandru G., III, 51 notă biogr.; I, 80 la Belgrad; I, 83 în Transilvania; II, 402 la Brussa; III, 161 pleacă în Sardinia să intre în armata ei; I, 145 în armata piemonteză; I, 182–184, III, 177-184 la Turin; III, 217 N. Bălcescu trimite cărţi lui; IV, 88 la Şumla; 89 învinuit că urmăreşte suprimarea lui Ion Eliade; I, 83, 167, 183; III, 169, 170, 181, 204, 207, 240, 276; IV, 2, 44.

Mano Alexandru Manoil, III, 52.

Mano Ana Ion, născ. Ghica, **III, 259** notă biogr.; II, 157; III, 259, 309, 311, 347.

Mano C. G., III, 52.

Mano Elena Ion, căs. 1-° cu Al. Em. Florescu şi 2-° cu C. C. Cornescu-Greceanu; **II, 223** notă biogr.; III, 309, 347; IV, 235, 290.

Mano George A., III, 51.

Mano George Ion, general, **II, 157** notă biogr.; III, 259.

Mano Ion, II, 157 notă biogr.; 157 svonuri de destituirea lui; I, 141, III, 133 în guvernul filo-rus (1850); II, 102, 223, 313; III, 51, 259; IV, 172, 246, 256, 289, 290.

Mano Maria Nicolae, născ. Grădişteanu, II, 102; III, 270.

Mano Mihail, II, 102.

Mano Nicolae, II, 102 notă biogr.

Mano Ralù Al., născ. Ipsilanti, III, 52.

Mano Smaranda M., născ. Văcărescu, II, 102, 150.

www.dacoromanica.ro

Mano Zefira, căs. cu Iacov Rizo-Nerulo, **III,** 331.
Mantenffel Otto Theodor von, om politic prusian, **IV, 215** notă biogr.
Manufactura tutunurilor, II, 7.
Maramureş,, ţinutul, **I,** 76.
Marcello, medic, căsătorit cu Ecaterina C. Samurcaş, **IV,** 303.
Marcu Alexandru, I, 80, 183, 184, 188, 236.
Marea Adriatica, I, 162; **II,** 397; **IV,** 147.
Marea Baltică, IV, 103.
Marea Britanie, v. Anglia.
Marea Mânecii, III, 228.
Marea Marmara, I, 159.
Marea Mediterană, I, 162, 192; **II,** 397; **III,** 294.
Marea Neagră, IV, 141, 147 Austria urmăreşte să ajungă la; **I,** 49, 162, 192, 222, 279, 280, 281; **II,** 179, 222, 397; **III,** 294; **IV,** 40, 103, 128, 129, 133, 140.
Mărgărit, IV, 420.
Marghiloman Chr., II, 304, 382.
Marghiloman Grigore, II, 211 notă biogr.; **IV,** 342, 381.
Marghiloman Maria Gr., născ. Buescu, **I,** 77; **II,** 211.
Marghiloman Mihail, III, 82 notă biogr.; **I,** 140, **III,** 82 arestat şi trimis la Focşani din cauza limbajului său revoluţionar (1850); **III,** 112; **IV,** 333, 335.
Mărgineni, mânăstirea, **III,** 226 Costache Zaman arestat în.
Maria d-ra (?), **III,** 163, 235.
Maria, actriţă, **III,** 34 şi Const. Lenş.
Mariani Rustem bey conte de, v. Rustem, **IV, 197** notă biogr; 198.
Marienbad, băile, **III,** 74 Al. G. Golescu-Arăpilă la; **I,** 166; **II,** 154; **III,** 47, 74, 76, 305.
Marin Alexandru, profesor, **III,** 337.
Marin (Naţionalul), v. Serghiescu Marin.
Mariţa (?), **III,** 310.
Maroc, II, 96.
La Marseillaise, **I,** 127, **II,** 392 cântată în familia Bengescu; **IV,** 131.
Marsilia, I, 79, 211; **II,** 266; **III,** 325, 331, 332, 400, 404; **IV,** 41, 67.
Marsillon J., II, 197 notă biogr.
Martigny, localitate, **IV,** 31.
Martin, croitor, **II,** 58.
Martin Henri, IV, 137 notă biogr.; **I,** 225 **IV,** 137 la înmormântarea lui Ion Voinescu.
Martin Louis Aimé, III, 193 notă biogr.; **I,** 177.
Martyrt George Hristu, II, 129 notă biogr.; 144, 145, 153, 154, 211, 213, 214, 234.
Massalski Alexandru Koltzoff, I, 115 căsătoria lui cu Dora D'Istria; **II,** 223.
Massalski Elena Al., v. Dora D'Istria.
Massia, publicist francez, **I,** 26.
Massinka, doamna, **II,** 9 Nicolae Golescu la serata dela (Craiova).
Matei Basarab Voevod, I, 109.
Mathurins rue des, (Paris), **III,** 321; **IV,** 27.
Maupas Emile, III, 395 notă biogr.
Mavrocordat (?), **III,** 404; **IV,** 361.
Mavrocordat Constantin Gh., IV, 300.
Mavrocordat Dumitru C., IV, 300 notă biogr.
Mavrocordat Gheorghe C., IV, 300 notă biogr.
Mavrocordat Lucsandra C., născ. Rosetti, **IV,** 300.
Mavrocordat Maria G., născ. Ion Schina, **III,** 270.
Mavrocordat Matei C., IV, 300.
Mavrocordat Zoiţa, adoptată de Gr. Brâncoveanu, căs. cu George Dim. Bibescu, **IV,** 309.
Mavrocordatos Alex., ministru Greciei la Paris, **III,** 321 crede în căderea apropiată a lui Napoleon III
Mavroiani, general grec, **III,** 343 ar fi organizat un complot contra regelui Othon.
Mavros, familia, **II,** 289.
Mavros Alexandrina, căs. cu Ion Ghica, **III,** 11.
Mavros Maria N., căs. cu Ion Cantacuzino, **IV,** 299.
Mavros Nicolae, II, 57 notă biogr., **I,** 141, **III,** 112 în fruntea unui complot filorus (1850); **II,** 84, 110, 223, 289; **III,** 78; **IV,** 90.
Mavros Paulina, căs. cu Ernest Kotzebue, **II,** 223.
Mavros Pulcheria (Profira) N., născ. Ghica, **II, 84** notă biogr.
Mawer, medic englez adus de D. Brătianu în Ţara Rom., **IV,** 233, 296, 298.
Maximilian, duce de Leuchtenberg, **IV,** 419.
May Carolina, căs. cu Al. Plagino, **IV,** 135.
Mayer I. N., cavaler de, medic, **I,** 13 despre balurile dela Curtea lui Al. Dim. Ghica; **II,** 82, 83.
Mayer M-me, III, 347.
Mayers (?), **IV,** 209, 296, 323–325, 327, 330.
Max (?), **IV,** 153.
Maxim-Burdujanu G., I, 49.
Maximila, călugăriţă, născ. Brătianu, stareţa mânăstirii Ostrov, **II,** 344; **IV,** 378.

www.dacoromanica.ro

Mazarine, biblioteca dela Paris, **IV,** 163.
Mazas, închisoarea, (Paris), **II,** 303.
Mazzini Giuseppe, III, 211 notă biogr.; **I,** 178, **III,** 211 sprijină pe Unguri; **III,** 289 şi insurecţia din Lombardia; **I,** 79, 80, 179, 183, 184, 186, 187, 188; **II,** 330; **III,** 277, 394; **IV,** 30.
Mehadia, II, 73–76 N. Golescu la băile; 90 Alexandru Racoviţă la; 170 Ion Solomon la; **I,** 165, **III,** 42, 67–70 svon despre prezenţa lui Şt. şi N. Golescu la, pentru provocări de răscoale în Ţara Rom.; **I,** 12, 13, 25, 48, 192; **II,** 97, 107; **III,** 50; **IV,** 292, 295, 299, 331, 353, 377.
Mehedinţi, judeţul, **I,** 3; **II,** 310; **III,** 289, 319; **IV,** 361.
Mehedinţi Simeon, I, 77.
Mehemet Ali Paşa, III, 47 notă biogr.; **I,** 221; **II,** 142; **IV,** 78, 79, 100, 101, 118.
Mehemet Djemil bey, ambasador otoman la Paris, **I,** 225; **IV,** 136, 138.
Mélanges de l'Ecole Roumaine en France, **I,** 49.
Meldegg Richard Rechlin de, IV, 189.
Meletie, vlădica Sardeonului, născ. Racoviţă, **II,** 25.
Melic Iacov, arhitect, **IV,** 96 notă biogr.; 108, 110, 212, 226, 346, 363.
Mencikov Alexandru S., ambasador rus, **IV,** 24 notă biogr.; 15, 38.
Meru (?), IV, 32, 33.
Mesel, M-elle, II, 157.
Mesnilmontant, cartier al Parisului, **I,** 26.
Messageries Nationales, firma, **III,** 218.
Metz, II, 225, 226.
Meudon, avenue, (Paris), **IV,** 157.
Meusebach Karl von, consul al Prusiei în Princ. Rom., **III,** 252 notă biogr.; **I,** 229, 230, **IV,** 157 despre unirea Princ. Rom.; **IV,** 153, 198, 251.
Mezaros, general ungur, **II,** 341 notă biogr.; **I,** 98, **II,** 341 s'a predat Paşei din Vidin (1849).
Michailide Ion, medic, **II,** 87, 89.
Michelet, familia, **IV,** 115.
Michelet Jules, I, 54; **II,** 191; **III,** 361; **IV,** 132.
Mickiewicz Adam, II, 257 notă biogr.; **I,** 88 ziarul lui publică articole despre Români; **I,** 128, **III,** 192 Zoe Golescu nerăbdătoare de a citi pe.
Miclescu Alina Ion, născ. Cantacuzino, **IV,** 299.
Miclescu Calinic, mitropolitul, **I,** 269 graţiat de domnitorul Carol I (1866).
Miculescu G., prefect de Mehedinţi, **IV,** 361.
Mihai, vistierul, **IV,** 314.
Mihai Călugărul, cronicar, **IV,** 145.
Mihai Viteazul, I, 201 lucrarea lui N. Bălcescu despre; **I,** 202, **III,** 270, 280, 297–298 despre reproducerea portretului lui în lucrarea lui N. Bălcescu; **III,** 403–404 în biblioteca dela Dresda un portret al lui; **I,** 47, 203.
Mihăileni, localitate, **IV,** 408.
Mihailidis, creditor al Goleştilor, **III,** 116.
Mihalescu Alexandrina Iancu, căs. cu Dim. G. Florescu, **III,** 323.
Mihalescu Constanţa Iancu, căs. cu Efrem Germani, **III,** 323.
Mihalescu Ecaterina Iancu, căs. cu Const. M. Sutzo, **III,** 323.
Mihalescu Iancu Scarlat, II, 124 notă biogr.; 124 şi studiile lui Dim. Bolintineanu la Paris; **II,** 129; **III,** 323.
Mihalescu Maria Iancu, căs. cu Teodor Casimir, **III,** 323.
Mihalescu Maria Iancu Sc., născ. Deşliu, **II,** 124; **III,** 323 notă biogr.
Mihalescu Scarlat, I, 34.
Milbitz Alexander, revoluţionar polonez, **III,** 320 notă biogr.; **I,** 185, **III,** 320 silit a părăsi Genova.
Milcov, râul, **IV,** 323.
Milei (?), IV, 175.
miliţia română, I, 113, **II,** 208 depune jurământul în biserica Sărindar.
Miromesnil, stradă, (Paris), **IV,** 136, 137, 144, 162, 164, 167, 179.
Miscali, II, 403.
Mocquard Jean, secretarul lui Napoleon III, **IV,** 161 notă biogr; **I,** 229.
Mocsony Petre, membru în deputăţia bănăţeană trimisă împăratului, **II,** 241.
Moga, serdar, **II,** 71.
Mogoşoaia Podul, I, 7, 8, 107, 269; **II,** 195; **III,** 264; **IV,** 351.
Moldova, I, 51 George Dim. Bibescu desfiinţează vama dintre Muntenia şi; **II,** 178 trupele ruseşti ocupă (1848); 179 despre o probabilă răscoală în; 183 armata rusă părăseşte (1849); **I,** 97, **II,** 337 trupele generalului Bem, în 1849, pătrund vremelnic în; **III,** 11 trupe ruseşti în (1850); 40 Şt. Golescu vrea să întâlnească pe Zoe Golescu în; 290 o apropiată intrare a Ruşilor în; **I,** 270, **IV,** 421 agitaţii pe chestiunea evreiască în; **IV,** 13 svonul intrării Ruşilor în (1853); 86 fratele lui Omer Paşa profesor în; 138 suprimarea censurii în (1856); 145, 146 despre tributul ei către Poartă; 178 şi insula Şerpilor; 343 mitropolitul ei în conflict cu clerul mirean; 370 despre construirea de căi ferate în; **I,** 6, 7, 43, 152, 167,

www.dacoromanica.ro

169, 181, 197, 210, 223, 225, 230, 231, 251, 255, 256, 258, 267, 269, 279; **II,** 105, 179, 194, 229, 233, 257, 321, 327, 331, 352, 380; **III,** 51, 55, 82, 92, 105, 175, 178, 187, 252, 270, 317, 321, 345, 378, 403, 404; **IV,** 13, 54, 55, 94, 142, 155, 158, 161–163, 178, 184, 209, 275, 297, 303, 307, 345, 354, 364, 394, 401, 407, 414, 415.

Moldo-Valahia, I, 235 Ion C. Brătianu scrie un memoriu despre; **IV,** 108 despre un firman privitor la unirea ei.

Moldovence, I, 150.

Moldoveni, I, 52 simplificarea naturalizărilor lor în Muntenia; **I,** 179, **III,** 210 şi confederaţia danubiană; **IV,** 41–44 acţiunea lor în eventualitatea unui războiu ruso-turc; 166 se adresează lui Saint Marc Girardin şi Talleyrand-Périgord; **I,** 87, 91, 179, 255, 257, 258, 263; **II,** 176, 217, 229, 230, 288; **IV,** 43, 181, 412, 417.

Molière, I, 27.

Le Moniteur, ziar, **IV,** 160 despre primirea lui Talleyrand-Périgord în Bucureşti; 174 favorabil Unirii; 173, 245, 412, 417.

Monsieur Guizot et ses amis, cântec revoluţionar, **I,** 127, **II,** 392 cântat în familia Bengescu.

Mont Blanc, II, 131.

Montalambert de, om politic, **III, 395** notă biogr.

Monti Alessandro, patriot italian, **III, 169** notă biogr.; **I,** 80 la Belgrad; 83 în Transilvania; **I,** 182, 184, 204; **IV,** 5.

Montparnasse, cimitirul, **III,** 48.

Montrésor, localitate în Franţa, **III,** 245, 302; **IV,** 182, 287, 288.

Moraito, mari proprietari în Piteşti, **IV,** 314.

Moravia, II, 250, 305.

Morning Post, ziar englez, **IV,** 171 contra unirii Princ. Rom.

Morris et Co., tipografie, Paris, **IV,** 143.

Moruzi Alexandru, membru în Comisia Centrală, **IV,** 297.

Mosco-Ghiauri, I, 122, **III,** 5 nume dat de Turci Ruşilor.

Moscu, III, 379-380 la şcoala de agricultură din Grignon; v. Hagi Moscu.

Moustier Lionel, marquis de, ambasador al Franţei la Constantinopol, **IV, 411** notă biogr.

Moţii, I, 82 luptele lor cu Ungurii; 97.

Muhlis Paşa, v. Grigore Mihail Sturdza.

Müller Hugo, proprietarul magazinului Pieptănaru, **IV.** 351.

Müller Oscar, proprietarul magazinului Pieptănaru, **IV,** 351.

München, I, 10, 18 Goleştii în şcoală la; **II,** 134.

Mundania, oraş în Asia Mică, **I,** 196; **III,** 319.

Muntenegrenii, IV, 77.

Muntenegru, I, 219; **IV,** 80, 99, 104, 332, 357.

Muntenia, v. Ţara Românească.

Muntenii, I, 179, **III,** 210 şi eventualitatea unei Confederaţii dunărene; **IV,** 41–44 acţiunea lor în eventualitatea unui războiu ruso-turc; **I,** 179, 257, 258, 280; **II,** 290, 291.

Munţii Apuseni, I, 76, 82, 84, **II,** 293 Avram Iancu înfrânge armatele ungureşti în.

Murawceî, general rus, **I,** 40.

Mureş, râu, **I,** 101.

Murgu Eftimie, II, 190 notă biogr.

Muruzi, IV, 350.

Muscalii, v. Ruşii.

Muscel, judeţul, **I,** 76, 269, 276; **II,** 105, 109, 315; **III,** 319; **IV,** 192, 211, 243, 245, 268, 272, 314, 315, 348.

Musceleanu Grigore, preot, **IV,** 401.

Mussard, familia, prietenă a Goleştilor, **II,** 104.

Mussard M-me, II, 31, 104.

Musset Alfred de, I, 14.

Mussurus Bey, ambasador al Turciei la Londra, **IV,** 40, 282.

Muzeul naţional, supliment la *Curierul Românesc*, **II,** 20.

muzica, II, 158 în desvoltarea sentimentului naţional.

N.

Nantes, III, 241, 369, 370, 374–376, 384, 386.

Napoleon I, I, 42 la Tilsit a oferit Rusiei Ţările Române; **III,** 335; **IV,** 161.

Napoleon III (Louis), I, 112, **II,** 208, 216 alegerea lui ca preşedinte al Republicei Franceze; **III,** 314 despre domnia lui; **I,** 205, **IV,** 25 Ion C. Brătianu acuzat de complot împotriva lui; **I,** 229, **IV,** 157-161 pentru unirea Princ. Rom.; **IV,** 129 şi războiul Crimeii; **IV,** 411 atitudinea lui faţă de România; **I,** 189, 195,

www.dacoromanica.ro

201, 205, 222, 225, 230, 257; **II,** 125, 240, 257, 372; **III,** 244, 321, 336; **IV,** 25, 26, 35, 37, 116, 118, 127, 128, 130, 136, 138, 140, 161, 166, 174, 202, 239, 295.
Napoleon Pierre, I, 229, **IV,** 161 despre candidatura lui la tronul Princ. Rom.
Napoleon, ziar, **III,** 11.
Năstăsianu Gheorghe, pictor, **IV, 21** notă biogr.; 21 rănit în luptele pentru apărarea Republicei Romane; **I,** 205 la Genova; **IV,** 29.
Năsturel-Herescu, v. Herescu-Năsturel.
La Nation Belge, ziar, **IV,** 30.
Le National, ziar, **I,** 69; **II,** 121, 189; **III,** 221, 244.
Naţionalul, ziar, **IV,** 274, 284, 295, 299, 347, 403.
Neagoe Ştefan, III, 48 vrea să scoată un ziar românesc la Pesta (1850).
Neapole, II, 213 Al. Dim. Ghica la; **IV,** 35 coroana regatului Neapole pentru familia lui Louis Napoleon; **II,** 330, 338; **III,** 217, 331, 404; **IV,** 174.
Neculce Ion, cronicarul, **IV,** 145.
Neamţu, mânăstirea, **IV,** 162.
Neculescu Anica, căs. cu Iordache Deşliu, **III,** 323.
Negoiu, muntele, **I,** 269.
Negri Constantin, II, 289 notă biogr.; **I,** 91, **II,** 289 alegerea lui ca şef al Emigraţiei dela Constantinopol; **IV,** 367-368 anunţă guvernului român moartea sultanului Abdul Medjid (1861); **II,** 290.
Negri Lucia Nic., născ. Racoviţă, **IV,** 235.
Negri Nicolae, IV, 235.
Negru Vodă, I, 116; **II,** 247.
Negru Vodă, cetatea, **III,** 238.
Negruzzi Maria Iacob, născ. Rosetti, **II,** 143.
Negulici Ion D., pictor, **II, 36** notă biogr.; 36 Al. C. Golescu-Albul întrevede un viitor frumos artei româneşti prin; 123 primeşte dela Al. Dim. Ghica o bursă pentru Paris; **I,** 94, **II,** 318 exilat la Brussa; **I,** 171 moartea lui; **II,** 162 înmormântat la Constantinopol; **I,** 25, 53, 225; **II,** 125.
Nenciulescu Al., I, 34.
Nenciulescu Raliţa, căs. cu Ion Filipescu, **II,** 44, 108, 223, 390.
Nenişor Petrache, II, 380; **III,** 338.
Nenovici N., IV, 153.
Neofit II, mitropolit al Ungro-Vlahiei; **II, 173** notă biogr.; 354 demisia lui.
Neşliu Cristodol, subocârmuitor în Doljiu, **II,** 55.
Nesselrode Karl, diplomat rus, **IV, 38** notă biogr.
Neuchatel, localitate, **IV,** 174.
Nichipercea, ziar satiric, **IV,** 303, 337 suspendarea lui; 320, 336, 337, 403.
Nicolae I, ţarul Rusiei, **I,** 115, **II,** 224 pomenirea numelui lui în bisericile româneşti revoltă familia Goleştilor; **II,** 303, 346, 351 trimite pe generalul Grabbe cu un ultimatum către Poartă (1849); 359 şi refugiaţii poloni şi unguri din Turcia, **I,** 124, 170; **III,** 7, 113, 244; **IV,** 38, 83, 89, 103.
Nicoletti, comerciant, **II,** 233.
Niculce Ion, v. Neculce Ion.
Niculescu (?), **IV,** 334, 335.
Niculescu Constantin, administrator la Slatina, **II,** 223.
Niculescu-Varone G. T., I, 133.
Nifon, mitropolit al Ungro-Vlahiei, **III, 133** notă biogr.; **II,** 354 vicar al Mitropoliei Ungro-Vlahiei (Nifon Sevastos); **I,** 141, **II,** 173, **III,** 133 alegerea lui ca mitropolit.
Nifon, seminarul, **III,** 133.
Nijni Novgorod, localitate în Rusia, **II,** 348 Costache G. Florescu în captivitate la.
Nîmes, localitate, (Franţa), **III,** 315.
Niş, localitate, (Serbia,) **IV,** 103.
Nissa, localitate, **III,** 310; **IV,** 12.
Nistru, I, 49, 222, 280, 281; **IV,** 103, 128.
Niţescu, un tânăr pe care îl laudă Al. C. Golescu-Albul, **IV,** 402.
Niţescu Gh., controlor obştesc, **I,** 198, **III,** 137 şi calomniile pe seama fraţilor Goleşti; **IV,** 323.
Noailles Ana de, IV, 303.
Le Nord, ziar, **IV,** 179.
Notre Dame-des-Victoires, stradă, Paris, **III,** 46, 218.
Nous entrerons dans la carrière, cântec revoluţionar, **I,** 127, **III,** 29 cântat în familia Bengescu.
Novara, I, 79, **II,** 266 regele Carol Albert înfrânt la.
Nyon, consul al Franţei la Bucureşti, **I,** 56.

O

Oaşul, ţinutul, **I,** 76.
Obrenovici Mihail, Prinţ al Serbiei, **IV, 390** notă biogr.
Obrenovici Miloş, prinţ al Serbiei, **II, 163** notă biogr.; **II,** 163 cumpără terenuri dela Al. Dim. Ghica; 315.

www.dacoromanica.ro

Observatoriul, ziarul lui Gheorghe Barițiu, **III,** 392.
Occidentul, IV, 35, 36 şi întemeierea unui regat ungar; 42 presa din Occident favorabilă Turciei; **I,** 26, 164, 207, 208; **II,** 398, 400, 401; **III,** 318, 335; **IV,** 28, 38, 70, 105, 128, 140, 150, 390.
Ocna, localitate, (Moldova), **II,** 249.
Odessa, I, 268; **III,** 225; **IV,** 115.
Odobescu Alexandru, IV, 410 notă biogr.; **III,** 48, 50 la studii la Paris; **IV,** 379, 380 ministru (1863); 403 director la *Revista română*; 410 comisar pentru expoziția dela Paris (1866); **II,** 73.
Odobescu Ecaterina Ion, născ. Caracaş, **III,** 48 notă biogr.; **III,** 270 la Paris; **II,** 354, **III,** 50, 76, 310, 332; **IV,** 26, 178
Odobescu Ion, colonel, **II, 73** notă biogr.; **II,** 170 plecarea lui la Paris; **IV,** 160, 164 numit comandant al miliției; **I,** 40; **II,** 41; **III,** 48, 92; **IV,** 164, 178.
Odobescu Maria Ion, căs. cu Adolph d'Avril, **IV,** 178.
Oituz, II, 337.
Olanda, IV, 35 eventualitatea încorporării ei la Anglia.
Oldenburg Alexandru, duce de, **IV,** 418, 419 despre căsătoria sa cu Ducesa de Leuchtenberg.
Olimp, munte în Asia Mică, **I,** 159; **III,** 77.
Olimp, munte în Tessalia, **I,** 159.
Olmütz, localitate, **I,** 89—90, **II,** 238—239, 254 deputațiunea Românilor transilvăneni se înfățişează împăratului Austriei la.
Olt, județul, **II,** 41; **III,** 129; **IV,** 361.
Olt, râul, **I,** 4, 271; **IV,** 244.
Oltenia (Valahia Mică), I, 32 pelerinajul Zincăi Golescu în munții şi mânăstirile din; 61–62 Gh. Magheru organizează pandurimea din; **II,** 171 revoluția dela 1848 în; **I,** 108, **II,** 193 împotriva Regulamentului Organic se răscoală țăranii din; **II,** 193 țăranii din Oltenia cer o Constituție; 280 armata rusă a părăsit; **IV,** 60 Omer Paşa dorește să ocupe; 414 Carol I vizitează (1867); **I,** 61, 74, 154, 209, 211, 214, 218, 219, 243, 250, 255, 268; **II,** 68, 91, 171, 278; **III,** 237; **IV,** 41, 61, 72, 93, 100, 104, 129, 207, 251, 257, 269, 332.
Oltenița, II, 174 Rușii înfrânți la; **IV,** 129, 132.
Om Ferdinand, tipografie, **IV,** 385.
Omer Paşa (Mihail Lateş), **II, 174** notă biogr.; **I,** 99 propovăduește în București convertirea la mahomedanism; 113 vorbeşte pentru prosperitatea Țării Rom.; 215–216 caracterizarea lui; **II,** 174 întrevederea lui cu Ion Voinescu la Rusciuc; 208 la Pitești; 223 în inspecție în Valahia; **I,** 216–217, **IV,** 88–89, 94–95 cere lui N. şi Şt. Golescu să se împace cu Ion Eliade; **IV,** 54 proclamația lui Ion Ghica trimisă lui; 55 despre soldații români; 60 Parisul şi Londra se opun la ocuparea Olteniei de către; 78–80, 84–90 față de emigrații români; 81–84 Şt. Golescu scrie lui (la 1854); 89 contra formării unei legiuni române; 85 invită pe Şt. Golescu şi pe prietenii acestuia să părăsească Şumla; 86–87, 89, 90, 94–96 fratele lui, profesor în Moldova; **I,** 107, 108, 113, 121–123, 211, 214, 215; **II,** 194, 208, 282, 367, 373, 389; **III,** 10, 12, 16; **IV,** 45, 51, 56, 58, 63, 69, 70–72, 77, 79, 80, 90, 92–94, 96, 99–101, 105, 107–109, 120, 126, 127, 130.
Oporto, localitate în Portugalia, **II,** 266 regele Carol Albert moare la.
Opran Ghiță, negustor brașovean, **II,** 315.
Opranu–Pira, IV, 270.
Opreanu (?), **IV,** 208.
Oprescu Gh., II, 36.
Orăşeanu Nicolae T., IV, 320 notă biogr.; **IV,** 295 redactor la publicația *Spiriduş*; 337 administrator la ziarul *Nichipercea*; 303.
Orbigny Mr., IV, 135.
Orelly, Mr., III, 35.
Orient, I, 252, **III,** 27, **IV,** 60–61, 139, 148, 232 chestiunea Orientului; **I,** 69, 187, 188, **II,** 189 despre o confederație a popoarelor din; **II,** 312 leacul holerii în; 398 şi Rusia; **III,** 78 Radu C. Golescu urăşte Orientul; **IV,** 147 năzuințele Austriei în; **I,** 69 Al. G. Golescu-Arăpilă vrea egalitate pentru toate naționalitățile din; **I,** 13, 162, 163, 170, 177, 190, 193, 206, 219, 226, 227; **II,** 270, 396, 397, 401; **III,** 59, 132, 173, 243, 254, 281 295, 320, 333, 370; **IV,** 33, 38, 50, 51, 103–105, 126, 128, 129, 143, 148, 157, 330, 356, 357, 360, 390.
Orlat, localitate, **II,** 189 adunarea Românilor dela.
Orléaniştii, IV, 58 fuziunea lor cu Enricıştii.
Orşova, I, 65 Iordache Golescu răposează la; **II,** 214 revoluționarii români dela 1848 la; 249 Zoe Golescu la; 282 Bem Iosif la; 308 cucerită de Unguri (1849); 310 armata germană

www.dacoromanica.ro

spre; I, 78, 79, 92, 97; II, 62, 243–245, 253, 259, 272, 294, 303, 312, 341; III, 378; IV, 41, 331.
Ortacul, drum în jud. Muscel, I, 127.
Osmanlâi, III, 292.
Ostende, III, 350.
Ostrov, mânăstirea, IV, 378.
Otetelişanu Elena Ion, născ. Ion Filipescu, II, 108, 377; III, 65, 131.
Otetelişanu Ion, II, 108 notă biogr.; I, 141, III, 133 în ministerul filo-rus (1850); II, 123—125 şi studiile lui Dim. Bolintineanu la Paris; III, 44 căsătoria lui cu Elena Filipescu; 137 calomniile lui pe seama fraţilor Goleşti; II, 122, 145, 377, 390; III, 65; IV, 303.
Otetelişanu Lelia Ion, născ. Cesianu, II, 394.
Otetelişanu Safta Ion, născ. Câmpineanu, II, 108, 122, 144; III, 44, 65.
Otetelişanu Şerban, III, 44.
Othon I, rege al Greciei, III, 294 se pregăteşte înlăturarea lui; I, 193; IV, 229.
Otway A., deputat englez, I, 232, IV, 156 interpelează în Camera Comunelor pentru repatrierea proscrişilor români (1856).

P

Pădeanu, familia, III, 319.
Pădeanu Constantin M., III, 319 notă biogr.; II, 402 exilat la Brussa; I, 196, III, 319 constructor de drumuri la Brussa; III, 338; IV, 120.
Pădeanu Manolache, III, 319.
Pădeanu Maria M., născ. Manega, III, 319.
Pădeanu R. C., director în Ministerul Industriei şi Comerţului, III, 319.
Padova, II, 164; III, 319.
Paix, rue de la, (Paris), II, 192.
Pal, (Paleologu), caricaturist, III, 110.
Palavicini, grădină lângă Genova, IV, 5.
Paleologu (?), IV, 335.
Paleologu, d–na, III, 138 răspândeşte svonul că Zoe Golescu a primit daruri dela Barbu Ştirbey.
Paleologu Alexandru, II, 205 notă biogr.; I, 74, II, 205 refugiat la Sibiiu după revoluţie; IV, 165 în drum spre Bucureşti (1856); 169, 172—173 despre repatrierea lui; 176, 178 în Belgia; IV, 92, 107, 233, 281, 311.
Paleologu Fred Al., IV, 281, 311.
Paleologu Ion, III, 110 notă biogr.; III, 110—111 relaţiile lui cu Şt. Golescu; 86, 349, 350, 380—382.
Paleologu Lisbeth Ion, IV, 166, 167.
Paléologue Maurice, II, 205.
Paleologu Zoiţa, II, 205; III, 110.
Palermo, I, 200, 203, 225 N. Bălcescu se stinge din viaţă şi odihneşte la; II, 125; III, 404; IV, 12.
Palestina, III, 319.
Palmerston Henry, III, 34 notă biogr.; I, 178, III, 210 sprijină pe Kossuth şi întemeierea unui regat maghiar; IV, 40 N. Golescu cere audienţă lui; 158 despre proscrişii români; I, 166, 168, 206, 232; III, 56, 72, 76, 208.
Panaitescu P. P., I, 37, 91, 170, 201, 202, 203, 245; III, 340; IV, 32.
Panciova, (Panceva), localitate, II, 380.
Pandravos, III, 164 creditorul lui Şt. Golescu; III, 205, 226, 227, 234—235 socotelile lui bănesti cu N. Golescu; II, 161; III, 85, 116—117, 190, 197, 232, 248, 287, 322, 352.
panslavism, I, 280, III, 93 Transilvănenii şi Bănăţenii amenintaţi de; IV, 38 Românii şi Ungurii faţă de; II, 219, 232; III, 93, 212.
Pantelimon, spitalul, IV, 288.
Panthéon, III, 267, 349.
Panu Anastase, IV, 283 notă biogr.; IV, 283 numit ministru de Interne; 370 se retrage din politică; 365, 367—370, 382, 383.
Papa, dela Roma, IV, 21 revoluţia împotriva lui; 35 despre puterea lui spirituală; 419 şi căsătoria lui Carol I.
Papiu Ilarian Al., IV, 403 notă biogr.; II, 184.
Papulakis Cristoforos, călugăr grec, III, 343, 348—349 răscoala lui; 355 mişcarea lui pusă la cale de Ruşi; 361 arestarea lui.
Pârâianu Sevastia Z., născ. Frumuşianu, IV, 352.
Pârâianu Zamfir, IV, 352.
Paris, I, 17, II, 19 Al. C. Golescu-Albul chiamă pe Zoe Golescu la; I, 26 Al. C. Golescu-Albul la studii la; 53 activitatea studenţilor români la; II, 96–97 eleganţa femeilor bucureştene se compară cu a celor din; 164 despre studenţii români dela; 166 centru al activităţii româneşti; 170 Ion Odobescu la; I, 65—66, 68—69, II, 181 Al. G. Golescu-Arăpilă la; 189 Ladislas Teleki la; 205 revoluţionarii dela

www.dacoromanica.ro

1848 se refugiază la; 210 Capitala libertăţii; 210, 213 N. şi Şt. Golescu la (1848); 231 despre neînţelegerile emigraţilor români dela; 277 despre o nouă revoluţie la; 284 dorinţa Zincăi Golescu de a se stabili la (1849); 372 despre evenimentele dela (1849); 382 adunarea Românilor dela; 398 despre organizarea tuturor emigraţiilor la; **III,** 244 poliţia franceză contra străinilor dela; 201 Zoe Golescu vrea să-şi întâlnească fiii la; 224—225 Zoe Golescu renunţă la călătoria la; 265—266, 272, 273 despre lovitura de Stat dela (1851) 289 C. Racoviţă proslăveşte revoluţia din 1848 dela; **IV,** 38, 40 Congresul şi pacea dela; 72 planul emigraţilor români dela Paris pentru a pleca la Calafat; 161 Congresul dela Paris şi alegerea divanurilor *ad hoc*; 237 trimiterea unei deputaţiuni româneşti la Conferinţa dela; 307 despre succesele studenţilor români la; **I,** 6, 10, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 25, 26, 33, 35, 47—51, 53, 54, 55, 56, 61, 65, 66, 68, 69, 74, 75, 77, 79, 85, 87, 93, 100, 101, 114, 136, 137, 138, 139, 148, 151, 162, 163, 166, 167, 169, 170, 171, 176, 177, 183, 186, 189, 192, 195, 199, 200—206, 212, 213, 215, 216, 218, 220—226, 227, 228, 229, 230, 232, 242, 251, 252, 254, 255, 258, 259, 270; **II,** 6, 15, 19, 22, 31, 35, 36, 123, 125, 129, 130, 156, 162, 165, 177, 183, 187, 191, 205, 210, 217, 221, 222, 225, 227, 228, 229, 235, 236, 238, 241, 242, 248, 256–258, 261, 262, 264, 270, 271, 273, 283–285, 294, 304, 311, 312, 315, 320, 321, 324—326, 332, 333, 336, 338, 341, 343, 344, 353, 355, 360, 374, 376, 378, 381, 384, 385, 392, 393, 394, 397, 402, 405: **III,** 10, 16, 19, 20, 23, 24, 28, 35, 37, 38, 40—42, 44—49, 51, 53, 56, 57, 59, 60, 65, 66, 74, 76, 78, 79, 81, 87, 88, 91, 94, 102, 110, 111, 115, 118, 130, 131, 135, 147, 151—153, 155, 162, 167, 168, 174, 175, 177, 179, 181, 182, 184, 189, 190, 193, 196, 199, 200, 204, 206, 209, 215, 217, 218, 220—225, 227, 230, 231, 235, 238, 240—244, 246—248, 251, 252—255, 262, 263, 268, 272, 276, 279, 282—284, 288, 289, 301, 302, 306, 309, 315, 317, 320, 321, 323—325, 330, 331, 335, 338, 345, 346, 349—350, 353, 356, 358, 361, 363, 364, 373, 375, 376, 378—388, 390—392, 394, 395, 397, 402, 403; **IV,** 1, 2, 4, 12, 13, 14, 15, 20, 25, 27, 29–35, 38, 41, 42, 44, 53, 55, 56, 59, 60–63, 65, 68, 70, 73, 91, 106, 108, 113, 116, 120, 122–124, 130, 131, 133, 136–138, 142–145, 151–156, 159, 161, 162, 164, 165, 167, 168, 173–179, 181, 187, 189, 193, 199, 201, 202, 203, 205, 221, 225, 228–230, 216, 232, 238–240, 242, 245, 247, 250, 280, 282, 285, 287, 300, 360, 369, 388, 416 şi *passim*.

Parizience, IV, 123 înveseleau altădată vieaţa dela Enghien.

Pârlea Vladu, propagandist transilvănean, **II,** 384.

Pârşcoveni, familia, **I,** 4.

Pârşcoveanu Ancuţa Şt., căs. cu Gheorghe R. Bengescu, **I,** 4.

Pârşcoveanu Dumitrana, căs. cu Alex. Farfara, **I,** 3, 4; **II,** 91.

Pârşcoveanu Maria St., căs. 1° cu Iordache Cantacuzino şi 2° cu Grigore Ralea, **I,** 4; **III,** 71.

Pârşcoveanu Stanca Şt., născ. Ştirbey, **I,** 4.

Pârşcoveanu Ştefan, vornic, **I,** 3, 4.; **II** 333.

Pârşcoveanu Sultana Şt., căs. 1° cu Mihail Bălăceanu şi 2° cu Const. Bălăceanu, **I,** 4; **II,** 155; **III,** 49.

Pârşcoveanu Uţa Şt., căs. cu Ioniţă Vlădăianu, **I,** 4; **II,** 69, 91.

Pârşcoveanu Zoiţa Şt., căs. 1° cu Gheorghe Jianu şi 2° cu Const. Lazaro, **I,** 4.

partidul croato-român, III, 94 şi Ungurii.

partidul democrat din Franţa, III, 316 arestări printre membrii lui.

Pasajul Român, IV, 351.

Pascali (?), **II,** 220.

Paşcani, III, 155, 190, 236.

Pasnansky Ignatie, ofiţer, **II,** 171.

Patras, oraş maritim (Grecia), **III,** 371.

Patria, ziar, **I,** 255 susţine candidatura lui N. Golescu la hospodaratul Ţării Rom.

patriarh, II, 239 Românii din Transilvania cer dreptul de a alege un (1849).

Patriarhul dela Constantinopol, I, 270, **IV,** 419 Rusia cere ca Sinodul român să nu fie recunoscut de.

La Patrie, ziar, **IV,** 173, 174.

patriotismul francez, I, 240—241 rolul emigraţiunei post-revoluţionare în desvoltarea lui.

patriotismul românesc, I, 241—244 rolul pribegiei revoluţionarilor paşoptişti în desvoltarea lui; 244—246 şi dragostea de mamă.

Pau, localitate, **I,** 224; **IV,** 134, 137.

Le Pays, ziar **IV,** 158 despre unirea Princ. Rom.; 176 protestează contra ocupaţiunei austriace în Princ. Rom.; 178.

www.dacoromanica.ro

Peel Robert Sir, om politic englez, **IV,** 40.
Pélagie S-te, închisoarea, **I,** 205, **IV,** 27, 166 Ion C. Brătianu deţinut la.
Peleş, castelul, **I,** 111.
Pelimon Alexandru, IV, 329 notă biogr.; **IV,** 328—329 despre poeziile lui istorice.
Peloponez, III, 348.
Pencovici (?), **II,** 335.
Pensionatul Domnesc de fete, Bucureşti, **II,** 73.
Pera, cartier din Constantinopol, **IV,** 110.
Perczel Mauriţiu, general ungur, **II, 341** notă biogr.; **I,** 98, **II,** 341 refugiat la Vidin (1849).
Père Lachaise, cimitirul, **I,** 224, **IV,** 137 Ion Voinescu înmormântat la.
Peretz G., II, 225 notă biogr.; **I,** 75, **II,** 255 la Triest şi la Viena; **II,** 227, 296; **III,** 126.
Peretz Petrache, II, 225.
Perieţeanu, v. Peretz Grigore, **II,** 225.
Perpignan, oraş în Franţa, **II,** 258.
Perreymond, publicist, **I,** 190, **III,** 254 scrie în chestiunea maghiară şi pentru Români.
Persia, IV, 58 alături de Rusia.
Persiani M-me, artistă, **II,** 156.
Persigny Jean, om politic francez, **IV, 179** notă biogr.; **IV,** 179 împotriva Austriei.
Perticari (?), **IV,** 277.
Perticari Elena, născ. Davila, **I,** (IX, X), 111, 276; **IV,** 278, 327, 423, 426.
Pesta, II, 156 Nicolae Golescu la; 278 Kossuth la; 282 cucerită de Kossuth; **III,** 240—241 C. D. Rosental spânzurat la; **I,** 69, 83, 170, 188; **II,** 73, 189, 190, 216, 240; **III,** 31, 48, 63, 91, 240, 241, 362, 378.
Petcu Ion, propagandist transilvănean, **II,** 384.
Petersburg, III, 118 intrigile Cabinetului dela; **I,** 85, 99, 120, 135, 148. 165, 204; **II,** 172, 189, 194, 205, 234, 261, 265, 358, 359, 362; **III,** 20, 36; **IV,** 12, 102, 150, 420.
Petreanu Ion, II, 384.
Petrescu (?), **IV,** 280.
Petrescu Barbu, logofăt, **III,** 275.
Petrovici (?), **II,** 297; **III,** 116, 248; **IV,** 334, 335, 336.
Pfaff, III, 328 cumpără o parte din Hanul Roşu.
Philipon Charles, director al ziarului *Charivari,* **II,** 351.
Philippe Louis, II, 372.
Philippsborn, agent la Viena al Domnitorilor români, **II,** 85.
pictura, II, 159 în desvoltarea sentimentului naţional.
Piemont, I, 103, **III,** 190 plecarea lui Const. Racoviţă în; **I,** 258, **IV,** 286 recunoaşte alegerea lui Al. Cuza; **I,** 183, 184, 186, 228, 233, 236; **III,** 204, 214; **IV,** 35, 139, 145, 180.
Pieptenaru, magazinul, (Bucureşti), **IV,** 351.
Pierrot Noel, scriitor, **IV,** 225.
Pillat Constantin, general, **II,** 247.
Pinacoteca, din Iaşi, **IV,** 21.
Il Pirata, operă comică, **II,** 35.
Pirinei, munţii, **IV,** 299.
Piski (Simeria), localitate, **III,** 144.
Piteştenii, IV, 209, 252.
Piteşti, II, 69—70 vieaţa lui N. Golescu la; 69, 72 recrutarea în regiunea; 208 Omer Paşa la; **I,** 146 **III,** 30 Rusii au plecat din; **IV,** 311 instalarea liniei telegrafice între Bucureşti şi; **I,** 11, 113, 116, 120, 192, 254, 268; **II,** 7, 87, 210, 220, 248, 262, 263, 322, 361, 362, 387; **III,** 28, 31, 109, 161, 221; **IV,** 202, 207, 208, 214, 218, 230, 231, 234, 252, 258, 266, 267, 270, 272, 274, 294, 314, 319, 348, 352, 361, 363, 375, 428.
Pius al IX-lea, Papa, **III,** 239.
Plagino Alexandru, IV, 135 notă biogr.
Plagino Alina Al., născ. Ştirbey, **IV,** 135.
Plagino Carolina Al., născ. May, **IV,** 135.
Playano Mr., v. Plagino Alexandru.
Pleşoianu (?), **III,** 338.
Pleşoianu Ancuţa, căs. cu Gh. Magheru, **II,** 217, 253.
Pleşoianu Caliopi (Pia), căs. cu Ion C. Brătianu, **IV,** 378.
Pleşoianu Grigore, III, 274 notă biogr.
Pleşoianu Nicolae, II, 205 notă biogr.; **I,** 74, **II,** 205 refugiat la Sibiiu după revoluţia dela 1848; **III,** 344–345 nu i se îngăduie plecarea în Austria; **IV,** 88 la Şumla; 176 la Rusciuc; **III,** 274, 319, 336; **IV,** 25, 169.
Pleşoianu Virgil, III, 274.
Plevna, I, 276.
Ploeşti, II, 280 armata rusă retrasă la; **IV,** 337 despre turburările dela (1859); **II,** 142, 266; **IV,** 255, 256, 270, 348, 363.
Plumbuita, mânăstire, **II,** 195 revoluţionarii închişi în.
Plymouth, III, 369, 370.
Poarta, (Sublima, Inalta) I, 31 cere lui Alexandru Dim. Ghica să meargă la Constantinopol pentru învestitură; 32 sporeşte tributul Ţării Rom.; 41 intervine, la cererea Rusiei, pentru modificarea Regulamentului Organic; 69—70 înlocuieşte pe Suleiman Paşa cu

www.dacoromanica.ro

Fuad în Ţara Rom.; **II,** 175 desabrobă mişcarea revoluţionară dela 1848; 175 cere înlocuirea Guvernului Provizoriu prin Locotenenţa Domnească; 176 slăbiciunea ei faţă de Rusia; **I,** 85, **II,** 261 ar fi trimis un ultimatum Rusiei cerându-i evacuarea Ţării Rom.; **I,** 98, **II,** 346 refuză Rusiei predarea refugiaţilor poloni şi unguri; **II,** 351—352 relaţiile Rusiei cu ; **III,** 11 vrea să pună Princ. Rom. sub protectoratul Marilor Puteri; 56 nevoia prezenţii lui Ion Ghica pe lângă; 100 Al. C. Golescu-Albul propune să se ceară Porţii unirea Princ. Rom. şi reforme liberale; 125, 126 şi Christian Tell; 185 şi înţelegerea cu Rusia pentru retragerea trupelor ruseşti din Princ. Rom.; **IV,** 116, 118 convenţia Austriei cu; 138 ar renunţa la suzeranitatea ei asupra Princ. Rom.; 146 şi integritatea Princ. Rom.; 173 împotriva întoarcerii în ţară a lui Al. Paleologu; 174 contra unirii Princ. Rom.; 174 suprimă rangurile boiereşti din Princ. Rom.; 176 cere împiedecarea manifestaţiunilor pentru unire; 419 şi proiectul de căsătorie a domnitorului Carol I; **I,** 31, 34, 41, 43, 48, 61, 64, 66, 69, 87, 89, 91, 94, 141, 145, 163, 163, 172, 173, 205, 206, 209, 210, 212, 217, 220, 221, 223, 227, 228, 232, 233, 234, 260, 263, 270; **II,** 13, 171, 178, 188, 191, 231, 232, 270, 290, 291, 306, 361, 399, 401, 402; **III,** 20, 56, 243; **IV,** 25, 26, 40, 45–52, 80–83, 88, 90, 93, 94, 97, 98, 119, 161, 162, 169, 180, 188, 189, 246, 409, 410, 417, 418, 422 şi *passim*.

Podgoria, plasă, (Muscel), **IV,** 271.

Podul Mogoşoaiei, I, 7, 8, 107, 269; **II,** 195, 394; **III,** 84, 264.

Poenaru Caliopi P., născ. Hrisoscoleu, **II,** 28.

Poenaru Constantin, II, 28.

Poenaru Constantin P., general, **II,** 28.

Poenaru Elena, născ. Văleanu, **II,** 28.

Poenaru Petrache, II, 28 notă biogr.; **II,** 28—29, 38 despre alegerile din 1836; 39 căderea lui în alegeri; 40 Al. Racoviţă despre alegerea lui.

poezia naţională, II, 136 în desvoltarea patriotismului.

Poiana, localitate, (în Argeş), **II,** 315.

Polihronie (?), **IV,** 249.

Polihronie, serdar, **I,** 3.

Politiceasca Judecătorie, din Ilfov, **I,** 8 dă scutire de vârstă fraţilor Goleşti.

Polizu Smaranda, născ. Faca, **III,** 49.

Polonezii, I, 86 desbinările dintre ei; **II,** 374 la şcoala militară dela Şumla; **II,** 395, **III,** 59, 62 exilaţi la Brussa şi Kutahia; **I,** 161, **II,** 395 legăturile lor cu emigraţii români dela Brussa; **III,** 132 şi Turcia; **IV,** 408 dela Mihăileni, protestul lor (1866); **I,** 86, 160, 162, 169, 170, 176, 177, 179, 207, 210, 212, 219, 251; **II,** 182, 230, 302, 320, 346, 396, 398; **III,** 36, 106, 134, 209, 210, 213, 215, 300, 338; **IV,** 25, 38, 43, 56, 69, 100, 104, 105, 128.

Polonia, III, 213 necesitatea unei Polonii pentru securitatea popoarelor vecine Rusiei; **IV,** 34—35 Franţa şi Anglia pentru întemeierea unui regat al; **I,** 42, 82, 90, 143, 169, 179, 187, 207, 208, 219; **II,** 171, 172, 207, 228, 232, 236, 240, 251, 257, 372; **III,** 57, 62, 192, 213, 215, 320; **IV,** 26, 33, 103, 104, 230, 298, 357, 360.

Poniatowski Stanislas Aug., rege al Poloniei, **II,** 172.

Poninski Alfred, III, 62.

Pontbriant Feonia Raoul de, născ. Grădişteanu, **III,** 135.

Pontbriant Raoul de, profesor de franceză, **III, 135** notă biogr.; 120.

Popa, (?), **IV,** 154.

Popa Ion, III, 338; **IV,** 29.

Popa Şapcă Radu, I, 116, 196; **II,** 248; **III,** 319; v. Şapcă Radu Popa.

Popaşu Ion, preot, **II, 239** notă biogr.; **I,** 89, **II,** 239 membru în deputaţiunea transilvăneană trimisă la Împăratul Austriei (1849).

Popescu Teodor, maior, aghiotant domnesc, **II,** 75.

Popovici D., I, 174.

Porta Nova, stradă din Turin, **III,** 218. 239.

Porto, vin de, **I,** 245; **III,** 329.

Portugalia, I, 79, **II,** 266 regele Carol Albert moare în; **IV,** 413 despre numirea unui consul al ei la Bucureşti.

Posen, localitate, **I,** 159, 177; **III,** 210.

Poujade Maria P., născ. Ghica, **II,** 323; **IV,** 249.

Poujade Pierre Eugène, diplomat francez, **II, 323** notă biogr.; **I,** 153 consul al Franţei la Bucureşti; **III,** 225, 336; **IV,** 80, 108, 179, 249, 283.

Praga, III, 47, 298.

Prahova, I, 108, **II,** 193 ţăranii din Prahova, contra Regulamentului Organic, cer Constituţie; **II,** 36, 77, 248.

Predeal, II, 312 Ruşii la.

Predescu Evghenie C., IV, 307 notă biogr.; **IV,** 297 membru în Comisia Centrală; 364.

Predescu Maria Ev., născ. Arion, **IV,** 307.

www.dacoromanica.ro

Predescu Stănciuc, IV, 319.
presa, IV, 138 Divanul din Moldova prepară o lege pentru (1856).
presa democratică europeană, III, 210 sprijină pe Kossuth şi întemeirea unui regat maghiar.
presa din Occident, IV, 42 favorabilă Turciei.
presa engleză, IV, 180 sprijină ocupaţia austriacă în Princ. Rom.; 360 favorabilă uniiri Princ. Rom.
presa franceză, II, 270 favorabilă propagandei revoluţionare române.
Presburg, II, 309 Ruşii lângă; 282.
La Presse, ziar, **I,** 220, 222; **II,** 270; **IV,** 116, 134, 174.
La Presse d'Orient, **II,** 270.
La Presse de Vienne, ziar, **IV,** 158 despre unirea Princ. Rom.
Principatele Dunărene, v. Principatele Române.
Principatele Române, I, 70, 107—108, **II,** 174 Turcii şi Ruşii în 1848 ocupă; **II,** 179 Dimitrie G. Golescu întrevede unirea lor; 245 Anglia împotriva ocupaţiunei ruseşti în; 302 politica Turciei şi Rusiei faţă de (în 1849); 358 şi înfrângerea Ungurilor (1849); 381 trupele ruseşti vor părăsi; **III,** 18, 83 despre plecarea armatei ruseşti din; 73 Radu C. Golescu le-ar vrea unite, sub orice regim; 151 şi presa engleză; **I,** 179, **III,** 210 Kossuth le-ar ura constituirea într'un singur Stat independent; **I,** 179, **III,** 210, 221 armatele ruseşti părăsesc; **IV,** 26 interpelările din Camera engleză pentru; 35 despre unirea lor cu Ungaria; 58 proclamaţia Sultanului către locuitorii din; 71 împroprietărirea celor cari vor lupta pentru eliberarea Princ. Rom.; 77 somaţiunea anglo-franceză ca Rusia să părăsească (1854); 138—139 Turcia, sub influenţa Austriei, se opune la unirea lor; **I,** 251 desideratele Divanurilor *ad-hoc* ale Princ. Rom. şi Puterile străine; **IV,** 138-139 Poarta s'a gândit, în 1848, la unirea Princ. Rom.; 148-149 importanţa unirii lor pentru Anglia; 149-151 unirea lor sub un Domn străin şi interesele Rusiei şi Austriei; 153 Bulwer şi Stanley nefavorabili unirii lor; 156 presa franceză pentru unirea lor; 157 Napoleon III pentru unirea lor; 158 Austria şi unirea lor; 163 Turcia primeşte unirea lor, cu condiţia ca Basarabia şi Bucovina să fie înapoiate Moldovei; 167—168 Crowe Eyre Evans sprijină unirea Princ. Rom.; 168 Stratford Canning şi unirea Princ. Rom.; 175—176 un meeting la Brighton pentru unirea lor; 176, 180 despre ocupaţiunea austriacă în; 178 Anglia sprijină continuarea ocupaţiunei austriace în; 180 Franţa pentru unirea Princ. Rom.; 184 despre partidul unionist şi reacţionar din; 189 Comisia pentru organizarea lor; 228 despre conferinţele Marilor Puteri privitoare la; 238-240, 242-243, 245-246 despre hotărîrile Conferinţei dela Paris a Marilor Puteri referitoare la; 249 Puterile Europei şi unirea; 300 Turcia şi Austria au recunoscut îndoita alegere a lui Al. Cuza în; 375 recunoaşterea unirii lor de către Poartă şi Puterile garante;—**I,** (X), 22, 31, 38, 40, 42, 43, 66, 80, 87, 89, 94, 99, 146, 153, 154, 164, 173, 179, 180, 204, 205, 207, 209, 210, 218, 220, 222, 225, 226, 227, 229, 232, 233, 252, 253, 256, 257, 258, 261, 262, 263, 267, 268, 270; **II,** 145, 230, 261, 265, 269, 270, 273, 278, 289, 352, 384; **III,** 19, 71, 75, 78, 98, 99, 100, 115, 211, 339; **IV,** 13, 35, 38, 40, 42, 46-51, 60, 90, 94, 126, 133, 137-140, 142, 143, 152, 154, 168, 178, 180, 181, 183, 229, 232, 233, 241, 246, 253, 254, 261, 284, 286, 339, 347, 357, 360, 394 *şi passim*.
Principatele Sârbe, IV, 357.
proclamaţia dela 1848, II, 219 tradusă în limba franceză; 384 tradusă în limba germană şi tipărită la Viena.
proclamaţia monahului Varlaam, II, 384 tipărită la Viena.
profesori francezi, II, 168 pentru colegiul francez din Ţara Rom.
Prokesch-Osten Anton, ambasador al Austriei la Constantinopol, **IV, 201** notă biogr.; **I,** 235, **IV,** 201 ostil repatrierii emigraţilor români.
protectoratul rusesc, I, 33 Ion Câmpineanu combate; **II,** 384 broşuri referitoare la, traduse în limba germană; 399 ilegalităţile lui; **I,** 223—224 abolit; 33, 43, 56, 89, 120, 163, 164, 210, 217, 228; **III,** 35, 336; **IV,** 46.
Protopopescu (?), IV, 323.
Proudhon Pierre J., III, 193 notă biogr.; **I,** 26, 177, 194, **III,** 295 citit şi admirat de Al. C. Golescu-Albul.
Provence, III, 315.
Prozorovski Alexandru Alexandrovici, II, 277 notă biogr.
Pruncul român, ziar, **III,** 73.
Prusia, III, 364 Ion C. Brătianu pleacă în; **IV,** 286 recunoaşte alegerea lui Al.

www.dacoromanica.ro

Cuza; 409 victoria ei asupra Austriei; I, 148, 229, 250, 258, 268; III, 222, 252, 259; IV, 27, 215, 249, 250.
Prusia rhenană, III, 316 Ion C. Brătianu în.
Prusienele, IV, 216.
Prusienii, I, 125, II, 369 cruzimile lor împotriva Germanilor; IV, 409.
Prut, râul, I, 31, 55, 145; III, 92, 220; IV, 103.
Puchner, general austriac, I, 95, II, 308 înfrânt de Unguri; II, 237, 293.
Puterile europene, I, 80 şi cauza românească; IV, 45, 50, 60, 132, 138, 139, 151, 191, 197, 228, 232, 249, 261, 277, 283, 354, 360, 363, 375, 410, 416, 417, 420, 421.
Puterile occidentale, II, 263; IV, 54, 141, 146, 155.
Pygmalion, sculptor legendar, III, 8.

Q

Quai d'Orsay, II, 96; III, 225, 269; IV, 60, 157.
Quinet Edgar, IV, 136 notă biogr.; IV, 137, 143 despre articolele lui filo-române; I, 54, 225; II, 191, 192; IV, 142, 145.
Quinet Ermiona Edgar, născ. Assaki, IV, 136.
Quinezu Em., v. Kinezu Em.

R

Racotă Alexandru N., III, 380.
Racotă Constantin N., III, 380.
Racotă Ecaterina V., născ. Romanescu, III, 380.
Racotă Hariton N., III, 379.
Racotă Ion N., III, 379.
Racotă Ioniţă, III, 379.
Racotă Maria, născ. Bengescu, III, 380.
Racotă Nicolae, III, 379.
Racotă Vasile N., III, 380.
Racotă Zoe, căs. cu Const. R. Golescu, III, 380.
Racoviţă, familia, II, 113.
Racoviţă, v. Meletie.
Racoviţă Alexandrina–Luţa Al., I, 5, 130 talentul ei epistolar; I, 119, II, 355 despre arestările făcute de Ruşi în Transilvania; I, 119, II, 362 despre turcirea lui Bem; III, 311 despre cultura florilor la Goleşti; I, 140, III, 32–33 critică pe boieri; laudă pe ţăranu; III, 121 despre căsătoria Zoe Al. Racoviţă-Ef. Grant; 346–347, 353 greu bolnavă; I, 149, III, 351 moartea ei; I, 141, III, 356 Şt. Golescu îndurerat de moartea ei; 357–358 Zoe Golescu despre moartea ei; 360–361 N. Golescu îndurerat de moartea ei; I, 5, 49, 111, 120, 121, 124, 133, 140, 142, 148, 150, 203; II, 128, 200, 300, 349, 356, 363, 367, 381, 388; III, 33, 61, 112, 145, 163, 171, 196, 233, 280, 312, 353, 379.
Racoviţă Alexandru (Aleco, Tata), II, 12 notă biogr.; 8–9 împrumută pe Şt. Golescu; 9 despre reaua situaţie a ţării (1835); 10 îngrijorat de viitor; I, 7, II, 24 ocârmuitor la Craiova; I, 35, II, 29 liberalismul lui; II, 28–29, 38, 41 şi alegerile din 1836; 30 nu s'ar muta la Bucureşti; 42 felicită pe Ştefan Golescu, înaintat maior; 47–51, 54–57, 59–61, 65 despre confirmarea unor subprefecţi; 56, 57 se gândeşte la deputăţia Teleormanului; 62, 65 despre un export de lipitori; 146 director al departamentului Justiţiei; 157 va fi făcut postelnic; 184 preşedinte al comisiunei de expropriere dela 1848; I, 111, II, 195, 201, 204 destituit de Duhamel din isprăvnicia Craiovei; II, 195, 204 se retrage la Goleşti; III, 27, 66, 68, 136 şi drepturile lui la pensie; 40 şi înzestrarea fiicei sale Zoe; 237 la băile dela Câmpulung; 311, 379 despre boala lui; 356 Şt. Golescu îngrijorat la ideea morţii lui; I, 150 moartea lui; I, (XI), 7, 10, 34, 35, 40, 76, 128, 131, 146; II, 2, 8, 20, 21, 25, 26, 61, 67, 70, 71, 75, 77, 82, 83, 86, 90, 94, 106, 107, 109, 118, 119, 128, 148, 150, 156, 201, 216, 221, 222, 263, 274, 298, 301, 308; III, 12, 14, 16, 43, 61, 111, 250, 251, 305, 351, 370; IV, 235, 311.
Racoviţă Alexandru Al., II, 12 notă biogr.; I, 148, III, 24, 199, 200, 252, 259, 305 şi studiile lui; I, 3, 111, 127, 137; II, 12, 99, 278; III, 29, 41, 120, 305, 364, 387; IV, 14, 281.
Racoviţă Alexandru Al. Al., II, 12.
Racoviţă Ana Al. (Lcliţa), născ. Golescu, II, 2 notă biogr.; I, 8 învăţătura primită de; I, 8, 129, II, 11 scria numai greceşte; I, 129 stilul ei epistolar; II, 42 felicită pe Şt. Golescu înaintat maior; 286 suferinţele ei în urma revoluţiei; I, 115, II, 300 revolta ei împotriva Catincăi Vlădăianu; III, 27 şi destituirea soţului ei din isprăvnicia Craiovei de către Duhamel; I,

www.dacoromanica.ro

137, III, 27, 28 își vinde giuvaericalele pentru învățătura copiilor ei; III, 65, 66 și căsătoria fiicei sale Zoe cu Ef. Grant; 120 despre educația copiilor săi; 135 greutățile ei familiare; I, 135—136, III, 143 despre *Răspunsul* lui Șt. Golescu la manifestul lui Barbu Știrbey (1850); III, 143 citește cărți republicane; 199 și-ar trimite pe fiul ei Alexandru la pensionatul lui Ubicini; I, 152, IV, 18 cere lui Barbu Știrbey repatrierea lui Radu C. Golescu; IV, 297 la Mehadia; 378 cultivă gândaci de mătase; I, 121, II, 376 despre decăderea Cârmuirei; I, 125, II, 376 mâhnită de neînțelegerile emigraților români; I, 276 moartea ei; I, (VII, XI), 5, 7, 10, 32, 75, 101, 107, 110, 111, 112, 118, 119, 126, 132, 133, 143, 144, 148, 150, 151; II, 2, 12, 22, 25, 61, 70, 119, 128, 170, 201, 203, 216, 268, 274, 276, 281, 286, 301, 316, 324, 328, 344, 366, 377, 393; III, 28, 29, 43, 61, 66, 120, 143, 149, 159, 162, 280, 305, 351. 353, 367; IV, 19, 64, 67, 76, 113, 170, 220, 252, 273, 308, 317, 405.

Racoviță Ana Al., căs. cu Carol Davila II, 349 notă biogr.; I, 130 portretizarea ei; I, 139—140, III, 312—313 despre cultura florilor și despre lipsa de igienă în viața țăranului român; IV, 341, 349 căsătoria ei cu Carol Davila; I, 111, 130; III, 29, 61, 313; IV, 76, 112, 136, 218, 267, 271, 277, 278, 301, 327, 340.

Racoviță Anica, căs. cu Manolache Faca, III, 49.

Racoviță Anica Mihail, născ. R. Golescu, II, 93.

Racoviță Cleopatra Gr., născ. Brăiloiu; II, 2, 25, 64, 81.

Racoviță Constantin Al., II, 201 notă biogr.; I, 74, II, 201 la Sibiiu; I, 78, II, 244 la Hațeg; I, 78, 95, II, 246 268, 301, 303 luptă în Transilvania în armata revoluționară ungară; I, 119, II, 348 la Avram Iancu; II, 363, 366 lipsesc știrile dela; I, 124, II, 376 trece travestit din Transilvania la Vidin; II, 374, 376, 379 la Vidin; I, 103, II, 402, III, 7, 9 la Constantinopol și la Brussa; III, 12, 16, 28, 169, 180, 181, 190, 207, 217, 218, 304, 324 despre studiile și aptitudinile lui militare; I, 184, III, 217 planul lui de a se înrola în armata din Algeria; I, 182, 183, III, 161, 172, 173, 177 în drum spre capitala Sardiniei; III, 179, 182, 183, 243 viața lui la Turin; I, 145, 184 nu reușește să intre în armata piemonteză și la Academia militară din Turin; III, 218 despre călătoria Zincăi Golescu la Paris; I, 185, III, 265-266 suferințele lui sufletești; I, 150, IV, 65 se întoarce în țară (1853); I, 151, IV, 64, 66—67, 73, 75—76 arestat de către Ruși și deportat în Rusia (1854); I, 94, 101, 103, 111, 119, 137, 167, 183, 185, 186, 243; II, 244, 255, 304, 316, 344, 348, 353, 355, 357, 376, 377, 386, 387, 394; III, 66, 78, 162, 167, 170, 178, 180, 184, 185, 196, 200, 203, 204, 214, 215, 240, 250, 262, 263, 266, 277, 279, 284, 289, 290, 301, 305, 306, 312, 316, 327, 348, 349, 362, 364, 380, 384, 389; IV, 2, 5, 14, 16, 29, 44, 65, 92, 113, 134, 252, 253, 258, 274, 295, 378, 379, 401.

Racoviță Constantin, spătar, II, 25.

Racoviță Dumitru Al., I, 148, III, 252, 258, 259, 324, 389, IV, 14, 15 la Paris și Grignon, pentru studii; I, 111, 137; II, 42; III, 41, 120, 199, 262, 266, 274, 279, 280, 304–306, 312, 327, 349, 362, 364; IV, 67, 189, 204, 252, 281, 319.

Racoviță Ecaterina (Catinca) Al., căs. cu Scarlat Trăsnea, II, 21 notă biogr.; II, 315, 316 pleacă la Paris; I, 111; II, 128, 349; III, 29, 123; IV, 210, 225, 340, 349.

Racoviță Elena Al., căs. cu Scarlat N. Filipescu (Șarloti), II, 61 notă biogr.; I, 48, 111; II, 42, 94, 156, 278, 333, 349, 366; III, 7, 123, 273, 304, 393; v. și Filipescu Elena Scarlat (Șarloti).

Racoviță Elena Al., născ. Gr. Bengescu-Samurcaș, I, 3; II, 12, 278.

Racoviță Elena Ion, născ. Donniges, IV, 235.

Racoviță Felicia Al., II, 107 notă biogr.; I, 113, II, 208 afurisește pe Omer Pașa; I, 113, 114, 124, 126 împotriva Rușilor; 129—130 stilul ei epistolar; II, 107 la Borsec; III, 380 svonul căsătoriei ei; IV, 19—20 Al. C. Golescu-Albul admiră pe; I, 151, 221 la Paris (1854); I, 221, IV, 124 la Enghien; I, 235 la Rusciuc; IV, 304 se logodește cu Vasile Mălinescu; 314, 316–318, 322 despre ruperea logodnei ei cu Vasile Mălinescu; I, 277 moartea ei; I, 10, 81, 109, 111, 113–115, 124, 126, 132, 137, 146, 148, 166, 207, 235, 236, 256; II, 107, 128, 201, 210, 220, 224, 249, 279, 282, 311, 313, 323, 349, 386, 387, 390; III, 6, 7, 25, 43, 61, 65, 68, 75, 85, 114, 122, 123, 140, 143, 149, 150, 152, 154, 157, 163, 172, 173, 204, 218, 233, 280,

www.dacoromanica.ro

306; IV, 10, 19, 20, 64, 67, 74, 76, 112, 156, 163, 165–167, 183, 185, 187, 207, 224, 277, 281, 291, 292, 295, 297, 302, 303, 305, 308, 309, 311, 312, 314, 319, 330, 336, 339, 375, 376, 381, 405 şi *passim*.
Racoviţă Florica Al., II, 12.
Racoviţă George Al., II, 12.
Racoviţă Grigore M., II, 2, 25, 81, 82; IV, 235, 311, 335, 336.
Racoviţă Iancu, spătar, II, 25.
Racoviţă Iancu Al., II, 106 bolnav; 109, 110, 119 moartea lui.
Racoviţă Ilinca Iancu, născ. Kostaki, II, 25.
Racoviţă Ion Gr., IV, 235.
Racoviţă Lucia Gr., căs. cu Nicolae Negri, IV, 235, 238.
Racoviţă Maria Mihail, născută Sutzo, II, 12, 81.
Racoviţă Meletie, vlădica Sardeonului, II, 25.
Racoviţă Mihail, beizadea, II, 12, 81.
Racoviţă Nicolae, II, 25 notă biogr.
Racoviţă Nicolae Gr., IV, 311 notă biogr.; IV, 235.
Racoviţă Pepita N., născ. Socolescu, IV, 311.
Racoviţă Ruxandra, căs. cu Const. Gr. Sutzo, II, 5, 194.
Racoviţă Sultana Nicolae, (Damari), II, 25.
Racoviţă Zoe Al., căs. cu Ef. Grant, II, 301 notă biogr.; III, 8 despre educaţia ei; I, 130 stilul ei epistolar; I, 142—143, III, 39, 68—69 despre căsătoria ei cu Ef. Grant; III, 60—61 bucuria lui Al. C. Golescu-Albul pentru căsătoria ei; 72—73 Şt. Golescu îi dă zestre; 135, 162—163 nunta ei; I, 107, 126; II, 128, 199, 268, 301, 349, 379; III, 9, 13, 43, 48, 65, 67, 78, 81, 85, 353, 354; v. şi Grant Zoe Ef.
Racoviţeştii, moldoveni, I, 7.
Racovitză Constantin, farmacist la Tecuci, IV, 401, 405.
Rădeanu, din Ploieşti, IV, 270.
Radetzky Iohann Ioseph, mareşal austriac, II, 282 notă biogr.; 282 contra Ungurilor; 310.
Radianu Vasile, prefect de Olt, IV, 361.
Radu Vodă, biserica, II, 146; cartier (Bucureşti), II, 253.
Răducanu-Cantacuzino Ruxandra, II, 94 v. Cântacuzino-Răducanu.
Rădulescu, serdar, IV, 353.
Rădulescu Ion Eliade (Heliade), II, 167 în *Asociaţia literară* a studenţilor români din Franţa; I, 64, II, 177 membru în Locotenenţa Domnească; II, 196 se stabileşte cu familia la Braşov (1848); 205 refugiat la Sibiiu (1848); I, 74, II, 217 din Braşov spre Paris (1848); I, 80, 90, 117, II, 243, 249, 252 soţia lui persecutată de Ruşi la Braşov (1849); I, 125, II, 376 despre intrigile lui; II, 383 şi comitetul emigraţiei române; III, 108 emigraţii nu-l socotesc potrivit în fruntea emigraţiei române; I, 176, III, 95–105, 125–130 neînţelegerea partizanilor lui cu Ghiciştii; III, 127 comparat cu Ion D. Ghica; 367 scăderea prestigiului lui; IV, 54 judecat aspru de Al. G. Golescu-Arăpilă; 54 influenţa lui pe lângă cercurile turceşti; 54 invitat la Constantinopol; 68, 69, 78–81, 85–90, 108 despre intrigile lui printre emigraţi şi eventuala lor împăcare; 90 contra formării unei legiuni române; I, 216—217, IV, 94—95 Omer Paşa cere lui St. Golescu să se împace cu; IV, 120 la Giurgiu; 163 publică în *Journal des Débats* un articol despre Unire; I, 54, 57, 63, 87, 153, 170, 172, 174, 212, 214, 218; II, 20, 36, 102, 227, 230, 255, 269, 282, 290, 332, 404; III, 93, 334, 374; IV, 91, 92, 94-96, 104, 120, 162, 173, 313, 344, 346, 348, 349.
Ragenille, II, 349.
Raif-Bey, III, 45.
Rakotzi Gheorghe, III, 403 un portret al lui în biblioteca dela Dresda.
Ralea Grigore, I, 4.
Ralea Măriuţa Gr., născ. Pârşcoveanu, I, 4.
Rameau Jean Philippe, compozitor francez, I, VIII.
Râmnicu Sărat, judeţul, II, 171.
Râmnicu-Vâlcea, II, 232, 262; III, 133, 221; IV, 208, 252, 424.
Râşcanu Iordache, II, 229.
Râşcanu Teodor, II, 229 notă biogr.; I, 86, II, 229 ales secretar al emigraţiei moldovene din Constantinopol.
Raspail Fr., om politic şi chimist francez, I, 26.
Rasidescu Ştefan, tipografia, IV, 403.
Raţiu Petru, medic, II, 252 arestat la Braşov.
Razu Elena, căs. cu Dimitrie Ghica, II, 2; III, 155.
Redcliff Lord, v. Canning Stratford.
Reforma, ziar, IV, 403 fraţii Golescu abonaţi la.
La Réforme, ziar, II, 188, 189.
Régnault Elias, IV, 133 notă biogr.; I, 222, IV, 133 scrie articole filo-române; I, 225, IV, 137 la înmormântarea lui Ion Voinescu; IV, 137, 151.

www.dacoromanica.ro

Regulamentul Organic, I, 40—41 Rusia cere modificarea lui (1836); **I,** 108, **II,** 193—194 ţăranii din Oltenia, Prahova şi Teleorman se răscoală împotrivă-i; **II,** 399 a introdus despotismul în ţară; **I,** 70, **II,** 346 despre arderea lui (1848); **III,** 34 proslăvit de C. Leng; 313 schimbările, în 1852, a unor articole din; 133 Seminarul Regulamentului Organic; **I,** 33, 34, 43, 64, 70, 279; **II,** 175, 176, 179; **III,** 187, 313; **IV,** 144, 168, 229, 320.
Republica Franceză, I, 100, 112, **II,** 330 şi sfârşitul Republicei romane; **II,** 330 despre sfârşitul ei; **III,** 273 şi alegerea Preşedintelui ei; **I,** 79; **II,** 372; **III,** 241, 244.
Republica mazziniană, I, 100.
Republica romană, I, 100, 125, 205; **III,** 211; **IV,** 21.
Republica Veneţiană, IV, 137.
La République, ziarul, **III,** 253–254.
Resch, III, 352.
Reşid Paşa Mustafa, II, 183 notă biogr.; **III,** 113 cere reprimarea complotului filo-rus din Ţara Rom. (1850); **IV,** 181 favorabil unirii Princ. Rom.; **I,** 123, 210, 221; **II,** 303, 334, 339, 404; **III,** 10, 47; **IV,** 44–46, 49, 57, 69, 88, 108, 118–120.
Reşid Paşa, fiul, **IV,** 119 căsătoria lui.
Revista Fundaţiilor Regale, **II,** 198, 229.
Revista politică, **IV,** 370.
Revista română, **IV,** 403 Ştefan Golescu abonat la; **IV,** 307, 420.
Revue des Deux Mondes, **I,** 225; **II,** 168; **IV,** 132, 142, 143, 144.
Revue de Genève, **IV,** 166 despre cauza românească.
Revue de Paris, **IV,** 145, 152 publică articole filo-române ale lui P. Bataillard.
Revue indépendante, **II,** 168.
Rheineck, castelul, **IV,** 426.
Richelieu rue de, (Paris), **III,** 298.
Richthofen, baron de, comisar al Prusiei în Princ. Rom.; **I,** 231; **IV,** 198.
Rifoveanu Ruxandra I., căs. cu Gh. Cantacuzino, **IV,** 144.
Rimnic (?) **II,** 145.
Rimniceanu (?), **IV,** 251.
Rin, fluviul, **IV,** 105.
Ritzo, II, 26.
Riza Paşa, II, 226 Gh. Magheru trimite un memorandum lui; 303 la Brussa; **IV,** 61 numit ministru al marinei; **I,** 221; **II,** 197; **III,** 132; **IV,** 79, 118.
Rizo d-na, II, 223 a jucat în piesa l'*Héritière*; **III,** 331.
Rizo-Nerulo Constantin Iacov, III, 331 notă biogr.
Rizo-Nerulo Ecaterina George, căs. cu Al. Ghica-Brigadier, **III,** 331.
Rizo-Nerulo Iacov, III, 331 notă biogr.
Rizo-Nerulo Iacov George, III, 331 notă biogr.
Rizo-Nerulo Zefira Iacov, născ. Mano, **III,** 331.
Rizo-Nerulo Zoe Const., născ. Hrisoscoleu, **III,** 331.
Rizo-Nerulo Zoe Iacov, născ. Lapati, **III,** 331.
Rizo-Rangabé Eugène, III, 331.
Roată, avocat al familiei Golescu, **III,** 231–232.
Roată Constantin, III, 360 funcţionar la Consulatul britanic din Bucureşti; 360 arestat de Ruşi în 1854; **II,** 248.
Roată N., I, 116, **II,** 313 închis la Văcăreşti (1849); **II,** 248.
Rocca, bancher, **IV,** 6.
Roebuck J. A., om politic englez, **IV, 243** notă biogr.
Roita (?), **III,** 205.
Rollin Ledru, v. Ledru Rollin.
Roma, II, 159 pictorul G. Tătărescu la studii la; 369 politica Franţei faţă de; **I,** 100, 185; **III,** 217, 240, 249; **IV,** 21.
Romalo Eufrosina, căs. cu Costachi Rosetti-Teţcanu, **III,** 378.
Roman, localitate, **II,** 179.
Roman Gheorghe, II, 384.
Romanaţi, judeţul, **I,** 3; **III,** 163 tribunalul dela; **III,** 104, 226; **IV,** 210, 274, 352.
Romanescu Ecaterina, căs. cu Vasile Racotă, **III,** 380.
Romani Felice, scriitor, **II,** 35.
România, I, 179 centru de atracţie al românismului; **I,** 279, **II,** 179 Dimitrie Golescu are în 1848 viziunea României Mari; **II,** 131—132, 137—138 iubirea lui Al. G. Golescu-Arăpilă pentru; **III,** 213 şi o confederaţie cu Ungaria; **III,** 395–397 Dumitru Brătianu întrevede România înfăptuită; **IV,** 275 sprijinul Franţei pentru; 416 şi dreptul de a încheia tractate cu Puterile străine; 418 Rusia suprimă serviciul poştal în; **I,** (IX), 89, 168, 169, 171, 172, 176, 179, 180, 181, 183, 189, 194, 199, 239, 243, 245, 252, 260, 261, 264, 265, 266, 269, 270, 275, 277, 279, 280, 281; **II,** 219, 220, 227, 256, 293, 296, 315, 365, 405, **III,** 57–60, 62, 77, 93, 95, 98, 99, 102, 105, 127, 176, 195, 213, 291, 329, 330, 395, 397; **IV,** 39, 116, 125–126, 130, 131, 137, 142, 168, 202, 207, 233,

www.dacoromanica.ro

286, 307, 308, 357, 374, 379, 382, 396, 397, 413, 422 şi *passim*; vezi şi **Ţara Românească, Principatele Române.**
Romanii, III, 249.
Românii, I, 42-43, 49 şi visul unirii lor; **I,** 70 dau foc Regulamentului Organic (1848); **II,** 198 presa din Viena laudă vitejia lor; **I,** 76, **II,** 207 în lupte de exterminare cu Ungurii (1848); **I,** 78-79, **II,** 214 măcelurile Ungurilor asupră-le; **I,** 83-84 raporturile Ungurilor cu; **I,** 112, **II,** 215 şi Saşii ar fi cerut ajutorul Ruşilor (1849); **II,** 214, 224, 249 refugiaţi în Transilvania, sunt persecutaţi de Unguri (1849); **I,** 86, **II,** 229 emigraţi la Constantinopol, încearcă să se organizeze; **I,** 89, **II,** 239 transilvăneni, bucovineni şi bănăţeni înfăţişează revendicările lor împăratului Austriei; **I,** 89, **II,** 239 din Austria cer un congres al lor la Blaj; **I,** 89, **II,** 239 cer numirea unui Cap al naţiunei române, ales din Casa de Austria; **I,** 89, **II,** 239 vor un Patriarh; **I,** 89, **II,** 239 cer ca împăratul Austriei să ia titlul de Duce al lor; **I,** 90, **II,** 239 cer un organ consulativ românesc pe lângă ministere; **I,** 90, **II,** 239 vor deputaţi români în Parlamentul dela Viena; **I,** 90, **II,** 239 cer recunoaşterea, ca limbă oficială, a limbei româneşti în regiunile româneşti; **I,** 91—92 Saşii şi Ungurii urăsc; **I,** 96—97 şi recunoaşterea naţionalităţii lor de către Unguri; **II,** 250 despre unirea Românilor din Transilvania; 249 învinge, împreună cu Saşii, pe Unguri (1848); 300 vor trebui să despăgubească pe proprietarii dăunaţi de revoluţie; 309 Transilvania şi înţelegerea lor cu Ungurii (1849); **III,** 132 şi Turcia; 195 nevoia desvoltării patriotismului la; 203 şi datoria lor faţă de Turcia; 210 şi confederaţia danubiană; **IV,** 36 contra unui regat maghiar; 41—44, 46 şi un eventual războiu ruso-turc; 45, 47, 49 fidelitatea lor faţă de Sultan; 156 proscrişi, găsesc sprijin în Camera Comunelor; 198 dorinţa lor de unire sub un Domn străin; 426—427 şi căsătoria Domnitorului Carol I; **I,** 10, 22, 26, 27, 31, 42, 43, 49, 53, 55, 63, 64, 68, 69, 75, 78—84, 87, 88, 95, 101, 102, 116, 117, 119, 129, 139, 153, 155, 160, 162-165, 167, 170-173, 176-182, 184, 190, 192, 193, 196, 204, 205, 207, 209-214, 216, 218-220, 221, 222, 225, 226, 229, 231, 233, 245, 249, 252, 253, 256, 258, 272, 279; **II,** 188, 213, 217-220, 228, 230, 233, 234, 238, 241, 244, 251, 253-257, 270, 282, 288, 292-295, 300, 301, 318, 320, 329, 332, 344, 358, 366, 382, 384, 398; **III,** 38, 48, 54, 55, 59, 60, 62, 63, 94, 101, 104-106, 175, 212, 215, 217, 224, 334, 380, 400; **IV,** 13, 25, 27, 40, 48-51, 54, 55, 56, 78, 80, 82, 83, 84, 89, 90, 91, 96, 101, 104, 105, 119, 126, 127, 129-132, 136, 139, 143, 145, 147, 155, 171, 172, 182, 183, 202, 229, 246, 262, 263, 283, 284, 360, 394, 400 şi *passim*.
românism, II, 166 Paris centru de.
Romanov Iosif, tipografie, **IV,** 206, 274, 403.
Românul ziar, **IV,** 278 Zoe Golescu se abonează la; 245 Radu C. Golescu se abonează la; 303 despre suspendarea lui; 387 nevoia de a fi publicat şi în limba franceză; **I,** 266; **III,** 73; **IV,** 266, 268, 336, 359, 370, 379, 380, 385, 387, 401.
Roşca, porecla lui Nicolae C. Golescu, **II,** 155; v. Golescu Nicolae.
Roşca, protejatul Zincăi Golescu, **II,** 104.
Roşculiţă, v. Nicolae C. Golescu.
Rosental Constantin Daniel, pictor, **III,** 31 notă biogr.; **I,** 188, **III,** 240-242, 244 moartea lui în închisoarea dela Pesta; **I,** 189, 190; **III,** 89, 194.
Roseteştii, familia, **I,** 189, 279; **III,** 327, 332, 371; **IV,** 40, 115.
Rosetti (-Leneş-Băluţă), II, 125.
Rosetti-Alexandrina Rosnoveanu, născ. Câmpineanu, **III,** 65.
Rosetti Alexandru C., II, 45 notă biogr.
Rosetti Ana R., căs. cu Titu Maiorescu, **II,** 143.
Rosetti Anastasia Ion, căs. cu Grigore Filipescu-Gâţă, **II,** 44, 45.
Rosetti Anica Ar. (Bibica), născ. Ghica, **III,** 326.
Rosetti Anica Dim., născ. Răducan-Bengescu, **II, 143** notă biogr.; **II,** 107 viaţa ei la Borsec; 146 despre moartea şi testamentul ei; 21, 82, 108, 143, 145; **III,** 32, 202.
Rosetti Aristide Ion (Bibica), III, 326.
Rosetti Biche (Bichette) C. A., v. Rosetti Liberté.
Rosetti C. A., (Rosetaki) **I,** 87, **II,** 231 contra Turciei; **III,** 55 propus membru în comitetul emigraţiei române; 297 moartea copilului său Ion; 390 despre Zoe C. Golescu; 394 scrie împreună cu Ion C. Brătianu *Catechismul sătenilor*; **I,** 211—212, **IV,** 53 la Gallipoli; **IV,** 55 greutatea ducerii lui la Dunăre (1854); **I,** 213-214 la Calafat; 214—215

www.dacoromanica.ro

şi iubirea de mamă; 235 la Rusciuc; IV, 59 şi eventualitatea arestării lui de către Turci; 184, 185, 186, 194 despre repatrierea lui; 190 înscrierea lui în listele electorale şi condiţiile de eligibilitate; 212 secretar al Divanului *ad-hoc*; 237 cabinetul de lectură al lui; 261–263 Al. C. Golescu-Albul admiră articolele lui; 266 calendarul lui; 330 refuză de a intra în guvern (1860); 370 atacurile lui împotriva lui Anastase Panu; 387 şi sacrificiile lui pentru ziarul *Românul*; 410 ia parte la Consiliul domnesc (1866); I, 73, 79, 87, 125, 148, 163, 168, 175, 188, 189, 199, 204, 210, 212, 214, 225, 227, 234, 235, 243–246, 264, 266; II, 192, 247, 265, 281, 304, 398; III, 31, 40, 73, 80, 103, 107, 108, 155, 236, 242, 260, 270, 282, 308, 332, 343, 348, 351, 357, 371, 373, 374, 376, 381, 390, 395; IV, 43, 53, 57, 58, 61, 62, 68, 71, 74, 86, 90, 91, 107, 117, 120, 166, 172, 194, 201, 203, 205, 217, 225, 238, 258, 271, 275, 285, 298, 303, 305, 311, 312, 315, 317, 320, 322, 349, 381, 382, 383, 385, 387, 404 şi *passim*.

Rosetti Cassia Radu, născ. Brăiloiu, II, 64, 143; III, 109–110.

Rosetti Catinca Dim, căs. cu Radu G. Golescu, I, 130–131 stilul ei epistolar; II, 143 în pension la Viena; I, 73, II, 197 refugiată la Sibiiu; II, 244 bolnavă; I, 99, II, 349 despre turcirea lui Bem şi Dembinski; II, 275 revolta ei împotriva Francezilor, Turcilor şi Rusilor; III, 67 procesul cu fratele ei Radu; 83 eventualitatea căsătoriei ei cu Al. G. Golescu-Arăpilă; I, 133, III, 29 vrea să insufle ţărancelor gustul pentru portul naţional; III, 140, 142 în conflict cu fratele ei Radu pentru averea părintească; I, 150, III, 368, 372 bolnavă la Viena; III, 376 Zoe Golescu pleacă la Viena lângă; I, 150, III, 377, 385 căsătoria ei cu Radu G. Golescu; I, 76, 93, 99, 121, 124, 125, 127, 133, 146, 148, 203, 204; II, 90, 107, 143, 185, 211, 276, 303, 313, 325, 332, 338, 347, 350, 359, 363, 374, 378, 386, 387, 390, 393; III, 11, 31, 43, 65, 66, 86, 89, 123, 149, 150, 152, 154, 157, 163, 172, 193, 200, 218, 232, 250, 251, 262, 280, 305, 350, 354, 362, 364, 365, 368, 375, 378, 379, 382, 384, 386–391; v. şi Golescu R. Catinca.

Rosetti Constantin, II, 45.

Rosetti Constantin Ion (Bibica), III, 326.

Rosetti Coralia R., căs. cu Panait Sevescu, II, 143.

Rosetti Costachi (Teţcanu), III, 378 notă biogr.

Rosetti Dimitrie Scarlat, II, 143; III, 32,

Rosetti Dumitru C. (Teţcanu), III, 378.

Rosetti Dumitru R. (Max), II, 143, III, 32 notă biogr.

Rosetti Ecaterina R., căs. cu Al. Budişteanu, II, 143.

Rosetti Elefteria, v. Rosetti Liberté.

Rosetti Elena C. A., IV, 305.

Rosetti Elisa Ion, născ. Kretzulescu, II, 45.

Rosetti Eufrosina C. (Teţcanu), născ. Romalo, I, 150; III, 378, 382, 384.

Rosetti Eufrosina C., căs. cu Grigore Em. Grădişteanu, II, 45, 102, 161.

Rosetti Ion C., II, 45 notă biogr.

Rosetti Ion C. A., III, 297 moartea lui.

Rosetti Liberté C., (Biche, Bichette, Elefteria), II, 247 notă biogr.; II, 281; III, 270, 357, 371; IV, 30, 91, 110, 185.

Rosetti Lucsandra Sc., căs. cu Const. Mavrocordat, IV, 300.

Rosetti Lulu C., IV, 185, 245.

Rosetti M-elle (?), III, 352.

Rosetti Maria C. A., născ. Grant, II, 201 la Orşova; I, 189 despre moartea lui C. D. Rosental; IV, 26, 40 stăruinţele ei pentru eliberarea lui Ion C. Brătianu; 185 în audienţă la carmacamul Ghica pentru repatrierea soţului ei; 186 în audienţă la Talleyrand Périgord, pentru repatrierea soţului ei; I, 10, 220; II, 247, 268, 281, 369, 378; III, 88, 121, 262, 270, 341, 348, 368, 369, 370, 376, 384; IV, 27, 29, 30, 74, 81, 86, 91, 92, 97, 107, 108, 110, 113, 120, 166, 184, 195, 225, 245, 263, 305, 311, 312.

Rosetti Maria Const., născ. Lehliu, II, 45.

Rosetti Maria R., căs. cu Iacob Negruzzi, II, 143.

Rosetti Maria (Rosnoveanu), născ. Ghica-Comăneşti, II, 222.

Rosetti Mircea C., III, 357; IV, 91, 110, 115, 166.

Rosetti Nicolae (Rosnovanu), II, 222.

Rosetti Nicolae C., II, 45.

Rosetti Radu, general, III, 378.

Rosetti Radu D., II, 143 notă biogr.; 322 administrator la Piteşti; III, 70 trimis la Sibiiu; 67, 86, 140, 142 neînţelegerea cu sora sa Catinca; II, 143, 366; III, 32, 109, 262, 386; IV, 8, 130, 351.

Rosetti Ruxandra, căs. cu Barbu Văcărescu, II, 2.

www.dacoromanica.ro

Rosetti Salvator Sc. (Bibica), III, 326.
Rosetti Scarlat C., III, 45.
Rosetti Scarlat Ion (Bibica), III, 326.
Rosetti Zoe C., căs. cu Const. Fălcoianu, **II,** 45.
Rosetti Zoe R., căs. cu Achil Bengescu, **II,** 143.
Rosetti Zoiţa N., născ. Cornăţeanu, **II,** 45.
Rossini, compozitor, **II,** 35.
Rostan Louis Léon, medic, Paris, **III,** 887 notă biogr.; **III,** 275.
Rothschild, banca, **II,** 181 despre un împrumut al Guvernului Provizoriu dela 1848 la; **II,** 315; **IV,** 179.
Rougemont, bancă la Paris, **II,** 315.
Roujoux Alexandre, consul al Franţei la Syra, **III, 269** notă biogr.
Roullier Clémentine, căs. cu Alexandru Lapati, **III,** 44.
Rucăreanu, fraţii, **IV,** 313, 346.
Rucăreanu Mihail, administrator al judeţului Muscel, **IV,** 314.
Rucăreanu Pandele, IV, 363 ales deputat la Câmpulung.
Ruckman Maria Petre, născ. Bălăceanu, **II, 71** notă biogr.; **II,** 210.
Ruckman Petru Ivanovici, baron, agent al Rusiei la Bucureşti, **II, 71** notă biogr.; **I,** 39, 41 conflictul lui cu domnitorul Al. Dim. Ghica; 41 înlocuit prin Titof.
Rudolf II, împărat al Austriei, **III,** 298.
Ruge, revoluţionar, membru în comitetul dela Londra, **II,** 254; **III,** 394.
Rumelia, I, 215, 216.
Rurbin Elyre, directorul ziarului *Napoléon*, **III,** 11.
Ruşăneşti, localitate în Oltenia, **IV,** 414.
Ruşavar, localitate în Transilvania, **II,** 252.
Ruscalla Giovenale Vegezzi, scriitor şi om politic italian, **IV, 202** notă biogr.; **I,** 236.
Rusciuc, II, 174 Ion Voinescu la Suleiman Paşa la; 174 întrevederea lui Omer Paşa cu Ion Voinescu la; **III,** 51 C. Aristia la; **I,** 234—236, **IV,** 183, 185—186, 193, 194–196 fraţii Goleşti, Brătienii şi C. A. Rosetti aşteaptă la Rusciuc repatrierea; **III,** 36, 37; **IV,** 120, 173, 176, 197, 203, 205.
Rusia, I, 32 şi drapelul naţional al Ţării Rom.; 40–41 obligă Obştească Adunare să voteze un articol dispunând că Regulamentul Organic nu se poate modifica decât cu aprobarea Rusiei şi Turciei; **II,** 167 şi impozitul funciar din Ţara Rom.; 174 contra Guvernului Provizoriu; 181 şi Locurile Sfinte; 191 Ţara Rom. nu se încrede numai în garanţia Rusiei; 233 sprijină pe George Dim. Bibescu la tronul Ţării Rom. (1849); 275 ura Cătincăi Rosetti faţă de; 302 înţelegerea cu Turcia pentru Princ. Rom. (1849); 303 în ajutorul Austriei, contra Ungurilor (1849); 306 succesele politicei ei la Constantinopol; 341 şi refugiaţii polonezi şi unguri din Turcia; 346 cere Porţii predarea refugiaţilor poloni şi unguri; 351 şi relaţiile ei cu Poarta; 396 emigraţii vor să editeze în Grecia un ziar de propagandă contra Rusiei; 398 şi Orientul; **I,** 141 stârneşte mişcări în Ţara Rom., pentru a justifica prelungirea ocupaţiei; **III,** 106 despotismul ei şi emigraţia românească; **III,** 113 şi revoluţia dela 1848; 290 şi intrigile boierilor din Moldova; 292 generaţia greacă tânără într'un eventual război între Turcia şi; 294 căpitanii vapoarelor comerciale greceşti fac propagandă pentru; 301 persecută pe emigraţii polonezi; 355 a pus la cale răscoala preotului Papulakis în Grecia; **I,** 209–221 războiul ei cu Turcia (1853) şi încercările emigraţilor români de a lupta de partea Turciei; **IV,** 29 şi războiul Crimeii; 58 Persia alături de; 77 respinge somaţia de a evacua Princ. Rom.; 98–106 despre războiul ei cu Turcia (1853); 140 scade influenţa ei asupra Turciei; 146 Basarabia şi ; 150—151 şi unirea Princ. Rom. sub un Domn străin; 171, 339 şi unirea Princ. Rom.; 286 recunoaşte alegerea lui Al. Cuza; 408 cere guvernului român măsuri contra Polonezilor dela Mihăileni; 418 suprimă serviciul poştal din România; 419 şi proiectul de căsătorie a domnitorului Carol I; **I,** 27, 31, 32, 39, 42, 43, 47, 55, 64-66, 68-70, 73, 78, 85, 88, 89, 93, 94, 99, 112, 113, 116, 118, 119, 123, 130, 143, 145, 151, 153, 162, 164, 172, 173, 176, 182, 187, 192, 193, 205, 208, 223, 224, 227, 231, 233, 252, 258, 261, 262, 270; **II,** 35, 71, 145, 159, 172, 176, 178, 182, 219, 221, 232, 256, 269, 270, 301, 303, 318, 339, 359, 361, 362, 395, 396, 397; **III,** 10, 18, 49, 62, 99, 100, 109, 118, 128, 132, 134, 148, 186, 192, 213, 215, 226, 340; **IV,** 12, 13, 22, 24, 26–28, 35, 38, 41–43, 46, 47, 51, 60, 64, 66, 77, 83, 94, 116, 119, 139, 140, 141, 147, 180, 310, 333, 356, 357, 360, 361, 407, 416, 420 şi *passim*.

www.dacoromanica.ro

Ruşii, (Cazacii, Calmucii, Muscalii, Roşcaţii), I, 41-42 nemulţumiţi de domnitorul Al. Dim. Ghica; **II,** 1?3 în Moldova (1848); 194 Zoe Golescu blestemă; 195 ocupă Bucureştii(1848);199 purtarea lor faţă de republicani şi aristocraţi; **I,** 81, **II,** 207, 209, 215, 234 Românii şi Saşii din Transilvania chiamă în ajutorul lor pe (1848); **II,** 207—208 frica lor de Francezi; 208 la Turnu-Roşu; 212 persecuţiunile lor în Ţara Rom. (1849); 212, 213, 214, 215 şi Transilvania; **I,** 76, **II,** 222, 235, 236 în Transilvania; **I,** 81 învîng pe Secui la Braşov; **I,** 85 fac censură severă la frontiera Ţării Româneşti; **II,** 220 fac arestări în Ţara Rom.; 245 Anglia împotriva ocupaţiunei lor în Princ. Rom.; 249 au arestat pe soţiile lui Eliade, Tell şi Bolliac; 251 persecuţiile lor în Transilvania, Bucovina şi Cracovia; 259–261 luptele lor cu Ungurii; 263 fac percheziţii la Goleşti (1849); 265 ocupaţia lor în Princ. Rom. şi intervenţia Franţei şi Angliei (1849); 278 la Găeşti; 308 silesc pe Zoe Golescu să părăsească ţara; 312 la Braşov; **I,** 115, **II,** 316 nimiciţi de tifos; **I,** 95, **II,** 321 învinşi de generalul Bem la Făgăraş; **II,** 322 svonul cuceririi Sibiiului de către; **II,** 327 înfrânţi de Unguri lângă Sibiiu; 337 Bem fugăreşte pe; **I,** 119, **II,** 354-355 au arestat pe I. Bălăceanu, N. Bălcescu, Gr. Caracaş şi Gh. Vernescu; **I,** 98, **II,** 358 cer Porţii extrădarea generalilor unguri şi polonezi; **I,** 121, **II,** 367 interzic Zincăi Golescu, la întoarcerea ei în ţară, să treacă prin Bucureşti; **I,** 113, **II,** 380 permit soldaţilor lor să se căsătorească în Ţara Rom.; **I,** 140, 145 vor să-şi prelungească ocupaţia în Princ. Rom.; **I,** 146—147 svonuri de plecarea lor din Ţara Rom.; 115 fac percheziţii la Goleşti; **III,** 11, 12, 18, 185, 198, 207 despre retragerea lor din Princ. Rom.; 12 nemulţumiţi de manifestaţiunile din ţară pentru Turcia; 32 servilismul boierilor faţă de; 73 Zoe Golescu interzice fiilor ei repatrierea, până ce Ruşii nu evacuează ţara; 115 despre ocupaţia lor în Princ. Rom.; 203 şi broşurile emigraţilor români împotrivă-le; 220 Goleştii nu se întorc în ţară până ce Ruşii n'o evacuează; 226 au deportat pe Costache Zaman în Rusia; 230 purtarea lui Grigore Filipescu-Gâtă faţă de; 289 în Ţara Rom. (1852); 290 din nou în Moldova (1852): 338 râvnesc Dobrogea; **IV,** 9 în Ţara Rom. (1853); 13 în Moldova (1853): 25 negustorii englezi împotriva intrării Ruşilor în Ţara Rom.; 40 şi Basarabia; 77, 97, 109 trec Dunărea (1854); **I,** 33, 41, 63, 64, 70, 75, 76, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 88, 90, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 101, 107, 108, 115–120, 124, 127, 131, 135, 140-142, 145, 153, 165, 166, 176, 192, 204, 205, 207, 209, 210, 215, 217, 219, 220, 228, 267; **II,** 171, 174, 182, 188, 190, 198, 209, 213, 216, 219, 223, 237, 239, 240, 243, 248, 252, 253, 254, 257, 259, 272, 276, 278, 283, 284, 293, 294, 295, 296, 301, 303, 306, 309, 320, 327, 341, 348, 356, 360, 362, 363, 373, 374, 387, 392, 404; **III,** 12, 15, 27, 30, 73, 83, 92, 129, 138, 158, 191, 220, 226, 264, 392; **IV,** 12, 13, 25, 26, 27, 38, 43, 41, 42, 55, 57, 61, 69, 77, 78, 80, 88, 93, 99–104, 119, 126, 127, 129, 130, 132, 140 şi *passim*.

Russel John Russel, om de stat englez, **III, 208** notă biogr.; **III,** 369; **IV,** 33.

Russu Nica, I, 174; **III,** 104, 127–129.

Rustem Bey (Paşa), conte Mariani, IV, 197 notă biogr.; 198.

S

Sabattier, aghiotant al generalului Aupick, **II,** 178.

Sachelarie Dimitrie, medic, **III,** 279.

Sachelarios, IV, 335.

Sacra Consulta, I, 186; **III,** 249.

Sacy Samuel, ziarist francez, **IV, 163** notă biogr.

Sadeler Aegidius, gravor, **III, 298** notă biogr.

Sadeler Iohan, gravor, **III,** 298.

Sadic Paşa, v. Czaikowski.

Safvet Effendi Mehemet, comisar în Princ. Rom., **IV, 197** notă biogr.; **I,** 231, 235, **IV,** 197, 199—200 despre repatrierea Goleştilor.

Saint-Arnaud, mareşal francez, **IV,** 118 notă biogr.; **I,** 221.

Saint-Cloud, IV, 233.

Saint-Galen, canton în Elveţia, **IV,** 426.

Saint Germain du Four rue, Paris, **IV,** 280.

www.dacoromanica.ro

Saint-Marc Girardin, IV, 133 notă biogr.; I, 222, IV, 133 scrie articole filo-române; 166 Moldovenii trimit o adresă către.
Sainte Geneviève veillant sur Paris, frescă a Panthéonului, III, 267.
Saints Pères, rue des, Paris, III, 276, 302, 315.
Saizon, localitate, II, 123.
Salaberry conte de, I, 6.
Samil Paşa, IV, 84, 86, 92, 93.
Samos, IV, 108 Ion Ghica trimis de guvernul turcesc pentru o anchetă la; I, 218, II, 181, IV, 109 numit comisar împărătesc la; I, 227; III, 259.
Samurcaş Alexandru, II, 185.
Samurcaş Anghelachi, serdar, IV, 303.
Samurcaş Catinca An., născ. Kretzulescu, IV, 303.
Samurcaş Ecaterina C., căs. cu doctorul Marcello, IV, 303.
Samurcaş Elena Gr., căs. 1° cu Alexandru Al. Racoviţă şi 2° cu Scarlat I. Trăsnea, I, 3, II, 278.
Samurcaş Elena Gr. (Bengescu), născ. Golescu, II, 278.
Samurcaş Ioan, IV, 303.
Samurcaş Maria Al., născ. Bengescu, II, 185.
Samurcaş Maria Gr., II, 278.
Sanda, din serviciul Zincăi Golescu, II, 6.
Sandulache Niţă, zapciu al plăşii Jiu, II, 47.
Sanéjouand, pseudonimul lui George Dim. Bibescu, I, 257.
Sankey Mr., IV, 323.
Santa Sindone, stradă din Turin, III, 178.
Saône, râu, I, 149; III, 356.
Şapcă Radu Popa, I, 116, II, 248 închis la Văcăreşti; I, 196, III, 319 liberat dela muntele Athos, pleacă la Brussa.
Sârbii, I, 79, II, 214 măcelăriţi de Unguri (1848); II, 309 luptă cu Ungurii (1849); III, 132 şi Turcia; 210 şi Confederaţia danubiană; 293 nevoia strângerii legăturilor între emigraţii români şi; IV, 36 contra unui regat maghiar; 332 în conflict cu Turcii la Belgrad; 390 în luptă cu Turcia; I, 161, 176, 178, 179, 192, 207, 210; III, 59, 93, 211, 212; IV, 43, 59, 77, 130.
Sardeon, II, 25 Meletie (Racoviţă), vlădică de.
Sardinia, I, 79, 184, 185; II, 266; III, 161, 204, 240; IV, 189, 332.
Sarim Paşa, dela Brussa, III, 132.
Sărindar, biserica, I, 113, II, 208 miliţia română depune jurământ de credinţă în.
Saşii, II, 207 luptele lor dela 1848 cu Unguri; I, 81, 112, II, 215, 234 din Transilvania cer ajutorul Ruşilor (1848); II, 237 Braşovul cucerit de; 249 cu ajutorul Românilor învinge pe Unguri; IV, 36 contra unui regat maghiar; I, 91 ura lor împotriva Românilor; 76, 84, 112, 161, 207; II, 205, 220, 292, 293, 296; III, 59.
Sătmar, I, 76.
Sauerhof, adresă la Baden, III, 47.
Saumur, localitate, IV, 1.
Scanavi Eufrosina, căs. cu Ştefan Bibescu, II, 157.
Scaramanga, bancher, II, 95.
Scarlato, arendaş, IV, 216.
Scărlătescu, creditor al Goleştilor, IV, 289.
Scarlatti, compozitor italian, I, VIII.
Schina Augustina Ion, născ. Sutzo, III, 270.
Schina Dumitru, III, 270 notă biogr.; 375.
Schina Ion, III, 270.
Schina Maria Ion, căs. cu George D. Mavrocordat, III, 270.
Schlick, general austriac, IV, 63.
Schumla, v. Şumla.
Schuster, general, II, 252.
Scinder bey, IV, 100.
Şcoala de Arte Frumoase, (Bucureşti), II, 159.
Şcoala basiliană, (Iaşi), II, 190 Eft. Murgul profesor la.
Şcoala Centrală, dela Paris, I, 33, 50, II, 6 Al. G. Golescu-Arăpilă la.
Şcoala Centrală, din Bucureşti, II, 73.
Şcoala Politehnică, dela Paris, II, 6 Al. G. Golescu-Arăpilă la; II, 182.
Scorţarul, mahalaua, (Bucureşti), I, 55—56.
Scribe Augustin Eugène, I, 114, II, 223, piesa lui, *L'Héritière*, jucată la Bucureşti (1849).
Scrisul Românesc, tipografia, I, 4.
sculptura, II, 159 în desvoltarea sentimentului naţional.
Sebeşul, II, 234 atacat de Unguri (1849); 237 atacat de Saşi.
Seckel, dentist, II, 87.
Secuii, I, 81, II, 235 lupta lor cu Ruşii la Braşov; II, 245, 249, 251, 253, 312; III, 403 G. Rakoţzi al Secuilor (*comes Siculorum*).
Sefels, agent al Turciei la Paris, I, 166; III, 76; IV, 25.
Seghedin, I, 97 Dieta dela Seghedin votează legea pentru recunoaşterea naţionalităţii Românilor din Transilvania.
Ségur-Dupeyron Pierre, II, 188 notă biogr.
Seltzer, apă de, III, 350.

www.dacoromanica.ro

Seminarul Nifon, III, 133.
Seminarul Regulamentului Organic, III, 133.
Semlin, I, 73—74, **II,** 193 revoluționarii români ajung la; **II,** 196, 203, 204, 206, 227, 231, 379.
Serajevo, IV, 114.
Șerban-Vodă, hanul, **II,** 315.
Serbia, IV, 55 emigrați români din Ardeal în; **I,** 163, 175, 209; **II,** 163, 190, 315, 398; **III,** 107, 339; **IV,** 41, 43, 58, 59, 104, 108, 321, 390.
Serghiad C., III, 319 notă biogr.; **II,** 402 exilat la Brussa; **I,** 196, **III,** 319 constructor de drumuri la Brussa.
Serghiescu Marin (zis Național), III, 337 notă biogr.; **III,** 337 și propaganda în Dobrogea; **IV,** 62.
Serurie Grigore, III, 104 notă biogr.; **III,** 125 despre Ion D. Ghica; **I,** 174, 176; **III,** 126, 338; **IV,** 303.
Sevastopol, IV, 102 devastat; **I,** 222 căderea lui (1855).
Sevescu Coralia P., născ. Rosetti, **II,** 143.
Sevescu Eufrosina, căs. cu Gr. Dim. Ghica, **III,** 343.
Sévigné M-me de, I, VIII.
Sfânta Alianță, III, 320.
Sfântul Gheorghe, piață, București, **IV,** 206.
Sfântul Ioan, mânăstire, **III,** 231, 287 un proces al Zincăi Golescu cu,
Sfântul mormânt, I, 209 conflictul dintre Turcia și Rusia pentru.
Sfântul Sava, Colegiul, **I,** 50; **II,** 181, 183, 201, 294.
Sfinții Apostoli, biserică, București, **II,** 83.
Siberia, II, 341, 348 Costache G. Florescu deportat în; **III,** 360 Constantin Roată deportat în.
Sibiiu (Hermanstadt), I, 73—74, **II,** 192, 200, 201—202, 209 Zoe Golescu refugiată, după revoluția dela 1848, la; **I,** 75, **II,** 205, 213, 227 Gh. Magheru obligat să părăsească; 232 luptele dintre Unguri și Austriaci la; **I,** 79, **II,** 223 Nicolae Bălcescu și Simeon Barnuțiu la; **I,** 81—82, **II,** 215, 234 despre luptele Ungurilor la; **II,** 320, 322 Rușii au cucerit; **III,** 21, 33, 37–38, 40, 42 dorința lui Șt. Golescu de a se întâlni cu Zoe Golescu la; 70 Radu Rosetti trimis în anchetă la; **I,** 73—80, 82, 84, 85, 92, 108, 111, 113, 117, 121, 136, 143, 150, 280; **II,** 22, 170, 193, 196, 203, 210, 214, 217, 218, 223, 224, 233 234, 236, 241, 243, 245, 249, 251, 252, 253, 255, 259, 261, 262, 268, 272, 283 291, 294–296, 300, 322, 327, 380, 384; **III,** 18, 40, 49, 71, 144, 220, 392; **IV,** 41.
Sicilia, I, 203, **III,** 402 N. Bălcescu în; **III,** 404.
Le Siècle, ziar, **I,** 220, 222, **IV,** 133 publică articole filo-române; **IV,** 116, 174.
Silistra, I, 42 Al. Dim. Ghica se prezintă Sultanului la; **II,** 58 vizita sultanului Mahmud II la; 174 Omer Pașa în 1853 cucerește; **I,** 31, 40, 42; **II,** 105.
Simeria (Piski), localitate, **I,** 101; **III,** 144.
Simeon Dascălul, cronicar, **IV,** 145.
Simitz, II, 75, 76 împrumută bani lui N. Golescu.
Șimon I., exilat la Brussa, **II,** 402.
Simon Jules François, II, 125 notă biogr.; **I,** 26, **II,** 125–128 Al. C. Golescu-Albul entuziasmat pentru cursul lui.
Simonescu Dan, I, 54.
Sinaia, II, 170, 384.
Sinescu Ilie, registrator, **II,** 56.
Singurov, ofițer, **II,** 72 a trecut din armata rusă în cea română.
Sinodul român, I, 270, **IV,** 419 patriarhia din Constantinopol îndemnată de Ruși să nu recunoască.
Sinope, IV, 58, 61 lupta navală dela.
Siria, II, 194; **III,** 319, 339; **IV,** 365.
Sisești, I, 62 bătălia dela.
Skender-Ilinski, revoluționar polonez, **I,** 80 la Belgrad; 84 în Transilvania.
Slamnic, localitate, **I,** 81, **II,** 234 Ungurii la.
Slatina, II, 25, 26, 223; **IV,** 207, 208, 257, 269.
Slătineanu Ana B., căs. cu Dimitrie Berindei, **IV,** 307.
Slătineanu Catinca Sc., născ. Filipescu, **III,** 133.
Slătineanu Costache, II, 129.
Slătineanu Ion S., III, 133 notă biogr.; **I,** 141, **III,** 133 membru în ministerul filo-rus (1850).
Slătineanu Mme, la Paris, **II,** 34, 35.
Slătineanu Maria, II, 394.
Slătineanu Scarlat, III, 133.
Slătineanu Zoe, căs. cu Const. Cantacuzino, **II,** 84 moartea ei.
Slătioara, localitate, (jud. Romanați), **I,** 3.
Slătiorenii, I, 3.
Slavii, I, 88, 179, 207; **II,** 209, 232; **III,** 211; **IV,** 35, 38, 390.
Smider, croitor, **III,** 326.
Smirna, IV, 108, 165 Christian Tell pleacă la; **I,** 93; **II,** 183, 266, 282, 284; **III,** 363; **IV,** 83.
Smolensk, localitate, **II,** 240.
Snagov, mânăstirea, **II,** 294.

www.dacoromanica.ro

socialismul, I, 136, III, 221—222 în Franţa şi Germania; credinţa Zincăi Golescu în triumful lui.
Societatea literară a Românilor, dela Paris (1839), III, 116, 164, 188—189 datoria lui Şt. Golescu către; 204 i s'au pierdut procesele-verbale; 298 şi reproducerea portretului lui Mihai Viteazul în *Istoria* lui N. Bălcescu; IV, 7 despre vânzarea publicaţiilor ei I, 53; II, 167; III, 139, 184, 192, 225, 235, 271.
Societatea pentru impozitul funciar, I, 55; II, 167.
Societatea pentru învăţătura poporului român, I, 53—54.
Societate secretă, III, 57–60, 80 emigraţii români dela Brussa propun să înfiinţeze o.
Societatea studenţilor români dela Paris (1846), I, 22, 53; II, 229; III, 299.
Socolescu Pepita, căs. cu N. Gr. Racoviţă, IV, 311.
Sofonisbe, tragedie de Dim. G. Golescu, II, 180.
Sokulski, emigrat polonez, III, 300; IV, 62.
Soldatul, ziar al lui Cesar Bolliac, IV, 283.
Soldenhoff, III, 47 transmite nişte memorii de-ale lui Ştefan Golescu.
Soliman Paşa, v. Suleiman Paşa.
Soliman Paşa, dela Brussa, III, 132, 319.
Solomon, maior, IV, 267 numit administrator al judeţului Argeş.
Solomon Ion, II, 41 notă biogr.; 72 a trecut din armata rusă în cea română; I, 31 în Statul Major al lui Al. Dim. Ghica; II, 170 la Mehadia; 47, 55; IV, 209.
Solomon N., luptător ardelean, II, 293.
Sorbonne, place de la, III, 60.
Soresca Zoe D., căs. cu Scarlat Gr. Ghica, II, 79.
Soubiran Aurélie, căs. cu Grigore Gr. Ghica, IV, 247.
Soulti M-elle, căs. cu Ventura, II, 102.
Spania, II, 188; III, 200, 315, 335.
Sparrer, II, medic, 160, 162.
Spence Caroll, ambasador al Americei la Constantinopol, I, 235, IV, 187, 189, 201 favorabil emigraţilor români.
Spiriduş, publicaţie satirică, IV, 295 suspendat.
Stael M-lle, IV, 420.
Stahl Henri, I, (x).
Stambul, v. Constantinopol.
Stamo, creditor al Goleştilor, IV, 335.
Stanley Henry, IV, 153 notă biogr.; IV, 153 publică în englezeşte o antologie a poeţilor români; 155.
Stat federativ, v. Ungaria.
Statele confederate ale Orientului, I, 192. III, 392.
Statele italiene, IV, 323.
Statele papale, I, 185; IV, 35.
Statele Unite, ale Americei, I, 179, 235.
Statele Unite, ale Dunării de jos, I, 191. III, 254.
Stati, din serviciul familiei Golescu, II, 365; III, 84, 85, 206, 304; IV, 184, 212, 219, 220, 227, 228, 236, 238, 241, 263, 272, 351, 403.
Stato pontifico, III, 404.
Steaua Dunării, ziar, IV, 181 apare într'o ediţie la Bruxelles.
Steege Ludovic, IV, 307 notă biogr.; IV, 297 membru în Comisia Centrală; 349 refuză de a intra în minister (1861).
Ştefan Vodă, I, 11 aşa îi spunea Ion C. Brătianu lui Ştefan Golescu.
Ştefănescu (?), II, 278.
Ştefulescu Al., I, 3.
Steluţa, melodie de Dumitru G. Florescu, III, 78.
Stěpanski, IV, 15 student la şcoala din Grignon.
Steriadis, IV, 233, 239, 243.
Stern, bancă din Londra, II, 315
Ştirbey Alina B., căs. cu Al. Plagino, IV, 135.
Ştirbey Barbu, domnitor, II, 64 notă biogr.; II, 286, 306 candidat la tronul Ţării Rom.; 312, 319 numit Domn în Ţara Rom.; 321 la Constantinopol pentru confirmare; I, 100, II, 331 confirmat Domn, se întoarce în Ţara Rom.; I, 118, II, 335 despre primirea lui în ţară; II, 331 se opune la liberarea exilaţilor dela Brussa; 403 Zoe Golescu despre întrevederea ei cu; III, 113 cere demisia miniştrilor săi amestecaţi în complot (1850); 118 ofisul lui despre complotul filo-rus; 138 ar fi dat un dar de 1000 galbeni Zincăi Golescu; 148 despre manifestul lui; 158 Zoe Golescu despre; I, 141, III, 185 şi amnistierea emigraţilor; III, 188 vizitează pe Al. Dim. Ghica; I, 135, III, 143, 148, 198–199 atacurile lui Şt. Golescu contra lui; III, 336 scrie lui Napoleon III; I, 197—198, III, 339 şi Şt. Golescu; IV, 233 aduce în ţară pe Carol Davila; I, 257 părtaş al Unirei; IV, 155 abdicarea lui; 246 şi partidul naţional; 267 despre influenţa lui; I, 152–155 despre Domnia lui; I, 33, 34, 41, 102, 122, 123, 141, 145, 152, 165, 166, 191, 211, 215, 231; II, 123, 177, 199, 245, 331, 332, 340, 352, 389; III, 9, 10, 27, 67,

www.dacoromanica.ro

89, 96, 124, 130, 137, 148, 191, 317, 339, 341, 359; IV, 18, 52, 130, 135, 156, 158, 191, 218, 221, 260, 298, 324, 412.
Ştirbey Elisa, căs. cu Şt. Bellu, II, 246.
Ştirbey Elisaveta B., născ. Cantacuzino-Paşcanu, II, 199 notă biogr.; I, 107, II, 199, 201 balul dela; III, 227 la Paris; II, 389; III, 363; IV, 412.
Ştirbey George B., IV, 412 notă biogr.; IV, 342, 413.
Ştirbey, partidul, IV, 191, 269.
Ştirbey Stanca, căs. cu Şt. Pârşcoveanu, I, 4.
Stiria, localitate, II, 153.
Stoenescu, familia, IV, 378 cultivă gândaci de mătase; III, 161.
Stoica d-l, II, 108.
Stradella, localitate în Italia, III, 277.
Strambio, consul al Sardiniei în Princ. Rom., IV, 332.
Strassburg, III, 380.
Stroe Leurdeanul, I, 109, 149, 277 biserica lui.
Stuart Dudley Lord, deputat, IV, 26 notă biogr.; IV, 39 ales preşedinte al asociaţiei Italienilor republicani din Anglia; I, 206; IV, 25, 33, 40.
Sturdza, II, 313 întovărăşeşte pe Barbu Ştirbey la Constantinopol (1849).
Sturdza Elena, născ. Cantacuzino, IV, 299.
Sturdza Elena D., I, 226, IV, 143 despre broşura ei: *Régime actuel des Principautés Danubiennes.*
Sturdza Grigore Mihail (Muhlis Paşa, Beizadea Viţel), IV, 54 notă biogr.; IV, 54—55 numit paşă şi comandant al armatelor din Ţara Rom. şi Moldova; 57 conduce trupele române din armata turcă; 68—70 intrigile lui contra emigraţilor români; 88 la Şumla; 407 prefect al poliţiei (1866); I, 214, 217; III, 187; IV, 54, 55, 80, 91, 92, 96, 108.
Sturdza Mihail, domn al Moldovei; II, 179 notă biogr.; II, 179 se pregăteşte destituirea lui; 233 susţine pe George D. Bibescu la tronul Ţării Rom. (1849); III, 128 obligat să părăsească ţara; I, 68; II, 184, 222, 229, 251, 257; III, 72, 109, 336; IV, 54.
Sturdza Olga Gr., născ. Ghica, III, 187.
Sturdza Pulcheria, căs. cu N. Cantacuzino, III, 267.
Sturdza Zoe D. A., născ. Cantacuzino, IV, 299.
Stürmer, ambasador al Austriei la Constantinopol, II, 349 a rupt relaţiile cu guvernul turc.
Sublima Poartă, v. Poarta.
Suchtelen contesa de, II, 86 prietena Domnitorului Al. Dim. Ghica.
Suedia, IV, 35 un plan de încorporarea Danemarcei şi Finlandei la.
Suleiman Paşa, comisar în Princ. Rom. (1848); I, 62–64, II, 174 Ion Voinescu în întâmpinarea lui la Giurgiu; I, 64, II, 174 cere, în locul Guvernului Provizoriu, o Locotenenţă; I, 64, II, 175 primeşte în audienţă pe Şt. Golescu; I, 65, II, 177 întrevederea lui cu N. Golescu la Giurgiu; II, 176 şi alegerea Locotenenţei Domneşti; 177 recunoaşte Locotenenţa Domnească; 172 trece Dunărea; 174 întrevederea lui cu Ion Voinescu la Rusciuc; 357 Zoe Golescu în audienţă la; I, 69 înlocuit cu Fuad Paşa, I, 63, 65, 80, 189; II, 171, 172, 173, 176, 178, 183, 197, 206, 244, 349.
Şumla, I, 214, 216—217, IV, 81, 84 Şt. Golescu la; I, 218, IV, 84—85 Omer Paşa obligă pe Ştefan Golescu şi emigraţi să părăsească; IV, 35 Casimir Bathiany internat la; I, 212–214, 217, 218; II, 374; III, 210, 339; IV, 68, 70, 71, 77–81, 86, 89, 90, 91, 92, 98, 106, 107, 108, 109, 229.
Sutzo (?), II, 22, 76.
Sutzo Alexandru Vodă, I, 9; III, 269.
Sutzo Al. M., IV, 158.
Sutzo Anica, căs. cu Iordache Florescu, II, 5, 348; III, 78.
Sutzo Augustina, căs. cu Ion Schina, III, 270.
Sutzo Constantin Al., (Sutzachi), IV, 158 notă biogr; IV, 158 contra unirii Princ. Rom.; 160 numit ministru al Justiţiei; 164 i se oferă Ministerul de Interne.
Sutzo Constantin Gr., II, 194 notă biogr.; II, 5; IV, 158, 164.
Sutzo Constantin M., beizadea, III, 323.
Sutzo D., şeful Statului Major grec, III, 349 şi răscoala lui Papulakis.
Sutzo Dimitrie, Beizadea, III, 269.
Sutzo Ecaterina C., născ. Mihalescu, III, 323.
Sutzo Elisa Dim., născ. Krupenski, III, 269 notă biogr.; 269–270 cere ziare franceze; 381 se abonează la *le Foyer Domestique*; II, 266; III, 269.
Sutzo Elisa Nicolae, căs. cu Scarlat Gr. Ghica, II, 79.
Sutzo Eufrosina Al., născ. Callimachi, III, 269.
Sutzo Maria, căs. cu Mihail Racoviţă, II, 12, 81.
Sutzo Maria Al., născ. Lapati, IV, 158.

www.dacoromanica.ro

Sutzo Mihail, domn al Ţării Rom., **I,** 3.
Sutzo Mihail C., numismat, **IV,** 158.
Sutzo Mihail Gr., domn al Moldovei, **II,** 5, 194.
Sutzo Nicolae, membru în Comisia Centrală, **IV,** 297.
Sutzo Ruxandra C., născ. Racoviţă, **II,** 5, 194.
Syra, port în Grecia, **I,** 243, **III,** 367 N. Golescu spre; **III,** 269, 331, 367, 380, 382.
Szatmari Pop Carol, pictor, **IV,** 233.

T

Tabacu Nicolae, biserică din Bucureşti, **II,** 278.
Talaat Effendi, însoţitorul lui Suleiman Paşa în Ţara Rom., **II,** 176.
Talleyrand Périgord Charles de, comisar al Franţei în Princ. Rom. (1856), **IV,** 152 notă biogr.; **IV,** 153 la Viena; **I,** 232, **IV,** 160 primirea lui la Bucureşti; **IV,** 166 Moldovenii trimit o adresă lui; 200—201 pentru repatrierea emigraţilor; **I,** 231, 251; **IV,** 183, 184, 186, 191, 197, 229.
Tantal, personaj mitologic, **II,** 140.
Ţara Oaşului, I, 76.
Ţara Românească, (**Valahia**) **I,** 25 desvoltarea artelor în; 32 şi tributul plătit Turciei; 32 obţine dreptul de a arbora drapelul naţional; 40 miliţia din; 51 G. Dim. Bibescu desfiinţează vama între Moldova şi; 52 naturalizările Moldovenilor în; 55 cultura franceză în; **II,** 145 despre schimbarea guvernului din; 163 Miloş Obrenovici în; 173 intrarea trupelor turceşti în (1848); 165, 168-169 înfiinţarea unui colegiu francez în; 178 aghiotanţii generalului Aupick în; **I,** 69, **II,** 191 şi garanţia Marilor Puteri, **II,** 200 Fuad instituie o comisie pentru cercetarea cauzelor revoluţiei din; **I,** 113, **II,** 208 Omer Paşa închină pentru; **II,** 216, 220 arestări făcute de Ruşi în (1848); 233 refugiaţi din Sibiiu în (1849); **I,** 116, **II,** 248 propaganda liberală în rândurile armatei româneşti din; **II,** 277 despre instituirea a două Adunări legislative şi a unui Domnitor elighibil în; 310 armata germană în trecere prin; 312, 319 Barbu Ştirbey numit Domnitor în; 322 armatele ruse în; 339 Zoe Golescu s'ar întoarce în; **I,** 121 Zoe Golescu se întoarce în (1849); **II,** 361 Rusia ar fi cerut Turciei ca Ţara Românească să nu mai plătească tribut; **III,** 12 svon de plecarea Ruşilor din; 18 trupe româneşti părăsesc; 129 complot filo-rus în (1850); **IV,** 9 svonul unei revoluţii în (1853); 145—146 despre tributul ei către Poartă; 171 petiţiuni şi manifestaţii pentru Unire în; **I,** 256 alegerea dela 24 Ianuarie 1859 în; **IV,** 361—362 paza de noapte în; **I,** (VIII), 6, 7, 8, 10, 21, 24, 25, 27, 31—33, 40, 42, 43, 50, 52, 53, 55, 58, 64, 70, 75, 76, 78, 82, 84, 85, 114, 118, 121, 124, 126, 135, 140, 152, 153, 169, 190, 196, 204, 210, 215, 216, 223, 225—227, 231, 233, 239, 242, 249-251, 253, 255, 257, 258, 279; **II,** 25, 31, 36, 41, 82, 112, 161, 173, 179, 208, 225, 229, 232, 235, 274, 278, 283, 286, 297, 313, 315, 323, 335, 336, 339, 353, 355, 374, 384, 389; **III,** 7, 18, 31, 51, 57, 129, 143, 180, 231, 252, 317, 338, 339, 379, 392, 394, 403; **IV,** 46, 55, 135, 147, 155, 168, 206, 209, 297 şi *passim*; vezi şi **România, Principatele Unite.**
Târgovişte, II, 280 armata rusă retrasă la; **II,** 7 barriera; **I,** 276 gara Târgovştei; **IV,** 341, 343.
Târgu-Jiu, I, 3, 250; **II,** 71; **IV,** 208 patriotismul locuitorilor din.
Ţarigrad, v. Constantinopol.
Ţările Române, v. Principatele Române şi România.
Tărtăşescu (?), **IV,** 352, 353 Zoe Golescu îl recomandă ca prefect de Romanaţi; 252, 270, 363 numit inspector al Poştelor.
Tătăreanu Nicolae, deputat de Vlaşca, **IV,** 342.
Tătărescu George M., pictor, **II,** 159 notă biogr.; **I,** 53, **II,** 159 bursier la Roma trimis de episcopul Chesarie al Buzăului; 160 cere sprijinul Domnitorului G. Dim. Bibescu pentru studii în Italia.
Tchaica, v. Czaikowski.
Tchartorinski, v. Czartoriski.
Tecco Giovani, baron, ministru al Sardiniei la Constantinopol, **I,** 182, 184, **III,** 181 sprijină pe Al. Mano şi pe Const. Racoviţă să intre în armata piemonteză; **I,** 182 sprijină pe N. Bălcescu pentru a forma o legiune română; **III,** 204.

www.dacoromanica.ro

Tecuci, IV, 405 despre farmaciile din; 401.
Tefan-Vodă, I, 11 nume pe care Ion C. Brătianu îl da uneori lui Ştefan Golescu.
Teheran, III, 20 Achmet Vefyk, ambasador la; 339 Charles Alison ministru la.
Telega, salinele dela, I, 16; II, 149.
Teleki Ladislas, conte, fruntaş al emigraţiei maghiare în Franţa, II, 189 notă biogr.; I, 69, II, 189 întâlnirea lui St. Golescu la Paris cu; IV, 37 preferă despotismul lui Napoleon aceluia al Ţarului; IV, 36, 38.
Teleorman, I, 108, II, 193 ţăranii se răscoală împotriva Regulamentului Organic în; II, 56, 57; IV, 350.
Tell Christian, II, 177 notă biogr.; I, 64, II, 177 ales membru în Locotenenţa Domnească; II, 196 dela Sibiiu la Braşov; 205 refugiat la Sibiiu după revoluţia dela 1848; 217 pleacă la Paris (1848); I, 117, II, 249 soţia lui arestată de Ruşi la Braşov (1849); II, 383 se retrage din comitetul emigraţiei; III, 125—126 şi Poarta; 334 în sfera de acţiune a lui Ion Eliade; IV, 54 oferă serviciile sale guvernului turc; 54 cere împăcarea emigraţilor români; 57 bine primit de Turci la Constantinopol; 69 la Şumla; 69 doreşte să se ducă la Chios; 70 numit general în armata turcă, ia conducerea unei legiuni române; 71 la Calafat; 78–79 despre împăcarea lui Ion Eliade cu; 85–90 intrigile lui Ion Eliade contra lui; 108, 165 la Smirna; 379, 380 demisiunea sa din guvern (1863); I, 57, 74, 125, 175, 211, 213, 216–218; II, 227, 269, 282, 290; III, 103, 107, 128, 129, 269, 274, 333, 338, 368; IV, 61, 63, 80, 85, 90, 92, 95, 96, 307, 316.
Tell Paulina, căs. cu Niţă Magheru, II, 253.
Tell Wilhelm, v. Wilhelm Tell.
Temperley Harold, I, 204.
Tenedos, II, 261 flota engleză şi franceză la.
Teologu Nicolae, revoluţionar, III, 320 exilat la Brussa; 341 se întoarce în ţară; 360; IV, 5.
Ţeranul român, ziar, IV, 403 fraţii Golescu abonaţi la.
Teriachi Alexandru, IV, 351 notă biogr.; 297 membru în Comisia Centrală.
Tessalia, IV, 109 răzvrătirea din; I, 159; IV, 104, 357.
Tessalieni, III, 293 necesitatea legăturilor între emigraţii români şi.
Tesauru de monumente istorice pentru România, IV, 403 Goleştii doresc să se aboneze la.
Teulescu Petre, II, 205 notă biogr.; 205 refugiat la Sibiiu după revoluţia dela 1848; III, 326 a plecat dela Atena; 341 întoarcerea lui în ţară; I, 74; III, 326, 341, 360.
Texier Edmond, IV, 155 notă biogr.; I, 226, IV, 155 publică un apel în favoarea Românilor.
Thérèse (?), III, 347.
Thorine (?), III, 393, 398, 399.
Thouvenel Edouard, ambasador al Franţei la Constantinopol, IV, 153 notă biogr.; I, 229, IV, 153–154, 157 şi unirea Princ. Rom.; 161 despre alegerile pentru Divanul *ad-hoc*; IV, 178, 181, 201, 249, 295.
Ţicurescu (?), II, 170.
Tiflis, IV, 58.
Ţiganii, I, 36, II, 105 Zoe Golescu cere să i se restitue ţiganii robi; II, 225 familiei Bolliac eliberaţi.
Tilsit, I, 42 tratatul dela.
Times, ziar, III, 34 Const. Lenş proslăveşte în ziar stăpânirea rusească.
Timiş, II, 312.
Timişoara, II, 240, 312.
Timoni Casimir de, agent consular al Austriei în Ţara Rom. (1835—1850); I, 146; III, 18, 148.
Timpul, ziar, IV, 182.
Tinghir Anton, secretar al lui Suleiman Paşa, I, 63, II, 173 la Bucureşti cu o misivă către mitropolit şi boieri; I, 65; II, 172, 183.
Tirol, III, 50.
Tisa, I, 49, 279–281; II, 179.
Tismana, râul, IV, 223.
Tisza, legile lui, II, 209.
Titof Wladimir de, ambasador al Rusiei la Constantinopol, II, 347, 349, 351, 352 şi refuzul Turciei de a preda pe refugiaţii poloni şi unguri; III, 185 şi înţelegerea cu Poarta pentru retragerea trupelor ruseşti din Princ. Rom.; I, 41, 93, 99; II, 301, 346, 347, 358.
Toeplitz, localitate, II, 91, 98 Şt. Golescu la; 103, 157.
Tomescu (?), IV, 417.
Topcider, localitate, IV, 390 Mihail Obrenovici asasinat la.
Töpffer, M-me, IV, 29.
Topffer Rodolphe, II, 104 notă biogr.; I, 15, 18, II, 104 Al. C. Golescu-Albul şi Radu C. Golescu în şcoala lui; I, 221.

www.dacoromanica.ro

Toporanu I. M., redactor la ziarul *Nichipercea*, **IV,** 337.
Torino, v. Turin.
Török, sala, **IV,** 298.
Toscana, IV, 310 svonul că ducele de Toscana va înlocui pe Al. Cuza.
Toulon, III, 301, 310.
Traian, tabăra, **II,** 231.
«La Trandafir», I, 127 loc de refugiu al strămoşilor Goleşti în vreme de invazii.
Trandafireştii, v. Roseteştii, familia.
Transilvania, II, 184 asupririle Ungurilor în; 186 emigraţii în; 188–189 propaganda pentru unirea naţională în; 207 luptele între Unguri, Români şi Saşi în (1848); 212 Ungurii devastează; 213 Şt. şi N. Golescu sfătuiţi de a nu se duce în (1848); 215 Ruşii vor trece în (1848); 222, 235, 237, 240, 319 Ruşii în; 224 prigonirea refugiaţilor români din; **I,** 89–90, **II,** 239 revendicările înfăţişate împăratului Austriei de Românii din (1849); **II,** 243, 249, 256 emigraţii românii obligaţi să părăsească; 338 Ungurii învinşi în; 350 plecarea lui Ion C. Brătianu în; 362 întoarcerea Ruşilor din; **III,** 93 ameninţată de panslavism; 222, 223 despre întâlnirea familiei Golescu în; **IV,** 9 trupe austriace în; 55 emigraţii români din Transilvania trec în Serbia; **I,** 56, 68, 74, 76–85, 87, 88, 90, 91, 92, 94–97, 101, 103, 111, 112, 113, 117–119, 124, 165–167, 169, 171–173, 175, 182, 183, 187, 188, 196, 199, 219, 279; **II,** 171, 179, 196, 214, 217, 220, 231, 232, 234, 247, 249, 250, 254–256, 259–264, 272, 278, 283, 291, 292–295, 305, 318, 320, 325, 327, 344, 348, 349, 353—355, 357, 358, 366, 374, 380, 385; **III,** 15, 18, 31, 37, 38, 40, 43, 47–50, 62, 66, 67, 70, 71, 74, 94, 102, 105, 107, 113, 204, 235, 298, 338, 392, 395, 403.
Transilvănenii, II, 208 în Ţara Rom. (1848); 300 se unesc cu generalul Bem; 303 se unesc cu Ungurii contra Austriacilor (1849); **I,** 95, **II,** 329 planul exilaţilor români dela Brussa de a veni în ajutorul lor; **I,** 78, 81, 89, 91, 92, 95, 96, 101, 102, 171, 280; **II,** 245, 301, 320, 355, 358; **III,** 93.
Trăsnea Ecaterina Scarlat Ion, născ. Racoviţă, **II,** 21, 128.
Trăsnea Elena Scarlat, născ. Bengescu, **II,** 21, 278.
Trăsnea-Greceanu Nicolae, II, 21.
Trăsnea Scarlat Ion, II, 21, 128, 278; **IV,** 210.
Tratatul de Pace, dela Paris, (1854); **IV,** 168, 174, 180, 275, 363.
Tribuna Română, ziar, **IV,** 359.
La Tribune des Peuples, ziar, **I,** 88, **II,** 257 emigraţii români din Franţa pot scrie în.
Triest, I, 85, 87, **II,** 231 propus ca sediu al emigraţiei române; **I,** 62, 75, 80, 85, 87, 186; **II,** 205, 213, 216, 217, 221, 225, 226, 227, 231, 232, 233, 237, 238; **III,** 168.
Tronchet rue, (Paris), **II,** 256.
Trubetzkoi Cleopatra, născ. Const. Ghica, **I,** 10; **II,** 94.
Tulcea, III, 301 expulzarea emigraţilor polonezi din; **II,** 277.
Tunis, II, 323 Eugène Poujade consul în.
Turcia, II, (Imperiul Otoman), 191 recunoaşte suveranitatea internă a Ţării Rom.; 247 înţelegerea dintre Franţa Anglia şi; 265 şi ocupaţia rusească din Princ. Rom. (1849); 302 şi înţelegerea cu Rusia pentru Princ. Rom. (1849); 303 se pregăteşte de războiu împotriva Rusiei; **I,** 99, **II,** 346 colonizarea armatei lui Bem în; **II,** 347 refuză de a preda Rusiei pe refugiaţii poloni şi unguri; 355, 358, 361 svonuri de războiu între Rusia şi; **III,** 132 va trebui să facă războiu Rusiei; 220 ajută pe emigraţii români dela Brussa; 292 generaţia tânără greacă într'un eventual războiu între Rusia şi; **IV,** 12–13 planuri de desmembrare a ei; 98–106 războiul Rusiei cu (1853–1854); **I,** 209–221 încercările emigraţilor români de a intra în războiu de partea ei; **IV,** 129 şi războiul Crimeii; 104 Anglia şi Franţa contra formării de legiuni străine în; 116, 118 convenţia Austriei cu; 138–141 sub influenţa Austriei, îşi schimbă politica faţă de Princ. Rom.; 146—147 şi integritatea Princ. Rom.; 150—151 suzeranitatea ei şi unirea Princ. Rom.; 186, 196 împotriva repatrierii emigraţilor români; 282–283 împotriva îndoitei alegeri a lui Al. Cuza; 286—287 rezervele ei faţă de alegerea lui Al. Cuza; 300 recunoaşte îndoita alegere a lui Cuza; 390 Sârbii se răscoală contra ei; **I,** 27, 42, 64, 85, 87, 88, 94, 95, 98, 124, 162, 163, 172, 173, 176, 179, 184, 192, 204, 207, 209, 210, 211, 217, 223, 227, 228, 230, 235, 256, 258, 260, 262, 267, 269; **II,** 145, 171, 176, 182, 184, 188, 219, 225, 231, 232, 240, 265, 269, 281, 282, 290, 318, 339, 341, 349, 376, 380, 396, 398; **III,** 35, 47, 75, 76, 98,

www.dacoromanica.ro

100–102, 118, 125, 128, 134, 148, 192, 211, 215, 220, 289, 293, 294, 320; IV, 5, 23, 24, 25, 35, 36, 41, 42, 55, 60, 61, 77, 80, 82, 86, 90, 94, 98, 106, 122, 126, 133, 140, 148, 149, 169, 170, 180, 187, 194, 199, 201, 206, 229, 232, 241, 284, 321, 330, 356, 360, 393 şi *passim*.

Turcii, I, 70 lupta lor cu pompierii români pe Dealul Spirei; 99 încurajază apostaziile; II, 195 ocupă Bucureştii; 221 chiamă pe N. Golescu la Constantinopol; 275—276 revolta Catincăi Rosetti împotriva lor; 341 faţă de pretenţiile Ruşilor; I, 122, III, 5 numesc pe Ruşi *Mosco-Ghiauri*; III, 12 manifestaţiuni în ţară pentru; 203 despre purtarea unor emigraţi români faţă de; 338 râvnesc Dobrogea; IV, 9 svonul intrării lor în Ţara Rom. (1853); 120 faţă de emigraţii români; 188 şi repatrierea emigraţilor români; 332 în conflict cu Sârbii la Belgrad; I, 19, 42, 62, 63, 66, 91, 93, 94, 99, 102,108, 112, 113, 115, 116, 120, 121, 127, 145, 154, 162, 165, 176, 187, 204, 209, 211, 212, 214—216, 228, 235, 257; II, 32, 171, 182, 194, 198, 199, 208, 209, 218–220, 222, 224, 228, 235, 248, 253, 265, 277, 278, 280, 282, 286, 290, 301, 317, 322, 325, 327, 331, 339, 340, 346, 349, 355, 357, 358, 362, 367, 380, 398; III, 5, 35, 129, 167, 184, 281, 337; IV, 36, 39, 41, 43, 53–59, 60, 61, 62, 77, 78, 90, 99, 100–102, 108, 119, 126, 127, 129, 130, 132, 138, 140, 158 şi *passim*.

Turin, I, 79, II, 266, 267 armata austriacă intră în; III, 172 plecarea lui C. Racoviţă la; I, 182, III, 178 C. Racoviţă la; I, 183, 184, 255; II, 209, 323; III, 166, 167, 169, 177, 179, 180, 181, 196, 204, 207, 214–217, 239, 242, 249, 262, 263, 265, 276, 277, 279; IV, 28, 152, 154, 157, 201, 202, 246, 250.

Turnavitu Ion, IV, 341 despre măsluirea listelor electorale din Dâmboviţa.

Turnavitu Scarlat, II, 171 notă biogr.; II, 171 numit administrator la Slam Râmnic; I, 108, II, 195 maltratat de Ruşi; I, 116, II, 313 închis la Văcăreşti; I, 146, III, 226 eliberarea lui; IV, 212 secretar al Divanului *ad-hoc*; II, 248; III, 314; IV, 186, 254, 273, 348.

Turnavitu Ştefan, I, 108, II, 195 maltratat de Ruşi; IV, 212, 271, 273.

Turnu Roşu, II, 208 Ruşii la; II, 310.

Turnu Severin, I, 268; II, 232; IV, 207, 208.

Türr Ştefan, revoluţionar ungur, I, 184.

Tutova, judeţul, IV, 345.

U

Ubicini Jean A., III, 27 notă biogr.; I, 137, 222, 225, 227; III, 27, 28, 47, 48, 50, 66, 76, 199; IV, 134, 137, 138, 142, 145, 152, 164, 247, 281, 303, 409.

Udeni, moşia Goleştilor, I, 181; III, 176; IV, 254, 344.

Ukraina, II, 171 Czaikowski Mihail în.

Ulrih Adolf, tipograf, IV, 295.

Ungaria, II, 209 svon de proclamarea lui Kossuth ca rege în; 329 planul exilaţilor români dela Brussa de a se duce în; 338 generalul Bem învins în (1849); 350 plecarea lui Ion C. Brătianu în; 362 Rusia ar fi cerut Turciei plata cheltuelilor războiului din; III, 211 independenţa Românilor şi Slavilor va însemna sfârşitul ei; IV, 35—36 Occidentul şi întemeierea unui regat ungar; 36–37 Stat federativ; I, 56, 112, 167, 169, 178, 179, 183, 207, 208; II, 190, 219, 240, 251, 260, 305, 322, 341, 359, 398; III, 57, 62, 93, 105, 169, 209, 210, 213, 215, 253, 254, 403; IV, 5, 37, 38, 41.

Ungro-Vlahia, v. Ţara Românească.

Ungurii, II, 184 asupresc pe Românii din Transilvania; 209 despre armata lor; 212 cruzimile şi pustiirile lor în Transilvania (1848); 214 Sârbii şi Românii prigoniţi de; I, 76, II, 215 Românii şi Saşii prigoniţi de; I, 78 purtarea lor în Sibiiul cucerit; I, 112, II, 215 ar fi incendiat 200 sate româneşti în Transilvania; I, 81–82, 85, II, 223–224, 232, 234, 235, 236 luptele lor cu Austriacii la Sibiiu; I, 82 luptele lor cu Moţii; II, 235 entuziasmul Zincăi Golescu pentru; I, 83—84 raporturile Românilor cu; II, 247 învinş pe Ruşi şi Austriaci în Transilvania; 249 învinşi de Românii şi Saşi; 260–261, 272 pătrund în Sibiiu (1849); 266 prizonieri la Austriaci; 278 proclamă republica; 303 ocupă Viena (1849); 305 ocupă Buda (1849); 308 învinş pe Puchner; 309 se unesc cu Croaţii, Sârbii şi Românii (1849); I, 97, II, 312 învinşi de Ruşi la Predeal; II, 318 exilaţii români dela

www.dacoromanica.ro

Brussa vor să evadeze pentru a lupta alături de; 322 se predau Turcilor; I, 96—97, II, 329 şi recunoaşterea naţionalităţii Românilor transilvăneni; II, 335, 337-338 învinşi de armatele austroruse (1849); I, 98, II, 345 Zoe Golescu îndurerată de înfrângerea lor; II, 352 sunt definitiv înfrânţi; 369 Austriacii îi prigonesc; 395 exilaţi la Brussa; I, 161, II, 395 legăturile emigraţilor români dela Brussa cu; III, 132 şi Turcia; 211 ajutaţi de Mazzini şi democraţii italieni; I, 68, 69, 78, 79, 82—85, 91, 95, 101, 102, 113, 117, 125, 140, 143, 160–162, 170, 171, 176—178, 182, 183, 185–187, 189, 190, 207–210, 219; II, 189–192, 196, 208, 213, 243, 245, 246, 251, 256, 257, 259, 282, 283, 292, 294, 296, 306, 309, 312, 319, 320, 322, 327, 337, 340, 341, 344, 346, 349, 358, 392, 396, 398; III, 32, 36, 59, 62, 63, 90, 93, 94, 134, 144, 209-213, 215, 253, 254; IV, 25, 36, 38, 43, 104 şi *passim*.

L'Univers, ziar, IV, 173.

Universul, ziar, I, 133.

Urechia V. A., I, 3.

Urechie Vornicul, cronicar, IV, 144, 145.

Urlăţeanu (?), III, 116, 206, 237.

Urlăţeanu Ion, mare proprietar, IV, 348.

Urquardt Thomas, III, 132 notă biogr.; I, 176, III, 132 turco-fiia lui.

Utrecht, localitate, I, 110 catifea de.

Uxhüll Anica, născ. Văcărescu-Furtună, III, 188 greu bolnavă; I, 145, III, 191 moartea ei.

V

Văcărescu Anica (Furtună), căs. cu baronul d'Uxhull, III, 188.

Văcărescu Barbu, II, 2, 205; III, 110.

Văcărescu Constantin T., II, 14 notă biogr.; II, 150.

Văcărescu Ecaterina Const., căs. cu Dimitrie Bibescu, II, 150.

Văcărescu Elena C., născ. Lenş, II, 14.

Văcărescu Ianeu, poetul, III, 85.

Văcărescu Irina, căs. cu Al. Bellu, II, 246.

Văcărescu Irina, căs. cu Nicolae Gr. Băleanu, III, 153.

Văcărescu Luxiţa N., născ. Băleanu, II, 94.

Văcărescu Maria, căs. cu Radu Filipescu, II, 123.

Văcărescu Maria Al., căs. cu Constantin Bălăceanu, II, 71, 210.

Văcărescu Maria Barbu, căs. cu Dimitrie Ghica, II, 2.

Văcărescu Maria Ianeu, căs. cu Scarlat Fălcoianu, III, 20.

Văcărescu Maria T., (Furtună), născ. Ghica, II, 14; III, 188.

Văcărescu Maritica N., căs. 1° cu Constantin Dim. Ghica şi 2° cu George Dim. Bibescu; II, 157 căsătoria ei cu George Dim. Bibescu; I, 13; II, 94, 97; III, 17, 72.

Văcărescu Nicolae, II, 94.

Văcărescu Ruxandra Barbu, născ. Rosetti, II, 2.

Văcărescu Safta Const. căs. cu Constantin Ipsilanti, II, 150.

Văcărescu Safta Const., născ. Kretzulescu, II, 150.

Văcărescu Smaranda Const., căs. cu Mihail Mano, II, 102, 150.

Văcărescu Teodor C., general, II, 14.

Văcărescu Teodor (Furtună) C., II, 150 notă biogr.; II, 149, 150 numit la Departamentul Internelor; I, 145; II, 14, 277; III, 188, 246.

Văcăreşti, mănăstirea, I, 108, 116, II, 205 revoluţionarii închişi la; II, 223 despre prizonierii dela; I, 114 despre judecarea celor închişi la; 116 viaţa prizonierilor dela; II, 248, 313; III, 48.

Vaillant J. A., IV, 402 necazurile lui la bătrâneţe; II, 188.

Vaissier Descombes Alfons, II, 185; III, 348.

Vaissier Descombes Caty Alfons, născ. Golescu, II, 128; III, 360; v. Golescu Caty.

La Valachie moderne, de Aurélie Ghica, I, 114.

Valahia, v. Ţara Românească.

Valahia mică, v. Oltenia.

Valahii, v. Românii.

Vălănescu (?), IV, 155.

Vâlcea, judeţul, IV, 209.

Văleanu Elena, căs. cu Const. Poenaru, II, 28.

Văleanu Gheorghe, ocârmuitor şi deputat, III, 129 la Constantinopol; 130 Ion D. Ghica despre; 240; IV, 208.

Văleni, I, 61 fuga Guvernului Provizoriu la; III, 201–202 moşia Zincăi Golescu dela Văleni vândută lui Giano.

Valentineanu I. G., IV, 403 redactor la ziarul *Reforma*; 303.

Vandalii, I, 112; II, 207.

www.dacoromanica.ro

Var, departament în Franţa, **III,** 268, 269.
Varlaam, monah la Sinaia, **II,** 170 luptător naţionalist; 384 despre tipărirea proclamaţiei lui.
Varna, I, 33, **II,** 4 unul din însoţitorii lui Al. Dim. Ghica (1834) încetează din viaţă la; **I,** 32; **IV,** 109, 422.
Vârnav Scarlat, I, 22.
Varşovia, II, 361 Fuad Paşa la; **IV,** 128.
Vârtosu Emil, I, 8.
Vasile, protejat al familiei Golescu; **II,** 111, 115, 119 sprijinit de Zoe Golescu; 154—155 are un proces.
Vasile Lupu, Domnul Moldovei, **III,** 403 portretul lui în biblioteca dela Dresda.
Vasiliade N., negustor, **II,** 183 notă biogr.; **I,** 65, **II,** 177, 183 în delegaţia revoluţionară la Constantinopol; **II,** 268, 297; **III,** 45, 84.
Vasilopulo (?), **II,** 86.
Vaucher, d–na, sora lui Colquhoun, **IV,** 167.
Vely Eddin Rifaat, ambasador al Turciei la Paris, **IV,** 30, 42, 70, 72.
Veneţia, I, 183, 204; **II,** 164, 254.
Ventura, din Galaţi, **II,** 102.
Vernescu (?), **IV,** 161.
Vernescu Gh. I, 101, 119, **II,** 348, 354 arestat de Ruşi în Transilvania.
Verona, IV, 38 Congresul dela; **I,** 159.
Vestitorul românesc, **II,** 72; **III,** 133.
Viaţa Românească, revista, **I,** 263, 279.
Vicenza, II, 164.
Vicşoreanu, v. Vrişoreanu.
Victor Emanuel I, rege al Sardiniei, **II,** 266 notă biogr.; **I,** 79 politica lui; **IV,** 339.
Victoria, regină a Angliei, **I,** 233, 251; **IV,** 216.
Vidin, I, 73, **II,** 197 N. Golescu debarcat la; **I,** 98 Paşa din; **II,** 209 Kossuth la; **I,** 98, 101, 124, 171, 212, 213, 244; **II,** 209, 335, 341, 346, 351, 352, 358, 374, 376, 379, 380, 386; **III,** 94, 169; **IV,** 61, 79, 83, 84, 86, 93, 95, 96, 107, 108.
Viena, II, 98, 101 Şt. Golescu la; 147, 150 Al. C. Golescu-Albul la; 156 Nicolae Golescu la; 221 Al. Dim. Ghica la; 213 Al. Dim. Ghica a părăsit; 197 asediată de Iosif Ielacici; 303 cucerită de Unguri (1849); 309 Ruşii lângă; 198 ziarele din Viena despre evenimentele din Ţara Rom.; **III,** 45 moartea lui Gh. Brăiloiu la; 344 şederea lui Al. G. Golescu-Arăpilă interzisă la; 372 Catinca Rosetti bolnavă la; **IV,** 38, 45 Congresul dela; **I,** 21, 48, 69, 75, 80, 90, 92, 141, 150, 165, 173, 200, 203, 204, 210, 279; **II,** 85, 88, 96, 122, 142–144, 148, 151, 157, 160, 162, 163, 164, 172, 179, 181, 189, 190, 191, 206, 216, 217, 227, 234, 237, 238–240, 241, 244, 245, 249, 250, 253, 254, 260, 261, 269, 272, 287, 292, 293, 301, 304, 308, 359, 384, 385, 386; **III,** 36, 38, 42, 44, 45, 47–50, 63, 66, 67, 71, 75, 82, 101, 116–118, 131, 177, 201, 208, 218, 237, 241, 288, 302, 305, 335, 350, 372, 373, 375–377, 378, 382–384, 387, 392, 398, 399, 400; **IV,** 3, 4, 6, 8, 9, 17, 22, 41, 44, 45, 50, 63, 134, 150, 153, 182, 409, 418, 420, 422.
Vienne, din departamentul Isère, (Franţa), **III,** 315.
Viişoreanu (?), **IV,** 361.
Viişoreanu Costache, II, 40, 41.
Villagos, II, 240, 312, **IV,** 35 înfrângerea Ungurilor la.
Villara (?), **II,** 313.
Villara, ginerele lui Barbu Ştirbey, **I,** 118, **II,** 335 înecat în Dunăre.
Villara Al., I, 34; **II,** 335.
Villara Elena, căs. cu Sc. Kretzulescu, **II,** 78.
Ville d'Avray, III, 76, 77.
Villeneuve, IV, 31.
Vinterhalder, v. Winterhalder.
Vintilă Vodă, mânăstire, **III,** 226 Costache Zaman arestat în.
Vîrtosu Emil, I, 8.
Visoski, v. Wysocki.
Vlădăianu, general, **I,** 255 despre candidatura lui N. Golescu la hospodaratul Ţării Rom.
Vlădăianu Cleopatra, născ. Kretzulescu, **IV,** 414.
Vlădăianu Constantin, II, 28.
Vlădăianu Ecaterina Ion, născ. Ghica-Budeşti, **I,** 115, **II,** 300, **III,** 89 despre revoluţie; **II,** 69, 81, 84, 91, 139, 141, 148, 152, 153; **III,** 44, 85, 115, 204; **IV,** 414.
Vlădăianu Ecaterina Ion, căs. cu Al. G. Golescu-Arăpilă, **II,** 69, 70; **IV,** 340.
Vlădăianu Ion Ioniţă, II, 69 notă biogr.; 70, 81, 84, 91; **IV,** 414.
Vlădăianu Ioniţă, căs. cu Uţa Pârşcoveanu, **I,** 4; **II,** 69, 91, 94 moartea lui.
Vlădăianu Luxandra, III, 44.
Vlădăianu Ştefan, II, 84 moartea lui.
Vlădăianu Uţa Ioniţă, născ. Pârşcoveanu, **I,** 4; **II,** 69, 91.
Vlădăianu Vasile, IV, 414.
Vlădăianu Zoiţa, căs. cu Nicolae Brăiloiu-Zătreanu, **II,** 22.
Vladimir, oraş în Rusia, **III,** 226 Costache Zaman deportat la.

www.dacoromanica.ro

Vladimirescu Tudor, I, 62, 109, 110, 124; II, 28, 356.
Vlădoianu B., IV, 322.
Vlaşca, judeţul, II, 225; III, 104; IV, 342.
Voghera, provincie în Italia, III, 277.
Vogoride Nicolae K., IV, 184 notă biogr.; II, 229, IV, 40,
Voicovici, bancher, III, 85.
Voinescu Ion, II, 171 notă biogr.; I, 62—64, II, 171 în întâmpinarea lui Suleiman Paşa la Giurgiu; II, 174 întrevederea lui cu Suleiman Paşa şi Omer Paşa la Rusciuk; I, 87, II, 231 contra Turciei; II, 253 a trecut la Secui; I, 116, II, 313 închis la Văcăreşti; I, 146, III, 226 despre liberarea lui; I, 224, IV, 134 bolnav, se stinge din viaţă la Pau; IV, 137 despre înmormântarea lui; I, 64, 87, 175; II, 191, 192, 201, 248, 304, 382, 383, 385; III, 22, 103, 107, 327; IV, 144.
Voinescu Luxiţa Ion, născ. Kretzulescu, II, 171, 201.
Voinescu Serghie Ion, III, 22.
Voinţa naţională, ziar, I, 73; II, 399.
Volpi Merope, căs. cu Scarlat N. Filipescu, II, 61.
Voltaire, I, (VIII); III, 99.
Volynia, III, 62.
Vrana, IV, 413, 421, 422.
Vulpoi, v. Filipescu Ion Vulpoi.

W

Walbaum Friederich, librar, II, 83.
Waldor Mélanie, III, 268.
Walewski Florian, diplomat francez, IV, 161 notă biografică; IV, 153, 179, 223, 282.
Walewski Maria, IV, 161.
Weber Karl, compozitor, II, 35.
Weinburg, castelul, IV, 426.
Wellington, IV, 232.
Westerveldt Abraham, III, 403 a făcut portretul lui Vasile Lupu (1651).
Wildenbruch baron de, ministru al Prusiei la Constantinopol, IV, 249.
Wilhelm Friedrich Ludwig, regent al Prusiei, IV, 215 notă biogr.; I, 250 N. Golescu şi D. Brătianu în audienţă la.
Willhelm Tell, erou legendar, I, 51; II, 132.
Willhelm Tell, opera, II, 35.
Wilhelmstrasse, III, 252.
Windisch-Grăz Alfred, general austriac, II, 224 notă biogr.; I, 81; II, 260.
Winterhalder Enric, librar, III, 73 notă biogr.; III, 114, 165 şi biblioteca fraţilor Golescu, I, 148, III, 323 şi expulzarea lui din ţară; III, 74, 85, 139, 143, 155, 192, 206; IV, 237.
Wolf Eduard, II, 269 traduce în limba germană broşura lui Al. G. Golescu-Arăpilă.
Woodhouse Francis V., III, 51.
Wysocki Iósef, general polonez, III, 62 notă biogr.; I, 170, III, 62 cere o relatare cronologică a luptelor dintre Români şi Unguri; IV, 80, 106, 117.
Wysocki Piotr, revoluţionar polonez, III 62.

X

Xenopol A. D., I, 31, 39, 41, 42, 43, 51, 220.

Z

Zablocki, colonel, IV, 32 agent polon la Bucureşti.
Zagreb (Agram), I, 75; II, 203, 209, 215, 247.
Zaman Costache, III, 226 notă biogr.; I, 146, III, 226 arestat în mânăstirea Mărgineni; liberarea lui.
Zamoiski, v. **Zamoyski.**
Zamoyski Vladislav, general polonez, IV, 106 notă biogr.; IV, 104.
Zane Alexandru, III, 319 notă biogr.; II, 402 exilat la Brussa; I, 196, III, 319 constructor de drumuri la Brussa.
Zante, insulă greacă, III, 371.
Zappa, om de afaceri, IV, 335.
Zătreanu (?), II, 40—41; III, 182; IV, 207, 208.
Zătreanu Iordache, II, 64.
Zătreanu Nicolae, II, 304.
Zăuceanu, III, 345 inspector general al şcoalelor.
Zefcari Alexandrina Al., născ. Filipescu, III, 9.
ziar, III, 48 Ştefan Neagoe vrea să scoată un ziar românesc la Pesta (1850); 193 dorinţa lui V. Mălinescu de a scoate în Bucovina un ziar românesc (1851).
ziarele franceze, IV, 156 sprijină unirea Princ. Rom.
ziarele germane, IV, 171 contra unirii Princ. Rom.
Zinca (?), IV, 9.
Zlatna, I, 77, 170; III, 63.
Zossima Grigore, III, 104 notă biogr.; I, 174; III, 104, 127, 129.

www.dacoromanica.ro

LISTA ILUSTRAŢIILOR

VOLUMELOR I, II, III, IV

VOL. I

	Pagina
ZOE C. GOLESCU, portret, *policromie*	1
CLEOPATRA TRUBETZKOI, portret, *Tiefdruck*	10
NICOLAE C. GOLESCU, portret, *policromie*	14
ALEXANDRU DIMITRIE GHICA, portret de Joseph Kriehuber, *autotipie*	32
GEORGE DIM. BIBESCU, portret, *autotipie*	48
MARIŢICA VĂCĂRESCU, portret, *autotipie*	50
NICOLAE C. GOLESCU, portret de C. D. Rosental, *policromie*	54
PROCLAMAREA CONSTITUŢIUNII — 11 Iunie 1848 — gravură de C. Petrescu, *policromie*	58
GHEORGHE MAGHERU, portret de George Tătărescu, *policromie*	62
CAPITULAREA GENERALULUI GÖRGEY LA VILLAGOS, 13 August 1849, *policromie*	98
CASA DIN GOLEŞTI, pictură de N. Grant, *policromie*	110
ELENA SCARLAT FILIPESCU, portret, *autotipie*	126
FELICIA RACOVIŢĂ, portret, *autotipie*	130
BARBU ŞTIRBEY, portret, *policromie*	152
VEDERE DIN BRUSSA, *autotipie*	160
CONSTANTIN ŞI DUMITRU G. FLORESCU, portret, 1852, *autotipie*	172
AL. G. GOLESCU-ARĂPILĂ, portret, *autotipie*	190
MARIA CANTACUZINO, portret de Chassériau, 1856, *heliogravură*	202
OMER PAŞA, portret de Eduard Kaiser, 1854, *policromie*	216
BARBU ŞTIRBEY primind onorurile unui detaşament austriac al generalului Coronini — 5 Octomvrie 1854 — *policromie*	220
ŞTEFAN C. GOLESCU, portret, *autotipie*	230
ANA RACOVIŢĂ, portret, *autotipie*	246
ION C. BRĂTIANU, portret, *autotipie*	250
ALEXANDRU CUZA, portret, *policromie*	256
CAROL I, portret, 1866, *Tiefdruck*	268
NICOLAE C. GOLESCU, portret, *autotipie*	276

VOL. II

ZOE C. GOLESCU, portret, *autotipie*	1
BARBU ISCOVESCU, autoportret, *autotipie*	162
RADU C. GOLESCU CĂTRE ŞTEFAN ŞI NICOLAE C. GOLESCU, scrisoare, începutul anului 1849, *facsimil*	218
FELICIA RACOVIŢĂ CĂTRE ŞTEFAN ŞI NICOLAE C. GOLESCU, scrisoare, 30 Ianuarie 1849, *facsimil*	224
LUPTA DINTRE BEM ŞI LÜDERS — 19 Iulie 1849 — *autotipie*	326

www.dacoromanica.ro

Pagina

GÖRGEY, PERCZEL, BEM, DEMBINSKI ŞI KOSSUTH, portrete, *autotipie* 340
ALEXANDRINA-LUŢA RACOVIŢĂ CĂTRE ŞTEFAN ŞI NICOLAE C. GOLESCU, scrisoare, 20 Septemvrie 1849, *facsimil* 354
ANA RACOVIŢĂ CĂTRE ŞTEFAN C. GOLESCU, scrisoare, 8 Noemvrie 1849, *facsimil* 374

VOL. III

ZOE C. GOLESCU, portret, *autotipie* 1
C. D. ROSENTAL, portret de I. D. Negulici, 1848, *autotipie* 32
ZOE C. GOLESCU CĂTRE ŞTEFAN ŞI NICOLAE C. GOLESCU, scrisoare, 31 Decemvrie 1850, *facsimil* 156
AL. C. GOLESCU-ALBUL CĂTRE ŞTEFAN ŞI NICOLAE C. GOLESCU, scrisoare, Ianuarie-Februarie 1851, *facsimil* 174
GRIGORE FILIPESCU, portret, *autotipie* 232
AL. G. GOLESCU-ARĂPILĂ CĂTRE PAUL BATAILLARD, scrisoare, 3 Septemvrie 1851, *facsimil* 242

VOL. IV

ZOE C. GOLESCU, portret, *autotipie* 1
NICOLAE BĂLCESCU, portret, *autotipie* 2
ŞTEFAN C. GOLESCU CĂTRE AL. G. GOLESCU-ARĂPILĂ, scrisoare 20 Februarie 1856, *facsimil* 144
NICOLAE C. GOLESCU CĂTRE AL. G. GOLESCU-ARĂPILĂ, scrisoare 8 Noemvrie 1856, *facsimil* 180
ŞTEFAN, NICOLAE, ALEXANDRU ŞI RADU C. GOLESCU, portrete, *autotipie* 204
EFFINGHAM GRANT CĂTRE ŞTEFAN C. GOLESCU, scrisoare, 25 Iunie 1857, *facsimil* 206
NICOLAE C. GOLESCU CĂTRE ŞTEFAN C. GOLESCU, scrisoare, 5 Februarie 1858, *facsimil* 216
ŞTEFAN C. GOLESCU CĂTRE PAUL BATAILLARD, scrisoare, 10 Ianuarie 1859, *facsimil* 274

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL

	Pagina
CUVÂNT INTRODUCTIV	
ZOE GOLESCU ŞI COPIII — PORTRETE SUFLETEŞTI	1
SUB DOMNIA LUI ALEXANDRU DIMITRIE GHICA	29
ÎN PREAJMA REVOLUŢIEI	45
REVOLUŢIA	59
RISIPIREA GOLEŞTILOR ÎN LUME — INTÂMPLĂRI DIN TRANSILVANIA	71
CEI RĂMAŞI IN ŢARĂ — CASA DIN GOLEŞTI	105
PRIBEGIA	157
PRIBEGIE, PATRIOTISM ŞI DRAGOSTE DE MAMĂ	237
GOLEŞTII OAMENI DE STAT — UNIREA — CAROL I	247
ÎN LUMEA DREPTĂŢII	273
ÎNDICE	283
LISTA ILUSTRAŢIILOR	357

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro